

नालन्दा-देवनागरी-पालि-ग्रन्थमालाय

विनयपिटके

चुह्ववग्गपालि

पद्यानसमोधको

भिक्षु जगदीसकत्सपो

Nālandā-Devanāgarī-Pāli-Series

THE CULLAVAGGA

General Editor

BHIKKHU J. KASHYAP

GENERAL PREFACE

The teaching of the prophets is generally distorted by the beliefs of the world and the interpretations of the priests. If we wish to ascertain what the founders of great religions taught, we have to get back to the original sources.

Buddhism in all its forms goes back to the life and teaching of the Buddha. While the austerities practised by him till he attained enlightenment appeal to the Hīnayāna, the Pāli, or the Southern school, his life of service and compassion for 45 years after the attainment of enlightenment is the authority for the Mahāyāna, the Sanskrit or the Northern school.

The religious quest springs from the consciousness of the imperfection and suffering of the world. The questions which worried Tolstoy in the fiftieth year of his life disturb all thinking men: "What is life? Why should I live? Why should I do anything? Is there any meaning in life that can overcome inevitable death?" Nijinsky summed up the whole problem in his *Diary* when he wrote: "The whole life of my wife and of all mankind is death." How can we be saved from the body of this death? This is the problem of religion.

The Buddha traces suffering to selfish desire. Suffering is the result of tension between a living creature's essential impulse to try to make itself into the centre of the universe and its essential dependence on the rest of creation. Craving is that which binds the individual to the creative process. The individual with selfish desire becomes the slave of the universe. We can overcome suffering only if we get rid of *trsnā* or *tanhā*. To attempt to get rid of suffering through the various devices of self-deception is not to cease to suffer but to suffer in a different way.

The Buddha formulates the eight-fold path of morality which helps us to eliminate selfish desire and overcome suffering. When the Upaniṣads declare, "That thou art", *tat tvam asi*, it is not a mere statement of fact. It is a call to action. Make thyself that which thou know thou canst be. Whereas the Hindu mind believes in a permanent element in the individual which can stand firm and unshaken in the midst of change, the Buddhist stresses the dynamic character of the self. No change is possible with an unchanging consciousness. We can achieve the possibilities in us by the exertion of the will rather

than by the play of the intellect. Religion is not a creed, but a vital process. It is no use railing against God or destiny when we are ourselves the authors of our disgrace. If few are chosen, it is because few choose to be chosen. The Buddha laid stress on the creative freedom of man. The Buddha did not encourage dependence on the supernatural. He could not conceive of a being capable of creating a world for the express purpose of its creatures praising him. The ten veramaṇīs or prohibitions or abstinences called *daśaśīla* or *daśaśikṣāpada* which the novices in the path of Buddhism utter are given in these words : "I take upon myself the abstinence, (1) from destroying life, (2) from taking what is not given, (3) from leading an unchaste life, (4) from speaking untruth, (5) from giving myself to intoxicating drugs, (6) from eating at irregular hours, (7) from seeing musical and dancing performances and other shows and pageants, (8) from wearing garlands, perfumes, unguents and other bodily decorations, (9) from using high couches and seats, (10) from accepting gifts of gold and silver." The first five are the Buddhist *pañcaśīla*.

Pāṇātipātā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Adinnādānā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Kāmesu micchācārā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Musāvādā veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi
 Surā-meraya-majja-pamādaṭṭhānā
 veramaṇī sikkhāpadaṃ samādiyāmi

Conflicts in the world are conflicts in the human soul enlarged. If men were at peace within themselves, the outer conflicts between nations would inevitably cease. By practising the Buddha's *pañcaśīla* we will develop patience, courage, love and unselfishness. The Buddha teaches us that even in an age of anxiety and violence, it is possible to gain and maintain inner harmony, which is not at the mercy of outward circumstance.

Nirvāṇaṃ paramaṃ sukham : Nirvāṇa is the highest bliss. It is not a negative state of annihilation but a positive state of joy, consciousness grown from an unhappy to a beatific one. The Buddha does not tell us that man is but a bubble on the turbulent surface of nature and that he has no destiny save to undergo dissolution. The Hindu affirms that man can realise his identity with Brahman, the ground of all being; the Buddhist says that man can live in a transfigured world where *saṃsāra* and *nirvāṇa* are one. In *Mahā-saccaka Sutta*, the Buddha himself is reported to have described the supreme triumph of reaching the goal of his quest as follows:

“When this knowledge, this insight had arisen within me, my heart was set free from intoxication of lusts, set free from the intoxication of becomings, set free from the intoxication of ignorance. In me, thus emancipated, there arose the certainty of that emancipation. And I came to know: “Rebirth is at an end. The higher life has been fulfilled. What had to be done has been accomplished. After this present life there is no further for this or that. This last insight did I attain to in the last watch of the night. Ignorance was beaten down, insight arose, darkness was destroyed, the light came, inasmuch as I was there strenuous, earnest, master of myself.” Thus ended the struggle of six long years.

The Buddha is said to be a physician. Even as the physician strives to restore to health a sick man, the Buddha tries to restore us to our normal condition. If our leaders become normal, we may be able to replace the present social order in which division, falsehood and violence prevail, by a new one in which humanity, truth and brotherhood will reign.

On the occasion of the 2,500th anniversary of the Buddha’s parinirvāṇa, the Government of India decided to publish standard versions in Devanāgarī Script of the complete Pāli and the Sanskrit texts of the two schools, Southern and Northern, in the hope that some of the readers of these books may be impelled to love the good, to practise altruism and hold their spirit aloof from the desires and ambitions of the world.

S. Radhakrishnan

INTRODUCTION

1. The Pāli Tipiṭaka

After the passing away of the Buddha at Kusinārā, the disciples had assembled to pay their last homage to him. The Venerable Mahā Kassapa, the chief of the congregation, was delivering words of consolation to the bereaved assembly, reminding them of the declaration of the Buddha:—"It is the very nature of all things near and dear to us that we must divide ourselves from them." Subhadra, a monk who had received ordination in an advanced age however, did not look gloomy. He took a perverted view of the situation and spoke:—"Do not grieve, brothers, for now we are definitely released from the restraint of the Great Teacher and his too rigid discipline. While the Teacher lived, we were constantly rebuked for failing to observe the hard rules; but, now we are at liberty to do as we please; therefore, do not grieve." These words sounded a note of warning against the future possible distortion of the Dhamma at the hands of faithless members of a similar category. The Venerable Mahā Kassapa felt an urgent need for convening a Grand Council of the leading Elders of the Saṅgha to make a full collection of the teachings, and also to adopt means for their right preservation and transmission to posterity. He addressed the Bhikkhus thus:—"Come, friends, let us chant together the Dhamma and the Vinaya..." The Venerable Mahā Kassapa drew a list of five hundred names of the topmost disciples to be appointed as members of the Council. At first, the name of the Venerable Ānanda was left out in view of the fact that he had not attained Arhat-hood till then. But, as no one else in the Saṅgha had the privilege of listening to the Teacher so very closely and for such a long period of time, his participation was deemed necessary and important. He was, consequently, asked to go to a suitable abode and develop insight, so as to become an Arhat and be able in time to join the Council. King Ajātasattu made necessary arrangements for the accommodation and convenience of the convention at Rājagaha, a favourite resort of the Teacher himself. A spacious beautiful pavilion was raised for the meeting at the entrance of the Sattapaṇṇi cave, on the northern side of the Vebhāra Hill.

Venerable Ānanda made the best efforts to train himself in developing insight. He kept walking up and down for the whole night absorbed in deep meditation; and, early in the morning, as he was going to stretch himself on the bed, his feet had left the ground and the head had not reached the pillow, at that moment, as if by a flash of light, darkness was dispelled and the sublime light of saint-hood dawned upon him. And, through his miraculous super-human power of an Arhat, he appeared all of a sudden on his appointed seat in the hall, as if emerging out of the ground, exactly as the proceedings were going to be started.

With the permission of the Saṅgha, Venerable Mahā Kassapa asked Upāli questions on Vinaya, relating to the different monastic transgressions; the matter, the occasion, the individuals concerned, the principal rules (paññatti), the amended rules (anupaññatti) and all other details about them. In this, the Vinaya text was agreed upon and settled. Then, again, with the permission of the Saṅgha, he asked Ānanda questions on the Dhamma; the occasion of a sermon and the person or persons with reference to whom it was preached¹.

The commentary, Aṭṭhakathā, of a much later date, assumes that the Abhidhamma Piṭaka was also included in the collection of the Dhamma, and that the Tipiṭaka, as it is available to us, was finalised at this very stage².

A century after the passing away of the Buddha, a great controversy arose in the Saṅgha concerning the interpretation of some Vinaya rules. This necessitated the holding of the Second Council at Vesālī. Seven hundred leading Elders from distant parts of the country assembled to take part in it; and they had drawn up a new edition of the Scripture, resulting in the fixing up of the Piṭakas, Nikāyas, Aṅgas and Dhammakkhandhas³.

A century after, when King Asoka embraced Buddhism and gave patronage to its propagation, the richly furnished monasteries became centres of attraction even for the members of other sects. They donned the yellow robe, either by proper ordination or setalithily, and went about as Bhikkhus enjoying the privileges and honour given to them. They could not, however, leave their own inclinations behind, and began to twist and distort the Doctrine in their own ways. This led to a state of confusion and it became difficult to distinguish the true principles from the coloured ones. The Elders

---

1. *Cullavagga*, Chapter XI. 2. *Sumaṅgalavilāsini*, *Nidānakathā*.
3. *Cullavagga*, chapter XI.

felt the necessity of safeguarding the purity of the Dhamma by affecting a total purge of the alien elements in the philosophical life of the Saṅgha. This task was entrusted to the Venerable Moggaliputta Tissa, a saint, a thinker and a writer. He compiled a book called the Kathāvatthu, refuting all the foreign theories, which was adopted as a book of the Tipitaka at the Third Council held at Pātaliputta under his presidentship. After the council, Asoka despatched missionaries to the then civilised parts of the world for a wide propagation of the Dhamma.¹

Prince Mahinda and Princess Sanghamittā renounced the world and joined the Order to lead a mission to Sihaladīpa (Ceylon). Since then, the island became a stronghold of Buddhism, and, even up to this day, has maintained the tradition of Pāli Tipitaka with all religious zeal.²

Up till then, the Tipitaka was traditionally handed down orally from teachers to pupils. The complete Scripture was compiled in the form of books for the first time in Ceylon in 29 B. C., under the patronage of king Vaṭṭagāmanī Abhaya, with all the detailed classifications that are now obtained in the Pāli Tipitaka of the Theravāda School. This was done at the Council convened for the purpose, known as the Fourth Great Council.³

The Fifth Council, according to orthodox tradition, was held at Mandalay, Upper Burma, in 1871, under the patronage of king Mindon. In this Council the entire Pāli Tipitaka was revised, re-edited and finally engraved on 729 marble slabs as follows⁴—

Vinaya	111 slabs
Sutta	410 slabs
Abhidhamma	208 slabs

Now, in this present age, the necessity of bringing out an up-to-date edition of the Tipitaka printed on modern machines was felt. This task was taken up by the Burmese Chattha Saṅgāyana, the Sixth Great Council, held in Rangoon, which opened on the 17th May 1954 in the artificially built Rock Cave, especially constructed for the purpose, at a little distance from the city. Two thousand and five hundred of the most erudite Bhikkhus, from all parts of the world, participated in chanting the Tipitaka together. A modern printing press was installed in a separate building and there the texts were printed as soon as they received the sanction of the Saṅgāyana. The

1. *Mahāvamsa*, chapter V. 2. *Mahāvamsa*, op cit. 3. *Mahāvamsa*, chapter X-XXIII. 4. बौद्ध धर्म के २५०० वर्ष, १९५६, p 35

Council kept functioning for two years, and concluded on the fullmoon day, May 1956, synchronising with the 2500th Jayanti of the Buddha.

In Ceylon, Burma, Thailand and Cambodia the principal religion of the people is Theravāda Buddhism, that adheres to Pāli Tīpīṭaka as its Scripture. There, they have been having editions of it in their own scripts. Pāli Text Society, London, has been able to complete the publication of a major portion of it in Roman characters. But, as yet, it is not fully available in any script of India.

It is with a view to removing this want that the Government of India and the State Government of Bihar have jointly sanctioned a scheme of editing and publishing the entire Pāli Tīpīṭaka in Devanāgarī, which will be complete in 40 volumes of about 400 pages each. This task has been entrusted to the Devanāgarī Tīpīṭaka Publication Department, Nalanda. It aims at presenting a co-ordinated edition of the text based on the printed books in Roman, Sinhalese, Burmese and Siamese scripts.

The following chart will show the distribution of books in the literature —

TIPITAKA

VINAYA PITAKA	SUTTA PITAKA	ABHIDHAMMA PITAKA
1 Mahāvagga	1 Dīghanikāya	1 Dhammasangani
2 Cullavaḅḅā*	2 Majjhimanikāya	2 Vibhaṅga
3 Pārājika	3 Samyuttanikāya	3 Dhātukathā
4 Pācittiya	4 Anguttaranikāya	4 Puggalapaññati
5 Parivāra	5 Khuddakanikāya, which contains the following fifteen books .—	5 Kathāvatthu
	1 Khuddakapāṭha	6 Yamaka
	ii Dhammapada	7 Patthāna
	iii Udāna	
	iv Itivuttaka	
	v Suttanipāṭa	
	vi. Vimānavatthu	
	vii Petavatthu	
	viii Theragāthā	
	ix Therīgāthā	
	x. Jātaka	
	xi Niddesa	

- xii. Paṭisambhidāmagga
- xiii. Apadāna
- xiv. Buddhavaṃsa &
- xv. Cariyāpiṭaka

2. The Present Volume: A Summary

(1) Kamma - Khandhaka

This chapter deals with the seven kinds of official actions of the monastery that are taken against a monk violating the discipline of the Order, namely—(1) *Tajjanīya*—pronouncing an official warning against the monk, (2) *Niyassa*—subjecting a monk to a guardianship, (3) *Pabbājanīya*—expelling the monk from his place of residence, (4) *Paṭisāraṇīya*—compelling the monk to beg pardon of a lay disciple wronged by him, (5—7) *Ukkhepanīya*—inflicting a social non-co-operation on the monk, for being reluctant to accept his offence, or for not accepting a punishment for his offence, or for not being prepared to give up a bad erroneous view. These legal actions have been exemplified by narrating the concrete cases that led to the formulation of the procedure, such as—

While the Buddha dwelt at the Jetavana monastery of Anāthapiṇḍika near Sāvatti, there lived two quarrelsome monks — Paṇḍuka and Lohitaka — who were creating differences and disputes amongst the Bhikkhus. He ordered the monks to pass an official resolution of *Tajjanīya* against them at a properly constituted meeting of the Order, issuing a pronouncement of warning against them. Before it was done, it was necessary to charge a monk and make him accept his offence. The resolution was not regarded legal if it was passed in his absence, or without charging him previously. Then, the monk was subjected to the observance of a number of disciplinary rules towards being trained in right conduct and regular living. At the completion of the period of this punitive training, the monk was required to approach the Order and beg release from the punishment; and again a properly constituted meeting was to be convened to pass a resolution to that effect. •

* *

* *

* *

The monk, Seyyasaka, was associating with bad persons outside the Order and was leading a life in frequent violation of the monastic rules. The Buddha conjoined on the monks to pass a resolution of *Niyassa* against him in a properly constituted meeting, subjecting him to the guardianship of a

capable Elder who could keep a vigil on him and give him proper guidance. The procedure of the official actions in this case was required to be the same as above

* *

* *

* *

Assaji and Punabbasu, two resident-monks of Kīṭāgiri indulged in all sorts of unmonklike behaviour. They kept intimate company with girls and dancers, played games and gambles, went to law-court and attended indecent theatrical performances. On receiving a report about it from a monk of Kāsi, the Buddha ordered Sāriputta and Moggallāna to go to Kīṭāgiri and let the Order pass a resolution of *Pabbājanīya* against the monks, expelling them from the place. The same procedure, as above, was to be followed in getting the resolution passed, in putting restrictions on the monk and in granting him release from the punishment.

* *

* *

* *

The monk Sudhamma dwelt at Macchikāsanda in the monastery donated by Citta, the lay devotee. Then, on a certain day, there arrived at the monastery chief leaders of the Order like Sāriputta, Moggallāna, Mahākaccāna and others and Citta was arranging for their reception with great reverence. Sudhamma could not tolerate this. He began to find fault in the arrangements. Citta got annoyed at it and expressed his disapproval. Sudhamma left the place in protest, and went to Jetavana to the Buddha to lodge a complaint against Citta.

The Buddha chided Sudhamma for being intolerant and offending a noble lay disciple like Citta. He ordered the monks to pass a resolution of *Patsāranīya* against him, compelling him to beg pardon of the lay devotee. When Sudhamma obeyed accordingly and fulfilled the atonement required of him, a release from the punishment was granted to him by a proper resolution passed by the Order.

?

* *

* *

* *

At that time, the Blessed One dwelt in the Ghositārāma Monastery at Kosāmbi. There, the monk Channa was obstinately reluctant to accept the transgressions committed by him. It was reported to the Buddha. And, he ordered the monks to pass a resolution of *Ukkhepanīya* against Channa, declaring a social non-co-operation with him. The monk was required to

undergo the punitive course of disciplinary training, and approach the Order to beg release from the punishment as above

Once again, a resolution of *Ukkhepanīya* was passed against Channa for not being prepared to let the Order take any action for a transgression committed by him

Once it so happened that the monk Aruttha, the former falcon hunter, was holding a sacrilegiously false view. In spite of the best efforts of his co-monks to dissuade him from holding the view, he clung fast to it all the more. The Buddha ordered the monks, as above, to pass a resolution of *Ukkhepanīya* against him, making a declaration of social non-co-operation with him, and, if he corrected himself, to grant him release from the punishment

(2) **Pārivāsika-Khandhaka**

It is conjoined in the Pātimokkha text itself that a monk, who has happened to commit a transgression of Sanghādisesa, should take upon himself a course of training in self-discipline and self-purification, called *Parivāsa*. He should not give higher ordination to any one, nor accept the guardianship of a novice, nor take service from a novice, nor go to deliver sermons to the nuns, nor commit a transgression like the one of which he is already guilty, nor complain against the proceedings taken by the Order, nor mix with the other monks. He should not appear before the other monks of Order, nor go about in the company of others. He should stay in seclusion, and should let others be acquainted that he is undergoing the punishment of *Parivāsa*, accepted voluntarily upon himself, etc.

If the monk happens to commit another transgression of Sanghādisesa in the middle, he is thrown back once more to the commencement of the course. This is called—*Mūlāya Patikassanā*

On the expiry of the period of *Parivāsa*, the monk is required to undergo a course of discipline for a period of six days, called *Chāratta Mānatta* out of reverence, as if, for the Elders of the Order. This being fulfilled, a resolution was to be passed officially restoring him to his former position of honour in the Order. This was called *Abbhāna* or the act of calling back.

(3) **Samuccaya-Khandhaka**

The monk Udāyī had committed an offence of the first Sanghādisesa and did not conceal it. The Buddha ordered the monks to pass an official resolution of *Mānatta* in a properly constituted meeting, subjecting Udāyī

to a course of punitive training in self-discipline and self-purification for a period of six days, *Chāratta* – literally six nights. On the completion of the same a resolution of *Abbhāna* was to be passed restoring him to his previous honour of a Bhikkhu.

On a different occasion Udāyī had committed the same offence and had concealed it for some days. The Buddha ordered the monks to give him *Parivāsa* for the same number of days, followed by a *Mānatta* for six days, followed by *Abbhāna* at the completion of the same.

If he committed another transgression of Sanghādīsesa in the middle, the Order would be required to pass a resolution of *Mūlāya Patikasānā* against him, throwing him back once more to the commencement of the course.

If the intermediary transgression was concealed for a number of days, he was required to be given a *Samodhāna - Parivāsa*, or a *Parivāsa* for a period that would include his new offence together. "If now, during that probation, another offence was committed and concealed, the penalties for this new offence and for the old one were not accumulative but concurrent. The offender lost the advantage of the probation he had already undergone, he was thrown back to the commencement of his term of probation, and had to begin again. But the new term of probation—equal in length to whichever was the longest of the two periods during which he had concealed the two offences—satisfied both the concealments, and the *Mānatta* which still, as it would have done before, followed at the end of the probation, satisfied both the offences."

If a monk did not remember properly the number of days he had kept his offence concealed, he was to be asked if he remembered the period up to which he was pure. If he could recall that, he was to be given a *Parivāsa* for a number of days elapsed since then. This is called *Suddhanta Parivāsa*.

If a monk went away leaving the robes while undergoing a *Parivāsa* and then, afterwards, came back and got his *Upasampadā*, he was required to continue the *Parivāsa* for the number of days that had remained due.

(4) **Samatha-Khandhaka**

This chapter deals with the kinds of legally recognised disputes that arise amongst the monks, as also with the manners in which they may be settled.

A dispute that arises between monks over a discussion on some relevant topic is called *Vivādādhikaraṇa* : a dispute that arises over an allegation of offence brought by one against other is called *Anuvādādhikaraṇa* : a dispute that arises over determining the nature of an offence committed by one is called *Āpattādhikaraṇa*; and, a dispute that arises over the procedure of an official action taken by the Order is called *Kammādhikaraṇa*.

These disputes may be settled in seven manners :—(1) by bringing the monk face to face before the opponent in the presence of other capable Elders, and reaching a settlement after due mutual consultations, called *Sammukhāvīnaya*; (2) by admitting the statement submitted by the honoured monk as beyond doubt, called *Sativīnaya*; (3) by giving a legal recognition to the fact that the monk, who has now recovered, had committed the offence in a state of insanity and that it was unnecessary to hold him guilty of that, called *Amūḷhāvīnaya*; (4) by obtaining the monk's confession of the offence committed by him, called *Paṭimātakaraṇa*; (5) by deciding on taking votes of the members present, called *Yebbhuyyasikā*; (6) by passing a legal declaration against a monk whose offences have been an established fact, called *Tssa-pāpiyyasikā*; and (7) by an unanimous agreement to forgive and forget all that had happened, called *Tiṇavatthāraka*.

The chapter gives details of the complicated legal procedure involved in the execution of the above.

* *

* *

* *

Venerable Dabba Mallaputta was incharge of the internal management of the monastic residences at Rājagaha. Two bad monks, Mettiya and Bhummajaka, got dissatisfied with him and tried to bring an allegation against him of having an illicit connection with a certain nun. The Buddha summoned the Venerable Dabba and asked him to explain if the charge brought against him was true. He said that he did not remember of having a sex-relation even in a dream, what to say while awake. The Venerable Dabba had attained Arhat-hood even at an age of seven years and his honour was beyond question. The Buddha ordered the monks to pass a resolution of *Sativīnaya* in favour of the Venerable Dabba, giving his statement a legal recognition.

* *

* *

* *

On a certain occasion there arose a great confusion and disorder while the monks were trying to settle a dispute in the monastery. The Buddha

ordered them to appoint a select-committee, consisting of capable and impartial Elders, and entrust the case to it for consideration

For settling the dispute by votes, the Buddha ordered them to appoint a special monk-officer, with specified qualifications, to act as the collector of ballot papers, *Salākā* or pieces of sticks used for the purpose. The ballot-sticks were of three kinds —

“I enjoin upon you, O Bhikkhus, three ways of taking votes, in order to appease such Bhikkhus—the secret method, the whispering method and the open method

“And how, O Bhikkhus, is the secret method of taking votes ? The Bhikkhu who is the teller of the votes is to make the voting tickets of different colours, and, as each Bhikkhu comes up to him, he is to say him thus .— ‘This is the ticket for the man of such an opinion take whichever you like ’ When he has chosen, he is to add—‘Do not show it to any body ’ If he ascertains that those whose opinion is against the Dhamma are in majority, he is to reject the vote as taken wrongly. If he ascertains that those whose opinion is in accordance with the Dhamma are in majority, he is to report the vote as taken properly. Thus, O Bhikkhus, is the secret method of taking the votes

“And how, O Bhikkhus, is the whispering method of taking votes ? The Bhikkhu who is the teller of the votes is to whisper in each Bhikkhu’s ear— ‘This is the ticket of those of such an opinion, this is the ticket of those of such an opinion. Take whichever you like ’ When he has chosen, he is to add— ‘Do not tell any body which one you have voted ’ If he ascertains that those whose opinion is against the Dhamma are in majority, he is to reject the vote as taken wrongly. If he ascertains that those whose opinion is in accordance with the Dhamma are in the majority, he is to report the vote as taken properly. Thus, O Bhikkhus, is the whispering method of taking the votes

“And how, O Bhikkhus, is the open method of taking votes ? If he ascertains beforehand that those whose opinion is in accordance with the Dhamma are in majority, the vote is to be taken openly. Thus, O Bhikkhus, is the open method of taking the votes ”

(5) **Khuddakavatthu - Khandhaka**

This chapter deals with some regulations connected with the daily life of a Bhikkhu, such as—

(1) During bath—

At that time the Blessed One was staying at Rājagaha. The Chabbaggiya Bhikkhus, when bathing, used to rub their bodies against the trees. The people considered this habit unbecoming to the status of a monk. The Buddha enjoined upon the monks not to rub their bodies against trees. They, then, began to rub their bodies against pillars. This also the people did not like and they reported it to the Buddha. The use of pillars for the purpose was forbidden. They, then, began to rub their bodies against the walls. He forbade rubbing their bodies against the walls. They used to bathe on an *Attāna*, a sort of public stand for shampooing, the people did not like it, and, that was also forbidden. The uses of a *Gaṇḍhabba-hatthaka* (a wooden instrument of the shape of a hand), a *Kuruvindaka-sutti* (apparently a string of beads, which was first covered with the *cunna* made from Kurukinda stone and then held at both ends and rubbed over the body), *Mallaka* (a kind of back-scratcher made with the teeth of crocodiles) were also forbidden during bath. They rubbed their bodies against one another. This was also disallowed. An old monk was allowed to use a *Dassika*, (a string of twisted cloth) to shampoo his own body.

(2) Things disallowed—

The use of the following was disallowed —
Vallika (ear rings), *Pāmanga* (ear-drops or strings of beads for the neck), *Katsuttakam* (decorative girdles), *Ovattika* (bangles), *Kāyura* (necklaces), bracelets and rings

Wearing long hair, combing the hair, using pomade or oil and such decoration of hair was disallowed. The use of a mirror for toileting was disallowed.

The Buddha disallowed the monks to anoint their faces, to use face powder, to smear red arsenic on their faces, or to paint their bodies and faces.

(3) Merry-making fair —

The Chabbaggiya Bhikkhus had gone to see a merry-making fair held on the hills of Rājagaha (*Giraggasamajjā*). The Buddha disapproved the monks witnessing functions of merry-making and entertainments.

(4) Taking fruits —

Some of the monks misused the freedom given by king Bimbisāra to take mangoes from his garden. They got even the green fruits plucked for them.

This was reported to the Buddha. He asked them to stop taking mangoes. Later on, he allowed the monks to eat fruit when the people had cooked it for them, or had cut it with a knife or nail, or when it had no seeds in it.

(5) Snake-bite —

For safety from snake-bite the Buddha recommended meditation of loving kindness over the four royal families of snakes—the *Virūpakkhas*, the *Erāpathas*, the *Chabyāputtas* and the *Kanhāgotamakas*.

(6) Bowls —

The chief merchant of Rājagaha had got a nice bowl carved out of a block of sandal-wood, had it lifted on to the top of a high bamboo, and had announced—“If there be a monk or Brāhmana possessed of supernatural powers, let him get down the bowl. It is a gift to him.”

Pūrana Kassapa, and Makkhalī Gosāla, and Ajitakesakambalī, and Pakudha Kaccāna, and Sañjaya Belatthiputta, and NiganthaNātaputta approached the merchant and asked for the bowl, but, when requested to get down the bowl by a supernatural power, they failed to do so and went away.

The Venerable Pindolabhāradvāja accepted the offer, rose up in the air, and having taken the bowl from the top of the high bamboo, went round in the sky over the town three times. The people, amazed by this, thronged round the Venerable monk and showed him their reverence.

The Buddha heard this and expressed his disapproval, saying—“This is improper, Bhāradvāja, not according to rule, unsuitable, unworthy of a monk, unbecoming and ought not to be done. How can you, Bhāradvāja, for the sake of an insignificant bowl, display before the laity the superhuman quality of your miraculous power of *Iddhi*”? He got the bowl broken to pieces and powdered to dust, and gave it to the monks as perfume for their eye-ointments. And, he disapproved the use of a bowl made of wood.

At that time the monks were using bowls made of gold, or of silver, or of crystal, or of copper, or of glass, or of lead, or of bronze. The Buddha disallowed all these, and allowed only two kinds of bowls—those made of iron, and those made of clay.

(7) Things allowed—

The use of the following articles was allowed — Scissors, needles, needle-

case made of bamboo, a framework to lay out the *cīvara* upon under preparation, a thimble made of bones or ivory, or horn, or of reed, or of bamboo, or of lac, or of the shell of fruit, or of bronze, a thimble bag, a bag to carry the drugs in, a bag to carry the sandals in, a piece of cloth to strain water, strainer fixed on to a ladle, a regulation waterpot, double strainer, filter, mosquito curtains

(8) Cloister and bath-room —

Now at that time in Vesālī, the monks continued receiving rich food daily for a period of time. This made them sick with superfluity of humours in their body. The royal physician Jīvaka Komārabhacca requested the Buddha to approve the use of cloister and of bath-room for the monks, which would help them in keeping fit.

(9) *Pattanikkujjana* —

Vaddha, the Licchavī, was incited by the bad monks, Mettiya and Bhummajjaka, to bring a false allegation against the Venerable Mallaputta, of having an illicit connection with his wife. The matter was brought to the notice of the Buddha. He ordered the monks to pass a resolution of *Pattanikkujjana* against the lay disciple Vaddha, turning down the bowl before his house, expressing thereby their dissatisfaction towards him for his unbecoming behaviour. Vaddha, the Licchavī, was put to remorse by this. He approached the Buddha and confessed his guilt and gave him the assurance of his best efforts to correct himself, and begged pardon. The Buddha ordered the monks to grant him a release from the punishment, and to pass a resolution of *Pattanikkujjana* or turning up the bowl before the house of the Licchavī.

(10) Nail-cutter .—

A monk who had long finger-nails went on his round for alms. A certain woman said to him — “Come along, sir, and have connection with me.” The monk did not agree to it. The woman scratched her limbs with her own nails and cried out that she had been ill-treated by the monk, and the people running up seized him. This was reported to the Buddha. He forbade growing long nails.

At that time the monks tore off their nails with the nails, bit them off with their teeth, or rubbed them down against the walls. The Buddha disallowed all these. The use of nail-cutters was recommended.

(11) Razor:—

The Buddha allowed the use of razors, of hone to sharpen the razors

on, of powder prepared with Sīpatika-gum to prevent them rusting, of a sheath to hold them in, and of all the apparatus of a barbar

(12) Compulsory use of girdle while going out —

At that time a certain monk entered the village for alms without a girdle on, and, on the road, his under-garment fell down. The people jeered at him and he was put to shame. The use of a girdle was, therefore, made compulsory while going out. The use of girdles for fashion was, however, prohibited.

(13) One's own language —

At that time there were two Brāhmin-brothers, Yamelu and Tekula, who had joined the Order. They proposed to render the Word of the Buddha in *Chandas*, the Vedic Sanskrit. The Buddha did not approve of it. He said—“I allow you, O Bhikkhus, to learn the word of the Buddha each in your own language.”

(6) **Senāsana-Khandhaka**

This chapter deals with the construction of monasteries, provisions of furniture and allotment of seats to the Bhikkhus.

With the permission of the Buddha, the Sheriff of Rājagaha built sixty monasteries for the Order. The Buddha accepted the gift dedicated to the use of the monks of the four directions, whether now present or hereafter to arrive.

As needs arose, the equipments such as these were approved—door, door-posts, lintel, hollow for the door to revolve on, rings on the door for the bolt to work along in, a pin to secure the bolt by, keys of three kinds—made of bronze or hard wood or horn, windows, window-blinds, shutters, wooden cots, bedsteads made of laths of split bamboos, pegs on the wall, bamboos and strings for hanging the robe, verandahs, covered terraces, moveable screen, a dining hall, a water room, fences round the monastery, a store-room, a fire-room.

Anāthapindika.—

Anāthapindika was staying with the chief merchant of Rājagaha, whose sister was married to him. He heard that a Buddha had appeared, and became anxious to see him. At night he went to bed with his thoughts so much bent upon the Buddha that thrice in the night he got up, thinking that the day had dawned. Early in the morning, he came to Sītavana and paid his

respects to the Buddha He offered an invitation to Him with the assembly, to spend the four months of rainy season at his place at Sāvattḥi When he went back he examined all the region round about it, saying—“Where now shall I fix the place for the Blessed One to stay in, not too far from the town and not too near, conveniently approached, easily accessible for all who wish to visit him, by day not too crowded, by night not exposed to too much noise and disturbances, solitary and suitable for the abode of a monk” ?

And, Anāthapīṇḍika saw that the garden of Prince Jeta was very much suitable for the purpose But, the Prince was not ready to sell it, even if, he said, it was covered with coins of gold Anāthapīṇḍika agreed to pay a price as high as that He took the garden and built a magnificent monastery over it, which was named both after him and Prince Jeta

The Buddha found this place very suitable for him, and, since then, his head quarters were, so to say, shifted from Rājagaha to Sāvattḥi

According to Seniority— At that time, the Buddha, accompanied by the assembly of monks, was proceeding on towards Sāvattḥi from Vesālī The Chabbaggiya Bhikkhus went on in front and occupied the accommodations in the monasteries

And, as no room was available, Sāriputta had to spend the night out side at the foot of a tree The Buddha expressed his disapproval at it and said —

“I enjoin upon you, O Bhikkhus, that paying of reverence, rising up in reverence, salutation, proper respect, and apportionment of the best seat and water and food shall be according to seniority To illustrate it, he narrated the story of Tittira-jātaka—

Long ago, there was a great tree on the Himalayas, near which there dwelt three friends—a partridge, a monkey and an elephant They wanted to know which of them was seniormost in age The elephant said—“Friends, when I was very young I used to walk over this banyan tree, keeping it between my thighs, and its top brushed against my stomach So far back, friends, can I remember” The monkey said, “Friends, I remember to have gnawed the tender top of this tree, sitting before it, when I was young So far back I can remember” The partridge said — “Friends, there was formerly a lofty banyan tree in yonder open space One day, after eating one of

its fruits, I voided the seed here, and from that this banyan tree grew up So I must be older than either of you ” Thenceforth, the elephant and the monkey did honour to the partridge •

Appointment of officer— Appointment of the following officers was approved by the Buddha—*Bhattuddesaka*, one in charge of arrangements for meals, *Sayanāsana paññāpaka*, one in charge of allotting seats, *Bhandāgāraka*, storekeeper, *Cīvarapatiggāhaka*, the distributor of robes *Yavāgu-bhājaka*, the distributor of gruel *Phalabhājaka*, the distributor of fruits, *Khajjabhājaka*, the distributor of eatables, *Ārāmikaṭṭhesaka*, one in charge of the servants in the monastery, *Sāmanera-ṭṭhesaka*, one in charge of the novices

(7) **Saṅghabhedaka - Khandhaka**

This chapter deals with the ordination of Devadatta and others, and schism in the Order

At that time the Buddha dwelt at Anupiya, a townlet of the Mallas Then, Mahānāma, the Sākya-prince, told his brother Anuruddha—“Dear, I am going to join the Order of the Buddha You should take charge of the house, the land and its cultivation First you have to get your fields ploughed, then you have to get them sown, then you have to get them irrigated, then you have to get the weeds pulled up, and then you have to get the harvest garnered And, you have to do just the same the next year, and the same all over again the year after that.”

“Then, you yourself, O brother,” said Anuruddha, “stay at home and do all these Let me go and join the blissful Order of the Buddha”

Ultimately, both of them came out and joined the Order The Sākya-king Bhaddiya and the four Sākya young men of high birth—Ānanda, Bhagu, Kimbila and Devadatta also renounced home and became monks Their barber, Upālī, also followed them to their new life of homelessness

The Buddha gave ordination first to Upālī and then to the princes, making him senior over them They had to do honour to him as their Elder

Devadatta began to bear a grudge against the Buddha He showed his miraculous powers to Prince Ajātasattu and won him in his favour They joined together and made plots against the life of the king Bimbisāra, as also of the Buddha Ajātasattu was caught with a dagger under his garment when he had stealthily entered the apartment of the king, with evil intention

Ruffians were appointed by them to kill the Buddha, but they failed in their attempt. Devadatta himself rolled a heavy stone down on the Buddha, while he was passing under the Gijjhakūta. The stone dashed against a rock and was broken into pieces and, a splinter struck the feet of the Buddha and caused bleeding. On a different occasion, Devadatta got a mad elephant let loose upon the Buddha, while he was going through a lane in Rājagaha, but, when the beast approached him, it knelt down and paid honour to him.

Then, Devadatta, jointly with some bad monks, like Kokālika, Kātamodakatissa and Samuddadatta, the son of Khandadevī, devised means to defame the Buddha, by requesting him to accept five principles for the regulation of the monastic life, namely— (1) monks must dwell in forest, never in a village or town, (2) monks must live on begging alms, never accept an invitation, (3) monks must use only such robes that are made with picked-up rags, (4) monks must dwell only under trees, never enter a building, (5) monks must abstain totally from taking non-vegetarian diet. As these conditions were not practicable, the Buddha did not give his acceptance. Thus they took as an occasion to declare that the Buddha and his followers fell short of the high ideals of a monk's life.

Devadatta approached venerable Ānanda, while he was going in Rājagaha, and told him that he had separated himself from the Order of the Buddha and that he was going to hold an *Upasatha* separately of his own, and that he would lead an organisation separate from that of the Buddha.

He took away a group of monks under him and was staying on the Gayāsīsa Hill with them. Sāriputta and Moggallāna were deputed by the Buddha to see where they had gone. Devadatta saw them and thought that they were coming to join him. He greeted them lovingly and offered respectable seats to them. While preaching to his followers, Devadatta, imitating the Buddha, laid himself down and asked Sāriputta to continue on with the preaching. Devadatta fell asleep. Sāriputta and Moggallāna preached to the monks and removed their doubts. While Devadatta lay snoring, they came out and approached the Buddha to beg pardon for their folly. When Devadatta got up and found himself alone, he was so much excited in despair that he vomitted hot blood then and there.

(8) **Vatta - Khandhaka**

This chapter deals with the duties of a monk and his etiquettes while entering a monastery or going out of it, and general rules to be observed while taking food.

(1) Duties of the incoming monks—

The Buddha was staying in the Jetavana monastery of Anāthapīṇḍika at Sāvattḥi

At that time the incoming monks entered the monastery with their sandals on, or with open umbrellas, or with their heads muffled up, or with their upper robe carried in a bundle on their heads, and they did not salute the resident-monks senior to them

The Buddha pointed out that all these were bad manners, and, he established a rule of conduct for incoming monks to a monastery. They ought to take off their slippers at the entrance, put down the umbrella, arrange their robes properly, enquire about the places of bath and privy, salute the resident monks senior to them, knock at the door and wait before entering the room, broom the yard and clean the room, arrange the furniture properly, remove the cobwebs and follow all such etiquette of the monastery

(2) Duties of a resident monk—

The resident monks should welcome the incoming monks, salute them if they are senior, show them round the monastery, offer them water and such other things required by one on arrival at a place, allot seats to them, introduce them to the people of the locality and make such other arrangements necessary for their comfort

(3) Duties of a departing monk—

He should put back the articles of the monastery in order, close the doorways and lattices, hand over the charge to a resident monk, keep the furniture safely, pile up the bedding in a bundle on the cot, take leave of the resident monks and observe such manner of good behaviour that is required on the occasion

(4) Thanks-giving after meals—

After taking their meals offered by the laity, one of the monks should speak some befitting words expressing thanks and offering blessings

(5) Rules to be observed while going for a meal—

The monk should put on the robes properly when going for a meal, wash his hands, take his bowl and proceed on to the village slowly and carefully.

He should go with downcast eye, not laughing or speaking loudly, not swaying his body or his arms or his head about. When seated in the house, he should hold the bowl carefully with both the hands, he should pour water without splashing. The alms are to be accepted mindfully, paying attention to the bowl, with proportionate curry. And the senior monk should not begin to eat until rice has been served out to all. One should not keep gazing in the bowl of others. The mouth is not to be opened till the morsel is brought close to it. When eating, the whole hand is not to be put into the mouth. One should not talk when the mouth is full, nor put the tongue out, nor smack the lips, nor make a hissing sound as he eats, nor lick his fingers or bowl or lips. The glass of water should not be held with the right hand soiled with food. The senior monk should not take water to rinse his hands until all have finished eating. While returning, the junior monks should go first and then the senior ones.

(6) Rules to be observed while going to collect alms—

A certain Bhikkhu, on his round for alms, entered a dwelling without noticing where he was going to, and he passed into an inner chamber of a house where the lady of the house was lying asleep with disordered cloth. Her husband, coming from outside, got suspicious and fell upon the Bhikkhu and beat him severely. A monk must, therefore, enter the village very mindfully. He should not go in or come out roughly. He should not stand too far nor too near. When food is being given to him, he should lift up the corner of the robe covering the bowl, take the bowl in both his hands, and receive the food into it. He should not look into the face of the woman who is offering the food. After the food has been given, he should cover up the bowl with the corner of his robe and turn back slowly and carefully.

(7) Duties of a monk dwelling in the woods—

A monk, who is dwelling in the woods, should get up early in the morning, put his bowl in the bag, hang it over his shoulder, put on his slippers, keep the articles in order, close the doorway and lattice, and go to the village for alms.

At his hut, he should keep water, fire, walking stick and such other necessary articles. He should learn the stations of the moon in the constellation and should know the directions of the sky.

(9) Pātimokkhaṭṭhapana - Khandhaka

Once the Buddha was staying at Sāvathī in the Pubbārāma mansion of Migāramātā. There, he was sitting surrounded by his disciples late at night. Venerable Ānanda requested him to recite the Pātimokkha to the Bhikkhus. The Buddha said that he would not do so in an assembly attended by a monk who was not pure. Moggallāna, with his superhuman power, saw who that impure monk was, and turned him out forcibly. The Buddha, then, recited the Pātimokkha to the Bhikkhus and said—“Now, hence forth, I, O Bhikkhus, will not hold Uposatha, nor will recite the Pātimokkha, you yourselves, O Bhikkhus, henceforth hold Uposatha and recite the Pātimokkha.”

(10) Bhikkhunī - Khandhaka

While the Buddha was staying in the Sākya country at Kapilavatthu in the Nigrodhārāma Monastery, Mahāpajāpati Gotamī appealed to him to allow the women to join the monastic life, but, it did not meet the sanction of the Master.

From Kapilavatthu, the Buddha came over to Vesālī and was staying in the Mahāvana, in the Kutāgāra Hall. Mahāpajāpati Gotamī got her head shaven, put on the yellow robe and set out with a number of Sākya ladies for Vesālī to press her claims for the sanction of a Bhikkhunī Order. The Venerable Ānanda pleaded before the Buddha in favour of Gotamī, and, at last, succeeded in obtaining his permission.

The Buddha, however, said —“If, Ānanda, women had not received permission to come out and join the homeless life of the Order, the Dhamma would have stood fast for a thousand years. But, since, Ānanda, women have received that permission, the Dhamma will now stand fast for only five hundred years.”

The Buddha allowed the Pātimokkha to be recited to the Bhikkunis. At first, the Bhikkhus used to recite the Pātimokkha to the Bhikkunis; but, later on, the Bhikkunis themselves were allowed to do it amongst themselves. They were also allowed to make confession of their transgressions amongst themselves at the Uposathas, and to carry on all the monastic proceedings as approved for the Bhikkhu Sangha.

The Bhikkunis were disallowed to wear long decorative girdles, to get their bodies massaged and rubbed, to anoint their faces, to use face-powder or

pomade, to make tattoo mark on their face or body, to witness theatrical performances and entertainment, to wear robes of bright colour to dwell in the woods, to bathe in a steambath (jantāghar), to bathe against the stream, to bathe at a bathing place used also by men

(11) **Pañcasatikā - Khandhaka**

This chapter deals with the proceedings of the First Buddhist Council held at Rājagaha during the reign of King Ajātasattu

The Venerable Mahākassapa was informed of the demise of the Master by an Ājīvaka who was returning from Kusinārā with a Mandāra flower in his hand. While other monks were aggrieved at it, a monk ordained in his old age, called Subhadda, spoke out—"Enough, Sirs, weep not, neither lament. We are well rid of the Great Samana. We used to be annoyed by being told, 'this beseems you, this beseems you not.' But, now we shall be able to do whatever we like, and what we do not like, that we shall not have to do."

Venerable Mahākassapa addressed the Bhikkhus—"Come, Sirs, let us chant together the Dhamma and the Vinaya, before Adhamma is spread and Dhamma is put aside."

Then, requested by the Sangha, Mahākassapa selected five hundred Arhant Bhikkhus less one to take part in the council. One seat was kept reserved for Ānanda who had been a personal attendant of the Buddha for a very long time and had heard him more than any one else. As he had not attained Arahat-hood so long, he could not be then included in the list. He was, therefore, given leave to exert and attain to this stage.

King Ajātasattu made necessary preparations for the convention of the council at Rājagaha on the Vebhāra Hill in front of the Sattapanni cave. A complete collection was made of the word of the Buddha. As five hundred monks took part in it, the council was called Pañcasatikā.

The venerable Ānanda acquainted the council that, during his last hours, the Buddha had declared to him that, later on, if the Order would think fit, it might set aside the minor rules laid down by him. Then, there arose a discussion as to what rules are to be regarded as minor. It was decided that, out of reverence for their Master, all of the rules taught by him be retained and followed. The Buddha had wished the Order to inflict a

punishment of general social bycott on the monk Channa, saying —“Let Channa, the monk, Ānanda, say whatever he may wish, but the Bhikkhus should neither speak to him, nor exhort him, nor admonish him ” Asked by the Order, the Venerable Ānanda went to Kosambi and executed this punishment on Channa Since then, Channa began to lead an exemplary life of discipline and devotion, and attained to the highest stage of saint-hood

At Kosambi, the Venerable Ānanda accepted a gift of five hundred robes offered by the queens King Udena wondered what he would do with such a huge quantity of robes, and asked —“What does your reverence intend to do with these five hundred robes” ?

“I shall divide them, O Mahārāja, among those of the Bhikkhus whose robes are worn out ”

“And what do you intend, Venerable Sir, to do with the worn out robes” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make counterpanes ”

“And what do you intend to do with the old counterpanes” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make bolster cases ”

“And what do you intend to do with the old bolster cases” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make carpets ”

“And what do you intend to do with the old carpets” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make towels for the washing of the feet ”

“And what do you intend to do with the old towels” ?

“Of those, Mahārāja, we shall make dusters ”

“And what do you intend to do with the old dusters” ?

“Thosē, Mahārāja, we shall tear in shreds, beat up with mud, and use them for making flooring of clay”.

Then king Udena thought “These disciples of the Buddha make general use of every thing in a conscientious way, and take nothing as one man’s private property ” And he presented other five hundred pieces of cloth to the Venerable Ānanda

(12) **Sattasatikā-Khandhaka**

THIS Chapter deals with the proceedings of the second Buddhist Council held at Vesālī, a century after the demise of the Buddha. The Vajjiputtaka monks of Vesālī began to promulgate ten practices, *dasa vatthūni*, that were not in keeping with the true spirit of the Vinaya rules. These were—

(1) Singilona-kappa—or it is permissible to stock a quantity of salt in horn, to be used whenever required during meals

(2) Gāmantara-kappa—or it is permissible to go to have a second meal in the same village after having finished one

(3) Dvanguḷa-kappa—or it is permissible to take food till the sun has gone below for an inch after mid-day

(4) Āvāsa-kappa—or it is permissible to perform Uposatha at more than one place in the same *sīmā*

(5) Anumati-kappa—or it is permissible to perform a legal procedure in the Order even if some of the members are absent, in the anticipation of their sanction

(6) Ācinna-kappa—or it is permissible to accept the authenticity of a practice merely because it has been followed by one's teacher and teacher's teachers

(7) Amathita-kappa—or it is permissible to take half fermented milk even after having taken a meal of the day

(8) Jalogī-kappa—or it is permissible to take unfermented toddy

(9) Adasaka Nisīdana—or it is permissible to use a cushion that has no fringes

(10) Jātarūparajata-kappa—or it is permissible to accept coins dropped in a pot of water

The Venerable Yasa Kākandakaputta happened to visit Vesālī while on tour in the area. He saw the Vajjiputtaka monks collecting money from the laity offered to them in pots of water. As these practices were degenerating the ethical standard of the order, Yasa took upon himself to organise a strong protest against them with the help of the leading Elders of the country. Venerable Sambhūta Sānavāsi, sixty Arahāt monks of Pāvā, fifty eight monks of Avanti Dakkhināpatha, Venerable Revata of Soreyya, and such other

eminent leaders joined hands with Yasa. At that time the seniormost Elder was Venerable Sabbakāmi, a direct disciple of venerable Ānanda himself, 110 years old.

The Vajjiputtaka monks, the deviators, were also not sitting idle. They tried their best to strengthen their side and actually succeeded in gaining a number of supporters.

To avoid the disorder and confusion that had arisen in the general meeting, a select-committee was appointed to go into the details of the controversy, consisting of four monks of the east, namely Ven. Sabbakāmi, Sālha, Khujjasobhita, Vasabhagāmika, and four of Pāvā, namely Venerables Revata, Samblūta Sānavāsī, Yasa Kākandaputta and Sumana.

A Great Council was held at Vālukārāma, attended by seven hundred Bhikkhus, which declared the ten practices of the Vajjiputtaka monks as against the Vinaya.

3 Jain Parallels

It is important to note that it was the urge for self-purification, either of a person or of a community, on which the entire code of the Vinaya was based.

The code does not hold good for a monk who is lacking in this urge. Thus, the different punishments, laid down for the different transgressions, are primarily self-imposed atonement, self-corrective in nature and purpose.

This is true with the monastic discipline both of the Buddhists and the Jains. The Jain Āgamas give a list of ten such atonements — Ālocanā, Padikkamana, Tadubhaya, Vivega, Viusagga, Tava, Cheya, Mūla, Anavatthappa, Pārāñciya.

The '*Sanjōyanā*' *pāyacchutta* was prescribed in the case of the commitment of more than one transgression regarding food.

The method of purifying the transgression was called the '*Parihārar visuddhi*', which involved fasts of various magnitude in different seasons for a total period of six months.

The Jain monk was allowed to get such clothes as were not needed by the householder. In case he did not get proper clothing, he was permitted to sew several pieces together.

The set of requisites was called '*bhaṇḍaga*,' a word that is equally familiar in the Buddhist canon; for, a monk who accumulates much articles is called '*bahubhaṇḍika*' in Pāli.

The begging-bowl of the Jain monk was made of gourd (*lau*), or of wood (*dāru*), or of clay (*matṭiya*) He was not allowed to use bowl made of iron, tin, lead, silver, stone

Umbrellas, chawries and shoes were strictly disallowed

The *Oghaniryukti* refers to a number of other articles in connection with the use and preservation of the begging bowl such as—

Pattābandha—A string to bind the bowl

Pāyatthāvāna—This was meant to protect the pot from dust The pot was kept over it and hence it served the purpose of a base for the pot

Gocchaga—A small broom used in cleaning the pot-clothes

Pāyakesariyā—made of cotton, for cleansing the pot

Similar reference is made of articles connected with the use and preservation of the *rayaharana*, a woolen brushing stick, a distinctive belonging of a Jain monk, and articles, namely—*danda*, *latthi*, *vilatthi*, *vidanda*

In prescribing rules of conduct for the various occasions in the every day life of the monks, it is interesting to note, the Jain code is very much parallel to the Buddhist one Thus, for example, the *Gamika Vatta*, of the eighth Khandhaka, may be very well compared to the corresponding reference in the Jain texts

The records provide accounts of historic conventions of the Great Councils of the Jain Elders held at different centres in the country, with almost the same purpose and preparation as those of the Buddhist 'Sangitis' These were—

Pāṭalīputra—The Jains believe that the Ganadhara or the chief direct disciples had made systematic collection of the teachings of the Master and that the knowledge of these texts were gradually lost, and only a single Ganadhara could hand it down to posterity The tradition of Jain scripture had suffered very much when the monks were compelled to migrate to distant places due to a long famine in Magadha during the reign of Chandragupta Maurya When the famine was over and normal conditions prevailed, a council was summoned by Sthūlabhadra at Pāṭalīputra early in 3rd century B C, to collect and co-ordinate the extinct portions of the canon.¹

Mathurā—In the fourth century A D, Jainism had to meet another

1. S . Deo—History of Jain Monachism—P 18.

hard blow when, again, a serious starvation had taken place which resulted in the death of many Jain monks. At the end of the famine, a Second Council was held at Mathura under the presidentship of Arya Skandila and whatever remnant of the knowledge of the canon was available was collected together ¹

Valabhi—Two councils were held at Valabhi, one in 501 A D under the presidentship of Nāgārjunasūri, and the other in the beginning of the 6th century A D under the presidentship of Devardhiganī Ksamāśramana. This council made sincere efforts to collect all available materials, and it was then finally written down.

Supernatural Powers—

Similar to the description of the Venerable Dabba Mallaputta, in the Samatha-Khandhaka, who used to throw flashes of light from the tip of his fingers by his supernatural powers, we come across references to feats performed on similar occasions by the Jain monk, Sangamasūri.

The Jain attitude towards the possibility and desirability of practising supernatural powers is very much similar to that of Buddhist ideals. The Ācārāṅga Sutta expressly discourages monks exhibiting feats of supernatural powers. It is only in the post-Aṅga texts and Niryuktis that we come across instances of monks taking recourse to such practices.

4. The Present Edition

This presents a co-ordinated edition in Devanāgarī of the second book of the Vinaya Pīṭaka, the Cullavagga, based on the following versions of the text :—Burmese - Chatthasangāyana publication, 1956, Sinhalese - edited by Rev Bentola Saddhatissa Thera 1928, Siamese - Mahāmakuta Government publication, 1926, Roman edited by Heermann Oldenberg, 1880.

For preparing our MSS, we have adopted the Chatthasangāyana edition as our basic text, an edition that has been brought out by the efforts and sanction of an international Sangha constituting of the zealous holders of the orthodox Theravāda tradition. Very often, we have agreed in selecting the readings and in paragraph-arrangement, but, we have broken new grounds by providing a system of headings and sub-headings, and adopting a method of punctuation, thereby making the text more useful for the modern reader.

---

1 Weber—I A Vol XVII P. 282.

(a) Headings

In the old-fashioned books, no headings have been given in the beginning of a section. Instead, it is at the end that we have words like *ntthitam*. But, to the modern reader, this presents a difficulty in forming a complete picture of the text as an organic unity. We have, therefore, ventured to provide headings, numbered and arranged, with the purpose of bringing to relief the order and sequence in the parts of it. As far as possible, the headings have been constructed with words picked up from the body of the text, the chief objective being to indicate at the outset what does the section contain. Our readers should note that they have been supplied by us and that they do not belong to the original text.

The principal headings have been printed in 16pt Mono Black and are numbered, with the article sign. Notable heads contained in it have also been printed in 16pt Mono Black, but have not been numbered. The sub-headings have been serially numbered either in figures or in letters and have been printed in 14pt Mono Black. Headings, still subordinate to it have been numbered and printed in 12pt Mono Black. In the folio of odd pages, it is only the principal headings that have been mentioned, not the subordinate ones.

(b) Selection of readings

In selecting a reading for our text out of the variants available, philological justification, no doubt, has been the chief consideration, but, at the same time, we have not lost sight of the importance of the historical usage. When different forms are both grammatically correct and current in use, we have put one in the text and mentioned the others in the foot-note. In such cases, selection of one form does not mean the rejection of others.

(c) Punctuation marks

Originally, no punctuation marks were used in Pāli, except, perhaps, one for full-stop. The Siamese edition has followed the same tradition. But, as the syntax of Pāli is, at times, so very difficult and complicated, the use of the modern marks of punctuation is decidedly advantageous in making out the meaning explicit and in bringing out clearly the interconnections between the different constituent clauses and phrases, which, in their absence, would have remained obscure, if not misleading. We have, therefore, used all the modern marks freely, not in a mechanically rigid manner; but, only with a view to

facilitating the correct understanding of the sentences And in this, we have tried to be systematic and consistent

The following marks have been used — full-stop of Devanāgarī (।), comma (,), Colon (:), semicolon (;), note of interrogation (?), note of interjection (!), hyphen (-), dash (—), double inverted commas (“ ”), and single inverted commas (‘ ’)

In the first volume of this series, the Mahāvagga, we used inverted commas to denote a reported speech only where it was preceded by a reporting verb But, now, we have decided to use them even where the reporting verb has not been mentioned The quotation of a principal reported speech has been indicated by the use of double inverted commas, whether preceded by a reporting verb or not, the quotation of a subordinate speech, contained in it, has been indicated by the use of single inverted commas, and, the quotation of speech or speeches contained even in that has been indicated not by inverted commas but simply by the use of a dash after its reporting verb Fresh paragraphs occurring in the principal reported speech have been opened with double inverted commas, and, those occurring in the subordinate speech have been opened with single inverted commas

(d) *Abbreviations*

In the foot-note, the abbreviation रो० stands for the Roman edition, सी० for the Sinhalese edition, स्या० for the Siamese edition and म० for the Burmese edition

In the margin, the abbreviation ‘R’ stands for the Roman, and ‘B’ for the Burmese edition They indicate that the page number put by its side begins from that line Reference to the page numbers of the Roman edition will facilitate the use of the P T S Pali English Dictionary, as well as other modern publications in or on Pali in which references are made to the books of the Roman edition

(e) *Corner reference*

On odd pages of the book, the corner numbers refer to the Chapter, article and paragraph occurring at the end of the page, and on even pages they refer to those occurring at the beginning of the page

(f) *Spelling*

About the mode of our spelling, it is necessary to note that we have generally treated the indeclinable particles *va*, *pi* and *ti* as independent words, as the mutual vowels of *eva*, *api* and *iti* are very often dropped in Pāli,

The Parasavarna combination has essentially been made when occurring in the same words, as—*Sangha, Kiñci, Pañca* etc. At other places, this combination has been generally avoided as—*evam pi, kammam ti* etc. But, to show that the other forms are also grammatically valid, we have, on occasions, used this form also—*evampi, kammanti* etc.

Some western editors have accepted the same method of spelling, but, in cases where 'ti' is preceded by 'i' or 'pi' by 'a' they have applied the Sanskrit rule of sandhi—*akah savarne dīrghah*, and have spelt the indeclinable particles together with the preceding words, as - *desesīti* and *tassāpi*. But, in such cases also, we have spelt them separately, as — *desesī ti* and *tassā pi*. The lengthening of the preceding vowels before *ti* and *pi* may well be explained by the rule—*Byañjane dīrgharassā* (Moggalāna 1 33), which allows lengthening of a short vowel, if it precedes a consonant, as in — *muni+care= muni-care; Khanti+paramam= Khanti paramam, Gotama+ti= Gotamā ti, Hoti+ti=Hoti ti*

* *

* *

* *

Since there had been frequent gaps of long intervals in receiving proofs from the press, the printing of the book took more than an year to be completed. The proofs were read by SRI L. N. TIWARI and SRI BIRBAL SHARMA, of our editorial staff, who have creditably maintained a uniformity throughout

Bhikkhu J. Kashyap

**THE PĀLI ALPHABET IN
DEVANĀGARĪ AND ROMAN CHARACTERS**

VOWELS

अ a   आ ā   इ i   ई ī   उ u   ऊ ū   ए e   ओ o

CONSONANTS WITH VOWEL "A"

क ka	ख kha	ग ga	घ gha	ङ na
च ca	छ cha]	ज ja	झ, ञ jha	ञ ña
ट ta	ठ tha	ड da	ढ dha	ण na
त ta	थ tha	द da	ध dha	न na
प pa	फ pha	ब ba	भ bha	म ma
य ya	र ra	ल la	व va	स sa
		ह ha	ळ la	अ ढm

VOWELS IN COMBINATION

क ka	का kā	कि ki	की kī	कु ku	कू kū	के ke	को ko
ख kha	खा khā	खि khi	खी khī	खु khu	खू khū	खे khe	खो kho

CONJUNCT-CONSONANTS

क kka	ञ्च ñca	द्व dva	म्ब mba
क्ख kkha	ञ्छ ñcha	ध्व dhya	म्भ mbha
क्य kya	ञ्ज ñja	ध्व dhva	म्म mma
क्रि kri	ञ्झ, ञ्झ ñjha	न्त nta	म्य mya
क्ल kla	ट्ट, ट्ट tta	न्त्व ntva	म्ह mha
क्व kva	ट्ठ, ट्ठ ttha	न्थ ntha	य्य yya
ख्य khya	ड्ड, ड्ड ḍḍa	न्द nda	य्ह yha
ख्व khva	ड्ढ, ड्ढ ḍḍha	न्द्र ndra	ल्ल lla
ग gga	ण्ट nta	न्ध ndha	ल्य lya
ग्घ ggha	ण्ठ ntha	न्न nna	ल्ह lha
ग्य gya	ण्ड nda	न्य nya	व्ह vha
ग्र gra	ण्ण nna	न्ह nha	स्त sta
ङ्क nka	ण्ह nha	प्प ppa	स्त्र stra
ङ्ख nkha	त्त tta	प्फ ppha	स्न sna
ङ्ग, ङ्ग nga	त्थ ttha	प्य pya	स्य sya
ङ्घ nggha	त्व tva	प्ल pla	स्स ssa
ञ्च cca	त्य tya	ब्ब bba	स्म sma
ञ्छ ccha	त्र tra	ब्भ bbha	स्व sva
ञ्ज jja	द्द, द्द dda	ब्य bya	ह्य hma
ञ्झ, ञ्झ jjha	द्ध ddha	ब्र bra	ह्व hva
ञ्ञ ñña	द्य dya	म्प mpa	ह्ह lha
ञ्ह ñha	द्र dra	म्फ mpha	

ॠ = ā,   ॡ = i,   ॢ = ī,   ॣ = u,   । = ū,   ॥ = e;   ० = o

१	२	३	४	५	६	७	८	९	०
1	2	3	4	5	6	7	8	9	0

—:०:—

चुल्लवग्गपालि

सूची

	पिट्ठुङ्का		पिट्ठुङ्का
कम्मखण्डकं		अट्टारसवत्त	३७
§ १ तज्जनीयकम्म	३	नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	३८
अधम्मकम्मद्वादसक	५	पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	३९
धम्मकम्मद्वादसक	७	§ ५ आपत्तिया अदस्सने उक्खेप-	
आकङ्खमानछक्क	९	नीयकम्म	४०
अट्टारसवत्त	१०	अधम्मकम्मद्वादसकं	४१
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	१०	धम्मकम्मद्वादसक	४२
पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	११	आकङ्खमानछक्क	४३
§ २ नियस्सकम्म	१२	तेचत्तालीसवत्त	४३
अधम्मकम्मद्वादसकं	१४	नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब-	
धम्मकम्मद्वादसक	१५	तेचत्तालीसकं	४५
आकङ्खमानछक्क	१६	पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसक	४६
अट्टारसवत्तं	१७	§ ६ आपत्तिया अप्पटिकम्मे	
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	१७	उक्खेपनीयकम्मं	४८
पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	१८	अधम्मकम्मद्वादसक	४९
§ ३ पब्बाजनीयकम्म	१९	धम्मकम्मद्वादसकं	५०
अधम्मकम्मद्वादसक	२५	आकङ्खमानछक्क	५१
धम्मकम्मद्वादसक	२६	तेचत्तालीसवत्त	५१
आकङ्खमानचुट्ठसक	२७	नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसक	५३
अट्टारसवत्त	२९	पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसक	५३
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	३०	§ ७ पापिकाय दिट्ठिया अप्पटि-	
पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	३१	निस्सग्गे उक्खेपनीयकम्म	५५
§ ४ पटिसारणीयकम्म	३२	अधम्मकम्मद्वादसक	५८
अधम्मकम्मद्वादसक	३५	धम्मकम्मद्वादसक	५८
धम्मकम्मद्वादसक	३६	आकङ्खमानछक्कं	५९
आकङ्खमानचतुक्कं	३६	तेचत्तालीसवत्तं	६०

	पिढुङ्का		पिढुङ्का
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसक	६१	मानत्तचारिकमूलाय-	
पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसक	६२	पटिकस्सनादि	१०५
§ ८ तस्सुद्दान	६३	अब्भाना रहमूलाय-	
२. पारिवासिकक्खन्धकं		पटिकस्सनादि	१०५
§ १ पारिवासिका	६७	पक्खप्पटिच्छन्नअब्भान	१०६
§ २ मूलायपटिकस्सनारहवत्त	७१	§ २ परिवासो	१०६
§ ३ मानत्तारहवत्त	७४	अग्घसमोधानपरिवासो	१०६
§ ४ मानत्तचारिकवत्तं	७७	सब्बचिरप्पटिच्छन्न-	
§ ५ अब्भानारहवत्त	८१	अग्घसमोधान	११०
§ ६ तस्सुद्दान	८४	द्वेमासपरिवासो	१११
३. समुच्चयक्खन्धकं		द्वे मासा परिवसितब्बविधि	११३
§ १ सुक्कविस्सट्ठि	८६	सुद्धन्तपरिवासो	१२२
अप्पटिच्छन्नमानत्त	८६	§ ३ चत्तालीसक	१२४
अप्पटिच्छन्नअब्भानं	८७	§ ४ छत्तिसक	१२७
एकाहप्पटिच्छन्नपरिवासो	८९	§ ५ मानत्तसतक	१२७
एकाहप्पटिच्छन्नमानत्त	८९	§ ६ समूलायसमोधानपरिवास-	
एकाहप्पटिच्छन्नअब्भान	९१	चतुस्सत	१३२
पञ्चाहप्पटिच्छन्नपरिवासो	९२	§ ७ परिमाणादिवारअट्टक	१३७
पारिवासिकमूलायपटिकस्सना	९३	§ ८ द्वेभिक्खुवारएकादसक	१३७
मानत्तारहमूलायपटिकस्सना	९४	§ ९ मूलायअविसुद्धिनवक	१३९
तिकापत्तिमानत्त	९५	§ १० दुतियनवक	१४१
मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सना	९६	§ ११ ततियनवक	१४३
अब्भाना रहमूलायपटिकस्सना	९७	§ १२ तस्सुद्दान	१४८
मूलायपटिकस्सितअब्भान	९८	४. समथक्खन्धकं	
पक्खप्पटिच्छन्नपरिवासो	१००	§ १ सम्मुखाविनयो	१५०
पक्खपारिवासिकमूलाय-		कण्हपक्खनवकं	१५०
पटिकस्सना	१०१	सुक्कपक्खनवकं	१५२
समोधानपरिवासो	१०२	§ २ सतिविनयो	१५३
मानत्तारहमूलायपटिकस्सनादि	१०३	§ ३. अमूब्हविनयो	१५९
तिकापत्तिमानत्तं	१०४	§ ४ पटिञ्जातकरणं	१६२

पिट्टङ्गा

§ ५	येभ्यसिका	१६४
§ ६	तस्सपापिय्यसिका	१६५
	अधम्मकम्मद्वादसक	१६६
	धम्मकम्मद्वादसक	१६६
	आकङ्खमानच्छकं	१६६
	अङ्गारसवत्त	१६७
§ ७	तिणवत्थारक	१६७
§ ८	अधिकरण	१७०
§ ९	अधिकरणवूपसमनसमथो	१७७
	सम्मुखाविनयो	१७७
	उब्बाहिकाय वूपसमन	१८०
	येभ्यसिकाविनयो	१८२
	तिविघसलाकग्गाहो	१८३
	सतिविनयो	१८४
	अमूब्हविनयो	१८५
	तस्सपापिय्यसिकाविनयो	१८७
	पटिञ्जातकरणं	१८८
	तिणवत्थारकं	१९०

पिट्टङ्गा

§ ११	घट-कतक-सम्मज्जनि-	
	पादघसनि-विधूपन-	
	छत्त-सिक्का-दण्डादीनि	२१८
§ १२	रोमन्थकसिस्थानि	२२२
§ १३	नखकेसच्छेदन-कण्णमल-	
	हरणादीनि	२२३
§ १४	सङ्घाटिआयोगकाय-	
	बन्धनादीनि	२२५
§ १५	काज-दन्तकट्ट-दवडाह-	
	रुक्खाभिरुहन	२२७
§ १६	सकनिरुत्तिअनुजानना	२२८
§ १७	तिरच्छानविज्जा-लसुण-	
	खादनादीनि	२२९
§ १८	पस्साववच्च-मालावच्छ-	
	रोपन-दारुभण्डादिकथा	२३०
§ १९.	तस्सुद्दान	२३४

६ सेनासनक्खन्धकं

१	खुट्टकवत्थुक्खन्धकं	
§ १.	नहान-विलेपन-नच्च-	
	गीत-बाहिरलोमी-	
	उण्णीधारणादीनि	१९३
§ २	अम्बखादनवत्थु	१९७
§ ३	अहिराजपरित्त	१९८
§ ४	अङ्गजातच्छेदन	१९९
§ ५	पिण्डोलभारद्वाजपत्तवत्थु	१९९
§ ६	चीवरदण्डसत्थकादीनि	२०४
§ ७	थविकपरिस्साववानुजानना	२०६
§ ८	नवकम्मनि	२०८
§ ९	वड्डुलिच्छविवत्थु	२१३
§ १०	बोधिराजकुमारवत्थु	२१६
§ १	विहारानुजानना	२३९
	मञ्चपीठादिअनुजानना	२४१
	सेतवण्णादिअनुजानना	२४४
	पटिभानचित्तपटिक्खेप	२४५
	इट्टकाचयादिअनुजानना	२४५
	उपट्टानसालानुजानना	२४६
	पाकारादिअनुजानना	२४७
	आरामपरिक्खेपानुजानना	२४८
§ २.	अनाथपिण्डिकवत्थु	२४९
§ ३.	नवकम्मदानं	२५३
§ ४.	अग्गासनादिअनुजानना	२५४
	तित्तिरजातकं	२५६
	अवन्दियादिपुग्गला	२५७

	पिटृङ्गा		पिटृङ्गा
आसनपटिबाहनपटिक्खेप	२५७	८ वत्तकखन्धकं	
गिहिविकतानुजानना	२५८	§ १ आगन्तुकवत्तकथा	३११
§ ५ जेतवनविहारानुमोदना	२५८	§ २ आवासिकवत्तकथा	३१४
§ ६ आसनपटिबाहनादि	२६०	§ ३ गमिकवत्तकथा	३१५
सेनासनगाहापकसम्मति	२६२	§ ४ अनुमोदनवत्तकथा	३१६
§ ७ एकावासएकासनानुजानना	२६३	§ ५ भत्तगवत्तकथा	३१७
§ ८ सङ्घिकवत्थु	२६५	§ ६ पिण्डचारिकवत्तकथा	३१९
§ ९ अविस्सज्जियवत्थु	२६५	§ ७ आरञ्जिकवत्तकथा	३२१
§ १० अवेभङ्गियवत्थु	२६७	§ ८ सेनासनवत्तकथा	३२३
§ ११ नवकम्मदानकथा	२६८	§ ९ जत्ताघरवत्तकथा	३२५
अञ्जत्रपरिभोगपटिक्खेपादि	२७१	§ १० वच्चकुटिवत्तकथा	३२६
§ १२ सङ्घभक्तादिअनुजानना	२७२	§ ११ उपज्झायवत्तकथा	३२८
भत्तुद्देसकसम्मति	२७२	§ १२ सद्धिविहारिकवत्तकथा	३३२
सेनासनपञ्चापकादिसम्मति	२७३	§ १३ आचरियवत्तकथा	३३६
अप्पमत्तकविस्सज्जकसम्मति	२७४	§ १४ अन्तेवासिकवत्तकथा	३४१
साटियगाहापकादिसम्मति	२७४	§ १५ तस्सुद्दान	३४५
§ १३ तस्सुद्दान	२७५	९ पातिमोक्खट्टपनक्खन्धकं	
७ सङ्घभेदकक्खन्धकं		§ १ पातिमोक्खुद्देसयाचना	३५३
§ १ छसक्यपब्बज्जाकथा	२७९	§ २ अट्ट अच्छरिया महासमुद्दे	
§ २ देवदत्तवत्थु	२८३	धम्मविनये च	३५४
§ ३ पञ्चसत्थुकथा	२८४	§ ३ पातिमोक्खसवनारहो	३५८
§ ४ पकासनीयकम्म	२८८	§ ४ धम्मिकाधम्मिकपाति-	
§ ५ अजातसत्तुकुमारवत्थु	२९०	मोक्खट्टपन	३५९
§ ६ अभिमारपेसन	२९१	§ ५ धम्मिकपातिमोक्खट्टपन	३६२
§ ७ लोहितुप्पादकम्मं	२९३	§ ६ अत्तादानअङ्ग	३६७
§ ८ नाळागिरिपेसन	२९६	§ ७ चोदकेन पच्चवेक्खितब्ब-	
§ ९ पञ्चवत्थुयाचनकथा	२९७	धम्मा	३६८
§ १० सङ्घभेदकथा	३००	§ ८ चोदकेन उपट्टापेतब्बधम्मा	३६९
§ ११ उपालिपञ्हा	३०५	§ ९ चोदकचुदितकपटि-	
§ १२ तस्सुद्दान	३१०	सयुत्तकथा	३६९

	पिटृङ्गा
§ १० तस्सुद्दान	३७१
१० भिक्खुनिक्खन्धकं	
§ १ महापजापतिगोतमीवत्थु	३७३
§ २ अट्टु गरुधम्मा	३७४
§ ३ भिक्खुनीउपसम्पदा- नुजानना	३७७
§ ४ महापजापतिया गोतमिया वरयाचनादीनि	३७८
§ ५ पातिमोक्खुद्देसआपत्तिपटि- ग्गहणादीनि	३७९
§ ६ कद्दमोदकओसिञ्चनकाय- दस्सनदण्डकम्मादीनि	३८२
§ ७ ओवादट्टपन - कायबन्धन- धारणमुखालिम्पन- उम्मद्दनादीनि	३८३
§ ८ लिङ्गदस्सन-आमिसदान- वत्थु	३८९
§ ९ सेनासनआवसथचीवरादि- अनुजानना	३९०
§ १० उपसम्पदाकाले चतुब्बीस- अन्तरायिकधम्मपुच्छादीनि	३९१
§ ११. उपसम्पदाविधि	३९३
§ १२ यथावुड्डुप्पटिबाहनपवारणा- उपोसथनियमादीनि	३९५
§ १३ यानयायननियमा	३९७
§ १४ दूतेन उपसम्पदानुजानना	३९७
§ १५ अरञ्जविहारपटिक्खेप- नवकम्मादिअनुजानना	३९९
§ १६ गब्भिनपब्बजिताय दारक- पोसनानुजानना	३९९

	पिटृङ्गा
§ १७ मानत्तचारिनीवत्थु	४००
§ १८ न भिक्खुनिया सिक्खा- पच्चक्खानादि	४०१
§ १९ पुरिसाभिवादनादिनियमा	४०१
§ २० तस्सुद्दान	४०२
११. पञ्चसतिकक्खन्धकं	
§ १ सङ्गीतिनिदान	४०६
§ २ पञ्चन्न भिक्खुसतान सम्मति	४०६
§ ३ विनयसङ्गायन	४०८
§ ४ धम्मसङ्गायन	४०९
§ ५ खुद्दानुखुद्दकसिक्खापदकथा	४०९
§ ६ आनन्दस्म दुक्कटानि	४१०
§ ७ पोरानत्थेरवत्थु	४११
§ ८ ब्रह्मादण्डकथा उदेनराजवत्थु	४१२
छन्ने ब्रह्मादण्डारोपन	४१४
§ ९. तस्सुद्दान	४१४
१२. सत्तसतिकक्खन्धकं	
§ १ यसत्थेरवत्थु	४१६
यसत्थेरस्स पटिसारणीयकम्म	४१६
समणब्राह्मणान चत्तारो उपक्किलेसा	४१७
मणिचूळकगामणीकथा	४१८
वज्जिपुत्तकभिक्खूहि यसस्स उपेक्खनीयकम्मकरणे- सन्निपातो	४२०
§ २ उभयपक्खेहि पक्खसङ्गह- उय्योगो	४२०
सम्भूतसाणवासित्थेरकथा	४२०
रेवतत्थेरवत्थु	४२१

	पिटुङ्का		पिटुङ्का
वज्जिपुत्तकभिक्षूहि रेवतपक्ख-		§ ३ सङ्घत्थेरसब्बकामीवत्थु	४२५
सङ्गहउरयोगो	४२३	§ ४ अधिकरण विनिच्छिनित्तु	
साळ्हत्थेरस्स परिवितक्को	४२४	सङ्घसन्निपातो	४२७
उत्तरभिक्षुकथा	४२४	§ ५ तस्सुद्दान	४३१

विनयपिटके
चुडवग्गो

चुल्लवग्गपालि

१. कम्मवखन्धकं

§ १. तज्जनीयकम्मं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एव वदन्ति—“मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलव पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुततरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । मयं पि तुम्हाक पक्खा भविस्सामा” ति । तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उप्पज्जन्ति उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति^१ विपाचेन्ति—“कथ हि नाम पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वक्खन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलव पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुततरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । मयं पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ ति । तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उप्पज्जन्ति उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती” ति ।

R 1,
B 1

B 2

15

२ अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घे सन्निधातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि—“सच्चं किर, भिक्खवे, पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्कमित्वा एवं वदन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलव पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुततरा च अलमत्तरा

R 2

20

च । मा चस्स भायित्थ । मयं पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा'ति । तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ती" ति^१ "सच्च भगवा" ति । विगरहि बुद्धो भगवा - "अननुच्छविकं^२, भिक्खवे, तेसं मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं^३ अस्सामणकं अकप्पिय अकरणीय । कथं हि नाम ते, भिक्खवे, 5 मोघपुरिसा अत्तना भण्डनकारका पे० सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका...पे० सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्गमित्वा एव वक्खन्ति - 'मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलव पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुतरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । मय पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा' ति^२ तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय^३ 10 वेपुल्लाय संवत्तन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत^४, भिक्खवे, अप्पसन्नान चैव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चान अब्जथत्ताया" ति ।

अथ खो भगवा ते भिक्खू^५ अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय^६ दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^७ सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय^८ अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स^९ पासादिकस्स अपचयस्स 15 विरियारम्भस्स^{१०} वण्णं भासित्वा भिक्खू^{११} तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि - "तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्खू^{१२} तज्जनीयकम्मं^{१३} करोतु । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्बं । पठमं पण्डुकलोहितका भिक्खू चोदेतब्बा, चोदेत्वा सारेतब्बा, सारेत्वा आपत्तिं^{१४} आरोपेतब्बा, आपत्तिं आरोपेत्वा ब्यत्तेन^{१५} भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो -

20 ३ "सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका कलहकारका विवादकारका भस्सकारका सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्गमित्वा एवं वदन्ति - 'मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुतरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । 25 मय पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा' ति । तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उप्पज्जन्ति, उप्पन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खू^{१६} तज्जनीयकम्मं करेय्य । एसा जत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका

१ अननुच्छवियं-रो० । २ अप्पतिरूपं-सी०, म० । ३ भिय्योभावाय-सी० । ४ खो तं-रो०, अथख्वेतं-सी०, स्या० । ५ पण्डुकलोहितके भिक्खू-स्या० । ६ दुभरताय-सी० । ७ असन्तुट्ठिताय-स्या०, असन्तुट्ठिया-सी०, रो० । ८ सुपोसताय-सी० । ९ धूतस्स-स्या० । १० वीरियारम्भस्स-म० । ११. तज्जनीयकम्मं-रो० । १२, आपत्ति-स्या० । १३ व्यत्तेन सी०, रो० ।

...पे० सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका पे० सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्गमित्वा एव वदन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुतरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । मय पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ ति । तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उपपज्जन्ति, उपपन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ति । सङ्घो⁵ पण्डुकलोहितकान भिक्खून् तज्जनीयकम्म करोति । यस्सायस्सतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयस्स कम्मस्स^१ करणं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका... पे० सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका ...पे० . सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्गमित्वा एवं वदन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुतरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । मय पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ ति । तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उपपज्जन्ति, उपपन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय संवत्तन्ति । सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्खून् तज्जनीयकम्म करोति । यस्सायस्सतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयस्स कम्मस्स करणं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 15

“ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू अत्तना भण्डनकारका पे० सङ्घे अधिकरणकारका, ये पि चञ्जे भिक्खू भण्डनकारका .पे० सङ्घे अधिकरणकारका ते उपसङ्गमित्वा एव वदन्ति—‘मा खो तुम्हे, आयस्सन्तो, एसो अजेसि । बलवाबलवं पटिमन्तेथ । तुम्हे तेन पण्डिततरा च ब्यत्तरा च बहुस्सुतरा च अलमत्तरा च । मा चस्स भायित्थ । मयं पि तुम्हाकं पक्खा भविस्सामा’ ति । तेन अनुप्पन्नानि चैव भण्डनानि उपपज्जन्ति, उपपन्नानि च भण्डनानि भिय्योभावाय वेपुल्लाय सवत्तन्ति । सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्खून् तज्जनीयकम्म करोति । यस्सायस्सतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिक्खून् तज्जनीयस्स कम्मस्स करणं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतं सङ्घेन पण्डुकलोहितकान भिक्खून् तज्जनीयकम्मं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति । 25

अधम्मकम्मद्वादसकं

४. (१) “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्म च^१ होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च । असम्मुखा कत होति, अप्पटिपुच्छा^२ कतं होति, अप्पटिञ्जाय^३ कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

१ तज्जनीयकम्मस्स—स्या०, तज्जनीयस्स कम्मस्स—रो० । २ चैव—स्या० । ३ अपटिपुच्छा—सी०, रो० । ४ अपटिञ्जाय—सी०, रो० ।

वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि^१ समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

(१०) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च । अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति,^५ अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

(११) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । असारत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च ।

10

(१२) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

B

अधम्मकम्मद्वादसकं निद्धितं^१ ।

धम्मकम्मद्वादसकं

५. (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति,^{१५} विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं^२ च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिञ्जाय कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं धम्मकम्म च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

(२) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिया कतं होति, देसनागामिनिया आपत्तिया^{२०} कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

R. 4

(३) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा^३ कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं धम्मकम्मं^{२५} च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

(४) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—

१. अधम्मकम्मे द्वादसकं निद्धितं—स्या० । २. सुवूपसन्तं—सी० । ३. रोपेत्वा—रो० ।

होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । आपत्ति आंरोपेत्वा^१ कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं तज्जनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

B 9

धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं^२ ।

आकङ्खमानच्छकं

६ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे^३ अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो^३ आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्जाचारे आचारविपन्नो होति,^४ अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्घस्स अवण्णं भासति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो,^५ तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

(४) “तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।^६

(५) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्जाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

B 10

(६) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्मं^७ करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्घस्स अवण्णं भासति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, तज्जनीयकम्मं करेय्य ।

R 5

आकङ्खमानच्छकं^८ निट्ठितं ।

१. रोपेत्वा-रो० ।

२ धम्मकम्मे द्वादसकं निट्ठितं-सी० ।

३ अब्यत्तो-सी०, रो० ।

४ आकङ्खमानच्छकं-स्या० ।

चुल्लवग्गो-२

अट्टारसवत्तं

७ “तज्जनीयकम्मकतेन,^१ भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्ब । तत्रायं सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति^२ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन तज्जनीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा,^३ कम्म न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकत्तत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठापेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^४ सम्पयोजेतब्ब” ति ।

तज्जनीयकम्मे अट्टारसवत्तं निट्ठितं ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

८ अथ खो सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्खून तज्जनीयकम्मं अकासि । ते सङ्घेन
B 11 तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोम पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, भिक्खू उपसङ्गमित्वा एव
वदन्ति^५ — “मय, आवुसो, सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्ताम, लोम पातेम, नेत्थारं
वत्ताम, कथं नु खो अम्हेहि पटिपज्जितब्ब” ति^६ भिक्खू^७ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिक्खून तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।
पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।
उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मुति सादियति, सम्मतो
15 पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो
तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्म
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन तज्जनीयकम्म कतं होति त आपत्तिं आपज्जति,
अञ्जं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो,
R 6 20 भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भे-
तब्ब । पकत्तत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवाद
पट्ठापेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे,
अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं निट्ठितं ।

१ सङ्घेन तज्जनीयकम्मकतेन—स्या० । २ भिक्खुनोवादकसम्मुति—स्या० । ३ न भिक्खू
भिक्खूहि—स्या० । ४ वदन्ति—सी०, स्या०, रो० । ५. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

९ “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न उपसम्पादेति, न निस्सय देति, न साम्णेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मृति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरोहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्म पटिप्पस्स- 5 B 12
म्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन तज्जनीयकम्मं कत होति तं आपत्ति न आपज्जति, अब्बं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकत्तस्स भिक्खुनो उपोसथ ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीय करोति, न अनुवादं 10
पट्ठपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि^१ सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं निट्ठितं ।

१० “एवं च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्ब । तेहि, भिक्खवे, पण्डुकलोहितकेहि भिक्खूहि सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^२ भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अङ्गलि पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो^३ — “मयं, भन्ते, सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता 15
सम्भा वत्ताम, लोमं पातेम, नेत्थारं वत्ताम, तज्जनीयस्स कम्मस्स” पटिप्पस्सद्धि याचामा” ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता
सम्भा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचन्ति । R 7
यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्खूनं तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेय्य 20
एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका भिक्खू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता
सम्भा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचन्ति ।
सङ्घो पण्डुकलोहितकान भिक्खूनं तज्जनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति
पण्डुकलोहितकानं भिक्खूनं तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, 25
सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थ वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका B 13

१ भिक्खू भिक्खूहि-स्या० । २ बुद्धानं-सी० । ३ वचनीयो-सी० । ४ तज्जनीयस्स कम्मस्स-रो०, तज्जनीयकम्मस्स-स्या० ।

भिकखू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति । सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिकखूनं तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिकखूनं तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

5 “ततिय पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे पण्डुकलोहितका भिकखू सङ्घेन तज्जनीयकम्मकता सम्मा वत्तन्ति, लोमं पातेन्ति, नेत्थारं वत्तन्ति, तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचन्ति । सङ्घो पण्डुकलोहितकानं भिकखूनं तज्जनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति पण्डुकलोहितकानं भिकखूनं तज्जनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

10 “पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन पण्डुकलोहितकानं भिकखूनं तज्जनीयकम्मं । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

तज्जनीयकम्मं निद्धितं पठमं^१ ।

§ २. नियस्सकम्मं

११. तेन खो पन समयेन आयस्सा सेय्यसको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो^१ विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि, अपिस्सु भिकखू पक्ता^३ परिवास देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता । ये ते भिकखू अप्पिच्छा
15 सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति^४ विपाचेन्ति—“कथं हि नाम आयस्सा सेय्यसको बालो भविस्सति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरिस्सति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि, अपिस्सु भिकखू पक्ता परिवास देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता” ति । अथ खो ते भिकखू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

14 अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिकखुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिकखू
20 पटिपुच्छि—“सच्च किर, भिकखवे, सेय्यसको भिकखु बालो अब्यत्तो” आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि, अपिस्सु भिकखू पक्ता परिवास देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता” ति^२ “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविक,^५ भिकखवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिक अप्पतिरूपं^६ अस्सामणक अकप्पियं अकरणीय । कथं हि नाम सो, भिकखवे, मोघपुरिसो बालो
25 भविस्सति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरिस्सति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि, अपिस्सु भिकखू पक्ता परिवास देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता

१ तज्जनीयकम्मं पठमं निद्धितं—स्या० । २ गिहिससट्ठो—सी० । ३ पक्ता—सी०, स्या० । ४ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । ५ बालो होति अब्यत्तो—स्या०, बालो होति अब्यत्तो—सी०, रो० । ६ अननुच्छवियं—रो० । ७ अप्पतिरूपं—सी०, म० ।

अब्भेन्ता । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादार्यं पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं,^१ भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चान अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय^२ दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^३ सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय^४ अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स^५ पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स^६ वण्णं^५ भासित्वा भिक्खून तदनुच्छविकं तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म”^७ करोतु — निस्साय ते वत्थब्ब ति । R
एवं च पन, भिक्खवे, कातब्ब । पठम सेय्यसको भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो,^८ आपत्ति आरोपेत्वा^९ व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — 10

१२. “सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो^{११} आपत्ति- बहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि, अपिस्सु भिक्खू पकता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म^{१२} करेय्य — निस्साय ते वत्थब्ब ति । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो आपत्तिबहुलो^{१५} अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि, अपिस्सु भिक्खू पकता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म करोति — निस्साय ते वत्थब्ब ति । यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मस्स^{१३} करणं — निस्साय ते वत्थब्ब ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे० ततिय पि एतमत्थं वदामि — सुणालु मे, 20 B
भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु बालो अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि, अपिस्सु भिक्खू पकता परिवासं देन्ता मूलाय पटिकस्सन्ता मानत्तं देन्ता अब्भेन्ता । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म करोति — निस्साय ते वत्थब्बं ति । यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मस्स करणं — निस्साय ते वत्थब्ब ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 25

“कत सङ्घेन सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं — निस्साय ते वत्थब्ब ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

१ खो तं रो० । २ दुब्भरताय—सी० । ३ असन्तुट्ठिया—सी०, रो०, असन्तुट्ठिताय—स्या० । ४ सुपोसताय—सी० । ५ धूतरस—स्या० । ६ वीरियारम्भस्स—म० । ७ निस्सयकम्म—रो० । ८ आपत्ति—सी०, स्या० । ९ रोपेतब्बो—रो०, आरोपेतब्बा—सी०, स्या० । १० रोपेत्वा—रो० । ११. बालो होति अब्यत्तो—स्या०, बालो अब्यत्तो—सी०, रो० । १२ निस्सयकम्मं—रो० । १३ नियस्सकम्मस्स—सी०, स्या०, निस्सयकम्मस्स—रो० ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

१३. (१) “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च^१ होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा^२ कत होति, अप्पटिञ्जाय^३ कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत नियस्सकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

5 (२) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

(३) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च 10 होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । अचोदेत्वा कतं होति, असारेत्वा कतं होति, आपत्ति अनारोपेत्वा कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

(४) “अपरोहि पि, भिक्खवे...पे०...असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे... पे०...।

B 16 15 (५) “अपरोहि पि, भिक्खवे...पे० अप्पटिपुच्छा^२ कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे पे०...।

(६) “अपरोहि पि, भिक्खवे...पे० अप्पटिञ्जाय^३ कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे पे०...।

(७) “अपरोहि पि, भिक्खवे...पे० अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं 20 होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे पे०...।

(८) “अपरोहि पि, भिक्खवे...पे०... अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे पे०...।

(९) “अपरोहि पि, भिक्खवे...पे०... देसिताय आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे... पे०...।

25 (१०) “अपरोहि पि, भिक्खवे...पे०... अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे पे०...।

(११) “अपरोहि पि, भिक्खवे...पे० असारेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे पे०...।

१. चैव-स्या० । २. अपटिपुच्छा-सी०, रो० । ३. अपटिञ्जाय-सी०, रो० ।

(१२) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

अधम्मकम्मद्वादसकं निद्धितं^१ ।

धम्मकम्मद्वादसकं

१४. (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति,^५ विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिञ्जाय कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

(२) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिया कतं होति, देसनागामिनिया आपत्तिया^{१०} कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

B 17

(३) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति,^{१५} विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

(४) “अपरोहि पि, भिक्खवे . पे० सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे . पे० ।

(५) “अपरोहि पि, भिक्खवे . पे० . पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे . पे० ।^{२०}

(६) “अपरोहि पि, भिक्खवे . पे० . पटिञ्जाय कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे . पे० . ।

(७) “अपरोहि पि, भिक्खवे . पे० . आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे . पे० . ।

(८) “अपरोहि पि, भिक्खवे . पे० . देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति,^{२५} धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे . पे० . ।

(९) “अपरोहि पि, भिक्खवे . पे० . अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे . पे० . ।

(१०) “अपरेहि पि, भिक्खवे^१ पे० चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, सम्मग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

(११) “अपरेहि पि, भिक्खवे पे० सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, सम्मग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे पे० ।

B 18 5 (१२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च । आपत्ति आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, सम्मग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं नियस्सकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च ।

धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं^१ ।

आकङ्खमानल्लकं

१५ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सद्धो, 10 नियस्सकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सद्धे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो^२ आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सद्धो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सद्धो, 15 नियस्सकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सद्धो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सद्धो, 20 नियस्सकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सद्धस्स अवण्णं भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सद्धो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

(४) “तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सद्धो, नियस्सकम्मं करेय्य । एको 25 भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सद्धे अधिकरणकारको, एको बालो होति, अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सद्धो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

(५) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सद्धो, नियस्सकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको

१ धम्मकम्मे द्वादसकं निट्ठितं—स्या० । २, अब्यत्तो—सी०, रो ।

अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्मं करेय्य ।

(६) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य । एको बुद्धस्स अण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्ण भासति, एको सङ्घस्स अवण्ण भासति — इमेस खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, नियस्सकम्म करेय्य । ५
आकङ्खमानच्छक्कं निट्ठितं ।

अट्टारसवत्तं

१६. “नियस्सकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्ब । तत्राय सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मृत्ति^१ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन नियस्सकम्म कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्म न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न^{१०} पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्ब, न अनुवादो पट्टपेतब्बो, न ओकासो कारापेतब्बो,^३ न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^५ सम्पयोजेतब्ब” ति ।

नियस्सकम्मे अट्टारसवत्तं निट्ठितं^६ ।

१७. अथ खो सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं^६ अकासि — निस्साय ते वत्थब्ब ति । सो सङ्घेन नियस्सकम्मकतो कल्याणमित्ते सेवमानो भजमानो पयिरुपासमानो^७ उद्दिसापेन्तो परिपुच्छन्तो बहुस्सुतो होति,^९ आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो^{१५} पण्डितो व्यत्तो^८ मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो^९ सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उपसङ्कमित्वा एव वदेति^{१०} — “अहं, आवुसो, सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति^{११} भिक्खू^{११} भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

B 2

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतु । २०

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

१८. “पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म नप्पटिप्पस्स-म्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मृत्ति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

१ आङ्खमानच्छक्क निट्ठितं—स्या० । २ भिक्खुनोवादकसम्मृत्ति—स्या० । ३ कारेतब्बो—सी० । ४ न भिक्खू भिक्खूहि—स्या० । ५ निस्सयकम्मे अट्टारसवत्तं निट्ठितं—रो० । ६ निस्सयकम्मं—रो० । ७ अहोसि—सी०, स्या० । ८ वियत्तो—म० । ९ म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १० वदति—स्या० । ११ रो० पोत्थके नत्थि ।

“अपरोहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन नियस्सकम्म क्तं होति त आपत्ति आपज्जति, अञ्जं वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म गरहति, कम्मिके गरहति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

5 “अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीय करोति, अनुवादं पट्टपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि^१ सम्पयोजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं^२ ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

B 21

१९ “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । 10 न उपसम्पादेति, न निस्सय देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादकस्समुत्ति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरोहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन नियस्सकम्म क्तं होति त आपत्ति न आपज्जति^३, 15 अञ्जं वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म न गरहति, कम्मिके न गरहति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीय करोति, न अनुवादं पट्टपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति—इमेहि खो, R 9 20 भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं ।

२०. “एवं च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन, भिक्खवे, सैय्यसकेन भिक्खुना सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^४ भिक्खुनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो^५—‘अहं, भन्ते, सङ्घेन नियस्सकम्मकतो^६ सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, नियस्सस्स कम्मस्स^७ 25 पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन^८ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

१. भिक्खू भिक्खूहि—स्या० । २. नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं—स्या० । ३. नापज्जति—स्या० । ४. बुद्धानं—सी० । ५. वचनीयो—सी० । ६. निस्सयस्सकम्मकतो—रो० । ७. नियस्सकम्मस्स—सी०, स्या०, निस्सयस्स कम्मस्स—रो० । ८. व्यत्तेन—रो०, सी० ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकळं, सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । सङ्घो 5 सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो 10 खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सेय्यसको भिक्खु सङ्घेन नियस्सकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचति । सङ्घो सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्मतो 15 खमति सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन सेय्यसकस्स भिक्खुनो नियस्सकम्म । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

नियस्सकम्म निद्धितं दुतियं^१ ।

§ ३. पञ्चाजनीयकम्मं

२१. तेन खो पन समयेन अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्सि आवासिका 20 होन्ति अलज्जिनो पापभिक्खू । ते एवरूप अनाचारं आचरन्ति—मालावच्छं रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि, सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि, ओचिनन्ति पि ओचिनापेन्ति पि, गन्थेन्ति पि गन्थापेन्ति पि, एकतोवण्टिकमालं^२ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमालं^३ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, मञ्जरिक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, विधूतिकं^४ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, वटसकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, आवेळ करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उरच्छदं करोन्ति 25 पि कारापेन्ति पि । ते कुलिन्धीनं कुलधीतान कुलकुमारीनं कुलसुण्हानं कुलदासीन एकतो-वण्टिकमालं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमालं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, मञ्जरिक

१ निस्सयकम्म निद्धितं दुतियं—रो०, नियस्सकम्मं दुतियं निद्धितं—स्वा० । २ एकतो वण्टिकमालं—सी० । ३ उभतो वण्टिकमालं—सी० । ४ विधूतिकं—स्वा०, रो० ।

हरन्ति पि हरापेन्ति पि, विधूतिक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, वटसक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, आवेळ हरन्ति पि हरापेन्ति पि, उरच्छदं हरन्ति पि हरापेन्ति पि । ते कुलिथीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलमुण्हाहि कुलदासीहि सद्धि एकभाजने पि भुञ्जन्ति, एकथालके पि पिवन्ति, एकासने पि निसीदन्ति, एकमञ्चे पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणा पि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणा^१ पि 5 तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणा पि तुवट्टेन्ति, विकाले पि भुञ्जन्ति, मज्जं पि पिवन्ति, माला-गन्धविलेपन पि धारेन्ति, नच्चन्ति पि, गायन्ति पि, वादेन्ति पि, लासेन्ति पि, नच्चन्तिया पि नच्चन्ति, नच्चन्तिया पि गायन्ति, नच्चन्तिया पि वादेन्ति, नच्चन्तिया पि लासेन्ति, गायन्तिय पि नच्चन्ति, गायन्तिया पि गायन्ति, गायन्तिया पि वादेन्ति, गायन्तिया पि लासेन्ति, वादेन्तिय पि नच्चन्ति, वादेन्तिया पि गायन्ति, वादेन्तिया पि वादेन्ति, वादेन्तिया पि लासेन्ति, लासेन्तिय 10 पि नच्चन्ति, लासेन्तिया पि गायन्ति, लासेन्तिया पि वादेन्ति, लासेन्तिया पि लासेन्ति अट्टपदे पि कीळन्ति, दसपदे पि कीळन्ति, आकासे पि कीळन्ति, परिहारपथे पि कीळन्ति सन्तिकाय^२ पि कीळन्ति, खलिकाय पि कीळन्ति, घटिकाय पि^३ कीळन्ति, सलाकहत्थेन पि कीळन्ति, अक्खेन पि कीळन्ति, पङ्गचीरेन पि कीळन्ति, वङ्गकेन पि कीळन्ति, मोक्खचिकाय पि कीळन्ति, चिङ्गुलेकेन पि कीळन्ति, पत्ताब्बहेकेन पि कीळन्ति, रथकेन पि कीळन्ति, धनुकेन 15 पि कीळन्ति, अक्खरिकाय पि कीळन्ति, मनेसिकाय पि कीळन्ति, यथावज्जेन पि कीळन्ति हत्थिस्सि पि सिक्खन्ति, अस्सस्सि पि सिक्खन्ति, रथस्सि पि सिक्खन्ति, धनुस्सि पि सिक्खन्ति, थरुस्सि पि सिक्खन्ति, हत्थिस्स पि पुरतो धावन्ति, अस्सस्स पि पुरतो धावन्ति, रथस्स पि पुरतो धावन्ति पि आधावन्ति पि, उस्सेळ्हेन्ति^४ पि, अप्पोटेन्ति^५ पि, निब्बुज्जन्ति पि, मुट्ठीहि पि युज्जन्ति, रङ्गमज्जे पि^६ सद्धाटि पत्थरित्वा नच्चकिं^७ एवं वदन्ति^८ — “इधः 20 भगिनि, नच्चस्सू” ति, नलाटिक पि देन्ति, विविधं पि अनाचारं आचरन्ति ।

B 24

२२ तेन खो पन समयेन अब्बतरो भिक्खु कासीसु वस्संवुट्ठो^१ सावत्थि गच्छन्ते भगवन्तं दस्सनाय येन कीटागिरि तदवसरि । अथ खो सो भिक्खु पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय कीटागिरि पिण्डाय पाविसि पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन आलोकितेन विलोकितेन सम्मिञ्चितेन^२ पसारितेन, ओक्खित्तचक्खु इरियापथसम्पन्नो । मनुस्सा तं भिक्खं

R 11

25 पस्सित्वा एवमाहंसु — “क्वाय अबलबलो विय मन्दमन्दो विय भाकुटिकभाकुटिको विय^३ के इमस्स उपगतस्स पिण्डकं पि दस्सति^४ अम्हाकं पन अय्या अस्सजिपुनब्बसुक्का सण्हा सखिल सुखसम्भासा मिहितपुब्बङ्गमा एहिस्वागतवादिनो^५ अब्भाकुटिका उत्तानमुक्खा पुब्बभासिनो । तेस खो नाम पिण्डो दातब्बो” ति ।

१ एकपापुरणा-सी० । २ सत्तिकाय-सी० । ३ घटिकेन पि-रो० । ४ उस्सेळ्हेन्ति-स्या०

रो०; उस्सोब्बहेन्ति-सी० । ५. अप्पोठेन्ति-सी०, रो० । ६. रङ्गमज्जाम्पि-रो० । ७ नच्चन्ति-सी०, स्या० । ८. वदेन्ति-सी०, स्या० । ९. वस्सं वुत्थो-सी०, स्या०, रो० । १०. सम्मिञ्चितेन-म०

११. एहि स्वागतवादिने-सी०

अहसा खो अञ्जतरो उपासको त भिक्खुं कीटागिरिसिं पिण्डाय चरन्तं, दिस्वान येन सो भिक्खु तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा त भिक्खु अभिवादेत्वा एतदवोच — “अपि, भन्ते, पिण्डो लब्भती” ति १ “न खो, आवुसो, पिण्डो लब्भती” ति । “एहि, भन्ते, घरं गमिस्सामा” ति । अथ खो सो उपासको त भिक्खुं घरं नेत्वा भोजेत्वा एतदवोच — “कह, भन्ते, अय्यो गमिस्सती” ति २ “सावत्थि खो अहं, आवुसो, गमिस्सामि भगवन्त ६ दस्सनाया” ति । “तेन हि, भन्ते, मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द, १ एव च वदेहि — ‘दुट्ठो, भन्ते, कीटागिरिसिं आवासो । अस्सज्जिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिसिं आवासिका अलज्जिनो पापभिक्खू । ते एवरूप अनाचारं आचरन्ति — मालावच्छं रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि, सिञ्चन्ति पि सिञ्चापेन्ति पि, ओचिनन्ति पि, ओचिनापेन्ति पि, गन्थेन्ति पि गन्थापेन्ति पि, एकतोवण्टिकमाल करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल करोन्ति पि कारापेन्ति पि, १० मञ्जरिकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, विधूतिक करोन्ति पि कारापेन्ति पि, वटसकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, आवेळं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उरच्छद करोन्ति पि कारापेन्ति पि । ते कुलिथीनं कुलधीतानं कुलकुमारीनं कुलसुण्हान कुलदासीन एकतोवण्टिकमाल हरन्ति पि हरापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमाल हरन्ति पि हरापेन्ति पि, मञ्जरिक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, विधूतिक हरन्ति पि हरापेन्ति पि, वटसकं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, आवेळ हरन्ति पि १५ B २५ हरापेन्ति पि, उरच्छदं हरन्ति पि हरापेन्ति पि । ते कुलिथीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धि एकभाजने पि भुञ्जन्ति, एकथालके पि पिवन्ति, एकासने पि निसीदन्ति, एकमञ्चे पि तुवट्ठेन्ति, एकत्थरणा पि तुवट्ठेन्ति, एकपावुरणा पि तुवट्ठेन्ति, एकत्थरणपावुरणा पि तुवट्ठेन्ति, विकाले पि भुञ्जन्ति, मज्ज पि पिवन्ति, मालागन्धविलेपन पि धारेन्ति, नच्चन्ति पि, गायन्ति पि, वादेन्ति पि, लासेन्ति पि, नच्चन्तिया पि नच्चन्ति, २० नच्चन्तिया पि गायन्ति, नच्चन्तिया पि वादेन्ति, नच्चन्तिया पि लासेन्ति, गायन्तिया पि नच्चन्ति, गायन्तिया पि गायन्ति, गायन्तिया पि वादेन्ति, गायन्तिया पि लासेन्ति, वादेन्तिया पि नच्चन्ति, वादेन्तिया पि गायन्ति, वादेन्तिया पि वादेन्ति, वादेन्तिया पि लासेन्ति, लासेन्तिया पि नच्चन्ति, लासेन्तिया पि गायन्ति, लासेन्तिया पि वादेन्ति, लासेन्तिया पि लासेन्ति, अट्टपदे पि कीळन्ति, दसपदे पि कीळन्ति, आकासे पि कीळन्ति, परिहारपथे पि २५ कीळन्ति, सन्तिकाय १ पि कीळन्ति, खलिकाय पि कीळन्ति, घटिकाय पि कीळन्ति, सलाक-हत्थेन पि कीळन्ति, अक्खेन पि कीळन्ति, पङ्गचीरेन पि कीळन्ति, वङ्गकेन पि कीळन्ति, मोक्खचिकाय पि कीळन्ति, चिङ्गुलकेन पि कीळन्ति, पत्ताव्हकेन पि कीळन्ति, रथकेन पि कीळन्ति, धनुकेन पि कीळन्ति, अक्खरिकाय पि कीळन्ति, मनेसिकाय पि कीळन्ति, यथा-वज्जेन पि कीळन्ति, हत्थिसिं पि सिक्खन्ति, अस्ससिं पि सिक्खन्ति, रथसिं पि सिक्खन्ति, ३० धनुसिं पि सिक्खन्ति, थरुसिं पि सिक्खन्ति, हत्थिस्स पि पुरतो धावन्ति, अस्सस्स पि

पुरतो धावन्ति, रथस्स पि पुरतो धावन्ति पि आधावन्ति पि, उस्सेळ्हेन्ति^१ पि, अप्पोटेन्ति^२ पि, निब्बुज्जन्ति पि, मुट्ठीहि पि युज्जन्ति, रज्जमज्जे पि सङ्घाटि पथरित्वा नच्चकिं एव वदन्ति — ‘इध, भगिनि, नच्चस्सू’ ति, नलाटिक पि देन्ति, विविधं पि अनाचारं आचरन्ति । ये पि ते, भन्ते, मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसुं पसन्ना ते पि एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना ।
 5 यानि पि तानि सङ्घस्स पुब्बे दानपथानि तानि पि एतरहि उपच्छिन्नानि । रिञ्चन्ति पेसल भिक्खू, निवसन्ति पापभिक्खू । साधु, भन्ते, भगवा कीटागिरि भिक्खू पहिणेय्य, यथाय कीटागिरिस्सि आवासो सण्ठहेय्या” ति ।

“एवमावुसो” ति खो सो भिक्खु तस्स उपासकस्स पटिस्सुणित्वा उट्ठायासना येन सावत्थि तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन सावत्थि येन^३ जेतवन अनाथपिण्डिकस्स आरामो
 10 येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । आचिण्णं
 B 26 खो पनेत बुद्धान भगवन्तान आगन्तुकेहि भिक्खूहि स^४द्धि पटिसम्मोदितु । अथ खो भगवा
 त भिक्खु एतदवोच — “कच्चि, भिक्खु, खमनीयं, कच्चि यापनीय, कच्चिसि” अप्पकिलमथेन
 अद्धानं आगतो, कुतो च त्व भिक्खु आगच्छसी” ति^५ “खमनीय, भगवा, यापनीयं
 भगवा, अप्पकिलमथेन च अह, भन्ते, अद्धानं आगतो । इधाहं, भन्ते, कासीसु वस्सवुट्ठो^६
 15 सावत्थि आगच्छन्तो भगवन्त दस्सनाय येन कीटागिरि तदवसरि । अथ ख्वाह, भन्ते,
 पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय कीटागिरि पिण्डाय पाविसि । अहसा खो म, भन्ते,
 R 12 अब्जतरो उपासको कीटागिरिस्सि पिण्डाय चरन्तं, दिस्वान येनाहं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा
 म अभिवादेत्वा एतदवोच — ‘अपि, भन्ते, पिण्डो लब्भती’ ति । ‘न खो, आवुसो, पिण्डो
 लब्भती’ ति । ‘एहि, भन्ते, घरं गमिस्सामा’ ति । अथ खो, भन्ते, सो उपासको म घरं
 20 नेत्वा भोजेत्वा एतदवोच — ‘कह, भन्ते, अय्यो गमिस्सती’ ति^७ ‘सावत्थि खो अहं,
 आवुसो, गमिस्सामि भगवन्त दस्सनाया’ ति । ‘तेन हि, भन्ते, मम वचनेन भगवतो पादे
 सिरसा वन्द, एवं च वदेहि — दुट्ठो, भन्ते, कीटागिरिस्सि आवासो । अस्सजिपुनब्बसुका
 नाम कीटागिरिस्सि आवासिका अलज्जिनो पापभिक्खू । ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति —
 मालावच्छं रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि पे० · विविध पि अनाचारं आचरन्ति । ये पि
 25 ते, भन्ते, मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसुं पसन्ना ते पि एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना । यानि पि
 तानि सङ्घस्स पुब्बे दानपथानि तानि पि एतरहि उपच्छिन्नानि । रिञ्चन्ति पेसल भिक्खू,
 निवसन्ति पापभिक्खू । साधु, भन्ते, भगवा कीटागिरि भिक्खू पहिणेय्य, यथाय कीटागिरिस्सि
 आवासो सण्ठहेय्या’ ति । ततो अहं भगवा आगच्छामी” ति ।

२३. अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा
 30 भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, अस्सजिपुनब्बसुका नाम कीटागिरिस्सि आवासिका

१ उस्सेळ्हेन्ति—सी०, उस्सेळ्हेन्ति—स्या०, रो० । २ अप्पोटेन्ति—सी०, रो० । ३ सी०, स्या०,
 रो० पोत्यकेसु नत्थि । ४ कच्चि—स्या०, रो० । ५ वस्सं वुत्थो—सी०, स्या०, रो० ।

अलज्जिनो पापभिक्षू^१ ते एवरूपं अनाचारं आचरन्ति — मालावच्छं रोपेन्ति पि पे०
 विविध पि अनाचारं आचरन्ति^२ ये पि ते मनुस्सा पुब्बे सद्धा अहेसुं पसन्ना ते पि
 एतरहि अस्सद्धा अप्पसन्ना^३ यानि पि तानि सद्धस्स पुब्बे दानपथानि तानि पि एतरहि
 उपच्छिन्नानि^४ रिञ्चन्ति पेसलाभिक्षू निवसन्ति पापभिक्षू” ति^५ “सच्च भगवा” ति ।
 विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक, भिक्षवे, तेस मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं^६
 अस्सामणक अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्षवे, मोघपुरिसा एवरूपं अनाचारं
 आचरिस्सन्ति — मालावच्छं रोपेस्सन्ति पि रोपापेस्सन्ति पि, सिञ्चिस्सन्ति पि सिञ्चापेस्सन्ति
 पि, ओचिनिस्सन्ति पि ओचिनापेस्सन्ति पि, गन्थेस्सन्ति^७ पि गन्थापेस्सन्ति पि, एकतोवण्टिक-
 मालं करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, उभतोवण्टिकमालं करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि,
 मञ्जरिकं करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, विधूतिकं करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, वटसकं^{१०}
 करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, आवेळ करिस्सन्ति पि कारापेस्सन्ति पि, उरच्छदं करिस्सन्ति
 पि कारापेस्सन्ति पि । ते कुलिथीन कुलधीतान कुलकुमारीन कुलसुण्हानं कुलदासीन एकतो-
 वण्टिकमाल हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, उभतोवण्टिकमालं हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि,
 मञ्जरिकं हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, विधूतिकं हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, वटसकं
 हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, आवेळ हरिस्सन्ति पि हरापेस्सन्ति पि, उरच्छदं हरिस्सन्ति पि^{१५}
 हरापेस्सन्ति पि । ते कुलिथीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि कुलदासीहि सद्धि
 एकभाजने पि भुञ्चिस्सन्ति, एकथालके पि पिविस्सन्ति, एकासने पि निसीदिस्सन्ति, एकमञ्चे
 पि तुवट्टिस्सन्ति,^१ एकथरणा पि तुवट्टिस्सन्ति, एकपावुरणा पि तुवट्टिस्सन्ति, एकथरण-
 पावुरणा पि तुवट्टिस्सन्ति, विकाले पि भुञ्चिस्सन्ति, मज्ज पि पिविस्सन्ति, मालगन्धविलेपनं
 पि धारेस्सन्ति,^३ नच्चिस्सन्ति पि, गायिस्सन्ति पि, वादेस्सन्ति^५ पि, लासेस्सन्ति पि, नच्चन्तिया^{२०}
 पि नच्चिस्सन्ति, नच्चन्तिया पि गायिस्सन्ति, नच्चन्तिया पि वादेस्सन्ति, नच्चन्तिया पि
 लासेस्सन्ति,^५ गायन्तिया पि नच्चिस्सन्ति, गायन्तिया पि गायिस्सन्ति, गायन्तिया पि
 वादेस्सन्ति, गायन्तिया पि लासेस्सन्ति, वादेन्तिया पि नच्चिस्सन्ति, वादेन्तिया पि
 गायिस्सन्ति, वादेन्तिया पि वादेस्सन्ति, वादेन्तिया पि लासेस्सन्ति, लासेन्तिया पि
 नच्चिस्सन्ति, लासेन्तिया पि गायिस्सन्ति, लासेन्तिया पि वादेस्सन्ति, लासेन्तिया पि^{२५}
 लासेस्सन्ति, अट्टपदे पि कीळिस्सन्ति, दसपदे पि कीळिस्सन्ति, आकासे पि कीळिस्सन्ति,
 परिहारपथे पि कीळिस्सन्ति, सन्तिकाय पि कीळिस्सन्ति, खलिकाय पि कीळिस्सन्ति,
 घटिकाय पि कीळिस्सन्ति, सलाकहत्येन पि कीळिस्सन्ति, अक्खेन पि कीळिस्सन्ति, पङ्गचीरेन
 पि कीळिस्सन्ति, वङ्गकेन पि कीळिस्सन्ति मोक्खचिकाय पि कीळिस्सन्ति, चिङ्गुलकेन पि
 कीळिस्सन्ति, पत्ताब्हकेन पि कीळिस्सन्ति, रथकेन पि कीळिस्सन्ति, धनुकेन पि कीळिस्सन्ति,^{३०}

B 27

१ गन्थिस्सन्ति-सी०, स्या० । २ तुवट्टेस्सन्ति-स्या० । ३ धारिस्सन्ति-सी०, रो० । ४ वादि-
 स्सन्ति-सी०, रो० । ५ लासिस्सन्ति-सी० ।

अक्खरिकाय पि कीळिस्सन्ति, मनेसिकाय पि कीळिस्सन्ति, यथावज्जेन पि कीळिस्सन्ति; हत्थिसि पि सिक्खिस्सन्ति, अस्ससि पि सिक्खिस्सन्ति, रथसि पि सिक्खिस्सन्ति, धनुसि पि सिक्खिस्सन्ति, थरुसि पि सिक्खिस्सन्ति, हत्थिस्स पि पुरतो धाविस्सन्ति, अस्सस्स पि पुरतो धाविस्सन्ति, रथस्स पि पुरतो धाविस्सन्ति पि आधाविस्सन्ति पि, उस्सेळेस्सन्ति^१ पि, 5 अप्पोटेस्सन्ति^२ पि, निब्बुज्झिस्सन्ति पि, मुट्ठीहि पि युज्झिस्सन्ति, रङ्गमज्जे^३ पि सङ्घाटि पत्थरित्वा नच्चकि एव वक्खन्ति—‘इध, भगिनि, नच्चस्सू’ ति, नलाटिक पि दस्सन्ति, त्रिविधं पि अनाचारं आचरिस्सन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत,^४ भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अब्जत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय^५ 10 दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^६ सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय^७ अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धृतस्स^८ पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स^९ वण्ण भासित्वा भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा सारिपुत्त-मोग्गल्लाने आमन्तेसि—“गच्छथ तुम्हे, सारिपुत्ता, कीटागिरि गन्त्वा अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खूनं कीटागिरिस्सा पब्बाजनीयकम्म^{१०} करोथ, तुम्हाक एते सद्धिविहारिनो” ति ।

15 “कथं मयं, भन्ते, अस्सजिपुनब्बसुकानं भिक्खून कीटागिरिस्सा पब्बाजनीयकम्मं करोम, चण्डा च ते भिक्खू फरुसा” ति^१ “तेन हि तुम्हे, सारिपुत्ता, बहुकेहि भिक्खूहि सद्धि गच्छथा” ति । “एवं, भन्ते” ति खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना भगवतो पच्चसोसुं । एव च 13 पन, भिक्खवे, कातब्ब—पठमं अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू चोदेतब्बा, चोदेत्वा सारेतब्बा, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बा, आपत्ति आरोपेत्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सद्धो 20 जापेतब्बो—

२४. “सुणालु मे, भन्ते, सद्धो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा । इमेस पापका समाचारा दिस्सन्ति चैव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चैव सुय्यन्ति च । यदि सद्धस्स पत्तकल्ल, सद्धो अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्सा पब्बाजनीयकम्मं करेय्य—न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्सि 25 वत्थब्ब ति । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सद्धो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा । इमेसं पापका समाचारा दिस्सन्ति चैव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चैव सुय्यन्ति च । सद्धो अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खूनं कीटागिरिस्सा पब्बाजनीयकम्मं करोति—

१ उस्सेळिहस्सन्ति—सी०, उस्सेळिहस्सन्ति—रो०, उस्सेळ्हेस्सन्ति—स्या० । २ अप्पोटिस्सन्ति—सी०, रो० । ३ रङ्गमज्जे—रो० । ४ खो त—रो० । ५ दुभरताय—सी० । ६ असन्तुट्ठिया—सी०, रो०, असन्तुट्ठताय—स्या० । ७ सुप्पोसताय—सी० । ८ धृतस्स—स्या० । ९ वीरियारम्भस्स—म० । १० पब्बाजनीयकम्मं—रो० ।

न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्सि वत्थब्बं ति । यस्सायस्मतो खनति अस्सजि-
पुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्सा पञ्चाजनीयस्स कम्मस्स करणं — न अस्सजिपुनब्बसुकेहि
भिक्खूहि कीटागिरिस्सि वत्थब्बं ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि पे० • ततिय पि एतमत्थं वदामि । सुणातु मे, भन्ते,
सङ्घो । इमे अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू कुलदूसका पापसमाचारा । इमेस पापका समाचारा 5
दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । कुलानि च इमेहि दुट्ठानि दिस्सन्ति चेव सुय्यन्ति च । सङ्घो
अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्सा पञ्चाजनीयकम्मं करोति — न अस्सजिपुनब्ब-
सुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्सि वत्थब्बं ति । यस्सायस्मतो खमति अस्सजिपुनब्बसुकान
भिक्खून कीटागिरिस्सा पञ्चाजनीयस्स कम्मस्स करणं — न अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि
कीटागिरिस्सि वत्थब्बं ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 10

“कतं सङ्घेन अस्सजिपुनब्बसुकान भिक्खून कीटागिरिस्सा पञ्चाजनीयकम्मं — न
अस्सजिपुनब्बसुकेहि भिक्खूहि कीटागिरिस्सि वत्थब्बं ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही,
एवमेत धारयामी” ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

२५ “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत पञ्चाजनीयकम्म अधम्मकम्मं च होति,
अविनयकम्मं च, दुवूपसन्त च । असम्मुखा कत होति, अप्पटिपुच्छा^१ कत होति, 15
अप्पटिञ्जाय^२ कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पञ्चाजनीयकम्मं
अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्त च ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पञ्चाजनीयकम्म अधम्मकम्मं च
होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्त च । अनापत्तिया कत होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया
कत होति, देसिताय आपत्तिया कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० । 20

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि • पे० • • अचोदेत्वा कतं होति, असादेत्वा
कतं होति, आपत्ति अनारोपेत्वा कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि • पे० • • ।

(४) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि • पे० असम्मुखा कत होति,
अधम्मेन कत होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० • ।

(५) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० अप्पटिपुच्छा कत होति, 25
अधम्मेन कत होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि • पे० • ।

(६) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० अप्पटिञ्जाय कत होति,
अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि पे० • ।

१ अपटिपुच्छा-सी० । २ अपटिञ्जाय-सी०, रो० ।

(७) “अपरोहि पि, भिक्खवें, तीहज्जेहि पे० अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति - इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० ।

(८) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति - इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० ।

5 (९) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० देसिताय आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति - इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० ।

10 (१०) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति - इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० ।

(११) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० असारत्वा कतं होति, 10 अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति - इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० ।

(१२) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्म अधम्मकम्म च होति अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । आपत्ति अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति - इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्म अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च ।

अधम्मकम्मद्वादसक निह्ति ।

धम्मकम्मद्वादसकं

15 २६ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्त च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिञ्जाय कतं होति - इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

(२) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्म धम्मकम्मं च 20 होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिया कतं होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति - इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पब्बाजनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

(३) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति - इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० ।

25 (४) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति - इमेहि पे० ।

(५) “अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति - इमेहि पे० ।

(६) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० पटिञ्जाय कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि पे० ।

(७) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० आपत्तिया कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि पे० ०० ।

(८) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि...पे० देसनागामिनिया आपत्तिया 5 कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि पे० ।

(९) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि पे० ।

(१०) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि पे० । 10

(११) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि पे० सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि...पे० ।

(१२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत पञ्चाजनीयकम् धम्मकम् च होति, विनयकम् च, सुवूपसन्तं च । आपत्ति आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पञ्चाजनीयकम् धम्मकम् 15 च होति, विनयकम् च, सुवूपसन्तं च ।

B 3

धम्मकम् द्वादसकं निद्वितं ।

आकङ्खमानुद्दसकं

२७ (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पञ्चाजनीयकम् करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिसंसट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, 20 आकङ्खमानो सङ्घो, पञ्चाजनीयकम् करेय्य ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पञ्चाजनीयकम् करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पञ्चाजनीयकम् करेय्य । 25

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पञ्चाजनीयकम् करेय्य । बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्ण भासति, सङ्घस्स अवण्ण भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पञ्चाजनीयकम् करेय्य ।

(४) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं^१ करेय्य । कायिकेन दवेन समन्नागतो होति, वाचसिकेन दवेन समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन दवेन समन्नागतो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

B 32 5 (५) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । कायिकेन अनाचारेण समन्नागतो होति, वाचसिकेन अनाचारेण समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन अनाचारेण समन्नागतो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

(६) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । कायिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति, वाचसिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

(७) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य । कायिकेन मिच्छाजीवेण समन्नागतो होति, वाचसिकेन मिच्छाजीवेण समन्नागतो होति, कायिकवाचसिकेन मिच्छाजीवेण समन्नागतो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य ।

R 14 (८) “तिण्ण, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससङ्घो विहरति अननु-
20 लोमिकेहि गिहिससङ्घोहि — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

(९) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो,
25 पब्बाजनीयकम्म करेय्य ।

B 33 (१०) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीय-
कम्मं करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्घस्स
अवण्णं भासति — इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, पब्बाजनीयकम्म
करेय्य ।

(११) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, पञ्चाजनीय-
कम्म करेय्य । एको कायिकेन दवेन समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन दवेन समन्नागतो
होति, एको कायिकवाचसिकेन दवेन समन्नागतो होति—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण
भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पञ्चाजनीयकम्मं करेय्य ।

(१२) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पञ्चाजनीय-
कम्मं करेय्य । एको कायिकेन अनाचारेण समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन अनाचारेण
समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन अनाचारेण समन्नागतो होति—इमेस खो,
भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पञ्चाजनीयकम्म करेय्य ।

(१३) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पञ्चाजनीय-
कम्मं करेय्य । एको कायिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन उपघातिकेन
समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन उपघातिकेन समन्नागतो होति—इमेस खो,
भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पञ्चाजनीयकम्मं करेय्य ।

(१४) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, पञ्चाजनीय-
कम्म करेय्य । एको कायिकेन मिच्छाजीवेण समन्नागतो होति, एको वाचसिकेन मिच्छाजीवेण
समन्नागतो होति, एको कायिकवाचसिकेन मिच्छाजीवेण समन्नागतो होति—इमेसं खो,
भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, पञ्चाजनीयकम्म करेय्य ।

आकङ्खमानचुद्धसकं निट्ठितं ।

अट्टारसवत्तं

२८ “पञ्चाजनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं B
सम्मावत्तना—न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न
भिक्खुनोवादकसम्मति^१ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय
आपत्तिया सङ्घेण पञ्चाजनीयकम्म कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्बा वा 20
तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्मं न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स
भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो
पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं” ति ।

पञ्चाजनीयकम्भे^२ अट्टारसवत्तं निट्ठितं ।

२९ अथ खो सारिपुत्तमोग्गल्लानप्पमुखो^३ भिक्खुसङ्घो कीटागिरि गन्त्वा अस्सजि-
पुनब्बसुकानं भिक्खून कीटागिरिस्सा पञ्चाजनीयकम्मं अकासि—न अस्सजिपुनब्बसुकेहि 25
भिक्खूहि कीटागिरिस्सि वत्थब्बं ति । ते सङ्घेण पञ्चाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तन्ति, न

१ भिक्खुनोवादकसम्मति—स्या० । २ पञ्चाजनीयकम्भे—रो० । ३ सारिपुत्तमोग्गल्लानप्पमुखो—
सी०, रो० ।

लोम पातेन्ति, न नेत्थारं वत्तन्ति, न भिक्खू खमापेन्ति, अक्कोसन्ति, परिभासन्ति, छन्द-
गामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेन्ति, पक्कमन्ति पि, विब्भमन्ति पि । ये ते
भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्जायन्ति खिग्यन्ति^१
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा
वत्तिस्सन्ति, न लोम पातेस्सन्ति, न नेत्थारं वत्तिस्सन्ति, न भिक्खू खमापेस्सन्ति, अक्कोसिस्सन्ति,
परिभासिस्सन्ति, छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेस्सन्ति, पक्कमिस्सन्ति
पि, विब्भमिस्सन्ति पी” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्सिं निदाने एतस्सिं पकरणे भिक्खुसङ्घे सन्निपातापेत्वा भिक्खू
पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता
10 न सम्मा वत्तन्ति, न लोमं पातेन्ति, न नेत्थारं वत्तन्ति, न भिक्खू खमापेन्ति, अक्कोसन्ति,
परिभासन्ति, छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेन्ति, पक्कमन्ति पि,
B 35 विब्भमन्ती पी” ति^२ “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं,^३
भिक्खवे, तेस मोघपुरिसानं अननुलोमिक अप्पटिरूपं^४ अस्सामणकं अकप्पिय अकरणीयं ।
कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकता न सम्मा वत्तिस्सन्ति,
15 न लोमं पातेस्सन्ति, न नेत्थारं वत्तिस्सन्ति, न भिक्खू खमापेस्सन्ति, अक्कोसिस्सन्ति,
परिभासिस्सन्ति, छन्दगामिता दोसगामिता मोहगामिता भयगामिता पापेस्सन्ति, पक्कमिस्सन्ति
पि, विब्भमिस्सन्ति पि । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा
भिय्योभावाय । अथ स्वेत,^५ भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं
अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय^६
20 दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय^७ सङ्गणिकाय कोसज्जस्स^८ अवण्ण भासित्वा अनेक-
परियायेन सुभरताय सुपोसताय^९ अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स^{१०} पासादिकस्स
अपचयस्स विरियारम्भस्स^{११} वण्णं भासित्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं
कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो पब्बाजनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

R 15 ३०. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटि-
25 प्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मृतिं
सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स
भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

१ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । २ अननुच्छविय-रो०, सी० । ३ अप्पटिरूप-सी०, म० ।
४ खो तं-रो० । ५ दुभरताय-सी० । ६ असन्तुट्ठिया-सी०, रो०, असन्तुट्ठनाय-स्या० ।
७ सुप्पोसताय-सी० । ८ धुतस्स-स्या । ९ वीरियारम्भस्स-म० ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन पञ्चाजनीयकम् कत होति तं आपत्ति आपज्जति, अब्ज वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति— इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् नप्पटिप्पस्सम्भे- 5 तब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्टपेति, ओकासं कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति— इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

पञ्चाजनीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठित ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

३१ “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् पटिप्प- स्सम्भेतब्ब । न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादक- 10 B 36 सम्मुत्तिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति— इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन पञ्चाजनीयकम् कत होति न त आपत्ति आपज्जति, अब्जं वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं न गरहति, कम्मिके न 15 गरहति— इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् पटिप्पस्सम्भे- तब्ब । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवादं पट्टपेति, न ओकासं कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति— 20 इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पञ्चाजनीयकम् पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

पञ्चाजनीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं ।

३२ “एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्ब । तेन, भिक्खवे, पञ्चाजनीयकम्- कतेन भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^१ भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो— ‘अह, भन्ते, सङ्घेन पञ्चाजनीय- कम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पञ्चाजनीयस्स कम्मस्स 25 पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ ति । दुत्तियं पि याचितब्बा । तत्तियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन^२ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।”

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे०...ततिय पि एतमत्थं वदामि । सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन पब्बाजनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो पब्बाजनीयकम्मं । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

पब्बाजनीयकम्मं निट्ठितं ततियं ।

§ ४. पटिसारणीयकम्मं

३३. तेन खो पन समयेन आयस्सा सुधम्मो मच्छिकासण्डे चित्तस्स गहपतिनो आवासिको होति, नवकम्मिको धुवमत्तिको । यदा चित्तो गहपति सङ्घं वा गणं वा पुग्गलं वा निमन्तेतुकामो होति तदा^१ न आयस्सन्तं सुधम्मं अनपल्लोकेत्वा सङ्घं वा गणं वा पुग्गलं वा निमन्तेति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुल्लं थेरा भिक्खू, आयस्सा च सारिपुत्तो, आयस्सा च महामोग्गल्लानो, आयस्सा च महाकच्चानो, आयस्सा च महाकोट्टिको,^२ आयस्सा च महाकप्पिनो, आयस्सा च महाचुन्दो, आयस्सा च अनुरुद्धो, आयस्सा च रेवतो, आयस्सा च उपालि, आयस्सा च आनन्दो, आयस्सा च राहुलो, कासीसु चारिकं चरमाना येन मच्छिकासण्डो तदवसरु^३ ।

अस्सोसि खो चित्तो गहपति थेरा किर भिक्खू मच्छिकासण्डं अनुप्पत्ता ति । अथ खो चित्तो गहपति येन थेरा भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा थेरे भिक्खू अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो चित्तं गहपतिं आयस्सा सारिपुत्तो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि ।

१ अयं पाठो स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २. महाकोट्टितो—सी०, रो० । ३. तदवसरिंहु—सी० ।

अथ खो चित्तो गहपति आयस्सता सारिपुत्तेन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहसितो थेरे भिक्खू एतदवोच—“अधिवासेन्तु मे, भन्ते, थेरा स्वातनाय आगन्तुकभत्तं” ति । अधिवासेसुं खो^१ थेरा भिक्खू तुण्हीभावेन ।

अथ खो चित्तो गहपति थेरानं भिक्खून अधिवासनं विदित्वा उट्ठयासना थेरे भिक्खू अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा येनायस्सा सुधम्मो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं^५ सुधम्मं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठसि । एकमन्तं ठितो खो चित्तो गहपति आयस्सन्तं सुधम्मं एतदवोच—“अधिवासेतु मे, भन्ते, अय्यो सुधम्मो स्वातनाय भत्तं सद्धि थेरेही” ति । अथ खो आयस्सा सुधम्मो ‘पुब्बे रुवायं चित्तो गहपति यदा सद्ध वा गण वा पुग्गलं वा निमन्तेतुकामो न मं अनपल्लोकेत्वा सद्ध वा गण वा पुग्गलं वा निमन्तेति, सो दानि मं अनपल्लोकेत्वा थेरे भिक्खू निमन्तेसि, दुट्ठो दानाय चित्तो गहपति अनपेक्खो विरत्तरूपो^{१०} मयी’ ति चित्तं गहपति एतदवोच—“अलं, गहपति, नाधिवासेमी” ति । दुतियं पि खो ...पे०... ततिय पि खो चित्तो गहपति आयस्सन्तं सुधम्म एतदवोच—“अधिवासेतु मे, भन्ते, अय्यो सुधम्मो स्वातनाय भत्तं सद्धि थेरेही” ति । “अल, गहपति, नाधिवासेमी” ति । अथ खो चित्तो गहपति ‘कि मे करिस्सति अय्यो सुधम्मो अधिवासेन्तो वा अनधिवासेन्तो वा’ ति आयस्सन्तं सुधम्मं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।^{१५}

३४ अथ खो चित्तो गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन थेरानं भिक्खूनं पणीतं खादनीयं भोजनीयं^१ पटियादापेसि । अथ खो आयस्सा सुधम्मो ‘यन्नूनाह चित्तस्स गहपतिनो थेरानं भिक्खूतं^३ पटियत्तं पस्सेय्यं’ ति पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन चित्तस्स गहपतिनो निवेसनं तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि । अथ खो चित्तो गहपति येनायस्सा सुधम्मो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं सुधम्मं अभिवादेत्वा^{२०} एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिच्चं खो चित्तं गहपतिं आयस्सा सुधम्मो एतदवोच—“पहूत खो ते इदं, गहपति, खादनीयं भोजनीयं पटियत्तं, एका च खो इध नत्थि यदिदं तिलसङ्कुळिका” ति । “बहुग्घि वत,^४ भन्ते, रतने^५ बुद्धवचने विज्जमाने अय्येन सुधम्मेन यदेव किञ्चि भासितं यदिदं तिलसङ्कुळिका ति । भूतपुब्बं, भन्ते, दक्खिणापथका वाणिजा पुरत्थिमं जनपद अगमंसु वाणिज्जाय^६ । ते^७ ततो कुक्कुटि आनेसुं । अथ खो सा, भन्ते,^{२५} कुक्कुटी काकेन सद्धि संवासं कप्पेसि । सा पोतकं जनेसि । यदा खो सो, भन्ते, कुक्कुटपोतको काकवस्स वस्सितुकामो होति, काककुक्कुटी^८ ति वस्सति, यदा कुक्कुटिवस्सं^९ वस्सितुकामो होति, कुक्कुटिकाका^{१०} ति वस्सति । एवमेव खो, भन्ते, बहुग्घि रतने बुद्धवचने विज्जमाने अय्येन सुधम्मेन यदेव किञ्चि भासितं यदिदं तिलसंगुळिका” ति । “अक्कोससि

१ खो ते-स्या० । २ खादनियं भोजनिय-रो० । ३ रो० पोत्थके नत्थि । ४ वत मे-सी० । ५. स्या० पोत्थके नत्थि । ६ वणिज्जाय-सी० । ७ ते वाणिजा-स्या० । ८ काककुक्कुटा-सी०, कुक्कुटिका-रो० । ९ कुक्कुटवस्सं-सी०, स्या०, रो० । १० कुक्कुटिकाका-सी०, काका-रो० ।

मं त्व, गहपति, परिभाससि मं त्वं, गहंपति । एसो ते, गहपति, आवासो^१, पक्कमिस्सामी”
 ति । “नाहं, भन्ते, अय्यं सुधम्मं अक्कोसामि, परिभासामि^२ । वसतु, भन्ते, अय्यो सुधम्मो
 मच्छिकासण्डे । रमणीयं^३ अम्बाटकवनं^४ । अह अय्यस्स सुधम्मस्स उस्सुकं करिस्सामि,
 चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं” ति । दुतिय पि खो...पे० ततियं
 5 पि खो आयस्सा सुधम्मो चित्तं गहपति एतदवोच—“अक्कोससि मं त्व, गहपति,
 परिभाससि म त्व, गहपति । एसो ते, गहपति, आवासो, पक्कमिस्सामी” ति । “कह, भन्ते,
 अय्यो सुधम्मो गमिस्सती” ति^५ “सावत्थि खो अहं, गहपति, गमिस्सामि भगवन्तं
 दस्सनाया” ति । “तेन हि, भन्ते, यं च अत्तना भणितं, य च मया भणितं तं सब्ब
 भगवतो आरोचेहि । अनच्छरियं खो पनेत, भन्ते, य अय्यो सुधम्मो पुनदेव मच्छिकासण्डं
 10 पच्चागच्छेय्या” ति ।

३५ अथ खो आयस्सा सुधम्मो सेनासनं संसामेत्वा पत्तचीवरमादाय येन सावत्थि
 तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन सावत्थि येन^६ जेतवन अनाथपिण्डकस्स आरामो येन भगवा
 तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो
 R 18 आयस्सा सुधम्मो य च अत्तना भणितं य च चित्तेन गहपतिना भणितं तं सब्बं भगवतो
 15 आरोचेसि ।

B 40 विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविकं, मोघपुरिस, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं
 अस्सामणकं अकप्पिय अकरणीय । कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, चित्तं गहपतिं सद्ध पसन्नं
 दायकं कारकं सङ्घुपट्टाकं^७ हीनेन खुंसेस्ससि, हीनेन वम्भेस्ससि^८ नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं
 वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय,
 20 पसन्नानं च एकन्नानं अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा तं भिक्खु अनेकपरियायेन विगरहित्वा
 दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवणं भासित्वा
 अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स
 अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खुनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं
 कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

25 “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं^९ करोतु—चित्तो
 ते गहपति खमापेतब्बो ति । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्बं—पठमं सुधम्मो भिक्खु
 चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बा,^{१०} आपत्तिं आरोपेत्वा व्यत्तेन
 भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

१ तम्हा आवासा—स्या० । २ न परिभासामि—सी० । ३ रमणीये—स्या० । ४ अम्बाटकवने—
 स्या० । ५ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६ सङ्घुपट्टाहकं—रो० । ७, पटिसारणियकम्मं—रो० ।
 ८ रोपेतब्बा—रो०, आरोपेतब्बो—म० ।

३६ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सुधम्मो भिक्खु चित्त गहपति सद्ध पसन्नं दायकं कारकं सङ्घुपट्टाकं हीनेन खुसेसि,^१ हीनेन वम्भेसि^२ । यदि सद्धस्स पत्तकल्ल, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म करेय्य — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सुधम्मो भिक्खु चित्तं गहपति सद्धं पसन्नं दायकं कारकं सङ्घुपट्टाकं हीनेन खुंसेति^३, हीनेन वम्भेति^४ । सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीय-^५ कम्मं करोति — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । यस्सायस्सतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स करणं — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि • पे० ततियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय सुधम्मो भिक्खु चित्तं गहपति सद्ध पसन्नं दायकं कारकं सङ्घुपट्टाकं^{१०} हीनेन खुसेति, हीनेन वम्भेति । सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म करोति — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । यस्सायस्सतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स करणं — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“कतं सङ्घेन सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं — चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । खमति सद्धस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

15

अधम्मकम्मद्वादसकं

३७. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म अधम्मकम्म च^१ होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्तं च । असम्मुखा कत होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिञ्जाय कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्म अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

B 41

“अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्म अधम्मकम्म च^{२०} होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति पे० अचोदेत्वा कतं होति, असारत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति...पे० असम्मुखा कत होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति पे० • अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति पे० • अप्पटिञ्जाय कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कतं होति • पे० •^{२५} अनापत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कतं होति • पे० • अदेसनागामिनिया आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति • पे० • • देसिताय आपत्तिया

१ खुंसेति—स्या० । २ वम्भेति—स्या० । ३ खुसेसि—सी०, रो० । ४. वम्भेसि—सी०, रो० । ५ चैव—स्या० ।

कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति पे० अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति पे० असारेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति पे० आपत्ति अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, 5 अविनयकम्म च, सुवूपसन्तं च ।

पटिसारणीयकम्मे अधम्मकम्मद्वादसकं निड्डितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

३८. “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिञ्जाय कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत पटिसारणीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

B 42 10 “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिया कतं होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कतं होति...पे०... चोदेत्वा कतं होति, सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति पे० सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०... 15 पटिञ्जाय कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति पे०... आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति पे० देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति पे०...अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति पे० चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति पे० सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति 20 पे०...आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं पटिसारणीयकम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

पटिसारणीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निड्डितं ।

आकङ्खमानचतुक्कं

३९. (१) “पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्मं करेय्य । गिहीन अलाभाय परिसक्कति, गिहीनं अनत्थाय परिसक्कति, गिहीनं 19 25 अनावासाय^१ परिसक्कति, गिही^२ अक्कोसति परिभासति, गिही गिहीहि भेदेति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्मं करेय्य ।

१ अवासाय—सी०, रो० । २ गिहीनं—सी० ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्म करेय्य । गिहीनं बुद्धस्स अवण्ण भासति, गिहीनं धम्मस्स अवण्ण भासति, गिहीनं सङ्घस्स अवण्ण भासति, गिही हीनेन खुसेति हीनेन^१ वम्भेति, गिहीन धम्मिक पटिस्सव न सच्चापेति – इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्म करेय्य ।

B 44

5

(३) “पञ्चन्नं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्म करेय्य । एको गिहीनं अलाभाय परिसक्कति, एको गिहीनं अनत्थाय परिसक्कति, एको गिहीनं अनावासाय परिसक्कति, एको गिही अक्कोसति परिभासति, एको गिही गिहीहि भेदेति – इमेस खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्मं करेय्य ।

(४) “अपरेस पि, भिक्खवे, पञ्चन्नं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीय-¹⁰ कम्म करेय्य । एको गिहीन बुद्धस्स अवण्ण भासति, एको गिहीन धम्मस्स अवण्ण भासति, एको गिहीन सङ्घस्स अवण्ण भासति, एको गिही हीनेन खुसेति हीनेन वम्भेति, एको गिहीन धम्मिकं पटिस्सवं न सच्चापेति – इमेस खो, भिक्खवे, पञ्चन्नं भिक्खून्, आकङ्खमानो सङ्घो, पटिसारणीयकम्मं करेय्य ।

आकङ्खमानचतुक्कं^३ निट्ठितं ।

अट्टारसवत्तं

४० “पटिसारणीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्ब । तत्रायं¹⁵ सम्मावत्तना – न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्टापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुत्ति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन पटिसारणीयकम्मं कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अज्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिद्वतरा, कम्म न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्ब, न अनुवादो पट्टपेतब्बो,²⁰ न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न^१ भिक्खूहि सम्पथोजेतब्ब” ति ।

पटिसारणीयकम्मं^२ अट्टारसवत्तं निट्ठित ।

४१. अथ खो सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं अकासि – चित्तो ते गहपति खमापेतब्बो ति । सो सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो मच्छिकासण्ड गन्त्वा मङ्कुभूतो नासक्खि चित्त गहपति खमापेतुं । सो^३ पुनदेव सावत्थि पच्चागच्छि^४ । भिक्खू एवमाहंसु – “खमापितो तथा, आवुसो सुधम्म,^५ चित्तो गहपती” ति^६ “इधाहं, आवुसो, मच्छिकासण्डं²⁵ गन्त्वा मङ्कुभूतो नासक्खि चित्तं गहपति खमापेतुं” ति । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं ।

B

१ गिही हीनेन-सी०, स्या० । २ आकङ्खमानचतुक्कं-सी०, स्या०, रो० । ३ न भिक्खु-स्या० । ४ पटिसारणीयकम्ममहि-रो० । ५ म०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६ पच्चागच्छि-स्या०, रो० । ७ ‘आवुसो सुधम्म’ इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि । ८ ते भिक्खू-स्या०, सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतं देतु — चित्तं गहपतिं खमापेतुं । एवं च पन भिक्खवे दातब्बो — पठमं भिक्खुं याचित्तब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सुधम्मस्स
5 भिक्खुनो अनुदूतं ददेय्यं चित्तं गहपतिं खमापेतु । एसा जत्ति ।

R 20

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतं देति चित्तं गहपतिं खमापेतु । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतस्स दानं चित्तं गहपतिं खमापेतु, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खुं सुधम्मस्स भिक्खुनो अनुदूतो चित्तं गहपति
10 खमापेतुं । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

४२ “तेन हि, भिक्खवे, सुधम्मो भिक्खुना अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं मच्छिकासण्डं गन्त्वा चित्तो गहपतिं खमापेतब्बो — ‘खमं, गहपति, पसादेमि तं’ ति । एवं चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं । नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना वत्तब्बो — ‘खमं, गहपति, इमस्स भिक्खुनो, पसादेति तं’ ति । एव चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं । नो चे खमति,
15 अनुदूतेन भिक्खुना वत्तब्बो — ‘खमं, गहपति, इमस्स भिक्खुनो, अहं तं पसादेमी’ ति । एव चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं । नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना वत्तब्बो — ‘खमं, गहपति, इमस्स भिक्खुनो, सङ्घस्स वचनेना’ ति । एवं चे वुच्चमानो खमति, इच्चेतं कुसलं । नो चे खमति, अनुदूतेन भिक्खुना सुधम्मो भिक्खुं चित्तस्स गहपतिनो दस्सनूपचारं अविजहापेत्वा सवन्नूपचारं अविजहापेत्वा एकस्स उत्तरासङ्गं कारापेत्वा उक्कुटिकं निसीदापेत्वा
20 अञ्जलिं पग्गहापेत्वा तं^१ आपत्तिं^२ देसापेतब्बो” ति ।

B 45

अथ खो आयस्सा सुधम्मो अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं मच्छिकासण्डं गन्त्वा चित्तं गहपतिं खमापेसि । सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उपसङ्गमित्वा एवं वदेति — “अहं, आवुसो, सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति^३ भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
25 “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसकं

४३. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सयं देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्मृत्तिं

१. सुधम्मं भिक्खु-सी०, स्या० । २. सा-सी०, स्या०, रो० । ३. आपत्ति-सी०, स्या०, रो० ।
४. देसापेतब्बा-सी०, स्या०, रो० ।

सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन पटिसारणीयकम्म कत होति तं आपत्ति आपज्जति, अब्ब वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति — 5 इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीय करोति, अनुवाद पट्टपेति, ओकास कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, 10 अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब” ।

पटिसारणीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं

४४ “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न उपसम्पादेति, न निस्सय देति, न सामणेरं उपट्ठापेति, न भिक्खुनोवादक-सम्मुति^१ सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्म 15 पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन पटिसारणीयकम्मं कत होति तं आपत्ति न आपज्जति, अब्बं वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीय करोति, 20 न अनुवाद पट्टपेति, न ओकास कारेति,^२ न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

पटिसारणीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्ठारसकं निट्ठितं ।

४५. “एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन हि,^३ भिक्खवे, सुधम्ममेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकंस्स उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धान भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अह, भन्ते, सङ्घेन पटि- 25 सारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पटिसारणीयस्स कम्मस्स

१ भिक्खुनोवादकम्ममति—स्या० । २ करोति—सी० । ३ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

B 47 पटिप्पस्सद्धिं याचामी' ति । दुतियं पि वाचित्त्वा । ततियं पि याचित्त्वा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सुधम्मो भिक्खु सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सुधम्मो भिक्खु सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

10 “दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे...ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं सुधम्मो भिक्खु सङ्घेन पटिसारणीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

15 “पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन सुधम्मस्स भिक्खुनो पटिसारणीयकम्मं । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

पटिसारणीयकम्मं निद्धितं चतुत्थं ।

§ ५. आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मं

४६ तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बियं विहरति घोसितारामे । तेन खो पन समयेन आयस्सा छन्नो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितुं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्जायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति—

B. 48 20 “कथं हि नाम आयस्सा छन्नो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पस्सितुं” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि—“सच्चं किर, भिक्खवे, छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितुं” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगारहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविकं, भिक्खवे, तस्स 25 मोघपुरिसस्स, अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पस्सितुं ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेतं, भिक्खवे,

१. खियन्ति- सी०, स्या०, रो० ।

अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिक धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं^१ करोतु — असम्भोग सङ्घेन । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्बं — पठम छन्नो भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बो,^२ आपत्ति आरोपेत्वा^३ व्यत्तेन^४ भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो आपेतब्बो—

४७ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति^{१०} आपत्तिं पस्सितु । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्यं — असम्भोगं सङ्घेन । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितु । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करोति — असम्भोगं सङ्घेन । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने,^{११} उक्खेपनीयस्स^{१२} कम्मस्स करणं — असम्भोगं सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्यं ।

“दुत्तियं पि एतमत्थं वदामि ००पे० तत्तियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पस्सितु । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करोति — असम्भोगं सङ्घेन । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करणं—^{२०} B 49 असम्भोगं सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्यं ।^{२२} R 22

“कतं सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं — असम्भोगं सङ्घेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“आवासपरम्परं च, भिक्खवे, ससथं — ‘छन्नो भिक्खु आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकतो — असम्भोगं सङ्घेना’ ति ।^{२५}

अधम्मकम्मद्रादसकं

४८. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं — अधम्मकम्मं च^१ होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिञ्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

१ उक्खेपनीयकम्मं—रो० । २. रोपेतब्बो—रो० । ३. रोपेत्वा—रो० । ४. व्यत्तेन—सी०, रो० ।

५ ‘अपत्तिया अदस्सने’ ति पाठो सी० पोत्थके नत्थि । ६. चेव—स्या० ।

सुल्लवग्गो—६

“अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । अनापत्तिया कत होति, अदेसना-
 गामिनिया आपत्तिया कत होति, देसिताय आपत्तिया कत होति पे० अचोदेत्वा कतं
 होति, असारेत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति • पे०•• असम्मुखा कत
 5 होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० अप्पटिपुच्छा कत होति, अधम्मेन
 कत होति, वग्गेन कत होति पे० • अप्पटिञ्जाय कतं होति, अधम्मेन कत होति,
 वग्गेन कत होति • पे० अनापत्तिया कत होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति
 • पे० अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति
 पे० देसिताय आपत्तिया कत होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कत होति • पे० ••
 10 अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति • पे० असारेत्वा कतं होति,
 अधम्मेन कत होति, वग्गेन कतं होति • पे० •• आपत्तिं अनारोपेत्वा कत होति, अधम्मेन
 कतं होति, वग्गेन कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने,
 उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

B 50

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे अधम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

४९ “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं
 15 धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कत होति, पटिपुच्छा कत होति,
 पटिञ्जाय कत होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने,
 उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

“अपरोहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं • पे० • । आपत्तिया कत होति,
 देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति •• पे० •• चोदेत्वा
 20 कतं होति, सारेत्वा कत होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कत होति • पे० •• सम्मुखा कतं होति,
 धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति पे० पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति,
 समग्गेन कतं होति • पे० • पटिञ्जाय कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति
 •• पे० •• आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति • पे० • देसना-
 गामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कतं होति • पे० ••
 25 अदेसिताय आपत्तिया कत होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति • पे० ••
 चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति • पे० •• सारेत्वा कत होति,
 धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति •• पे० •• आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं
 होति, समग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अदस्सने,
 उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

आकङ्खमानञ्चकं

५० (१) “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।⁵

B 51

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो,¹⁰ आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्घस्स अवण्णं भासति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(४) “तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको¹⁵ सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि — इमेस खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(५) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे²⁰ आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति — इमेस खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

B 52

(६) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्घस्स अवण्णं भासति — इमेस खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो²⁵ सङ्घो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मं आकङ्खमानञ्चकं निट्ठितं ।

तेचत्तालीसवत्तं

५१. “आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मावत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो

उपद्रापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुत्ति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवादितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म कतं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादणं, पञ्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, ५ आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं, पादपीठं पादकथलिकं^२, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं^३, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादितब्बं । न पकतत्तो भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो,^३ न आचारविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेतब्बो, न भिक्खु^४ भिक्खूहि भेदेतब्बो,^५ । न गिहिधजो^६ धारेतब्बो, न तित्थियधजो^७ धारेतब्बो, न तित्थिया सेवितब्बा, भिक्खू सेवितब्बा, भिक्खुसिक्खाय^८ सिक्खितब्बं^९ । न पकतत्तेन

B 53 10 भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं, पकतत्तं भिक्खु दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं, न पकतत्तो भिक्खु आसादेतब्बो अन्तो वा बहि वा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्बं, न अनुवादो पट्टपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं” ति ।

R 23

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे तेचत्तालीसवत्तं^{१०} निट्ठित ।

15 ५२. अथ खो सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं अक्कासि—असम्भोगं सङ्घेन । सो सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो तम्हा आवासा अञ्जं आवास अगमासि । तत्थ भिक्खू नेव अभिवादेसु, न पञ्चुट्ठेसुं, न अञ्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिसु, न गरु^{११} करिसु, न मानेसुं, न पूजेसुं । सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो^{१२}

20 तम्हा पि आवासा अञ्ज आवासं अगमासि । तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पञ्चुट्ठेसुं, न अञ्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिसु, न गरु करिसु, न मानेसु, न पूजेसुं । सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो तम्हा पि आवासा अञ्ज आवास अगमासि । तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पञ्चुट्ठेसुं, न अञ्जलिकम्मं न सामीचिकम्मं अकंसु, न सक्करिसु, न गरु करिसु, न मानेसु, न पूजेसु ।

25 सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो पुनदेव कोसम्बि पञ्चागच्छि । सो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू

१ पादकथलिक-सी० । २. पत्तचीवरपटिग्गहणं-सी०, स्या०, रो० । ३ अनुद्धंसितब्बो-स्या० । ४ भिक्खू-स्या० । ५. भेदेतब्बा-स्या० । ६ गिहिधजो-स्या०, रो०, गिहिधजो-सी० । ७ तित्थियधजो-सी०, स्या०, रो० । ८ भिक्खुसिक्खा-स्या० । ९. सिक्खितब्बा-स्या० । १०. तेचत्तालीसवत्तं-सी०, रो० । ११ गरु-म० । १२. असक्कारकतो-स्या० ।

उपसङ्गमित्वा एव वदेति — “अहं, आवुसो, सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसकं

५३. “पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, 5 B 54 उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सय देति, सामणेरं उपट्ठापेति, भिक्खुनोवादकसम्भुति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । थाय आपत्तिया सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीय- 10 कम्म कतं होति त आपत्ति आपज्जति, अब्बं वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्म गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, 15 सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं सादियति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठ, 20 पादकथलिकं, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्म सादियति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तं भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धंसेति, आचार- 25 विपत्तिया अनुद्धंसेति, दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धंसेति, आजीवविपत्तिया अनुद्धंसेति, भिक्खुं भिक्खूहि भेदेति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया 25 B 55 अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । गिहिद्धजं धारेति, तित्थियद्धजं धारेति, तित्थिये

सेवति, भिक्खू न सेवति, भिक्खुसिर्कवाय न सिक्खति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एक्कच्छन्ने आवासे वसति, 5 एक्कच्छन्ने अनावासे वसति, एक्कच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना न बुद्धाति, पकतत्तं भिक्खु आसादेति अन्तो वा बहि वा — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीय- 10 कम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारणं ठपेति, सवचनीय करोति, अनुवादं पट्टपेति, ओकास कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसक निट्ठित ।

पटिप्पस्सम्भेतब्ब-तेचत्तालीसकं

५४. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, 15 उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न उपसम्पादेति, न निस्सयं देति, न सामणेरं उपट्ठपेति, न भिक्खुनोवादकसम्म्युतिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति — इमेहि खो, B 56 भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, 20 उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्घेन आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीय- कम्मं क्तं होति त आपत्तिं न आपज्जति, अब्बं वा तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, 25 उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादनं, पञ्चुट्ठानं, अङ्गलिकम्मं, सामीचिकम्म, आसनाभिहारं सादियति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं,

पादकथलिकं, पत्तचीवरप्पटिग्गहण, नहाने पिट्टिपरिकम्म सादियति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकतत्तं भिक्खुं सीलविपत्तिया अनुद्धसेति, न आचारविपत्तिया अनुद्धसेति, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धसेति, न आजीवविपत्तिया अनुद्धसेति,⁵ न भिक्खुं भिक्खूहि भेदेति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न गिहिद्धजं धारेति, न तिथियद्धजं धारेति, न तिथिये सेवति, भिक्खू सेवति, भिक्खुसिक्खाय सिक्खति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि¹⁰ B 57 समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वसति, न एकच्छन्ने अनावासे वसति, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना बुद्धाति, न पकतत्तं भिक्खुं आसादेति अन्तो वा बहि वा—इमेहि¹⁵ खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीय करोति, न अनुवादं पट्टपेति, न ओकास कारेति, न चोदेति, न सारेति, न²⁰ भिक्खूहि सम्पयोजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

५५. “एव च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन, भिक्खवे, छन्नेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं¹ भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘अह, भन्ते, सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने,²⁵ उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

B 58 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीय-
कम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयस्स
कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया
अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

5 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने,
उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

10 “दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे०...ततिय पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे,
भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा
वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं
याचति । सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति ।
यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्प-
15 स्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खेपनीयकम्म । खमति
सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

आपत्तिया अदस्सने उक्खेपनीयकम्मं निद्धितं पञ्चमं ।

§ ६. आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मं

R 25 ५६. तेन समयेन बुद्धो भगवा कोसम्बिय विहरति घोसितारामे । तेन खो पन
समयेन आयस्सा छन्नो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातुं । ये ते भिक्खू
20 अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—
“कथं हि नाम आयस्सा छन्नो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पटिकातुं” ति ?
अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B 59 अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू
पटिपुच्छि—“सच्च किर, भिक्खवे, छन्नो भिक्खु आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं
25 पटिकातुं” ति ? “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविक, भिक्खवे,
तस्स मोघपुरिसस्स, अननुलोमिकं अप्पटिरूप अस्सामणक अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि
नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो आपत्तिं आपज्जित्वा न इच्छिस्सति आपत्तिं पटिकातु । नेत,
भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जथत्ताया ति । अथ खो भगवा ते

भिक्षू अनेकपरियायेन विगारहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुद्धिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुद्धस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्षून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि —

“तेन हि, भिक्षवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं 5 करोतु — असम्भोगं सङ्घेन । एव च पन, भिक्षवे, कातब्ब — पठमं छन्नो भिक्षु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बो, आपत्ति आरोपेत्वा व्यत्तेन भिक्षुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्षु आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातु । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, 10 उक्खेपनीयकम्मं करेय्य — असम्भोगं सङ्घेन । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्षु आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातु । सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करोति — असम्भोगं सङ्घेन । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करणं — असम्भोगं सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 15

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं छन्नो भिक्षु आपत्ति आपज्जित्वा न इच्छति आपत्तिं पटिकातुं । सङ्घो छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं करोति — असम्भोगं सङ्घेन । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स करणं — असम्भोगं सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 20

“कतं सङ्घेन छन्नस्स भिक्षुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं — असम्भोगं सङ्घेन । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

“आवासपरम्परं च, भिक्षवे, संसथ — ‘छन्नो भिक्षु,^१ आपत्तिया अप्पटिकम्मे, B 61 उक्खेपनीयकम्मकतो — असम्भोगं सङ्घेना’ ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

५७. “तीहि, भिक्षवे, अङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं 25 अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा कतं होति, अप्पटिञ्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्षवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

“अपरेहि पि, भिक्षवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं

१. भिक्षु सङ्घेन — स्या० ।

अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसना-
 गामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति...पे० अचोदेत्वा
 कतं होति, असारेत्वा कतं होति, आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति पे० असम्मुखा कतं
 होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कत होति पे० अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन
 5 कतं होति, वग्गेन कत होति पे० अप्पटिञ्जाय कत होति, अधम्मेन कतं होति,
 वग्गेन कत होति पे० अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कत होति
 पे० . अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति
 पे० देसिताय आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कत होति पे०
 अचोदेत्वा कत होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति ..पे० असारेत्वा कतं
 10 होति, अधम्मेन कत होति, वग्गेन कत होति पे० आपत्तिं अनारोपेत्वा कतं होति,
 अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया
 अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे अधम्मकम्माद्दासकं निट्ठितं ।

धम्मकम्मद्दासकं

B 61

५८ “तीहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं
 धम्मकम्म च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कत
 15 होति, पटिञ्जाय कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया
 अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागत, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं
 धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । आपत्तिया कत होति, देसनागामिनिया
 आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति...पे० चोदेत्वा कतं होति,
 20 सारेत्वा कतं होति, आपत्तिं आरोपेत्वा कत होति.. पे० सम्मुखा कतं होति, धम्मेन
 कतं होति, समग्गेन कत होति पे० . पटिपुच्छा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन
 कत होति ..पे० . पटिञ्जाय कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे०..
 आपत्तिया कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति.. पे०.. देसनागामिनिया
 आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कतं होति पे० अदेसिताय
 25 आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति . पे. . चोदेत्वा कतं होति,
 धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति...पे० सारेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति,
 समग्गेन कतं होति . पे० . आपत्तिं आरोपेत्वा कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन
 कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहज्जेहि समन्नागतं, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीय-
 कम्म धम्मकम्मं च होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे धम्मकम्मद्दासकं निट्ठितं ।

आकङ्खमानछकं

५९ (१) “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । मण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो^१ आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।⁵

B 62

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्ण भासति, सङ्घस्स अवण्णं भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

(४) “तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । एको मण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

(५) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

B 63

(६) “अपरेसं पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्णं भासति, एको धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्घस्स अवण्णं भासति—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं भिक्खूनं, आकङ्खमानो सङ्घो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म करेय्य ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्म आकङ्खमानछकं निट्ठितं ।

तेचत्तालीसवत्तं

६०. “आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा

वर्त्तितब्बं । तत्रायं सम्भावत्तना — न उंपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो
 उपट्ठपेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मुति सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा ।
 याय आपत्तिया सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म कत होति सा आपत्ति न
 आपज्जितब्बा, अब्बा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्मं न गरहितब्ब, कम्मिका न
 5 गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादन, पच्चुट्ठान, अञ्जलिकम्म, सामीचिकम्म,
 आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं पादपीठ, पादकथलिकं^१, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं,^२
 नहाने पिट्ठिपरिकम्म सादितब्ब । न पकततो भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धसेतब्बो, न
 आचारविपत्तिया अनुद्धसेतब्बो, न दिट्ठिविपत्तिया अनुद्धसेतब्बो, न आजीवविपत्तिया
 अनुद्धसेतब्बो, न भिक्खु भिक्खूहि भेदेतब्बो । न गिहिद्धजो^३ धारेतब्बो, न तिथियद्धजो^४
 10 धारेतब्बो, न तिथिया सेवितब्बा, भिक्खू सेवितब्बा, भिक्खुसिक्खाय सिक्खितब्बं । न
 पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न
 B 64 एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं, पकतत्त भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठतब्बं, न
 पकततो भिक्खु आसादेतब्बो अन्तो वा बहि वा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो
 ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्ब, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो
 15 कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं” ति ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे तेचत्तालीसवत्तं निट्ठितं ।

६१. अथ खो सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं
 अकासि — असम्भोगं सङ्घेन । सो सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो तम्हा
 आवासा अब्बं आवास अगमासि । तत्थ भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं, न अञ्जलिकम्मं
 न सामीचिकम्म अकसु, न सक्करिसु, न गरु^५ करिसु, न मानेसु, न पूजेसु । सो भिक्खूहि
 20 असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो तम्हा पि
 आवासा अब्ब आवास अगमासि । तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसु, न
 अञ्जलिकम्म न सामीचिकम्म अकंसु, न सक्करिसु, न गरु करिसु, न मानेसु, न पूजेसुं । सो
 भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो
 25 न तम्हा पि आवासा अब्बं आवास अगमासि । तत्थ पि भिक्खू नेव अभिवादेसुं, न पच्चुट्ठेसुं,
 न अञ्जलिकम्म न सामीचिकम्म अकंसु, न सक्करिसु, न गरु करिसु, न मानेसुं, न पूजेसु ।
 सो भिक्खूहि असक्करियमानो अगरुकरियमानो अमानियमानो अपूजियमानो असक्कारपकतो
 पुनदेव कोसम्बि पच्चागञ्छि । सो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, भिक्खू उप-
 सक्कमित्वा एव वदेति — “अह, आवुसो, सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो

१ पादकठलिकं-सी० । २ पत्तचीवरपटिग्गहणं-सी०, स्या० । ३ गिहीघजो-सी० ।
 ४, तिथियघजो-सी० । ५ गरु-म० ।

सम्मा वत्तामि, लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि । कथं तुं खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^१ भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतु ।

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

६२ “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सय देति, सामणेरं उपट्ठापेति,^५ भिक्खुनोवादकसम्मुति सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

B 65

“अपरोहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं कतं होति त आपत्ति आपज्जति, अब्ज वा तादिसिक, ततो वा पापिट्ठतरं,^{१०} कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति पे० · पकतत्तस्स भिक्खुनो अभिवादन, पञ्चुट्ठान, अञ्जलिकम्म, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं सादियति पे० पकतत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठं, पादकथलिक, पत्तचीवरप्पटिगाहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्म सादियति पे० पकतत्तं भिक्खु सीलविपत्तिया अनुद्धसेति, आचारविपत्तिया अनुद्धसेति, दिट्ठिपत्तिया अनुद्धसेति, आजीवविपत्तिया अनुद्धसेति, भिक्खु भिक्खूहि भेदेति पे० ·^{१५} गिहिद्धज धारेति, तिस्थियद्धज धारेति, तिस्थिये सेवति, भिक्खू न सेवति, भिक्खुसिक्खाय न सिक्खति · पे० · पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वसति, एकच्छन्ने अनावासे वसति, एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना न वुट्ठाति,^१ पकतत्तं भिक्खु आसादेति अन्तो वा बहि वा — इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।^{२०}

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बं । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारण ठपेति, सवचनीयं करोति, अनुवादं पट्ठपेति, ओकास कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि सम्पयोजेति — इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।^{२५}

B 66

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मं नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

६३ “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न उपसम्पादेति, न निस्सय देति, न सामणेरं उपट्ठापेति,

न भिक्खुनोवादकसम्मृतिं सादियति, संम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

“अपरोहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म कत होति तं आपत्ति न आपज्जति, अञ्ज वा तादिसिकं, ततो वा पापिद्वतरं, कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति. पे०० न पकत्तस्स भिक्खुनो अभिवादन, पच्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्म, आसनाभिहारं सादियति०० पे०० न पकत्तस्स भिक्खुनो सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरप्पटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं सादियति पे०० न पकत्तत्त भिक्खुं सीलविपत्तिया अनुद्धसेति, न आचारविपत्तिया अनुद्धसेति, न दिट्ठिपत्तिया अनुद्धसेति, न आजीवविपत्तिया अनुद्धसेति, न भिक्खुं भिक्खूहि भेदेति पे० न गिहिद्धज धारेति, न तित्थियद्धज धारेति, न तित्थिये सेवति, भिक्खू सेवति, भिक्खुसिक्खाय सिक्खति . पे००० न पकत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वसति, न एकच्छन्ने अनावासे वसति, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वसति, पकत्तत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना बुद्धति, न पकत्तत्तं भिक्खुं आसादेति अन्तो वा बहि वा—इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

B 67

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न पकत्तत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न पवारणं ठपेति, न सवचनीयं करोति, न अनुवाद पट्टपेति, न ओकास कारेति, न चोदेति, न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्ठहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मे पटिप्पस्सम्भेतब्बत्तेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

६४. “एवं च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्बं । तेन हि,^१ भिक्खवे, छन्नेन भिक्खुना सद्धं उपसङ्कमित्वा एकंस उत्तरासङ्ग करित्वा बुद्धानं^२ भिक्खुनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गाहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘अहं, भन्ते, सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सद्धो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सद्धो । अयं छन्नो भिक्खु सङ्घेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे,

१. भिक्खू-स्या०, भिक्खु-सी० । २. सी०, स्या० पोत्थनेषु नत्थि । ३. बुद्धानं-सी० ।

उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सद्धो पत्तकल्लं, सद्धो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सद्धो । अयं छन्नो भिक्खु सद्धेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे ५ उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सद्धो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे०...ततिय पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सद्धो । अयं छन्नो भिक्खु सद्धेन, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा १० वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सद्धो छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धि, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

B 68

“पटिप्पस्सद्धं सद्धेन छन्नस्स भिक्खुनो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खेपनीयकम्मं । १५ खमति सद्धस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खेपनीयकम्मं^१ निट्ठितं छट्ठ ।

§ ७. पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं

६५. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन अरिद्धस्स नाम भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स^१ एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति—“तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति । अस्सोसु खो सम्बहुला भिक्खू २० अरिद्धस्स नाम किर भिक्खुनो गद्धबाधिपुब्बस्स एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं—“तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति । अथ खो ते भिक्खू येन अरिद्धो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो तेनुपसङ्कमिंसु । उपसङ्कमित्वा अरिद्धं भिक्खु गद्धबाधिपुब्बं एतद्वोचुं—“सच्चं किर ते, आवुसो अरिद्ध, एवरूपं पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्नं—तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा २५ येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति १ “एव ब्या^१ खो अहं, आवुसो, भगवता धम्मं देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति ।

B 69

१. उक्खेपनीयकम्मं—रो० । २. गन्धवाधीपुब्बस्स—स्या० । ३. एवं ब्या—म० ।

“मावुसो अरिद्ध, एव अवच । मा भगवन्तं अब्भाचिक्खि । न हि साधु भगवतो अब्भक्खानं । न हि भगवा एवं वदेय्य । अनेकपरियायेनावुसो अरिद्ध, अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका वुत्ता भगवता । अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय । अप्पस्सादा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहूपायासा,^१ आदीनवो एत्थ भिय्यो^२ । अट्ठिकङ्कल्लपमा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । मसपेसूपमा कामा वुत्ता भगवता...पे० तिणुक्कूपमा^३ कामा वुत्ता भगवता पे०...अङ्गारकासूपमा कामा वुत्ता भगवता...पे० सुपिनकूपमा कामा वुत्ता भगवता...पे०...याचितकूपमा कामा वुत्ता भगवता...पे० रुक्खफल्लपमा कामा वुत्ता भगवता...पे०...असिसूनूपमा कामा वुत्ता भगवता...पे० सत्तिसूल्लपमा कामा वुत्ता भगवता पे० सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता भगवता, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो” ति ।

एव पि खो अरिद्धो भिक्खु गद्धवाधिपुब्बो^४ तेहि भिक्खूहि वुच्चमानो तथेव तं पापकं दिट्ठिगतं थामसा परामस्स^५ अभिनिविस्स वोहरति — “एव ब्या खो अहं, आवुसो, भगवता धम्म देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति । यतो च खो ते भिक्खू नासक्खिसु अरिद्धं भिक्खुं गद्धवाधिपुब्ब 15 एतस्मा पापका दिट्ठिगता विवेचेतु, अथ खो ते भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा अरिद्ध भिक्खुं गद्धवाधिपुब्ब पटिपुच्छि — “सच्चं किर ते, अरिद्ध, एवरूप पापकं दिट्ठिगतं उप्पन्न — तथाहं भगवता धम्म देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति ? “एव ब्या खो 20 अह, भन्ते, भगवता धम्म देसितं आजानामि, यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया” ति ।

B 70 “कस्स नु खो नाम त्व, मोघपुरिस, मया एवं धम्म देसितं आजानासि^६ ननु मया, मोघपुरिस, अनेकपरियायेन अन्तरायिका धम्मा अन्तरायिका^६ वुत्ता ? अलं च पन ते पटिसेवतो अन्तरायाय । अप्पस्सादा कामा वुत्ता मया, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । अट्ठिकङ्कल्लपमा कामा वुत्ता मया, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिय्यो । मसपेसूपमा कामा वुत्ता मया...पे० तिणुक्कूपमा कामा वुत्ता मया पे०...अङ्गार- 25 कासूपमा कामा वुत्ता मया...पे० सुपिनकूपमा कामा वुत्ता मया...पे०...याचितकूपमा कामा वुत्ता मया पे०...रुक्खफल्लपमा कामा वुत्ता मया पे०...असिसूनूपमा कामा वुत्ता मया...पे० सत्तिसूल्लपमा कामा वुत्ता मया...पे०...सप्पसिरूपमा कामा वुत्ता

१ बहुपायासा-म०, सी० । २ भिय्यो-सी० । ३ तिणुक्कूपमा-स्या० । ४ गद्धवाधिपुब्बो-स्या० । ५ परामासा-म० । ६ स्या० पोत्थके नत्थि ।

मया, बहुदुक्खा बहूपायासा, आदीनवो एत्थ भिग्घो । अथ च पन त्वं, मोघपुरिस, अत्तना दुग्गहितेन^१ अम्हे चैव^२ अब्भाचिक्खसि, अत्तानं च खणसि, बहुं च अपुब्ब पसवसि । तब्धि ते, मोघपुरिस, भविस्सति दीघरत्तं अहिताय दुक्खाय । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय ००पे००० विगरहित्वा ० पे० ० धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि— तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्टिया^३ अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करोतु— असम्भोग सङ्घेन । एव च पन भिक्खवे कातब्बं— पठम अरिट्ठो भिक्खु^४ चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्ति आरोपेतब्बो,^५ आपत्ति आरोपेत्वा^६ व्यत्तेन^७ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

६६. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्नं— तथाह भगवता धम्म देसित आजानामि यथा येमे अन्तरायिका^{१०} R 27 धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया ति । सो त दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति^{११} । यदि सङ्घस्स पत्तकलं, सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य— असम्भोग सङ्घेन । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्नं— तथाह भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा^{१५} B 71 वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया ति । सो तं दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करोति— असम्भोगं सङ्घेन । यस्सायस्मतो खमति अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स^{१२} करण— असम्भोग सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुत्तियं पि एतमत्थं वदामि ०००पे०००० ततिय पि एतमत्थं वदामि— सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स एवरूप पापक दिट्ठिगत उप्पन्नं— तथाहं भगवता धम्मं देसितं आजानामि यथा येमे अन्तरायिका धम्मा वुत्ता भगवता ते पटिसेवतो नालं अन्तरायाया ति । सो त दिट्ठि न पटिनिस्सज्जति । सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करोति— असम्भोगं^{२५} सङ्घेन । यस्सायस्मतो खमति अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स^{१३} करणं— असम्भोगं सङ्घेन, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१ दुग्गहितेन दिट्ठिगतेन— स्या० । २ अम्हे च— सी० । ३ भिक्खु गद्धवाधिपुब्बो— सी०, भिक्खु गद्धवाधिपुब्बो— स्या० । ४ आपत्ति रोपेतब्बो— रो०, आपत्ति आरोपेतब्बा— सी०, स्या० । ५ रोपेत्वा— रो० । ६ व्यत्तेन— सी०, रो० । ७ नप्पटिनिस्सज्जति— सी०, स्या० । ८ उक्खेपनीयकम्मस्स— स्या० ।

“कतं सङ्घेन अरिट्टस्स भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म — असम्भोगं सङ्घेन । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“आवासपरम्परं च, भिक्खवे, संसथ — ‘अरिट्ठो भिक्खु गद्धवाधिपुब्बो’, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो—असम्भोग सङ्घेना’ ति ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

5 ६७ “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च^१ होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । असम्मुखा कतं होति, अप्पटिपुच्छा^२ कतं होति, अप्पटिञ्जाय^३ कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्म च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्त च ।

10 “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्त च । अनापत्तिया कतं होति, अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, देसिताय आपत्तिया कतं होति · पे० · अचोदेत्वा कतं होति, असारेत्वा कतं होति, आपत्ति अनारोपेत्वा कतं होति पे० · असम्मुखा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति · पे० · अप्पटिपुच्छा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति · पे० अप्पटिञ्जाय कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति · पे० · अनापत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति · पे० · अदेसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति पे० · देसिताय आपत्तिया कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति · पे० · अचोदेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति · पे० · असारेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति · पे० · आपत्ति अनारोपेत्वा कतं होति, अधम्मेन कतं होति, वग्गेन कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं च, दुवूपसन्तं च ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मो अधम्मकम्मद्वादसक निड्ढितं ।

धम्मकम्मद्वादसकं

६८. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिञ्जाय कतं होति — इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

१. गद्धवाधिपुब्बो सङ्घेन—ती०, स्या० । २. चेन—स्या० ।

३. अपटिपुच्छा—सी० ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्त च । आपत्तिया कत होति, देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, अदेसिताय आपत्तिया कत होति०० पे००० चोदेत्वा कत होति, सारेत्वा कत होति, आपत्ति आरोपेत्वा कतं होति पे००० सम्मुखा कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति • पे० पट्टिपुच्छा कतं होति, धम्मेन ५ कतं होति, समग्गेन कतं होति पे० • पट्टिञ्जाय कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति • पे० • आपत्तिया कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति पे०००० देसनागामिनिया आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति • पे० अदेसिताय आपत्तिया कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कत होति पे०००० चोदेत्वा कतं होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति पे० • सारेत्वा कत होति, 10 धम्मेन कत होति, समग्गेन कत होति • पे० • आपत्ति आरोपेत्वा कत होति, धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतं, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म धम्मकम्म च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्त च ।

पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे धम्मकम्मद्वादसकं निट्ठितं ।

आकङ्खमानछकं

६९ (१) “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको 15 विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो^१ आपत्तिवहुलो अनपदानो, गिहिससट्ठो^२ विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो 20 सङ्घो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्टिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटि-निस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, 25 पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । बुद्धस्स अवण्णं भासति, धम्मस्स अवण्णं भासति, सङ्घस्स अवण्णं भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, आकङ्खमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

१ अव्यत्तो—सी०, रो० । २ गिहीससट्ठो—सी० ।

(४) “तिण्णं, भिक्खवे, भिक्खून्, आकङ्कमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटि-
निस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको
भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो,
एको गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिसंसग्गेहि—इमेस खो, भिक्खवे, तिण्णं
5 भिक्खून्, आकङ्कमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

(५) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून्, आकङ्कमानो सङ्घो, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको
अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेसं खो,
भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून्, आकङ्कमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीय-
10 कम्मं करेय्य ।

(६) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिण्ण भिक्खून्, आकङ्कमानो सङ्घो, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य । एको बुद्धस्स अवण्ण भासति, एको
B 75 धम्मस्स अवण्णं भासति, एको सङ्खस्स अवण्णं भासति—इमेसं खो, भिक्खवे, तिण्णं
भिक्खून्, आकङ्कमानो सङ्घो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं करेय्य ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे आकङ्कमानच्छकं निट्ठितं ।

तेचत्तालीसवत्तं

15 ७०. “पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्पकतेन, भिक्खवे, भिक्खुना
सम्मा वत्तितब्ब । तत्रायं सम्भावत्तना—न उपसम्पादेतब्ब, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो
उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्भुति^१ सादितब्बा, सम्भतेन पि भिक्खुनियो न
ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म
कत्तं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अब्बा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा,
20 कम्म न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा • पे^२ न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो
ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो
कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^३ सम्पयोजेतब्ब” ति ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे तेचत्तालीसवत्तं^४ निट्ठितं ।

७१. अथ खो सङ्घो अरिट्ठस्स भिक्खुनो गद्धवाधिपुब्बस्स, पापिकाय दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं अकासि—असम्भोग सङ्घेन । सो सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया
25 अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विबभमि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो
कुक्कुच्चका सिक्खाकामा ते उज्झायन्ति खियन्ति^५ विपाचेन्ति—“कथं हि नाम अरिट्ठो भिक्खु

१ भिक्खुनोवादकसम्भति—स्या० । २ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३ भिक्खू भिक्खूहि—
स्या० । ४. अट्टारसवत्तं निट्ठितं—सी०, स्या०, रो० । ५ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० ।

गद्धबाधिपुब्बो सङ्घेन, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे; उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमिस्सती”
ति १ अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घे सन्निपातापेत्वा भिक्खू
पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, अरिट्ठो भिक्खु गद्धबाधिपुब्बो सङ्घेन, पापिकाय दिट्टिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमी” ति १ “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो ५
भगवा — “अननुच्छविक, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिकं अप्पटिरूप अस्सामणक
अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो सङ्घेन, पापिकाय दिट्टिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो विब्भमिस्सति १ नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा
पसादाय, पमन्नान वा भिच्चोभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान चेव अप्पसादाय,
पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा तं भिक्खु अनेकपरियायेन १०
विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स
अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स
धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्खूतं तदनुच्छविकं
तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

B 76

R 28

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं १५
पटिप्पस्सग्गेतु ।

नप्पटिप्पस्सग्गेतब्बतेचचालीसकं

७२. “पञ्चहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटि-
निस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सग्गेतब्बं । उपसम्पादेति, निस्सय देति, सामणेरं
उपट्टापेति, भिक्खुनोवादकसम्मतिं १ सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो ओवदति — इमेहि
खो, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, २०
उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सग्गेतब्ब ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्टिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सग्गेतब्ब । याय आपत्तिया सङ्घेन पापिकाय
दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं कतं होति त आपत्तिं आपज्जति, अब्ज वा
तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं गरहति, कम्मिके गरहति — इमेहि खो, भिक्खवे, २५
पञ्चहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म न
पटिप्पस्सग्गेतब्ब... पे० ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे,
उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सग्गेतब्ब । पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, पवारण ठपेति,

सवचनीयं करोति, अनुवाद पट्टपेति, ओकास कारेति, चोदेति, सारेति, भिक्खूहि^१ सम्प-
योजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्टहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया
अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं न पटिप्पस्सम्भेतब्ब ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे

नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसकं

B 77

७३. “पञ्चहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया
५ अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब । न उपम्पादेति, न निस्सयं देति, न
सामणेरं उपट्टापेति, न भिक्खुनोवादकसम्मृतिं सादियति, सम्मतो पि भिक्खुनियो न ओवदति—
इमेहि खो, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे,
उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं ।

“अपरेहि पि, भिक्खवे, पञ्चहज्जेहि सम्मन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया
१० अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेतब्बं । याय आपत्तिया सङ्घेन, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं क्त होति तं आपत्तिं न आपज्जति, अब्बं वा
तादिसिकं, ततो वा पापिट्ठतरं, कम्मं न गरहति, कम्मिके न गरहति—इमेहि खो, भिक्खवे,
पञ्चहज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म
पटिप्पस्सम्भेतब्ब ..पे० . ।

१५ “अट्टहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटि-
निस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्बं । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथं ठपेति, न
पवारण ठपेति, न सवचनीय करोति, न अनुवादं पट्टपेति, न ओकास कारेति, न चोदेति,
न सारेति, न भिक्खूहि सम्पयोजेति—इमेहि खो, भिक्खवे, अट्टहज्जेहि समन्नागतस्स
भिक्खुनो, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेतब्ब” ।

पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मे

पटिप्परसम्भेतब्बतेचत्तालीसकं निट्ठितं ।

२० ७४. “एवं च पन, भिक्खवे, पटिप्पस्सम्भेतब्ब । तेन, भिक्खवे, पापिकाय
दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकंस
उत्तरासङ्ग करित्वा बुद्धान^१ भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं
पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘अह, भन्ते, सङ्घेन, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे,
उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तामि, लोमं पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, पापिकाय दिट्ठिया

१, भिक्खू भिक्खूहि—स्या० । २ बुद्धानं—सी० ।

अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स^१ पटिप्पस्सद्धिं याचामी^२ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन^३ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

B 78

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । यदि सङ्घस्स^५ पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स^{१०} भिक्खुनो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ००पे० ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सङ्घेन, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीय-^{१५} कम्मकतो सम्मा वत्तति, लोमं पातेति, नेत्थारं वत्तति, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्मं पटिप्पस्सम्भेति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयस्स कम्मस्स पटिप्पस्सद्धिं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

20

“पटिप्पस्सद्धं सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो, पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खेपनीयकम्म । खमतिं सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

पापिकाय दिट्टिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खेपनीयकम्मं निट्ठितं सत्तमं ।

कम्मक्खन्धकं निट्ठितं पठमं^१ ।

इमं हि खन्धके वत्थू सत्त ।

§ ८. तस्सुद्धानं

पण्डुलोहितका^४ भिक्खू सयं भण्डनकारका ।

तादिसे उपसङ्गम्मं^५ उस्सहिंसु^६ च भण्डने ॥

B 79

१ उक्खेपनीयकम्मस्स—स्या० । २ व्यत्तेन—सी०, रो० । ३ कम्मक्खन्धको पठमो—म० । ४, पण्डुलोहितका—सी०, स्या०, रो० । ५ उपसङ्गमे—रो० । ६, उस्सहिंसु—सी०, स्या०, रो० ।

अनुप्पन्ना^१ पि जायन्ति उप्पन्नानि^२ पि^३ वड्डुरे^४ ।
 अप्पिच्छा पेसला भिक्खू उज्जायन्ति पदस्सतो^५ ॥
 सद्धम्मद्वित्तिको बुद्धो सयम्भू अग्गपुग्गलो^६ ।
 आणापेसि तज्जनीयकम्मं^७ सावत्थिय जिनो ॥
 5 असम्मुखाप्पट्टिपुच्छाप्पट्टिञ्जाय^८ कतं च यं ।
 अनापत्ति अदेसने देसिताय कतं च य ॥
 R 29 अचोदेत्वा असारत्वा अरोपेत्वा^९ च यं कतं ।
 असम्मुखा अधम्मेन वग्गेना पि च^{१०} य कतं ॥
 अप्पट्टिपुच्छा^{११} अधम्मेन पुन^{१२} वग्गेन^{१३} यं कतं ।
 10 अप्पट्टिञ्जाय अधम्मेन वग्गेना पि च^{१४} यं कतं ॥
 अनापत्ति^{१५} अधम्मेन वग्गेन चा पि यं कत ।
 अदेसनागामिनिया अधम्मवग्गेमेव च ॥
 देसिताय अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ।
 अचोदेत्वा अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ॥
 15 असारत्वा अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ।
 अनारोपेत्वा^{१६} अधम्मेन वग्गेना पि तथेव च ॥
 कण्हवारनयेनेव सुक्कवारं विजानिया^{१७} ।
 सङ्घो आकङ्खमानो च^{१८} यस्स तज्जनीय^{१९} करे ॥
 भण्डनं^{२०} बालो ससट्ठो अधिसीले^{२१} अज्झाचारे^{२२} ।
 20 अतिदिट्ठिविपन्नस्स^{२३} सङ्घो तज्जनीयं करे ॥
 B 80 बुद्धधम्मस्स सङ्घस्स अवण्ण यो च भासति ।
 तिण्णन्न^{२४} पि च भिक्खूनं सङ्घो तज्जनीयं करे ॥
 भण्डनकारको^{२५} एको बालो संसग्गानिस्सितो ।
 अधिसीले अज्झाचारे तथेव अतिदिट्ठिया ॥

१ अनुप्पन्नानि-सी०, स्या० । २ उप्पन्ना-रो० । ३ सी० पोत्थके नत्थि । ४ पवड्डुरे-सी०, पवड्डुन्ति-रो० । ५ पदस्सको-रो०, परीसतो-स्या०, परस्सतो-सी० । ६ अग्गनायको-सी० । ७ तज्ज नियकम्म-रो० । ८ असम्मुखाप्पट्टिपुच्छा अप्पट्टिञ्जाय-स्या०, असम्मुखाप्पट्टिपुच्छा अपट्टिञ्जाय-सी०, असम्मुखापट्टिपुच्छापट्टिञ्जाय-रो० । ९ अनारोपेत्वा-म० । १० वग्गेन चा पि-म० । ११ अपट्टिपुच्छा-सी०, रो० । १२ स्या० पोत्थके नत्थि । १३ वग्गेनापि-स्या० । १४ वग्गेन चा पि-म० । १५ अनापत्तिया-सी०, स्या० । १६ अरोपेत्वा-रो० । १७ सुक्कवारम्पि जानियं-रो० । १८ व-स्या० । १९ तज्जनियं-रो० । २० भण्डनो-सी० । २१ अधिसील-रो० । २२ अज्झाचारे-स्या० । २३ अतिदिट्ठिया विपन्नस्स-सी०, स्या० । २४ तिण्णं-रो० । २५ भण्डनं कारको-म० ।

बुद्धम्मस्स सङ्खस्स अवण्णं यो च भासति ।
 तज्जनीयकम्मकतो^१ एव सम्मानुवत्तना ॥
 उपसम्पदनिस्सया^२ सामणेरं उपट्टना^३ ।
 ओवादसम्मतेना पि^४ न करे तज्जनीकतो^५ ॥
 नापज्जे त च आपत्ति तादिस च ततो परं । 5
 कम्म च कम्मिके चा पि^६ न गरहे तथाविधो ॥
 उपोसथं पवारणं पकतत्तस्स नट्टपे^७ ।
 सवचनि अनुवादो^८ ओकासो चोदनेन च ॥
 सारण सम्पयोगं च न करेय्य तथाविधो ।
 उपसम्पदनिस्सया सामणेरं उपट्टना ॥ 10
 ओवादसम्मतेना पि^९ पञ्चहङ्गेहि^{१०} न^{११} सम्मति ।
 तं चापज्जति आपत्तिं^{१२} तादिस च ततो परं ॥
 कम्मं च कम्मिके^{१३} चा पि गरहन्तो न सम्मति ।
 उपोसथं पवारणं सवचनीया च नोवादो^{१४} ॥
 ओकासो चोदन चैव सारणा सम्पयोजना । 15
 इमेहट्टङ्गेहि^{१५} यो युत्तो तज्जनानुपसम्मति^{१६} ॥
 कण्हवारनयेनेव सुक्खवारं विजानिया ।
 बालो आपत्तिबहुलो ससट्ठो पि च सेय्यसो ।
 नियस्सकम्मं सम्बुद्धो आणापेसि महामुनि ॥
 कीटागिरिस्सिं^{१७} द्वे भिक्खू अस्सज्जिपुनब्बसुक्का^{१८} । 20
 अनाचारं च^{१९} विविधं आचरिसु असञ्जता ॥
 पब्बाजनीयं^{२०} सम्बुद्धो कम्मं सावत्थियं जिनो ।
 मच्छिकासण्डे सुधम्मो चित्तस्सावासिको अहु ॥

१ तज्जनियकम्मकतो-रो० । २ उपसम्पदनिस्सयो-रो०, उपसम्पदा निस्सयो-सी०, स्या० ।
 ३. सामणेरउपट्टना-सी०, स्या०, रो० । ४ भिक्खुनोवादकसम्मतो-सी०, स्या० । ५ तज्जनीकतो-
 रो० । ६. चैव-स्या०, सी० । ७ न ठपे-रो० । ८. सवचनि अनुवादो-रो०, न सवचनियं अनुवादो-
 स्या०, सी० । ९. ओवादकसम्मतेनापि-स्या० । १०. पञ्च अङ्गो-रो० । ११ सी०, स्या० पोत्थकेसु
 नत्थि । १२ आपज्जतापत्तिञ्च-रो० । १३ कम्मिकं-रो० । १४ सवचनियानुवादो-रो०; सवचनी-
 यानुवादो-सी०, स्या० । १५. इमे हट्टङ्गेहि-सी० । १६ तज्जना नूपसम्मति-स्या०, तज्जना नुपसम्मति-
 रो० । १७. कीटागिरिस्सिं-रो० । १८ अस्सज्जिपुनब्बसू-रो० । १९ पि-स्या० । २०. पब्बाजनिय-
 सी०, रो० ।

R 30

5

10

15

जातिवादेन खुंसेति सुधम्मो चित्तुपासकं ।
 पटिसारणीयकम्मं^१ आणापेसि तथागतो ॥
 कोसम्बियं छन्नं भिक्खुं^२ निच्छन्तापत्तिं^३ पस्सितुं ।
 अदस्सने उक्खपितुं^४ आणापेसि जिनुत्तमो^५ ॥
 छन्नो तं येव आपत्ति पटिकातुं न इच्छति ।
 उक्खेपनाप्पटिकम्मे आणापेसि विनायको ॥
 पापदिट्ठि अरिट्ठस्स आसि अब्जाणनिस्सिता ।
 दिट्ठियाप्पटिनिस्सग्गे उक्खेप जिनभासित ॥
 नियस्सकम्मं^६ पब्बज्जं तथेव पटिसारणी ।
 अदस्सनाप्पटिकम्मे अनिस्सग्गे च दिट्ठिया ॥
 दवानाचारूपघातिं^७ मिच्छाआजीवमेव च ।
 पब्बाजनीयकम्ममिह् अतिरेकपदा इमे ॥
 अलाभावण्णा द्वे पञ्च द्वे पञ्चका तिं^८ नामकां^९ ।
 पटिसारणीयकम्ममिह् अतिरेकपदा इमे ॥
 तज्जनीय नियस्सं च दुवे कम्मा पि सादिसा ।
 पब्बज्जा पटिसारी च^{१०} अत्थि पदातिरिक्खता ॥
 तयो उक्खेपना कम्मा सदिसा^{११} ते विभत्तितो^{१२} ।
 तज्जनीयनयेना पि^{१३} सेसकम्मं^{१४} विजानिया ति ॥

कम्मक्खन्धकं^{१५} निट्ठितं^{१६} ।

१ पटिसारणीयं कम्मं-रो०, पटिसारणीय कम्मं-सी०, स्या० । २ छन्नभिक्खु-सी० ।
 ३ निच्छन्तापत्ति-सी०, स्या० । ४ उक्खेपितुं-स्या० । ५ जिनुत्तमो-सी० । ६ निस्सयकम्मं-रो० ।
 ७ दवानाचारूपघाति-स्या०, रो० । ८ द्वे पञ्चको ति रो० । ९ नामको-रो० । १० पटिसारि
 च-स्या०, रो०, पटिसारं च-सी० । ११ सादिसा-सी० । १२ विभत्तो-सी० । १३ तज्जनीय-
 नयेनेव-सी० । १४ सेस कम्मं-सी०, स्या० । १५ कम्मक्खन्धको-म० । १६ निट्ठितो-म० ।

२. पारिवासिकवन्धकं

§ १. पारिवासिकवत्तं

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावस्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन पारिवासिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खून अभिवादन, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं,^१ पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्टिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^२ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम पारिवासिका भिक्खू^५ सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्टिपरिकम्मं” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सच्चिपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, पारिवासिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं^{१०} अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्टिपरिकम्मं” ति ? “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिकं अप्पटिरूप अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम, भिक्खवे, पारिवासिका भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं,^{१५} सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्टिपरिकम्मं । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय^{२०} अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्टिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स ।^{२५}

“अनुजानामि, भिक्खवे, पारिवासिकानं भिक्खूनं मिथु यथावुट्ठु^३ अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्टिपरिकम्मं ।

B 83 “अनुजानामि, भिक्खवे, पारिवासिकान भिक्खूनं पञ्च यथावुद्धं — उपोसथं, पवारणं,
वस्सिकसाटिकं, ओणोजन, भत्तं । तेन हि, भिक्खवे, पारिवासिकानं भिक्खूनं वत्तं पञ्जा-
R 32 पेस्सामि^१ यथा पारिवासिकेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं ।

२. “पारिवासिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना—
5 न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादक-
सम्भुति^२ सादितब्बा, सम्भतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन
परिवासो दिन्नो होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्जा वा तादिसिका, ततो वा
पापिट्ठरा, कम्मं न गरहितब्ब, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो
उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो,
10 न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^३ सम्पयोजेतब्बं ।

“न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं, न
पुरतो निसीदितब्ब । यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो
तस्स पदातब्बो^४ । तेन च सो सादितब्बो ।

“न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो^५ पुरेसमणेन वा
15 पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्गमितब्बानि, न आरञ्जकङ्गं^६ समादितब्बं^७, न पिण्डपातिकङ्गं
समादितब्ब, न च^८ तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो—मा मं जानिसू ति ।

३. “पारिवासिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना आगन्तुकेन आरोचेतब्ब, आगन्तुकस्स
आरोचेतब्बं, उपोसथे आरोचेतब्बं, पवारणाय आरोचेतब्बं । सचे गिलानो होति, दूतेन
पि आरोचेतब्बं ।

20 “न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

B. 84 “न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो
गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना
सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन,
25 अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया । न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना
सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र

१ पञ्जपेस्सामि-म० । २ भिक्खुनोवादकसम्भति-स्या० । ३ भिक्खू भिक्खूहि-स्या० ।
४. दातब्बो-रो० । ५ पकतत्तेन भिक्खुना-सी०, स्या०, म० । ६. आरञ्जकङ्गं-रो० । ७. समा-
दातब्बं-म० । ८. रो० पोत्थके नत्थि ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, यं जञ्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, यं जञ्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

B 86

“गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको अनावासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, यं जञ्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, यं जञ्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

10 “गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, यं जञ्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको अनावासो, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, य जञ्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

15 “गन्तब्बो, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसवासका, यं जञ्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

५ “न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं । 20 पकतत्त भिक्खु दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं । पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं^१ निसिन्ने आसने निसीदितब्बं, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

६ “न, भिक्खवे, पारिवासिकेन भिक्खुना पारिवासिकेन वुट्ठतरेन^२ भिक्खुना सद्धि 25 पे०...मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धि पे०...मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धि ... पे० . मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धि पे०... अढमानारहेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं, न एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते 30 उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

B. 87

“पारिवासिकचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवासं ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो^१ अब्भेय्य, अकम्मं, न च^२ करणीयं” ति ।

चतु नवुतिपारिवासिकवत्तं^३ निट्ठितं ।

७ अथ खो आयस्सा उपालि^४ येन भगवा तेनुपसङ्गमि । उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा उपालि भगवन्तं एतद्वोच — “कति नु खो, भन्ते, पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा” ति^५ “तयो खो, उपालि, ५ पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा । सहवासो, विप्पवासो, अनारोचना—इमे खो, उपालि, तयो पारिवासिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा” ति ।

R 34

८ तेन खो पन समयेन सावत्थियं^६ महाभिक्खुसङ्घो सन्निपत्तितो होति । न सक्कोन्ति पारिवासिका भिक्खू परिवासं सोधेतुं । भगवतो^७ एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिवासं निक्खिपितु । एवं च पन भिक्खवे निक्खिपितब्बो । तेन पारिवासिकेन भिक्खुना १० एकं भिक्खुं उपसङ्गमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘परिवास निक्खिपामी’ ति । निक्खित्तो होति परिवासो । ‘वत्तं निक्खिपामी’ ति । निक्खित्तो होति परिवासो” ति ।

९. तेन खो पन समयेन सावत्थिया भिक्खू तहं तहं^८ पक्कमिसु । सक्कोन्ति^९ पारिवासिका भिक्खू परिवासं सोधेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिवासं १५ समादियितु^{१०} । एवं च पन, भिक्खवे, समादियितब्बो^{११} । तेन पारिवासिकेन भिक्खुना एकं भिक्खुं उपसङ्गमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स २० वचनीयो—‘परिवास समादियामी’ ति । समादिन्नो होति परिवासो । ‘वत्तं समादियामी’ ति । समादिन्नो होति परिवासो” ति ।

B 88

पारिवासिकवत्तं निट्ठितं ।

§ २. मूलायपटिकस्सनारहवत्तं

१०. तेन खो पन समयेन मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खून्^{२०} अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं,^{२१} सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं,^{२२} पत्तवीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम मूलायपटिकस्सनारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खून् अभिवादनं, पच्चुट्टानं २५ .. पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्मं” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

१ तब्बीसो—स्याः, वीसो—सी०, रो० । २ तं न च—स्या० । ३ चतुन्नवुतिपारिवासिकवत्तं—म० । ४ उपाली—सी० । ५ सावत्थिया—सी० । ६ ते भिक्खू भगवतो—स्या० । ७ तहिं तहिं—स्या० । ८ न सक्कोन्ति—सी०, रो० । ९ समादातुं—स्या०, कं०; समादितुं—रो० । १० समादितब्बो—सी०, स्या०, रो०, कं० । ११ अञ्जलीकम्मं—सी० । १२ पादकथलिकं—सी० ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पट्टिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, मूलायपट्टिकस्सनारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनां अभिवादनं, पच्चुट्टानं^१ पे० नहाने पिट्टिपरिकम्मं” ति ? “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं 5 अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते^२, भिक्खवे, मूलायपट्टिकस्सनारहा भिक्खू सादियस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनां अभिवादनं, पच्चुट्टानं पे० नहाने पिट्टिपरिकम्मं । नेतं भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय 10 कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा भिक्खूनां तदनुच्छ-विकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, मूलायपट्टिकस्सनारहेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्खूनां अभिवादनं, पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो,^३ सेय्याभिहारो,^४ पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं,^५ पत्तचीवरपट्टिगहणं, नहाने 15 पिट्टिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मूलायपट्टिकस्सनारहानं भिक्खूनां मिथु यथाबुद्धं^६ अभिवादनं, पच्चुट्टानं पे० नहाने पिट्टिपरिकम्मं । अनुजानामि, भिक्खवे, मूलायपट्टिकस्सनारहानं भिक्खूनां पच्च यथाबुद्धं — उपोसथं, पवारणं, वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं^७ । तेन हि, भिक्खवे, मूलायपट्टिकस्सनारहानं भिक्खूनां वत्तं पञ्जापेस्सामि^८ यथा मूलायपट्टिकस्सनारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्ब ।

B 89

20 ११ “मूलायपट्टिकस्सनारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्भावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्टापेतब्बो, न भिक्खुनो-वादकसम्मतिं सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन^९ मूलायपट्टिकस्सनारहो कतो^{१०} होति सा आपत्तिं न आपज्जितब्बा, अब्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो 25 उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्टपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^{११} सम्पयोजेतब्ब ।

“न, भिक्खवे, मूलायपट्टिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं,

१. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि । २. आसनाभिहार-सी० । ३. सेय्याभिहारं-सी० । ४. पादकथलिकं-सी० । ५. यथाबुद्धं-सी० । ६. भत्तञ्च-स्या० । ७. पञ्जपेस्सामि-म० । ८. भिक्खुनो-वादकसम्मति-स्या० । ९. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि । १०. सी०, स्या० पोत्यकेसु नत्थि । ११. भिक्खू-भिक्खूहि-स्या० ।

न पुरतो निसीदितब्ब । यो होति सङ्घस आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो^१ पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरब्बिकङ्ग समादातब्ब^२, न पिण्डपातिकङ्ग समादातब्बं, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो—मा मं जानिस्सू ति । 5

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको^३ आवासो गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको¹⁰ B. 9 आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० · अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० · अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा¹⁵ वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो · पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो · पे० · अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो · पे० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र²⁰ अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो · पे० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो · पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया । 25

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो · पे० · सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० · सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

B 91

१२ “गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो पे०० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा
5 सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो पे०० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो पे० सभिक्खुको अनावासो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

10 १३. “न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्ब, पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना बुद्धतब्बं, पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो, न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्ब, न छमाय निसन्ने आसने निसीदितब्बं, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्ब, न नीचे चङ्कमे
R 35 15 चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“न, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धि
...पे०० मूलायपटिकस्सनारहेन बुद्धतरेन^१ भिक्खुना सद्धि पे० मानत्तारहेन भिक्खुना
सद्धि पे०० मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धि पे०० अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धि
एकच्छन्ने आवासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा
20 अनावासे वा वत्थब्ब, न एकासने निसीदितब्ब, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने
निसीदितब्ब, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्ब, न नीचे
चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“मूलायपटिकस्सनारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवासं ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य,
मानत्तं ददेय्य, तवीसो^२ अब्भेय्य, अकम्मं, न च करणीयं” ति ।

मूलायपटिकस्सनारहवत्तं निड्डितं ।

§ ३. मानत्तारहवत्तं

B 92 25

१४. तेन खो पन समयेन मानत्तारहा भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनां अभि-
वादन, पञ्चुट्ठानं, अञ्जलिकम्मं,^३ सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं,

१ बुद्धतरेन-सी० । २ तब्बीसो-स्या०, विसो-सी०, रो० । ३ अञ्जलीकम्म-स्या० ।

पादकथलिकं,^१ पत्तचीवरपटिगाहणं, नहाने पिट्टिपरिकम्मं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम मानचारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकत्तत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं, अज्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदक पादपीठं, पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिगाहणं, नहाने पिट्टिपरिकम्मं” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । 5

अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, मानचारहा भिक्खू सादियन्ति पकत्तत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं पे० नहाने पिट्टिपरिकम्मं” ति^२ “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम, भिक्खवे, मानचारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकत्तत्तानं 10 भिक्खूनं अभिवादनं... पे० नहाने पिट्टिपरिकम्मं । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथं ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अज्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सज्जणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स 15 विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“न, भिक्खवे, मानचारहेन भिक्खुना सादितब्बं पकत्तत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं, पच्चुट्ठानं पे० नहाने पिट्टिपरिकम्मं । यो सादियेय्यं, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मानचारहानं भिक्खूनं मिथुं यथावुट्ठं^३ अभिवादनं, पच्चुट्ठानं पे० नहाने 20 पिट्टिपरिकम्मं । अनुजानामि, भिक्खवे, मानचारहानं भिक्खूनं पच्चं यथावुट्ठं — उपोसथं, पवारणं, वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं^४ । तेन हि, भिक्खवे, मानचारहानं भिक्खूनं वत्तं पञ्जापेस्सामि^५ यथा मानचारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं ।

१५ “मानचारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना — न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादक- 25 सम्मुत्तिं सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन मानचारहो कतो^६ होति सा आपत्तिं न आपज्जितब्बा, अब्बा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा, कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकत्तत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि सम्पयोजेतब्बं । 30

१ पादकथलिकं-सी० । २ यथावुट्ठं-सी० । ३ भत्तं-स्या० । ४ पञ्जापेस्सामि-म० । ५ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं, न पुरतो निसीदितब्बं । यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

B. 93 “न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो^१ पुरेसमणेन वा पच्छा-
5 समणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरञ्जिकङ्ग समादातब्बं,^२ न पिण्डपातिकङ्गं
समादातब्बं, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो — मा मं जानिसू ति ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन^३ भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो
10 गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो पे०...अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे०... अभिक्खुको आवासो वा
15 अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा
अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो...पे० . अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० .
अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो
20 गन्तब्बो . पे०... सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो . पे० सभिक्खुको आवासो वा
अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

B 94 “न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो . पे०... सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो . पे० . सभिक्खुको आवासो वा
अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

25 “न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको
आवासो गन्तब्बो . पे०... सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो . पे०... सभिक्खुको आवासो वा
अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्जत्र पकतत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

१. पकतत्तेन भिक्खुना—स्या०, म० । २. समादितब्बं—सी०, स्या० । ३. एत्थ ‘मानत्तारहेन भिक्खवे भिक्खुना आगन्तुकेन आरोचेतब्बं आगन्तुकस्स आरोचेतब्बं उपोसथे आरोचेतब्बं पवारणाय आरोचेतब्बं देवसिक्कं आरोचेतब्बं । सचे गिलानो होति दूतेन पि आरोचापेतब्बं’ ति पाठो स्या० पोत्थके दिस्सति ।

१६ “गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो...पे०...सभिक्खुको अनावासो पे०...सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, य जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो ..पे० सभिक्खुको अनावासो...पे०... सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, 5 यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो . पे० . सभिक्खुको अनावासो . पे० . सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, य जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

१७. “न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने 10 आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं । पकतत्तं भिक्खु दिस्वा आसना वुट्ठतब्बं । पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो । न पकतत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं^१ निसिन्ने आसने निसीदितब्बं, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं । 15

“न, भिक्खवे, मानत्तारहेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धिं... पे०... B मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धिं . पे०... मानत्तारहेन वुट्ठतरेन^२ भिक्खुना सद्धिं .. पे० मानत्तारिकेन भिक्खुना सद्धिं . पे०... अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं, न एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न 20 छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“मानत्तारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवासं ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो^३ अब्भेय्य, अकम्मं, न च करणीयं” ति ।

मानत्तारहवत्तं निट्ठितं ।

§ ४. मानत्तचारिकवत्तं

१८. तेन खो पन समयेन मानत्तचारिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तान भिक्खून्²⁵ अभिवादन्, पञ्चुट्ठानं, अज्जलिकम्मं,^४ सामीचिकम्मं, आसनाभिहारं, सेय्याभिहारं, पादोदकं पादपीठं, पादकथलिकं,^५ पत्तचीवरपटिग्गाहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्म । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा

१ छमाय-सी०, रो० । २ वुट्ठतरेन-सी० । ३ तब्बीसो-स्या०, वीसो-सी०, रो० । ४, अज्जलीकम्मं-स्या० । ५ पादकथलिकं-सी० ।

सन्तुद्धा लज्जिनो कुक्कुचका, ते उझायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम मानत्त-
चारिका भिक्खू सादियिस्सन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादन, पच्चुट्टानं...पे०... नहाने
पिट्ठिपरिकम्मं” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू
५ पट्टिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, मानत्तचारिका भिक्खू सादियन्ति पकतत्तानं भिक्खूनं
अभिवादन, पच्चुट्टानं पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं” ति^२ “सच्च भगवा” ति । विगरहि
बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सा-
मणकं अकप्पिय अकरणीय । कथं हि नाम, भिक्खवे, मानत्तचारिका भिक्खू सादियिस्सन्ति
पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादन पे० . नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं
१० वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव
अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेक-
परियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय
कोसज्जस्स अवणं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स
सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खूनं
१५ तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

B 96

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सादितब्ब पकतत्तानं भिक्खूनं अभिवादनं,
पच्चुट्टानं, अञ्जलिकम्मं, सामीचिकम्मं, आसनाभिहारो, सेय्याभिहारो, पादोदकं पादपीठं,
पादकथलिकं, पत्तचीवरपटिग्गहणं, नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।
अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तचारिकानं भिक्खूनं मिथु यथाबुद्धं^३ अभिवादन, पच्चुट्टानं
२० पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्तचारिकानं भिक्खूनं पच्च
यथाबुद्धं—उपोसथ, पवारण, वस्सिकसाटिक, ओणोजनं, भत्त^४ । तेन हि, भिक्खवे, मानत्त-
चारिकानं भिक्खूनं वत्तं पञ्जापेस्सामि यथा मानत्तचारिकेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं ।

१९. “मानत्तचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —
न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादक-
२५ सम्मुति^५ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन
मानत्तं दिच्चं होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा,
कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो,
न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो,
न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^६ सम्पयोजेतब्बं ।

१. खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । २. यथाबुद्धं—सी० । ३. भत्तञ्च—स्या० । ४. भिक्खुनोवादक-
सम्मुति—स्या० । ५. भिक्खू भिक्खूहि—स्या० ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पकत्तत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं, न पुरतो निसीदितब्बं । यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पकत्तत्तस्स भिक्खुनो^१ पुरेसमणेन वा पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्कमित्तब्बानि, न आरब्बिकङ्गं समादातब्बं,^२ न पिण्डपातिकङ्गं^३ ५ समादातब्बं, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो—मा मं जानिसू ति ।

“मानत्तचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना आगन्तुकेन आरोचेतब्बं, आगन्तुकस्स आरोचेतब्बं, उपोसथे आरोचेतब्बं, पवारणाय आरोचेतब्बं, देवसिक आरोचेतब्बं । सचे गिलानो होति, दूतेन पि आरोचेतब्बं^४ ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो १० गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्घेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्घेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्घेन, अञ्जत्र अन्तराया । १५

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो ००पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो ०००पे० अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्घेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो ०००पे० ० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो ०पे० ० २० अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र सङ्घेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो ००पे० ० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो ०००पे० ० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्जत्र सङ्घेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो २५ गन्तब्बो ०००पे० ० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो ०० पे० ० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खु नानासंवासका, अञ्जत्र सङ्घेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो ०० पे० ० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० ०००

१, पकत्तत्तेन भिक्खुना—स्या०, म० । २ समादितब्बं—सी०, स्या० । ३ आरोचापेतब्बं—सी०, स्या० ।

R 36,
B 98

सभिकखुको आवासो वा अनावासो ऽवा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासंवासका, अञ्जत्र सङ्घेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

२० “गन्तब्बो, भिक्खवे मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिकखुका आवासा सभिकखुको आवासो पे०० सभिकखुको अनावासो . पे०० सभिकखुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, यं जञ्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तु ति ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिकखुका अनावासा सभिकखुको आवासो पे०० सभिकखुको अनावासो . पे०० सभिकखुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, य जञ्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति

“गन्तब्बो, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना सभिकखुका आवासा वा अनावासा 10 वा सभिकखुको आवासो पे० . सभिकखुको अनावासो . पे० . सभिकखुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, य जञ्जा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति ।

२१. “न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं । पकतत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं । पकतत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो । न 15 पकतत्तेन भिक्खुना सद्धि एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“न, भिक्खवे, मानत्तचारिकेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धि . पे००० मूलाय पटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धि . पे००० मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धि . पे००० 20 मानत्तचारिकेन वुट्ठतरेन^१ भिक्खुना सद्धि . पे० . अब्भानारहेन भिक्खुना सद्धि एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्बं, न एकासने निसीदितब्बं, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्बं, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्बं, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

B 99

25 “मानत्तचारिकचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवासं ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तंवीसो^२ अब्भेय्य, अकम्मं, न च^३ करणीय” ति ।

२२. अथ खो आयस्सा उपालि^४ येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्धो खो आयस्सा उपालि भगवन्त एतदवोच— “कति^५ नु खो. भन्ते, मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा” ति^६ “चत्तारो खो, उपालि,

१ छमाय-सी०, रो० । २ वुट्ठतरेन-सी० । ३ तब्बीसो-स्या०, वीसो-सी०, रो० । ४ तं न च-स्या० । ५ उपाली-सी० । ६ कती-स्या० ।

मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा । सहवासो, विप्पवासो, अनारोचना, ऊने गणे चरणं^१ ति — इमे खो, उपालि, चत्तारो मानत्तचारिकस्स भिक्खुनो रत्तिच्छेदा” ति ।

२३ तेन खो पन समयेन सावत्थिय^२ महाभिक्खुसङ्घो सन्निपतितो होति । न सक्कोन्ति मानत्तचारिका भिक्खू मानत्त सोधेतु । भगवतो^३ एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मानत्त निक्खिपितु । एवं च पन, भिक्खवे, निक्खिपितब्ब । तेन मानत्तचारिकेन^५ भिक्खुना एकं भिक्खु उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘मानत्त निक्खिपामी’ ति । निक्खित्त होति मानत्तं । ‘वत्तं निक्खिपामी’ ति । निक्खित्तं होति मानत्त” ति ।

२४. तेन खो पन समयेन सावत्थिया भिक्खू तह तह^४ पक्कमिसु । सक्कोन्ति^५ मानत्तचारिका भिक्खू मानत्त सोधेतु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे,^{१०} मानत्तं समादियितु । एवं च पन, भिक्खवे, समादियितब्ब^६ । तेन मानत्तचारिकेन भिक्खुना एक भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा, एवमस्स वचनीयो — ‘मानत्त समादियामी’ ति । समादिन्न होति मानत्तं । ‘वत्तं समादियामी’ ति । समादिन्नं होति मानत्त” ति ।

मानत्तचारिकवत्तं निट्ठितं ।

§ ५. अब्मानारहवत्तं

२५. तेन खो पन समयेन अब्मानारहा भिक्खू सादियन्ति पकत्तत्तान भिक्खू^{१५} B 10^{११} अभिवादनं...पे०...नहाने पिट्ठिपरिकम्म । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुचका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अब्मानारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकत्तत्तानं भिक्खू^{१५} अभिवादनं...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू^{२०} पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, अब्मानारहा भिक्खू सादियन्ति पकत्तत्तान भिक्खू^{१५} अभिवादनं . पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्म ति ? “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिक अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम, भिक्खवे, अब्मानारहा भिक्खू सादियिस्सन्ति पकत्तत्तानं भिक्खू^{१५} अभिवादनं... पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं ! नेत्तं,^{२५} भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेत, भिक्खवे,

१ चरति-स्या० । २ सावत्थिया-सी० । ३ ते भिक्खू भगवतो-स्या० । ४ तहिं तहिं-स्या० । ५ न सक्कोन्ति-सी०, रो० । ६ समादित्तब्बं-सी०, स्या० । ७ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० ।

अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्बथत्ताया” ति । अथ खो भगवा
ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय
सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स
सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा भिक्खून्
5 तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मं कथं कत्था भिक्खू आमन्तेसि —

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सादितब्बं पकतत्तानं भिक्खून् अभिवादन
...पे०... नहाने पिट्ठिपरिकम्मं । यो सादियेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे,
अब्भानारहानं भिक्खून् मिथु यथावुद्धं अभिवादनं पे० नहाने पिट्ठिपरिकम्मं ।
अनुजानामि, भिक्खवे, अब्भानारहानं भिक्खून् पञ्च यथावुद्धं^१—उपोसथं, पवारणं,
15 वस्सिकसाटिकं, ओणोजनं, भत्तं^२ । तेन हि, भिक्खवे, अब्भानारहानं भिक्खून् वत्तं
पञ्जापेस्सामि यथा अब्भानारहेहि भिक्खूहि वत्तितब्बं ।

२६ “अब्भानारहेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —
न उपसम्पादेतब्बं, न निस्सयो दातब्बो, न सामणेरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनोवादकसम्मृत्ति
सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया सङ्घेन अब्भानारहो
15 क्तो होति सा आपत्तिं न आपज्जितब्बा, अब्बा वा तादिसिका, ततो वा पापिट्ठतरा,
कम्मं न गरहितब्बं, कम्मिका न गरहितब्बा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो,
न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीयं कातब्बं, न अनुवादो पट्ठपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो,
न चोदेतब्बो, न सारेतब्बो, न भिक्खूहि^३ सम्पयोजेतब्बं ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो पुरतो गन्तब्बं, न
20 पुरतो निसीदितब्बं । यो होति सङ्घस्स आसनपरियन्तो सेय्यापरियन्तो विहारपरियन्तो सो
तस्स पदातब्बो । तेन च सो सादितब्बो ।

B 101

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पकतत्तस्स भिक्खुनो^४ पुरेसमणेन वा
पच्छासमणेन वा कुलानि उपसङ्कमितब्बानि, न आरब्बिकङ्गं समादातब्बं, न पिण्डपातिकङ्गं
समादातब्बं^५, न च तप्पच्चया पिण्डपातो नीहरापेतब्बो—मा मं जानिसू ति ।

25 “न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
गन्तब्बो, अब्बत्र पकतत्तेन, अब्बत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको अनावासो
गन्तब्बो, अब्बत्र पकतत्तेन, अब्बत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा अभिक्खुको आवासो
30 वा अनावासो वा गन्तब्बो, अब्बत्र पकतत्तेन, अब्बत्र अन्तराया ।

* १. यथावुद्धं—सी० । २. भत्तं—स्या० । ३. भिक्खू, भिक्खूहि—स्या० । ४. पकतत्तेन भिक्खुना—
स्या०, म० । ५. समादितब्बं—सी०, स्या० ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो • पे० • अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा अभिक्खुको आवासो गन्तब्बो पे० अभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो • पे० • • • • 5 अभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, अञ्जत्र पकत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो • पे० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र पकत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका अनावासा सभिक्खुको आवासो 10 गन्तब्बो पे० सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो पे० • • सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र पकत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो गन्तब्बो • पे० • • सभिक्खुको अनावासो गन्तब्बो • पे० • • • • 15 सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा गन्तब्बो, यत्थस्सु भिक्खू नानासवासका, अञ्जत्र पकत्तेन, अञ्जत्र अन्तराया ।

“गन्तब्बो, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना सभिक्खुका आवासा • • • पे० • • • • R अनावासा • पे० • • आवासा वा अनावासा वा सभिक्खुको आवासो पे० • सभिक्खुको अनावासो • पे० • • • सभिक्खुको आवासो वा अनावासो वा, यत्थस्सु भिक्खू समानसंवासका, य जब्बा सक्कोमि अज्जेव गन्तुं ति । 20

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पकत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्ब, न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा वत्थब्ब, पकत्तत्तं भिक्खुं दिस्वा आसना वुट्ठातब्बं, पकत्तत्तो भिक्खु आसनेन निमन्तेतब्बो, न पकत्तेन भिक्खुना सद्धिं एकासने निसीदितब्ब, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं^१ निसिन्ने आसने निसीदितब्बं, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे 25 चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्बं ।

“न, भिक्खवे, अब्भानारहेन भिक्खुना पारिवासिकेन भिक्खुना सद्धिं • • • पे० • • • • मूलायपटिकस्सनारहेन भिक्खुना सद्धिं पे० मानत्तारहेन भिक्खुना सद्धिं • • • पे० • मानत्तचारिकेन भिक्खुना सद्धिं • • पे० • • अब्भानारहेन वुट्ठारेण^२ भिक्खुना सद्धिं एकच्छन्ने आवासे वत्थब्बं, न एकच्छन्ने अनावासे वत्थब्बं; न एकच्छन्ने आवासे वा अनावासे वा 30

B 102 वत्थब्बं, न एकासने निसीदितब्ब, न नीचे आसने निसिन्ने उच्चे आसने निसीदितब्बं, न छमायं निसिन्ने आसने निसीदितब्ब, न एकचङ्कमे चङ्कमितब्बं, न नीचे चङ्कमे चङ्कमन्ते उच्चे चङ्कमे चङ्कमितब्ब, न छमायं चङ्कमन्ते चङ्कमे चङ्कमितब्ब ।

“अब्भानारहचतुत्थो चे, भिक्खवे, परिवास ददेय्य, मूलाय पटिकस्सेय्य, मानत्तं ददेय्य, तवीसो^१ अब्भेय्य, अकम्मं, न च^२ करणीयं” ति ।

अब्भानारहवत्तं निट्ठितं ।

पारिवासिकखन्धकं निट्ठितं दुतियं^३ ।

इमस्मिहं खन्धके वत्थु^४ पञ्च ।

§ ६. तस्सुद्धानं

पारिवासिका सादेन्ति^५ पकतत्तानं^६ भिक्खुनं^७ ।
 अभिवादनं पच्चुद्धानं अञ्जलि च सामीचियं^८ ॥
 आसनं^९ सेय्याभिहारं पादो^{१०} पीठं^{११} कथलिकं^{१२} ।
 पत्तं^{१३} नहाने परिकम्मं^{१४} उज्झायन्ति^{१५} च^{१६} पेसला ॥
 10 दुक्कटं^{१७} सादियन्तस्स मिथु पञ्च यथावुद्धं^{१८} ।
 उपोसथं पवारणं वस्सकोणोजभोजनं^{१९} ॥
 सम्मा च वत्तना^{२०} तत्थं^{२१} पकतत्तस्स^{२२} गच्छन्तं^{२३} ।
 यो च होति परियन्तो पुरे पच्छा तथेव च^{२४} ॥
 आरब्बपिण्डनीहारो^{२५} आगन्तुके उपोसथे^{२६} ।
 15 पवारणाय^{२७} दूतेन^{२८} गन्तब्बो च सभिक्खुको^{२९} ॥
 एकच्छन्ने च वुद्धानं^{३०} तथेव च निमन्तये^{३१} ।
 आसने नीचे चङ्कमे^{३२} छमाय चङ्कमेन च ॥

१ तब्बीसो-स्या०, वीसो-सी०, रो० । २ त न च-स्या० । ३ पारिवासिकखन्धको दुतियो-म० । ४ इमस्मि-स्या० । ५. वत्थु-सी०, रो० । ६ सादियन्ति-सी०, स्या० । ७ पकतत्तेन-रो०, पकतत्तानं स्या० । ८ भिक्खुन-स्या०, भिक्खुना-रो० । ९ अञ्जलिसामियं आसनं-रो०, अञ्जलिञ्चैव सामिची-स्या० । १०. रो० पोत्थके नत्थि । ११ पादोदकं-सी०, स्या०, रो० । १२ पादपीठं-सी०, स्या०, रो० । १३ पादकथलिकं-स्या०, रो०, पादकठलिक-सी० । १४ पत्तचीवरपटिग्गहण-सी०, स्या० । १५. पिण्डिपरिकम्मं-स्या०, पिण्डि परिकम्मं-सी० । १६. उज्झायन्तेव-स्या० । १७ स्या० पोत्थके नत्थि । १८. दुक्कट-रो० । १९ पुनापरे-रो० । २० वरिसकञ्चावणोजनं-स्या० । २१ अत्तं सम्मा पवत्तना-स्या० । २२ स्या० पोत्थके नत्थि । २३ पकतत्तेन-सी०, स्या० । २४ गच्छरे-सी०, स्या०, गच्छन्-रो० । २५ न पुरे पच्छा समणेन-सी०, स्या० । २६ अरब्बं पिण्डनीहारो-सी०, स्या०, अरब्ब-पिण्डनिहारो-रो० । २७ उपोसथं-रो० । २८. पवारणा च-सी०, स्या०, रो० । २९ दूतो च-रो० । ३० गन्तब्बं च सभिक्खुकं-रो० । ३१. च वत्थब्बं-सी०, न वत्थब्बं-स्या० । ३२ न छमायं निस-ज्जिते-सी०, स्या० । ३३. नीचचङ्कमे-रो० ।

बुद्धतरेन^१ अकम्मं रत्तिच्छेदा^३ च सोधना ।
 निक्खिपनं समादानं वत्त व पारिवासिके^३ ॥
 मूलाय मानत्तारहा तथा मानत्तचारिका ।
 अब्भानारहे नयो चा पि^५ सम्भेदं नयतो^५ पुन ॥
 पारिवासिकेसु^६ तयो चतु मानत्तचारिके^७ ।
 न^९ समेन्ति रत्तिच्छेदेसु^९ मानत्तेसु च देवसि^{१०} ।
 द्वे कम्मा सदिसा सेसा तयो कम्मा समासमा^{११} ति ॥
 पारिवासिकवखन्धकं निद्धितं^{१२} ।

B. 103

१. बुद्धतरेन-सी० । २. रत्तिच्छेदो-रो० । ३. आतब्बं पारिवासिका-सी०, स्या०; रत्ति वा पारिवासिके-रो० । ४. अब्भानारहो यो चा पि-रो०, अब्भानारहका चा पि-सी०, स्या० । ५. सम्भेद-नयतो-स्या० । ६. पारिवासिकान-स्या० । ७. चतुमानत्तचारिके-सी०, स्या० । ८. सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ९. समेन्ति रत्तिच्छेदा-स्या०, समन्ति रत्तिच्छेदेसु-रो० । १०. दिवासिकं-स्या० । ११. समा मता-सी०, समानता-स्या० । १२. पारिवासिकवखन्धको निद्धितो-म० ।

३. समुच्चयवखन्धकं

§ १. सुक्कविस्सट्ठि

B 104,
R 38

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी^१ एक आपत्तिं आपन्नो होति सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि^२ अप्पटिच्छन्न^३ । सो भिक्खून आरोचेसि — “अह, आवुसो, एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्नं । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^४ भगवतो^५ एतमत्थ आरोचेसुं ।

अप्पटिच्छन्नमानत्तं

२. “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्ब —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकंस्स उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धान^६ भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अह, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्नं । सोह, भन्ते, सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामि । अह, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्नं । दुत्तियं पि, भन्ते,^७ सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामि । अह, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्नं । तत्तियं पि, भन्ते,^८ सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामी’ ति ।

B. 105,
R. 39

३. “व्यत्तेन^९ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स

१ उदायि-रो०, स्या० । २. सुक्कविस्सट्ठि-सी०, स्या०, रो० । ३ अप्पटिच्छन्नं-सी०, रो०, ४. ते भिक्खू भगवतो-स्या० । ५ बुद्धानं-सी० । ६ सोह भन्ते-स्या० । ७ सोहं भन्ते-स्या० । ८ व्यत्तेन-सी०, रो० ।

भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्षु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्घो उदायिस्स 5 भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“ततियं पि एतमत्थं वदामि — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्षु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया 10 सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति । यस्सा-यस्सतो खमति उदायिस्स भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्षुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया 15 अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

अप्पटिच्छन्नअब्भानं

४. सो चिण्णमानत्तो भिक्षून आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोह सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोह चिण्णमानत्तो । 20 कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति १ भगवतो १ एतमत्थं आरोचेसु ।

B. 106

“तेन हि, भिक्षवे, सङ्घो उदारिं भिक्षुं अब्भेतु । एवं च पन, भिक्षवे, अब्भेतब्बो — तेन, भिक्षवे, उदायिना भिक्षुना सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकस्स उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं २ भिक्षुं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स क्वनीयो —

“अह, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं 20 सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोह, भन्ते, चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचामि ।

“अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोह

“अब्भितो सङ्घेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

B 108

एकाहप्पटिच्छन्नपरिवासं

६ तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी एकं आपत्ति आपन्नो होति सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्नं^१ । सो भिक्खून आरोचेसि — “अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^२ भगवतो^३ एतमत्थ आरोचेसुं ।

5

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकंस उत्तरासङ्ग करित्वा वुड्ढानं भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पमाहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सोहं, भन्ते,¹⁰ सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

७ “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचति ।¹⁵ यदि सङ्घस्स पत्तकळं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास ददेय्य । एसा ञ्चति ।

R 41

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया²⁰ सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

B. 109

“दुतियं पि एतमत्थ वदामि०० पे० ००ततियं पि एतमत्थ वदामि०० पे००० ।

“दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया²⁵ एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

एकाहप्पटिच्छन्नमानत्त

८ सो परिवुत्थपरिवासो भिक्खून आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सोहं सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय

१. एकाहपटिच्छन्न-सी० । २. ते भिक्खु भगवतो-स्या० ।

सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सोहं परिवुत्थ-
परिवासो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति १ भगवतो^१ एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
5 सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्ब —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो —
‘अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सोहं सङ्घं एकस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचि । तस्स मे
सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास
10 अदासि । सोहं, भन्ते,^२ परिवुत्थपरिवासो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बं^३ ।
ततियं पि याचितब्बं ।

B 110

R 42

९ “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो ।
अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्नं । सो
15 सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं
याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचति । यदि सङ्घस्स
पत्तकल्ल, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
20 एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक
सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो
25 सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं
याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया
एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो
तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

30 “दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे०... ततियं पि एतमत्थं वदामि पे०...।

१. ते भिक्खू भगवतो—स्या० । २. रो० पोत्थके नत्थि । ३. याचितब्बो—सी० ।

“दिन्न सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

एकाहप्पटिच्छन्नअब्भानं

१० सो चिण्णमानत्तो भिक्खून आरोचेसि—“अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं एकाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो ५ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सोहं परिवुत्थपरिवासो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाह-प्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्त याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सोह चिण्णमानत्तो । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्बं”ति १ भगवतो १ एतमत्थं आरोचेसु । 10

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेतु । एवं च पन, भिक्खवे, अब्भेतब्बो —

“तेन भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा • पे० एवमस्स वचनीयो— ‘अहं, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि । 15 तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सोह परिवुत्थपरिवासो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं अदासि । सोह, भन्ते, चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्बं २ । ततिय पि याचितब्बं ३ । 20

११. “व्यत्तेन १ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया 25 सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिं भिक्खु अब्भेय्य । एसा अत्ति । B. 112

१ ते भिक्खु भगवतो—स्या० । २ याचितब्बो—सी० । ३ व्यत्तेन—सी०, रो० ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि एकाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय एकाहपरिवास अदासि । सो परिवुत्थ-
5 परिवासो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया एकाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचति । सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

- 10 “दुतियं पि एतमत्थं वदामि पे० ततियं पि एतमत्थं वदामि पे००० ।
“अब्भितो सङ्घेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

पञ्चाहप्पटिच्छन्नपरिवासो

१२. तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी^१ एकं आपत्तिं आपन्नो होति सञ्चेत-
निक सुक्कविस्सट्ठिं द्वीहप्पटिच्छन्नं^२ पे००० तीहप्पटिच्छन्नं पे००० चतूहप्पटिच्छन्नं
०० पे० पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खून् आरोचेसि—“अह, आवुसो, एकं आपत्तिं
15 आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति^३
भगवतो^४ एतमत्थं आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो—

- B 113 20 “तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकं स उत्तरासङ्गं करित्वा
वुड्ढानं भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो—
‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं, भन्ते,
सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं
याचामी” ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

१३. “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो ।
25 अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो
सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं
याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास ददेय्य । एसा जत्ति ।

१ उदायि भिक्खु—स्या० । २ द्वीहपटिच्छन्नं—सी०, स्या०, रो० । ३ द्वीहपटिच्छन्नं तीहपटि-
च्छन्नं चतूहपटिच्छन्नं पञ्चाहपटिच्छन्नं—स्या० । ४ ते भिक्खू भगवतो—स्या० ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास देति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय ५ पञ्चाहपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि ०० पे० ००० ततिय पि एतमत्थं वदामि ० पे० ० ।

“दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

पारिवासिकमूलायपटिकस्सना

१४ सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि 10 अप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खुन आरोचेसि — “अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि^१ पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्ब”ति ? 15 भगवतो^२ एतमत्थं आरोचेसुं ।

B 114

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खुं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सतु । एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा ००० पे० ० एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटि- 20 च्छन्न । सोहं सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्नं । सोहं, भन्ते, सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सनं याचामी’ ति । दुतिय पि 25 याचितब्बा^३ । ततियं पि याचितब्बा ।

R 44

१५. “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचि ।

१ सुक्कविस्सट्ठि-सी०, स्या०, रो० । २ ते भिक्खु भगवतो-स्या० । ३ याचितब्बो-सी० ।

सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायि भिक्खुं अन्तरा एकस्सा
5 आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य । एसा जत्ति ।

B 115

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो
10 अन्तरा एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । सङ्घो उदायि भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना, सो तुण्हस्स, यस्स
15 नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे० . ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०... ।

“पटिकस्सितो सङ्घेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

मानचारहमूलायपटिकस्सना

20 १६. सो परिवुत्थपरिवासो मानचारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खुनं आरोचेसि – “अह, आवुत्तो, एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोह सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि । सोह परिवसन्तो
25 अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । तं म सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं परिवुत्थपरिवासो मानचारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति ? भगवतो^१ एतमत्थं आरोचेसुं ।

B 116

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदारयिं भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सतु । एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो—

“तेन, भिक्खवे, उदारयिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो—
‘अहं, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न पे०००
सोह परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि⁵
अप्पटिच्छन्न । सोह^१ सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटि-
च्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचामी^२ति । दुतियं पि याचितब्बा^३ । ततियं पि याचितब्बा ।

R 45

१७ “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी^१ भिक्खु एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्न पे००००
सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि अप्पटि-¹⁰
च्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय
मूलायपटिकस्सन याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदारयि भिक्खु अन्तरा एकस्सा
आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्न पे००००
सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एक¹⁵
आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया
सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । सङ्घो उदारयिं भिक्खुं
अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सति ।
यस्सायस्मतो खमति उदारयिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।²⁰ B 117

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि पे० ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०००० ।

“पटिकस्सितो सङ्घेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना^४ । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

तिक्रापत्तिमानत्तं

१८. सो परिवुत्थपरिवासो भिक्खुं आरोचेसि—“अह, आवुसो, एकं आपत्तिं²⁵
आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे०००० सोहं परिवुत्थपरिवासो । कथं
नु खो मया पटिपज्जितत्तब्बं”ति^१ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

१ सोहं भन्ते—सी०, स्या०, रो० । २ याचितब्बो—सी० । ३. उदारयि—स्या०, रो० ।

४. मूलाय—स्या० ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्ब—

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो—‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं अदासि...पे० सोहं, भन्ते, परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचामी’ति । दुतियं पि याचितब्बं^१ । ततियं पि याचितब्बं ।

१९ “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो— सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं .. पे०.. सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं ददेय्यं । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं . पे० . सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं देति । यस्सायस्मतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्यं ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि... पे० . ततियं पि एतमत्थं वदामि... पे०... ।

“दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सना

२०. सो मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खून् आरोचेसि— “अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं . पे०...सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं”ति ? भगवतो^२ एतमत्थं आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा छारत्तं मानत्तं देतु । एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो—

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा पे०... एवमस्स वचनीयो— ‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं . पे०...’

१. याचितब्बो—सी० । २. तं भिक्खुं भगवतो—स्या० ।

सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पट्ठिच्छन्नं । सोहं, भन्ते, सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पट्ठिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना याचामी'ति । दुतियं पि याचितब्बं । ततियं पि याचितब्बं ।

२१. “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो जापेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खुं पे०...मूलायपटिकस्सना याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो^५ उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पट्ठिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य । एसा जत्ति पे० पटिकस्सितो सङ्घेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पट्ठिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना^१ । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

B 119

“एवं च पन, भिक्खवे, छारत्तं मानत्तं दातब्बं—तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना^{१०} ...पे०...एवमस्स वचनीयो—‘अहं, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पट्ठिच्छन्नं · पे० ...सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पट्ठिच्छन्नं । सोहं सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पट्ठिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना याचिं । त म सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पट्ठिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं, भन्ते, सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया^{१५} सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पट्ठिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बं । ततियं पि याचितब्बं ।

“ब्यत्तेन भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो जापेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खुं पे० ...छारत्तं मानत्तं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पट्ठिच्छन्नाय छारत्तं^{२०} मानत्तं ददेय्य । एसा जत्ति... पे०...दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पट्ठिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अब्भानारहमूलायपटिकस्सना

२२. सो चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पट्ठिच्छन्नं । सो भिक्खुनं आरोचेसि—“अहं, आवुसो, एकं आपत्तिं आपज्जिं^{२५} सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पट्ठिच्छन्नं · पे०... सोहं चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जिं सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पट्ठिच्छन्नं^३ । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो^३ एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय

१ मूलाय—स्या० । २ अप्पट्ठिच्छन्न—सी०, रो० । ३ ते भिक्खु भगवतो—स्या० ।

सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा छारत्तं मानत्तं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो०० पे०००० ।

B 120

“एवं च पन, भिक्खवे, छारत्तं मानत्तं दातब्बं पे० ।

“दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्क-
5 विस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

मूलायपटिकस्सितअब्भानं

R. 47 २३ सो चिण्णमानत्तो भिक्खूनं आरोचेसि—“अह, आवुसो, एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं पे० सोहं चिण्णमानत्तो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं”ति^१ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेतु । एव च पन, भिक्खवे, अब्भेतब्बो—

10

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा वुड्धानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो—
‘अह, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाह-
15 परिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । तं मं सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं अन्तरा
20 एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । तं मं सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं याचि । तस्स मे सङ्घो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं अन्तरा एकस्सा

B 121

25 आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । तं मं सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं चिण्णमानत्तो अब्भानारहो
30 अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं अन्तरा

एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचिं । त मं सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोह सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त अदासि । सोह, भन्ते, 5 चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भानं याचामी' ति ।

“दुतिय पि याचितब्ब^१ । ततियं पि याचितब्ब ।

२४. “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो – सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास याचि । 10 सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पञ्चाहपरिवास अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायिं भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा 15 एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिससन्न आपत्तीन छारत्तं मानत्तं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिससन्न आपत्तीन छारत्तं मानत्त अदासि । सो मानत्त 20 चरन्तो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । सङ्घो उदायि भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा 25 एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं अप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घं अन्तरा एकस्सा 30

आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया अप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायि भिक्खुं अब्भेय्य । एसा जत्ति ।

5 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं...पे० सो चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भान याचति । सङ्घो उदायि भिक्खु अब्भेति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि...पे० ततिय पि एतमत्थं वदामि पे० ।

10 “अब्भितो सङ्घेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

पक्खप्पटिच्छन्नपरिवासो

B 123

२५. तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी एक आपत्ति आपन्नो होति सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं^१ । सो भिक्खून आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो^२ एतमत्थं आरोचेसुं ।

15 “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस्स उत्तरासङ्ग करित्वा वुड्ढानं भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — “अहं, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं । सोहं, भन्ते, सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचामी” ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो ।

20 २६. “व्यत्तेन भिक्खुनो पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया

१. पक्खप्पटिच्छन्नं—सी०, स्या०, रो० । २. ते भिक्खु भगवतो—स्या० ।

सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास देति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थ वदामि ००पे००० ततिय पि एतमत्थ वदामि ० पे००००।

“दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया १ B 124 पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

पक्खपारिवासिकमूलायपटिकस्सना

२७ सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो भिक्खून आरोचेसि— “अहं, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सोहं सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया 10 सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । कथ नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधान-15 परिवास देतु । एव च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो—तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घं उपसङ्गमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो—‘अहं, भन्ते, एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सोह 20 R 49 परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सोहं, भन्ते, सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा १ । ततियं पि याचितब्बा ।

२८. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं । 25 सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेत-

निकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो उदायि भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं
5 सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचति । सङ्घो
10 उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना, सो तुणहस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

15 “पटिकस्सितो सङ्घेन उदायी भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सना^१ । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

समोधानपरिवासो

२९ “एव च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो — तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते,
B 126 20 एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सोह सङ्घं एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोह सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन
25 याचि । तं मं सङ्घो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोहं, भन्ते, सङ्घ अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचामी’ ति ।

“दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

३० “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो — सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं

उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवासं अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय 5 सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय 10 पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया 15 पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास अदासि । सो परिवसन्तो 15 अन्तरा एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो 20 अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास देति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुत्तियं पि एतमत्थं वदामि पे० तत्तियं पि एतमत्थं वदामि पे० । 25

“दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी”ति ।

मानत्तारहमूलायपटिकस्सनादि

३१ सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खून आरोचेसि — “अह, आवुसो, एकं आपत्तिं 30

आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं पे० सोह परिवुत्थपरिवासो मानत्ता-
रहो अन्तरा एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठिं पञ्चाहप्पटिच्छन्न । कथ नु खो
मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो^१ एतमत्थ आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
B 128 5 सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं
देतु । एवं च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो पे० ।

“एवं च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो पे०
समोधानपरिवासं देति पे० ।

“दिन्नो सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
10 सुक्खविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो । खमति सङ्घस्स,
तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

तिक्कापत्तिमानत्तं

३२ सो परिवुत्थपरिवासो भिक्खुनं आरोचेसि — “अह, आवुसो, एक आपत्ति
आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न पे० सोह परिवुत्थपरिवासो । कथ
R 50 नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

15 “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्तं मानत्तं
देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्ब —

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा पे० एवमस्स
वचनीयो — ‘अह, भन्ते, एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्खविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं
०० पे० ० सोहं, भन्ते, परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीन छारत्तं मानत्तं याचामी’ति ।
20 दुत्तियं पि याचितब्बं^२ । तत्तियं पि याचितब्बं ।

३३. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिवलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो ।
अयं उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्खविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं
०० पे० ० सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्नं आपत्तीन छारत्तं मानत्तं याचति । यदि सङ्घस्स
पत्तकल्ल, सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीन छारत्तं मानत्तं ददेय्य । एसा जत्ति ।

25 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी भिक्खु एक आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिक
सुक्खविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न पे० सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीनं
B 129 छारत्तं मानत्तं याचति । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्तं मानत्तं देति ।
यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्तं मानत्तस्स दानं, सो
तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

30 “दुत्तियं पि एतमत्थं वदामि ०० पे० ० तत्तियं पि एतमत्थं वदामि ०० पे० ।

१ ते भिक्खु भगवतो-स्या० । २ याचितब्बो-सी० ।

“दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्न आपत्तीन छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत्तं धारयामी”ति ।

मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सनादि

३४ सो मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो भिक्खूनं आरोचेसि—“अह, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न पे० सोह मानत्त चरन्तो अन्तरा एक आपत्ति 5 आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”ति १ भगवतो १ एतमत्थं आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खुं अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास दत्त्वा छारत्तं मानत्तं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो पे० । 10

“एव च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो पे० ।

“एव च पन, भिक्खवे, छारत्तं मानत्तं दातब्ब पे० . देति . पे० . ।

“दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत्तं धारयामी”ति । 15

अब्भानारहमूलायपटिकस्सनादि

३५ सो चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो भिक्खूनं आरोचेसि—“अहं, आवुसो, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं . पे० . पे० . सोह चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति १ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । 20

B 130

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सित्वा पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास दत्त्वा छारत्तं मानत्तं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, मूलाय पटिकस्सितब्बो पे० . ।

“एव च पन, भिक्खवे, पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो पे० . ।

“एव च पन, भिक्खवे, छारत्तं मानत्तं दातब्बं पे० देति . पे० । 25

“दिन्नं सङ्घेन उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत्तं धारयामी” ति ।

१. ते भिक्खु भगवतो-स्या० ।

पक्खप्पटिच्छन्नअब्भानं

R 51

३६ सो चिण्णमानत्तो भिक्खून आरोचेसि — “अहं, आवुसो, एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न पे० सोह चिण्णमानत्तो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति १ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उदायि भिक्खुं अब्भेतु । एव च पन, भिक्खवे, अब्भेतब्बो —

5

“तेन, भिक्खवे, उदायिना भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा, एकंस उत्तरासङ्ग करित्वा, बुद्धान भिक्खून पादे वन्दित्वा, उक्कुटिक निसीदित्वा, अञ्जलि पग्गहेत्वा, एवमस्स वचनीयो —

‘अह, भन्ते, एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्नं । सोह सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्खपरिवास याचि ।

तस्स मे सङ्घो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय पक्ख-

10 परिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया

पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । त म सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोह सङ्घ अन्तरा

B. 131

एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया

15 समोधानपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि । सोह

परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोह सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया

20 पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । तं मं सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोह सङ्घ अन्तरा

एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय

सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि । सोह

परिवुत्थपरिवासो सङ्घं तिस्सन्न आपत्तीन छारत्तं मानत्त याचि । तस्स मे सङ्घो तिस्सन्नं

25 आपत्तीन छारत्त मानत्त अदासि । सोहं मानत्तं चरन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोहं सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया

सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सनं याचि । तं मं सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया

30 पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा

एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवुत्थपरिवासो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोह, भन्ते, चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं^५ सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सोह सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । तं म सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सोह सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय^{१०} सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवुत्थपरिवासो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । तस्स मे सङ्घो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं अदासि । सोहं, भन्ते, चिण्णमानत्तो सङ्घ अब्भान याचामी'ति ।

B 132

15

‘दुत्तियं पि याचितब्ब’ । ततिय पि याचितब्ब ।

३७ “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उदायी^१ भिक्खु एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पक्खप्पटिच्छन्न । सो सङ्घं एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छन्नाय^२ पक्खपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पक्खप्पटिच्छ-^{२०}न्नाय पक्खपरिवास अदासि । सो परिवसन्तो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्नं । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय^{२५} आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो मानत्तारहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिक सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया

१ याचितब्बो-सी० । २ उदायि-सी०, स्या०, रो० । ३ पक्खपटिच्छन्नाय-सी०, स्या०, रो० ।

- पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायिं भिक्खुं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घ
- B 133 अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया
- 5 सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ तिस्सन्न आपत्तीनं छारत्तं मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो तिस्सन्नं आपत्तीनं छारत्तं मानत्त अदासि । सो मानत्तं चरन्तो अन्तरा एकं आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि
- 10 भिक्खुं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो^१ सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेत-
- 15 निकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्त याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा^१ एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्त मानत्तं अदासि । सो चिण्णमानत्तो अब्भानारहो अन्तरा एक आपत्ति आपज्जि सञ्चेतनिकं सुक्कविस्सट्ठि पञ्चाहप्पटिच्छन्न । सो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलायपटिकस्सन याचि । सङ्घो उदायि भिक्खु अन्तरा
- 20 एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय मूलाय पटिकस्सि । सो सङ्घं अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवास याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासं अदासि । सो परिवुत्थपरिवासो सङ्घ अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय
- B 134 25 सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्तं याचि । सङ्घो उदायिस्स भिक्खुनो अन्तरा एकिस्सा आपत्तिया सञ्चेतनिकाय सुक्कविस्सट्ठिया पञ्चाहप्पटिच्छन्नाय छारत्तं मानत्त अदासि । सो चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भान याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उदायि भिक्खुं अब्भेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय उदायी भिक्खु एकं आपत्तिं आपज्जि सञ्चेतनिकं
30 सुक्कविस्सट्ठिं पक्खप्पटिच्छन्नं • पे० सो चिण्णमानत्तो सङ्घं अब्भानं याचति । सङ्घो

उदायि भिक्खुं अब्भेति । यस्सायस्सतो खमति उदायिस्स भिक्खुनो अब्भानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे० ततिय पि एतमत्थं वदामि पे० ।

“अब्भितो सङ्घेन उदायी भिक्खु । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी”ति ।

5

सुक्कविस्सट्ठि समत्ता ।

§ २. परिवासो

अग्घसमोधानपरिवासो

३८ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना^१, एका आपत्ति द्वीहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति तीहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति चतूहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति पञ्चाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति छाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति सत्ताहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति अट्ठाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति नवाहप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो भिक्खुं¹⁰ आगेचेसि—“अहं, आवुसो, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना०० पे०० एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति^१ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो—

15

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो—“अहं, भन्ते, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सोहं, भन्ते, सङ्घं तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवास याचामी”ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

B 135

३९ “व्यत्तेन^२ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो— सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो ।²⁰ अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ तास आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं ददेय्य । एसा जत्ति ।

R 52

25

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो

१ एकाहप्पटिच्छन्ना—सी०, स्या०, रो० । २ व्यत्तेन—सी०, रो० ।

आपज्जि—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे००० एका आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ तासं आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना, तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासस्स दानं, सो तुणहस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि पे० • ततियं पि एतमत्थं वदामि०० पे००० ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीनं या आपत्ति दसाहप्पटिच्छन्ना तस्सा अग्घेन समोधानपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

सब्बचिरप्पटिच्छन्नअग्घसमोधानं

B 136 10 ४०. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति—एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना, द्वे आपत्तियो द्वीहप्पटिच्छन्नायो,^१ तिस्रो आपत्तियो तीहप्पटिच्छन्नायो,^२ चतस्रो आपत्तियो चतूहप्पटिच्छन्नायो, पञ्च आपत्तियो पञ्चाहप्पटिच्छन्नायो, छ आपत्तियो छाहप्पटिच्छन्नायो, सत्त आपत्तियो सत्ताहप्पटिच्छन्नायो, अट्ठ आपत्तियो अट्ठाहप्पटिच्छन्नायो, नव आपत्तियो नवाहप्पटिच्छन्नायो, दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो भिक्खुनं आरोचेसि—“अह, आवुसो, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना • पे००० दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब”ति^२ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो^३ तास अग्घेन समोधानपरिवास देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो—

20 “तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा पे० एवमस्स वचनीयो—‘अहं, भन्ते, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सोहं, भन्ते, सङ्घ तास आपत्तीनं या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवास याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

25 ४१. “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो— सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं तास आपत्तीनं या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो

१ द्वीहपटिच्छन्ना—सी०, रो० । २ तीहपटिच्छन्ना—सी०, रो० । ३ सब्बचिरपटिच्छन्नायो—सी०, स्या०, रो० ।

इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवास ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सद्धो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि — एका आपत्ति एकाहप्पटिच्छन्ना पे० दस आपत्तियो दसाहप्पटिच्छन्नायो । सो सद्धं तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवास 5 B. 137 याचति । सद्धो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीनं या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवासं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीनं या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तासं अग्घेन समोधानपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततियं पि एतमत्थ वदामि पे० । 10

“दिन्नो सद्धेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन या आपत्तियो सब्बचिरप्पटिच्छन्नायो तास अग्घेन समोधानपरिवासो । खमति सद्धस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

द्वेमासपरिवासो

४२. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि — “अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो 15 आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सद्धं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं” ति । सो सद्धं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सद्धो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो^१ ओक्कमि — अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — “अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटि-20 च्छन्नायो । यन्नूनाहं सद्धं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्यं ति । सोहं सद्धं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सद्धो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सद्धं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्यं” ति । 25

सो भिक्खूनं आरोचेसि — “अह, आवुसो, द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि 30 द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सद्धं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य’ ति । सोहं सद्धं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । B 138

तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि—अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घ एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्य’
 5 ति । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि—यन्नूनाहं सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्यं ति । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्ब” ति ? भगवतो^१ एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय
 10 द्वेमासपरिवास देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो—

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा, एकंस उत्तरासङ्गं करित्वा, वुड्ढानं भिक्खून पादे वन्दित्वा, उक्कुटिकं निसीदित्वा, अञ्जलि पग्गाहेत्वा, एवमस्स वचनीयो—‘अहं, भन्ते, द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घ एकस्सा
 15 आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्यं’ ति । सोहं सङ्घ एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि—अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया
 20 द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्य’ ति । सोहं सङ्घ एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि—यन्नूनाहं सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्यं ति । सोह, भन्ते, सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचामीति ।

B 139

B 54 25

“दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

४३ “व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं’ति । सो सङ्घ एकस्सा
 30 आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो एकस्सा आपत्तिया

द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि — अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं’ति । सोह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटि- 5 च्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं ति । सो सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं ददेय्यं । एसा अत्ति ।

10

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमास- 15 परिवासं याचेय्यं’ति । सो सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स परिवसन्तस्स 15 लज्जीधम्मो ओक्कमि — अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं’ति । सोहं सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो 20 ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं ति । सो सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्यं । 25

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि पे०...ततियं पि एतमत्थं वदामि . पे० . ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

द्वे मासा परिवसितब्बविधि

४४. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्प- 30 चुल्लवग्गो-१५

टिच्छन्नायो । तस्स एवं होति — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एवं होति — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं’ति । सो सङ्घ एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि^१ — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि — अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घ एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्यं’ति । सोह सङ्घं एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो एकस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि ।

10 यन्नूनाहं सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्यं ति । सो सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

४५. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास-
15 प्पटिच्छन्नायो, एकं आपत्तिं जानाति, एकं आपत्तिं न जानाति । सो सङ्घं य आपत्तिं जानाति तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति । सो परिवसन्तो इतरं पि आपत्तिं जानाति । तस्स एवं होति — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एक आपत्तिं जानि, एक आपत्तिं न जानि । सोहं सङ्घं य आपत्तिं जानि तस्सा
20 आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो इतरं पि आपत्तिं जानामि ।
R 55 यन्नूनाहं सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्यं’ति । सो सङ्घं इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना
25 तदुपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

४६ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास-
प्पटिच्छन्नायो, एक आपत्तिं सरति, एकं आपत्तिं न सरति^२ । सो सङ्घं य आपत्तिं सरति
B 142 तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं देति । सो परिवसन्तो इतरं पि आपत्तिं सरति । तस्स
30 एवं होति — ‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एक आपत्तिं

सरि, एकं आपत्तिं न सरिं । सोहं सङ्घं य आपत्तिं सरि, तस्सा मे आपत्तिया द्वेमास-
 प्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय
 द्वेमासपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो इतरं पि आपत्ति सरामि । यन्नूनाह सङ्घ इतरिस्सा
 पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचेय्यं'ति । सो सङ्घ इतरिस्सा पि
 आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो इतरिस्सा पि आपत्तिया 5
 द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे
 मासा परिवसितब्बा ।

४७ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास-
 प्पटिच्छन्नायो, एकाय आपत्तिया निब्बेमतिको, एकाय आपत्तिया वेमतिको । सो सङ्घं याय
 आपत्तिया निब्बेमतिको तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । तस्स 10
 सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास देति । सो परिवसन्तो इतरिस्सा
 पि आपत्तिया निब्बेमतिको होति । तस्स एव होति — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो
 आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकाय आपत्तिया निब्बेमतिको, एकाय आपत्तिया वेमतिको ।
 सोहं सङ्घं याय आपत्तिया निब्बेमतिको तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास
 याचिं । तस्स मे सङ्घो तस्सा आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं अदासि । सोहं 15
 परिवसन्तो इतरिस्सा पि आपत्तिया निब्बेमतिको । यन्नूनाह सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया
 द्वेमासप्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवासं याचेय्यं' ति । सो सङ्घ इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमास-
 प्पटिच्छन्नाय द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो इतरिस्सा पि आपत्तिया द्वेमासप्पटिच्छन्नाय
 द्वेमासपरिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना तदुपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

४८ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास- 20 B
 प्पटिच्छन्नायो, एका आपत्तिं जानप्पटिच्छन्ना,^१ एका आपत्तिं अजानप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घ
 तास आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन
 द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं देति । तस्स परिवसन्तस्स अब्बो भिक्खु आगच्छति
 बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो^२ मेधावी लज्जी
 कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एवं वदेति — ‘किं अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो^३ किस्सायं^{२५}
 भिक्खु परिवसती' ति^२ ते एव वदेन्ति — ‘अयं, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो
 आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एका आपत्तिं जानप्पटिच्छन्ना,^३ एका आपत्तिं अजान-
 प्पटिच्छन्ना । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवास याचति' । तस्स
 सङ्घो तासं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं अदासि । तायो अयं, आवुसो,
 भिक्खु आपन्नो, तासायं भिक्खु परिवसती' ति । सो एव वदेति — ‘थायं, आवुसो, आपत्ति 30

१. जानपटिच्छन्ना-सी०, स्या०, रो० । २. व्यत्तो-सी० । ३. अजानपटिच्छन्ना-सी०, स्या०,
 रो० । ४. याचि-रो०, स्या० ।

जानप्पटिच्छन्ना, धम्मिकं तस्सा आपत्तिया परिवासदानं, धम्मत्ता^१ रूहति । या च ख्वायं, आवुसो, आपत्ति अजानप्पटिच्छन्ना, अधम्मिकं तस्सा आपत्तिया परिवासदान, अधम्मत्ता न रूहति । एकस्सा, आवुसो, आपत्तिया भिक्खु मानत्तारहो^२ति ।

४९ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्प-
 5 टिच्छन्नायो,^३ एका आपत्ति सरमानप्पटिच्छन्ना^३, एका आपत्ति असरमानप्पटिच्छन्ना^३ । सो
 सङ्घ तासं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं
 द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अञ्जो भिक्खु आगच्छति
 बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी
 कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एव वदेति — ‘किं अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्साय भिक्खु
 10 परिवसती’ति^४ ते एवं वदेन्ति — ‘अय, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि
 द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एका आपत्ति सरमानप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति असरमानप्पटिच्छन्ना ।
 सो सङ्घ तासं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो तासं
 आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं अदासि । तायो अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो,
 B 144 तासाय भिक्खु परिवसती’ति । सो एवं वदेति — ‘यायं, आवुसो, आपत्ति सरमानप्पटिच्छन्ना
 15 धम्मिकं तस्सा आपत्तिया परिवासदान, धम्मत्ता रूहति । या च ख्वायं, आवुसो, आपत्ति
 असरमानप्पटिच्छन्ना, अधम्मिकं तस्सा आपत्तिया परिवासदानं, अधम्मत्ता न रूहति’ ।
 एकस्सा, आवुसो, आपत्तिया भिक्खु मानत्तारहो^२ति ।

५० “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटि-
 च्छन्नायो, एका आपत्ति निब्बेमतिकप्पटिच्छन्ना^५, एका आपत्ति वेमतिकप्पटिच्छन्ना । सो
 20 सङ्घं तासं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं
 द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अञ्जो भिक्खु आगच्छति
 बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी
 कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एव वदेति — ‘किं अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्सायं
 भिक्खु परिवसती’ ति^६ ते एवं वदेन्ति — ‘अयं, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो
 25 आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एका आपत्ति निब्बेमतिकप्पटिच्छन्ना, एका आपत्ति वेमति-
 कप्पटिच्छन्ना । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स
 सङ्घो तास आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अयं, आवुसो,
 भिक्खु आपन्नो, तासाय भिक्खु परिवसती’ ति । सो एव वदेति — ‘याय, आवुसो, आपत्ति
 निब्बेमतिकप्पटिच्छन्ना, धम्मिकं तस्सा आपत्तिया परिवासदानं, धम्मत्ता रूहति । या च ख्वायं,

१ धम्मता-स्या० । २ द्वेमासपटिच्छन्नायो-सी०, स्या०, रो० । ३ सरमानपटिच्छन्ना-सी०,
 स्या०, रो० । ४ असरमानपटिच्छन्ना-म० । ५. व्यत्तो-सी० । ६. रूहति-सी०, स्या० । ७. निब्बे-
 मतिकपटिच्छन्ना-सी०, स्या०, रो० ।

आवुसो, आपत्ति वेमतिकप्पटिच्छन्ना अधम्मिक तस्सा आपत्तिया परिवासदान, अधम्मत्ता न रुहति । एकस्सा^१, आवुसो, आपत्तिया भिक्खु मानत्तारहो” ति ।

५१. तेन खो पन समयेन अब्जत्तरो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो होति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो^२ । तस्स एतदहोसि—“अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमास-⁵ परिवास याचेय्य” ति । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो^३ ओक्कमि—“अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास¹⁰ याचेय्य’ ति । सोहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचेय्य” ति ।

R 56

B 145

सो भिक्खुं आरोचेसि—“अहं खो, आवुसो, द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं¹⁵ द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास याचेय्य’ ति । सोहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि—अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमास-²⁰ प्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जिं द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास याचेय्य’ ति । सोहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं²⁵ याचेय्य’ ति । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति^४ भगवतो^५ एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो द्विन्नं आपत्तीं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं देतु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो—

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा · पे० · एवमस्स वचनीयो—अहं,

१ एतस्सा—रो० । २. द्वेमासप्पटिच्छन्नायो—सी०, स्या०, रो० । ३ लज्जिधम्मो—सी०, स्या०, रो० । ४ मास परिवास—म०, रो० । ५ ते भिक्खु भगवतो—स्या० ।

B 146 भन्ते, द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि - 'अह
खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्न आपत्तीन
द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं याचेय्य' ति । सोह सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटि-
च्छन्नानं एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एक-
5 मासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि - अह खो द्वे सङ्घादिसेसा
आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि - 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा
आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं
एकमासपरिवास याचेय्य' ति । सोहं सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास
याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स
10 मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं
पि मासपरिवास याचेय्यं ति । सोह, भन्ते, सङ्घं द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं
पि मासपरिवास याचामी ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततियं पि याचितब्बो ।

R 57

५२. "व्यत्तेन" भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो - सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो ।
अय इत्थन्नामो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स
15 एतदहोसि - 'अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह
सङ्घं द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास याचेय्य' ति । सो सङ्घं द्विन्न
आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन
द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि -
अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि -
20 'अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्न
आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास याचेय्य ति । सोह सङ्घं द्विन्न आपत्तीन
द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छ-
न्नानं एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाह
सङ्घं द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं याचेय्य ति । सो सङ्घं
25 द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स
पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मास-
परिवास ददेय्य । एसा अत्ति ।

B 147

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो
आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स एतदहोसि - 'अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि
30 द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं एकमासपरिवासं

याचेय्य' ति । सो सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् एकमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् एकमासपरिवास अदासि । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि^१—अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् एकमासपरिवास याचेय्य' ति । सोह सङ्घं 5 द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् एकमासपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् इतरं पि मासपरिवास याचेय्य' ति । सो सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् इतरं पि मासपरिवास याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् इतरं पि मासपरिवास देति ।¹⁰ यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् इतरं पि मासपरिवासस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे० ततिय पि एतमत्थं वदामि पे० ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् इतरं पि मासपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति । ¹⁵

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिम उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

५३. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास-
प्पटिच्छन्नायो । तस्स एवं होति—‘अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमास-
प्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् एकमासपरिवासं याचेय्य' ति । सो सङ्घं 20 द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् एकमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् एकमासपरिवासं देति । तस्स परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि—अह खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । तस्स मे एतदहोसि—‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । यन्नूनाह सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् एकमासपरिवासं याचेय्य' ति । सोहं सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं 25 द्वेमासप्पटिच्छन्नान् एकमासपरिवास अदासि । तस्स मे परिवसन्तस्स लज्जीधम्मो ओक्कमि । यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् इतरं पि मासपरिवास याचेय्य' ति । सो सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् इतरं पि मासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान् इतरं पि मासपरिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिमं उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा । ³⁰

५४ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमास-
 प्पटिच्छन्नायो, एक मास जानाति, एक मास न जानाति । सो सङ्घ द्विन्नं आपत्तीन द्वेमास-
 प्पटिच्छन्नानं यं मासं जानाति तं मास परिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीनं
 5 द्वेमासप्पटिच्छन्नानं यं मास जानाति त मासं परिवास देति । सो परिवसन्तो इतरं पि मासं
 जानाति । तस्स एवं होति — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छ-
 न्नायो, एकं मासं जानि, एकं मास न जानि । सोह सङ्घ द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं
 य मास जानि त मासं परिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो द्विन्नं आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं
 य मास जानि तं मास परिवास अदासि । सोह परिवसन्तो इतरं पि मास जानामि ।
 यन्नूनाहं सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवासं याचेय्यं’ ति । सो
 B. 149 10 सङ्घं द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न
 आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिम
 उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा ।

५५. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटि-
 च्छन्नायो, एक मास सरति, एक मास न सरति’ । सो सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटि-
 16 च्छन्नानं य मास सरति त मास परिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटि-
 च्छन्नानं य मास सरति त मास परिवास देति । सो परिवसन्तो इतरं पि मासं सरति ।
 तस्स एव होति — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो,
 एकं मासं सरि, एक मासं न सरि । सोह सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं य मास
 सरि तं मास परिवास याचि । तस्स मे सङ्घो द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं य मास
 20 सरिं त मास परिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो इतरं पि मास सरामि । यन्नूनाहं सङ्घ
 द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवास याचेय्यं’ ति । सो सङ्घं द्विन्नं
 आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं
 द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मासपरिवासं देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिमं उपादाय
 द्वे मासा परिवसितब्बा ।

५६. “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटि-
 च्छन्नायो, एकं मासं निब्बेमतिको, एकं मास वेमतिको । सो सङ्घं द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटि-
 च्छन्नानं य मासं निब्बेमतिको त मासं परिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटि-
 च्छन्नानं यं मासं निब्बेमतिको त मास परिवासं देति । सो परिवसन्तो इतरं पि मास
 निब्बेमतिको होति । तस्स एवं होति — ‘अहं खो द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि
 B. 58 30 द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एकं मासं निब्बेमतिको, एकं मास वेमतिको । सोहं सङ्घं द्विन्नं
 आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं यं मास निब्बेमतिको तं मासं परिवासं याचिं । तस्स मे सङ्घो

द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं य मास निब्बेमतिको तं मासं परिवास अदासि । सोहं परिवसन्तो इतरं पि मास निब्बेमतिको । यन्नूनाह सङ्घं द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं इतरं पि मास परिवासं याचेय्य' ति । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मास परिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान इतरं पि मास परिवास देति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना पुरिमं उपादाय द्वे मासा परिवसितब्बा । 5

B 150

५७ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एको मासो जानप्पटिच्छन्नो,^१ एको मासो अजानप्पटिच्छन्नो^२ । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अञ्जो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो^३ मेधावी लज्जी 10 कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एवं वदेति—‘किं अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्साय भिक्खु परिवसती’ ति^४ ते एव वदेन्ति—‘अयं, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो । एको मासो जानप्पटिच्छन्नो, एको मासो अजानप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घ द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवास याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवासं अदासि । तायो अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो 15 तासायं भिक्खु परिवसती’ ति । सो एव वदेति—‘अयं, आवुसो, मासो जानप्पटिच्छन्नो धम्मिक तस्स मासस्स परिवासदानं, धम्मत्ता^५ रूहति^६ । यो च रूवाय, आवुसो, मासो अजानप्पटिच्छन्नो अधम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं, अधम्मत्ता^७ न रूहति । एकस्स,^८ आवुसो, मासस्स भिक्खु मानत्तारहो’ ति ।

५८ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटि- 20 च्छन्नायो, एको मासो सरमानप्पटिच्छन्नो^९, एको मासो असरमानप्पटिच्छन्नो^{१०} । सो सङ्घं द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास याचति । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीन द्वेमास-प्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अञ्जो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो एवं वदेति—‘किं अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्सायं भिक्खु 25 परिवसती’ ति^४ ते एवं वदेन्ति—‘अयं, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एको मासो सरमानप्पटिच्छन्नो, एको मासो असरमानप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घं द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अयं, आवुसो, भिक्खु आपन्नो

B 151

१ जानपटिच्छन्नो-सी०, स्या०, रो० । २ अजानपटिच्छन्नो-सी०, स्या०, रो० । ३ व्यत्तो-सी०, रो० । ४ धम्मता-स्या० । ५ रूहति-सी०, स्या०, रो० । ६ अधम्मता-स्या० । ७ एतस्स-स्या० । ८ सरमानपटिच्छन्नो-सी०, स्या०, रो० । ९ अस्सरमानपटिच्छन्नो-म० ।

तासाय भिक्खु परिवसती'ति । सो एवं वदेति — 'ध्वायं, आवुसो, मासो सरमानप्पटिच्छन्नो धम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं, धम्मत्ता रूहति । यो च ख्वायं, आवुसो, मासो असरमानप्पटिच्छन्नो अधम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं, अधम्मत्ता न रूहति । एकस्स, आवुसो, मासस्स भिक्खु मानत्तारहो'ति ।

- 5 ५९ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एको मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो, एको मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घं द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो द्विन्नं आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवास देति । तस्स परिवसन्तस्स अब्बो भिक्खु आगच्छति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी
- 10 कुक्कुचको सिक्खाकामो । सो एव वदेति — 'किं अय, आवुसो, भिक्खु आपन्नो ? किस्साय भिक्खु परिवसती'ति ? ते एव वदेन्ति — 'अय, आवुसो, भिक्खु द्वे सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि द्वेमासप्पटिच्छन्नायो, एको मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो, एको मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो । सो सङ्घं द्विन्न आपत्तीन द्वेमासप्पटिच्छन्नान द्वेमासपरिवासं याचि । तस्स सङ्घो द्विन्न आपत्तीनं द्वेमासप्पटिच्छन्नानं द्वेमासपरिवास अदासि । तायो अय, आवुसो, भिक्खु
- 15 आपन्नो तासायं भिक्खु परिवसती'ति । सो एव वदेति — 'ध्वायं, आवुसो, मासो निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो धम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं, धम्मत्ता रूहति । यो च ख्वाय, आवुसो, मासो वेमतिकप्पटिच्छन्नो अधम्मिकं तस्स मासस्स परिवासदानं, अधम्मत्ता न रूहति । एकस्स, आवुसो, मासस्स भिक्खु मानत्तारहो'ति ।

सुद्धन्तपरिवासो

- B 152 ६० तेन खो पन समयेन अब्जतरौ भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपन्नो
- 20 होति । सो' आपत्तिपरियन्तं न जानाति, रत्तिपरियन्तं न जानाति, आपत्तिपरियन्तं न सरति, रत्तिपरियन्तं न सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो भिक्खून् आरोचेति — “अह, आवुसो, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि, आपत्तिपरियन्तं न जानामि, रत्तिपरियन्तं न जानामि; आपत्तिपरियन्तं न सरामि, रत्तिपरियन्तं न सरामि, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं”ति ?
- 25 भगवतो' एतमत्थं आरोचेसुं ।

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो तस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासं देतु । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा . पे० एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि । आपत्तिपरियन्तं न जानामि, रत्तिपरियन्तं

न जानामि, आपत्तिपरियन्त न सरामि, रत्तिपरियन्त न सरामि, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सोहं, भन्ते, सङ्घ तास आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवास याचामी'ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो ।

६१ “ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि । आपत्तिपरियन्त न^५ जानाति, रत्तिपरियन्त न जानाति, आपत्तिपरियन्तं न सरति, रत्तिपरियन्त न सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो सङ्घ तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवास याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तासं आपत्तीन सुद्धन्तपरिवास ददेय्य । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो^{१०} आपज्जि । आपत्तिपरियन्त न जानाति, रत्तिपरियन्तं न जानाति, आपत्तिपरियन्तं न सरति, रत्तिपरियन्त न सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको । सो सङ्घ तास आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवास देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीनं सुद्धन्तपरिवासस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।^{१५}

B 153

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तास आपत्तीन सुद्धन्तपरिवासो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

६२. “एव च^१ खो, भिक्खवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो, एव परिवासो दातब्बो^१ । कथ च, भिक्खवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो^२ आपत्तिपरियन्तं न जानाति, रत्तिपरियन्तं न^{२०} जानाति, आपत्तिपरियन्तं न सरति, रत्तिपरियन्तं न सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको—सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्तं जानाति, रत्तिपरियन्त न जानाति, आपत्तिपरियन्तं सरति, रत्तिपरियन्त न सरति, आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको—सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।^{२५}

“आपत्तिपरियन्तं एकच्च जानाति, एकच्चं न जानाति, रत्तिपरियन्तं न जानाति; आपत्तिपरियन्तं एकच्च सरति, एकच्च न सरति, रत्तिपरियन्तं न सरति, आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते वेमतिको—सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्त न जानाति, रत्तिपरियन्तं एकच्चं जानाति, एकच्च न जानाति, आपत्तिपरियन्तं न सरति, रत्तिपरियन्तं एकच्च सरति, एकच्च न सरति, आपत्तिपरियन्ते^{३०} वेमतिको, रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको—सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

R 60

१ रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि । २ एवं परिवासो दातब्बो' ति पाठो सी० पोत्यके नत्थि ।

“आपत्तिपरियन्तं जानाति, रत्तिपरियन्तं एकच्चं जानाति, एकच्चं न जानाति, आपत्तिपरियन्तं सरति, रत्तिपरियन्त एकच्चं सरति, एकच्च न सरति, आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको — सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्तं एकच्च जानाति, एकच्च न जानाति, रत्तिपरियन्तं एकच्च जानाति, B. 154 5 एकच्च न जानाति, आपत्तिपरियन्त एकच्चं सरति, एकच्च न सरति, रत्तिपरियन्तं एकच्चं सरति, एकच्चं न सरति, आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको — सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो । एव खो, भिक्खवे, सुद्धन्तपरिवासो दातब्बो ।

६३ “कथं च, भिक्खवे, परिवासो दातब्बो ? आपत्तिपरियन्तं जानाति, रत्तिपरियन्त 10 जानाति, आपत्तिपरियन्तं सरति, रत्तिपरियन्त सरति, आपत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको — परिवासो दातब्बो ।

“आपत्तिपरियन्त न जानाति, रत्तिपरियन्तं जानाति, आपत्तिपरियन्त न सरति, रत्तिपरियन्तं सरति, आपत्तिपरियन्ते वेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको — परिवासो दातब्बो ।

15 “आपत्तिपरियन्तं एकच्च जानाति, एकच्चं न जानाति, रत्तिपरियन्त जानाति, आपत्तिपरियन्तं एकच्च सरति, एकच्चं न सरति, रत्तिपरियन्तं सरति, आपत्तिपरियन्ते एकच्चे वेमतिको, एकच्चे निब्बेमतिको, रत्तिपरियन्ते निब्बेमतिको — परिवासो दातब्बो । एवं खो, भिक्खवे, परिवासो दातब्बो”ति^१ ।

परिवासो निड्डितो ।

§ ३. चत्तालीसकं

६४ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु परिवसन्तो विब्भमि । सो पुन 20 पच्चागन्त्वा भिक्खू उपसम्पदं याचि । भगवतो^२ एतमत्थं आरोचेसुं ।

(१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो विब्भमति । विब्भन्तकस्स^३, भिक्खवे, परिवासो न रूहति^४ । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो सामणेरो होति । सामणेरस्स, भिक्खवे, B. 155 25 परिवासो न रूहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

१ स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । २ ते भिक्खू भगवतो—स्या० । ३ विब्भन्तस्स—सी० । ४ रूहति—सी०, स्या०, रो० ।

(३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो उम्मत्तको होति । उम्मत्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रूहति । सो चे पुन अनुम्मत्तको होति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(४) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो खित्तचित्तो होति । खित्तचित्तस्स, भिक्खवे, परिवासो न रूहति । सो चे पुन अखित्तचित्तो होति, तस्स तदेव पुरिमं 5 R 61 परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(५) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो वेदनट्ठो^१ होति । वेदनट्ठस्स, भिक्खवे, परिवासो न रूहति । सो चे पुन अवेदनट्ठो होति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, आपत्तिया अदस्सने, उक्खिपिय्यति^२ । 10 उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रूहति । सो चे पुन ओसारिय्यति,^३ तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

(७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रूहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो । 15

(८) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो, पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, परिवासो न रूहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, अवसेसो परिवसितब्बो ।

B 156

६५. (९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मूलायपटिकस्सनारहो विब्भमति । 20 विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सना न रूहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो^४ । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

(१०-१६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मूलायपटिकस्सनारहो सामणेरो होति ...पे०... उम्मत्तको होति...पे० खित्तचित्तो होति...पे० वेदनट्ठो होति... पे० . 25 आपत्तिया अदस्सने उक्खिपिय्यति... पे० ...आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खिपिय्यति^५ ...पे० ...पापिकाय दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, मूलायपटिकस्सना न रूहति । सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

१ वेदनाट्ठो-म० । २ उक्खिपिय्यति-सी०, स्या०, रो० । ३ ओसारीयति-सी०, ओसारियति-स्या०, रो० । ४. रो० पोत्थके नत्थि । ५ उक्खिपिय्यति-सी०, उक्खिपिय्यति-स्या०, रो० ।

६६. (१७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो विब्भमति । विब्भन्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तदानं न रूहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो । तस्स भिक्खुनो मानत्त दातब्ब ।

(१८-२४) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो सामणेरो होति पे०
 ६ उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्ठो होति पे० आपत्तिया
 अदस्सने, उक्खिपिय्यति पे० आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति पे० पापिकाय
 दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तदानं न रूहति ।
 सो चे पुन ओसारिय्यति,^१ तस्स तदेव पुरिमं परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो,
 यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो । तस्स भिक्खुनो मानत्तं दातब्बं ।

10 ६७. (२५) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्त चरन्तो विब्भमति । विब्भन्तकस्स,
 भिक्खवे, मानत्तचरिया न रूहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति तस्स तदेव पुरिमं परिवासदान ।
 यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, य मानत्तं दिन्नं सुदिन्नं, य मानत्त
 चिण्णं सुचिण्ण, अवसेसं चरितब्ब ।

B 157

(२६-३२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्त चरन्तो सामणेरो होति पे०
 15 उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्ठो होति पे० आपत्तिया
 अदस्सने, उक्खिपिय्यति पे० आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति पे० पापिकाय
 दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, मानत्तचरिया न रूहति ।
 सो चे पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदानं । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो
 पुरिवुत्थो सुपरिवुत्थो, य मानत्तं दिन्नं सुदिन्न, य मानत्तं चिण्णं सुचिण्ण, अवसेस चरितब्बं ।

20 ६८ (३३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो विब्भमति । विब्भन्तकस्स,
 भिक्खवे, अब्भानं न रूहति । सो चे पुन उपसम्पज्जति, तस्स तदेव पुरिम परिवासदानं ।
 यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो सुपरिवुत्थो, य मानत्त दिन्न सुदिन्नं, य मानत्त
 चिण्ण सुचिण्ण । सो भिक्खु अब्भेतब्बो ।

R. 62

(३४-४०) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो सामणेरो होति पे०
 25 उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्ठो होति पे० आपत्तिया
 अदस्सने, उक्खिपिय्यति पे० आपत्तिया अप्पटिकम्मे, उक्खिपिय्यति पे० पापिकाय
 दिट्ठिया, अप्पटिनिस्सग्गे, उक्खिपिय्यति । उक्खित्तकस्स, भिक्खवे, अब्भानं न रूहति । सो चे
 पुन ओसारिय्यति, तस्स तदेव पुरिमं परिवासदान । यो परिवासो दिन्नो सुदिन्नो, यो परिवुत्थो
 सुपरिवुत्थो, यं मानत्त दिन्नं सुदिन्न, यं मानत्त चिण्णं सुचिण्णं । सो भिक्खु अब्भेतब्बो ।

चत्तालीसकं^३ समत्तं ।

§ ४. छत्तिसकं

६९. (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा^१ अप्पटिच्छन्नायो^२ । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

(२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

B 158

5

(३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(४-९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणा अप्पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पे० 10 अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(१०-३६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो^३ पे० मानत्त चरन्तो 15 पे० (यथापरिवास तथा वित्थारेतब्बं) अब्भानारहो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा अप्पटिच्छन्नायो पे० परिमाणा पटिच्छन्नायो पे० परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० परिमाणा अप्पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि परिमाणायो पि 20 अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

छत्तिसकं समत्तं ।

§ ५. मानत्तसतकं

७०. (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा^४ विब्भमति । सो चे^५ पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो नच्छादेति । 25 तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो मानत्तं दातब्ब ।

B 159

१ परिमाणायो-सी०, स्या० । २ अपटिच्छन्नायो-सी०, रो० । ३. अपटिच्छादेत्वा-सी०, रो० । ४. स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सि च पच्छिमस्सि च⁵ आपत्तिकखन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्वा मानत्त दातब्ब ।

(१९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो¹⁰ पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति¹ । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सि च पच्छिमस्सि च आपत्तिकखन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्त दातब्बं ।

(२०) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति¹ एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको¹⁵ ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो² पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सि च पच्छिमस्सि च आपत्तिकखन्धे यथापटिच्छन्ने परिवासं दत्वा मानत्तं दातब्ब ।

20

७५. (२१-१००) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा¹ सामणेरौ होति · पे० · उम्मत्तको होति·· पे० · खित्तचित्तो होति·· पे० (यथा हेट्ठा तथा वित्थारेतब्ब) वेदनट्ठो² होति·· पे०·· तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि · पे० · एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति पे० · एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति²⁵

B 164

R 65

पे० एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो वेदनट्ठो होति । सो पुन अवेदनट्ठो हुत्वा या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता

१ छादेति-सी० । २ यासु आपत्तीसु-स्या० । ३ अपटिच्छादेत्वा-सी०, रो० । ४ वेदनाट्ठे-म० ।

आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति . पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि^१ ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । तस्स, भिक्खवे, भिक्खुनो पुरिमस्सि च पच्छिमस्सि च आपत्तिक्खन्धे यथापटिच्छन्ने परिवास दत्त्वा मानत्त दातब्बं ।

मानत्तसत्तं^२ निट्ठितं ।

§ ६. समूलायसमोधानपरिवासचतुस्सत्तं

B. 165 10 ७६. (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा^३ विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो ।

(२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(४) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा पटिच्छादेत्वा विब्भमति । सो पुन उपसम्पन्नो ता आपत्तियो छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

R 66 25 ७७ (५) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे छादेसि ता आपत्तियो पच्छा नच्छादेति,

१. नच्छादेसि-सी० । २. मानत्तसत्तं-म० । ३. अपटिच्छादेत्वा सी०, रो० ।

(११) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति । या आपत्तियो जानाति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न जानाति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे जानित्वा छादेसि ता
 ६ आपत्तियो पच्छा जानित्वा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अजानित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा नच्छादेति । सो भिक्खु मूलय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(१२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति । या
 १० आपत्तियो जानाति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न जानाति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे जानित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अजानित्वा नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा जानित्वा छादेति । सो भिक्खु मूलय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

15 ७९. (१३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या
 B 168 आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति । सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा^१ नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा
 २० सरित्वा नच्छादेति । सो भिक्खु मूलय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(१४) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या आपत्तियो सरति ता आपत्तियो छादेति, या आपत्तियो न सरति ता आपत्तियो नच्छादेति ।
 २५ सो विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे सरित्वा छादेसि ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे अस्सरित्वा नच्छादेसि^१ ता आपत्तियो पच्छा सरित्वा छादेति । सो भिक्खु मूलय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(१५) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
 ३० आपत्तियो आपज्जति । एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति । या

१ असरित्वा-सी, स्या०, रो० । २ नच्छादेति-म० ।

आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटि-
च्छन्नानं चस्स आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

(२०) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा
आपत्तियो आपज्जति । एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको ।
यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो
नच्छादेति । सो^१ विब्भमित्वा पुन उपसम्पन्नो या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता
आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो
पच्छा निब्बेमतिको छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स
आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

10 ८१ (२१-१००) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला
सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा सामणेरो होति...पे० उम्मत्तको
होति. पे०...खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्टो होति पे० तस्स होन्ति
आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि (यथा हेट्ठा वित्थारितं तथा वित्थारेतब्ब)
. पे० एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति... पे० एकच्चा
15 आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति... पे० एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको,
एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु
आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो वेदनट्टो होति । सो पुन अवेदनट्टो
हुत्वा या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको
नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको
20 नच्छादेति . पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा
निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा
निब्बेमतिको छादेति...पे० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो
पच्छा निब्बेमतिको छादेति^२, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा
निब्बेमतिको नच्छादेति . पे०... या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो
25 पच्छा निब्बेमतिको छादेति,^३ या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो
पच्छा निब्बेमतिको छादेति । सो भिक्खु मूलाय पटिकस्सितब्बो । यथापटिच्छन्नानं चस्स
आपत्तीनं पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो ।

B 171

८२ (१०१-३२०) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु मानत्तारहो... पे० . मानत्तं
चरन्तो... पे०... अब्भानारहो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा
30 अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति... पे०... (मानत्तारहो च मानत्तचारी च अब्भानारहो च यथा
परिवासो वित्थारितो तथा वित्थारेतब्बो)

१. सो भिक्खु-म० । २. नच्छादेसि-सी० । ३. नच्छादेति-सी० ।

८३. (३२१-४००) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु अब्भानारहो अन्तरा सम्बहुल्ल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा अप्पटिच्छादेत्वा सामणेरो होति . पे० उम्मत्तको होति पे० खित्तचित्तो होति पे० वेदनट्ठो होति पे० तस्स होन्ति आपत्तियो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि . पे० एकच्चा आपत्तियो जानाति, एकच्चा आपत्तियो न जानाति . पे० एकच्चा आपत्तियो सरति, एकच्चा आपत्तियो न सरति . पे०० 5 एकच्चासु आपत्तीसु निब्बेमतिको, एकच्चासु आपत्तीसु वेमतिको । यासु आपत्तीसु निब्बेमतिको ता आपत्तियो छादेति, यासु आपत्तीसु वेमतिको ता आपत्तियो नच्छादेति । सो वेदनट्ठो होति । सो पुन अवेदनट्ठो हुत्वा या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति . पे००० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको 10 छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति . पे० . या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको नच्छादेति . पे००० या आपत्तियो पुब्बे निब्बेमतिको छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति, या आपत्तियो पुब्बे 15 वेमतिको नच्छादेसि ता आपत्तियो पच्छा निब्बेमतिको छादेति । सो भिक्खु मूलय पटिकस्सित्तब्बो । यथापटिच्छन्नान चस्स आपत्तीन पुरिमाय आपत्तिया समोधानपरिवासो दातब्बो । R 67

समूलायसमोधानपरिवासचतुस्सतं निड्डित ।

§ ७. परिमाणादिवारअट्ठकं

८४ “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुल्ल सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जित्वा परिमाण^१ अप्पटिच्छादेत्वा^२ . पे००० अपरिमाणा अप्पटिच्छादेत्वा . पे००० एकनामा अप्पटिच्छादेत्वा पे० नानानामा अप्पटिच्छादेत्वा . पे००० सभागा अप्पटिच्छादेत्वा 20 . पे०००० विसभागा अप्पटिच्छादेत्वा . पे००० ववत्थिता अप्पटिच्छादेत्वा . पे०००० सम्भिन्ना अप्पटिच्छादेत्वा विब्भमति . पे००० (यथा हेट्ठा तथा वित्थारेतब्ब)

परिमाणादिवारअट्ठक निड्डितं^३ ।

§ ८. द्वेभिकखुवारएकादसकं

८५. (१) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेस-

१ परिमाणायो—स्या० । २ अपटिच्छादेत्वा—सी०, रो० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि ।

दिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति^१ । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स^२ परिवास दत्त्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं ।

B 173

(२) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे वेमत्तिका होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स^३ परिवास दत्त्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं ।

(३) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे मिस्सकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्त्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं ।

(४) “द्वे भिक्खू मिस्सक आपन्ना होन्ति । ते मिस्सके सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्त्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं ।

(५) “द्वे भिक्खू मिस्सकं आपन्ना होन्ति । ते मिस्सके मिस्सकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्त्वा उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं ।

15 (६) “द्वे भिक्खू सुद्धकं आपन्ना होन्ति । ते सुद्धके सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । उभो पि यथाधम्मं कारापेतब्बा ।

(७) “द्वे भिक्खू सुद्धक आपन्ना होन्ति । ते सुद्धके सुद्धकदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । उभो पि यथाधम्मं 20 कारापेतब्बा ।

(८) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेसं आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एकस्स होति आरोचेस्सामी ति, एकस्स होति न आरोचेस्सामी^३ ति । सो पठम पि यामं छादेति, दुतिय पि यामं छादेति, ततिय पि यामं छादेति—उट्ठिते^४ अरुणे छन्ना होति आपत्ति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्त्वा 25 उभिन्नं पि मानत्तं दातब्बं ।

B 174

(९) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । ते गच्छन्ति आरोचेस्सामा ति । एकस्स अन्तरामग्गे मक्खधम्मो उप्पज्जति न आरोचेस्सामी ति । सो पठम पि यामं छादेति, दुतिय पि यामं छादेति, ततियं पि यामं

१. न छादेति-स्या०, रो० । २. यथापटिच्छन्नानच्चस्स-सी० । ३. नारोचेस्सामी ति-स्या० । ४. उद्धस्ते-सी०, उद्धते-रो० ।

छादेति—उद्धिते अरुणे छन्ना होति आपत्ति । यो छादेति सो दुक्कट देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्त्वा उभिन्न पि मानत्त दातब्ब ।

(१०) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । ते उम्मत्तका होन्ति । ते पच्छा अनुम्मत्तका हुत्वा एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कटं देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्त्वा उभिन्नं पि मानत्त दातब्बं । 5

(११) “द्वे भिक्खू सङ्घादिसेस आपन्ना होन्ति । ते पातिमोक्खे उद्दिस्समाने एव वदन्ति—‘इदानेव खो मयं जानाम—अयं पि किर धम्मो सुत्तागतो सुत्तपरियापन्नो अन्वद्धमास उद्देस आगच्छती’ति । ते सङ्घादिसेसे सङ्घादिसेसदिट्ठिनो होन्ति । एको छादेति, एको नच्छादेति । यो छादेति सो दुक्कट देसापेतब्बो । यथापटिच्छन्ने चस्स परिवास दत्त्वा उभिन्न पि मानत्त दातब्ब । 10

द्वेभिक्खुवारएकादसकं निट्ठितं ।

§ ९. मूलायअविसुद्धिनवकं

८६ (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनाम पि नानानामं पि, सभाग पि विसभागं पि, ववत्थितं पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो^१ अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ अन्तरा आपत्तीनं^२ मूलायपटिकस्सन याचति । त 15 सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, अधम्मेन मानत्तं देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि । B. 175

(२) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनामं पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि 20 R. 69 सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ अन्तरा आपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तरा आपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, अधम्मेन मानत्तं देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु 25 अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

१ वदेन्ति—सी०, स्या०, रो० । २ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३. परिमाणा—रो० । ४. अन्तराआपत्तीनं—म० ।

(३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थित पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति 5 परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घ अन्तरा आपत्तीन मूलायपटि-कस्सनं याचति । त सङ्घो अन्तरा आपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, अधम्मेन मानत्तं देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(४-७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति 10 परिमाण पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घ तास आपत्तीनं समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणायो^१ अप्पटिच्छन्नायो · पे० · अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो · पे० · अपरि-
B 176 माणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि पे० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि
15 अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ अन्तरा आपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, अधम्मेन मानत्तं देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(८) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति 20 परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनाम पि नानानामं पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थितं पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घं तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सन याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन,
B 70 25 धम्मेन समोधानपरिवासं देति, अधम्मेन मानत्तं देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनाम पि नानानामं पि, सभागं पि विसभाग पि, ववत्थितं पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं 30 समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति

परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो^१ पि । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, अधम्मेन मानत्तं देति, अधम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविमुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

मूलाय अविमुद्धिनवकं^२ निट्ठित ।

§ १०. दुतियनवकं*

८७ (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आप- 5 B 1
ज्जति परिमाण पि अपरिमाण पि पे० ववत्थितं पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीन समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा^३ अप्पटि-
च्छन्नायो^४ । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन
मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं^५ देति,¹⁰
धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविमुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(२) इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानाम पि, सभाग पि विसभाग पि, ववत्थितं पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घ तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति¹⁵

१ अपटिच्छन्नायो-सी०, रो० । २ मूलाविमुद्धिनवकं-रो० । ३ परिमाणायो-सी०, स्या० ।

४ अपटिच्छन्नायो-रो० । ५ एत्थ ‘अधम्मेन समोधानपरिवास देति’ इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि ।

१ एत्थ म० पोत्थकस्म अघोल्लिपियं इदं वुत्त होति-“इदं नवकं पोरानपोत्थकेसु अविमुद्धिवसेनेव आगतं, वुच्चमानततियनवकेन च ससट्ठं । त पटिविमोधकेहि अससट्ठं कवा विमु पतिट्ठापितं । सीहलस्याम-पोत्थकेसु पन त विमुद्धिवसेनेव आगत । तं पनेवं वेदितव्वं—

§ १०. मूलायविमुद्धिनवकं (सी० स्या०)

८७. (१-३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि पे० ववत्थित पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घ तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीन समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो अपटिच्छन्नायो
...पे० परिमाणायो पटिच्छन्नायो... पे० परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो²⁰
पि । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विमुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

B 178 परिमाणा पटिच्छन्नायो^१ । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

5 (३) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाणं पि पे० • ववत्थितं पि सम्भिन्न पि । सो सङ्घं तास आपत्तीन समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि^२ । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । त सङ्घो अन्तरा-
10 आपत्तीन मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति । सो भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

B 179 (४-७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानाम पि, सभागं पि विसभागं पि, ववत्थितं पि
15 सम्भिन्नं पि । सो सङ्घ तासं आपत्तीन समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीन समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणा अप्पटिच्छन्नायो०० पे० • अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पे० • अपरिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि०० पे०० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छ-
20 न्नायो । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सन याचति । तं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्त देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

१ एत्थ ‘परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि परिमाणा पटिच्छन्नायो’ इति पाठो रो० पोत्थके अत्थि । २ परिमाणा पटिच्छन्नायो-रो० ।

§ १०. मूलायविसुद्धिनवकं (सी०, स्या०)

(४-६) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाण पि अपरिमाणं पि पे००० ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो
25 अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणायो अपटिच्छन्नायो • पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो • पे० • अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सनं याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(८) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि पे०० ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं 5 मूलायपटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविस्सुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि पे०० ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो 10 अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु अविस्सुद्धो ताहि आपत्तीहि । 15

B 180

दुतियनवकं निट्ठितं ।

§ ११. ततियनवकं

८८. (१) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि विसभागं पि,

§ १०. मूलायविस्सुद्धिनवकं (सी०, स्या०)

(७-९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि पे०० ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो 20 अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अपटिच्छन्नायो पे०० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पे०० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । 25 सो, भिक्खवे, भिक्खु विस्सुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

मूलाय विस्सुद्धिनवकं निट्ठितं ।

B 181

ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, 5 अधम्मेन समोधानपरिवासं देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो^१ । सो तस्सि भूमिय ठितो पुरिमा आपत्तीनं^२ अन्तरा आपत्तियो सरति, अपरा आपत्तीनं^३ अन्तरा आपत्तियो सरति । तस्स एव होति - 'अहं खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणं पि अपरिमाणं पि · पे० · ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सोह सङ्घं तास आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो तास 10 आपत्तीनं समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो^४ । सोह सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलाय-पटिकस्सनं^५ याचि । त म सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो । सोह तस्सि भूमिय 15 ठितो पुरिमा आपत्तीनं अन्तरा आपत्तियो सरामि, अपरा आपत्तीनं अन्तरा आपत्तियो सरामि । यन्नूनाह सङ्घं पुरिमा आपत्तीनं अन्तरा आपत्तीनं च अपरा आपत्तीनं अन्तरा आपत्तीनं च मूलायपटिकस्सनं याचेय्य धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं^६ ति । सो सङ्घं पुरिमा आपत्तीनं अन्तरा आपत्तीनं च, अपरा-आपत्तीनं अन्तरा आपत्तीनं च, मूलायपटिकस्सनं याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, 20 धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं । त सङ्घो पुरिमा आपत्तीनं अन्तरा आपत्तीनं च, अपरा आपत्तीनं अन्तरा आपत्तीनं च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(२) "इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति 5 परिमाणं पि अपरिमाणं पि पे० · ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो^६ । सो सङ्घं अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तरा आपत्तीनं मूलायपटिकस्सति,

१ परिमाणा पटिच्छन्नायो-रो० । २ पुरिमानं आपत्तीनं-रो० । ३ अपरापत्तीनं-रो० । ४ परिमाणा पटिच्छन्नायो-रो० । ५ मूलाय पटिकस्सनं-सी०, स्या०, रो० । ६ एत्थं 'परिमाणायो पटिच्छन्नायो · पे० परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो (अपटिच्छन्नायो-सी०) पि' इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेषु अत्थि ।

अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो^१ । सो तस्मिं भूमिय ठितो पुरिमान आपत्तीनं^२ अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरति । तस्स एव होति—‘अहं खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणं पि अपरिमाणं पि पे० ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सोहं सङ्घं तासं^५ आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचि । तस्स मे सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणा पटिच्छन्नायो । सोहं सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचि । तं मं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सि, अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि^{१०} परिमाणा पटिच्छन्नायो । सोहं तस्मिं भूमिय ठितो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीनं^३ अन्तराआपत्तियो सरामि । यन्नूनाहं सङ्घं पुरिमानं आपत्तीनं अन्तरा-आपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलायपटिकस्सनं याचेय्यं अधम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं^४ ति । सो सङ्घं पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च मूलायपटिकस्सनं^{१५} याचति अधम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं । तं सङ्घो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलायपटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खुं विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

B 183

(३) “इधं पण, भिक्खवे, भिक्खुं सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति^{२०} परिमाणं पि अपरिमाणं पि पे० ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो^५ पि । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । तं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं^{२५} देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणा पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो तस्मिं भूमिय ठितो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरति । तस्स एव होति—‘अहं

R. 72

१ एत्थं ‘परिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि’ इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु अत्थि । २ पुरिमाआपत्तीनं—सी०, स्या० । ३ अपरापत्तीनं—म० । ४ एत्थं ‘अपरिमाणायो अपटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पे० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो पि अपटिच्छन्नायो पि’ इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु अत्थि ।

खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणं पि अपरिमाण पि०० पे००
 ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सोहं सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचिं । तस्स मे
 सङ्घो तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला
 सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणा^१ पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सोहं
 ६ सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचिं । तं मं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सि
 अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं अदासि । सोहं परिवसामी
 ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणा पटिच्छन्नायो
 पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सोहं तस्सि भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तियो
 सरामि, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरामि । यन्नूनाहं सङ्घं पुरिमानं आपत्तीनं
 10 अन्तराआपत्तीनं^२ च, अपराआपत्तीनं^३ अन्तराआपत्तीनं च, मूलायपटिकस्सनं याचेय्यं धम्मिकेन
 कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं^४ ति । सो
 सङ्घं पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलायपटि-
 B 184 कस्सनं याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं, धम्मेन मानत्तं,
 धम्मेन अब्भानं । त सङ्घो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तरा-
 15 आपत्तीनं च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं
 देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

(४-७) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
 परिमाणं पि अपरिमाणं पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभागं पि त्रिसभागं पि, ववत्थितं पि
 सम्भिन्नं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तासं आपत्तीनं
 20 समोधानपरिवासं देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति
 अपरिमाणायो अप्पटिच्छन्नायो० पे०० अपरिमाणायो पटिच्छन्नायो० पे०० अपरि-
 माणायो पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि०० पे०० परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि
 अप्पटिच्छन्नायो^५ । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सनं याचति । त सङ्घो
 अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन
 25 समोधानपरिवासं देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो० पे०० त सङ्घो पुरिमाआपत्तीनं
 अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन
 कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन
 अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि ।

१. परिमाणायो-सी०, स्या० । २ अन्तरापत्तीनं-म० । ३ अपरापत्तीनं-म० । ४ एत्थं
 ‘सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति अपरिमाणायो अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो’ इति ठाने
 ‘सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि अप्पटिच्छन्नायो’ इति पाठो सी०,
 स्या० पाल्थकेसु अत्थि ।

(८) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि...पे० • ववत्थितं पि सम्भिनं पि । सो सङ्घं तास आपत्तीनं समोधानपरिवास याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सो सङ्घ अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सन याचति । त सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सति 5 अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सो तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीनं अन्तरा आपत्तियो सरति । तस्स एव होति — ‘अहं खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणं पि अपरिमाणं पि पे० ववत्थितं पि सम्भिनं पि । सोहं 10 सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवास याचि । तस्स मे सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवास अदासि । सोहं परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सोहं सङ्घ अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सन याचि । त मं सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास अदासि । सोहं परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला 15 सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो । सोहं तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीनं^१ अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीनं^२ अन्तराआपत्तियो सरामि । यन्नूनाहं सङ्घं पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं^३ च, मूलायपटिकस्सन याचेय्यं धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं’ ति । सो सङ्घं पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपरा- 20 आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलायपटिकस्सनं याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं । तं सङ्घो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तरा- आपत्तीनं च, अपरा आपत्तीनं अन्तरा आपत्तीनं च, मूलायपटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि । 25

B 185

(९) “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणं पि अपरिमाणं पि पे०•• ववत्थितं पि सम्भिनं पि । सो सङ्घं तासं आपत्तीनं समोधानपरिवासं याचति । तस्स सङ्घो तास आपत्तीनं समोधानपरिवास देति । सो परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो सङ्घं अन्तराआपत्तीनं मूलायपटिकस्सन याचति । 30

B. 186

१. पुरिमाआपत्तीनं-सी०, स्या० । २. अपरापत्तीनं-म० । ३. अन्तरापत्तीनं-म० ।

तं सङ्घो अन्तराआपत्तीन मूलाय पटिकस्सति अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवासं देति । सो परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जति परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सो तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तियो सरति, अपराआपत्तीन अन्तरा-
 ६ आपत्तियो सरति । तस्स एवं होति - 'अहं खो सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाण पि अपरिमाण पि, एकनामं पि नानानामं पि, सभाग पि विसभागं पि, ववत्थितं पि सम्भिन्नं पि । सोह सङ्घं तास आपत्तीनं समोधानपरिवास याचिं । तस्स मे सङ्घो तासं आपत्तीन समोधानपरिवास अदासि । सोह परिवसन्तो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि
 १० अप्पटिच्छन्नायो पि । सोह सङ्घ अन्तराआपत्तीन मूलायपटिकस्सनं याचिं । त म सङ्घो अन्तराआपत्तीनं मूलाय पटिकस्सि अधम्मिकेन कम्मेन कुप्पेन अट्टानारहेन, अधम्मेन समोधानपरिवास अदासि । सोहं परिवसामी ति मञ्जमानो अन्तरा सम्बहुला सङ्घादिसेसा आपत्तियो आपज्जि परिमाणायो पि अपरिमाणायो पि पटिच्छन्नायो पि अप्पटिच्छन्नायो पि । सोह तस्मिं भूमियं ठितो पुरिमानं आपत्तीन अन्तराआपत्तियो सरामि, अपराआपत्तीनं
 १५ अन्तराआपत्तियो सरामि । यन्नूनाह सङ्घं पुरिमान आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलायपटिकस्सनं याचेय्यं धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं' ति । सो सङ्घ पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीन अन्तराआपत्तीनं च, मूलायपटिकस्सनं याचति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवास, धम्मेन मानत्तं, धम्मेन अब्भानं । त
 २० सङ्घो पुरिमानं आपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, अपराआपत्तीनं अन्तराआपत्तीनं च, मूलाय पटिकस्सति धम्मिकेन कम्मेन अकुप्पेन ठानारहेन, धम्मेन समोधानपरिवासं देति, धम्मेन मानत्तं देति, धम्मेन अब्भेति । सो, भिक्खवे, भिक्खु विसुद्धो ताहि आपत्तीहि" ।

ततियनवकं निद्धितं ।

समुच्चयक्खन्धकं निद्धितं ततियं ।

§ १२. तस्सुद्धानं

B. 187

अप्पटिच्छन्ना^१ एकाह - द्वीह - तीह - चतूह च ।

पञ्चाहपक्खदसानं आपत्तिमाह महामुनि^२ ॥

१. समुच्चयक्खन्धको ततियो-म० । २ अपटिच्छन्ना-सी०, रो० । ३. 'पञ्चाहपक्खदसान आप-
 त्याह सुद्धन्तो मुनि'-सी०, 'पञ्चाह च पक्खदसानं आपत्तिमाह महामुनि'-रो०, 'पञ्चाहपक्खदसादीनं
 आपत्तीनं मासा च महापरिसुद्धन्तो च'-स्या० ।

सुद्धन्तो च विबभन्तो परिमाणमुखं द्वे भिक्खू ।
 तत्थ सञ्जिनो द्वे यथा वेमतिका तथेव च^१ ॥
 मिस्सकदिट्ठिनो द्वे च असुद्धकेकदिट्ठिनो द्वे चैव सुद्धदिट्ठिनो ।
 तथेव च एको छादेति अथ पक्खमितेन च^२ ॥
 उम्मत्तकदेसन च मूला अट्टारस विसुद्धतो^३ ।
 आचरियानं विभज्जपदानं^४ तम्बपण्णिदीपपसादकानं^५ ।
 महाविहारवासीन वाचना सद्धम्मद्वितिया ति ॥

5

समुच्चयक्सन्धकं निड्डितं ।

१ 'विबभन्तो परिमाणासु च द्वे भिक्खू तत्थ सञ्जिनो । द्वे वेमतिका मिस्सकदिट्ठिनो मिस्सके गरुक्कदिट्ठिनो' इति पाठो एत्थ सी० पोत्थके अत्थि, 'सुद्धन्तो च विबभन्तो परिमाणमुखं द्वे भिक्खू तत्थ सञ्जिनो । द्वे वेमतिका मिस्सकदिट्ठिनो असुद्धकेकदिट्ठिनो सुद्धदिट्ठिनो तथेव च' इति पाठो रो० पोत्थके एत्थ अत्थि, 'विबभन्तो परिमाणा द्वे भिक्खू तत्थसञ्जिनो । द्वे वेमतिका मिस्सकदिट्ठिनो मिस्सकामिस्सकदिट्ठिनो' इति पाठो एत्थ स्या० पोत्थके अत्थि । २ 'मिस्सके मिस्सकदिट्ठिनो सुद्धके गरुक्कदिट्ठिनो । सुद्धदिट्ठि च छादेति अथ पक्खमितेन च' इति पाठो एत्थ सी० पोत्थके अत्थि, 'एको छादेति अथ पक्खमितेन च'—रो०, 'असुद्धकेव दिट्ठिनो सुद्धदिट्ठिनो तथेव च । एको छादेति न छादेति अथ पक्खमितेन च' इति पाठो एत्थ स्या० पोत्थके अत्थि । ३ 'उम्मत्तकदेसनञ्च मुलायपटिविसुद्धको'—सी०, 'उम्मत्तकदेसनञ्च मूला पत्तरस विसुद्धतो'—रो०, 'उम्मत्तकदेसनञ्चैव मूलट्टारस विसुद्धितो'—स्या० । ४ विभज्जवादीन—सी० । ५ तम्बपण्णिदीपपसादकानं—सी० ।

४. समथक्खन्धकं

§ १. सम्मुखाविनयो

B 188

R 73

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू असम्मुखीभूतानं भिक्खून कम्मनि करोन्ति — तज्जनीयं^१ पि, नियस्स^२ पि, पब्बाजनीयं^३ पि, पटिसारणीयं^४ पि, उक्खेपनीयं^५ पि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति^६ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू असम्मुखीभूतानं भिक्खूनं कम्मनि करिस्सन्ति — तज्जनीय पि, नियस्स पि, पब्बाजनीय पि, पटिसारणीय पि, उक्खेपनीय पी” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू असम्मुखीभूतानं भिक्खून कम्मनि करोन्ति — तज्जनीयं पि, नियस्स पि, पब्बाजनीयं पि, पटिसारणीयं पि, उक्खेपनीय पी” ति^७ । “सच्चं भगवा” ति । विगारहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं,^८ भिक्खवे, तेस मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पतिरूपं^९ अस्सामणकं अक्कप्पियं अकरणीय । कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा असम्मुखीभूतान भिक्खून कम्मनि करिस्सन्ति — तज्जनीयं पि, नियस्सं पि, पब्बाजनीय पि, पटिसारणीयं पि, उक्खेपनीय पि । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत,^{१०} भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगारहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२० “न, भिक्खवे, असम्मुखीभूतान भिक्खून कम्मं कातब्बं — तज्जनीय वा, नियस्स वा, पब्बाजनीय वा, पटिसारणीय वा, उक्खेपनीयं वा । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स ।

२. “अधम्मवादी पुग्गलो अधम्मवादी सम्बहुला अधम्मवादी सङ्घो । धम्मवादी पुग्गलो धम्मवादी सम्बहुला धम्मवादी सङ्घो ।

कण्हपक्खनवकं

३. (१) “अधम्मवादी पुग्गलो धम्मवादि पुग्गलं^१ सञ्जापेत्ति निज्झापेत्ति पेक्खेत्ति

१ तज्जनीयं—रो० । २ निस्सयं—रो० । ३ पब्बाजनीयं—रो० । ४ पटिसारणीयं—रो० । ५ उक्खेपनीयं—रो० । ६ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । ७ अननुच्छवियं—रो० । ८ अप्पतिरूपं—स्या० । ९ धम्मवादीपुग्गलं—सी० ।

अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इमं गण्हाहि, इम रोचेही ति । एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन^१ ।

R 74

(२) “अधम्मवादी पुग्गलो धम्मवादी सम्बहुले सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हथ, इम रोचेथा ति । एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

B 189

(३) “अधम्मवादी पुग्गलो धम्मवादि सङ्घं^२ सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति । एव चेत अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

(४) “अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादि पुग्गलं^३ सञ्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इमं^४ गण्हाहि, इम रोचेही ति । एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

(५) “अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादी सम्बहुले सञ्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति – अयं धम्मो, अय विनयो, इदं सत्थुसासनं, इम गण्हथ, इम रोचेथा ति । एव चेत^५ अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।^{१५}

(६) “अधम्मवादी सम्बहुला धम्मवादि सङ्घं सञ्जापेन्ति निज्झापेन्ति पेक्खेन्ति अनुपेक्खेन्ति दस्सेन्ति अनुदस्सेन्ति – अयं धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इमं गण्हाहि,^६ इम रोचेही^६ ति । एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

(७) “अधम्मवादी सङ्घो धम्मवादि पुग्गलं सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति^{२०} अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इम रोचेही ति । एव चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

(८) “अधम्मवादी सङ्घो धम्मवादी सम्बहुले सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अय विनयो, इद सत्थुसासन, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा ति । एव चेत^७ अधिकरणं वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।^{२५}

(९) “अधम्मवादी सङ्घो धम्मवादि सङ्घं सञ्जापेति निज्झापेति पेक्खेति अनुपेक्खेति दस्सेति अनुदस्सेति – अय धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन, इम गण्हाहि, इमं रोचेही ति । एवं चेत अधिकरण वूपसम्मति, अधम्मेन वूपसम्मति सम्मुखाविनयपतिरूपकेन ।

B 190

कण्हपक्खनवकं निट्ठितं ।

१ सम्मुखाविनयपतिरूपकेन – रो०, स्या० । २ धम्मवादीसङ्घ – सी० । ३ धम्मवादीपुग्गल – सी० ।

४. एवं चे तं – सी० । ५ गण्हथ – म० । ६ रोचेथा – म० ।

§ २. सतिविनयो

५ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन आयस्सता दब्बेन मल्लपुत्तेन जातिया सत्तवस्सेन अरहत्त सच्छिकत्त होति । य किञ्चि सावकेन पत्तब्ब सब्बं तेन अनुप्पत्त होति । नत्थि चस्स किञ्चि उत्तरिकरणीय,^१ क्तस्स वा पतिचयो । अथ खो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स^२ एवं चेतसो परिवितक्को उदपादि—“मया खो जातिया सत्तवस्सेन अरहत्त सच्छिकत्त । य^५ किञ्चि सावकेन पत्तब्ब सब्ब मया अनुप्पत्तं । नत्थि च मे किञ्चि उत्तरिकरणीय, क्तस्स वा पतिचयो । किं नु खो अहं सङ्घस्स वेय्यावच्चं करेय्य” ति^३

अथ खो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स एतदहोसि—“यन्नूनाहं^३ सङ्घस्स सेनासनं च पञ्जापेय्यं^४ भत्तानि च उद्दिसेय्य” ति । अथ खो आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सायण्हसमयं^५ पटिसल्लाना वुद्धितो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा^{१०} एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो भगवन्तं एतदवोच—“इध मय्हं, भन्ते, रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एव चेतसो परिवितक्को उदपादि—“मया खो जातिया सत्तवस्सेन अरहत्तं सच्छिकत्त । य किञ्चि सावकेन पत्तब्ब, सब्ब मया अनुप्पत्त । नत्थि च मे किञ्चि उत्तरिकरणीय, क्तस्स वा पतिचयो । किं नु खो अहं सङ्घस्स वेय्यावच्चं करेय्य” ति^३ तस्स मय्हं, भन्ते, एतदहोसि—“यन्नूनाहं सङ्घस्स सेनासनं च पञ्जापेय्य^{१५} भत्तानि च उद्दिसेय्य” ति । इच्छामहं, भन्ते, सङ्घस्स सेनासनं च पञ्जापेतु भत्तानि च उद्दिसितुं” ति । “साधु साधु, दब्ब । तेन हि त्वं, दब्ब, सङ्घस्स सेनासनं च पञ्जापेहि^६ भत्तानि च उद्दिसाही” ति । “एवं, भन्ते” ति खो आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो भगवतो पच्चस्सोसि ।

B 192,

R. 75

६. अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू^{२०} आमन्तेसि—“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो दब्बं मल्लपुत्त सेनासनपञ्जापकं च भत्तुद्देसकं च सम्मन्नत्तु । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं दब्बो याचितब्बो । याचित्वा व्यत्तेन^७ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्त सेनासनपञ्जापकं च भत्तुद्देसकं च सम्मन्नेय्य । एसा अत्ति ।

25

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं सेनासनपञ्जापकं च भत्तुद्देसकं च सम्मन्नति । यस्सायस्सतो खमति आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सेनासनपञ्जापकस्स च भत्तुद्देसकस्स च सम्मुत्ति,^८ सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१ उत्तरिं करणीयं-सी०, रो० । २ पतिमल्लीनस्स-सी० । ३ यं नूनाहं-रो०, यन्नूनाहं-म० । ४ पञ्जापेय्य-म० । ५ सायण्हसमय-म० । ६ पञ्जापेहि-म० । ७ व्यत्तेन-सी०, रो० । ८ सम्मति-स्या० ।

“सम्मतो सङ्घेन आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सेनासनपञ्जापको च भत्तुहेसको च । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

B 193

७ सम्मतो च पनायस्सा^१ दब्बो मल्लपुत्तो सभागानं^२ भिक्खून् एकज्झ सेनासन पञ्जापेति । ये ते भिक्खू सुत्तन्तिका तेस एकज्झ सेनासन पञ्जापेति — ते अब्जमब्जं^३ सुत्तन्त सङ्गायिस्सन्ती ति । ये ते भिक्खू विनयधरा तेस एकज्झं सेनासनं पञ्जापेति — ते अब्जमब्जं विनय विनिच्छिनिस्सन्ती^४ ति । ये ते भिक्खू धम्मकथिका तेस एकज्झ सेनासन पञ्जापेति — ते अब्जमब्जं धम्मं साकच्छिस्सन्ती ति । ये ते भिक्खू ज्ञायिनो तेस एकज्झ सेनासन पञ्जापेति — ते अब्जमब्जं न ब्याबाधिस्सन्ती^५ ति । ये ते भिक्खू तिरच्छानकथिका कायदब्धिबहुला^६ विहरन्ति तेस पि एकज्झं सेनासन पञ्जापेति — इमाय पिमे^७ आयस्सन्तो^८ रतिया अच्छिस्सन्ती ति । ये पि ते^९ भिक्खू विकाले आगच्छन्ति तेस पि तेजोधातुं समापज्जित्वा तेनेव आलोकेन सेनासन पञ्जापेति, अपिस्सु भिक्खू सच्चिच्च^{१०} विकाले आगच्छन्ति — मय आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स इद्धिपाटिहारिय पस्सिस्सामा ति ।

R 76

ते आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं उपसङ्गमित्वा एव वदेन्ति — “अम्हाकं, आवुसो दब्बं, सेनासन पञ्जापेही” ति । ते आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो एवं वदेति — “कत्थ आयस्सन्ता इच्छन्ति कत्थ पञ्जापेमी” ति^१ ते सच्चिच्च दूरे अपदिस्सन्ति^{१०} — “अम्हाकं, आवुसो दब्बं, गिज्झकूटे पब्बते सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो,^{११} चोरपपाते सेनासनं पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, इसिगिलिपस्से काळसिलाय सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, वेभारपस्से सत्तपण्णिगुहाय^{१२} सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, सीतवने सप्पसोण्डिक-पब्भारे सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, गोतमककन्दरायं^{१३} सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, तिन्दुककन्दरायं^{१४} सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, कपोतकन्दरायं^{१५} सेनासनं पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, तपोदारामे सेनासन पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, जीवकम्बवने सेनासनं पञ्जापेहि । अम्हाकं, आवुसो, मद्दकुच्छिस्सि^{१६} मिगदाये सेनासनं पञ्जापेही” ति ।

B 194

तेसं आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो तेजोधातुं समापज्जित्वा अङ्गुलिया जलमानाय पुरतो पुरतो गच्छति । ते पि तेनेव आलोकेन आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गच्छन्ति । तेस आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो एवं सेनासन पञ्जापेति — अयं मञ्चो, इदं पीठ,

१ चायस्सा-स्या०, रो- । २ सभागानं सभागानं-सी०, स्या० । ३. विनिच्छिस्सन्ती रो० । ४ व्याबाधिस्सन्ती-रो० । ५ कायदब्धिबहुला रो०, कायदब्धिबहुला-सी० । ६ इमाय पि इमे-रो०, इमायपिमे-स्या०, म० । ७ आयस्सन्ता-सी०, स्या०, रो० । ८ ये ते-सी० । ९ सच्चिच्च-सी० । १० अपदिस्सन्ति-स्या, रो० । ११ आवुसो दब्ब-स्या० । १२ सत्तपण्णिगुहायं-स्या० । १३ गोमट-कन्दराय-स्या०, रो०, गोतमककन्दरायं-सी० । १४ तिण्डुककन्दराय-स्या०, म० । १५ तपोदकन्दराय-रो० । १६. मद्दकुच्छिस्सि-सी०, रो० ।

अय भिसि,^१ इदं बिम्बोहन,^२ इदं वच्चद्वान, इदं पस्सावद्वानं, इद पानीय,^३ इद परिभोजनीय,^४ अयं कत्तरदण्डो, इद सङ्घस्स कतिकसण्ठानं,^५ इम काल पविसितब्ब, इम काल निक्खमितब्बं ति । तेस आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो एव सेनासन पञ्जापेत्वा पुनदेव वेळुवन पञ्चागच्छति ।

८ तेन खो पन समयेन मेत्तियभुम्मजका^६ भिक्खू नवका चेव होन्ति अप्पपुञ्जा च । यानि सङ्घस्स लामकानि सेनासनानि तेस तानि पापुणन्ति लामकानि च भत्तानि । तेन^५ खो पन समयेन राजगहे मनुस्सा इच्छन्ति थेरान भिक्खून अभिसङ्खारिकं दातु — सप्पि पि, तेलं पि, उत्तरिभङ्ग पि । मेत्तियभुम्मजकान पन भिक्खून पाकतिक देन्ति — यथारन्धं^७ कणाजक^८ बिलङ्गदुतिय । ते पच्छामत्त पिण्डपातप्पटिक्कन्ता^९ थेरे भिक्खू पुच्छन्ति — “तुम्हाकं, आवुसो, भत्तमो किं अहोसि, तुम्हाक किं अहोसी” ति^{१०} ? एकच्चे थेरा एव वदेन्ति — “अम्हाक, आवुसो, सप्पि अहोसि, तेलं अहोसि, उत्तरिभङ्ग अहोसी” ति । मेत्तियभुम्मजका^{१०} पन भिक्खू एव वदेन्ति — “अम्हाकं, आवुसो, न किञ्चि अहोसि — पाकतिक यथारन्ध कणाजक बिलङ्गदुतिय” ति ।

R 77

तेन खो पन समयेन कल्याणभत्तिको गहपति सङ्घस्स चतुक्कभत्त देति निच्चभत्त । सो भत्तमो सपुत्तदारो उपतिट्ठित्वा परिविसति — अब्जे ओदनेन पुच्छन्ति, अब्जे सूपेन पुच्छन्ति, अब्जे तेलेन पुच्छन्ति, अब्जे उत्तरिभङ्गेन पुच्छन्ति । तेन खो पन समयेन^{१५} कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो भत्त स्वातनाय मेत्तियभुम्मजकान भिक्खून् उद्दिट्ठ होति । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति आराम अगमासि केनचिदेव करणीयेन । सो^{११} येनायस्सा दब्बो मल्लपुत्तो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं दब्ब मल्लपुत्तं अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्तं निसिन्न खो कल्याणभत्तिक गहपति आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहसेसि । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति^{२०} आयस्सता दब्बेन मल्लपुत्तेन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्त एतदवोच — “कस्स, भन्ते, अम्हाक घरे स्वातनाय भत्तं उद्दिट्ठ” ति^{१२} “मेत्तियभुम्मजकान खो, गहपति, भिक्खून तुम्हाक घरे स्वातनाय भत्तं उद्दिट्ठ” ति । अथ खो कल्याणभत्तिको गहपति अनत्तमनो अहोसि । कथ हि नाम पापभिक्खू अम्हाक घरे भुञ्जिस्सन्ती ति घरं गन्त्वा दासि आणापेसि — “थे, जे, स्वे भत्तिका आगच्छन्ति ते^{१३}”^{२५} कोट्टके आसन पञ्जापेत्वा कणाजकेन बिलङ्गदुतियेन परिविसा” ति । “एव अय्या” ति खो सा दासी कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो पच्चस्सोसि ।

B 195

अथ खो मेत्तियभुम्मजका भिक्खू — हिय्यो^{१३} खो, आवुसो, अम्हाक कल्याणभत्तिकस्स

१ भिसी-स्या० । २ बिम्बोहनं-म० । ३ पानियं-रो० । ४ परिभोजनीय-रो० । ५ कतिकसण्ठानं-सी० । ६ मेत्तियभुम्मजका-म० । ७ यथारन्धं-स्या०, रो० । ८ कणाजक-स्या० । ९ पिण्डपातपटिक्कन्ता-सी०, स्या०, रो० । १० कि नाहोसी ति-स्या० । ११ स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १२ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १३ हिय्यो सी० ।

R 78 गहपतिनो भत्त उद्दिट्ठ, स्वे अम्हे^१ कल्याणभत्तिको गहपति सपुत्तदारो उपतिट्ठित्वा परिविसिस्सति, अञ्जे ओदनेन पुच्छिस्सन्ति, अञ्जे सूपेन पुच्छिस्सन्ति, अञ्जे तेलेन पुच्छिस्सन्ति, अञ्जे उत्तारिभङ्गेन पुच्छिस्सन्ती ति । ते तेनेव सोमनस्सेन न चित्तरूप रत्तिया सुपिसु । अथ खो मेत्तियमुम्मजका भिक्खू पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय^५ येन कल्याणभत्तिकस्स गहपतिनो निवेसन तेनुपसङ्कमिसु । अहसा खो सा दासी मेत्तियमुम्मजके भिक्खू दूरतो व आगच्छन्ते, दिस्वान कोट्टके आसनं पञ्जापेत्वा मेत्तियमुम्मजके भिक्खू एतदवोच — “निसीदथ, भन्ते” ति । अथ खो मेत्तियमुम्मजकानं भिक्खूनां एतदहोसि — “निस्ससय खो न ताव भत्तं सिद्ध भविस्सति यथा मय कोट्टके निसीदापियामा”^३ ति । अथ खो सा दासी कणाजकेन^४ बिलङ्गदुतित्थेन उपगच्छि^५ — भुञ्जथ, भन्ते, ति । “मयं खो, भगिनि, निच्चभत्तिका” ति । “जानामि अय्या निच्चभत्तिका ति । अपि चाहं हिय्यो व गहपतिना आणत्ता — ‘ये, जे, स्वे भत्तिका आगच्छन्ति, ते कोट्टके आसन पञ्जापेत्वा कणाजकेन बिलङ्गदुतित्थेन परिविसा’ ति । भुञ्जथ, भन्ते” ति । अथ खो मेत्तियमुम्मजका भिक्खू — हिय्यो खो, आवुसो, कल्याणभत्तिको गहपति आरामं अगमासि दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सन्तिके । निस्ससयं खो मय दब्बेन मल्लपुत्तेन गहपतिनो अन्तरे^६ परिभिन्ना ति । ते तेनेव दोमनस्सेन न चित्तरूपं भुञ्जिसु । अथ खो मेत्तियमुम्मजका भिक्खू पच्छाभत्त पिण्डपातप्पटिक्कन्ता^७ आरामं गन्त्वा पत्तचीवरं पटिसामेत्वा बहाराणकोट्टके सङ्घाटि-पल्लत्थिकाय निसीदिसु तुण्हीभूता^८ मङ्कुभूता पत्तक्खन्धा अघोमुखा पज्झायन्ता अप्पटिभाना ।

B 196

अथ खो मेत्तिया भिक्खुनी येन मेत्तियमुम्मजका भिक्खू तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा मेत्तियमुम्मजके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि अय्या” ति । एवं वुत्ते मेत्तियमुम्मजका^९ भिक्खू नालपिसु । दुतियं पि खो पे० ततियं पि खो मेत्तिया भिक्खुनी मेत्तिय-मुम्मजके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि अय्या” ति । ततियं पि खो मेत्तियमुम्मजका भिक्खू नालपिसु । “क्याह अय्यानां अपरज्झामि ? किस्स मं अय्या नालपन्ती” ति ? “तथा हि पन त्व, भगिनि, अम्हे दब्बेन मल्लपुत्तेन विहेट्ठियमाने अज्झुपेक्खसी” ति ? “क्याह, अय्या, करोमी” ति ? “सचे खो त्वं, भगिनि, इच्छेय्यासि, अज्जेव भगवा आयस्सन्तं^{१०} दब्ब मल्लपुत्तं नासापेय्या” ति । “क्याहं, अय्या, करोमि ? किं मया सक्का कातुं” ति ?^{११} “एहि त्व, भगिनि, येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं एव वदेहि — ‘इद, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूपं,^{१२} यायं, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपह्वा सायं दिसा सभया सईतिका सउपह्वा, यतो निवातं ततो सवातं;^{१३} उदक मञ्जे आदित्तं; अय्येनम्हि दब्बेन मल्लपुत्तेन दूसिता’” ति । “एव अय्या” ति खो मेत्तिया भिक्खुनी मेत्तियमुम्मजकानं

R. 79

१ अम्हाकं-रो० । २ निसीदापेय्यामा-रो० । ३ कणाजकेन-स्या० । ४ उपगच्छि-रो० । ५ सन्तिके-स्या० । ६ पिण्डपातपटिक्कन्ता-सी०, स्या०, रो० । ७ तुण्हीभूता-रो० । ८ नप्पटि-रूपं-स्या०, रो० । ९ पवात-सी०, स्या०, रो० ।

भिक्षुनं पटिस्सुत्वा^१ येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठसि। एकमन्तं ठिता खो सा^२ मेत्तिया भिक्षुनी भगवन्त एतदवोच—“इद, भन्ते, नच्छन्नं नप्पतिरूप, याय, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपद्वा साय दिसा सभया सईतिका सउपद्वा, यतो निवात ततो सवात, उदक मब्बे आदित्तं, अय्येनग्धि दब्बेन मल्लपुत्तेन दूसिता” ति ।

5

९ अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे भिक्षुसङ्घं सन्निपातापेत्वा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं पटिपुच्छि—“सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथाय भिक्षुनी आहा” ति^३ “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती” ति । दुतियं पि खो भगवा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं एतदवोच—“सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथाय भिक्षुनी आहा” ति^३ “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती” ति । ततियं पि खो भगवा आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं^{१०} एतदवोच—“सरसि त्वं, दब्ब, एवरूपं कत्ता यथायं भिक्षुनी आहा” ति^३ “यथा मं, भन्ते, भगवा जानाती” ति । “न खो, दब्ब, दब्बा एव निब्बेठेन्ति । सचे तथा कत कत ति वदेहि । सचे अकतं अकतं ति वदेही” ति । “यतोह, भन्ते, जातो नाभिजानामि सुपिनन्तेन पि मेथुन धम्मं पटिसेविता,^३ पगेव जागरो” ति । अथ खो भगवा भिक्षू आमन्तेसि—“तेन हि, भिक्षुवे, मेत्तियं भिक्षुनि नासेथ । इमे च भिक्षू अनुयुञ्जथा” ति । इदं वत्वा^{१५} भगवा उट्ठयासना विहारं पाविसि ।

B 197

अथ खो ते भिक्षू मेत्तियं भिक्षुनि नासेसुं । अथ खो मेत्तियमुम्मज्जा^४ भिक्षू ते भिक्षू एतदवोचुं—“मावुसो, मेत्तियं भिक्षुनि नासेथ, न सा किञ्चि अपरज्झति, अग्घेहि सा उस्साहिता कुपितेहि अनत्तमनेहि चावनाधिप्पायेही”ति । “किं पव तुग्घे, आवुसो, आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेथा”ति^३ “एवमावुसो”ति ।^{२०} ये ते भिक्षू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति^४ विपाचेन्ति—“कथं हि नाम मेत्तियमुम्मज्जा भिक्षू आयस्सन्तं दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेस्सन्ती”ति । अथ खो ते भिक्षू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर, भिक्षुवे, मेत्तियमुम्मज्जा भिक्षू दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ती”ति^३ “सच्चं भगवा”ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविकं, भिक्षुवे, तेस मोघपुरिसान^{२५} अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्षुवे, ...पे० . नेत, भिक्षुवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेतं, भिक्षुवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जत्ताया”ति । अथ खो भगवा ते भिक्षू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय

१ पटिस्सुणित्वा-स्या० । २ रो० पोथके नत्थि । ३ पतिसेविता-सी० । ४. मेत्तियभूमज्जा-म० । ५ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० ।

असन्तुट्टिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुप्पोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्टस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

‘तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय देतु ।

R 80 5 एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

‘तेन, भिक्खवे, दब्बेन मल्लपुत्तेन सङ्घ उपसङ्गमित्वा, एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा, वुट्ठानं^१ भिक्खून् पादे वन्दित्वा, उक्कुटिकं निसीदित्वा, अञ्जलिं पग्गहेत्वा, एवमस्स वचनीयो — ‘इमे म, भन्ते, मेत्तियभुम्मज्जका भिक्खू अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । सोह भन्ते, सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनयं याचामी’ति । दुतियं पि याचितब्बो ।
10 ततिय पि याचितब्बो — ‘इमे मं, भन्ते मेत्तियभुम्मज्जका भिक्खू अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । सोह, भन्ते,^२ सतिवेपुल्लप्पत्तो ततिय पि सङ्घं^३ सतिविनयं याचामी’ति ।

B 198

१०. “व्यत्तेन^४ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो — सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे मेत्तियभुम्मज्जका भिक्खू आयस्सन्त दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनयं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल,
15 सङ्घो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे मेत्तियभुम्मज्जका भिक्खू आयस्सन्त दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनयं याचति । सङ्घो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं देति । यस्सायस्सतो खमति आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयस्स
20 दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे००० ततिय पि एतमत्थं वदामि — सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । इमे मेत्तियभुम्मज्जका भिक्खू आयस्सन्त दब्बं मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धंसेन्ति । आयस्सा दब्बो मल्लपुत्तो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनयं याचति । सङ्घो आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयं देति । यस्सायस्सतो खमति
25 आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नो सङ्घेन आयस्सतो दब्बस्स मल्लपुत्तस्स सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

११. “पञ्चिमानि, भिक्खवे, धम्मिकानि सतिविनयस्स दानानि । सुद्धो होति भिक्खु

१ बुट्ठान-सी० । २ सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३ एत्थ ‘भन्ते सङ्घ’ इति पाठो सी०, स्या०, म० पोत्थकेसु दिस्सति । ४. व्यत्तेन-सी०, रो० ।

अनापत्तिको, अनुवदन्ति च नं, याचति च, तस्स सङ्घो सतिविनय देति धम्मेन समग्गेन^१—
इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मिकानि सतिविनयस्स दानानी” ति ।

§ ३. अमूळहविनयो

१२. तेन खो पन समयेन गग्गो भिक्खु उम्मत्तको होति, चित्तविपरियासकतो ।
तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणक अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्तं^२ ।
भिक्खू गग्ग भिक्खु उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति—^५
“सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता” ति^३ सो एव वदेति—“अह खो, आवुसो,
उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं
अस्सामणकं अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । नाह त सरामि । मूळहेन मे एत कत” ति ।
एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव—“सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता” ति^४ ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—^{१०}
“कथ हि नाम भिक्खू गग्ग भिक्खुं उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया
चोदेस्सन्ति—‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । सो एव वदेति—‘अह खो,
आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन
बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । नाह त सरामि । मूळहेन मे एतं कतं’ ति ।
एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव—“सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता” ति^{१५} अथ खो^{१५}
ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “सच्च किर, भिक्खवे...पे०० “सच्च भगवा” ति ।
विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननुलोमिकं अप्पटिरूपं
अस्सामणक अकप्पियं अकरणीय । कथ हि नाम ते भिक्खवे... पे०० नेत, भिक्खवे,
अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान
चेव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्बथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू^{२०}
अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय
कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स
सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनां तदनुच्छविकं
तदनुलोमिकं धम्मिं कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो गग्गस्स भिक्खुनो अमूळहस्स^१ अमूळहविनय देतु । एवं^{२५}
च पन, भिक्खवे, दातब्बो—

“तेन, भिक्खवे, गग्गेन भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा, एकंस उत्तरासङ्गं करित्वा,
बुद्धानं^४ भिक्खून पादे वन्दित्वा, उक्कुटिकं निसीदित्वा, अज्जलि पग्गहेत्वा, एवमस्स

१. समग्गे-रो० । २. भासितपरिक्कन्तं-सी०, रो० । ३. सी० पोत्थके नत्थि । ४. बुद्धान-सी० ।

वचनीयो—‘अह, भन्ते, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्तं^१ । मं भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति—‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्तिं आपज्जिता’ ति^२ त्याह एवं वदामि—‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्त । नाह तं सरामि । मूळ्हेन मे एत कत’ ति । एवं पि म वुच्चमाना चोदेन्तेव—‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्तिं आपज्जिता’ ति^३ सोह, भन्ते, अमूळ्हो सङ्घं अमूळ्हविनयं याचामी’ति । दुतियं पि याचित्तब्बो । ततियं पि याचित्तब्बो—‘अहं, भन्ते, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्त । म भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति—‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्तिं आपज्जिता’ति^४ त्याहं एव वदामि—‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्त । नाहं त सरामि मूळ्हेन मे एतं कत’ ति । एवं पि म वुच्चमाना चोदेन्तेव—‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्तिं आपज्जिता’ ति^५ सोहं, भन्ते, अमूळ्हो ततिय पि, भन्ते, सङ्घं^६ अमूळ्हविनयं याचामी’ ति ।

१३. “व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो— सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अय गग्गो भिक्खु उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । भिक्खू गग्गं भिक्खु उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति—‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्तिं आपज्जिता’ ति^२ सो एव वदेति—‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्त । नाह तं सरामि, मूळ्हेन मे एतं कतं’ ति । एवं पि नं वुच्चमाना चोदेन्तेव—‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्तिं आपज्जिता’ ति^३ सो अमूळ्हो सङ्घं अमूळ्हविनयं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयं ददेय्य । एसा जत्ति ।

२५ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं गग्गो भिक्खु उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । भिक्खू गग्गं भिक्खुं उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्तेव—‘सरतायस्सा एवरूपिं आपत्तिं आपज्जिता’ति^४ सो एवं वदेति—‘अहं खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसिं चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाहं तं सरामि मूळ्हेन मे एतं कतं’ति । एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव—

१. भसितपरिक्कन्तं—सी०, रो० । २. रो० पोत्थके नत्थि । ३. व्यत्तेन—सी० । ४. चोदेन्ति—सी० ।

‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्ति आपज्जिता’ ति^१ सो अमूळ्हो सङ्घो अमूळ्हविनय याचति । सङ्घो गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनय देति । यस्सायस्मतो खमति गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे०० दिन्नो सङ्घेन गग्गस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयो । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं^५ धारयामी ति ।

१४ “तीणिमानि,^१ भिक्खवे, अधम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि, तीणि धम्मिकानि ।

“कतमानि तीणि अधम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि ?

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्ति आपन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा,^{१०} सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्ति आपज्जिता’ ति^१ सो सरमानो व एवं वदेति — ‘न खो अह, आवुसो, सरामि एवरूपिं आपत्ति आपज्जिता’ ति । तस्स सङ्घो अमूळ्हविनय देति । अधम्मिकं अमूळ्हविनयस्स दानं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्ति आपन्नो होति । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्ति आपज्जिता’ ति^१ सो सरमानो^{१५} व एव वदेति — ‘सरामि खो अहं, आवुसो, यथा सुपिनन्तेना’ ति । तस्स सङ्घो अमूळ्हविनयं देति । अधम्मिकं अमूळ्हविनयस्स दानं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु आपत्ति आपन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्ति आपज्जिता’ ति^१ सो अनुम्मत्तको उम्मत्तकालयं करोति — ‘अहं पि खो एव करोमि । तुम्हे पि एवं करोथ । मय्हं पि एत^{२०} कप्पति । तुम्हाकं पेतं कप्पती’ ति । तस्स सङ्घो अमूळ्हविनय देति । अधम्मिकं अमूळ्हविनयस्स दान ।

“इमानि तीणि अधम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि ।

१५. “कतमानि तीणि धम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि ?

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन^{२५} चित्तविपरियासकतेन बहं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्तं^३ । तमेनं चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘सरतायस्मा एवरूपिं आपत्ति आपज्जिता’ ति^१ सो असरमानो^३ व एवं वदेति — ‘न खो अह, आवुसो, सरामि एवरूपिं आपत्ति आपज्जिता’ ति । तस्स सङ्घो अमूळ्हविनय देति । धम्मिकं अमूळ्हविनयस्स दानं ।

१ तीणीमानि-स्या०, रो०, तीनिमानि-सी० । २. भासितपरिक्कन्तं-सी०, रो० । ३. अस्सरमानो-म० ।

R. 83

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्त । तमेन चोदेति सद्धो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति १ सो असरमानो व एवं वदेति — ‘सरामि खो अह, आवुसो, यथा सुपिनन्तेना’ ति । तस्स 5 सद्धो अमूळ्हविनय देति । धम्मिक अमूळ्हविनयस्स दानं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्त । तमेन चोदेति सद्धो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति १ सो उम्मत्तको उम्मत्तकालय करोति — ‘अहं पि एव करोमि । तुम्हे पि एव करोथ । मय्हं पि 10 एतं कप्पति । तुम्हाकप्पेत कप्पती’ ति । तस्स सद्धो अमूळ्हविनय देति । धम्मिक अमूळ्ह-विनयस्स दानं ।

“इमानि तीणि^१ धम्मिकानि अमूळ्हविनयस्स दानानि” ति ।

§ ४. पटिञ्जातकरणं

१६. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अप्पटिञ्जाय^१ भिक्खून् कम्मनि करोन्ति — तज्जनीयं^२ पि, नियस्सं^३ पि, पब्बाजनीयं^४ पि, पटिसारणीयं^५ पि, उक्खेपनीयं^६ पि । 15 ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू अप्पटिञ्जाय भिक्खून् कम्मनि करिस्सन्ति — तज्जनीय पि, नियस्स पि, पब्बाजनीयं पि, पटिसारणीय पि, उक्खेपनीय पी” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “सच्च किर, भिक्खवे • पे०... 20 “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेस मोघपुरिसानं अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्खवे ...पे०...नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवणं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय 25 अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वणं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“न, भिक्खवे, अप्पटिञ्जाय भिक्खून् कम्मं कातब्ब — तज्जनीय वा, नियस्सं वा, पब्बाजनीयं वा, पटिसारणीयं वा, उक्खेपनीयं वा । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति ।

१ तीनि-सी० । २ अपटिञ्जाय-सी०, रो० । ३ तज्जनीयं-रो० । ४. निस्सयं-रो० । ५ पब्बाजनीयं-रो० । ६ पटिसारणीयं-रो० । ७, उक्खेपनीयं-रो० ।

१७ “एव खो, भिक्खवे, अधम्मिक होति पटिञ्जातकरणं, एव धम्मिक ।

“कथं च, भिक्खवे, अधम्मिक होति पटिञ्जातकरणं ?

“भिक्खु पाराजिकं अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘पाराजिकं आयस्सा अज्झापन्नो’ ति ? सो एव वदेति — ‘न खो अह, आवुसो, पाराजिकं अज्झापन्नो, सङ्घादिसेसं अज्झापन्नो’ ति । तं सङ्घो सङ्घादिसेसेन ५ कारेति । अधम्मिकं पटिञ्जातकरणं ।

“भिक्खु पाराजिकं अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘पाराजिकं आयस्सा अज्झापन्नो’ ति ? सो एव वदेति — ‘न खो अह, आवुसो, पाराजिकं अज्झापन्नो, थुल्लच्चयं पे० पाचित्तियं पे० पाटिदेसनीयं १ पे०...दुक्कटं पे० दुब्भासितं अज्झापन्नो’ ति । तं सङ्घो दुब्भासितेन कारेति । 10 अधम्मिकं पटिञ्जातकरणं ।

“भिक्खु सङ्घादिसेसं पे० थुल्लच्चयं पे० पाचित्तियं पे० पाटिदेसनीयं पे०...दुक्कटं पे० दुब्भासितं अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘दुब्भासितं आयस्सा अज्झापन्नो’ ति ? सो एवं वदेति — ‘न खो अह, आवुसो, दुब्भासितं अज्झापन्नो, पाराजिकं अज्झापन्नो’ ति । तं सङ्घो 15 पाराजिकेन कारेति । अधम्मिकं पटिञ्जातकरणं ।

“भिक्खु दुब्भासितं अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘दुब्भासितं आयस्सा अज्झापन्नो’ ति ? सो एव वदेति — ‘न खो अह, आवुसो, दुब्भासितं अज्झापन्नो, सङ्घादिसेसं पे० थुल्लच्चयं पे० पाचित्तियं १ पे०...पाटिदेसनीयं पे०...दुक्कटं अज्झापन्नो’ ति । तं सङ्घो दुक्कटेन कारेति । 20 अधम्मिकं पटिञ्जातकरणं ।

R 84

“एव खो, भिक्खवे, अधम्मिकं होति पटिञ्जातकरणं ।

“कथं च, भिक्खवे, धम्मिकं होति पटिञ्जातकरणं ?

B 204

“भिक्खु पाराजिकं अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘पाराजिकं आयस्सा अज्झापन्नो’ ति ? सो एव वदेति — ‘आमावुसो, पाराजिकं 25 अज्झापन्नो’ ति । तं सङ्घो पाराजिकेन कारेति । धम्मिकं पटिञ्जातकरणं ।

“भिक्खु सङ्घादिसेसं पे० थुल्लच्चयं पे० पाचित्तियं पे० पाटिदेसनीयं १ पे०...दुक्कटं...पे०...दुब्भासितं अज्झापन्नो होति । तमेन चोदेति सङ्घो वा, सम्बहुला वा, एकपुग्गलो वा — ‘दुब्भासितं आयस्सा अज्झापन्नो’ ति ? सो एवं वदेति —

‘आमावुसो, दुब्भासित अज्जापन्नो’ ति । तं सङ्घो दुब्भासितेन कारेति । धम्मिकं पटिञ्जातकरणं ।

“एव खो, भिक्खवे, धम्मिकं होति पटिञ्जातकरणं” ति ।

§ ५. येभुय्यसिका

१८. तेन खो पन समयेन भिक्खू सङ्घमज्झै भण्डनजाता कलहजाता विवादापन्ना
 ५ अञ्जमञ्जं मुखसत्तीहि वितुदन्ता^१ विहरन्ति, न सकौन्ति तं अधिकरणं वूपसमेतुं । भगवतो^२
 एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूप अधिकरण येभुय्यसिकाय वूपसमेतुं ।
 पञ्चहङ्गेहि^३ समन्नागतो भिक्खु सलाकग्गाहापको^४ सम्मन्नितब्बो — यो न छन्दागति गच्छेय्य, न
 दोसागति गच्छेय्य, न मोहागति गच्छेय्य, न भयागति गच्छेय्य, गहितागहितं च जानेय्य ।

१९. “एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा
 १० व्यत्तेन^५ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो — सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स
 पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुं सलाकग्गाहापकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खु सलाकग्गाहापकं सम्मन्नति ।
 यत्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सलाकग्गाहापकस्स सम्मुत्ति,^६ सो तुण्हस्स, यस्स
 नक्खमति, सो भासेय्य । सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सलाकग्गाहापको । खमति सङ्घस्स,
 १५ तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

B 205,

R 85

२० “दसयिमे, भिक्खवे, अधम्मिका सलाकग्गाहा^७, दस धम्मिका सलाकग्गाहा^८ ।
 क्तमे दस अधम्मिका सलाकग्गाहा^९ ओरमत्तक च अधिकरणं होति, न च गतिगतं होति,
 न च सरितसारितं होति, जानाति अधम्मवादी बहुतरा ति, अप्पेव नाम अधम्मवादी बहुतरा
 अस्सू ति, जानाति सङ्घो भिज्जिस्सती ति, अप्पेव नाम सङ्घो भिज्जेय्या ति, अधम्मेन
 २० गण्हन्ति, वग्गा गण्हन्ति, न च यथादिट्ठिया गण्हन्ति — इमे दस अधम्मिका सलाकग्गाहा ।

“क्तमे दस धम्मिका सलाकग्गाहा^९ न च ओरमत्तकं अधिकरणं होति, गतिगत
 च होति, सरितसारितं च होति, जानाति धम्मवादी बहुतरा ति, अप्पेव नाम धम्मवादी
 बहुतरा अस्सू ति, जानाति सङ्घो न भिज्जिस्सती ति, अप्पेव नाम सङ्घो न भिज्जेय्या ति,
 धम्मेन गण्हन्ति, समग्गा गण्हन्ति, यथादिट्ठिया च गण्हन्ति — इमे दस धम्मिका
 २५ सलाकग्गाहा” ति ।

१ वितुदेन्ता-स्या० । २ ते भिक्खू भगवतो-स्या० । ३ पञ्चहि भिक्खवे अङ्गेहि-सी० ।
 ४. सलाकग्गाहापको-सी०, स्या०, रो० । ५ व्यत्तेन-सी०, रो० । ६ सम्मति-स्या० । ७, सलाकग्गाहा-
 सी०, स्या०, रो० । ८, सी०, स्या०, रो० पोथकेसु नत्थि ।

§ ६. तस्सपापिय्यसिका

२१ तेन खो पन समयेन उपवाळो^१ भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अञ्जेनञ्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम उपवाळो भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानिस्सति, पटिजानित्वा अवजानिस्सति, अञ्जेनञ्जं पटिचरिस्सति,^५ सम्पजानमुसा भासिस्सती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्च किर, भिक्खवे · पे० “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिकं अप्पटिरूप अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथं हि नाम सो, भिक्खवे पे० नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं^{१०} अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा त भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

15

“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं^२ करोतु । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्बं । पठम उपवाळो भिक्खु चोदेतब्बो, चोदेत्वा सारेतब्बो, सारेत्वा आपत्तिं आरोपेतब्बो^३, आपत्तिं आरोपेत्वा^४ ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

२२. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उपवाळो भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अञ्जेनञ्जं पटिचरति,^{२०} सम्पजानमुसा भासति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्य-
सिकाकम्मं करेय्य । एसा जत्ति ।

B

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं उपवाळो भिक्खु सङ्घमज्जे आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अञ्जेनञ्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । सङ्घो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करोति । यत्सायस्सतो^{२५} खमति उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि...पे० ततिय पि एतमत्थं वदामि... पे०... ।

१ उवाळो-सी०, रो० । २ तस्सपापिय्यसिकाकम्म-म०, स्या० । ३ आपत्ति आरोपेतब्बा-सी०, स्या०, आपत्तिं रोपेतब्बो-रो० । ४ रोपेत्वा-रो० ।

“कतं सङ्घेन उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं^१ । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

R 86

२३ “पञ्चिमानि, भिक्खवे, धम्मिकानि तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणानि । असुचि^२ च होति, अलज्जी च, सानुवादो च, तस्स सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करोति
५ धम्मेन, समग्गेन^३—इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च धम्मिकानि तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणानि ।

अधम्मकम्मद्वादसकं

२४ “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागत तस्सपापिय्यसिकाकम्म अधम्मकम्मं च^४ होति, अविनयकम्म च, दुवूपसन्त च । असम्मुखा कत होति, अप्पटिपुच्छा कत^५ होति, अप्पटिञ्जाय^६ कत होति ··पे०···अधम्मेन कत होति, वग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तस्सपापिय्यसिकाकम्म अधम्मकम्मं च होति, अविनयकम्मं
10 च, दुवूपसन्त च ।

(यथा हेट्ठा पञ्चमपिट्ठे वित्थारितं तथा एत्था पि वित्थारेतब्बं)

धम्मकम्मद्वादसकं

२५. “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतं तस्सपापिय्यसिकाकम्मं धम्मकम्मं च^७ होति, विनयकम्म च, सुवूपसन्तं च । सम्मुखा कतं होति, पटिपुच्छा कतं होति, पटिञ्जाय कतं होति पे० धम्मेन कतं होति, समग्गेन कतं होति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागत तस्सपापिय्यसिकाकम्मं धम्मकम्मं च होति, विनयकम्मं च, सुवूपसन्तं च ।

(यथा हेट्ठा सत्तमपिट्ठे वित्थारितं तथा एत्था पि वित्थारेतब्बं)

आकङ्खमानच्छकं

B 207

15 २६ (१) “तीहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य । भण्डनकारको होति कलहकारको विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको, बालो होति अब्यत्तो^८ आपत्तिबहुलो अनपदानो, गिहिसंसट्ठो^९ विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससग्गेहि—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य ।

20 (२) “अपरेहि पि, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य । अधिसीले सीलविपन्नो होति, अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेहि खो, भिक्खवे · पे०···।

(३) “अपरेहि पि, भिक्खवे· पे०···बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्णं

१ तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणं—सी० । २ असुची—सी० । ३ समग्गे—रो० । ४ अधम्मकम्मञ्चैव—स्या० । ५ अपटिपुच्छा—सी०, रो० । ६ अपटिञ्जाय सी०, रो० । ७ धम्मकम्मञ्चैव—स्या० । ८ अब्यत्तो—सी०, रो० । ९ गिहीससट्ठो—सी० ।

भासति, सङ्घस्स अवणं भासति—इमेहि खो, भिक्खवे, तीहङ्गेहि समन्नागतस्स भिक्खुनो आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य ।

(४) “तिण, भिक्खवे, भिक्खून आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य । एको भण्डनकारको होति पे० सङ्घे अधिकरणकारको, एको बालो होति अब्यत्तो आपत्तिबहुलो अनपदानो, एको गिहिससट्ठो विहरति अननुलोमिकेहि गिहिससगोहि—इमेस ५ खो, भिक्खवे, तिण भिक्खून आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करेय्य ।

(५) “अपरेस पि, भिक्खवे, तिणं भिक्खून आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य । एको अधिसीले सीलविपन्नो होति, एको अज्झाचारे आचारविपन्नो होति, एको अतिदिट्ठिया दिट्ठिविपन्नो होति—इमेस खो, भिक्खवे...पे०० ।

(६) अपरेस पि, भिक्खवे...पे०० एको बुद्धस्स अवणं भासति, एको धम्मस्स 10 अवणं भासति, एको सङ्घस्स अवणं भासति—इमेस खो, भिक्खवे, तिण भिक्खून आकङ्खमानो सङ्घो तस्सपापिय्यसिकाकम्म करेय्य ।

अट्टारसवत्तं

२७ “तस्सपापिय्यसिकाकम्मकतेन^१, भिक्खवे^२, भिक्खुना सम्मा वत्तित्त्व । तत्राय सम्मावत्तना — न उपसम्पादेत्त्व, न निस्सयो दातब्बो, न सामणोरो उपट्ठापेतब्बो, न भिक्खुनो-वाद्कसम्मुति^३ सादितब्बा, सम्मतेन पि भिक्खुनियो न ओवदितब्बा । याय आपत्तिया 15 सङ्घेन तस्सपापिय्यसिकाकम्म कत होति सा आपत्ति न आपज्जितब्बा, अञ्जा वा तादिसिका, ततो वा पापिद्वतरा । कम्म न गरहितत्त्व, कम्मिका न गरहितत्त्वा । न पकतत्तस्स भिक्खुनो उपोसथो ठपेतब्बो, न पवारणा ठपेतब्बा, न सवचनीय कातत्त्व, न अनुवादो पट्टपेतब्बो, न ओकासो कारेतब्बो, न चोदेत्त्वो, न सारेत्त्वो, न भिक्खूहि^४ सम्पयोजेत्त्व” ति । अथ खो सङ्घो उपवाळस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं अकासि । 20

§ ७. तिणवत्थारकं

२८ तेन खो पन समयेन भिक्खून भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नानं विहरतं बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्त^५ । अथ खो तेस भिक्खूनं एतदहोसि—“अम्हाक खो भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नानं विहरत बहुं अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्तं । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्ज कारेस्साम,^६ सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय^७ वाळत्ताय^८ भेदाय सवत्तेय्य । कथ नु खो अम्हेहि 25 R 1 पटिपज्जितत्त्व”ति १ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

१ तेन तस्सपापिय्यसिकाकम्मकतेन—स्या० । २ रो० पोत्थके नत्थि । ३ भिक्खुनोवादक सम्मति—स्या० । ४ भिक्खु भिक्खूहि—स्या० । ५ भासितपरिक्कन्तं—सी०, रो० । ६ कारेय्याम—रो० । ७ कक्खळत्ताय—स्या० । ८ वाळत्ताय—स्या०, बालत्ताय—रो० ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खून् भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नान विहरतं बहु अस्सामणक अज्झाचिण्णं होति भासितपरिक्कन्त । तत्र चे' भिक्खून् एवं होति — ‘अम्हाकं खो भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नानं विहरत बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्त, सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्या’ ति, अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूपं अधिकरणं तिणवत्थारकेन वूपसमेतुं । एवं च पन, भिक्खवे, वूपसमेतब्बं । सब्बेहेव एकज्झ सन्निपतितब्ब, सन्निपतित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं भण्डनजातान कलहजातानं विवादापन्नानं विहरतं बहु अस्सामणक अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदि सङ्घस्स पत्तकळ्ळ, सङ्घो इमं अधिकरणं तिणवत्थारकेन वूपसमेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्ज,^१ ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं^२” ति ।

“एकतोपक्खिकानं भिक्खून् ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो आपेतब्बो —

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अम्हाकं भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरतं बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्त । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदायस्सन्तानं पत्तकळ्ळ, अहं या चेव आयस्सन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्सन्तानं चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं ति ।

“अथापरेसं एकतोपक्खिकानं भिक्खून् ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो आपेतब्बो —

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अम्हाकं भण्डनजातानं कलहजातानं विवादापन्नान विहरतं बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्त । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय संवत्तेय्य । यदायस्सन्तानं पत्तकळ्ळ, अहं या चेव आयस्सन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्सन्तानं चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसेय्यं, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं ति ।

२९. “अथापरेसं” एकतोपक्खिकानं भिक्खून् ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

१. चे भिक्खवे—स्या० । २ थूल्लवज्जं—रो० । ३ गिहिपटिसंयुत्तं—स्या०, रो०, गिहिपटिसंयुत्तं—सी० । ४. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।

“सुणातु मे, भन्ते, सद्धो । अम्हाकं भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नानं विहरतं बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्ज कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदि सद्धस्स पत्तकल्ल, अह या चेव इमेस आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्सन्तान अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सद्धमज्जे तिणवत्थारकेन देसेय्य, 5 B 210 ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सद्धो । अम्हाकं भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । अह या चेव इमेस आयस्सन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्सन्तानं अत्थाय, अत्तनो 10 च अत्थाय, सद्धमज्जे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं । यस्सायस्सतो खमति अम्हाकं इमास आपत्तीनं सद्धमज्जे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“देसिता अम्हाकं इमा आपत्तियो सद्धमज्जे तिणवत्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्त । खमति सद्धस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति । 15 R 88

३०. “अथापरैस एकतोपक्खिकानं भिक्खुन व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सद्धो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सद्धो । अम्हाकं भण्डनजातान कलहजातानं विवादापन्नान विहरतं बहु अस्सामणक अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्ज कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदि 20 सद्धस्स पत्तकल्ल, अह या चेव इमेस आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेसं चेव आयस्सन्तानं अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सद्धमज्जे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं । एसा जत्ति । B 211

“सुणातु मे, भन्ते, सद्धो । अम्हाकं भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नानं विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्तं । सचे मय इमाहि आपत्तीहि 25 अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । अहं या चेव इमेसं आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेसं चेव आयस्सन्तान अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सद्धमज्जे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं । यस्सायस्सतो खमति अम्हाक इमास आपत्तीनं सद्धमज्जे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसंयुत्तं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 30

१ व्यत्तेन-सी०, रो० ।

“देसिता अम्हाकं इमा आपत्तियो सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“एवं च पन, भिक्खवे, ते भिक्खू ताहि आपत्तीहि वुड्ढिता होन्ति, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं, ठपेत्वा दिट्ठाविकम्म, ठपेत्वा^१ ये न तत्थ होन्ती” ति ।

§ ८. अधिकरणं

३१ तेन खो पन समयेन भिक्खू पि भिक्खूहि विवदन्ति^१, भिक्खू पि भिक्खूनीहि विवदन्ति^२, भिक्खुनियो पि भिक्खूहि विवदन्ति, छन्नो पि भिक्खु भिक्खुनीन अनुपखज्ज भिक्खूहि सद्धि विवदति, भिक्खुनीनं पक्ख गाहेति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिच्यन्ति^३ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छन्नो भिक्खु भिक्खुनीनं अनुपखज्ज भिक्खूहि सद्धि विवदिस्सति, भिक्खुनीन पक्ख गाहेस्सती ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमतथ आरोचेसु । “सच्च किर, भिक्खवे पे०० “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविक, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिक अप्पटिरूप अस्सामणक अक्कप्पिय अकरणीयं । कथं हि नाम सो, भिक्खवे०० पे०० नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२० “चत्तारिमानि^४, भिक्खवे, अधिकरणानि — विवादाधिकरण, अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किञ्चाधिकरणं ।

“तत्थ कतमं विवादाधिकरणं^५ इध पन,^६ भिक्खवे, भिक्खू विवदन्ति — धम्मो ति वा अधम्मो ति वा, विनयो ति वा अविनयो ति वा, भासितं लपित तथागतेना ति वा अभासित अलपित तथागतेना ति वा, आचिण्ण तथागतेना ति वा अनाचिण्णं तथागतेना ति वा, पञ्चत्त^७ तथागतेना ति वा अप्पञ्चत्त^८ तथागतेना ति वा, आपत्ती ति वा अनापत्ती ति वा, लहुका आपत्ती ति वा गरुका आपत्ती ति वा, सावसेसा आपत्ती ति वा अनवसेसा आपत्ती ति वा,

१ सी० पोत्थके नत्थि । २ एत्थ ‘भिक्खू पि भिक्खूहि विवदन्ति’ इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ३. एत्थ ‘भिक्खू पि भिक्खूनीहि विवदन्ति’ इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि । ४ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । ५ चत्तारिमानि-स्या०, रो० । ६ रो० पोत्थके नत्थि । ७. अपञ्चत्त-सी०, स्या०, रो० ।

दुहुला आपत्ती ति वा अदुहुला आपत्ती ति वा ? य तत्थ भण्डन कलहो विगाहो विवादो नानावादो अब्जथावादो विपच्चताय^१ वोहारो मेधग^२—इदं वुच्चति विवादाधिकरणं ।

“तत्थ कतम अनुवादाधिकरणं ? इध पन,^३ भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु अनुवदन्ति सीलविपत्तिया वा आचारविपत्तिया वा दिट्ठिविपत्तिया वा आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदान—^५ इदं वुच्चति अनुवादाधिकरणं ।

“तत्थ कतम आपत्ताधिकरणं ? पच्च पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरणं, सत्त पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरणं—इदं वुच्चति आपत्ताधिकरणं ।

R 86

“तत्थ कतम किच्चाधिकरणं ? या सङ्घस्स किच्चयता, करणीयता, अपलोकनकम्म, अत्तिकम्म, अत्तिदुत्तियकम्म, अत्तिचतुत्थकम्म—इदं वुच्चति किच्चाधिकरणं ।

10

३२ “विवादाधिकरणस्स कि मूलं ? छ विवादमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं । तीणि पि अकुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं, तीणि पि कुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमानि छ विवादमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ? इध, भिक्खवे^४, भिक्खु कोधनो होति उपनाही । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु कोधनो होति उपनाही, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्घे पि अगारवो विहरति 15 अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी^५ होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्घे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्घे विवादं जनेति । सो^६ होति विवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सान । एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूलं अज्जत्तं वा बहिद्धा वा समनुपस्सेय्याथ,^७ 20 तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूप चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूलं अज्जत्तं वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स आयति अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स पापकस्स 25 विवादमूलस्स पहानं होति । एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स आयति अनवस्सवो होति ।

B 211

“पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति पळासी^८ . पे० . ‘ इस्सुकी होति 25 मच्छरी, सठो होति मायावी, पापिच्छो होति मिच्छादिट्ठी, सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानग्गाही^९ दुप्पटिनिस्सग्गी । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानग्गाही दुप्पटिनिस्सग्गी, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति

१ विपच्चयनाय—सी० । २ मेधकं—रो०, सी० । ३ रो० पोत्थके नत्थि । ४ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ५ परिपूरकारी—स्या० । ६ यो—म० । ७ पळासी—रो० । ८ रो० पोत्थके पेय्यालो नत्थि । ९ आधानग्गाही—सी०, स्या०, रो० ।

अप्पतिस्सो, सङ्घे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि ...पे०... सङ्घे पि . पे०... सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्घे विवादं जनेति । सो^१ होति विवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनु-
 5 स्सान । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूल अज्झत्तं वा बहिद्धा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, विवादमूल अज्झत्त वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स विवादमूलस्स आयति अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स पहानं होति । एवमेतस्स पापकस्स विवादमूलस्स आयति अनवस्सवो होति ।
 10 इमानि छ विवादमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमानि तीणि^१ अकुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं^२ इध पन, भिक्खवे, भिक्खू^३ लुद्धचित्ता विवदन्ति, दुट्ठचित्ता विवदन्ति, मूळ्हचित्ता विवदन्ति—धम्मो ति वा अधम्मो ति वा, विनयो ति वा अविनयो ति वा, भासितं लपित तथागतेना ति वा अभासितं अलपितं तथागतेना ति वा, आचिण्ण तथागतेना ति वा अनाचिण्णं तथागतेना ति वा,
 15 पञ्जत्तं तथागतेना ति वा अप्पञ्जत्तं^४ तथागतेना ति वा, आपत्ती ति वा अनापत्ती ति वा, लहुक्का आपत्ती ति वा गरुक्का आपत्ती ति वा, सावसेसा आपत्ती ति वा अनवसेसा आपत्ती ति वा, दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा । इमानि तीणि अकुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ।

B 214

R 90

“कतमानि तीणि कुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं^२ इध पन, भिक्खवे, भिक्खू^३ अलुद्धचित्ता विवदन्ति, अदुट्ठचित्ता विवदन्ति, अमूळ्हचित्ता विवदन्ति—धम्मो ति वा अधम्मो ति वा . पे० . दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा । इमानि तीणि कुसलमूलानि विवादाधिकरणस्स मूलं ।

३३. “अनुवादाधिकरणस्स किं मूलं^२ छ अनुवादमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं । तीणि^१ पि अकुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं, तीणि पि कुसलमूलानि अनुवादाधि-
 25 करणस्स मूलं, कायो पि अनुवादाधिकरणस्स मूलं, वाचा पि अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमानि छ अनुवादमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं^२ इध पन, भिक्खवे,^६ भिक्खु कोधनो होति उपनाही । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु कोधनो होति उपनाही, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्घे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरि पि

१. यो-स्या०, म०, रो० । २. तीनि-सी० । ३. इध भिक्खवे भिक्खु-म०, इध भिक्खु-सी०, रो० । ४. अपञ्जत्त-सी० । ५. तीनि-सी० । ६. एत्थ ‘पन भिक्खवे’ इति पाठो सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि...पे० . सङ्घे पि ..पे०...सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्घे अनुवाद जनेति । सो^१ होति अनुवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सान । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूल अज्झत्तं वा बहिद्धा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूलं^५ अज्झत्तं वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स आयति अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स पहान होति । एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स आयति अनवस्सवो होति ।

“पुन च परं, भिक्खवे, भिक्खु मक्खी होति पळासी...पे० . इस्सुकी होति मच्छरी, सठो होति मायावी, पापिच्छो होति मिच्छादिट्ठी, सन्दिट्ठिपरामासी होति आधा-¹⁰ नग्गाही^१ दुप्पटिनिस्सग्गी । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सन्दिट्ठिपरामासी होति आधानग्गाही दुप्पटिनिस्सग्गी, सो सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सङ्घे पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, सिक्खाय पि न परिपूरकारी^३ होति । यो सो, भिक्खवे, भिक्खु सत्थरि पि अगारवो विहरति अप्पतिस्सो, धम्मे पि पे० . सङ्घे पि...पे० . सिक्खाय पि न परिपूरकारी, सो सङ्घे अनुवादं जनेति । सो^५ होति¹⁵ B. 2 अनुवादो बहुजनाहिताय बहुजनासुखाय बहुनो जनस्स अनत्थाय अहिताय दुक्खाय देवमनुस्सानं । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्धा वा समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानाय वायमेय्याथ । एवरूपं चे तुम्हे, भिक्खवे, अनुवादमूलं अज्झत्तं वा बहिद्धा वा न समनुपस्सेय्याथ, तत्र तुम्हे, भिक्खवे, तस्सेव पापकस्स अनुवादमूलस्स आयति अनवस्सवाय पटिपज्जेय्याथ । एवमेतस्स²⁰ पापकस्स अनुवादमूलस्स पहानं होति । एवमेतस्स पापकस्स अनुवादमूलस्स आयति अनवस्सवो होति । इमानि छ अनुवादमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमानि तीणि^१ अकुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं^२ इध पन, भिक्खवे, भिक्खू^६ भिक्खुं लुद्धचित्ता अनुवदन्ति, दुट्ठचित्ता अनुवदन्ति, मूळ्हचित्ता अनुवदन्ति—सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । इमानि²⁵ तीणि अकुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमानि तीणि कुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूलं^२ इध पन, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु अलुद्धचित्ता अनुवदन्ति, अदुट्ठचित्ता अनुवदन्ति, अमूळ्हचित्ता अनुवदन्ति—

१ यो-स्या०, म०, रो० । २ आधानग्गाही सी०, स्या०, रो० । ३ परिपूरकारी-स्या० ।

४ यो-स्या०, म०, रो० । ५ तीनि-सी० । ६ इध भिक्खवे भिक्खू-म०, सी०, इध भिक्खू-रो० ।

सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । इमानि तीणि कुसलमूलानि अनुवादाधिकरणस्स मूल ।

“कतमो कायो^१ अनुवादाधिकरणस्स मूल^२ इधेकच्चो दुब्बण्णो होति, दुद्दस्सिको, ओकोटिमको, बह्वाबाधो^३, काणो वा, कुणी^४ वा, खञ्जो वा, पक्खहतो वा, येन न अनुवदन्ति ।
५ अय कायो अनुवादाधिकरणस्स मूलं ।

“कतमा वाचा^५ अनुवादाधिकरणस्स मूल^६ इधेकच्चो दुब्बचो होति, मम्मनो^६, एल्लगलवाचो, याय नं अनुवदन्ति । अयं वाचा अनुवादाधिकरणस्स मूल ।

३४. “आपत्ताधिकरणस्स किं मूल^७ छ आपत्तिसमुद्धाना आपत्ताधिकरणस्स मूलं ।
R 216 अत्थापत्ति कायतो समुद्घाति, न वाचतो, न चित्ततो । अत्थापत्ति वाचतो समुद्घाति, न
10 कायतो, न चित्ततो । अत्थापत्ति कायतो च वाचतो च समुद्घाति, न चित्ततो । अत्थापत्ति
कायतो च चित्ततो च समुद्घाति, न वाचतो । अत्थापत्ति वाचतो च चित्ततो च समुद्घाति,
न कायतो^८ । अत्थापत्ति कायतो च वाचतो च चित्ततो च समुद्घाति । इमे छ आपत्तिसमुद्धाना
आपत्ताधिकरणस्स मूल ।

३५. “किञ्चाधिकरणस्स किं मूलं^९ किञ्चाधिकरणस्स एक मूलं—सङ्घो ।

R 91 15 ३६. “विवादाधिकरण कुसल, अकुसल, अब्याकत^{१०} । विवादाधिकरण सिया
कुसलं, सिया अकुसलं, सिया अब्याकत ।

“तत्थ कतम विवादाधिकरणं कुसलं^{११} इध, भिक्खवे, भिक्खू कुसलचित्ता विवदन्ति—
धम्मो ति वा अधम्मो ति वा पे० दुद्दुल्ला आपत्ती ति वा अदुद्दुल्ला आपत्ती ति वा ।
य तत्थ भण्डन कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अब्जथावादो विपच्चताय^{१२} वोहारो
20 मेधगं^{१३}—इदं वुच्चति विवादाधिकरणं कुसलं ।

“तत्थ कतम विवादाधिकरणं अकुसलं^{१४} इध, भिक्खवे, भिक्खू अकुसलचित्ता
विवदन्ति—धम्मो ति वा अधम्मो ति वा पे० दुद्दुल्ला आपत्ती ति वा अदुद्दुल्ला
आपत्ती ति वा । यं तत्थ भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अब्जथावादो
विपच्चताय वोहारो मेधगं—इदं वुच्चति विवादाधिकरणं अकुसल ।

25 “तत्थ कतम विवादाधिकरणं अब्याकतं^{१५} इध, भिक्खवे, भिक्खू अब्याकतचित्ता
विवदन्ति—धम्मो ति वा अधम्मो ति वा पे० दुद्दुल्ला आपत्ती ति वा अदुद्दुल्ला आपत्ती
ति वा । यं तत्थ भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अब्जथावादो विपच्चताय
वोहारो मेधगं—इदं वुच्चति विवादाधिकरणं अब्याकतं ।

१ कतमो च कायो—स्या० । २ बह्वाबाधो—सी०, बह्वाबाधो—स्या० । ३ कुणी—स्या०, रो० ।
४ कतमा च वाचा—स्या० । ५ दुम्मनो—सी० । ६ ‘अत्थापत्ति कायतो च चित्ततो च समुद्घाति, न
वाचतो । अत्थापत्ति वाचतो च चित्ततो च समुद्घाति, न कायतो’ इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि ।
७ अब्याकतं—सी० । ८ विपच्चताय—सी० । ९, मेधकं—सी०, रो० ।

३७ “अनुवादाधिकरण कुसल, अकुसलं, अब्याकतं । अनुवादाधिकरण सिया कुसल, सिया अकुसलं, सिया अब्याकत ।

“तत्थ कतम अनुवादाधिकरण कुसलं ? इध, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु कुसलचित्ता अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता 5 B 217 अनुबलप्पदान — इदं वुच्चति अनुवादाधिकरण कुसलं ।

“तत्थ कतमं अनुवादाधिकरण अकुसलं ? इध, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु अकुसलचित्ता अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदान — इदं वुच्चति अनुवादाधिकरण अकुसल । 10

“तत्थ कतम अनुवादाधिकरण अब्याकतं ? इध, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु अब्याकतचित्ता अनुवदन्ति — सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता अनुबलप्पदान — इदं वुच्चति अनुवादाधिकरण अब्याकतं ।

३८. “आपत्ताधिकरणं कुसलं, अकुसल, अब्याकतं ? आपत्ताधिकरण सिया अकुसलं, 15 सिया अब्याकत, नत्थि आपत्ताधिकरण कुसल ।

“तत्थ कतम आपत्ताधिकरणं अकुसलं ? यं जानन्तो सज्जानन्तो चेच्च अभिवितरित्वा वीतिक्कमो — इदं वुच्चति आपत्ताधिकरण अकुसल ।

“तत्थ कतम आपत्ताधिकरणं अब्याकतं ? यं अजानन्तो असज्जानन्तो अचेच्च अनभिवितरित्वा वीतिक्कमो — इदं वुच्चति आपत्ताधिकरण अब्याकतं । 20

३९ “किञ्चाधिकरण कुसल, अकुसलं, अब्याकतं ? किञ्चाधिकरणं सिया कुसल, सिया अकुसल, सिया अब्याकत ।

“तत्थ कतम किञ्चाधिकरणं कुसलं ? यं सङ्घो कुसलचित्तो कम्म करोति — अपलोकनकम्म, अत्तिकम्मं, अत्तिदुतियकम्म, अत्तिचतुत्थकम्म — इदं वुच्चति किञ्चाधिकरण कुसल ।

“तत्थ कतमं किञ्चाधिकरणं अकुसलं ? यं सङ्घो अकुसलचित्तो कम्म करोति — 25 R 92 अपलोकनकम्म, अत्तिकम्मं, अत्तिदुतियकम्म, अत्तिचतुत्थकम्म — इदं वुच्चति किञ्चाधिकरणं अकुसलं ।

“तत्थ कतमं किञ्चाधिकरण अब्याकतं ? यं सङ्घो अब्याकतचित्तो कम्म करोति — B 218 अपलोकनकम्मं, अत्तिकम्मं, अत्तिदुतियकम्म, अत्तिचतुत्थकम्म — इदं वुच्चति किञ्चाधिकरणं अब्याकत । 30

४०. “विवादो विवादाधिकरणं, विवादो नो अधिकरण, अधिकरणं नो विवादो, अधिकरणं चैव विवादो च । सिया विवादो विवादाधिकरणं, सिया विवादो नो अधिकरण, सिया अधिकरणं नो विवादो, सिया अधिकरणं चैव विवादो च ।

“तत्थ कतमो विवादो विवादाधिकरणं ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू विवदन्ति—
5 धम्मो ति वा अधम्मो ति वा · पे००० दुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्ठुल्ला आपत्ती ति वा । य
तत्थ भण्डन कलहो विग्गहो विवादो नानावादो अब्जथावादो विपच्चताय^१ वोहारो मेधगं^२—
अयं विवादो विवादाधिकरणं ।

“तत्थ कतमो विवादो नो अधिकरणं ? माता पि पुत्तेन विवदति, पुत्तो पि मातरा
विवदति, पिता पि पुत्तेन विवदति, पुत्तो पि पितरा विवदति, माता पि मातरा विवदति,
10 माता पि भगिनिया विवदति, भगिनी पि मातरा विवदति, सहायो पि सहायेन विवदति—
अयं विवादो नो अधिकरणं ।

“तत्थ कतमं अधिकरणं नो विवादो ? अनुवादाधिकरणं, आपत्ताधिकरणं, किञ्चाधि-
करणं— इदं अधिकरणं नो विवादो ।

“तत्थ कतमं अधिकरणं चैव विवादो च ? विवादाधिकरणं अधिकरणं चैव विवादो च ।

15 ४१. “अनुवादो अनुवादाधिकरणं, अनुवादो नो अधिकरणं, अधिकरणं नो अनुवादो,
अधिकरणं चैव अनुवादो च । सिया अनुवादो अनुवादाधिकरणं, सिया अनुवादो नो अधिकरण,
सिया अधिकरणं नो अनुवादो, सिया अधिकरणं चैव अनुवादो च ।

“तत्थ कतमो अनुवादो अनुवादाधिकरणं ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खू भिक्खु
अनुवदन्ति— सीलविपत्तिया वा, आचारविपत्तिया वा, दिट्ठिविपत्तिया वा, आजीवविपत्तिया
B 219 20 वा । यो तत्थ अनुवादो अनुवदना अनुल्लपना अनुभणना अनुसम्पवङ्कता अब्भुस्सहनता
अनुबलप्पदानं— अयं अनुवादो अनुवादाधिकरणं ।

“तत्थ कतमो अनुवादो नो अधिकरणं ? माता पि पुत्त अनुवदति, पुत्तो पि मातरं
अनुवदति, पिता पि पुत्तं अनुवदति, पुत्तो पि पितरं अनुवदति, माता पि मातरं अनुवदति,
माता पि भगिनिं अनुवदति, भगिनी पि मातरं अनुवदति, सहायो पि सहाय अनुवदति—
25 अयं अनुवादो नो अधिकरणं ।

“तत्थ कतमं^३ अधिकरणं नो अनुवादो ? आपत्ताधिकरणं, किञ्चाधिकरणं, विवादाधि-
करणं— इदं अधिकरणं नो अनुवादो ।

“तत्थ कतमं अधिकरणं चैव अनुवादो च ? अनुवादाधिकरणं अधिकरणं चैव
अनुवादो च ।

४२. “आपत्ति आपत्ताधिकरण, आपत्ति नो अधिकरणं, अधिकरणं नो आपत्ति, अधिकरणं चैव आपत्ति च । सिया आपत्ति आपत्ताधिकरण, सिया आपत्ति नो अधिकरणं, सिया अधिकरणं नो आपत्ति, सिया अधिकरणं चैव आपत्ति च ।

“तत्थ कतमं^१ आपत्ति आपत्ताधिकरणं^२ पञ्च पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरण, सत्त पि आपत्तिक्खन्धा आपत्ताधिकरण — अयं आपत्ति आपत्ताधिकरण ।

“तत्थ कतम आपत्ति नो अधिकरणं^३ सोतापत्ति समापत्ति — अय आपत्ति नो अधिकरणं ।

“तत्थ कतमं अधिकरण नो आपत्ति^४ किच्चाधिकरण, विवादाधिकरण, अनुवादाधिकरण — इदं अधिकरण नो आपत्ति ।

“तत्थ कतमं अधिकरणं चैव आपत्ति च^५ आपत्ताधिकरण अधिकरणं चैव आपत्ति च ।

४३ “किच्चं किच्चाधिकरणं, किच्च नो अधिकरण, अधिकरणं नो किच्चं, अधिकरणं चैव किच्चं च । सिया किच्चं किच्चाधिकरण, सिया किच्च नो अधिकरण, सिया अधिकरणं नो किच्चं, सिया अधिकरणं चैव किच्च च ।

“तत्थ कतमं किच्चं किच्चाधिकरणं^६ या सङ्खस्स किच्चयता, करणीयता, अपलोकन-कम्मं, अत्तिकम्मं, अत्तिदुतियकम्म, अत्तिचतुत्थकम्मं — इदं किच्चं किच्चाधिकरण ।

“तत्थ कतम किच्चं नो अधिकरणं^७ आचरियकिच्च, उपज्झायकिच्च, समानुपज्झाय-किच्चं, समानाचरियकिच्चं — इदं किच्चं नो अधिकरण ।

“तत्थ कतमं अधिकरण नो किच्चं^८ विवादाधिकरणं, अनुवादाधिकरण, आपत्ता-धिकरणं — इदं अधिकरणं नो किच्च ।

“तत्थ कतमं अधिकरणं चैव किच्च च^९ किच्चाधिकरणं अधिकरणं चैव किच्चं च ।

§ ९. अधिकरणवूपसमनसमथो

सम्मुखविनयो

४४. “विवादाधिकरणं कतिहि^१ समथेहि सम्मति^२ विवादाधिकरणं द्वीहि समथेहि सम्मति^३ — सम्मुखविनयेन च, येभुय्यसिकाय च । सिया विवादाधिकरणं एकं समथं अनागम्मं येभुय्यसिकं, एकेन समथेन समेय्य — सम्मुखविनयेना ति ? सिया तिस्स^४ वचनीय । यथा कथं विय^५ इध भिक्खू विवदन्ति — धम्मो ति वा अधम्मो ति वा, विनयो ति वा अविनयो^६

१ कतमा-स्या० । २ कतीहि-सी०, स्या०, रो० । ३. रो० पोत्थके नत्थि । ४. सियातिस्स-स्या० सी०, म० ।

ति वा, भासित लपित तथागतेना ति वा अभासित अलपितं तथागतेना ति वा, आचिण्णं तथागतेना ति वा अनाचिण्ण तथागतेना ति वा, पञ्जत्तं तथागतेना ति वा अपञ्जत्तं तथागतेना ति वा, आपत्ती ति वा अनापत्ती ति वा, लहुका आपत्ती ति वा गरुका आपत्ती ति वा, सावसेसा आपत्ती ति वा अनवसेसा आपत्ती ति वा, दुट्टुल्ला आपत्ती ति वा अदुट्टुल्ला आपत्ती ति वा ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु, इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त’ सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सिं^१ सङ्घसम्मखता, धम्मसम्मखता, विनयसम्मखता, पुगलसम्मखता ।

“का च तत्थ सङ्घसम्मखता^२ यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहानं छन्दो आहतो होति, सम्मुखीभूता न पटिकोसन्ति — अयं तत्थ सङ्घसम्मखता ।

B 221,

R 94

“का च तत्थ धम्मसम्मखता, विनयसम्मखता^३ येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थु-सासनेन तं अधिकरण वूपसम्मति — अयं तत्थ धम्मसम्मखता, विनयसम्मखता ।

“का च तत्थ पुगलसम्मखता^४ यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थपच्चत्थिका^५ सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुगलसम्मखता ।

15 “एवं वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्थियं, छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्थियं ।

४५ “ते चे, भिक्खवे, भिक्खू न सक्कोन्ति त अधिकरण तस्सि आवासे वूपसमेतु, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि, यस्सि आवासे सम्बहुला^६ भिक्खू, सो आवासो गन्तब्बो । ते चे, भिक्खवे, भिक्खू तं आवास गच्छन्ता अन्तरामग्गे सक्कोन्ति तं अधिकरण वूपसमेतुं, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्तं । केन वूपसन्तं^७ सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सिं^८ सङ्घसम्मखता, धम्मसम्मखता, विनयसम्मखता, पुगलसम्मखता ।

“का च तत्थ सङ्घसम्मखता^९ यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहानं छन्दो आहतो होति, सम्मुखीभूता न पटिकोसन्ति — अयं तत्थ सङ्घसम्मखता ।

25 “का च तत्थ धम्मसम्मखता, विनयसम्मखता^{१०} येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन तं अधिकरणं वूपसम्मति — अयं तत्थ धम्मसम्मखता, विनयसम्मखता ।

“का च तत्थ पुगलसम्मखता^{११} यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थ-पच्चत्थिका सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुगलसम्मखता ।

“एवं वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्थियं; छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्थियं ।

४६ “ते चे, भिक्खवे, भिक्खू तं आवास आगच्छन्ता^१ अन्तरामग्गे न सक्कोन्ति तं अधिकरण वूपसमेतुं, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि, त आवास गन्त्वा आवासिका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘इद खो, आवुसो, अधिकरण एव जात, एव समुप्पन्न, साधायस्सन्ता^२ इम^३ अधिकरण वूपसमेन्तु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिद अधिकरण सुवूपसन्त अस्सा’ ति ।

5

“सचे, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू वुड्ढतरा^४ होन्ति, आगन्तुका भिक्खू नवकतरा, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘इड्ढ तुम्हे, आयस्सन्तो, मुहुत्त एकमन्त होथ, याव मयं मन्तेमा’ ति । सचे पन, भिक्खवे, आवासिका भिक्खू नवकतरा होन्ति, आगन्तुका भिक्खू वुड्ढतरा, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘तेन हि तुम्हे, आयस्सन्तो, मुहुत्तं इधेव ताव^५ होथ, याव मय मन्तेमा’ ति ।

B 222

“सचे पन^६, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून् मन्तयमानान एव होति—‘न मय सक्कोम इमं अधिकरणं वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेना’ ति, न तं अधिकरण आवासिकेहि भिक्खूहि सम्पटिच्छित्तब्ब^७ । सचे पन, भिक्खवे, आवासिकान भिक्खून् मन्तयमानान एव होति—‘सक्कोम मय इद^८ अधिकरण वूपसमेतु धम्मेन विनयेन^९ सत्थुसासनेना’ ति, तेहि, भिक्खवे, आवासिकेहि भिक्खूहि आगन्तुका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘सचे तुम्हे, आयस्सन्तो, अम्हाक इद^९ अधिकरण यथाजात यथासमुप्पन्न आरोचेस्सथ, यथा च मय इदं अधिकरणं वूपसमेस्साम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा सुवूपसन्तं^{१०} भविस्सति । एव मय इदं अधिकरण सम्पटिच्छिस्साम^{११} । नो चे तुम्हे, आयस्सन्तो, अम्हाक इद अधिकरणं यथाजातं यथासमुप्पन्न आरोचेस्सथ, यथा च मय इद^{१२} अधिकरण वूपसमेस्साम धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा न सुवूपसन्त भविस्सति, न मय इद अधिकरण सम्पटिच्छिस्सामा’ ति । एव सुपरिग्गहित खो, भिक्खवे, कत्वा आवासिकेहि भिक्खूहि त अधिकरणं सम्पटिच्छित्तब्बं ।

R 95

“तेहि, भिक्खवे, आगन्तुकेहि भिक्खूहि आवासिका भिक्खू एवमस्सु वचनीया—‘यथाजातं यथासमुप्पन्न^{१३} मयं इदं अधिकरण आयस्सन्तान आरोचेस्साम । सचे आयस्सन्ता^{१४} सक्कोन्ति एत्तकेन वा एत्तकेन वा^{१५} अन्तरेन इदं अधिकरण वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन तथा सुवूपसन्तं भविस्सति । एव मयं इद अधिकरण आयस्सन्तानं

१ गच्छन्ता-सी०, स्या०, रो० । २ साधायस्सन्तो-सी०, स्या० । ३ इदं-सी० । ४ वुड्ढतरा-सी० । ५ रो० पोत्यके नत्थि । ६ रो०, स्या० पोत्यकेमु नत्थि । ७ न त अधिकरण पटिच्छित्तब्ब-रो० । ८ इम-सी०, स्या०, रो० । ९ इमं-रो०, स्या० । १० वूपसन्तं-रो० । ११ पटिच्छिस्साम-स्या०, रो० । १२ यथासमुप्पन्न-सी०, यथासमुप्पन्न खो-स्या० । १३ आयस्सन्तो-स्या० । १४ एत्तकेन वा-रो० ।

निय्यादेस्साम । नो चे आयस्सन्ता सक्कोन्ति एत्तकेन वा एत्तकेन वा अन्तरेण इदं अधिकरण वूपसमेतुं धम्मेण विनयेण सत्थुसासनेण तथा न सुवूपसन्तं भविस्सति, न मय इद अधिकरणं आयस्सन्तानं निय्यादेस्साम । मयमेव इमस्स अधिकरणस्स सामिनो भविस्सामा' ति । एव सुपरिग्गहितं खो, भिक्खवे, कत्वा आगन्तुकेहि भिक्खूहि तं अधिकरणं 5 आवासिकानं भिक्खून्त निय्यादेतब्बं ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति त अधिकरणं वूपसमेतु, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं^१ । केन वूपसन्तं^२ सम्मुखाविनयेण । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि^३ सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता पे० एव वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तियं, छन्ददायको खीयति, 10 खीयनकं पाचित्तियं ।

उब्बाहिकाय वूपसमनं

४७ “तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्स अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि^१ चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स^२ भासितस्स अत्थो विञ्जायति, अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूप अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेतुं ।

“दसहज्जेहि समन्नागतो भिक्खु उब्बाहिकाय सम्मन्नितब्बो — सीलवा होति, पाति- 15 मोक्खसवरसवुतो विहरति आचारगोचरसम्पन्नो^४ अणुमत्तेसु^५ वज्जेसु भयदस्सावी, समादाय सिक्खति सिक्खान्पदेसु, बहुस्सुतो होति सुतधरो सुतसन्निचयो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्जेकल्याणा परियोसानकल्याणा सात्थं सब्यञ्जनं केवलपरिपुण्ण परिसुद्धं ब्रह्मचरिय अभिवदन्ति, तथारूपस्स धम्मा बहुस्सुता ह्योन्ति, धाता^६ वचसा परिचिता मनसानुपेक्खिता दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा, उभयानि खो पनस्स पातिमोक्खानि वित्थारेण स्वागतानि ह्योन्ति R. 96 20 सुविभक्तानि सुप्पवत्तीनि^७ सुविनिच्छित्तानि सुत्तसो^८ अनुब्यञ्जनसो, विनये खो पन छेको^९ होति असहीरो^{१०}, पटिबलो होति उभो अत्थपच्चत्थिके^{११} सञ्जापेतुं^{१२} निज्जापेतुं पेक्खेतुं पस्सितुं^{१३} पसादेतु, अधिकरणसमुप्पादवूपसमनकुसलो होति, अधिकरण जानाति, अधिकरण-समुदयं जानाति, अधिकरणनिरोध जानाति, अधिकरणनिरोधगामिनिपटिपद^{१४} जानाति । B 224 अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि दसहज्जेहि समन्नागतं भिक्खुं उब्बाहिकाय सम्मन्नितुं । एव 25 च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचित्तब्बो, याचित्वा ब्यत्तेन^{१५} भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

१ सुवूपसन्त-सी०, स्या० । २ अनग्गानि-सी०, रो०, अनन्तानि-स्या० । ३ चेतस्स-सी०, स्या० । ४ आचारसम्पन्नो-रो० । ५ अनुमत्तेसु-रो० । ६ धता-सी०, स्या०, रो० । ७ सुप्पवत्तीनि-सी० । ८ सुत्ततो-रो० । ९ ठितो-सी०, स्या० । १० असहीरो-स्या० । ११ अत्थपच्चत्थिके-रो० । १२ अञ्जापेतुं सञ्जापेतुं-सी० । १३ पसीदितुं-सी० । १४ अधिकरणनिरोधगामिनिपटिपदं-सी० । १५ ब्यत्तेन-सी०, रो० ।

४८ “सुणानु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्सि अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि^१ चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स^२ भासितस्स अत्थो विञ्जायति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामं च इत्थन्नाम च भिक्खु सम्मन्नेय्य उब्बाहिकाय इम अधिकरण वूपसमेतु । एसा गत्ति ।

“सुणानु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्सि अधिकरणे विनिच्छियमाने अनन्तानि^५ चेव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्जायति । सङ्घो इत्थन्नाम च इत्थन्नाम च भिक्खु सम्मन्नति उब्बाहिकाय इम अधिकरण वूपसमेतु । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स च इत्थन्नामस्स च भिक्खुनो सम्मुत्ति^३ उब्बाहिकाय इम अधिकरण वूपसमेतु, सो तुणहस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च भिक्खु उब्बाहिकाय इमं अधिकरण^{१०} वूपसमेतु । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू सक्कोन्ति त अधिकरण उब्बाहिकाय वूपसमेतु, इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त^२ सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि^३ धम्मसम्मुखता,^४ विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता पे० एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्थिय । 15

४९. “तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्सि अधिकरणे विनिच्छियमाने तत्रास्स^५ भिक्खु धम्मकथिको, तस्स नेव सुत्त आगतं होति, नो सुत्तविभङ्गो, सो अत्थ असल्लक्खेन्तो व्यञ्जनच्छायाय^६ अत्थं पटिवाहति, व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू जापेतब्बा —

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अय इत्थन्नामो भिक्खु धम्मकथिको । इमस्स नेव सुत्तं आगतं होति,^७ नो सुत्तविभङ्गो । सो अत्थ असल्लक्खेन्तो व्यञ्जनच्छायाय अत्थं पटिवाहति ।^{२०} यदायस्सन्तान पत्तकल्ल, इत्थन्नाम भिक्खुं वुट्ठापेत्वा^८ अवसेसा इम अधिकरणं वूपसमेय्यामा ति । B 2

“ते चे, भिक्खवे, भिक्खू त भिक्खु वुट्ठापेत्वा सक्कोन्ति त अधिकरणं वूपसमेतु, इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्तं^२ सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि^३ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता • पे० • एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्थियं । R 97

“तेहि चे, भिक्खवे, भिक्खूहि तस्सि अधिकरणे विनिच्छियमाने तत्रास्स भिक्खु धम्मकथिको, तस्स सुत्तं हि खो आगतं होति, नो सुत्तविभङ्गो, सो अत्थं असल्लक्खेन्तो व्यञ्जनच्छायाय अत्थ पटिवाहति, व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू जापेतब्बा — 25

१ अनन्तानि-सी०, रो० । २. चेतस्स-सी०, स्या० । ३ सम्मति-स्या० । ४ सङ्घसम्मुखता धम्मसम्मुखता-सी० । ५ तत्रस्स-सी०, स्या०, रो० । ६ व्यञ्जनच्छायाय-सी०, रो० । ७. रो० पोत्थके नत्थि । ८ उट्ठापेत्वा-सी० ।

“सुणन्तु मे आयस्मन्ता । अय इत्थन्नामो भिक्खु धम्मकथिको । इमस्स सुत्तं हि खो आगतं होति, नो सुत्तविभङ्गो । सो अत्थं असल्लक्खेन्तो व्यञ्जनच्छायाय अत्थ पटिबाहति । यदायस्मन्तानं पत्तकल्लं, इत्थन्नामं भिक्खु वुट्ठापेत्वा अवसेसा इम अधिकरण वूपसमेय्यामा ति ।

‘ते चे, भिक्खवे, भिक्खू त भिक्खु वुट्ठापेत्वा सक्कोन्ति त अधिकरण वूपसमेतु, इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्तं । केन वूपसन्तं^१ सम्मुखाविनयेन । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि^२ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता...पे० एव वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्ति य ।

येभ्यसिकाविनयो

५० “ते चे, भिक्खवे, भिक्खू न सक्कोन्ति त अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेतुं, तेहि, भिक्खवे, भिक्खूहि त अधिकरणं सङ्घस्स निग्यादेतब्बं— ‘न मयं, भन्ते, सक्कोम इम अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेतु, सङ्घो वा इम अधिकरणं वूपसमेतू’ ति । अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूप अधिकरणं येभ्यसिकाय वूपसमेतु । पञ्चहङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु सलाकग्गाहापको^१ सम्मन्नितब्बो— यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, गहितागहितं च जानेय्य... पे०... एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचित्तब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सलाकग्गाहापकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खु सलाकग्गाहापकं सम्मन्नति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सलाकग्गाहापकस्स सम्मुत्ति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सलाकग्गाहापको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

“तेन सलाकग्गाहापकेन भिक्खुना सलाका गाहेतब्बा^१ । यथा बहुतरा भिक्खू धम्मवादिनो वदन्ति^२ तथा त अधिकरणं वूपसमेतब्बं । इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं^३ सम्मुखाविनयेन च, येभ्यसिकाय च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि^२ सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता, पुग्गलसम्मुखता । का च तत्थ सङ्घसम्मुखता^२ यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता ते आगता होन्ति, छन्दारहानं छन्दो आहटो होति, सम्मुखीभूता न पटिक्कोसन्ति— अयं तत्थ सङ्घसम्मुखता । का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता^२ येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन तं अधिकरणं वूपसम्मति—

१. सलाकग्गाहापको—सी०, स्या०, रो० । २. गाहापेतब्बा—स्या० । ३. वदेन्ति—सी०, स्या०, रो० ।

अय तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता । का च तत्थ पुग्गलसम्मुखता १ यो च विवदति, येन च विवदति, उभो अत्थपच्चत्थिका सम्मुखीभूता होन्ति—अय तत्थ पुग्गलसम्मुखता । का च तत्थ येमुग्गसिकाय २ या येमुग्गसिकाकम्मस्स ३ किरिया करण उपगमनं अज्झुपगमन अधिवासना अप्पटिकोसना—अय तत्थ येमुग्गसिकाय । एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरण कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाच्चित्थिय, छन्ददायको खीयति, खीयनक ५ पाच्चित्थियं” ति ।

तिविधसलाकग्गाहो

५१. तेन खो पन समयेन सावत्थिया एव जात एव समुप्पन्न अधिकरण होति । अथ खो ते भिक्खू—असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्घस्स अधिकरणवूपसमनेन—अस्सोसु खो अमुकस्सि किर आवासे सम्बहुला थेरा विहरन्ति बहुस्सुता आगतागमा धम्मधरा विनयधरा मातिकाधरा पण्डिता वियत्ता ३ मेधाविनो लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा । ते चे थेरा इम अधिकरण १० वूपसमेय्यु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, एवमिद अधिकरण सुवूपसन्त अस्मा ति । अथ खो ते भिक्खू त आवास गन्त्वा ते थेरे एतदवोचुं—“इद, भन्ते, अधिकरण एव जात, एव समुप्पन्न । साधु, भन्ते, थेरा इम अधिकरण वूपसमेन्तु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिद अधिकरण सुवूपसन्त अस्सा” ति । अथ खो ते थेरा—यथा सावत्थिया सङ्घेन अधिकरण वूपसमित तथा सुवूपसन्तं ति ५—तथा त अधिकरणं वूपसमेसु ।

B
R

15

अथ खो ते भिक्खू—असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्घस्स अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा सम्बहुलान थेरान अधिकरणवूपसमनेन—अस्सोसु खो अमुकस्सि ४ किर आवासे तयो थेरा विहरन्ति पे० द्वे थेरा विहरन्ति पे० एको थेरो विहरति बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सो चे थेरो इम अधिकरण वूपसमेय्यु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, एवमिद अधिकरण २० सुवूपसन्त अस्सा ति । अथ खो ते भिक्खू त आवास गन्त्वा त थेरं एतदवोचुं—“इद, भन्ते, अधिकरणं एव जात, एव समुप्पन्न । साधु, भन्ते, थेरो इम अधिकरणं वूपसमेतु धम्मेन विनयेन सत्थुसासनेन, यथयिद अधिकरण सुवूपसन्त अस्सा” ति । अथ खो सो थेरो—यथा सावत्थिया सङ्घेन अधिकरण वूपसमित, यथा सम्बहुलेहि थेरेहि अधिकरण वूपसमितं, यथा तीहि थेरेहि अधिकरण वूपसमित, यथा द्वीहि थेरेहि अधिकरणं वूपसमित, तथा २५ सुवूपसन्तं ति—तथा त अधिकरण वूपसमेसि ।

अथ खो ते भिक्खू असन्तुट्ठा सावत्थिया सङ्घस्स अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा सम्बहुलान थेरान अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुट्ठा तिण्ण थेरानं अधिकरणवूपसमनेन, अस-

B 5

१ येमुग्गसिका—सी० । २ येमुग्गसिकाय कम्मस्स—स्या० । ३ व्यत्ता—सी० । ४ यथा सुवूपसन्तं—सी०, स्या० । ५ अमुकस्सि—सी० ।

न्तुद्वा द्वित्रं शेरानं अधिकरणवूपसमनेन, असन्तुद्वा एकस्स शेरस्स अधिकरणवूपसमनेन, येन भगवा तेनुपसङ्गमित्सु, उपसङ्गमित्वा भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “निहतमेतं”, भिक्खवे, अधिकरणं सन्तं वूपसन्त सुवूपसन्तं ति । अनुजानामि, भिक्खवे, तेसं भिक्खून सञ्जत्तिया तयो सलाकग्गाहे^१—गूळ्हक, सकणजप्पकं, विवटकं ।

R 99 5 “कथं च, भिक्खवे, गूळ्हको सलाकग्गाहो होति^२ तेन सलाकग्गाहापकेन^३ भिक्खुना सलाकायो वण्णावण्णायो कत्वा एकमेको” भिक्खु उपसङ्गमित्वा एवमस्स वचनीयो—‘अयं एववादिस्स सलाका, अय एववादिस्स सलाका । य इच्छसि तं गण्हाही’ ति । गहिते वत्तब्बो—‘मा च कस्सचि दस्सेही’ ति । सचे जानाति—अधम्मवादी बहुतरा ति, दुग्गहो ति, पञ्चुक्कङ्घितब्ब । सचे जानाति—धम्मवादी बहुतरा ति, सुग्गहो ति, सावेतब्ब । एवं 10 खो, भिक्खवे, गूळ्हको सलाकग्गाहो होति ।

“कथं च, भिक्खवे, सकणजप्पको सलाकग्गाहो होति^२ तेन सलाकग्गाहापकेन भिक्खुना एकमेकस्स भिक्खुनो उपकण्णके आरोचेतब्ब—‘अयं एववादिस्स सलाका, अयं एववादिस्स सलाका । यं इच्छसि त गण्हाही’ ति । गहिते वत्तब्बो—‘मा च कस्सचि आरोचेही’ ति । सचे जानाति—अधम्मवादी बहुतरा ति, दुग्गहो ति, पञ्चुक्कङ्घितब्बं । सचे 15 जानाति—धम्मवादी बहुतरा ति, सुग्गहो ति, सावेतब्ब । एव खो, भिक्खवे, सकणजप्पको सलाकग्गाहो होति ।

“कथं च, भिक्खवे, विवटको सलाकग्गाहो होति^२ सचे जानाति—धम्मवादी बहुतरा ति, विस्सट्ठेनेव^४ विवटेन गाहेतब्बो । एव खो, भिक्खवे, विवटको सलाकग्गाहो होति । इमे खो, भिक्खवे, तयो सलाकग्गाहा ति ।

सतिविनयो

B 229 20 ५२ “अनुवादाधिकरण कतिहि^५ समथेहि सम्मति^६ अनुवादाधिकरणं चतूहि समथेहि सम्मति—सम्मुखाविनयेन च, सतिविनयेन च, अमूळ्हविनयेन च, तस्सपापिय्यसिकाय^७ च । सिया अनुवादाधिकरण द्वे समथे अनागम्म—अमूळ्हविनयं च, तस्सपापिय्यसिकं च, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य^८—सम्मुखाविनयेन च, सतिविनयेन चा ति^९ सिया तिस्स वचनीयं । यथा कथं विय^९ इध भिक्खू^९ भिक्खु अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेन्ति । तस्स खो तं, 25 भिक्खवे, भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो दातब्बो । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बो—

“तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकंस उत्तरासङ्ग करित्वा भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलि पगंहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘म, भन्ते, भिक्खू

१ निहतमेतं—स्या० । २ सलाकग्गाहे—सी०, स्या०, रो० । ३ सलाकग्गाहापकेन—सी०, स्या०, रो० । ४ एकेको—स्या० । ५ विस्सट्ठेनेव—रो० । ६ कतीहि—सी०, स्या०, रो० । ७ तस्सपापिय्य-सिकाय—स्या०, म० । ८ समेय्य—सी० । ९ इध पन भिक्खवे भिक्खू—स्या० ।

अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्वंसेन्ति । सोह, भन्ते, सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घ सतिविनय याचामी' ति । दुतियं पि याचितब्बो । ततिय पि याचितब्बो । व्यत्तेन' भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । भिक्खू इत्थनाम भिक्खु अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्वंसेन्ति । सो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनय याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो 5 इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय ददेय्य । एसा जत्ति । R 100

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । भिक्खू इत्थन्नाम भिक्खु अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्वंसेन्ति । सो सतिवेपुल्लप्पत्तो सङ्घं सतिविनयं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनय देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य । 10

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि०० पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सतिवेपुल्लप्पत्तस्स सतिविनयो । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

“इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्त १ सम्मुखाविनयेन च सतिविनयेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि १ सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनय-15 सम्मुखता, पुगलसम्मुखता०० पे००० का च तत्थ पुगलसम्मुखता १ यो च अनुवदति, य च अनुवदति, उभो सम्मुखीभूता १ होन्ति—अयं तत्थ पुगलसम्मुखता । किं च तत्थ सतिविनयस्सि १ या सतिविनयस्स कम्मस्स किरिया करण उपगमनं अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिकोसना १—इद तत्थ सतिविनयस्सि । एवं वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचित्तिय, छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्तिय । 20

अमूळ्हविनयो

५३. “सिया अनुवादाधिकरणं द्वे समथे अनागम्म—सतिविनयं च, तस्सपापिय्यसिकं” च, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य—सम्मुखाविनयेन च, अमूळ्हविनयेन चा ति १ सिया तिस्स वचनीय । यथा कथ विय १ इध भिक्खु उम्मत्तको होति चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्ण होति भासितपरिकन्तं” । त भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति—‘सरतायस्सा 25 एवरूपि आपत्तिं आपज्जिता’ ति । सो एवं वदेति—‘अह खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं

१ व्यत्तेन—सी०, रो० । २ उभो अत्यपच्चत्थिक्का सम्मुखीभूता—सी० । ३ अपटिकोसना—सी०, रो० । ४ तस्सपापिय्यसिकं—म०, स्या० । ५ भासितपरिकन्तं—सी०, रो० ।

भासितपरिक्कन्त । नाहं त सरामि । मूळ्हेन मे एत कतं' ति । एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव — 'सरतायस्सा एवरूपिं आपत्ति आपज्जिता' ति ।

“तस्स खो, भिक्खवे, भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयो दातब्बो । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बो —

- 5 “तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सङ्घ उपसङ्कमित्वा एकस्स उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खुन पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । म भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । त्याह
- 10 एव वदामि — ‘अह खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । नाह तं सरामि । मूळ्हेन मे एत कतं' ति । एव पि म वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । सोह, भन्ते, अमूळ्हो सङ्घ अमूळ्हविनयं याचामी’ ति । दुतिय पि याचित्तब्बो । ततिय पि याचित्तब्बो । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —
- 15 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । तं भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । सो एवं वदेति — ‘अह खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु
- 20 अस्सामणक अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्त । नाह त सरामि । मूळ्हेन मे एत कतं' ति । एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । सो अमूळ्हो सङ्घ अमूळ्हविनय याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनय ददेय्य । एसा जत्ति ।

- “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । त भिक्खू उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन अज्झाचिण्णेन आपत्तिया चोदेन्ति — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । सो एव वदेति — ‘अह खो, आवुसो, उम्मत्तको अहोसि चित्तविपरियासकतो । तेन मे उम्मत्तकेन चित्तविपरियासकतेन बहु अस्सामणक अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । नाह तं सरामि । मूळ्हेन मे एत कतं' ति ।
- 30 एव पि न वुच्चमाना चोदेन्तेव — ‘सरतायस्सा एवरूपि आपत्ति आपज्जिता’ ति । सो अमूळ्हो सङ्घ अमूळ्हविनय याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयं देति ।

यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयस्स दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थ वदामि पे० ततिय पि एतमत्थ वदामि पे० ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अमूळ्हस्स अमूळ्हविनयो । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

“इद् वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं^१ सम्मुखाविनयेन च, अमूळ्हविनयेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि^२ सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनय-सम्मुखता, पुगळसम्मुखता पे० किं च तत्थ अमूळ्हविनयस्सि^३ या अमूळ्हविनयस्स कम्मस्स किरिया करण उपगमनं अज्झुपगमन अधिवासना अप्पटिक्कोसना^४—इद् तत्थ अमूळ्हविनयस्सि । एवं वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक^५ पाच्चित्थिय, छन्ददायको खीयति, खीयनक पाच्चित्थिय ।

B 28c

R 10.

तस्सपापिय्यसिकाविनयो

५४. “सिया अनुवादधिकरणं द्वे समथे अनागम्भ—सतिविनय च, अमूळ्हविनय च, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य^१—सम्मुखाविनयेन च, तस्सपापिय्यसिकाय^२ चा ति’ सिया तिस्स वचनीय । यथा कथं विय^३ इध भिक्खुं भिक्खु सङ्घमज्जे गरुकाय आपत्तिया चोदेति^४—‘सरतायस्सा एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा’ ति ।^५ सो एव वदेति—‘न खो अह, आवुसो, सरामि एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्तं वा’ ति । तमेनं सो निब्बेठेन्त^६ अतिवेठेति—‘इद्धायस्सा साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा’ ति । सो एवं वदेति—‘न खो अह, आवुसो, सरामि एवरूपि गरुकं आपत्ति आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्तं वा । सरामि च खो अह, आवुसो,^७ एवरूपि अप्पमत्तिक^८ आपत्ति आपज्जिता’ ति । तमेन सो निब्बेठेन्त अतिवेठेति—‘इद्धायस्सा साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा’ ति । सो एव वदेति—‘इम हि नामाह, आवुसो, अप्पमत्तिक आपत्ति आपज्जित्वा^९ अपुट्ठो पटिजानिस्सामि । किं पनाह एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जित्वा, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा, पुट्ठो न पटिजानिस्सामी’ ति^{१०} सो एव वदेति—‘इमं^{११} हि नाम त्वं, आवुसो, अप्पमत्तिक आपत्ति आपज्जित्वा अपुट्ठो न^{१२} पटिजानिस्ससि । किं पन त्वं एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जित्वा, पाराजिक वा पाराजिकसामन्त वा, अपुट्ठो^{१३}”

१ अपटिक्कोमना—सी०, रो० । २ सम्मेय्य—सी० । ३ तस्सपापिय्यसिकाय—म०, स्या० । ४ इध पन भिक्खवे भिक्खु—स्या०, इध भिक्खु सी० । ५ चोदेन्ति—सी० । ६ निवेठेन्तं—स्या० । ७ अप्पमत्तिकं पि—स्या० । ८ आपज्जिता—स्या० । ९ सी० पोत्थके नत्थि । १० पुट्ठो—सी० ।

B 233 पटिजानिस्ससि^२ इद्द्वायस्सा साधुकमेव जानाहि, यदि सरसि एवरूपि गरुक आपत्ति आपज्जिता, पाराजिक वा पाराजिकसामन्तं वा' ति । सो एव वदेति^१— 'सरामि खो अह, आवुसो, एवरूपि गरुक आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिकं वा पाराजिकसामन्त वा । द्वा मे एत वुत्तं, रवा मे एत वुत्त— नाह त सरामि एवरूपि गरुकं आपत्तिं आपज्जिता, पाराजिक 5 वा पाराजिकसामन्तं वा' ति । तस्स खो त,^३ भिक्खवे, भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं^४ कातब्ब । एवं च पन, भिक्खवे, कातब्बं । व्यत्तेन^५ भिक्खुना पटिबलेन सद्धो आपेतब्बो —

“सुणालु मे, भन्ते सद्धो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सद्धमज्जे गरुकाय आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अब्जेनाब्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । यदि सद्धस्स पत्तकल्ल, सद्धो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्य- 10 सिकाकम्म करेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सद्धो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु सद्धमज्जे गरुकाय आपत्तिया अनुयुञ्जियमानो अवजानित्वा पटिजानाति, पटिजानित्वा अवजानाति, अब्जेनाब्जं पटिचरति, सम्पजानमुसा भासति । सद्धो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मं करोति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्मस्स करणं, सो तुण्हस्स, यस्स 15 नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतिय पि एतमत्थं वदामि पे०० ततियं पि एतमत्थं वदामि...पे०० ।

“कत सद्धेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो तस्सपापिय्यसिकाकम्म । खमति सद्धस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

R 102

“इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं^२ सम्मुखाविनयेन च, 20 तस्सपापिय्यसिकाय च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि^३ सद्धसम्मुखता, धम्मसम्मुखता,^४ विनयसम्मुखता पुग्गलसम्मुखता पे००० का च तत्थ तस्सपापिय्यसिकाय^५ या तस्स- पापिय्यसिकाकम्मस्स^६ किरिया करण उपगमन अज्झुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना^७— अयं तत्थ तस्सपापिय्यसिकाय । एव वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरणं कारको उक्कोटेति, उक्कोटनक पाचिच्चियं, छन्ददायको खीयति, खीयनक पाचिच्चिय ।

पटिञ्जातकरणं

B. 234

25 ५५. “आपत्ताधिकरणं कतिहि समथेहि सम्मति^२ आपत्ताधिकरणं तीहि समथेहि सम्मति— सम्मुखाविनयेन च, पटिञ्जातकरणेन च, तिणवत्थारकेन च । सिया आपत्ताधिकरण एकं समथ अनागम्म— तिणवत्थारकं, द्वीहि समथेहि सम्मेय्य^३— सम्मुखाविनयेन च, पटि- ञ्जातकरणेन चा ति^४ सिया तिस्स वचनीय । यथा कथं^५ विय^६ इध भिक्खु^७ लहुक आपत्ति

१ वदेसि—म० । २ ख्वेतं—स्या०, रो० पोत्थके नत्थि । ३ तस्सपापिय्यसिकाकम्म—म०, स्या० । ४ व्यत्तेन—सी०, रो० । ५. सी० पोत्थके नत्थि । ६ तस्सपापिय्यसिकाय कम्मस्स—स्या० । ७ अप- टिक्कोसना—सी०, रो० । ८ समेय्य—सी० । ९ यथाकथं—रो० । १० इध पन भिक्खवे भिक्खु—स्या० ।

आपन्नो होति । तेन, भिक्खवे, भिक्खुना एक भिक्खुं उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^१ भिक्खूनां पादे वन्दित्वा^२ उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, आवुसो, इत्थन्नाम आपत्तिं आपन्नो, तं पटिदेसेमी’ ति । तेन वत्तब्बो — ‘पस्ससी’ ति^३ । ‘आम पस्सामी’ ति । ‘आयति सवरेय्यासी’ ति ।

“इदं बुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्तं^४ सम्मुखाविनयेन च,^५ पटिञ्जातकरणेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि^६ धम्मसम्मूखता, विनयसम्मूखता, पुग्गलसम्मूखता...पे० का च तत्थ पुग्गलसम्मूखता^७ यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुग्गलसम्मूखता । किं च तत्थ पटिञ्जातकरणस्सि^८ या पटिञ्जातकरणस्स कम्मस्स किरिया करणं उपगमनं अञ्जुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना — इदं तत्थ पटिञ्जातकरणस्सि । एव वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरण पटिग्गाहको^{१०} उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्थियं । एवं चेतं लभेथ, इच्चेत कुसलं । नो चे लभेथ, तेन, भिक्खवे, भिक्खुना सम्बहुले भिक्खू उपसङ्कमित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं भिक्खूनां पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्सु वचनीया — ‘अहं, भन्ते, इत्थन्नाम आपत्तिं आपन्नो, तं पटिदेसेमी’ ति । व्यत्तेन^९ भिक्खुना पटिबलेन ते भिक्खू आपेतब्बा —

R 103

15

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अयं इत्थन्नामो भिक्खु आपत्तिं सरति, विवरति, उत्तानि करोति” । यदायस्सन्तान पत्तकल्ल, अहं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो आपत्तिं पटिग्गण्हेय्यं^{११} ति । तेन वत्तब्बो — ‘पस्ससी’ ति^{१२} । ‘आम पस्सामी’ ति । ‘आयति संवरेय्यासी’ ति ।

“इदं बुच्चति, भिक्खवे, अधिकरण वूपसन्त । केन वूपसन्तं^{१३} सम्मुखाविनयेन च, पटिञ्जातकरणेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि^{१४} धम्मसम्मूखता, विनयसम्मूखता,^{१५} पुग्गलसम्मूखता पे० . का च तत्थ पुग्गलसम्मूखता^{१६} यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति — अयं तत्थ पुग्गलसम्मूखता । किं च तत्थ पटिञ्जातकरणस्सि^{१७} या पटिञ्जातकरणस्स कम्मस्स किरिया करणं उपगमनं अञ्जुपगमनं अधिवासना अप्पटिक्कोसना — इदं तत्थ पटिञ्जातकरणस्सि । एव वूपसन्तं चे, भिक्खवे, अधिकरण पटिग्गाहको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्थियं । एवं चेतं लभेथ, इच्चेत कुसलं । नो चे लभेथ, तेन, भिक्खवे,^{१८} भिक्खुना सङ्घं उपसङ्कमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं भिक्खूनां पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘अहं, भन्ते, इत्थन्नाम आपत्तिं आपन्नो, तं पटिदेसेमी’ ति । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

B १

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु आपत्तिं सरति, विवरति, उत्तानि

१ बुद्धानं—सी० । २ ‘बुद्धानं वन्दित्वा’ति पाठो स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३ व्यत्तेन—सी०, रो० । ४ उत्तानीकरोति—सी०, स्या०, रो० । ५ पटिग्गण्हेय्यं—सी०, पटिग्गण्हेय्यं—रो० ।

करोति, देसेति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अह इत्थन्नामस्स भिक्खुनो आपत्ति पटिग्गण्हेय्यं ति । तेन वत्तब्बो—‘पस्ससी’ ति ? ‘आम पस्सामी’ ति । ‘आयति सवरेय्यासी’ ति ।

“इद वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं ? सम्मुखाविनयेन च, पटि-
ज्जातकरणेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि ? सङ्घसम्मूखता, धम्मसम्मूखता, विनय-
सम्मूखता, पुग्गलसम्मूखता ००पे० एव वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरणं पटिग्गाहको
उक्कोटैति, उक्कोटनक पाचित्तिं, छन्ददायको खीयति, खीयनकं पाचित्तिं ।

तिणवत्थारकं

५६ “सिया आपत्ताधिकरणं एकं समथं अनागम्म—पटिज्जातकरण, द्वीहि समथेहि
सम्मेय्य^१—सम्मूखाविनयेन च, तिणवत्थारकेन चा ति ? सिया तिस्स वचनीय । यथा कथं
विय ? इध भिक्खून^२ भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहुं अस्सामणक
अज्झाचिण्ण होति भासितपरिक्कन्त^३ । तत्र चे भिक्खून एवं होति—‘अम्हाकं खो भण्डन-
जातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्ण भासितपरिक्कन्तं ।
सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय^४
वाळत्ताय^५ भेदाय सवत्तेय्या’ ति ।

“अनुजानामि, भिक्खवे, एवरूपं अधिकरण तिणवत्थारकेन वूपसमेतु । एवं च पन,
B 236 15 भिक्खवे, वूपसमेतब्बं । सब्बेहेव एकज्झं सन्निपतितब्बं, सन्निपतित्वा व्यत्तेन भिक्खुना
पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नानं
विहरत बहुं अस्सामणक अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्ज-
मञ्जं कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदि
सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इम अधिकरण तिणवत्थारकेन वूपसमेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा
गिहिप्पटिसयुत्तं^६ ति ।

५७. “एकतो पक्खिकान भिक्खूनं व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो आपेतब्बो—

“सुणन्तु मे आयसन्ता । अम्हाकं भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नान विहरत
बहुं अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिक्कन्तं । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं
कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदायसन्तान
पत्तकल्लं, अहं या चेव आयसन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयसन्तानं चेव
अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा
गिहिप्पटिसयुत्तं ति ।

१ समेय्य—सी० । २ इध पन भिक्खवे भिक्खूनं—स्या० । ३ भासितपरिक्कन्त—सी० ।
४. कक्खळत्ताय—स्या० । ५ वाळत्ताय—स्या० । ६ गिहीपटिसयुत्तं—सी० ।

५८ “अथापरेस एकतोपक्खिकानं^१ भिक्खून् व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सको पक्खो आपेतब्बो —

“सुणन्तु मे आयस्सन्ता । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नानं विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्णं भासितपरिकन्तं । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि त अधिकरण कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य ।^५ यदायस्सन्तान पत्तकल्ल, अह या चेव आयस्सन्तान आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, आयस्सन्तानं चेव अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं ति ।

५९ “एकतोपक्खिकानं^१ भिक्खून् व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाक भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नानं^{१०} B. विहरत बहु अस्सामणक अज्झाचिण्णं भासितपरिकन्तं । सचे मय इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि तं अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, अह या चेव इमेस आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्सन्तानं अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसेय्य, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं । एसा जत्ति ।^{१५}

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं भण्डनजातान कलहजातान विवादापन्नानं विहरत बहु अस्सामणकं अज्झाचिण्णं भासितपरिकन्तं । सचे मयं इमाहि आपत्तीहि अञ्जमञ्जं कारेस्साम, सिया पि त अधिकरणं कक्खळत्ताय वाळत्ताय भेदाय सवत्तेय्य । अह या चेव इमेस आयस्सन्तानं आपत्ति, या च अत्तनो आपत्ति, इमेस चेव आयस्सन्तानं अत्थाय, अत्तनो च अत्थाय, सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसेमि, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा^{२०} गिहिप्पटिसयुत्तं । यस्सायस्सतो खमति अम्हाक इमास आपत्तीनं सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन देसना, ठपेत्वा थुल्लवज्जं, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“देसिता अम्हाकं इमा आपत्तियो सङ्घमज्जे तिणवत्थारकेन, ठपेत्वा थुल्लवज्ज, ठपेत्वा गिहिप्पटिसयुत्तं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

६०. “अथापरेस एकतोपक्खिकान पे० एवमेत धारयामी ति ।^{२५}

“इदं वुच्चति, भिक्खवे, अधिकरणं वूपसन्तं । केन वूपसन्तं ? सम्मुखाविनयेन च, तिणवत्थारकेन च । किं च तत्थ सम्मुखाविनयस्सि ? सङ्घसम्मुखता, धम्मसम्मुखता, विनय-सम्मुखता, पुगलसम्मुखता ।

“का च तत्थ सङ्घसम्मुखता ? यावतिका भिक्खू कम्मप्पत्ता, ते आगता होन्ति, छन्दारहानं छन्दो आहतो होति, सम्मुखीभूता न पटिकोसन्ति — अयं तत्थ सङ्घसम्मुखता ।^{३०}

B 238

R 104

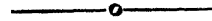
“क्का च तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता^१ येन धम्मेन येन विनयेन येन सत्थुसासनेन त अधिकरण वूपसम्मति—अय तत्थ धम्मसम्मुखता, विनयसम्मुखता ।

“क्का च तत्थ पुगलसम्मुखता^२ यो च देसेति, यस्स च देसेति, उभो सम्मुखीभूता होन्ति—अयं तत्थ पुगलसम्मुखता ।

5 “किं च तत्थ तिणवत्थारकस्सि^३ या तिणवत्थारकस्स कम्मस्स किरिया करण उपगमनं अज्झुपगमन अधिवासना अप्पटिकोसना—इदं तत्थ तिणवत्थारकस्सि । एवं वूपसन्त चे, भिक्खवे, अधिकरणं पटिग्गाहको उक्कोटेति, उक्कोटनकं पाचित्तिय, छन्ददायको खीयति, खीयनक पाचित्तियं ।

“किञ्चाधिकरण कत्तिहि^१ समथेहि सम्मति^२ किञ्चाधिकरणं एकेन समथेन सम्मति—
10 सम्मुखाविनयेना”ति ।

समथक्खन्धकं निट्ठितं चतुत्थं^३ ।

५. खुद्कवत्थुक्खन्धकं

§ १. नहान-विलेपन-नच्च-गीत-बाहिरलोमीउण्णीधारणादीनि

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेळ्खने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना रुक्खे काय उग्घसेन्ति, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति^१ विपाचेन्ति—“कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया नहायमाना रुक्खे काय उग्घसेस्सन्ति, ऊरुं पि बाहुं पि उरं पि पिट्ठिं पि, सेय्यथापि मल्लमुट्टिका गाममोद्दवा^२” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तानं^३ विपाचेन्तानं ।^५ अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि—“सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना रुक्खे काय उग्घसेन्ति, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पी” ति^४ “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविक,^५ भिक्खवे, तेस मोघपुरिसान अननु-लोमिक अप्पतिरूपं^६ अस्सामणक अकप्पिय अकरणीय । कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा^{१०} नहायमाना रुक्खे कायं उग्घसेस्सन्ति^६, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि^७ नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ स्खेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नान च्चैव अप्पसादाय पसन्नान च एकच्चानं अब्बथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स^{१५} धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनां तदनुच्छविकं तदनु-लोमिकं धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

B 239,

R 105

“न, भिक्खवे, नहायमानेन भिक्खुना^८ रुक्खे कायो उग्घसेतब्बो^९ । यो उग्घसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना थम्भे कायं उग्घसेन्ति, ऊरुं पि^{१०} बाहु पि उरं पि पिट्ठिं पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया नहायमाना थम्भे कायं उग्घसेस्सन्ति, ऊरुं पि बाहु पि उरं पि पिट्ठिं पि, सेय्यथापि मल्लमुट्टिका गाममोद्दवा” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सानं उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु पे०...“सच्च भगवा” ति

पे० विगरहित्वा पे०^{११} धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे,^{२५} नहायमानेन भिक्खुना^{१०} थम्भे कायो उग्घसेतब्बो^{११} । यो उग्घसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१^१ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । २ गामपोद्दवा-सी०, रो०, गामपूट्वा-स्या०, गामुपद्दवा-सी० अट्टकथा । ३ खीयन्तानं सी०, स्या०, रो० । ४ अननुच्छवियं-रो० । ५ अप्पटिरूप-स्या० । ६ उग्घसिस्सन्ति-सी० । ७ स्या० पोत्थके नत्थि । ८ उग्घसितब्बो-सी० । ९. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १० सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । ११ उग्घसितब्बो-सी० ।

B 240

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू नहायमाना कुड्ढे^१ काय उग्घसेन्ति, ऊरु पि बाहु पि उरं पि पिट्ठि पि । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सक्क्यपुत्तिया नहायमाना कुड्ढे काय उग्घसेस्सन्ति, ऊरुं पि बाहुं पि उरं पि पिट्ठि पि, सेय्यथापि मल्लमुट्ठिका गाममोद्दवा” ति पे० . “न, भिक्खवे, नहायमानेन भिक्खुना ५ कुड्ढे कायो उग्घसेतब्बो । यो उग्घसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R 106

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अट्टाने^२ नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सानं उज्झायन्तान खियन्तानं विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं . . पे० “सच्च भगवा” ति पे० . विगरहित्वा पे० धम्मि कथं कत्वा भिक्खू 10 आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, अट्टाने^३ नहायितब्बं । यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू गन्धब्बहत्थकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं . . पे० “न, भिक्खवे, गन्धब्बहत्थकेन नहायितब्ब । यो 15 नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कुरुविन्दकसुत्तिया नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति . . पे० . . सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, कुरुविन्दकसुत्तिया नहायितब्बं । यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

20 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू विग्गह^४ परिकम्मं कारापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, विग्गह परिकम्म कारापेतब्ब । यो कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B 241

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू मल्लकेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति 25 खिय्यन्ति विपाचेन्ति . . पे० सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, मल्लकेन नहायितब्बं । यो नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

२. तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो कच्छुरोगाबाधो होति । न तस्स विना मल्लकेन फासु होति^५ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स अकतमल्लक” ति ।

१ कुड्ढे-म० । २ अट्टाने-सी०, स्या० । ३ नहायमानेन अट्टाने-स्या०, अट्टाने-सी० । ४ विग्गह-रो० । ५ तस्स विना मल्लका न फासु होति-स्या०, रो० ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु जरादुब्बलो नहायमानो न सक्कोति अत्तनो कायं उग्घसेतुं^१ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उक्कासिकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू^२ पिट्ठिपरिकम्म कातु कुक्कुचायन्ति^३ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुथुपाणिक” ति ।

३ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू वल्लिक धारेन्ति पे० · पामङ्ग धारेन्ति^४
· पे० · कण्ठसुत्तकं धारेन्ति · पे० कटिसुत्तक धारेन्ति · पे० · ओवट्टिक धारेन्ति
· पे० कायूरं^५ धारेन्ति पे० · हत्थाभरण धारेन्ति पे० अङ्गुलिमुद्दिक धारेन्ति ।
मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति^६ विपाचेन्ति पे० · सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति !
अस्सोसुं खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खियन्तानं^७ विपाचेन्तान । अथ खो ते
भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू वल्लिक^८
धारेन्ति, पामङ्ग धारेन्ति, कण्ठसुत्तक धारेन्ति, कटिसुत्तक धारेन्ति, ओवट्टिक धारेन्ति, कायूरं
धारेन्ति, हत्थाभरण धारेन्ति, अङ्गुलिमुद्दिक धारेन्ती” ति ? “सच्च भगवा” ति पे० ·
विगारहित्वा पे० · धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, वल्लिक^९
धारेतब्बा^{१०} · पे० न पामङ्गो^{११} धारेतब्बो^{१२} न कण्ठसुत्तक धारेतब्ब · न कटिसुत्तकं
धारेतब्ब · न ओवट्टिक धारेतब्बं · न कायूरं धारेतब्ब · न हत्थाभरण धारेतब्बं · न^{१३}
अङ्गुलिमुद्दिका^{१४} धारेतब्बा^{१५} । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

४. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दीघे केसे^{१६} धारेन्ति । मनुस्सा R 107
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसु । “न, भिक्खवे, दीघा केसा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । B 242
अनुजानामि, भिक्खवे, दुमासिक^{१७} वा दुवङ्कुलं^{१८} वा” ति । 20

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कोच्छेन केसे ओसण्ठेन्ति,^{१९} फणकेन^{२०}
केसे ओसण्ठेन्ति, हत्थफणकेन केसे ओसण्ठेन्ति, सित्थतेलकेन केसे ओसण्ठेन्ति, उदकतेलकेन
केसे ओसण्ठेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो
ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, कोच्छेन केसा ओसण्ठेतब्बा^{२१} · पे० · न
सित्थतेलकेन केसा ओसण्ठेतब्बा न उदकतेलकेन^{२२} केसा ओसण्ठेतब्बा । यो ओसण्ठेय्य,^{२३}
आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । 25

१ उपघंसेतुं-स्या०, उग्घंसित्तु-सी० । २ अब्जतरो भिक्खु-स्या० । ३ कुक्कुचायति-स्या० ।
४ पुथुपाणियं-रो० । ५ कायूरं-स्या०, रो०, म० । ६ खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । ७ खीयन्तानं-
सी०, स्या०, रो० । ८ वल्लिकं-स्या० । ९ धारेतब्बं-स्या० । १० पामङ्ग-स्या० । ११ धारेतब्बं-
स्या० । १२ अङ्गुलिमुद्दिकं-स्या० । १३ धारेतब्ब-स्या० । १४ दीघा केसा-सी० । १५ द्विमासिकं-
सी० । १६ द्रङ्कुलकं-सी० । १७ ओसण्ठेन्ति-सी०, स्या०, रो० । १८ फणकेन-सी० । १९ ओसण्ठे-
तब्बा-सी०, स्या०, रो० । २० उदकतेलकेन-सी० । २१ ओसण्ठेय्य-सी०, स्या०, रो० ।

५. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू आदासे पि उदकपत्ते पि मुखनिमित्त ओलोकेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, आदासे वा उदकपत्ते वा मुखनिमित्त ओलोकेतब्ब । यो ओलोकेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

⁵ तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो मुखे वणो होति । सो भिक्खू पुच्छि— “कीदिसो मे, आवुसो, वणो” ति ^१ भिक्खू एवमाहंसु—“एदिसो^१ ते, आवुसो वणो” ति । सो न सहहति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया^२ आदासे वा उदकपत्ते वा मुखनिमित्त ओलोकेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू मुख आलिम्पन्ति,^३ मुख उम्मद्देन्ति,^४ मुख चुण्णेन्ति, मनोसिलिकाय^५ मुख लब्धेन्ति,^६ अङ्गराग करोन्ति, मुखराग करोन्ति, अङ्गरागमुखराग करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति^६ विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, मुखं आलिम्पितब्बं, न मुखं उम्मद्दितब्बं, न मुखं चुण्णेतब्बं, न मनोसिलिकाय मुख लब्धेतब्बं,^७ न अङ्गरागो कातब्बो, न मुखरागो कातब्बो, न अङ्गरागमुखरागो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति^८ दुक्कटस्सा” ति ।

B 243

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो चक्खुरोगाबाधो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया मुख आलिम्पितु” ति ।

R 108

६. तेन खो पन समयेन राजगहे गिरमसमज्जो होति । छब्बग्गिया भिक्खू गिरमसमज्ज दस्सनाय अगमंसु । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम समणा सक्क्यपुत्तिया नच्चं पि गीतं पि वादितं पि दस्सनाय गच्छिस्सन्ति,^९ सेय्यथापि गिही कामभोगिनो” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, नच्चं वा गीत वा वादितं वा दस्सनाय गन्तब्ब । यो गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

७. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू आयतकेन गीतस्सरेण धम्मं गायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“यथेव मय गायाम, एवमेविमे समणा सक्क्य-^{१०}पुत्तिया आयतकेन गीतस्सरेण धम्मं गायन्ती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तान खिय्यन्तानं^१ विपाचेन्तानं । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू आयतकेन गीतस्सरेण धम्मं गायिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं

१ ईदिसो—स्या०, रो० । २ आबाधप्पच्चया—रो० । ३ आलिम्पेन्ति—स्या० । ४ मनोसिलिकाय—स्या० । ५ लब्धेन्ति—स्या० । ६ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । ७ लब्धेतब्बं—स्या० । ८ आगच्छिस्सन्ति—सी०, रो० । ९ खीयन्तानं—सी०, स्या०, रो० ।

आरोचेसु । “सच्चं किर, भिक्खवे पे० “सच्चं भगवा” ति...पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “पच्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायन्तस्स । अत्तना^१ पि तस्मिं सरे सारज्जति, परे पि तस्मिं सरे सारज्जन्ति, गहपतिका पि उज्जायन्ति, सरकुत्तिं पि निकामयमानस्स समाधिस्स भज्जो होति, पच्छिमा जनता दिट्ठानुगति आपज्जति — इमे खो, भिक्खवे, पच्च आदीनवा आयतकेन गीतस्सरेन धम्मं गायन्तस्स । न, भिक्खवे,^५ आयतकेन गीतस्सरेन धम्मो गायितव्वो । यो गायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सरभञ्जे कुक्कुचायन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सरभञ्ज” ति ।

“तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बाहिरलोमि उण्णि धारेन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ^{१०} B 244 आरोचेसु । “न, भिक्खवे, बाहिरलोमी^२ उण्णी^३ धारेतव्वा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

§ २. अम्बखादनवत्थु

८. तेन खो पन समयेन रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स आरामे अम्बा फलिनो^४ होन्ति । रञ्जा^५ मागधेन सेनियेन बिम्बिसारेन अनुञ्जातं होति — “यथासुख अय्या अम्ब परिमुञ्जन्तू” ति । छब्बग्गिया भिक्खू तरुणञ्जेव अम्ब पातापेत्वा परिमुञ्जिसु ।^{१५} रञ्जो च मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स अम्बेन अत्थो होति । अथ खो राजा मागधो R 103 सेनियो बिम्बिसारो मनुस्से आणापेसि — “गच्छथ, भणे, आराम गन्त्वा अम्ब आहरथा” ति । “एव देवा” ति खो ते मनुस्सा रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स पटिस्सुत्वा आरामं गन्त्वा आरामपाल^६ एतदवोचु — “देवस्स, भणे, अम्बेन अत्थो, अम्ब देथा” ति । “नत्थाय्या^७ अम्ब । तरुणञ्जेव अम्ब पातापेत्वा भिक्खू परिमुञ्जिसू” ति । अथ खो ते^{२०} मनुस्सा रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतमत्थं आरोचेसु । “सुपरिमुत्तं, भणे, अय्येहि अम्ब, अपि च भगवता मत्ता वण्णिता” ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम समणा सकयपुत्तिया न मत्त जानित्वा रञ्जो अम्ब परिमुञ्जिस्सन्ती” ति ! अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्जायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अम्ब परिमुञ्जितव्व । यो^{२५} परिमुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स पूगस्स सङ्घभत्त होति । सूपे अम्बपेसिकार्यो^८

१ अत्तनो-स्या०, अत्ता-सी० । २ बाहिरलोमि-म० । ३ उण्णि-म० । ४ फलिता-रो० ।

५ रञ्जा च-स्या०, रो० । ६ आरामपाले-सी०, रो० । ७ नत्थय्यो-सी०, रो०; नत्थय्या-स्या० ।

८. अम्बपेसिका-स्या० ।

पक्खित्ता ह्येन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नप्पटिग्गहन्ति^१ । “पटिग्गहथ^२, भिक्खवे, परि-
भुञ्जथ । अनुजानामि, भिक्खवे, अम्बपेसिक” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स पूगस्स सङ्घभत्तं होति । ते न परियापुर्णिस्सु
अम्बपेसिकं^३ कातुं, भत्तग्गे सकलेहेव अम्बेहि चरन्ति^४ । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नप्पटिग्गहन्ति ।
५ “पटिग्गहथ, भिक्खवे, परिभुञ्जथ । अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहि समणकप्पेहि फलं
B 245 परिभुञ्जितु — अग्गिपरिचित्त, सत्थपरिचित्त, नखपरिचित्त, अर्बीजं, निब्बत्तबीजञ्जेव^५ पञ्चम ।
अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि पञ्चहि समणकप्पेहि फल परिभुञ्जितुं” ति ।

§ ३. अहिराजपरित्तं

९ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अहिना दट्ठो कालङ्कतो^६ होति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । “न हि^७ नून सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि^८ चत्तारि अहिराजकुलानि
10 मेत्तेन चित्तेन फरि । सचे हि सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन
चित्तेन फरेय्य, न हि सो, भिक्खवे, भिक्खु अहिना दट्ठो काल करेय्य । कतमानि चत्तारि
अहिराजकुलानि^९ विरूपक्ख अहिराजकुलं, एरापथं अहिराजकुल, छब्ब्यापुत्त अहिराजकुलं,
R 110 कण्हागोतमं^{१०} अहिराजकुल । न हि नून सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि
मेत्तेन चित्तेन फरि । सचे हि सो, भिक्खवे, भिक्खु इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन
15 चित्तेन फरेय्य, न हि सो, भिक्खवे, भिक्खु अहिना दट्ठो काल करेय्य । अनुजानामि,
भिक्खवे, इमानि चत्तारि अहिराजकुलानि मेत्तेन चित्तेन फरितु, अत्तगुत्तिया अत्तरक्खाय
अत्तपरित्तं कातु^{१०} । एव च पन, भिक्खवे, कातब्ब —

“विरूपक्खेहि मे मेत्त मेत्त एरापथेहि मे ।
छब्ब्यापुत्तेहि मे मेत्त मेत्त कण्हागोतमकेहि च ॥
20 अपादकेहि मे मेत्तं मेत्तं द्विपादकेहि^{११} मे ।
चतुप्पदेहि मे मेत्तं मेत्तं बहुप्पदेहि मे ॥
मा म अपादको हिसि मा मं हिसि द्विपादको ।
मा मं चतुप्पदो हिसि मा म हिसि बहुप्पदो ॥
सब्बे सत्ता सब्बे पाणा सब्बे भूता च केवला ।
25 सब्बे भद्रानि पस्सन्तु मा किञ्चि^{१२} पापमागमा ॥

१ न पटिग्गहन्ति—सी०, न पटिग्गहन्ति—रो० । २ पटिग्गहथ—रो०, पटिग्गहथ—सी० ।
३ पेसिकं—रो० । ४ वेन्ति—म० । ५ निब्बट्टबीजञ्जेव—सी०, स्या०, निवत्तबीजञ्जेव—रो० ।
६ कालकतो—सी०, स्या० । ७ नह—सी०, स्या०, न ह—रो० । ८ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु
नत्थि । ९ कण्हागोतमकं—सी०, स्या० रो० । १० अत्तपरित्ताय—स्या० । ११ द्विपादकेहि—स्या० ।
१२ कञ्चि—सी० ।

“अप्पमाणो बुद्धो, अप्पमाणो धम्मो, अप्पमाणो सद्धो, पमाणवन्तानि सरीसपानि^१, अहिविच्छिका, सतपदी, उण्णनाभिसरबू^२, मूसिका । कता मे रक्खा, कता मे परिता^३ । पटिकमन्तु भूतानि । सोह नमो भगवतो नमो सत्तन्न सम्मासम्बुद्धान” ति ।

§ ४. अङ्गजातच्छेदनं

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अनभिरतिया पीळितो^१ अत्तनो अङ्गजात छिन्दि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अञ्जम्हि सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो छेत्तब्बम्हि,^५ अञ्जं छिन्दि । न,^६ भिक्खवे, अत्तनो अङ्गजात छेत्तब्ब” । यो छिन्देय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्सा” ति ।

B 246

§ ५. पिण्डोलभारद्वाजपत्तवत्थु

१० तेन खो पन समयेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स महग्घस्स चन्दनस्स^१ चन्दनगण्ठि^२ उप्पन्ना होति । अथ खो राजगहकस्स सेट्ठिस्स एतदहोसि — “यन्नूनाह इमाय चन्दनगण्ठिया पत्त लिखापेय्य^{१०} । लेख^{११} च मे परिभोगं भविस्सति, पत्तं च दान दस्सामी” ति । अथ^{१०} खो राजगहको सेट्ठि ताय चन्दनगण्ठिया पत्त लिखापेत्वा^{११} सिक्काय^{१२} उड्ढित्वा^{१३} वेळ्ळगे^{१४} आलगेत्वा वेळ्ळपरम्पराय बन्धित्वा^{१५} एवमाह — “यो समणो वा ब्राह्मणो वा अरहा चेव इद्धिमा च दिन्नञ्जेव^{१६} पत्त ओहरतू” ति । अथ खो पूरणो कस्सपो येन राजगहको सेट्ठि तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा राजगहकं सेट्ठि एतदवोच — “अह हि, गहपति, अरहा चेव इद्धिमा च, देहि मे पत्त” ति । “सचे, भन्ते, आयस्सा अरहा चेव इद्धिमा च दिन्नञ्जेव^{१५} पत्त ओहरतू” ति । अथ खो मक्खलि गोसालो अजितो केसकम्बलो^{१८} पकुधो कच्चा-यनो सञ्जयो^{१९} बेलट्टिपुत्तो^{२०} निगण्ठो नातपुत्तो^{२१} येन राजगहको सेट्ठि तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा राजगहक सेट्ठि एतदवोच — “अहं हि, गहपति, अरहा चेव इद्धिमा च, देहि मे पत्त” ति । “सचे, भन्ते, आयस्सा अरहा चेव इद्धिमा च, दिन्नञ्जेव पत्त ओहरतू” ति ।

R. 111

तेन खो पन समयेन आयस्सा च महामोग्गल्लानो आयस्सा च पिण्डोलभारद्वाजो^{२०} पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय राजगह पिण्डाय पविसिसु^{२१} । ^{२२}अथ खो आयस्सा

१ सिरिसपानि-स्या०, रो०, सिरिस्सपानि-सी० । २ उण्णनाभि सरबू-सी०, स्या०, उण्णनाभि सरबू-म० । ३. कत मे परिता-म० । ४ पीळिता-सी० । ५ छेत्तब्बम्हि-म०, रो०, छिन्दित्तब्बम्हि-स्या० । ६ न हि-स्या० । ७ छेत्तब्बं-म०, रो०, छिन्दित्तब्ब-स्या० । ८ चन्दनसारस्स-सी०, स्या०, रो० । ९ चन्दनगण्ठी-स्या०, रो० । १० लेखापेय्य-म० । ११ लिख-स्या० । १२ लेखापेत्वा-म० । १३ सिक्कायं-स्या० । १४ वाहित्वा-सी०, पक्खित्वा-रो० । १५ वेळ्ळगे-स्या० । १६ वाहित्वा-स्या० । १७ दिन्नयेव म० । १८ केसकम्बली-रो० । १९ सञ्जयो-म० । २०. बेलट्टिपुत्तो-रो०, बेलट्टिपुत्तो-सी० । २१ नाटपुत्तो-म०, नाथपुत्तो-सी० । २२ पाविसिसु-स्या० । २३. एत्थ ‘आयस्सा पि खो पिण्डोलभारद्वाजो अरहा चेव इद्धिमा च, आयस्सा पि खो महामोग्गल्लानो अरहा चेव इद्धिमा च’ इति अधिको पाठो स्या० पोत्थके अत्थि ।

पिण्डोलभारद्वाजो आयस्सन्त महामोग्गल्लान एतदवोच — “आयस्सा खो महामोग्गल्लानो अरहा
चेव इद्धिमा च । गच्छावुसो, मोग्गल्लान, एत पत्त ओहर । तुय्हेसो पत्तो” ति । “आयस्सा
पि खो पिण्डोलभारद्वाजो^१ अरहा चेव इद्धिमा च । गच्छावुसो, भारद्वाज, एतं पत्तं ओहर ।
तुय्हेसो पत्तो” ति । अथ खो आयस्सा पिण्डोलभारद्वाजो वेहास अब्भुगान्त्वा तं पत्त गहेत्वा
५ तिक्खत्तु राजगहं अनुपरियायि^२ ।

B 247

तेन खो पन समयेन राजगहको सेट्ठि सपुत्तदारो सके निवेसने ठितो होति
पल्लिको नमस्समानो — इधेव, भन्ते, अय्यो भारद्वाजो अम्हाक निवेसने पतिट्ठातू ति ।
अथ खो आयस्सा पिण्डोलभारद्वाजो राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसने पतिट्ठासि^३ । अथ खो
राजगहको सेट्ठि आयस्सतो पिण्डोलभारद्वाजस्स हत्थतो पत्त गहेत्वा महग्घस्स खादनीयस्स^४
१० पूरेत्वा आयस्सतो पिण्डोलभारद्वाजस्स अदासि^५ । अथ खो आयस्सा पिण्डोलभारद्वाजो त
पत्त गहेत्वा आराम अगमासि । अस्सोसु खो मनुस्सा — अय्येन किर पिण्डोलभारद्वाजेन
राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो ति । ते च मनुस्सा उच्चासद्दा महासद्दा आयस्सन्त
पिण्डोलभारद्वाजं पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबन्धिसु ।

अस्सेसि खो भगवा उच्चासद्द महासद्दं, सुत्वान आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि — “कि
१५ नु खो सो, आनन्द, उच्चासद्दो महासद्दो” ति^६ “आयस्सता^६, भन्ते, पिण्डोलभारद्वाजेन
राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो । अस्सोसु खो, भन्ते, मनुस्सा — अय्येन किर
पिण्डोलभारद्वाजेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो ति । ते च, भन्ते^७, मनुस्सा
उच्चासद्दा महासद्दा आयस्सन्तं पिण्डोलभारद्वाजं पिट्ठितो पिट्ठितो अनुबन्धा^८ । सो एसो,
भन्ते^९, भगवा उच्चासद्दो महासद्दो” ति । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे

R 112

२० भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा^{१०} आयस्सन्त पिण्डोलभारद्वाज पटिपुच्छि — “सच्च किर तथा,
भारद्वाज, राजगहकस्स सेट्ठिस्स पत्तो ओहारितो” ति^{११} “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो
भगवा — “अननुच्छविकं^{१२}, भारद्वाज, अननुलोमिकं अप्पतिरूप^{१३} अस्सामणक अकप्पियं
अकरणीयं । कथं हि नाम त्वं, भारद्वाज, छवस्स दारुपत्तस्स कारणा गिहीन उत्तरिमनुस्सधम्मं
इद्धिपाटिहारियं दस्सेस्ससि ! सेय्यथापि, भारद्वाज^{१४}, मातुगामो छवस्स मासकरूपस्स कारणा
२५ कोपिनं^{१५} दस्सेति, एवमेव खो तथा, भारद्वाज, छवस्स दारुपत्तस्स कारणा गिहीन उत्तरि-
मनुस्सधम्म इद्धिपाटिहारियं दस्सित । नेत, भारद्वाज, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नानं वा
भिद्योभावाय । अथ ख्वेतं, भारद्वाज, अप्पसन्नानं चेव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चान

१ भारद्वाजो-म० । २ अनुपरियासि-रो० । ३ पतिट्ठाति-स्या० । ४ खादनियस्स-रो० ।
५ पादासि-सी०, रो० । ६ आयस्सा-स्या० । ७ तेन भन्ते-सी० । ८ अनुबद्धा-सी०, रो० ।
९ एत्थ ‘भन्ते’ इति पाठो सी०, स्या० पोत्थकेसु नत्थि । १० सन्निपातेत्वा-सी० । ११ अननुच्छवियं-
रो० । १२ अप्पतिरूप-स्या० । १३ सेय्यथापि नाम भारद्वाज-स्या० । १४ हिरिकोपीनं-सी०,
कोपीन-रो० ।

अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा पिण्डोलभारद्वाज अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुम्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्टिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्टस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

5

“न, भिक्खवे, गिहीन उत्तरिमनुस्सधम्म इद्धिपाटिहारिय दस्सेतब्ब । यो दस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । भिन्दथेत, भिक्खवे, दारुपत्त सकलिक सकलिक कत्वा,^१ भिक्खून् अञ्जनूपपिसन^२ देथ । न च, भिक्खवे, दारुपत्तो धारेतब्बो । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B 248

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचे पत्ते धारेन्ति सोवण्णमय^{१०} रूपियमयं^३ । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति^४ विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सोवण्णमयो पत्तो धारेतब्बो • पे०••• न रूपियमयो पत्तो धारेतब्बो • न मणिमयो पत्तो धारेतब्बो न वेळ्ळुरियमयो पत्तो धारेतब्बो•••न फलिकमयो पत्तो धारेतब्बो • न कसमयो पत्तो धारेतब्बो न काचमयो पत्तो धारेतब्बो • न तिपुमयो पत्तो धारेतब्बो न सीसमयो पत्तो धारेतब्बो न^{१५} तम्बलोहमयो पत्तो धारेतब्बो । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे पत्ते—अयोपत्त, मत्तिकापत्त” ति ।

११ तेन खो पन समयेन पत्तमूल घसीयति^५ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तमण्डल” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचानि पत्तमण्डलानि धारेन्ति^{२०} सोवण्णमय रूपियमय । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चावचानि पत्तमण्डलानि धारेतब्बानि । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे पत्तमण्डलानि—तिपुमयं, सीसमय” ति । बहलानि मण्डलानि^६ न अच्छुपियन्ति^७ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, लिखितुं” ति । वली^८ होन्ति । भगवतो एतमत्थं^{२५} आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, मकरदन्तकं छिन्दितु” ति ।

R 113

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू चित्रानि पत्तमण्डलानि धारेन्ति रूपकाकिण्णानि^९ भित्तिकम्मकतानि^{१०} । तानि रथिकाय पि दस्सेन्ता आहिण्डन्ति । मनुस्सा

१ करित्वा—स्या० । २ अञ्जनूपपिसनं—सी०, अञ्जनपिसनं—स्या० । ३ रूपियमय—सी० । ४ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । ५ धंसियति—स्या०, म० । ६ पत्तमण्डलानि—स्या० । ७ अच्छुपीयन्ति—रो०, अच्छुपीय्यन्ति—सी० । ८ लिखितं—सी० । ९ वलिं—रो० । १० रूपकोकिण्णानि—रो० । ११ भित्तिकम्मकतानि—रो० ।

उज्झायन्ति खिद्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, चित्रानि पत्तमण्डलानि धारेतब्बानि रूपकाकिण्णानि भित्तिकम्मकतानि । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । “अनुजानामि, भिक्खवे, पक्कतिमण्डलं” ति ।

B 249

१२. तेन खो पन समयेन भिक्खू सोदकं^१ पत्त पटिसामेन्ति । पत्तो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सोदको पत्तो पटिसामेतब्बो । यो पटिसामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, ओतापेत्वा पत्त पटिसामेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सोदक पत्तं ओतापेन्ति । पत्तो दुग्गन्धो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सोदको पत्तो ओतापेतब्बो । यो ओतापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, वोदकं^२ कत्वा ओतापेत्वा पत्त पटिसामेतु” ति ।

10 तेन खो पन समयेन भिक्खू उण्हे पत्त निदहन्ति^३ । पत्तस्स वण्णो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उण्हे पत्तो निदहितब्बो^४ । यो निदहेय्य,^५ आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मुहुत्त उण्हे ओतापेत्वा पत्त पटिसामेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन सम्बहुला पत्ता अज्झोकासे अनाधारा निक्खित्ता होन्ति । वातमण्डलिकाय आवट्टेत्वा^६ पत्ता भिज्जिसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्ताधारकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मिद्धन्ते^७ पत्त निक्खपन्ति । परिपतित्वा^८ पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, मिद्धन्ते पत्तो निक्खपितब्बो । यो निक्खपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिभण्डन्ते पत्तं निक्खपन्ति । परिपतित्वा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, परिभण्डन्ते पत्तो निक्खपितब्बो । यो निक्खपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू छमायं^९ पत्त निक्कुज्जन्ति । ओट्टो घसियति^{१०} । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्धारकं” ति । तिणसन्धारको उपचिकाहि खज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चोळकं^{११}” ति । चोळक

R. 114

25 उपचिकाहि खज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तमालकं^{१२}” ति ।

B 250

ति । पत्तमालकौ^{१३} परिपतित्वा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तकुण्डोलिकं^{१४}” ति । पत्तकुण्डोलिकाय पत्तो घंसियति^{१५} । भगवतो एतमत्थं

१ सउदक-सी०, रो० । २ निरुदक-स्या० । ३ निद्धन्ति-सी० । ४ निद्धेतब्बो-सी० । ५ निद्धेय्य-सी० । ६ आवट्टित्वा-सी०, स्या०, रो० । ७ मिद्धन्ते-सी०, स्या०, रो० । ८ परिपतित्वा-सी०, परिवट्टित्वा-स्या० । ९ छमायं-स्या० । १०. घंसियति-सी०, रो० । ११ चोळकं-रो० । १२ पत्तमालकं-सी० । १३ पत्तमालका-रो०, स्या०, पत्तमालका-सी० । १४. पत्तकुण्डोलिकं-सी०, रो० । १५ घंसियति-सी०, रो०, उग्घंसियति-स्या० ।

आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पत्तथविक^१” ति । असबद्धको^२ न होति
एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, असबद्धक बन्धनसुत्तक^३” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भित्तिखिले^४ पि नागदन्तके पि पत्त लग्गेन्ति ।
परिपत्तिवा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, पत्तो लग्गेतब्बो ।
यो लग्गेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । 5

तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चे पत्तं निक्खिपन्ति, सतिसम्मोसा निसीदन्ता
ओत्थरित्वा पत्त भिन्देन्ति^५ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, मञ्चे पत्तो
निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू पीठे पत्तं निक्खिपन्ति, सतिसम्मोसा निसीदन्ता
ओत्थरित्वा पत्त भिन्देन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, पीठे पत्तो^६
निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । 10

तेन खो पन समयेन भिक्खू अङ्के पत्तं निक्खिपन्ति, सतिसम्मोसा उट्टहन्ति^७ ।
परिपत्तिवा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, अङ्के पत्तो
निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू छत्ते पत्तं निक्खिपन्ति । वातमण्डलिकाय छत्त उक्खि-^८
पियति^९ । परिपत्तिवा पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, छत्ते पत्तो
निक्खिपितब्बो । यो निक्खिपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । 15

१३. तेन खो पन समयेन भिक्खू पत्तहत्था क्वाट पणामेन्ति । क्वाटो^{१०} आवट्टित्वा
पत्तो भिज्जति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, पत्तहत्थेन क्वाट पणामेतब्ब ।
यो पणामेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । 20

तेन खो पन समयेन भिक्खू तुम्बकटाहे^{११} पिण्डाय चरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि तित्थिया ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न,
भिक्खवे, तुम्बकटाहे पिण्डाय चरितब्बं । यो चरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । B 251

तेन खो पन समयेन भिक्खू घटिकटाहे^{१२} पिण्डाय चरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति
खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि तित्थिया ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे,^{१३}
घटिकटाहे पिण्डाय चरितब्बं । यो चरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । R 115

तेन खो पन समयेन अब्जतरा भिक्खु सब्बपसुकूलिको होति । सो छवसीसस्स
पत्तं धारोति । अब्जतरा इत्थी^{१४} पस्सित्वा भीता विस्सरमकासि—“अब्भु^{१५} मे पिसाचो

१ पत्तथविकं-सी०, स्या०, रो० । २ असबद्धको-स्या०, रो० । ३ भित्तिखिले-सी०, स्या०,
रो० । ४ भिन्दन्ति-सी०, स्या०, रो० । ५ उट्टहन्ति-सी०, रो०, स्या० । ६ उक्खिपीयति-सी०,
रो० । ७ क्वाटे-स्या०, क्वाटा-सी० । ८ तुम्बकटाहेन-स्या० । ९ घटिकटाहेन-स्या० । १०. इत्थि-
रो० । ११. अभु-म० ।

वतायं” ति^१ । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथ हि नाम समणा सक्कपुत्तिया छवसीसस्स पत्त धारेस्सन्ति, सेय्यथापि पिसाचिल्लिका” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, छवसीसस्स पत्तो धारेतब्बो । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, सब्बपसुकूलिकेन भवितब्ब । यो भवेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

5 तेन खो पन समयेन भिक्खू चल्लकानि पि अट्टिकानि पि उच्छिद्धोदक पि पत्तेन नीहरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“यस्सि येविमे^२ समणा सक्कपुत्तिया भुञ्जन्ति सो व नेस पटिग्गहो” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न भिक्खवे, चल्लकानि वा अट्टिकानि वा उच्छिद्धोदकं वा पत्तेन नीहरितब्बं । यो नीहरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, पटिग्गहं” ति ।

§ ६. चीवरदण्डसत्थकादीनि

10 १४. तेन खो पन समयेन भिक्खू हत्थेन विप्फालेत्वा^३ चीवरं सिब्बेन्ति । चीवरं विलोमिकं^४ होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्थक नमतकं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स दण्डसत्थकं उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, दण्डसत्थकं” ति ।

B. 252

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचे सत्थकदण्डे धारेन्ति सोवण्णमय^५ रूपियमयं^६ । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चावचा सत्थकदण्डा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्टिमय दन्तमयं विसाणमय नळमय^७ वेळ्ळुमय कट्टमय जतुमय फलमय लोहमय सङ्खनाभिमय” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू कुक्कुटपत्तेन पि वेळ्ळुपेसिकाय पि चीवरं सिब्बेन्ति । 20 चीवरं दुस्सिब्बितं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सूचिं” ति ।

R. 116

ति । सूचियो कण्णकितायो होन्ति पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, सूचिनाळिकं” ति । सूचिनाळिकाय^८ पि कण्णकितायो होन्ति पे०. “अनुजानामि, भिक्खवे, किण्णेन पूरेतु” ति । किण्णे^९ पि कण्णकितायो होन्ति पे०. “अनुजानामि, भिक्खवे, सत्तुया^{१०} पूरेतु” ति । सत्तुया पि कण्णकितायो होन्ति पे०. “अनुजानामि, भिक्खवे, सरितकं” ति ।

25 सरितके^{११} पि कण्णकितायो होन्ति पे०. “अनुजानामि, भिक्खवे, मधुसित्थकेन सारेतुं” ति । सरितक परिभिज्जति । “अनुजानामि, भिक्खवे, सरितकसिपाटिक^{१२}” ति ।

१ वत म ति-रो० । २ यस्सिब्बेविमे-सी० । ३ चीवर विफालेत्वा-स्या०, विपाटेत्वा-सी०, रो० । ४ विलोमं-सी०, स्या०, रो० । ५ रूपियमय-सी० । ६ नळमयं-सी० । ७ सूचिकं-सी० । ८ नाळिकाय-सी०, स्या०, रो० । ९. किण्णेन-सी० । १०. सत्तुया-रो० । ११. सरितकेन-सी० । १२ सरितसिपाटिक-स्वा०, रो० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू तत्थ तत्थ खिलं^१ निक्खणित्वा^२ सम्बन्धित्वा चीवरं सिब्बेन्ति । चीवरं विकण्णं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, कठिनं^३ कठिनरज्जुं तत्थ तत्थ ओबन्धित्वा चीवरं सिब्बेतु” ति । विसमे कठिनं पत्थरन्ति । कठिनं परिभिज्जति • पे० “न, भिक्खवे, विसमे कठिनं पत्थरितब्बं । यो पत्थरेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

5

छमायं^४ कठिनं पत्थरन्ति । कठिनं पंसुकितं होति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्धारकं” ति । कठिनस्स अन्तो जीरति^५ पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, अनुवातं परिभण्डं आरोपेतु” ति । कठिनं नप्पहोति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, दण्डकठिनं बिदलकं^६ सलाकं विनन्धनरज्जुं^७ विनन्धनसुत्तं^८ विनन्धित्वा^९ चीवरं सिब्बेतु” ति । सुत्तन्तरिकायो विसमा होन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, कल्लिम्भकं^{१०}” ति । सुत्ता 10 B 253 वङ्गा होन्ति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, मोघसुत्तकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अधोतेहि पादेहि कठिनं अक्कमन्ति । कठिनं दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अधोतेहि पादेहि कठिनं अक्कमितब्बं । यो अक्कमेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अल्लेहि पादेहि कठिनं अक्कमन्ति । कठिनं दुस्सति ।¹⁵ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अल्लेहि पादेहि कठिनं अक्कमितब्बं । यो अक्कमेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सउपाहना कठिनं अक्कमन्ति । कठिनं दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सउपाहनेन कठिनं अक्कमितब्बं । यो अक्कमेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

20

तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरं सिब्बन्ता^{११} अङ्गुलिया पटिगण्हन्ति^{१२} । अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पटिगह” ति ।

१५ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खू उच्चावचे पटिगहे धारेन्ति सोवण्णमयं रूपियमयं । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचा पटिगहा²⁵ धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्टिमयं दन्तमयं विसाणमयं नळमयं वेळुमयं कट्टमयं जतुमयं फल्लमयं लोहमयं सङ्गनाभिमयं” ति ।

R. 117

१ खील-सी०, स्या०, रो० । २ निखनित्वा-सी०, रो०, निखणित्वा-स्या० । ३ कथिनं-म० । ४ छमायं-स्या० । ५ जिरति-स्या०, रो० । ६ पिदलकं-सी०, रो० । ७ विनद्धनरज्जु-स्या० । ८ विनन्धनसुत्तकं-सी०, रो०, विनद्धनसुत्तकं-स्या० । ९ विनद्धित्वा-स्या० । १० कल्लिम्भकं-सी०, कल्लिम्भक-स्या० । ११ सिब्बन्ता-सी०, स्या०, रो० । १२ पटिगण्हन्ति-रो०, पटिगण्हन्ति-सी० ।

तेन खो पन समयेन सूचियो पि सत्थका पि पटिग्गहा पि नस्सन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आवेसनवित्थक^१” ति । आवेसनवित्थके समाकुला ह्यन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पटिग्गहथविकं^२” ति । असबद्धको^३ न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, 5 असबद्धकं बन्धनसुत्तक” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अब्भोकासे^४ चीवरं सिब्बन्ता सीतेन पि ऊप्हेन पि किलमन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, कठिनसालं^५ कठिन- B 254 मण्डप” ति । कठिनसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति^६ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति^७ पे० . 10 “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितु तयो चये-इट्टकाचयं, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहब्बन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने^८—इट्टकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं” ति । कठिनसालाय तिण्णुण परिपतति पे० . “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा^९ उल्लित्तावलित्त कातु—सेतवणं काळवणं गेरुकपरिकम्म मालाकम्म लताकम्म 15 मकरदन्तक पञ्चपटिकं^{१०} चीवरवस चीवररज्जुकं^{११}” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चीवरं सिब्बेत्वा तत्थेव कठिनं उज्झित्वा पक्कमन्ति, उन्दुरेहि पि उपचिकाहि पि खज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कठिनं सङ्घरितुं^{१२}” ति । कठिनं परिभिज्जति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, गोधंसिकाय कठिनं सङ्घरितुं” ति । कठिन विनिवेठियति^{१३} पे० . “अनुजानामि, 20 भिक्खवे बन्धनरज्जु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू कुट्टे^{१४} पि थम्भे पि कठिनं उस्सापेत्वा पक्कमन्ति । परिपतित्वा कठिनं मिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भित्तिखिले^{१५} वा नागदन्ते वा लम्भेतुं” ति ।

§ ७. थविकपरिस्सावनानुजानना

१६ अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्तं^{१६} विहरित्वा येन वेसाली तेन चारिकं B 118 25 पक्कामि । तेन खो पन समयेन भिक्खू सूचिकं पि सत्थकं पि भेसज्जं पि पत्तेन आदाय

१ आवेसनवित्थक-सी० । २ पटिग्गहथविकं-सी०, स्या० । ३ असबद्धको-स्या०, रो० । ४ अब्भोकासे-स्या० । ५ कठिनसालं-म० । ६ ओत्थरीयति-सी०, रो०, ओत्थरियति-स्या० । ७ परिपटति-सी० । ८. सोपाने-सी०, स्या० । ९ ओगुम्फेत्वा-सी०, स्या० । १० पञ्चपटिकं-स्या०, रो० । ११ चीवररज्जु-सी०, स्या०, रो० । १२ सङ्घरितुं-रो० । १३ विवेठियति-रो० । १४ कुट्टे-म० । १५. भित्तिखिले-सी०, स्या०, रो० । १६ यथाभिरन्तं-सी० ।

गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भेसज्जत्थविकं” ति । असबद्धको न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, असबद्धक बन्धनसुत्तक” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु उपाहनायो कायबन्धनेन^१ बन्धित्वा गामं पिण्डाय पाविसि । अब्जतरो उपासको त भिक्खु अभिवादेन्तो उपाहनायो सीसेन घट्टेसि^२ । सो भिक्खु मङ्कु अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आराम गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थ आरोचेसि ।^५ भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उपाहनत्थविकं” ति । असबद्धको न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, असबद्धकं बन्धनसुत्तक” ति ।

तेन खो पन समयेन अन्तरामग्गे उदक अकप्पिय होति । परिस्सावन न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिस्सावन” ति । चोळक^३ नप्पहोति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, कटच्छुपरिस्सावन” ति । चोळक नप्पहोति पे० 10 “अनुजानामि, भिक्खवे, धम्मकरक” ति ।

B 255

१७ तेन खो पन समयेन द्वे भिक्खू कोसलेसु जनपदे^४ अद्धानमग्गपटिपन्ना^५ होन्ति । एको भिक्खु अनाचारं आचरति । दुतियो भिक्खु त भिक्खुं एतदवोच—“मा, आवुसो, एवरूप अकासि । नेतं कप्पती” ति । सो तस्स उपनन्धि^६ । अथ खो सो भिक्खु पिपासाय पीळितो उपनद्धं भिक्खु एतदवोच—“देहि मे, आवुसो,^{१५} परिस्सावन, पानीयं^७ पिविस्सामी” ति । उपनद्धो भिक्खु न अदासि । सो भिक्खु पिपासाय पीळितो कालमकासि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । “किं पन त्वं, आवुसो, परिस्सावनं याचियमानो न अदासी” ति^८ ? “एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^९ विपाचेन्ति—“कथं हि नाम भिक्खु परिस्सावनं याचियमानो न दस्सती” ति । अथ खो^{२०} ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा त भिक्खु पटिपुच्छि—“सच्चं किर त्व, भिक्खु, परिस्सावनं याचियमानो न अदासी” ति^{१०} ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—“अननुच्छविक^{११} ते,^{१२} मोघपुरिस, अननुलोमिकं अप्पतिरूपं^{१३} अस्सामणकं अकप्पियं अकरणीय । कथं हि नाम त्व, मोघपुरिस, परिस्सावनं याचियमानो न दस्ससि । नेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा^{२५} पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, मोघपुरिस, अप्पसन्नान चैव अप्पसादाय पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा तं भिक्खुं अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स

R 119

१ कायबन्धने-रो० । २ घट्टेति-म० । ३ चोळक-रो० । ४ धम्मकरणं-म० । ५ जनपदेसु-सी०, स्या०, रो० । ६ अद्धानमग्गपटिपन्ना-सी०, स्या०, रो० । ७ उपनद्धि-सी०, स्या० । ८ उपनन्धि-रो० । ९ पानियं-रो० । १० खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । ११ अननुच्छवियं-रो० । १२, सी० पोत्थके नत्थि । १३ अप्पटिरूपं-स्या० ।

अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुमरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

“न भिक्खवे, अद्धानमग्गप्पटिपत्थेन भिक्खुना परिस्सावनं याचियमानेन न दातब्बं । 5 यो न ददेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, अपरिस्सावनकेन अद्धानो^१ पटिपज्जितब्बो । यो पटिपज्जेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । सत्थे न होति परिस्सावनं वा धम्मकरको वा, सङ्घाटिकण्णो पि अधिट्ठातब्बो — इमिना परिस्सावेत्त्वा पिविस्सामी” ति ।

§ ८. नवकम्मनि

अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुद
B 256 भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालयं । तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्म
10 करोन्ति । परिस्सावनं न सम्मति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, दण्डपरिस्सावनं” ति । दण्डपरिस्सावनं न सम्मति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनु-
जानामि, भिक्खवे, ओत्थरकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मकसेहि उब्बाव्हा ह्योन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मकसकुटिकं” ति ।

15 § ८. तेन खो पन समयेन वेसालियं पणीतानं भत्तानं भत्तपटिपाटिं अट्ठिता^२ होति । भिक्खू पणीतानि भोजनानि भुञ्जित्वा अभिसन्नकाया होन्ति बह्वाबाधा^३ । अथ खो जीवको कोमारभच्चो वेसालिं अगमासि केनचिदेव करणीयेन । अद्दसा खो जीवको कोमारभच्चो भिक्खू अभिसन्नकाये बह्वाबाधे । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्त्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो जीवको कोमारभच्चो भगवन्तं
20 एतदवोच — “एतरहि, भन्ते, भिक्खू अभिसन्नकाया बह्वाबाधा । साधु, भन्ते, भगवा भिक्खूनं चङ्कमं च जन्ताघरं च अनुजानातु । एवं भिक्खू अप्पाबाधा भविस्सन्ती” ति । अथ खो भगवा जीवकं कोमारभच्चं धम्मिया कथायं सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो जीवको कोमारभच्चो भगवता धम्मिया कथायं सन्दस्सितो समादपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो उट्ठयासना भगवन्तं अभिवादेत्त्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ
25 खो भगवा एतस्सिं निदाने एतस्सिं पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनु-
जानामि, भिक्खवे, चङ्कमं च जन्ताघरं चा” ति ।

R 120

तेन खो पन समयेन भिक्खू विसमे चङ्कमे चङ्कमन्ति । पादा दुक्खा ह्योन्ति ।

१ अद्धानमग्गो-सी०, स्या०, रो० । २ ओत्थरिकं-स्या० । ३ अधिट्ठिता-रो० । ४ बह्वा-
बाधा-सी० ।

भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सम कातु” ति । चङ्कमो नीचवत्थुको होति । उदकेन ओत्थरिय्यति^१...पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातु” ति । चयो परिपतति^२ पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिनु तयो चये—इट्टकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति पे० . “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने^३—इट्टकासोपान, सिलासोपानं, दारुसोपान” ति ।^५ आरोहन्ता परिपतन्ति पे० . “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू चङ्कमे चङ्कमन्ता परिपतन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चङ्कमनवेदिक” ति । B 21

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे चङ्कमन्ता सीतेन पि उण्हेन पि किलमन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चङ्कमनसाल” ति । चङ्कमनसालाय^४ 10 तिणचुण्ण परिपतति पे० . “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा^५ उल्लित्तावलित्तं कातु—सेतवण्ण काळवण्ण गेरुक्परिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक चीवरवंस चीवररञ्जु” ति । जन्ताघरं^६ नीचवत्थुक होति, उदकेन ओत्थरिय्यति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातुं” ति । चयो परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिनु तयो चये—इट्टकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति 15 ...पे० . “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्टकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपान” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं” ति । जन्ताघरस्स क्वाट न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, क्वाटं पिट्टिसङ्घाटं^७ उदुक्खलिक उत्तरपासकं अगळवट्टिकं कपिसीसक सूचिक घटिकं ताल्ळिच्छिद्दं^८ आविञ्छनच्छिद्दं^९ आविञ्छनरञ्जुं” ति । जन्ताघरस्स कुट्टपादो^{१०} जीरति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, 20 मण्डलिकं कातुं” ति । जन्ताघरस्स धूमनेत्तं न होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, धूमनेत्तं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खु खुद्दके जन्ताघरे मज्झे अग्निद्वानं करोन्ति । उपचारो न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, खुद्दके जन्ताघरे एकमन्तं अग्निद्वान कातुं, महल्लके मज्झे” ति । जन्ताघरे अग्निमुखं डहति पे० . “अनुजानामि, 25 भिक्खवे, मुखमत्तिक” ति । हत्थे^{११} मत्तिकं तेमेन्ति पे० . “अनुजानामि, भिक्खवे,

१ ओत्थरीयति—सी०, रो०, ओत्थरियति—स्या० । २ परिपटति—सी० । ३ सोपाने—स्या०, सी० । ४ चङ्कमनसालाय—सी०, रो० । ५ ओगुम्फेत्वा—सी०, स्या० । ६ एत्थ ‘तेन खो पन समयेन जन्ताघरं’ इति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि । ७ पिट्टिसङ्घाटं—सी० । ८ अगळवट्टिक—सी०, अगळवट्टि—स्या०, अगळवट्टि—रो० । ९. ताल्ळिच्छिद्दं—सी० । १० आविञ्छनच्छिद्दं—म० । ११ कुट्टपादो—म० । १२ हत्थेन—स्या० ।

- मत्तिकादौणिकं” ति । मत्तिका दुग्न्धा होति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, वासेतुं” ति । जन्ताघरे अग्नि कायं डहति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उदक अतिहरितु” ति । पातिया^१ पि पत्तेन पि उदक अतिहरन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उदका-धानं^२, उदकसरावकं^३” ति । जन्ताघरं तिणच्छदनं न सेदेति^४ पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लितावलित् कातु” ति । जन्ताघरं चिक्खल्ल होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, सन्थरितु तयो सन्थारे^५— इट्टकासन्थारं^६, सिलासन्थारं, दारुसन्थारं” ति । चिक्खल्लं येव^७ होति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, धोवितु” ति । उदकं सन्तिट्ठति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन” ति ।
- R 121 तेन खो पन समयेन भिक्खू जन्ताघरे छमाय^८ निसीदन्ति, गत्तानि कण्डवन्ति^९ । 10 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं^{१०} । “अनुजानामि, भिक्खवे, जन्ताघरपीठ” ति । तेन खो पन समयेन जन्ताघरं अपरिक्खित्तं होति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितु तयो पाकारे—इट्टकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । कोट्टको न होति पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्टक” ति । कोट्टको नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातुं” ति । चयो परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये—इट्टकाचयं, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्टकासोपान, सिलासोपानं, दारुसोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं” ति । कोट्टकस्स कवाटं न होति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाट पिट्टसङ्घाटं उदुक्खलिकं उत्तरपासक अग्गळवट्टिक कपिसीसक सूचिक घटिक ताळच्छिद्द आविञ्छनच्छिद्द 20 आविञ्छनरज्जुं” ति । कोट्टके तिणचुण्णं परिपतति • पे “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लितावलित् कातु—सेतवण्ण काळवण्ण गेरूकपरिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक^{११} ति । परिवेण चिक्खल्लं होति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, मरुम्ब उपकिरितुं” ति । न परियापुणन्ति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिल^{१२} निक्खपितु” ति । उदक सन्तिट्ठति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमनं” ति ।
- 25 १९. तेन खो पन समयेन भिक्खू नग्गा नग्गा अभिवादेन्ति,^{१३} नग्गा नग्गा अभिवादापेन्ति,^{१४} नग्गा नग्गस्स परिकम्मं करोन्ति, नग्गा नग्गस्स परिकम्म कारापेन्ति,^{१५}

१ पाटिया—स्या० । २ उदकड्डानं—म०, रो०, उदकनिधानं—स्या० । ३ सरावकं—सी० । ४ सादेति—सी० । ५ सन्थरे—म० । ६ इट्टकासन्थर—म० । ७ चिक्खल्लञ्जेव—सी० । ८ छमाय—स्या० । ९ कण्डवन्ति—स्या०, कण्डवन्ति—रो० । १० ‘भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं’ इति पाठो सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि, एत्थ स्या० पोत्थके च पे० दिस्सति । ११ पञ्चपट्टिकं—स्या०, रो० । १२ पदसिलं—रो० । १३ एत्थ स्या० पोत्थके ‘तेन खो पन समयेन भिक्खू नग्गा नग्गं अभिवादेन्ति, नग्गा अनग्गा अभिवादेन्ति’ इति पाठो दिस्सति । १४, नग्गा नग्गं अभिवादापेन्ति, नग्गा अनग्गं अभिवादापेन्ति—स्या० । १५, कारेन्ति—सी० ।

नग्गा नग्गस्स देन्ति, नग्गा पटिग्गहन्ति,^१ नग्गा खादन्ति, नग्गा भुञ्जन्ति, नग्गा सायन्ति, नग्गा पिवन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोवेसु । “न, भिक्खवे, नग्गेन^२ नग्गो अभिवादेतब्बो पे० न^३ नग्गेन अभिवादेतब्ब^३ न नग्गेन नग्गो अभिवादापेतब्बो न नग्गेन अभिवादापेतब्ब न नग्गेन^४ नग्गस्स परिकम्म कातब्ब^४...न नग्गेन नग्गस्स^५ परिकम्म कारापेतब्बं...न नग्गेन नग्गस्स दातब्बं ..न नग्गेन पटिग्गहेतब्बं...न नग्गेन खादितब्बं .^५ न नग्गेन भुञ्जितब्बं .न नग्गेन सायितब्बं न नग्गेन पातब्बं । यो पिवेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B 259

तेन खो पन समयेन भिक्खू जन्ताघरे छमाय चीवरं निक्खिपन्ति । चीवरं पंसुकिंतं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे,^६ चीवरवस चीवररज्जु” ति । देवे वस्सन्ते चीवरं ओवस्सति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे,^{१०} R 122 जन्ताघरसाल” ति । जन्ताघरसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति^७... पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति^८ पे० आरोहन्ता विहञ्जन्ति...पे० . आरोहन्ता परिपतन्ति . पे० . “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाहं” ति । जन्ताघरसालाय तिण्णुण्ण परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्त कातु . पे० चीवरवस चीवररज्जु” ति ।^{१५}

तेन खो पन समयेन भिक्खू^९ जन्ताघरे पि उदके पि परिकम्मं^{११} कातु कुक्कुच्चयन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो पटिच्छादियो—जन्ताघरपटिच्छादि, उदकपटिच्छादि, वत्थपटिच्छादि” ति ।

तेन खो पन समयेन जन्ताघरे उदकं न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदपानं” ति । उदपानस्स कूल लुज्जति . पे० . “अनुजानामि,^{२०} भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये—इट्टकाचय, सिलाचय, दारुचयं” ति । उदपानो नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति . पे० . “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातुं” ति । चयो परिपतति पे० . आरोहन्ता विहञ्जन्ति . पे० . आरोहन्ता परिपतन्ति . पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति ।

२०. तेन खो पन समयेन भिक्खू वल्लिकाय^{१३} पि कायबन्धनेन पि उदकं वाहेन्ति ।^{२५} भगवतो एतमत्थ आरोचेसु^{१३} । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकवाहनरज्जु^{१४}” ति । हत्था दुक्खा

१ पटिग्गहन्ति—सी० । २ एत्थ ‘नग्गेन’ इति पाठो रो० पोत्थके नत्थि । ३-३ एत्थ ‘न नग्गेन अभिवादेतब्बं’ इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि । ४ एत्थ ‘नग्गेन’ इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि । ५ एत्थ ‘नग्गस्स’ इति पाठो स्या० पोत्थके नत्थि । ६ भिक्खवे जन्ताघरे—सी०, स्या० । ७ ओत्थरिय्यति—स्या०, ओत्थरीयति—सी० । ८ परिपतति—सी० । ९. आलम्बनबाहं—सी० । १० भिक्खू नग्गा—सी० । ११ पिट्ठिपरिकम्म—स्या० । १२ वल्लिया—सी०, स्या० । १३ एत्थ ‘भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं’ इति पाठो सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १४. उदपानरज्जुं—सी०, स्या० ।

होन्ति · पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, तुलं करकटकं चक्खवट्टकं” ति । भाजना बहू भिज्जन्ति पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो वारके—लोहवारकं, दारुवारकं, चम्मक्खण्डं” ति ।

B 260

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे उदक वाहेन्ता^१ सीतेन पि उण्हेन पि 5 किलमन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उदपानसाल” ति । उदपानसालाय तिणच्चुण्ण परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्पेत्त्वा उल्लित्तावलित्तं कातुं—सेतवण्ण काळवण्णं गेरुकपरिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिक चीवरवस चीवरज्जु” ति । उदपानो^२ अपारुतो होति, तिणच्चुण्णेहि पि पसुकेहि पि ओकिरिय्यति^३ · पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधानं” ति । उदकभाजन न 10 सविज्जति...पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकदोणि उदककटाह” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू आरामे तहं तह नहायन्ति । आरामो चिक्खल्लो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, चन्दनिक^४” ति । चन्दनिका पाकटा^५ होति । भिक्खू हिरियन्ति^६ नहायितु पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्विपितु तयो पाकारे—इट्टकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । चन्दनिका चिक्खल्लो होति पे० 15 “अनुजानामि, भिक्खवे, सन्थरितुं तयो सन्थरे^७—इट्टकासन्थरं^८, सिलासन्थरं, दारुसन्थरं” ति । उदक सन्तिट्ठति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू गत्तानि सीतिगतानि^९ होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकपुञ्जनि चोळकेन^{१०} पि पञ्चुद्धरितु” ति ।

R 123

२१. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो उपासको सङ्घस्स अत्थाय पोक्खरणि कारेतु- 20 कामो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पोक्खरणि” ति । पोक्खरणिा कूल लुज्जति · पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिनु तयो चये—इट्टकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने^{११}—इट्टकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति · पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनवाह” ति । पोक्खरणिा उदकं पुराणं होति · पे० · 25 “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकमातिक^{१२} उदकनिद्धमन” ति ।

B 261

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु सङ्घस्स अत्थाय निल्लेखं जन्ताघरं कत्तुकामो^{१३} होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, निल्लेख जन्ताघरं” ति ।

१ तुलं-सी० । २ चम्मखण्डं-सी०, स्या०, रो० । ३ वाहेन्ता-सी०, रो० । ४ उदकपानो-रो०, तेन खो पन समयेन उदपानो-स्या० । ५ ओकिरियति-सी०, ओकिरियति-स्या० । ६ उदकचन्द-निङ्ग-स्या० । ७. पाकटा-रो०, अपारुतो-सी० । ८ हिरियन्ति-सी०, रो० । ९ सन्थारे-सी०, स्या०, रो० । १० इट्टकासन्थार-सी०, स्या०, रो० । ११ सीतिकतानि-सी०, स्या०, रो० । १२ उदकपुञ्जन-चोळकेन-सी० । १३ सोपाने-सी०, स्या० । १४. उदकायतिकं-रो० । १५ कात्तुकामो-सी० ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू चातुमास निसीदनेन विप्पवसन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, चातुमास निसीदनेन विप्पवसितब्ब । यो विप्पवसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

२२. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पुप्फाभिकिण्णेषु सयनेसु सयन्ति । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खियन्ति^१ विपाचेन्ति — सेय्यथापि 5 गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, पुप्फाभिकिण्णेषु सयनेसु सयितब्ब । यो सयेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा गन्ध पि माल पि आदाय आराम आगच्छन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न पटिगण्हन्ति^२ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गन्धं गहेत्वा कवाटे पञ्चुलिक दातु, पुप्फ गहेत्वा विहारे एकमन्त निक्खपितु” ति । 10

तेन खो पन समयेन सङ्खत्स नमतक उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, नमतक” ति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि — “नमतक अधि- द्वातब्ब नु खो उदाहु विकप्पेतब्ब” ति · पे० · “न, भिक्खवे, नमतक अधिद्वातब्ब, न विकप्पेतब्ब” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू आसित्तकूपधाने भुञ्जन्ति । मनुस्सा 15 उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, आसित्तकूपधाने भुञ्जितब्ब । यो भुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । R 124

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु गिलानो होति । सो भुञ्जमानो न सक्कोति हत्थेन पत्त सन्धारेतु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मळोरिक” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू एकभाजने पि भुञ्जन्ति, एकथालके पि पिवन्ति, 20 एकमञ्चे पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणा^३ पि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणा^४ पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणा पि तुवट्टेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, एकभाजने भुञ्जितब्ब · पे० · न एकथालके पातब्ब न एकमञ्चे तुवट्टितब्ब न एकत्थरणा तुवट्टितब्ब · न एकपावुरणा तुवट्टितब्ब · · · न एकत्थरणपावुरणा तुवट्टितब्ब । यो तुवट्टेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । 25 B 262

§ ९. वङ्गलिच्छविवत्थु

२३. तेन खो पन समयेन वङ्गो लिच्छवी मेत्तियभूमजकानं^१ भिक्खूनं सहायो होति । अथ खो वङ्गो लिच्छवी येन मेत्तियभूमजका भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा

१ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । २ पटिगण्हन्ति—सी०, पटिगण्हन्ति—रो० । ३ एकत्थरणे—स्या० । ४ एकपावुरणे—स्या०, एकपावुरणे—सी० । ५ मेत्तियभूमजकानं—सी०, स्या०, रो० ।

मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि अय्या” ति । एव वुत्ते मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिसु । दुतिय पि खो वड्ढो लिच्छवी मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि अय्या” ति । दुतिय पि खो मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिसु । ततिय पि खो वड्ढो लिच्छवी मेत्तियभूमजके भिक्खू एतदवोच — “वन्दामि अय्या” ति । ततिय पि खो मेत्तियभूमजका भिक्खू नालपिसु । “क्याह अय्यान अपरज्झामि, किस्स म अय्या नालपन्ती” ति १ “तथा हि पन त्व, आवुसो वड्ढ, अम्हे दब्बेन मल्लपुत्तेन विहेठियमाने अज्झुपेक्खसी” ति । “क्याहं अय्या करोमी” ति २ “सचे खो त्व, आवुसो वड्ढ, इच्छेय्यासि, अज्जेव भगवा आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्त नासापेय्या” ति । “क्याह अय्या करोमि, किं मया सक्का कातु” ति ३ “एहि त्व, आवुसो वड्ढ, येन भगवा तेनुपसङ्गम, उपसङ्गमित्वा भगवन्त एव वदेहि — ‘इद, भन्ते, नच्छन्न नप्पतिरूप’ । याय, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपह्वा साय दिसा सभया सईतिका सउपह्वा, यतो निवात ४ ततो सवातं, ५ उदक मब्बे आदित्तं, अय्येन मे दब्बेन मल्लपुत्तेन पजापति ६ दूसिता” ति । “एव अय्या” ति खो वड्ढो लिच्छवी मेत्तियभूमजकान भिक्खून् पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो वड्ढो लिच्छवी भगवन्त एतदवोच — “इद, भन्ते, नच्छन्न नप्पतिरूप । याय, भन्ते, दिसा अभया अनीतिका अनुपह्वा साय दिसा सभया सईतिका सउपह्वा, यतो निवात ततो सवातं, उदक मब्बे आदित्तं, अय्येन मे दब्बेन मल्लपुत्तेन पजापति दूसिता” ति ।

R 12०

B 263

अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्त पटिपुच्छि — “सरसि त्वं, दब्ब, एवरूप कत्ता यथाय वड्ढो आहा” ति १ “यथा म, भन्ते, भगवा जानाती” ति । दुतियं पि खो भगवा २० पे० ० ततिय पि खो भगवा आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्तं एतदवोच — “सरसि त्व, दब्ब, एवरूप कत्ता यथाय वड्ढो आहा” ति २ “यथा म, भन्ते, भगवा जानाती” ति । “न खो, दब्ब, दब्बा एव निब्बे-ठेन्ति । सचे तथा कतं, कत ति वदेहि, सचे अकत, अकतं ति वदेही” ति । “यतो अहं, भन्ते, जातो नाभिजानामि सुपिनन्तेन पि मेथुन धम्मं पटिसेविता ३, पगेव जागरो” ति । २५ अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्त निक्कुज्जतु, असम्भोग सङ्घेन करोतु ।

“अट्ठहि, भिक्खवे, अज्जेहि समन्नागतस्स उपासकस्स पत्तो निक्कुज्जितब्बो — भिक्खून् अलाभाय परिसक्कति, भिक्खून् अनत्थाय परिसक्कति, भिक्खून् अवासाय ४ परिसक्कति, भिक्खू अक्कोसति परिभासति, भिक्खू भिक्खूहि भेदेति, बुद्धस्स अवण्ण भासति, धम्मस्स अवण्णं ३० भासति, सङ्घस्स अवण्णं भासति । अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहज्जेहि समन्नागतस्स

१ नपटिरूपं-स्या०, न पटिरूप-रो० । २ नीवातं-स्या० । ३ पवात्त-सी०, स्या०, रो० । ४ पजापती-सी०, रो० । ५ पतिसेविता-सी० । ६ अनावासाय-स्या० ।

उपासकस्स पत्तं निक्कुज्जितु । एव च पन, भिक्खवे, निक्कुज्जितब्बो । व्यत्तेन^१ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो —

२४ “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । वङ्गो लिच्छवी आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्तं निक्कुज्जेय्य, असम्भोग सङ्घेन करेय्य । एसा वत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । वङ्गो लिच्छवी आयस्सन्त दब्ब मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेति । सङ्घो वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्तं निक्कुज्जति, असम्भोग सङ्घेन करोति । यस्सायस्सतो खमति वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्तस्स निक्कुज्जना, असम्भोग सङ्घेन करण, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“निक्कुज्जितो सङ्घेन वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्तो, असम्भोगो^२ सङ्घेन । खमति सङ्घस्स,^{१०} तस्मा तुण्ही^३, एवमेत धारयामी” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन वङ्गस्स लिच्छविस्स निवेसन तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा वङ्ग लिच्छवि एतदवोच— “सङ्घेन ते, आवुसो वङ्ग, पत्तो निक्कुज्जितो । असम्भोगोसि सङ्घेना” ति । अथ खो वङ्गो लिच्छवी— सङ्घेन किर मे पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगोमिह किर सङ्घेना ति— तथेव मुच्छितो पपति^४ ।^{१५} अथ खो वङ्गस्स लिच्छविस्स मित्तामच्चा जातिसालोहिता वङ्ग लिच्छवि एतदवोचुं— “अल, आवुसो वङ्ग, मा सोचि, मा परिदेवि । मय भगवन्त पसादेस्साम भिक्खुसङ्घ चा” ति ।

अथ खो वङ्गो लिच्छवी सपुत्तदारो समित्तामच्चो सजातिसालोहितो अल्लवत्थो अल्लकेसो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदवोच— “अच्चयो म, भन्ते, अच्चगमा यथाबाल यथामूळ्ह यथाअकुसल, योह अय्य^{२०} दब्ब मल्लपुत्तं अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेसि । तस्स मे, भन्ते, भगवा अच्चय अच्चयतो पटिगण्हातु^५ आयति सवराया” ति । “तग्घ^६ त्व, आवुसो वङ्ग, अच्चयो अच्चगमा यथाबाल यथामूळ्ह यथाअकुसल, य त्व दब्बं मल्लपुत्त अमूलिकाय सीलविपत्तिया अनुद्धसेसि । यतो च खो त्व, आवुसो वङ्ग, अच्चय अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोसि, त ते मयं पटिगण्हाम । तुङ्गि हेसा, आवुसो वङ्ग, अरियस्स विनये यो अच्चय अच्चयतो दिस्वा^{२५} यथाधम्मं पटिकरोति, आयति सवरं आपज्जती” ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि— “त्तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो वङ्गस्स लिच्छविस्स पत्तं उक्कुज्जतु, सम्भोगं सङ्घेन करोतु ।

“अट्टहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतस्स उपासकस्स पत्तो उक्कुज्जितब्बो— न भिक्खून अलाभाय परिसक्कति, न भिक्खूनं अनत्थाय परिसक्कति, न भिक्खून अवासाय

१ व्यत्तेन—सी०, रो० । २ असम्भोगं—सी० । ३ तुण्ही—सी० । ४ पपतो—स्या०, म०, रो० ।

५ पटिगण्हातु—सी०, पटिगण्हातु—रो० । ६ इङ्ग—स्या० ।

परिसक्कति, न भिक्खू^१ अक्कोसति परिभासति, न भिक्खू भिक्खूहि भेदेति, न बुद्धस्स अवण्ण भासति, न धम्मस्स अवण्णं भासति, न सङ्खस्स अवण्ण भासति । अनुजानामि, भिक्खवे, इमेहि अट्ठहज्जेहि^२ समन्नागतस्स उपासकस्स पत्तं उक्कुज्जितुं । एव च पन, भिक्खवे, उक्कुज्जितब्बो । तेन, भिक्खवे, वड्ढेन लिच्छविना सङ्ख उपसङ्कमित्वा एकंस उत्तरासङ्ग
 5 करित्वा भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिक निसीदित्वा अञ्जलि पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो—
 B 265 'सङ्खेन मे, भन्ते, पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगोमिह सङ्खेन । सोहं, भन्ते, सम्मा वत्तामि,
 लोम पातेमि, नेत्थारं वत्तामि, सङ्ख पत्तुक्कुज्जन याचामी' ति । दुतिय पि याचितब्बो^३ ।
 R 127 ततिय पि याचितब्बो । ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्खो जापेतब्बो —

२५. "सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खेन वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तो निक्कुज्जितो,
 10 असम्भोगो सङ्खेन । सो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, सङ्खं पत्तुक्कुज्जन
 याचति । यदि सङ्खस्स पत्तकल्ल, सङ्खो वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तं उक्कुज्जेय्य, सम्भोग सङ्खेन
 करेय्य । एसा जत्ति ।

"सुणातु मे, भन्ते, सङ्खो । सङ्खेन वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तो निक्कुज्जितो, असम्भोगो
 सङ्खेन । सो सम्मा वत्तति, लोम पातेति, नेत्थारं वत्तति, सङ्खं पत्तुक्कुज्जनं याचति । सङ्खो
 15 वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्त उक्कुज्जति, सम्भोगं सङ्खेन करोति । यस्सायस्सतो खमति वड्ढस्स
 लिच्छविस्स पत्तस्स उक्कुज्जना,^४ सम्भोगं सङ्खेन करण, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो
 भासेय्य ।

"उक्कुज्जितो सङ्खेन वड्ढस्स लिच्छविस्स पत्तो, सम्भोगो सङ्खेन । खमति सङ्खस्स,
 तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी" ति ।

§ १०. बोधिराजकुमारवत्थु

20 २६. अथ खो भगवा वेसालिय यथाभिरन्तं विहरित्वा येन भग्गा तेन चारिकं
 पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिक चरमानो येन भग्गा तदवसारि । तत्र सुद भगवा भग्गेसु विहरति
 सुंसुमारगिरे^५ भेसकळावने^६ मिगदाये । तेन खो पन समयेन बोधिस्स राजकुमारस्स कोकनदो^७
 नाम पासादो अचिरकारितो होति, अनज्झावुत्थो समणेन वा ब्राह्मणेन वा केनचि वा
 मनुस्सभूतेन । अथ खो बोधि राजकुमारो सञ्चिकापुत्तं^८ माणवं^९ आमन्तेसि — "एहि त्वं, सम्म
 25 सञ्चिकापुत्त, येन भगवा तेनुपसङ्कम, उपसङ्कमित्वा मम वचनेन भगवतो पादे सिरसा वन्द,
 अप्पाबाधं अप्पातङ्क लहुट्टान बलं फासुविहारं पुच्छ — 'बोधि, भन्ते, राजकुमारो भगवतो
 B. 266 पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाध अप्पातङ्क लहुट्टान बलं फासुविहारं पुच्छती' ति । एव च

१ भिक्खूनं—सी० । २ अट्ठहि अट्ठेहि—सी० । ३ याचितब्बा—स्या०, रो० । ४ उक्कुज्जनं—
 सी० । ५ सुंसुमारगिरे—म० । ६ भेसकळावने—सी० । ७ कोकनुदो—स्या० । ८ सञ्चिकापुत्तं—म० ।
 ९ सानवं—सी० ।

वदेहि—‘अधिवासेतु किर, भन्ते, भगवा बोधिस्स राजकुमारस्स स्वातनाय भत्तं सद्धि भिक्खु-
सङ्घेना’” ति । “एव भो” ति खो सञ्जिकापुत्तो माणवो बोधिस्स राजकुमारस्स पटिस्सुत्वा
येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवता सद्धि सम्मोदि, सम्मोदनीय कथ सारणीय^१
वीतिसारेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिच्चो खो सञ्जिकापुत्तो माणवो भगवन्त
एतदवोच—“बोधि खो राजकुमारो भोतो गोतमस्स पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाध अप्पातङ्क^५
लहुद्वान बलं फासुविहारं पुच्छति । एवं च वदेति—‘अधिवासेतु किर भव गोतमो बोधिस्स
राजकुमारस्स स्वातनाय भत्तं सद्धि भिक्खुसङ्घेना’” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^२ ।
अथ खो सञ्जिकापुत्तो माणवो भगवतो अधिवासन विदित्वा उट्टयासना येन बोधिराजकुमारो
तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा बोधि राजकुमारं एतदवोच—“अवोचुम्ह खो मय भोतो वचनेन
त भगवन्त गोतम—‘बोधि खो राजकुमारो भोतो गोतमस्स पादे सिरसा वन्दति, अप्पाबाध^{१०}
अप्पातङ्क लहुद्वान बलं फासुविहारं पुच्छति । एव च वदेति—अधिवासेतु किर भव
गोतमो बोधिस्स राजकुमारस्स स्वातनाय भत्तं सद्धि भिक्खुसङ्घेना’ ति । अधिवुत्थं च पन
समणेन गोतमेना” ति ।

B 128

अथ खो बोधि राजकुमारो तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीत खादनीय भोजनीय^३
पटियादापेत्वा, कोकनद च पासाद ओदातेहि दुस्सेहि सन्थरापेत्वा याव पच्छिमसोपानकळेवरा,^४ 15
सञ्जिकापुत्त माणव आमन्तेसि—“एहि त्व, सम्म सञ्जिकापुत्त, येन भगवा तेनुपसङ्गम,
उपसङ्गमित्वा भगवतो काल आरोचेहि—‘कालो, भन्ते निट्ठितं भत्त’” ति । “एव भो”
ति खो सञ्जिकापुत्तो माणवो बोधिस्स राजकुमारस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि,
उपसङ्गमित्वा भगवतो कालं आरोचेसि—“कालो, भो गोतम,^५ निट्ठितं भत्त” ति ।

अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन बोधिस्स राजकुमारस्स^{२०}
निवेशन तेनुपसङ्गमि । तेन खो पन समयेन बोधिराजकुमारो बहिद्वारकोट्टके ठितो होति,
भगवन्त आगमयमानो । अद्दसा खो बोधि राजकुमारो भगवन्त दूरतो व आगच्छन्त ।
दिस्वान ततो पञ्चुग्गन्त्वा भगवन्त अभिवादेत्वा पुरेक्खत्वा^६ येन कोकनदो पासादो तेनुप-
सङ्गमि । अथ खो भगवा पच्छिमसोपानकळेवरं निस्साय अट्टासि । अथ खो बोधि
राजकुमारो भगवन्त एतदवोच—“अक्कमतु, भन्ते, भगवा दुस्सानि, अक्कमतु सुगतो^७ दुस्सानि,^{२५}
यं मम अस्स दीघरत्तं हिताय सुखाया” ति । एवं वुत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतिय पि
खो . पे० ततियं पि खो बोधि राजकुमारो भगवन्तं एतदवोच—“अक्कमतु, भन्ते,
भगवा दुस्सानि, अक्कमतु सुगतो दुस्सानि, य मम अस्स दीघरत्तं हिताय सुखाया” ति ।
अथ खो भगवा आयस्सन्त आनन्द अपलोकेसि^८ । अथ खो आयस्सा आनन्दो बोधिं

B 267

१ सारणीय—सी० । २ तुण्हीभावेन—सी० । ३ खादनियं भोजनियं—रो० । ४ पच्छिमा
सोपानकळेवरा—सी०, पच्छिमा सोपानकळेवरा—स्या०, पच्छिमा सोपानकळिङ्गरा—रो० । ५ खो भन्ते-
स्या० । ६ पुरेक्खत्वा—सी०, रो०, पुरेक्खत्वा—स्या० । ७. भन्ते सुगतो—स्या० । ८. अवलोकेसि—स्या० ।
चुल्लवग्गो—२८

राजकुमारं एतदवोच — “सहरन्तु,^१ राजकुमार, दुस्सानि । न भगवा चेलप्पटिक^२ अक्कमिस्सति पच्छिम जनत तथागतो अनुकम्पती” ति ।

अथ खो बोधि राजकुमारो दुस्सानि सहरापेत्वा उपरिकोकनदे^३ पासादे आसन पञ्जापेसि^४ । अथ खो भगवा कोकनदं पासाद अभिरुहित्वा^५ पञ्जत्ते आसने निसीदि 5 सद्धि भिक्खुसङ्घेन । अथ खो बोधि राजकुमारो बुद्धप्पमुख^६ भिक्खुसङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्त मुत्तावि ओनीतपत्तपाणिं, एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिच्च खो बोधि राजकुमारं भगवा धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्टयासना पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मि पकरणे धम्मि. कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, चेलप्पटिका 10 अक्कमितब्बा । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरा इत्थी^७ अपगतगब्भा भिक्खू निमन्तेत्वा दुस्स पञ्जापेत्वा^८ एतदवोच — “अक्कमथ, भन्ते, दुस्स” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न अक्कमन्ति । “अक्कमथ, भन्ते, दुस्स मङ्गलत्थाया” ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता न अक्कमिसु । अथ खो सा इत्थी उज्झायति खिय्यति^९ विपाचेति — “कथ हि नाम अय्या मङ्गलत्थाय याचियमाना 15 चेलप्पटिकं न अक्कमिस्सन्ती” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तस्सा इत्थिया उज्झायन्तिया खिय्यन्तिया^{१०} विपाचेन्तिया । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “गिही, भिक्खवे, मङ्गलिका । अनुजानामि, भिक्खवे, गिहीन मङ्गलत्थाय याचियमानेन चेलप्पटिक अक्कमितु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू धोतपादक अक्कमितु कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं 20 आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, धोतपादक अक्कमितु” ति ।

दुतियमाणवारं निट्ठितं^{११} ।

§ ११. घट-कतक-सम्मज्जनि-पादघंसनि-विधूपन-छत्त- सिक्का-दण्डादीनि

२७ अथ खो भगवा भग्गोसु यथाभिरन्त^{१२} विहरित्वा येन सावत्थि^{१३} तेन चारिक पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुद भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो विसाखा मिगारमाता घटकं च कतकं च सम्मज्जनि च आदाय येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा

१ सहरन्तु-सी०, स्या० । २ चेलपटिकं-स्या०, चेलपत्तिक-सी०, रो० । ३ उपरिकोकनुदे-स्या० । ४ पञ्जापेसि-म० । ५ अभिरुहित्वा-रो०, अभिरुहित्वा-स्या० । ६ बुद्धप्पमुखं-सी०, रो० । ७ इत्थि-रो० । ८ पञ्जापेत्वा-म० । ९ खीयति-सी०, स्या०, रो० । १० खीयन्तिया-सी०, स्या० रो० । ११ दुतियमाणवारो निट्ठितो-म० । १२ यथाभिरन्तं-सी० । १३ सावत्थी-सी०, स्या० ।

एकमन्तं निसीदि । एकमन्त निसिन्ना खो विसाखा मिगारमाता भगवन्त एतदवोच—
“पटिग्गण्हातु^१ मे, भन्ते, भगवा घटक च कतक च सम्मज्जनि च, य मम अस्स दीघरत्त
हिताय सुखाया” ति । पटिग्गहेसि भगवा घटक च सम्मज्जनि च । न भगवा कतक पटि-
ग्गहेसि । अथ खो भगवा विसाख मिगारमातरं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि
समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो विसाखा मिगारमाता भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता^२
समादपिता समुत्तेजिता सम्पहसिता उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदविखणं कत्वा पक्कामि ।

अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू
आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, घटक च सम्मज्जनि च । न, भिक्खवे, कतक
परिभुञ्जितब्बं । यो परिभुञ्जेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो
पादघसनियो—सक्खरं, कथल,^३ समुद्दफेणकं” ति ।

R 130

10

अथ खो विसाखा मिगारमाता विधूपन च तालवण्ट च आदाय येन भगवा
तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्ना
खो विसाखा मिगारमाता भगवन्त एतदवोच—“पटिग्गण्हातु मे, भन्ते, भगवा विधूपनं च
तालवण्ट च, य मम अस्स दीघरत्त हिताय सुखाया” ति । पटिग्गहेसि भगवा विधूपन
च तालवण्ट च ।

15

अथ खो भगवा विसाख मिगारमातरं धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि
समुत्तेजेसि सम्पहसेसि पे० • पदविखण कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने
एतस्सि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, विधूपन
च तालवण्टं चा” ति ।

B 269

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स मकसवीजनी^३ उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं^४
आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, मकसवीजनि” ति । चामरिवीजनी^५ उप्पन्ना होति ।
भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, चामरिवीजनी धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तिस्सो वीजनियो^६—वाकमय, उसीरमयं^७, मोरपिञ्छमयं” ति ।

२८ तेन खो पन समयेन सङ्खस्स छत्त उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
“अनुजानामि, भिक्खवे, छत्त” ति ।

25

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू छत्तप्पग्गहिता^८ आहिण्डन्ति । तेन खो पन
समयेन अञ्जतरो उपासको सम्बहुलेहि आजीवकसावकेहि सद्धि उय्यान अगमासि^९ ।
अहसासु^९ खो ते आजीवकसावका छब्बग्गिये भिक्खू दूरतो व छत्तप्पग्गहिते आगच्छन्ते ।

१ पटिग्गण्हातु-सी०, पटिग्गण्हातु-रो० । २ कठलं-सी० । ३ मकमवीजनी-म० । ४ चमरि-
वीजनी-सी०, चमरवीजनी-रो०, चामरिवीजनी-म० । ५ वीजनियो-म० । ६ उसीरमयं-सी०, स्या० ।
७ छत्तप्पग्गहिता-स्या०, छत्त पग्गहेत्वा-रो० । ८ आगमासि-सी० । ९ अहससु-सी०, स्या० ।

दिस्वान तं उपासक एतदवोचुं—“एते खो, अय्यो,^१ तुम्हाकं भदन्ता^२ छत्तप्पमाहिता
आगच्छन्ति, सेय्यथापि गणकमहामत्ता” ति । “नाय्या^३ एते भिक्खू, परिब्बाजका” ति ।
‘भिक्खू न भिक्खू’ ति अब्भुत अकंसु । अथ खो सो उपासको उपगते^४ सञ्जानित्वा
R 131 उज्झायति खिय्यति विपाचेति—“कथ हि नाम भदन्ता छत्तप्पमाहिता आहिण्डिस्सन्ती”
5 ति । अस्सोसु खो भिक्खू तस्स उपासकस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । अथ
खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “सच्च किर, भिक्खवे · पे० “सच्च भगवा”
ति...पे० विगरहित्वा पे०० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे,
छत्त धारेतब्बं । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तस्स भिक्खुनो^५ विना छत्त^६
10 न फासु होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स छत्तं
धारेतु” ति^७ ।

B 270 तेन खो पन समयेन भिक्खू—गिलानस्सेव भगवता छत्त अनुञ्जात नो अगिलानस्सा
ति—आरामे आरामूपचारे^८ छत्त धारेतु कुक्कुचायन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
“अनुजानामि, भिक्खवे, अगिलानेन^९ पि आरामे^{१०} आरामूपचारे छत्त धारेतुं” ति ।

15 तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु सिक्काय पत्त उड्डेत्वा^{११} दण्डे आलमित्वा^{१२}
विकाले अञ्जतरेन गामद्वारेन अतिक्रमति । मनुस्सा—“एसय्यो^{१३} चोरो गच्छति, असिस्स
विज्जोतलती” ति अनुपतित्वा गहेत्वा सञ्जानित्वा मुञ्चिसु । अथ खो सो भिक्खु आराम
गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थ आरोचेसि । “किं पन त्वं, आवुसो, दण्डसिक्क धारेसी” ति^{१४}
“एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुचका सिक्खाकामा, ते
20 उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथ हि नाम भिक्खू” दण्डसिक्क धारेस्ससी^{१५}” ति ।
अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू
पटिपुच्छि—“सच्च किर, भिक्खवे, भिक्खु सिक्काय पत्तं उड्डेत्वा दण्डे आलमित्वा विकाले
अञ्जतरेन गामद्वारेन अतिक्रमती” ति^{१६} “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—
25 “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तस्स मोघपुरिसस्स अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणक अकप्पिय
अकरणीय । कथ हि नाम सो, भिक्खवे, मोघपुरिसो सिक्काय पत्तं उड्डेत्वा दण्डे आलमित्वा
विकाले अञ्जतरेन गामद्वारेन अतिक्रमति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं

१ अय्या—स्या० । २ भदन्ता—स्या०, रो० । ३ नाय्यो—रो० । ४ उपगतो—स्या० । ५ सी०,
स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६ छत्तेन—सी०, रो० । ७ छत्त ति—सी०, स्या०, रो० । ८ आरामुप-
चारे—स्या० । ९ गिलानेन पि अगिलानेन पि—रो० । १० भिक्खुना आरामे—स्या० । ११ उड्डित्वा—
स्या०, उड्डित्वा—म०, रो० । १२ आलमित्वा—स्या०, रो० । १३ एसय्या—स्या० । १४ भिक्खु-
सी० । १५ धारेस्सन्ती—सी० ।

वा भिग्घोभावाय । अथ स्व्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा त भिक्खु अनेकपरियायेन विगारहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्मस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथ कत्वा भिक्खू ५ आमन्तेसि— “न, भिक्खवे, दण्डसिक्का धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना दण्डेन^१ आहिण्डित्तुं । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुति दातु । एव च पन, भिक्खवे, दातब्बा । तेन गिलानेन भिक्खुना सङ्घ उपसङ्गमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं^२ भिक्खून पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा^३ अल्ललि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो— ‘अह, भन्ते, गिलानो, न सक्कोमि विना दण्डेन आहिण्डित्तु । सोह, भन्ते, सङ्घ दण्डसम्मुति याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । व्यत्तेन^४ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

R 132

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अय इत्थन्नामो भिक्खू गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डित्तु । सो सङ्घं दण्डसम्मुतिं याचति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामस्स^५ भिक्खुनो दण्डसम्मुतिं ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामो भिक्खू गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डित्तु । सो सङ्घं दण्डसम्मुतिं याचति । सङ्घो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुतिं देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुतिया दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

B 271

“दिन्ना सङ्घेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसम्मुति । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही,^६ एवमेत धारयामी” ति ।

२९. तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरित्तु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुति^७ दातुं । एवं च पन, भिक्खवे, दातब्बा । तेन गिलानेन भिक्खुना^८ सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धानं भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अल्ललि पग्गहेत्वा एवमस्स वचनीयो— ‘अह, भन्ते, गिलानो, न सक्कोमि विना सिक्काय पत्तं परिहरित्तु । सोहं, भन्ते, सङ्घ सिक्कासम्मुतिं याचामी’ ति । दुतियं पि याचितब्बा । ततियं पि याचितब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

१. दण्डकेन-सी० । २. बुद्धानं-सी० । ३. व्यत्तेन-सी०, रो० । ४. तुण्ही-सी० । ५. सिक्कासम्मुतिं-स्या० ।

“सुणालु मे, भन्ते, सद्धो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना सिक्काय पत्त परिहरितु । सो सद्धं सिक्कासम्मुति याचति । यदि सद्धस्स पत्तकल्ल, सद्धो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुति ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सद्धो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना 5 सिक्काय पत्त परिहरितु । सो सद्ध सिक्कासम्मुति याचति । सद्धो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुति देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुतिया दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्ना सद्धेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सिक्कासम्मुति । खमति सद्धस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

10 ३०. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु गिलानो होति, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं, न सक्कोति विना सिक्काय पत्त परिहरितु । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुति दातु । एवं च पन, B 272 भिक्खवे, दातब्बा । तेन गिलानेन भिक्खुना सद्धं उपसङ्गमित्वा एकस उत्तरासङ्गं करित्वा बुद्धान भिक्खून् पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो— 15 ‘अह, भन्ते, गिलानो, न सक्कोमि विना दण्डेन आहिण्डितुं, न सक्कोमि विना सिक्काय पत्तं परिहरितुं । सोहं, भन्ते, सद्धं दण्डसिक्कासम्मुतिं याचामी’ ति । दुतिय पि याचितब्बा । ततिय पि याचितब्बा । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सद्धो आपेतब्बो—

“सुणालु मे, भन्ते, सद्धो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो, न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितु, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितु । सो सद्धं दण्डसिक्कासम्मुतिं याचति । 20 यदि सद्धस्स पत्तकल्लं, सद्धो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुति ददेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सद्धो । अयं इत्थन्नामो भिक्खु गिलानो न सक्कोति विना दण्डेन आहिण्डितुं, न सक्कोति विना सिक्काय पत्तं परिहरितु । सो सद्ध दण्डसिक्कासम्मुति याचति । सद्धो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिं देति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुतिया दान, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

25 “दिन्ना सद्धेन इत्थन्नामस्स भिक्खुनो दण्डसिक्कासम्मुति । खमति सद्धस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

§ १२. रोमन्थकसिस्थानि

३१. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु रोमन्थको^१ होति^२ । सो रोमन्थित्वा^३ रोमन्थित्वा अज्झोहरति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचन्ति—“विकालायं” भिक्खु

१ रोमट्टको-स्या० । २ अहोसि-स्या० । ३ रोमट्टित्वा-स्या० । ४. विकालेयं-सी० ।

भोजन भुञ्जती” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “एसो, भिक्खवे, भिक्खु अचिरं गोयोनिया चुतो । अनुजानामि, भिक्खवे, रोमन्थकस्स^१ रोमन्थन^२ । न च, भिक्खवे, बहिमुखद्वारं नीहरित्वा अज्झोहरितब्बं । यो अज्झोहरेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स पूगास्स सङ्गमत्तं होति । भत्तग्गे बहुसिस्थानि पकिरियिसु^३ । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम समणा^४ सक्कपुत्तिया ओढने दिव्यमाने^५ न सक्कच्च पटिगहेस्सन्ति, एकमेकं सित्थं कम्मसतेन निट्ठायती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सान उज्झायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, यं दिव्यमानं पतति, त सामं गहेत्वा परिभुञ्जितु^६ । परिच्चत्त त, भिक्खवे, दायकेही” ति ।

B 273

R 133

§ १३. नखकेसच्छेदन-कण्णमलहरणादीनि

३२. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु दीघेहि नखेहि पिण्डाय चरति ।^{१०} अब्जतरा इत्थी^{११} पस्सित्वा त भिक्खु एतदवोच - “एहि, भन्ते, मेथुन धम्म पटिसेवा^{१२}” ति । “अलं, भगिनि, नेत्त कप्पती” ति । “सचे खो त्वं, भन्ते, न पटिसेविस्ससि, इदानाह अत्तनो नखेहि गत्तानि विलिखित्वा कुप्पं करिस्सामि - अयं म भिक्खु विप्पकरोती” ति । “पजानाहि^{१३} त्वं, भगिनी” ति । अथ खो सा इत्थी अत्तनो नखेहि गत्तानि विलिखित्वा कुप्पं अकासि - अयं मं भिक्खु विप्पकरोती ति । मनुस्सा उपघावित्वा त^{१५} भिक्खु अग्गहेसुं । अद्दसासुं^{१६} खो ते मनुस्सा तस्सा इत्थिया नखे छवि पि लोहित पि । दिस्वान - इमिस्सायेव इत्थिया इदं कम्म, अकारको भिक्खू ति - तं भिक्खु मुञ्चिसु । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खून एतमत्थं आरोचेसि । “किं पन त्वं, आवुसो, दीघे नखे धारेसी” ति^{१७} । “एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति - “कथं हि नाम भिक्खु^{१८} दीघे नखे^{२०} धारेस्ससी^{१९}” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, दीघा नखा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नखेन पि नखं छिन्दन्ति, मुखेन पि नखं छिन्दन्ति, कुट्ठे^{२१} पि घसन्ति^{२२} । अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, नखच्छेदन” ति । सलोहितं नखं छिन्दन्ति । अङ्गुलियो दुक्खा होन्ति पे०...^{२५} “अनुजानामि, भिक्खवे, मंसप्पमाणेन नखं छिन्दितु” ति ।

१ रोमन्थस्स-सी० । २ रोमन्थ-स्या० । ३ विपकिरीयिसु-सी०, पकिरियिसु स्या० । ४ दीयमाने-सी० । ५ दीयमानं-सी० । ६ परिभुञ्जितु त विस्स हेतु-स्या० । ७ इत्थि-रो० । ८ पटिसेवा-सी० । ९ पजानासि-सी०, रो० । १० अद्दससु-स्या० । ११ भिक्खू-सी० । १२ धारे-स्सन्ती-सी०, धारेस्सती-स्या०, रो० । १३ कुट्ठे-म० । १४ नखं घसन्ति-सी०, नखं घसेन्ति-स्या० ।

B 274

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू वीसतिमट्ठं^१ कारापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, वीसतिमट्ठ कारापेतब्बं । यो कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मलमत्त अपकट्ठितु” ति ।

R 134

३३. तेन खो पन समयेन भिक्खून केसा दीघा होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “उस्सहन्ति पन, भिक्खवे, भिक्खू अब्जमब्ज केसे ओरोपेतु” ति^२ “उस्सहन्ति भगवा” ति । अथ खो भगवा एतस्मि निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्निपातापेत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, खुरं खुरसिल खुरसिपाटिक नमतक सब्ब खुरभण्डं” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू मस्सु कप्पापेन्ति, मस्सु वड्ढापेन्ति, 10 गोलोमिक कारापेन्ति, चतुरस्सक कारापेन्ति, परिमुखं कारापेन्ति, अड्ढुदुकं^३ कारापेन्ति, दाठिक ठपेन्ति, सम्बाधे लोम सहरापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, मस्सु कप्पापेतब्ब पे० • न मस्सु वड्ढापेतब्बं न गोलोमिक कारापेतब्बं न चतुरस्सक कारापेतब्ब •••न परिमुखं कारापेतब्बं • न अड्ढुदुक कारापेतब्ब •• न दाठिका ठपेतब्बा • 15 न सम्बाधे लोम सहरापेतब्ब । यो सहरापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो सम्बाधे वणो होति । भेसज्जं न सन्तिट्ठति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया सम्बाधे लोम सहरापेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कत्तरिकाय केसे छेदापेन्ति । मनुस्सा 20 उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, कत्तरिकाय केसा छेदापेतब्बा । यो छेदापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B 275

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो सीसे वणो होति, न सक्कोति खुरेन केसे ओरोपेतु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधप्पच्चया कत्तरिकाय 25 केसे छेदापेतु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू दीघानि नासिकालोमानि धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि पिसाचिल्लिका ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, दीघं नासिकालोमं धारेतब्ब । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सक्खारिकाय पि मधुसिथकेन पि नासिकालोमं गाहा-

१ वीसतिमट्ठं—सी०, रो० । २ अड्ढुदुकं—स्या०, रो०, अड्ढुदुकं—सी० ।

पेन्ति । नासिका दुक्त्वा ह्यन्ति^१ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सण्डासं” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू पलितं गाहापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, पलितं गाहापेतब्ब । यो गाहापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । 5

३४ तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स भिक्खुनो कण्णगूथकेहि कण्णा थकिता ह्यन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, कण्णमलहरणिं” ति । R 135

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचा कण्णमलहरणियो धारेन्ति सोवण्णमयं रूपियमयं । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचा कण्णमलहरणियो 10 धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति । अनुजानामि, भिक्खवे^३, अट्ठिमय दन्तमय विसाणमयं नळमयं वेळ्ळमयं कट्टमयं जतुमयं फल्लमयं लोहमयं सङ्घनाभिमयं” ति ।

३५. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू बहुं लोहभण्डं कसभण्डं सन्निचयं करोन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति— “कथं हि नाम समणा सक्कपुत्तिया बहु लोहभण्डं कसभण्डं सन्निचयं करिस्सन्ति, 15 सेय्यथापि कंसपत्थरिका” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, बहुं^३ लोहभण्डं कंसभण्डं सन्निचयो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । B 276

तेन खो पन समयेन भिक्खू अञ्जनि पि अञ्जनिसलाकं पि कण्णमलहरणिं पि बन्धनमत्तं पि कुक्कुच्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, अञ्जनि अञ्जनिसलाकं कण्णमलहरणिं बन्धनमत्तं” ति । 20

§ १४. सङ्घाटिआयोगकायबन्धनादीनि

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सङ्घाटिपल्लत्थिकाय निसीदन्ति । सङ्घाटिया पत्ता लुज्जन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, सङ्घाटिपल्लत्थिकाय निसीदितब्बं । यो निसीदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तस्स विना आयोगेन^१ न फासु होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आयोगं” ति । अथ 25 खो भिक्खू एतदहोसि—“कथं नु खो आयोगो कातब्बो” ति^२ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, तन्तकं वेम^३ कवटं^४ सलाकं सब्बं तन्तभण्डकं” ति ।

१ होति-रो० । २ भिक्खवे कण्णमलहरणियो-स्या० । ३ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
४ आयोगा-सी०, स्या० । ५ वेदितब्बो-स्या०, वेतब्बो-सी० । ६ वेमकं-सी०, स्या०, रो० ।
७ वटं-स्या०, रो०, वट्टं-सी० ।

R 136

३६ तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु अकायबन्धनो गामं पिण्डाय पाविसि । तस्स रथिकाय^१ अन्तरवासको पभस्सित्थ^२ । मनुस्सा^३ उक्कुट्टिमकंसु । सो भिक्खु मङ्कु अहोसि । अथ खो सो भिक्खु आराम गन्त्वा भिक्खून्नं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, अकायबन्धनेन गामो पविसितब्बो । यो पविसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, कायबन्धन” ति ।

B 277

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचानि कायबन्धनानि धारेन्ति—कलाबुक, देड्डुभक, मुरजं, महवीणं । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चावचानि कायबन्धनानि धारेतब्बानि—कलाबुक, देड्डुभकं, मुरजं, महवीणं । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वे कायबन्धनानि—पट्टिक, सूकरन्तकं” ति । कायबन्धनस्स दसा जीरन्ति^४ . पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, मुरज महवीणं” ति । कायबन्धनस्स अन्तो जीरति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, सोभणं^५ गुणकं” ति । कायबन्धनस्स पवनन्तो जीरति . पे० . “अनुजानामि, भिक्खवे, विध^६” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचे विधे^७ धारेन्ति सोवण्णमयं रूपियमयं । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उच्चावचा विधा धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे^८, अट्टिमयं दन्तमय विसाणमय नळमय वेळुमय कट्टमय जतुमय फलमय लोहमय सङ्खनाभिमयं सुत्तमय” ति ।

३७. तेन खो पन समयेन आयस्सा आनन्दो लहुक्का सङ्घाटियो पारुपित्वा गाम पिण्डाय पाविसि । वातमण्डलिकाय^९ सङ्घाटियो उक्खिपियंसु^{१०} । अथ खो आयस्सा आनन्दो आराम गन्त्वा भिक्खून्नं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गण्ठक पासक” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चावचा गण्ठिकायो धारेन्ति सोवण्णमयं रूपियमयं । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चावचा गण्ठिका धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे^{११}, अट्टिमयं दन्तमयं विसाणमयं नळमयं वेळुमयं कट्टमयं जतुमयं फलमयं लोहमयं सङ्खनाभिमयं सुत्तमयं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू गण्ठकं पि पासकं पि चीवरं अप्पेन्ति । चीवरं जीरति ।

१ रथिया—स्या०, रथियाय—रो० । २ भस्सित्थ—सी० । ३ मनुस्सा पस्सित्वा—स्या० । ४ मुरजं—स्या० । ५ महवीणं—स्या०, रो०, महविकं—सी० । ६ जिरन्ति—स्या० । ७ सोभकं—सी०, स्या० । ८ मणकं—स्या० । ९ विध—स्या०, वीठं—सी० । १०. विधे—स्या०, वीठे—सी० । ११ भिक्खवे विधे—स्या० । १२ तस्स वातमण्डलिकाय—स्या० । १३. उक्खिपियंसु—सी० । १४. भिक्खवे गण्ठकं—स्या० ।

भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गण्ठकफलकं पासकफलकं” ति । गण्ठकफलकं पि पासकफलकं पि अन्ते अप्पेन्ति । कोट्टो^१ विवरियति^३ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गण्ठकफलकं अन्ते अप्पेतु, पासकफलकं सत्तङ्गुल वा अट्टङ्गुलं वा ओगाहेत्वा अप्पेतुं” ति ।

R 137

३८ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू गिहिनिवत्थं^४ निवासेन्ति—^५ हत्थिसोण्डकं^५, मच्छवाळकं^६, चतुकण्णकं, तालवण्टकं, सतवलिकं^७ । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, गिहिनिवत्थं निवासेतब्बं—हत्थिसोण्डक, मच्छवाळक, चतुकण्णक, तालवण्टकं, सतवलिकं । यो निवासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B 278

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू गिहिपारुत्^८ पारुन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, गिहिपारुत् पारुपितब्ब । यो पारुपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू सवेळ्ळियं निवासेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि रब्बो मुण्डवट्ठी^९ ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सवेळ्ळियं निवासेतब्बं । यो निवासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

15

§ १५. काज-दन्तकट्ट-दवडाह-रुक्खाभिरुहं

३९. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उमतोकाजं हरन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि रब्बो मुण्डवट्ठी ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, उमतोकाजं हरितब्ब । यो हरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, एकतोकाज अन्तराकाज सीसभारं खन्धभारं कटिभारं ओलम्बकं” ति ।

४०. तेन खो पन समयेन भिक्खू दन्तकट्टं न खादन्ति । मुखं दुग्गन्धं^{१०} होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

“पञ्चिमे, भिक्खवे, आदीनवा दन्तकट्टस्स अखादने । अचक्खुस्स, मुखं दुग्गन्धं होति, रसहरणियो न विसुज्झन्ति, पित्तं सेम्हं^{११} भत्तं परियोनन्धति”, भत्तमस्स नच्छादेति—इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आदीनवा दन्तकट्टस्स अखादने ।

“पञ्चिमे, भिक्खवे, आनिससा दन्तकट्टस्स खादने । चक्खुस्सं, मुखं न दुग्गन्धं^{१२} होति, रसहरणियो विसुज्झन्ति, पित्तं सेम्हं भत्तं न परियोनन्धति, भत्तमस्स छादेति—इमे खो, भिक्खवे, पञ्च आनिससा दन्तकट्टस्स खादने । अनुजानामि, भिक्खवे, दन्तकट्टं” ति ।

R 138

१ पासफलकं-सी० । २ कोपो-सी०, स्या०, रो० । ३ विवरियति-सी० । ४ गिहीनिवत्थं-सी० । ५ हत्थिसोण्डकं-सी०, स्या० । ६ मच्छवाळकं-रो० । ७ सत्तवलिकं-सी०, स्या०, रो० । ८ गिहीपारुत्-सी० । ९ मुण्डवट्ठी-सी० । १०. पित्तं पि सेम्हं पि-स्या० । ११. परियोनन्धति-स्या० ।

B 279

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दीधानि दन्तकट्टानि खादन्ति, तेहेव सामणेरे^१ आकोटेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, दीघ दन्तकट्ट खादितब्ब । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अट्टङ्गुलपरम दन्तकट्ट, न च तेन^२ सामणेरो आकोटेतब्बो । यो आकोटेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

5 तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो अतिमटाहकं^३ दन्तकट्ट खादन्तस्स कण्ठे विलगं होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अतिमटाहक दन्तकट्ट खादितब्ब । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, चतुरङ्गुलपच्छिमं दन्तकट्टं” ति ।

४१ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दायं आलिम्पेन्ति^४ । मनुस्सा 10 उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि दवडाहका ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, दायो आलिम्पेतब्बो” । यो आलिम्पेय्य^५, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा तिणगहना^६ होन्ति, दवडाहे ड्य्हमाने विहारा ड्य्हन्ति । भिक्खू कुक्कुचायन्ति पटग्गिं दातुं, परिचं कातुं । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, दवडाहे ड्य्हमाने पटग्गिं दातु, परिचं कातु” ति ।

15 ४२ तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू रुक्खं अभिरुहन्ति^७, रुक्खा रुक्खं सङ्गमन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि मक्कटा ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, रुक्खो अभिरुहितब्बो । यो अभिरुहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो कोसलेसु जनपदे^८ सावत्थि गच्छन्तस्स 20 अन्तरामग्गे हत्थी परियुट्ठाति^९ । अथ खो सो भिक्खु रुक्खमूलं उपधावित्वा कुक्कुचायन्तो रुक्खं न अभिरुहि^{१०} । सो हत्थी अञ्जेन अगमासि । अथ खो सो भिक्खु सावत्थिं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सति करणीये पोरिसं^{११} रुक्खं अभिरुहितु^{१२} आपदासु यावदत्थं” ति ।

§ १६. सकनिरुत्तिअनुजानना

B 280,

R 139

४३ तेन खो पन समयेन यमेळ्ळेकुला^{१३} नाम भिक्खू द्वे भातिका होन्ति ब्राह्मण- 5 जातिका कल्याणवाचा कल्याणवाकरणा । ते येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्त्वा

१ सामणेरे—सी०, स्या० । २ तेनेव—स्या० । ३ अतिमन्दाहकं—स्या० । ४ आळेपेन्ति—स्या० । ५ आळेपेतब्बो—स्या०, आलिम्पेतब्बो—सी०, रो० । ६ आळेपेय्य—स्या० । ७ तिणगहणा—सी०, स्या०, रो० । ८ अभिरुहन्ति—स्या०, रो० । ९ जनपदेसु—सी०, स्या०, रो० । १० परियुट्ठासि—सी०, स्या० । ११ अभिरुहि—स्या०, अभिरुहति—रो० । १२ पोरिसियं स्या०, रो०, पोरिसिकं—सी० । १३ अभिरुहितुं—स्या०, रो० । १४ यमेळ्ळेकुटा—म०, मेट्टकोकुट्टा—स्या०, यमेळ्ळेकुला—सी० ।

भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं — “एतरहि, भन्ते, भिक्खू नानानामा नानागोत्ता नानाजच्चा नानाकुला पब्बजिता । ते सकायं निरुत्तिया बुद्धवचनं दूसेन्ति । हन्द मय, भन्ते, बुद्धवचनं छन्दसो आरोपेमा” ति । विगारहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम तुम्हे, मोघपुरिसा, एवं वक्खथ — ‘हन्द मय, भन्ते, बुद्धवचनं छन्दसो आरोपेमा’ ति । नेतं, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं वा पसादाय,⁵ पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, मोघपुरिसा, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगारहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सज्जणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेस्सवस धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं¹⁰ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, बुद्धवचनं छन्दसो आरोपेतब्ब । यो आरोपेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सकायं निरुत्तिया बुद्धवचनं परियापुणितुं” ति ।

§ १७. तिरच्छानविज्ञा-लसुणखादनादीनि

४४. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू लोकायतं परियापुणन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । अस्सोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं¹⁵ आरोचेसुं । “अपि नु खो, भिक्खवे, लोकायते सारदस्सावी इमस्सिं धम्मविनये बुद्धिं^१ विरुळ्ळिं^२ वेपुल्ल आपजेय्या” ति ? “नोहेतं भन्ते” । “इमस्सिं वा पन धम्मविनये सारदस्सावी लोकायतं परियापुणेय्या” ति ? “नोहेतं भन्ते” । “न, भिक्खवे, लोकायतं परियापुणितब्बं । यो परियापुणेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू लोकायतं वाचेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति²⁰ खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, लोकायतं वाचेतब्बं । यो वाचेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

४५. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तिरच्छानविज्जं परियापुणन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, तिरच्छानविज्ञा परियापुणितब्बा । यो परियापुणेय्य,²⁵ आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू तिरच्छानविज्जं वाचेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं

आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, तिरच्छानविज्जा वाचेतब्बा । यो वाचेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R. 140

४६ तेन खो पन समयेन भगवा^१ महतिया परिसाय परिवुतो धम्म देसेन्तो खिपि । भिक्खू—‘जीवतु, भन्ते, भगवा, जीवतु सुगतो’ ति—उच्चासद् महासद् अकसु । तेन सद्देन 5 धम्मकथा अन्तरा अहोसि । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“अपि नु खो, भिक्खवे, खिपिते ‘जीवा’ ति वुत्तो^२ तप्पच्चया जीवेय्य वा मरेय्य वा” ति^३ “नोहेतं भन्ते” । “न, भिक्खवे, खिपिते ‘जीवा’ ति वत्तब्बो । यो वदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खू^४ खिपिते ‘जीवथ भन्ते’ ति वदन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नालपन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथ हि नाम समणा 10 सक्यपुत्तिया ‘जीवथ भन्ते’ ति वुच्चमाना नालपिस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “गिही, भिक्खवे, मङ्गलिका । अनुजानामि, भिक्खवे, गिहीनं ‘जीवथ भन्ते’ ति वुच्चमानेन ‘चिरं जीवा’ ति वतु” ति ।

४७. तेन खो पन समयेन भगवा महतिया परिसाय परिवुतो धम्मं देसेन्तो निसिन्नो होति । अब्जतरेन भिक्खुना लसुण खायितं होति । सो^१—मा भिक्खू ब्याबाधिंसू^२ ति— 15 एकमन्तं निसीदि । अद्दसा खो भगवा तं भिक्खुं एकमन्तं निसिन्नं । दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि—“किं नु खो सो, भिक्खवे, भिक्खु एकमन्त निसिन्नो” ति^३ “एतेन, भन्ते, भिक्खुना लसुण खायितं । सो—मा भिक्खू ब्याबाधिंसू ति—एकमन्तं निसिन्नो” ति । “अपि नु खो, भिक्खवे^४, त खादितब्बं, यं खादित्वा एवरूपाय धम्मकथाय परिबाहिरो^५ अस्सा” ति^६ “नोहेत भन्ते” । “न, भिक्खवे, लसुण खादितब्बं । यो खादेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B. 282

20 तेन खो पन समयेन आयस्मतो सारिपुत्तस्स उदरवाताबाधो^१ होति । अथ खो आयस्सा महामोग्गलानो येनायस्सा सारिपुत्तो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं सारिपुत्त एतदवोच—“पुब्बे ते, आवुसो सारिपुत्त, उदरवाताबाधो केन फासु होती” ति^२ “लसुणेन मे, आवुसो” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आबाधपच्चया लसुणं खादितुं” ति ।

§ १८. पस्साववच्च-मालावच्छरोपन-दारुभण्डादिकथा

R. 141 25

४८ तेन खो पन समयेन भिक्खू आरामे तह तहं पस्सावं करोन्ति । आरामो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्तं पस्सावं कातुं” ति ।

१. बुद्धो भगवा-स्या० । २ वुत्ते-सी०, रो० । ३ सो च-स्या० । ४. व्याबाधिंसू-सी०, व्याबाहिंसू-रो०, व्याबाहिंसू-स्या० । ५ भिक्खवे भिक्खुना-स्या० । ६ परिबाहियो-म० । ७ उदरावाताबाधो-स्या० ।

आरामो दुग्न्धो होति · पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, पस्सावकुम्भि” ति । दुक्ख निसिन्ना पस्साव करोन्ति · पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, पस्सावपादुक” ति । पस्सावपादुका पाकटा होन्ति^१ । भिक्खू हिरियन्ति^२ पस्साव कातु · पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितु तयो पाकारे—इट्टकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । पस्सावकुम्भी अपारुता दुग्न्धा होति · पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधान” ति ।^५

४९ तेन खो पन समयेन भिक्खू आरामे तहं तह वच्च करोन्ति । आरामो दुस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्तं वच्च कातुं” ति । आरामो दुग्न्धो होति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, वच्चकूप” ति । वच्चकूपस्स कूल लुज्जति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये—इट्टकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । वच्चकूपो नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति^३ पे० · “अनुजानामि,^{१०} भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिंतुं तयो चये—इट्टकाचय, सिलाचय, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्टकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति^४ पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति । अन्ते निसिन्ना वच्च करोन्ता परिपतन्ति · पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, सन्थरित्वा मज्जे छिद्दं कत्वा वच्च^{१५} कातु” ति । दुक्ख निसिन्ना वच्च करोन्ति · पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, वच्चपादुकं” ति । बहिद्धा पस्सावं करोन्ति · पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, पस्सावदोणिक” ति । अवलेखनकट्ट न होति · पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, अवलेखनकट्ट” ति । अवलेखनपिठरो^५ न होति · पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, अवलेखनपिठरं” ति । वच्चकूपो अपारुतो दुग्न्धो होति · पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधानं” ति । अज्झोकासे^{२०} वच्चं करोन्ता सीतेन पि उण्हेन पि किलमन्ति · पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, वच्चकुटिं” ति । वच्चकुटिया कवाटं न होति · पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाटं पिट्टसङ्घाटं^६ उदुक्खलिकं उत्तरपासक अगलवट्टिं^७ कपिसीसक सूचिक घटिकं तालच्छिद्दं^८ आविञ्चनच्छिद्दं आविञ्चनरज्जुं” ति । वच्चकुटिया तिण्णुण परिपतति^९ · पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्भेत्वा^{१३} उल्लिच्चावलित्त कातु—सेतवणं काळवणं^{१३} गेरुक-^{२५} परिक्कम्मं मालाक्कम्म लताक्कम्म मकरदन्तक पञ्चपटिकं^{१४} चीवरवस चीवररज्जु” ति ।

B 283

५०. तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु जरादुब्बलो वच्च कत्वा वुट्टहन्तो परिपतति^{१५} । भगवतो^{१६} एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओलम्बकं” ति ।

B 142

१ होति—सी० । २ हिरियन्ति—रो० । ३. ओत्थरीयति—रो०, ओत्थरियति—सी० । ४ सोपाने—सी०, स्या० । ५ परिपटन्ति—सी० । ६ अवलेखनकट्ट—सी० । ७ अवलेखनपिठरो—रो० । ८ पिट्टिसङ्घाटं—सी० । ९ अगलवट्टिं—सी० । १० तालच्छिद्दं—सी०, स्या०, रो० । ११ परिपटति—सी० । १२ ओगुम्भेत्वा—स्या० । १३ कालवणं—रो० । १४ पञ्चपटिकं—रो०, स्या० । १५. परिपति—सी०, रो० । १६ ते भिक्खू भगवतो—स्या० ।

वच्चकुटि^१ अपरिक्खत्ता होति · पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितु तयो पाकारे—इट्टकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । कोट्टको न होति · पे०... “अनुजानामि^२, भिक्खवे, कोट्टकं” ति^३ । कोट्टकस्स कवाट न होति पे० · “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाटं पिट्टसङ्घाट उदुक्खलिक उत्तरपासकं अग्गळवट्टि कपिसीसक सूचिकं^४ घटिक ताळच्छिद्द आविञ्छनच्छिद्दं आविञ्छनरज्जुं” ति । कोट्टके तिण्णुणं परिपतति · पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातु—सेतवण्ण काळवण्णं गेरुक्कपरिकम्म मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिकं” ति । परिवेणं चिक्खल्ल होति · पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, मरुम्ब पकिरितुं^५” ति । न परियापुणन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमनं” ति । आचमनकुम्भी^६ न होति · पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आचमनकुम्भि” ति । आचमनसरावको न होति...पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, आचमनसरावकं” ति । दुक्ख निसिञ्जा आचमेन्ति... पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आचमनपादुकं” ति । आचमनपादुका पाकटा होन्ति^७, भिक्खू हिरियन्ति^८ आचमेतु पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितु तयो पाकारे—इट्टकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । आचमनकुम्भी अपारुता होति, तिण्णुणेहि पि पसुकेहि पि ओकिरियति^९ · पे०... “अनुजानामि, भिक्खवे, अपिधानं” ति ।

५१. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू एवरूपं अनाचारं आचरन्ति—मालावच्छं रोपेन्ति पि रोपापेन्ति पि, सिञ्चन्ति पि सिञ्चपेन्ति पि, ओचिनन्ति पि ओचिनापेन्ति पि, गन्थेन्ति पि गन्थापेन्ति पि, एकतोवण्टिकमालं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमालं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, मञ्जरिकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, विधूतिकं^{१०} करोन्ति पि कारापेन्ति पि, वटंसकं करोन्ति पि कारापेन्ति पि, आवेळं^{११} करोन्ति पि कारापेन्ति पि, उरच्छदं करोन्ति पि कारापेन्ति पि । ते कुलित्थीनं कुलधीतानं कुलकुमारीनं^{१२} कुलसुण्हानं कुलदासीनं एकतोवण्टिकमालं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, उभतोवण्टिकमालं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, मञ्जरिकं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, विधूतिकं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, वटंसकं हरन्ति पि हरापेन्ति पि, आवेळं^{१३} हरन्ति पि हरापेन्ति पि,

१ वच्चकुटी—स्या०, रो० । २-२ एत्थ ‘अनुजानामि भिक्खवे कोट्टकं ति । कोट्टको नीचवत्थुको होति ... पे०... अनुजानामि भिक्खवे उच्चवत्थुकं कातु ति । चयो परिपतति पे० अनुजानामि भिक्खवे चिनिंतुं तयो चये—इट्टकाचयं सिलाचयं दारुचयं ति । आरोहन्ता विहञ्चन्ति · पे० अनुजानामि भिक्खवे तयो सोपाने—इट्टकासोपानं सिलासोपानं दारुसोपानं ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० अनुजानामि भिक्खवे आलम्बनबाहू इति पाठो स्या० पोत्थके अत्थि । ३. उपकिरितुं—सी० । ४ पदसिलं—रो० । ५ आचमनकुम्भि—सी० । ६ होति—स्या० । ७ हिरियन्ति—सी०, रो० । ८ ओकिरियति—सी०, रो०, ओकिरियति—स्या० । ९ विधुतिकं—स्या० । १० आवेळक—सी० । ११ कुलकुमारिनं—सी० । १२. आवेळं—सी० ।

उरच्छदं हरन्ति पि हरापेन्ति पि । ते कुलिथीहि कुलधीताहि कुलकुमारीहि कुलसुण्हाहि
 कुलदासीहि मद्धि एकभाजने पि भुञ्जन्ति, एकथालके पि पिवन्ति, एकासने पि निसीदन्ति,
 एकमञ्चे पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणे पि तुवट्टेन्ति, एकपावुरणा^१ पि तुवट्टेन्ति, एकत्थरणपावुरणा
 पि तुवट्टेन्ति, विकाले पि भुञ्जन्ति, मज्ज पि पिवन्ति, मालागन्धविलेपनं पि धारेन्ति,
 नच्चन्ति पि, गायन्ति पि, वादेन्ति पि, लासेन्ति पि, नच्चन्तिया पि नच्चन्ति, नच्चन्तिया पि^५
 गायन्ति, नच्चन्तिया पि वादेन्ति, नच्चन्तिया पि लासेन्ति, गायन्तिया पि नच्चन्ति, गायन्तिया
 पि गायन्ति, गायन्तिया पि वादेन्ति, गायन्तिया पि लासेन्ति, वादेन्तिया पि नच्चन्ति,
 वादेन्तिया पि गायन्ति, वादेन्तिया पि वादेन्ति, वादेन्तिया पि लासेन्ति, लासेन्तिया पि
 नच्चन्ति, लासेन्तिया पि गायन्ति, लासेन्तिया पि वादेन्ति, लासेन्तिया पि लासेन्ति, अट्टपदे
 पि कीळन्ति, दसपदे पि कीळन्ति, आकासे पि कीळन्ति, परिहारपथे पि कीळन्ति,^{१०}
 सन्तिकाय पि कीळन्ति, खलिकाय पि कीळन्ति, घटिकाय पि कीळन्ति, सलाकहत्थेन पि
 कीळन्ति, अक्खेन पि कीळन्ति, पङ्गचीरेन पि कीळन्ति, वङ्गकेन पि कीळन्ति, मोक्खचिकाय
 पि कीळन्ति, चिञ्जुलकेन पि कीळन्ति, पत्ताव्हकेन पि कीळन्ति, रथकेन पि कीळन्ति,
 धनुकेन पि कीळन्ति, अक्खारिकाय पि कीळन्ति, मनेसिकाय पि कीळन्ति, यथावज्जेन पि
 कीळन्ति, हत्थिसि पि सिक्खन्ति, अस्ससि पि सिक्खन्ति, रथसि पि सिक्खन्ति, धनुसि^{१५} B 285
 पि सिक्खन्ति, थरुसि पि सिक्खन्ति, हत्थिस्स पि पुरतो धावन्ति, अस्सस्स पि पुरतो
 धावन्ति, रथस्स पि पुरतो धावन्ति^३ पि आधावन्ति पि, उस्सेळ्हेन्ति^३ पि, अप्पोटेन्ति^५ पि,
 निब्बुज्जन्ति^५ पि, मुट्ठीहि पि युज्जन्ति, रङ्गमज्जे पि सङ्घाटि पत्थरित्वा नच्चकिं^६ एव
 वदन्ति^७—“इध, भगिनि, नच्चस्सू” ति, नलाटिकं पि देन्ति, विविध पि अनाचारं
 आचरन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं पे० “न, भिक्खवे, विविधं अनाचारं^{२०}
 आचरितव्व । यो आचरेय्य, यथाधम्मो कारेतव्वो” ति ।

५२ तेन खो पन समयेन आयसन्ते उरुवेलकस्सपे पव्वजिते सङ्घस्स बहुं लोहभण्डं
 दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं उप्पन्नं होति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि—“किञ्च खो भगवता
 लोहभण्डं अनुञ्जातं, किं अननुञ्जातं, किं दारुभण्डं अनुञ्जातं, किं अननुञ्जातं, किं
 मत्तिकाभण्डं अनुञ्जातं, किं अननुञ्जातं” ति^१ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो^{२५}
 भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि,
 भिक्खवे, ठपेत्वा पहरणि सब्ब लोहभण्डं, ठपेत्वा आसन्दि पल्लङ्कं दारुपत्तं दारुपादुकं
 सब्ब दारुभण्डं, ठपेत्वा कतकं च कुम्भकारिकं च सब्बं मत्तिकाभण्डं” ति ।

R 143

खुद्दकवत्थुक्खन्धकं निट्ठितं पञ्चमं ।

१ एकपापुरणा-सी० । २ धावन्ति धावन्ति पि-स्या० । ३ उस्सेळ्हेन्ति-सी०, स्या० ।
 ४ अप्पोटेन्ति-सी० । ५ निब्बुज्जन्ति-स्या० । ६ नच्चन्ति-सी०, स्या० । ७ वदेन्ति-सी०, स्या० ।
 ८ खुद्दकवत्थुक्खन्धको पञ्चमो-म० ।

§ १९. तस्सुद्धानं

रुक्खे थम्मे च कुड्ढे^१ च अट्टाने^२ गन्धसुत्तिया ।
 विगय्ह मल्लको कच्छु जरा च पुथुपाणिका ॥
 वल्लिका पि च पामङ्गो^३ कण्ठसुत्तं न धारये ।
 कटि ओवट्टि कायूरं हत्थाभरणमुद्दिका ॥
 5 दीघे कोच्छे फणे हत्थे सित्था उदकतेलके ।
 आदासुदपत्तवणा^४ आलेपोम्मद्दुत्तणना^५ ॥
 लञ्छन्ति^६ अङ्गरागं च मुखरागं तदूभय^७ ।
 चक्खुरोग गिरग्ग च आयत सरबाहिरं ॥
 अम्बपेसिसकलेहि^८ अहिच्छिन्दि^९ च चन्दनं ।
 10 उच्चावचा पत्तमूला सुवण्णो^{१०} बहला वली^{११} ॥
 B 236 चित्रा दुस्सति^{१२} दुग्गन्धो उण्हे भिज्जिसु मिड्ढिया^{१३} ।
 परिभण्ड तिणं चोळ^{१४} माल^{१५} कुण्डोलिकाय^{१६} च ॥
 थविका^{१७} असवद्ध^{१८} च तथा^{१९} बन्धनसुत्तका^{२०} ।
 खिले^{२१} मञ्चे च पीठे च अङ्के छत्ते^{२२} पणामना^{२३} ॥
 15 तुम्बघटिछवसीस^{२४} चलकानि पटिग्गहो ।
 विप्फालिदण्डसोवण्णं^{२५} पत्ते पेसि च नाळिका^{२६} ॥
 किण्णसत्तु सरितं च^{२७} मधुसिस्थ सिपाटिकं^{२८} ।
 विकण्णं^{२९} बन्धिविसम छमाजिरपहोति^{३०} च ॥
 कळिम्भ^{३१} मोघसुत्त च अधोतल्ल उपाहना ।
 20 अङ्कुले^{३२} पटिग्गहं च वित्थक थविकबद्धका^{३३} ॥

१ कुड्ढे-म० । २ अट्टाने-सी०, स्या० । ३ पामङ्ग-सी० । ४ कण्ठसुत्त-रो० । ५ आदा-
 सुदकपत्तवणो-सी० । ६ आलेपो मद्दुत्तणना-स्या०, रो०, आलिम्पमुखचुण्णक-सी० । ७ लञ्छन्ति-
 स्या०, लञ्छन्ति-रो० । ८ तदुभयं-रो० । ९ अम्बपेसि सकलेहि-सी० । १० अहि छिन्दि-सी०,
 स्या० । ११ सुवण्णा-स्या० । १२ वलि-सी०, रो० । १३ चित्रदुस्सति-स्या०, चित्रदुस्सन्ति-रो० ।
 १४ मीडिया-सी० । १५ चोळं-रो० । १६ मालं-म०, मालो-स्या० । १७ कुण्डोलिकाय-सी०, रो० ।
 १८ थविक च-सी० । १९ असवद्धक-सी० । २० कता-रो० । २१ ब धनसुत्तकं-सी० ।
 २२ खीलं-स्या०, रो०, खिले-सी० । २३ अङ्क-छत्ते-रो० । २४ पणामिता-रो० । २५ तुम्बघटीछवसीस-
 सी० । २६ विप्फालिदण्डसोवण्णं-रो० । २७ नालिया-सी० । २८ किण्णसत्तुसरिकञ्च-रो०, किण्णा सत्तु
 सरितं च-स्या०, किण्णं सत्तु सरितं च-सी० । २९ मधुसिस्थसिपाटिक-रो० । ३० विकिण्णं-सी० ।
 ३१ छमाजिरपहोति-रो०, छमाजिण्णं पहोति-सी० । ३२ कळिम्ब-सी०, स्या० । ३३ अङ्कुलि-सी०,
 एत्थ 'अङ्कुले पटिग्गहं च आवेसनं च वित्थकं । पटिग्गहत्थविकं च अससुत्तं च बन्धका' इति पाठो स्या०
 पोत्थके अत्थि । ३४ थविकबन्धका-सी०, रो० ।

अञ्जोकासे^१ नीचवत्थु चयो चा पि विहञ्जरे ।
 परिपति^२ तिण्चुण्ण उल्लित्तावलित्तक^३ ॥
 सेत कालकवण्णं च परिकम्म च गेरुक्कं ।
 मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकपाटिकं^४ ॥
 चीवरवंसं रज्जुं^५ च अनुञ्जासि विनायको ।
 उज्झित्वा पक्कमन्ति च कठिनं^६ परिभिज्जति ॥
 विनिवेठियति^७ कुञ्जे पि पत्तेनादाय गच्छरे ।
 थविका बन्धसुत्तं च^८ बन्धित्वा च उपाहना ॥
 उपाहनत्थविकं च असबद्धं च सुत्तकं^९ ।
 उदकाकप्पियं मग्गे परिस्सावनचोळकं^{१०} ॥
 धम्मकरक^{११} द्वे भिक्खू वेसालिं अगमा मुनि^{१२} ।
 दण्ड ओत्थरक^{१३} तत्थानुञ्जासि^{१४} परिस्सावनं ॥
 मकसेहि पणीतेन बह्वाबाधा^{१५} च जीवको ।
 चङ्कमनजन्ताघरं^{१६} विसमे नीचवत्थुको^{१७} ॥
 तयो चये विहञ्जन्ति सोपानालम्बवेदिकं^{१८} ।
 अञ्जोकासे तिण्चुण्णं उल्लित्तावलित्तक ॥
 सेतक कालवण्णं^{१९} च परिकम्मं च गेरुक्क ।
 मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकपाटिकं^{२०} ॥
 वसं चीवररज्जुं च उच्चं च^{२१} वत्थुकं करे ।
 चयो^{२२} सोपानबाहं^{२३} च कवाट पिट्टिसङ्घाटं^{२४} ॥
 उदुक्खलुत्तरपासकं वट्टि च कपिसीसकं ।
 सूचिघटितालच्छिद्दं^{२५} आविञ्छनं च रज्जुकं ॥

10

R 144

15

B 287

20

१ अञ्जोकासे-सी० । २ परिपतं-स्या०, रो० । ३ उल्लित्तावलित्तक-स्या०, उल्लित्तभवलित्तक-
 म० । ४ मकरदन्तक पट्टिका-सी०, मकरदन्तकं पट्टिका-रो० । ५ चीवरवंसरज्जु-रो० । ६ कठिनं-
 म० । ७ विनिवेठियं-सी०, रो० । ८ बद्धसुत्तं च-सी०, बन्धनसुत्तन्तं-स्या० । ९ 'उपाहनत्थविकं
 सुत्तक' इति पाठो रो० पोथके नत्थि, उपाहनत्थविकं च असबन्धनसुत्तक-सी० । १० परिस्सावन-
 चोळक-रो० । ११ धम्मकरण-म०, धम्मकरके-रो० । १२ मुनी-सी० । १३ ओत्थरिक्कं-स्या० ।
 १४. तत्थानुञ्जासि-सी०, रो०, म० । १५ बह्वाबाधो-सी० । १६ चङ्कमण जन्ताघर-सी० ।
 १७. नीचवत्थुका-सी०, रो० । १८. सोपानालम्बवेदिकं-सी०, स्या० । १९. कालवण्ण-रो० । २० मकर-
 दन्तकपट्टिकं-सी०; मकरदन्तपाटिकं-स्या०, मकरदन्तकपट्टिकं-रो० । २१ उच्चं च-रो०, उच्चं वा-
 स्या० । २२ तयो-सी० । २३ सोपानबाहं-सी०, स्या० । २४ पिट्टिसङ्घाटं-सी० । २५. सूचिघटि-
 तालच्छिद्दं-सी०, सूचिघटितालच्छिद्दं-स्या०, रो० ।

- मण्डल धूमनेतं च मञ्जो च मुखमत्तिका ।
 दोणि दुग्गन्धा दहति उदकद्वानं सरावकं^१ ॥
 न सेदेति च^२ चिक्खल्ल धोवि निद्धमनं करे^३ ।
 पीठं^४ च कोट्टके कम्मं मरुम्बा सिला निद्धमनं^५ ॥
 5 नग्गा छमायं^६ वस्सन्ते पटिच्छादी तयो तहि ।
 उदपान लुज्जति नीचं^७ वल्लिया कायबन्धने^८ ॥
 तुलं कटकटं^९ चकं बहू भिज्जन्ति भाजना ।
 लोहदारुचम्मखण्डं^{१०} सालातिणापिधानि च^{११} ॥
 दोणिचन्दनि पाकारं^{१२} चिक्खल्ल निद्धमनेन^{१३} च ।
 10 सीतिगतं^{१४} पोक्खरणिं^{१५} पुराण च निल्लेखणं^{१६} ॥
 चातुमासं^{१७} सयन्ति च नमतकं च^{१८} नधिद्वहे ।
 आसित्तकं मळोरिकं^{१९} भुज्जन्तेकं तुवट्ट्युं^{२०} ॥
 वड्डो बोधि न^{२१} अक्कमि घट कतकसम्मज्जनि^{२२} ।
 सक्खरं कठलं^{२३} चैव फेणकं पादघसनी ॥
 15 विधूपन तालवण्टं मकसं चा पि चामरी ।
 छत्तं विना च आरामे तयो सिक्काय सम्भुतिं^{२४} ॥
 रोमसिस्था^{२५} नखा दीघा छिन्दन्तङ्गुलिका दुक्खा ।
 सलोहितं पमाणं^{२६} च वीसति दीघकेसता^{२७} ॥
 खुरं सिलं सिपाटिकं नमतकं^{२८} खुरभण्डक ।
 20 मस्सुं कप्पेन्ति वड्डेन्ति गोलोमिचतुरस्सकं ॥

१ मत्तिकादोणि दुग्गन्धो दहती उदकाधनं-सी०, दुग्गन्धो च दहति च उदकातरसरावकं-रो०, दोणि दुग्गन्धा च दहति उदधान सरावकं-स्या० । २ सरावकं न सेदेति-सी० । ३ एत्थ 'करे' इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि । ४ पीठे-रो० । ५ मरुम्बसिलानिमद्धनं-सी०, मरुम्बा सिलनिद्धमं-स्या० । ६ छमायं-सी०, स्या० । ७ लुज्जति च-सी०, स्या०, लुज्जतीणि च-रो० । ८ कायबन्धनं-सी० । ९ कटकं-रो०, कटकं-सी०, स्या० । १० लोहदारुकचम्मखण्डं-रो० । ११ साला तिणापिधानि च-स्या०; सालातिण अपिधान-सी० । १२ पाकारा-स्या० । १३ निद्धमेन-सी०, स्या० । १४ सीतिकतं-सी०, स्या०, रो० । १५ पोक्खरणी-स्या०, रो० । १६ निल्लेखक रो०, स्या० । १७ चातुमास-स्या०, रो० । १८ नमत च-सी०, गन्धपुष्पं-स्या० । १९ आसित्तका मळोरिकं-रो०, आसित्तकमळोरिकं-स्या०, आसित्तकमलोजिकं-सी० । २० भुज्जन्तेकं तुवट्ट्युं-स्या०, भुज्जन्तो क तुवट्ट्युं-रो०, भुज्जन्तेकतुवट्टिकं-सी० । २१ च-स्या०, रो० । २२ घट कतकसम्मज्जनी-स्या०, घटकतकं च सम्मज्जनी-सी० । २३ कथलं-म० । २४ सम्भुतिं-सी०, सम्मति-स्या० । २५ रोमासिस्था-रो०, रोमा सिस्था-स्या० । २६ पमानं-सी० । २७ दीघकेसका-सी० । २८ नमतं-स्या० ।

परिमुखं अद्भुतकं^१ च दाठिसम्बाधसंहरे^२ ।
 आबाधा कत्तरिवणो^३ दीघं सक्खरिकायं^४ च ॥
 पलितं थकित उच्चा लोहभण्डञ्जनी सह^५ ।
 पल्लत्थिकं च आयोगो^६ वटं^७ सलाकबन्धनं^८ ॥
 कलाबुकं देडुभकं^९ मुरजं^{१०} महवीणकं^{११} ।
 पट्टिका^{१२} सूकरन्तं^{१३} च दसा मुरजवेणिका^{१४} ।
 अन्तो सोभं गुणकं च^{१५} पवनन्तो पि जीरति ॥
 गण्ठिका^{१६} उच्चावचं च फलकन्ते पि ओगाहे^{१७} ।
 गिहिवत्थं^{१८} हत्थिसोण्डं^{१९} मच्छकं^{२०} चतुकण्णकं^{२१} ॥
 तालवण्ट सतवलि^{२२} गिहिपारुतपारुप ।
 सवेल्लि उभतोकाज दन्तकट्ट आकोटने^{२३} ॥
 कण्ठे विलगं दायं च पटग्गि रुक्खहत्थिना ।
 यमेत्ते लोकायतकं^{२४} परियापुणिसु वाचयुं^{२५} ॥
 तिरच्छानकथा^{२६} विज्जा खिपि मङ्गलं खादि^{२७} च ।
 वाताबाधो दुस्सति च दुग्गन्धो दुक्खपादुका ॥
 हिरियन्ति^{२८} पारुदुग्गन्धो तहं तह करोन्ति च ।
 दुग्गन्धो कूपं लुज्जन्ति^{२९} उच्चवत्थु चयेन च ॥
 सोपानालम्बनबाहा^{३०} अन्ते दुक्ख च पादुका ।
 बहिद्धा दोणि कट्टं च पिठरो^{३१} च अपारुतो ॥
 वच्चकुटिं^{३२} कवाट च पिट्टिसङ्घाटमेव^{३३} च ।
 उदुक्खलत्तरापासो^{३४} वट्ठिं^{३५} च कपिसीसकं ॥

B 288

10

R 145

15

20

१ अद्भुतकं-सी०, स्या० । २ दाठि सम्बाधसंहरे-सी०, स्या० । ३ आबाधकत्तरिवणो-सी० ।
 ४ कत्तरिकाय-सी० । ५ लोहभण्डञ्जनीचया-सी०, लोहभण्डञ्ज निसह-रो० । ६ बन्धनमत्त कुक्खा
 पल्लत्थिकञ्च आयोगो सी० । ७ पटं-रो०, वटं च-स्या० । ८ कायबन्धनं-स्या० । ९ देडुभकं-रो० ।
 १० मुरजं-स्या० । ११ महवीणकं-रो० । १२ पट्टिकं-सी०, 'पट्टिका सूकरन्तं च दसामुरजवेणिका
 गिहिवत्थं हत्थिसोण्डं मच्छकं चतुकण्णकं' इति पाठो एत्थं रो० पोत्थके नत्थि । १३. सूकरन्तं च-
 सी० । १४ मुरजवेणिका-स्या० । १५ अन्तो सेस गुणञ्जेव-सी०, अन्तो सोभगुणकं च-स्या० ।
 १६ गण्ठिकं-सी० । १७ ओगाहे-सी०, स्या० । १८ गिहीनिवत्थं-सी० । १९. सोण्डं-स्या० ।
 २० मच्छवाळकं-स्या० । २१ चतुकण्णकं-स्या० । २२ सतवल्ली-स्या०, सतवल्लिं-सी० । २३. दन्त-
 कट्टापिकोटने-स्या०, दन्तकट्टं आकोटनं-सी० । २४ सक्के लोकायतकं-स्या० । २५ वाचेयुं-रो० ।
 २६. तिरच्छानगता-सी० । २७ मङ्गलकादि-सी० । २८ हिरियन्ति-सी०, रो० । २९ कूप-लुज्जन्ति-
 रो०, कूपं लुज्जति-सी०, स्या० । ३० सोपानालम्बनबाहा-स्या०, सोपानलम्बनबाहा-सी० ।
 ३१ पीठरो-सी०, पिधारो-रो० । ३२. वच्चकुटि-स्या०, वच्चकुटी-सी० । ३३ पिट्टिसङ्घाटमेव-सी० ।
 ३४ उदुक्खलत्तरापासो-सी० । ३५ अगलवट्ठि-सी० ।

सूचिघटिताळच्छिदं^१ आविञ्छनच्छिद्मेव^२ च ।
 रज्जु उल्लितावलितं^३ सेतवणं च काळकं^४ ॥
 मालाकम्मं लताकम्मं मकरं पञ्चपटिकं^५ ।
 चीवरवसं रज्जुं^६ च जरादुब्बलपाकारं ॥
 5 कोट्टके चा पि तथेव^७ मरुम्ब पदरासिला^८ ।
 सन्तिट्ठति^९ निद्धमनं कुम्भि चा पि सरावकं ॥
 B. 289 दुक्खं हिरिं^{१०} अपिधानं अनाचारं च आचरुं^{११} ।
 लोहभण्डं अनुञ्जासि ठपयित्वा^{१२} पहारणिं^{१३} ॥
 ठपयित्वासन्दिपल्लङ्कं^{१४} दारुपत्तं च पादुकं ।
 10 सब्बं दारुमयं भण्डं अनुञ्जासि महामुनिं^{१५} ॥
 कतकं कुम्भकारं च ठपयित्वा तथागतो ।
 सब्बं पि मत्तिकाभण्डं अनुञ्जासि अनुकम्पको ॥
 यस्स वत्थुस्स निद्देषो पुरिमेन यदि समं^{१६} ।
 तं पि सङ्घित्तं^{१७} उद्धाने नयतो तं विजानिया ॥
 15 एवं दससता वत्थुं^{१८} विनये खुद्दकवत्थुके^{१९} ।
 सद्धम्मद्वित्तिको^{२०} चेव पेसलानञ्चनुग्गहो ॥
 सुसिक्खितो विनयधरो हितचित्तो सुपेसलो ।
 पदीपकरणो^{२१} धीरो पूजारहो बहुस्सुतो ति ॥

खुद्दकवत्थुक्खन्धकं निद्धितं ।

१. सूचिघटिताळच्छिदं-सी०, रो०, सूचिघटिताळच्छिदं-स्या० । २ आविञ्छनच्छिद्मेव-स्या०, रो०, आविञ्छनच्छिद्दरज्जुं-सी० । ३ उल्लिता-सी० । ४ काळगेरुकरिकम्मं-सी० । ५ पञ्चपटिकं-सी० । ६ चीवरवंसरज्जु-सी०, चीवरवंसरज्जु-रो० । ७ तथेव-सी० । ८ मरुम्बपदरासिला-स्या०; मरुम्बपदरासिला-सी०, मरुम्बपदासिला-रो० । ९ सन्तिट्ठन्ति-सी० । १० हिरि-सी०, स्या० रो० । ११ आचरु-सी० । १२ ठपेत्वा-सी० । १३ च पहारणि-सी० । १४ ठपेत्वासन्दिपल्लङ्कं-सी०; ठपयित्वासन्दि पल्लङ्कं-स्या० । १५. महामुनी-सी० । १६ समम्पि च-सी० । १७ तं सङ्घित्तं च-सी० । १८. वत्थु-सी०, रो० । १९. खुद्दकवत्थुके-सी० । २०. सद्धम्मद्वित्तिका-रो०, सद्धम्मद्वित्तिया-सी० । २१. पदीपकारको-सी० ।

६. सेनासनवखन्धकं

§ १. विहारानुजानना

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा राजगहे विहरति वेलुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन भगवता भिक्खून् सेनासनं अपब्बत्तं^१ होति । ते च^२ भिक्खू तहं तह विहरन्ति—अरञ्जे, रुक्खमूले, पब्बते, कन्दरायं^३, गिरिगुहायं,^४ सुसाने, वनपत्थे, अज्झोकासे, पलालपुञ्जे । ते कालस्सेव ततो ततो उपनिक्खमन्ति—अरञ्जा रुक्खमूला पब्बता कन्दरा गिरिगुहा सुसाना वनपत्था अज्झोकासा पलालपुञ्जा, पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन,^५ आलोकितेन विलोकितेन, सम्मिञ्जितेन^६ पसारितेन, ओक्खित्तचक्खू^७, इरियापथसम्पन्ना । तेन खो पन समयेन राजगहको सेट्ठी^८ कालस्सेव उय्यानं अगमासि । अहसा खो राजगहको सेट्ठी ते भिक्खू कालस्सेव ततो ततो उपनिक्खमन्ते—अरञ्जा रुक्खमूला पब्बता कन्दरा गिरिगुहा सुसाना वनपत्था अज्झोकासा पलालपुञ्जा, पासादिकेन अभिक्कन्तेन पटिक्कन्तेन, आलोकितेन विलोकितेन, सम्मिञ्जितेन पसारितेन, ओक्खित्तचक्खू, इरियापथ-^{१०} सम्पन्ने । दिस्वानस्स चित्तं पसीदि । अथ खो राजगहको सेट्ठी येन ते भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा ते भिक्खू एतदवोच—“सचाहं, भन्ते, विहारे कारापेय्यं^९, वसेय्याथ मे विहारेसू” ति ? “न खो, गहपति, भगवता विहारा अनुञ्जाता” ति । “तेन हि, भन्ते, भगवन्तं पटिपुच्छित्वा मम आरोचेय्याथा” ति । “एवं गहपती” ति खो ते भिक्खू राजगहकस्स सेट्ठिस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभि-^{१५} वादेत्वा एकमन्तं निसीदिसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं— “राजगहको, भन्ते, सेट्ठी विहारे कारापेतुकामो । कथं नु खो, भन्ते^{१०}, पटिपज्जितब्बं” ति ? अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि— “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्च सेनासनानि^{११}— विहारं, अङ्कयोगं, पासादं, हम्मियं, गुहं” ति ।

B 290

R 146

अथ खो ते भिक्खू येन राजगहको सेट्ठी तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा राजगहकं^{२०} सेट्ठि एतदवोचुं— “अनुञ्जाता खो, गहपति, भगवता विहारा, यस्सदानि^{११} काल मञ्जसी” ति । अथ खो राजगहको सेट्ठी एकाहेनेव सट्ठिविहारे^{१२} पतिट्ठापेसि । अथ खो राजगहको सेट्ठी ते सट्ठिविहारे परियोसापेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभि- वादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो राजगहको सेट्ठी भगवन्तं एतदवोच— “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भत्तं सट्ठि भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि^{२५}

B 291,

R. 147

१ अप्पब्बत्तं—स्या० । २ तेध—रो० । ३ कन्दराय—सी० । ४ गिरिगुहाय—सी० । ५ सम्मिञ्जितेन—म० । ६ ओक्खित्तचक्खु—सी० । ७ सेट्ठि—रो० । ८ कारापेय्य रो०, कारेय्यं—स्या० । ९ भन्ते अम्हेहि—स्या० । १० लेनानि—सी०, रो०, लेनानि—म० । ११ यस्सिदानि—स्या० । १२ सट्ठी विहारे—स्या०, सट्ठि विहारे—रो० ।

भगवा तुण्हीभावेन^१ । अथ खो राजगहको सेट्ठी भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्टयासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि ।

अथ खो राजगहको सेट्ठी तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीतं खादनीयं भोजनीयं^२ पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि — “कालो, भन्ते, निट्ठितं भत्तं” ति । अथ खो भगवा पुब्बहसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसनं तेनुप-^५सङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि सद्धि भिक्खुसङ्घेन । अथ खो राजगहको सेट्ठी^३ बुद्धप्पमुखं^४ भिक्खुसङ्घं पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्तं भुत्तावि ओनीतपत्तपाणि, एकमन्त निसीदि । एकमन्तं निसिच्चो खो राजगहको सेट्ठी भगवन्तं एतदवोच — “एते मे, भन्ते, सट्ठिविहारा^५ पुञ्जत्थिकेन सग्ग-^{१०}त्थिकेन कारापिता । कथाहं, भन्ते, तेसु विहारेसु पटिपज्जामी” ति ? “तेन हि त्वं, गहपति, ते सट्ठिविहारे^६ आगतानागतस्स चातुदिसस्स सङ्घस्स पतिट्ठापेही” ति । “एवं भन्ते” ति खो राजगहको सेट्ठी भगवतो पटिस्सुत्वा ते सट्ठिविहारे आगतानागतस्स चातुदिसस्स सङ्घस्स पतिट्ठापेसि ।

२. अथ खो भगवा राजगहकं सेट्ठिं इमाहि गाथाहि अनुमोदि —

15 “सीत उण्हं पटिहन्ति ततो बाळमिगानि^७ च ।
सरीसपे^८ च मकसे सिसिरे चा पि वुट्ठियो ॥
B. 292 “ततो वातातपो^९ घोरो^{१०} सज्जातो^{११} पटिहञ्जति ।
लेणत्थं च सुखत्थं च ज्ञायितुं च विपस्सितु ॥
“विहारदानं सङ्घस्स अग्गं बुद्धेन^{१२} वण्णितं ।
20 तस्सा हि पण्डितो पोसो सम्पस्सं अत्थमत्तनो ॥
“विहारे कारये रम्मे वासयेत्थ बहुस्सुते ।
R. 148 तेसं अन्नं च पानं च वत्थसेनासनानि च ।
ददेय्य उजुभूतेसु विप्पसन्नेन चेतसा ॥
“ते तस्स धम्मं देसेन्ति सब्बदुक्खापनुदनं ।
25 यं सो धम्मं इधञ्जाय परिनिब्बाति अनासवो” ति ॥

अथ खो भगवा राजगहकं सेट्ठिं इमाहि गाथाहि अनुमोदित्वा उट्टयासना पक्कामि ।

३. अस्सोसुं खो मनुस्सा — “भगवता किर विहारा अनुञ्जाता” ति । ते^{१३} सक्कच्चं विहारे कारापेन्ति । ते विहारा अक्खाट्का होन्ति, अही पि विच्छिक्का^{१४} पि सतपदियो पि

१ तुण्हीभावेन-सी०, रो० । २ खादनीयं भोजनीय-रो० । ३. सेट्ठि-रो० । ४ बुद्धप्पमुख-सी०, रो० । ५ सट्ठी विहारा-स्या० । ६. सट्ठि विहारे-रो०, सट्ठी विहारे-स्या० । ७ बाळमिगानि-स्या०; बाळमिगानि-सी० । ८. सरिसपे-सी०, स्या० रो० । ९ वातातपे-सी० । १०. घोरे-सी० । ११. सज्जाते-सी० । १२ बुद्धेहि-स्या० । १३. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । १४. अहिविच्छिक्का-स्या० ।

पविसन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाट” ति । भित्ति-
च्छिद्^१ करित्वा वल्लिया पि रज्जुया पि कवाटं बन्धन्ति । उन्दूरेहि^२ पि उपचिकाहि पि
खज्जन्ति । खायितबन्धनानि^३ कवाटानि पतन्ति^४ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनु-
जानामि, भिक्खवे, पिट्टसङ्घाटं^५ उदुक्खलिक उत्तरपासक” ति । कवाटा न फुसीयन्ति^६ ।
भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आविञ्छनच्छिद् आविञ्छनरज्जु”^७
ति । कवाटा न थकीयन्ति^८ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे,
अग्गळवट्टिकं^९ कपिसीसक सूचिक घटिक” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू न सक्कोन्ति कवाटं अपापुरितुं^{१०} । भगवतो एतमत्थं
आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, तालच्छिद्^{११} । तीणि^{१२} तालानि^{१३}—लोहताळ,
कट्टताळं, विसाणताळ” ति । येहि^{१४} ते उग्घाटेत्वा पविसन्ति, विहारा अगुत्ता होन्ति ।^{१०}
भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, यन्तक सूचिक” ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा तिण्णच्छदना^{१५} होन्ति, सीतकाले सीता, उण्हकाले उण्हा । B. 2^c
भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावल्लिचं कातु” ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा अवातपानका^{१६} होन्ति अचक्खुस्सा दुग्गन्धा ।
भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, तीणि वातपानानि—वेदिकावातपानं,^{१५}
जालवातपानं, सलाकवातपानं” ति । वातपानन्तरिकाय काळका^{१६} पि वग्गुलियो पि पविसन्ति ।
भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, वातपानचक्कलिकं” ति । चक्कलिक-
न्तरिकाय पि काळका पि वग्गुलियो पि पविसन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
“अनुजानामि, भिक्खवे, वातपानकवाटकं वातपानभिसिकं” ति ।

मञ्चपीठादिअनुजानना

तेन खो पन समयेन भिक्खू छमायं^{१७} सयन्ति । गत्तानि पि चीवरानि पि पंसुकितानि^{२०}
होन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिणसन्थारकं^{१८}” ति ।
तिणसन्थारको^{१९} उन्दूरेहि पि^{२०} उपचिकाहि पि खज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । R. 1
“अनुजानामि, भिक्खवे, मिट्ठि^{२१}” ति । मिट्ठिया^{२२} गत्तानि दुक्खा^{२३} होन्ति । भगवतो
एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, विदलमञ्चकं^{२४}” ति ।

१. भित्तिच्छिद्—सी०, स्या०, रो० । २. उन्दूरेहि—रो० । ३. खयितबन्धनानि—म० । ४. पटन्ति—
सी० । ५. पिट्टिसङ्घाटं—सी० । ६. फुसियन्ति—स्या०, फुसीयन्ति—रो०, पस्सीयन्ति—सी० । ७. थकीयन्ति—
रो० । ८. अग्गळवट्टिकं—सी०, अग्गळवट्टिं—स्या०, रो० । ९. अवापुरितुं—सी० । १०. तालच्छिद्—सी०,
स्या०, रो० । ११. तीणि—सी० । १२. तालानि—सी०, स्या०, रो० । १३. ये पि—सी०, स्या०, रो० ।
१४. तिणच्छादना—रो० । १५. अवातपानिका—सी० । १६. कालका—स्या०, रो० । १७. छमाय—सी०,
रो० । १८. तिणसन्थारिकं—स्या० । १९. तिणसन्थारिका—स्या० । २०. ‘उन्दूरेहि पि’ इति पाठो सी० पोत्यके
नत्थि । २१. मीढं—सी०, मिढिं—स्या०, रो० । २२. मीढिया—सी०, मिढिया—स्या०, रो० । २३. दुक्खानि—
स्या० । २४. विदलमञ्चकं—स्या० ।

४. तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सोसानिको मसारको मञ्चो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मसारक मञ्च” ति । मसारक पीठ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, मसारकं पीठ” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सोसानिको बुन्दिकाबद्धो मञ्चो उप्पन्नो होति । ५ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, बुन्दिकाबद्ध मञ्च” ति । बुन्दिकाबद्ध पीठ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, बुन्दिकाबद्ध पीठ” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सोसानिको कुळीरपादको^१ मञ्चो उप्पन्नो होति । B 294 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कुळीरपादकं मञ्च” ति । कुळीर- 10 पादकं पीठं उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, कुळीर- पादक पीठ” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सोसानिको आहच्चपादको मञ्चो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आहच्चपादकं मञ्च” ति । आहच्च- पादकं पीठं उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आहच्च- 15 पादकं पीठ” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स आसन्दिको उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आसन्दिक” ति । उच्चको आसन्दिको उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चक पि आसन्दिक” ति । सत्तङ्गो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, 20 सत्तङ्ग” ति । उच्चको सत्तङ्गो उप्पन्नो होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चकं पि सत्तङ्ग” ति । भद्दपीठ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भद्दपीठ” ति । पीठिका^२ उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पीठिकं” ति । एळकपादकं^३ पीठ उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, एळकपादकं पीठ” ति । आमलक- 25 वट्टिकं^४ पीठ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आमलकवट्टिक पीठ” ति । फलकं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनु- जानामि, भिक्खवे, फलक” ति । कोच्छ उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, कोच्छ” ति । पलालपीठ उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पलालपीठ” ति ।

१ कुळीरपादको-स्या०, कुळीरपादको-सी०, रो० । २ पिठिका-सी० । ३ एळकपादकं-सी० । ४ आमलकवट्टिकं-स्या०, रो०, आमण्डकवट्टिक-सी० ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चे मञ्चे सयन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति^१ विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चे मञ्चे सयितब्ब । यो सयेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R 150

तेन खो पन समयेन अब्जतरो भिक्खु नीचे मञ्चे सयन्तो अहिना दट्ठो होति ।^५ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, मञ्चपटिपादक” ति ।

B 295

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू उच्चे मञ्चपटिपादके धारेन्ति, सह मञ्चपटिपादकेहि पवेधेन्ति^२ । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, उच्चा मञ्चपटिपादका धारेतब्बा । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे,^{१०} अट्टङ्गुलपरमं मञ्चपटिपादक” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खत्त सुत्तं उप्पन्न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सुत्तं मञ्च वेठेतु” ति । अङ्गानि बहुसुत्तं परियादियन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, अङ्गे विज्झित्वा अट्टपदकं^६ वेठेतु” ति । चोळकं^७ उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे,^{१५} चिमिलिकं कातु” ति । तूलिका उप्पन्ना होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, विजटेत्वा बिम्बोहनं^९ कातु । तीणि तूलानि—रुक्खतूल, लतातूल, पोटकितूल” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अट्टकायिकानि बिम्बोहनानि धारेन्ति । मनुस्सा विहारचारिकं आहिण्डन्ता पस्सित्वा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि^{२०} गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, अट्टकायिकानि बिम्बोहनानि धारेतब्बानि । यो धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सीसप्पमाणं बिम्बोहनं कातुं^{११}” ति ।

तेन खो पन समयेन राजगहे गिरगसमज्जो होति । मनुस्सा महामत्तानं अत्थाय भिसियो पटियादेन्ति—उण्णभिसिं, चोळभिसिं^{१२}, वाकभिसिं, तिणभिसिं, पण्णभिसिं । ते^{२५} वीतिवचे समज्जे छविं उप्पाटेत्वा हरन्ति । अद्दसासु^{१३} खो भिक्खू समज्जद्वाने बहुं उण्णं पि चोळकं^{१४} पि वाकं पि तिणं पि पण्णं पि छड्ढितं^{१५} । दिस्वान भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B 296

१ खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । २ पलोटेन्ति—सी० । ३ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ४ वेत्तुं—सी०, रो० । ५ बहुं सुत्तं—सी०, स्या०, रो० । ६ अट्टपादकं—सी० । ७ चोळक—रो० । ८ चिलिमिकं—सी०, स्या०, रो० । ९ बिम्बोहनं—म० । १०. पोटकितूलं—स्या०, सी० । ११ सी० पोत्थके नत्थि । १२. चोळभिसिं—रो० । १३ अद्दससु—स्या० । १४. चोळं—स्या०, चोळ—रो० । १५. छड्ढितानि—रो०, छड्ढितं—म० ।

“अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्च भिसियो—उण्णभिसिं, चोळभिसिं, वाकभिसिं, तिणभिसिं, पण्णभिसिं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्खस्स सेनासनपरिक्खारिकं^१ दुस्स^२ उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिसि ओनन्धितु^३” ति ।

- 5 तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चभिसि पीठे सन्थरन्ति^४, पीठभिसिं मञ्चे सन्थरन्ति । भिसियो परिभिज्जन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओनन्ध-
B 151 मञ्च^५ ओनन्धपीठं” ति । उल्लोक अकरित्वा सन्थरन्ति, हेट्ठतो निपतन्ति^६ पे०
“अनुजानामि, भिक्खवे, उल्लोक करित्वा^७ सन्थरित्वा भिसि ओनन्धितु” ति । छविं उप्पाटेत्वा हरन्ति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, फोसितु^८” ति । हरन्तियेव • पे० •
10 “अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तिकम्म^९” ति । हरन्तियेव • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, हत्थभत्तिकम्म^{१०}” ति । हरन्तियेव • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, हत्थभत्ति^{११}” ति ।

सेतवण्णादिअनुजानना

५. तेन खो पन समयेन तित्थियानं सेय्यायो सेतवण्णा^{१२} होन्ति, काळवण्णकता भूमि, गेरुक्परिकम्मकता भित्ति । बहू मनुस्सा सेय्यापेक्खका गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, विहारे सेतवण्णं काळवण्णं गेरुक्परिकम्म” ति ।

- 15 तेन खो पन समयेन फरुसाय भित्तिया सेतवण्णो न निपतति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, थुसपिण्ड दत्त्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा^{१३} सेतवण्णं निपातेतुं” ति । सेतवण्णो अनिबन्धनीयो होति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, सण्ह-
मत्तिकं दत्त्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा सेतवण्णं निपातेतुं” ति । सेतवण्णो अनिबन्धनीयो होति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, इक्कास पिट्टमद्द^{१४}” ति ।
20 तेन खो पन समयेन फरुसाय भित्तिया गेरुका न निपतति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, थुसपिण्ड दत्त्वा पाणिकाय पटिबाहेत्वा गेरुकं निपातेतुं” ति । गेरुका अनिबन्धनीया^{१५} होति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, कुण्डकमत्तिकं दत्त्वा
B 297 पाणिकाय पटिबाहेत्वा गेरुकं निपातेतुं” ति । गेरुका अनिबन्धनीया होति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, सासपकुट्टं^{१६} सित्थतेलकं” ति । अच्चुत्सन्नं होति • पे० •
25 “अनुजानामि, भिक्खवे, चोळकेन पञ्चुद्धरितुं” ति ।

१-१ सेनासनपरिक्खारदुस्स रो० । २ ओनद्धितुं-स्या० । ३ सहरन्ति-स्या०, रो० । ४ ओनद्ध-
मञ्च-सी०, स्या०, रो० । ५ ओनद्धपीठं-सी०, स्या०, रो० । ६ निपातेन्ति-स्या०, निष्फटन्ति-
सी०, रो० । ७ कत्त्वा-सी० । ८ फोसितुं-रो०, फुसितुं-सी० । ९ भित्तिकम्मं-स्या० । १०. हत्थभत्ति-
सी०, हत्थभित्ति-रो०, स्या० । ११ एत्थं ‘हरन्तियेव • पे० • अनुजानामि हत्थभत्ति’ इति पाठो
सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १२ सेतवण्णायो-स्या० । १३ पटिबाहेत्वा-रो० । १४ पिट्टि-
मद्दं-सी० । १५. अनिबन्धनीया-स्या० । १६ सासपकुट्टं-स्या०; सासपकुट्टं-रो०; सासपकुट्टं-सी० ।

तेन खो पन समयेन फरुसाय भूमिया काळवणो न निपतति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, थुसपिण्डं दत्त्वा पाणिकाय पटिवाहेत्त्वा काळवणं निपातेतु” ति । काळवणो अनिवन्धनीयो होति० पे०० “अनुजानामि, भिक्खवे, गण्डुमत्तिकं^१ दत्त्वा पाणिकाय पटिवाहेत्त्वा काळवणं निपातेतु” ति । काळवणो अनिवन्धनीयो होति० पे०००० “अनुजानामि, भिक्खवे, इक्कासं कसावं” ति । 5

पटिभानचित्तपटिक्खेपं

६ तेन खो पन समयेन छब्बागिया भिक्खू विहारे पटिभानचित्त कारापेन्ति— इत्थिरूपकं^२ पुरिसरूपक । मनुस्सा विहारचारिक आहिण्डन्ता पस्सित्त्वा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिही कामभोगिनो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, पटिभानचित्तं कारापेतब्ब— इत्थिरूपक पुरिसरूपक । यो कारापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, मालाकम्म लताकम्म मकरदन्तकं पञ्चपटिकं^३” ति । 10

R. 152

इट्ठकाचयादिअनुजानना

७. तेन खो पन समयेन विहारा नीचवत्थुका होन्ति, उदकेन ओत्थरियन्ति^४ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातुं” ति । चयो परिपतति^५ पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितुं तयो चये— इट्ठकाचयं, सिलाचय, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति पे००० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने^६— इट्ठकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे०००० “अनु-15 जानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा आळकमन्दा^७ होन्ति । भिक्खू हिरियन्ति^८ निपज्जितुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तिरोकरणि” ति । तिरोकरणि उक्खिपित्त्वा ओलोकेन्ति पे०० “अनुजानामि, भिक्खवे, अट्ठुकुट्टकं^९” ति । अट्ठुकुट्टका उपरितो ओलोकेन्ति पे०००० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो गब्भे— सिविका-20 गब्भं, नालिकागब्भं^{१०}, हम्मियगब्भं” ति ।

B. 298

तेन खो पन समयेन भिक्खू खुद्दके विहारे मज्झे गब्भ करोन्ति । उपचारो न होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, खुद्दके विहारे एकमन्तं गब्भं कातुं, महल्लके मज्झे” ति ।

१ गण्डमत्तिक—रो०, लण्डमत्तिक—सी०, लण्डुमत्तिक—स्या० । २ इत्थिरूपक—स्या० । ३ पञ्च पटिकं—सी०; पञ्चपटिकं—रो० । ४ ओत्थरियन्ति—स्या०, ओत्थरीयन्ति—सी०, रो० । ५ परिपतति—सी० । ६ सोपाने—सी०, स्या० । ७ आलकमन्दा—सी०, रो० । ८ पाकटा होन्ति—स्या० । ९ हिरियन्ति—सी०, रो० । १०, अट्ठुकुट्टकं—म० । ११. नालिकागब्भं—सी० ।

तेन खो पन समयेन विहारस्स कुड्डपादो^१ जीरति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
“अनुजानामि, भिक्खवे, कुलङ्कपादक^२” ति । विहारस्स कुड्डो ओवस्सति पे०
“अनुजानामि, भिक्खवे, परित्ताणकिटिकं^३ उद्दसुधं^४” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरस्स भिक्खुनो तिणच्छदना^५ अहि खन्धे पतति^६ । सो
५ भीतो विस्सरमकासि । भिक्खू उपधावित्वा तं भिक्खु एतदवोचु — “किस्स त्वं, आवुसो,
विस्सरमकासी” ति^७ अथ खो सो भिक्खूनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, वितान” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चपादे पि पीठपादे पि थविकायो लग्गेन्ति ।
उन्दूरेहि^८ पि उपचिकाहि पि खज्जन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि,
१० भिक्खवे, भित्तिखिल् नागदन्तक^९” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू मञ्चे पि पीठे पि चीवरं निक्खपन्ति । चीवरं परि-
भिज्जति^{१०} । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, विहारे^{१०} चीवरवंस
R. 153 चीवररज्जु” ति ।

तेन खो पन समयेन विहारा अनाळिन्दका^{११} होन्ति अप्पटिस्सरणा^{१२} । भगवतो
१५ एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आळिन्द पघन पकुट्टं^{१३} ओसारक^{१४}” ति ।
आळिन्दा पाकटा होन्ति । भिक्खू हिरियन्ति^{१५} निपज्जितु पे० • • “अनुजानामि, भिक्खवे,
ससरणकिटिकं उग्घाटनकिटिकं” ति ।

उपट्टानसालानुजानना

८. तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे भत्तविस्सग्गं करोन्ता सीतेन पि
उण्हेन पि किल्लमन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, उपट्टानसाल”
B 299 20 ति । उपट्टानसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति^{१६} • • पे० “अनुजानामि,
भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति^{१७} पे० • • “अनुजानामि, भिक्खवे,
चिनिनु तयो चये — इट्टकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहज्जन्ति • • पे० • •
“अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने^{१८} — इट्टकासोपानं, सिलासोपानं, दारुसोपानं” ति ।
आरोहन्ता परिपतन्ति • • पे० • • “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति । उपट्टान-
25 सालाय तिणचुण्णं परिपतति • • पे० • • “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावल्लित्तं

१ कुड्डपादो—म० । २. कुलङ्कपादकं—सी० । ३ परित्तानकिटिकं—सी०, रो० । ४ उद्दासुध-
स्या० । ५ तिणच्छदना—रो० । ६ पपति—सी०, स्या०, रो० । ७ उन्दूरेहि—रो० । ८ भित्तिखिल्-
सी०, स्या०, रो० । ९ परिभिज्जि—म०, रो० । १० रो० पोत्थके नत्थि । ११. अनाळिन्दका—सी०,
स्या०, रो० । १२ अप्पटिस्सरणा—स्या०, अप्पटिस्सरणा—रो०, अप्पटिस्सरणा—सी० । १३ पकुट्टं-
रो०, पकुट्टं—सी० । १४ ओसारक—सी०, रो०, ओसारकं—स्या० । १५ हिरियन्ति—सी०, रो० ।
१६ ओत्थरियति—स्या०, ओत्थरीयति—सी०, रो० । १७ परिपटति—सी० । १८. सोपाने—सी०, स्या० ।

कातुं—सेतवण्ण काळवण्णं गेरुक्कपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं^१ चीवरवंस चीवररज्जु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अज्झोकासे छमाय^२ चीपरं पत्थरन्ति । चीवरं पसुकितं होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, अज्झोकासे चीवरवस चीवररज्जु” ति । पानीय^३ ओतप्पति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, पानीयसालं^४ पानीयमण्डप” ति । पानीयसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातु” ति । चयो परिपतति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनितुं तयो चये—इट्टकाचयं, सिलाचयं, दारुचयं” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्टकासोपान, सिलासोपान, दारुसोपानं” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनवाह”^{१०} ति । पानीयसालाय तिण्णचुण्णं परिपतति पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्त कातु—सेतवण्ण काळवण्णं गेरुक्कपरिकम्म मालाकम्म लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिकं चीवरवंस चीवररज्जु” ति । पानीयभाजन न सविज्जति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, पानीयसङ्घ पानीयसरावक” ति ।

पाकारादिअनुजानना

९ तेन खो पन समयेन विहारा अपरिक्खित्ता ह्येन्ति । भगवतो एतमत्थं आरो-^{१५} चेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्षिपितु तयो पाकारे—इट्टकापाकारं, सिलापाकारं, दारुपाकारं” ति । कोट्टको न होति पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्टक” ति । कोट्टको नीचवत्थुको होति, उदकेन ओत्थरिय्यति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुकं कातु” ति । कोट्टकस्स कवाट न होति • पे० “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाट पिट्टसङ्घाटं^१ उदुक्खलिक उत्तरपासकं अगलवट्टि^२ कपिसीसक सूचिकं घटिक^३ ताळच्छिद्दं^४ आविञ्छनच्छिद्द आविञ्छनरज्जु” ति । कोट्टके^५ तिण्णचुण्णं परिपतति B 300
• पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लित्तावलित्तं कातु—सेतवण्ण काळवण्णं गेरुक्कपरिकम्म मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तकं पञ्चपटिक” ति ।

तेन खो पन समयेन परिवेण चिक्खलं होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, मरुब्बं उपकिरितुं” ति । न परियापुणन्ति • पे० • “अनुजानामि,^{२५} भिक्खवे, पदरसिलं^६ निक्खिपितुं” ति । उदकं सन्तिट्ठति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमनं” ति । R. 154

१ पञ्चपटिकं—सी०, पञ्चपट्टिकं—रो० । २ छमाय—स्या० । ३ पानियं—रो० । ४ पिट्टिसङ्घाटं—सी० । ५ अगलवट्टिं—रो०, अगलवट्टिकं—सी० । ६ तालच्छिद्दं—सी०, स्या०, रो० । ७ कोट्टका—रो० । ८ पदसिलं—रो० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिवेणे तहं तह अग्गिद्वानं करोन्ति । परिवेणं उक्काप होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्तं अग्गिसालं कातुं” ति । अग्गिसाला नीचवत्थुका होति, उदकेन ओत्थरिय्यति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, उच्चवत्थुक कातुं” ति । चयो परिपतति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, चिनिनु तयो चये—इट्ठकाचय, सिलाचय, दारुचय” ति । आरोहन्ता विहञ्जन्ति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, तयो सोपाने—इट्ठकासोपान, सिलासोपानं, दारुसोपान” ति । आरोहन्ता परिपतन्ति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, आलम्बनबाह” ति । अग्गिसालाय कवाट न होति पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, कवाट पिट्ठसङ्घाटं उदुक्खलिक उत्तरपासकं अग्गळवट्ठि कपिसीसक सूचिक घटिक ताळच्छिदं आविञ्चन-
10 च्छिदं आविञ्चनरज्जु” ति । अग्गिसालाय तिण्णुण्ण परिपतति पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लितावलित्त कातुं—सेतवण्ण काळवण्ण गेरुकपरिकम्म मालाकम्मं लताकम्म मकरदन्तक पञ्चपटिकं चीवरवंस चीवररज्जु” ति ।

आरामपरिक्खेपानुजानना

१०. तेन खो पन समयेन आरामो अपरिक्खित्तो होति । अजका पि पसुका पि उपरोपे विहेठेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, परिक्खपितुं
15 तयो वाटे^१—वेळुवाटं^२, कण्डकवाटं^३, परिख” ति । कोट्टको न होति । तथेव अजका पि पसुका पि उपरोपे विहेठेन्ति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, कोट्टकं अपेसि^४ यमककवाटं^५ तोरण पल्लि^६” ति । कोट्टके^७ तिण्णुण्ण परिपतति पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, ओगुम्फेत्वा उल्लितावलित्तं कातु—सेतवण्ण काळवण्ण गेरुकपरिकम्मं मालाकम्मं लताकम्मं मकरदन्तक पञ्चपटिक” ति । आरामो चिक्खल्लो होति पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे,
20 मरुम्बं उपकिरितु” ति । न परियापुणन्ति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, पदरसिलं निक्खपितुं” ति । उदकं सन्तिट्ठति • पे० • “अनुजानामि, भिक्खवे, उदकनिद्धमन” ति ।

तेन खो पन समयेन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो सङ्घस्स अत्थाय सुधामत्तिका-
लेपनं^८ पासादं कारेतुकामो^९ होति । अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि—“किं नु खो भगवता छदनं अनुञ्जातं, किं अननुञ्जातं^{१०}” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे,
25 पञ्च छदनानि—इट्ठकाछदनं, सिलाछदनं, सुधाछदनं, तिण्णच्छदनं^{११}, पण्णच्छदनं^{१२}” ति ।

पठमभागवारं निद्धितं ।

१ वटे—स्या० । २ वेळुवाटं—स्या०, वेळुवाटं—सी० । ३ कण्डकवाटं—स्या०, कण्टकीवाटं—सी०, रो० । ४ परिक्खं—म० । ५ आपेसिं—सी०, अपेसियं—रो० । ६ अक्कवाटं—रो० । ७ कोट्टका—रो० । ८ सुधामत्तिका-लेपणं—सी० । ९ कारापेतुकामो—सी०, स्या०, रो० । १० ‘किं अननुञ्जातं’ इति पाठो स्या० पोत्थके नत्थि । ११. तिण्णछदनं—सी०, रो० । १२. पण्णछदनं—सी०, रो० ।

§ २. अनाथपिण्डकवत्थु

११. तेन खो पन समयेन अनाथपिण्डको गहपति राजगहकस्स सेट्टिस्स भगिनि-
पतिको^१ होति । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति राजगह अगमासि केनचिदेव करणीयेन ।
तेन खो पन समयेन राजगहकेन सेट्टिना स्वातनाय बुद्धप्पमुखो^२ सङ्घो निमन्तितो होति ।
अथ खो राजगहको सेट्टी^३ दासे च कम्मकरे^४ च आणापेसि—“तेन हि, भणे, कालस्सेव
उट्ठाय यागुयो पचथ, भत्तानि पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथा” ति ।^५
अथ खो अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स एतदहोसि—“पुब्बे ख्वाय गहपति मयि आगते
सब्बकिञ्चानि निक्खिपित्वा ममञ्जेव सद्धि पटिसम्मोदति^६ । सोदानायं विक्खित्तरूपो दासे
च कम्मकरे च आणापेति^७—‘तेन हि, भणे, कालस्सेव उट्ठाय यागुयो पचथ, भत्तानि
पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथा’ ति । कि नु खो इमस्स गहपतिस्स
आवाहो वा भविस्सति, विवाहो वा भविस्सति, महायञ्जो वा पच्चुपट्टितो, राजा वा मागधो^{१०}
सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धि बलकायेना^{११}” ति ?

R. 155

B 302

अथ खो राजगहको सेट्टी दासे च कम्मकरे च आणापेत्वा येन अनाथपिण्डको
गहपति तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा अनाथपिण्डकेन गहपतिना सद्धि पटिसम्मोदित्वा एकमन्त
निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो राजगहक सेट्टिं अनाथपिण्डको गहपति एतदवोच—“पुब्बे
खो त्व, गहपति, मयि आगते सब्बकिञ्चानि निक्खिपित्वा ममञ्जेव सद्धि पटिसम्मोदसि ।^{१५}
सोदानि त्वं विक्खित्तरूपो दासे च कम्मकरे च आणापेसि—‘तेन हि, भणे, कालस्सेव
उट्ठाय यागुयो पचथ, भत्तानि पचथ, सूपानि सम्पादेथ, उत्तरिभङ्गानि सम्पादेथा’ ति । कि
नु खो ते, गहपति, आवाहो वा भविस्सति, विवाहो वा भविस्सति, महायञ्जो वा पच्चुपट्टितो,
राजा वा मागधो सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धि बलकायेना^{११}” ति ? “न
मे^{१२}, गहपति, आवाहो वा भविस्सति, ना^{१३} पि^{१४} विवाहो वा^{१५} भविस्सति, ना^{१६} पि^{१७} राजा वा^{१८}
मागधो सेनियो बिम्बिसारो निमन्तितो स्वातनाय सद्धि बलकायेन, अपि च मे महायञ्जो
पच्चुपट्टितो, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो” ति । “बुद्धो ति त्वं, गहपति, वदेसी”
ति ? “बुद्धो त्याहं^{१९}, गहपति, वदामी” ति । “बुद्धो ति त्वं, गहपति, वदेसी” ति ? “बुद्धो
त्याहं, गहपति, वदामी” ति । “बुद्धो ति त्वं, गहपति, वदेसी” ति ? “बुद्धो त्याहं, गहपति,
वदामी” ति । “घोसो पि खो एसो, गहपति, दुल्लभो लोकसिं यदिदं—बुद्धो बुद्धो^{२३} ति ।^{२५}
सक्का नु खो, गहपति, इमं कालं तं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमितुं अरहन्तं सम्मासम्बुद्धं^{२६}
ति ? “अकालो खो, गहपति, इमं कालं तं भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमितुं अरहन्तं सम्मा-

१ भगिनीपतिको—स्या० । २ बुद्धप्पमुखो—सी०, रो० । ३ सेट्टि—सी०, रो० । ४. कम्मकरे—म० ।
५. पटिसम्मोदि—स्या० । ६ आणापेसि—सी०, स्या०, म० । ७ बलनिकायेना—स्या० । ८. खो मे—
सी०, मे खो—स्या० । ९-९ सी० पोत्थके नत्थि । १० रो० पोत्थके नत्थि । ११-११. न पि—सी० ।
१२ ताहं—सी०, स्या०, रो० । १३. सी०, स्या० पोत्थकेषु नत्थि ।

सम्बुद्ध । स्वेदानि त्वं कालेन त भगवन्तं दस्सनाय उपसङ्कमिस्ससि अरहन्तं सम्मासम्बुद्धं”
ति । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति—स्वेदानाह कालेन तं भगवन्त दस्सनाय उपसङ्क-
मिस्सामि अरहन्त सम्मासम्बुद्ध ति—बुद्धगताय सतिया निपज्जित्वा^१ रत्तिया सुद तिक्खत्तु
बुद्धासि^२ पभात मञ्जमानो ।

3 १२ अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन सिक्खद्वारं^३ तेनुपसङ्कमि । अमनुस्सा
B 303 द्वारं विपरिसु । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपतिस्स नगरमहा निक्खन्तस्स^४ आलोको
R 156 अन्तरथायि, अन्धकारो पातुरहोसि, भय छम्भितत्तं लोमहसो उदपादि, ततो व पुन
निवत्तितुकामो अहोसि । अथ खो सिक्खो^५ यक्खो अन्तरहितो सहमनुस्सावेसि—

“सतं हत्थी सत अस्सा सतं अस्सतरीरथा^६ ।

10 सत कञ्जासहस्सानि आमुक्कमणिकुण्डला^७ ।

एकस्स पदवीतिहारस्स कल्लं नाग्घन्ति^८ सोळसि^९ ॥

“अभिक्कम^{१०} गहपति अभिक्कमगहपति ।

अभिक्कन्त ते सेय्यो नो पटिक्कन्त” ति^{११} ॥

अथ खो अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स अन्धकारो अन्तरथायि, आलोको पातुरहोसि ।
15 य अहोसि भय छम्भितत्तं लोमहसो सो पटिप्पस्सम्भि । दुतियं पि खो पे० ततियं
पि खो...पे०...सो पटिप्पसम्भि ।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन सीतवन तेनुपसङ्कमि । तेन खो पन समयेन
भगवा रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्टाय अज्झोकासे चङ्कमति । अहसा खो भगवा अनाथपिण्डिक^{१२}
गहपति दूरतो व आगच्छन्त । दिस्वान चङ्कमा ओरोहित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि ।
B 304 2) निसज्ज खो भगवा अनाथपिण्डिक गहपति एतदवोच—“एहि सुदत्ता” ति । अथ खो
अनाथपिण्डिको गहपति—नामेन म भगवा आलपती ति—हट्ठो उदग्गो येन भगवा
तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदवोच—“कच्चि,
भन्ते, भगवा सुख सयित्था” ति ?

“सब्बदा वे सुख सेति ब्राह्मणो परिनिब्बुतो ।

25 यो न लिम्पति^{१३} कामेसु सीतिभूतो निरूपधि ॥

“सब्बा आसत्तियो छेत्वा विनेय्य हृदये दरं ।

उपसन्तो सुख सेति सन्ति पप्पुय्य^{१४} चेतसा^{१५}” ति ।

१ निपज्जि-सी०, स्या० । २. उट्टासि-सी०, स्या०, रो० । ३. सीवद्वार-सी०, सीतवनद्वारं-
स्या०, रो० । ४. निक्खन्तस्स-स्या० । ५. सीवको-सी०, स्या०, रो० । ६. अस्सतरिथा-रो० ।
७. आमुक्कमणिकुण्डला-सी०, स्या०, रो० । ८. कल्लं-स्या०, कल्लं-रो० । ९. नाग्घन्ति-सी० । १०. एत्थ
‘सोळसिं ति’ इति पाठो सी०, म० पोत्थकेसु दिस्सति । ११-११ एतं सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु
गाथावसेन न दिस्सति । १२. त अनाथपिण्डिकं-स्या० । १३. लिम्पति-रो० । १४. अप्पुय्य-रो० ।
१५. चेतसो-सी०, स्या०, रो० ।

अथ खो भगवा अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स अनुपुब्बि^१ कथं कथेसि, सेय्य-
थीदं^२—दानकथ सीलकथ सम्मकथ, कामानं आदीनव ओकारं सङ्किलेस, नेक्खम्भे
आनिसस पकासेसि । यदा भगवा अञ्जासि अनाथपिण्डिक गहपतिं कल्लचित्त मुदुचित्त
विनीवरणचित्त उदग्गचित्त पसन्नाचित्त, अथ या बुद्धान मामुक्कसिका धम्मदेसना तं
पकासेसि—दुक्ख, समुदय, निरोध, मग्ग । सेय्यथापि नाम सुद्ध वत्थं अपगतकाळक^६ R 157
सम्मदेव रजनं पटिगण्हेय्य^३, एवमेव अनाथपिण्डिकस्स गहपतिस्स तस्सि येव आसने
विरज वीतमल धम्मचक्खुं उदपादि—यं किञ्चि समुदयधम्म, सब्ब त निरोधधम्म ति ।
अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति दिट्ठधम्मो पत्तधम्मो विदितधम्मो परियोगाब्बहधम्मो
तिण्णविचिकिच्चो विगतकथङ्कथो वेसारज्जप्पत्तो अपरप्पच्चयो सत्थुसासने भगवन्तं एतद-
वोच—“अभिकन्तं भन्ते, अभिकन्तं भन्ते ! सेय्यथापि, भन्ते, निक्कुज्जित वा उक्कुजेय्य,^{१०}
पटिच्छन्नं वा विवरेय्य, मूळहस्स वा मग्ग आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोत^४
धारेय्य—चक्खुमन्तो रूपानि ढक्खन्ती” ति—एवमेव भगवता अनेकपरियायेन धम्मो
पकासितो । एसाह, भन्ते, भगवन्त सरण गच्छामि, धम्म च, भिक्खुसङ्घ च । उपासक म
भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरण गत । अधिवासेतु च मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय
भत्तं सद्धि भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन^५ । 15

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवतो अधिवासनं विदित्वा उट्ठयासना
भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अस्सोसि खो राजगहको सेट्ठी^६—“अनाथ- B 305
पिण्डिकेन किर गहपतिना स्वातनाय बुद्धप्पमुखो^७ सङ्घो निमन्तितो” ति ।

१३. अथ खो राजगहको सेट्ठी अनाथपिण्डिकं गहपतिं एतदवोच—“तथा किर,
गहपति, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो । त्वं चासि आगन्तुको । देमि ते,^{२०}
गहपति, वेय्यायिकं येन त्व बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्त करेय्यासी” ति । “अल, गहपति
अत्थि मे वेय्यायिक येनाह बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्त करिस्सामी” ति ।

अस्सोसि खो राजगहको नेगमो—“अनाथपिण्डिकेन किर गहपतिना स्वातनाय
बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो” ति । अर्थ खो राजगहको नेगमो अनाथपिण्डिकं गहपतिं
एतदवोच—“तथा किर, गहपति, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो । त्व चासि^{२५}
आगन्तुको । देमि ते, गहपति, वेय्यायिकं येन त्वं बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्त करेय्यासी”
ति । “अलं अय्य^८, अत्थि मे वेय्यायिक येनाह बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्त करिस्सामी” ति ।

अस्सोसि खो राजा माग्गथो सेनियो बिम्बिसारो—“अनाथपिण्डिकेन किर गहपतिना

१-१ आनुपुब्बिकथं-सी०, स्या० । २ सेय्यथिदं-म० । ३ पटिगण्हेय्य-रो०, पत्तिगण्हेय्य-
सी० । ४ तेलपज्जोतं-स्या० । ५ दक्खिन्ती-सी०, रो० । ६ तुण्हीभावेन-सी०, रो० । ७ सेट्ठी-
रो० । ८ अय्यो-सी०, रो० । ९ अय्यो-सी०, रो० ।

स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो” ति । अथ खो राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो अनाथपिण्डिकं गहपति एतदवोच — “तया किर, गहपति, स्वातनाय बुद्धप्पमुखो सङ्घो निमन्तितो । त्व चासि आगन्तुको । देमि ते, गहपति, वेय्यायिक येन त्वं बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्त करेय्यासी” ति । “अल देव, अत्थि मे वेय्यायिकं येनाह बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स भत्त करिस्सामी” ति ।

R. 158 अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसने पणीतं खादनीयं^१ भोजनीयं^२ पटियादापेत्वा भगवतो काल आरोचापेसि — “कालो, भन्ते, निट्ठित भत्तं” ति । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहकस्स सेट्ठिस्स निवेसन तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्जत्ते आसने निसीदि सट्ठि
10 भिक्खुसङ्घेन । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति बुद्धप्पमुखं भिक्खुसङ्घं^३ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्त भुत्तावि ओनीतपत्तपाणि,
B 306 एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो अनाथपिण्डिको गहपति भगवन्त एतदवोच — “अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा सावत्थियं वस्सावास सट्ठिं भिक्खुसङ्घेना” ति । “सुञ्जागारे खो, गहपति, तथागता अभिरमन्ती” ति । “अञ्जात भगवा, अञ्जातं सुगता” ति । अथ
15 खो भगवा अनाथपिण्डिकं गहपतिं धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा उट्ठयासना पक्कामि ।

१४. तेन खो पन समयेन अनाथपिण्डिको गहपति बहुमित्तो होति बहुसहायो आदेय्यवाचो । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति राजगहे तं करणीय तीरेत्वा येन सावत्थि^४ तेन पक्कामि । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति अन्तरामग्गे मनुस्से आणापेसि —
20 “आरामे, अय्या, करोथ, विहारे पतिट्ठापेथ, दानानि पट्टपेथ । बुद्धो^५ लोके उप्पन्नो । सो च मया भगवा निमन्तितो इमिना मग्गेन आगच्छिस्सती” ति । अथ खो ते मनुस्सा अनाथपिण्डिकेन गहपतिना उय्योजिता आरामे अकंसु, विहारे पतिट्ठापेसु, दानानि पट्टपेसु ।

अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति सावत्थि गन्त्वा समन्ता सावत्थि अनुविलोकेसि — “कत्थं नु खो भगवा विहरेय्यं^६ यं अस्स गामतो नेव अतिदूरे^७ न अच्चासन्ने, गमनागमन-
25 सम्पन्नं, अत्थिकानं अत्थिकानं मनुस्सानं अभिक्कमनीयं, दिवा अप्पाकिण्णं^८, रत्तिं अप्पसहं, अप्पनिग्घोसं, विजनवातं, मनुस्सराहस्सेय्यकं, पटिसल्लानसारुप्पं” ति ।

अइसा खो अनाथपिण्डिको गहपति जेतस्स कुमारस्स^९ उय्यानं — गामतो नेव अतिदूरे न अच्चासन्ने, गमनागमनसम्पन्नं, अत्थिकानं अत्थिकानं मनुस्सानं अभिक्कमनीयं, दिवा अप्पाकिण्णं, रत्तिं अप्पसहं, अप्पनिग्घोसं, विजनवातं, मनुस्सराहस्सेय्यकं, पटि-

१.१. खादनीयं भोजनीयं—रो० । २. सङ्घं—म० । ३. सावत्थी—स्था० । ४. इदानि बुद्धो—स्था० ।
५. अतिदूरे—रो० । ६. अप्पकिण्णं—सी० । ७. पटिसल्लानसारुप्पं—सी० । ८. राजकुमारस्स—सी०, स्था० ।

सल्लानसारुपं । दिस्वान येन जेतो कुमारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा जेतं कुमारं एतदवोच — “देहि मे, अय्यपुत्त, उय्यान आरामं कातु” ति । “अदेय्यो, गहपति, आरामो अपि कोटिसन्धरेना^१” ति । “गहितो, अय्यपुत्त, आरामो” ति । “न, गहपति, गहितो आरामो” ति । गहितो न गहितो ति वोहारिके महामत्ते पुच्छिमु । महामत्ता एवमाहंसु — “यतो 5 B. 307
तया, अय्यपुत्त, अघो कतो, गहितो आरामो” ति । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति 5 R. 159
सकटेहि हिरञ्ज निब्बाहापेत्वा जेतवने^२ कोटिसन्धरं सन्धरापेसि । सकि नीहट हिरञ्ज थोकस्स ओकासस्स कोट्टकसामन्ता नप्पहोति । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति मनुस्से आणापेसि — “गच्छथ, भणे, हिरञ्ज आहरथ, इम ओकास सन्धरिस्सामा” ति ।

अथ खो जेतस्स कुमारस्स एतदहोसि — “न खो इद ओरक भविस्सति, यथाय गहपति ताव बहु हिरञ्ज परिच्चजती” ति । अनाथपिण्डकं^३ गहपतिं एतदवोच — “अलं, 10
गहपति, मा त ओकास सन्धरापेसि । देहि मे एत ओकास । ममेत दान भविस्सती” ति । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति — अय खो जेतो कुमारो अभिञ्जातो जातमनुस्सो, मह-
त्थिको^४ खो पन एवरूपान जातमनुस्सान इमस्सि धम्मविनये पसादो ति — त ओकास जेतस्स कुमारस्स पादासि^५ । अथ खो जेतो कुमारो तस्सि ओकासे कोट्टकं मापेसि ।

अथ खो अनाथपिण्डको गहपति जेतवने विहारे कारापेसि, परिवेणानि कारापेसि, 15
कोट्टके कारापेसि, उपद्वानसालयो कारापेसि, अग्गिसालयो कारापेसि, कप्पियकुटियो कारापेसि, वच्चकुटियो कारापेसि^६, चङ्गमे कारापेसि, चङ्गमनसालयो कारापेसि, उदपाने कारापेसि, उदपानसालयो कारापेसि, जन्ताघरे कारापेसि, जन्ताघरसालयो कारापेसि, पोक्खरणियो कारापेसि, मण्डपे कारापेसि ।

§ ३. नवकम्मदानं

१५. अथ खो भगवा राजगहे यथाभिरन्तं^७ विहरित्वा येन वेसाली^८ तेन चारिकं 20
पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुदं भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालयं । तेन खो पन समयेन मनुस्सा सकच्च नवकम्म करोन्ति । ये पि भिक्खू नवकम्मं अधिट्ठेन्ति ते पि सकच्च उपट्ठेन्ति चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-
भेसज्जपरिक्खारेण । अथ खो अञ्जतरस्स दलिहस्स^९ तुन्नवायस्स एतदहोसि — “न खो इदं” 25 B. 303
ओरक भविस्सति, यथायिमे^{१०} मनुस्सा सकच्चं नवकम्मं करोन्ति, यन्नूनाहं पि नवकम्मं करेय्यं” ति । 25

१ कोटिसन्धरेना-सी० । २ जेतवने-स्या० । ३ अथ खो जेतो राजकुमारो अनाथपिण्डकं-
स्या० । ४ महिद्धिको-सी०, स्या०, महिद्धियो-रो० । ५ अदासि-स्या० । ६ एत्थ ‘वच्चकुटियो
कारापेसि, पस्सावकुटियो कारापेसि’ इति पाठो सी० पोत्थके अत्थि । ७ यथाभिरन्तं-सी० । ८ वेसालि-
सी० । ९ दलिहस्स-सी०, स्या० । १० पनेदं-सी० । ११ यथायिमे-स्या०, रो०; यथायिमे-सी० ।

अथ खो सो दल्लिहो तुन्नवायो साम चिक्खल्ल महित्वा इट्ठकायो चिन्त्वा कुड्डं उट्ठापेसि । तेन अकुसल्लकेन^१ चिता वड्ढा भित्ति परिपति^२ । दुतियं पि खो पे० ० ततियं पि खो सो दल्लिहो तुन्नवायो साम चिक्खल्ल महित्वा इट्ठकायो चिन्त्वा कुड्डं उट्ठापेसि । तेन अकुसल्लकेन चिता वड्ढा भित्ति परिपति । अथ खो सो दल्लिहो तुन्नवायो उज्झायति खिय्यति

R 160 5 विपाचेति — “ये इमेसं^३ समणान सक्कयपुत्तियान देन्ति चीररपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-भेसज्जपरिक्खारं, ते इमे ओवदन्ति अनुसासन्ति, तेस च नवकम्म अधिद्वेन्ति । अहं पनन्हि दल्लिहो । न मं कोचि ओवदति वा अनुसासति वा नवकम्म वा अधिद्वेती” ति । अस्सोसु खो भिक्खू तस्स दल्लिहस्स तुन्नवायस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स विपाचेन्तस्स । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्सिं निदाने एतस्सिं पकरणे

10 धम्मि कथं कन्वा भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, नवकम्म दातु । नवकम्मिको, भिक्खवे, भिक्खु उस्सुक्क आपज्जिस्सति — ‘किन्ति नु खो विहारो खिप्प परियोसान गच्छेय्या’ ति, खण्ड फुल्लं^४ पटिसङ्खरिस्सति । एव च पन, भिक्खवे, दातव्व । पठमं भिक्खु याचितव्वो, याचित्वा व्यत्तेन^५ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतव्वो —

१६. “सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामस्स गहपतिनो^६ विहारं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्म ददेय्य । एसा अत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो^७ इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारं इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्मं देति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारं^८ इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्मस्स दानं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दिन्नो सङ्घेन इत्थन्नामस्स गहपतिनो विहारो इत्थन्नामस्स भिक्खुनो नवकम्मं ।^९ खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही,^{१०} एवमेत धारयामी” ति ।

§ ४. अग्गासनादिअनुजानना

B. 309 १७. अथ खो भगवा वेसालियं यथाभिरन्त विहरित्वा येन सावत्थि^{११} तेन चारिकं पक्कामि । तेन खो पन समयेन छव्वग्गियानं भिक्खून् अन्तेवासिका भिक्खू बुद्धप्पमुखस्स^{१२} सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिगण्हन्ति^{१३}, सेय्यायो परिगण्हन्ति — इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं भविस्सती ति ।

25 अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पिड्डितो पिड्डितो गन्त्वा विहारेसु

१ कुट्ट-म०, कुट्टे-रो० । २ अकुसल्लेन-स्या० । ३ परिपटति-सी०, परिपतति-स्या० । ४ इमे-रो० । ५. खण्डफुल्ल-सी०, स्या०, रो० । ६ व्यत्तेन-रो०, सी० । ७ सी० पोत्थके नत्थि । ८. विहारस्स-स्या० । ९ तुण्ही-सी० । १० सावत्थी-स्या० । ११. बुद्धप्पमुखस्स-सी०, रो० । १२. परिगण्हन्ति-सी०, रो० ।

परिगगहितेसु, सेय्यासु परिगगहिनासु, सेय्यं अलभमानो अज्जतरस्सिं रुक्खमूले निसीदि । अथ खो भगवा रत्तिया पच्चूमसमग पच्चुद्वय उक्कासि । आयस्मा पि सारिपुत्तो उक्कासि । “को एत्था” ति ? “अह, भगवा, सारिपुत्तो” ति । “किम्म त्व, सारिपुत्त, इध निसिन्नो” ति ? अथ खो आयस्मा सारिपुत्तो भगवतो एतमथ आरोचेसि । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घ सन्नियानापेत्ता भिक्खू पटिपुत्तिञ्च — “मच्च किं, भिक्खवे, छब्बग्गियान 5 R 161 भिक्खून अन्तेगसिका भिक्खू बुद्धप्पसुग्गवस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिगगण्हन्ति, सेय्यायो परिगगण्हन्ति—इद अम्हाक उपज्जायान भविस्सति, इद अम्हाक आचरियान भविस्सति, इद अम्हाक भविस्सती” ति । “मच्च भगवा” ति । विगारहि बुद्धो भगवा — “कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोवपुरिसा बुद्धप्पसुग्गवस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो गन्त्वा विहारे परिगगहेस्सन्ति”, सेय्यायो परिगगहेस्सन्ति—इद अम्हाक उपज्जायान 10 भविस्सति, इद अम्हाक आचरियान भविस्सति, इद अम्हाक भविस्सती ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पमादाय पे० विगारहित्ता पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेमि — “को, भिक्खवे, अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति ?

एकच्चे भिक्खू एवमाहसु — “यो, भगवा, खत्तियकुल्य पब्बजितो सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहसु — “यो, भगवा, ब्राह्मण-15 कुल्य पब्बजितो सो अरहति अग्गासनं अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहसु — “यो, भगवा, गहपतिकुल्य पब्बजितो सो अरहति अग्गासन अग्गोदकं अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, सुत्तन्तिको सो अरहति अग्गासन अग्गोदकं अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, विनयधरो सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, 20 भगवा, धम्मकथिको सो अरहति अग्गासन अग्गोदकं अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहसु — “यो, भगवा, पठमस्स ज्ञानस्स लामी सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहसु — “यो, भगवा, दुतियस्स ज्ञानस्स लामी सो अरहति अग्गासन अग्गोदकं अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, ततियस्स ज्ञानस्स लामी सो अरहति अग्गासन अग्गोदकं अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू 25 एवमाहसु — यो, भगवा, चतुत्थस्स ज्ञानस्स लामी सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, सोतापन्नो सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहंसु — “यो, भगवा, सकदा-गामी ३...पे०...यो, भगवा, अनागामी ३...पे०... यो, भगवा, अरहा सो अरहति अग्गासन अग्गोदक अग्गपिण्ड” ति । एकच्चे भिक्खू एवमाहसु — “यो, भगवा, तेविज्जो 3)

सो अरहति अग्गासनं अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति । एकञ्चे भिक्खू एवमाहंसु—“थो, भगवा, छळभिञ्जो सो अरहति अग्गासन अग्गोदकं अग्गपिण्डं” ति ।

तित्तिरजातकं

१८. अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“भूतपुब्ब, भिक्खवे, हिमवन्तपदेसे^१ महानिग्गोधो अहोसि । तं तयो सहाया उपनिस्साय विहरिसु—तित्तिरो च, मक्कटो च, 5 हत्थिनागो च । ते अञ्जमञ्ज अगारवा अप्पतिस्सा असभागवुत्तिका विहरन्ति^२ । अथ खो, भिक्खवे, तेसं सहायानं एतदहोसि—‘अहो नू ल मय जानेय्याम यं^३ अम्हाक जातिया महन्ततरं त मयं सक्करेय्याम गरुं^४ करेय्याम मानेय्याम पूजेय्याम, तस्स च मयं ओवादे तिट्ठेय्यामा’ ति ।

“अथ खो, भिक्खवे, तित्तिरो च मक्कटो च हत्थिनाग पुच्छिसु—‘त्वं, सम्म, किं B 311 10 पोरणं सरसी’ ति^५ ‘यदाह, सम्मा, पोतो^६ होमि, इम निग्गोध अन्तरा सत्थीन^६ करित्वा अतिक्रमामि, अग्गङ्करक^७ मे उदरं छुपति । इमाह, सम्मा, पोरण सरामी’ ति ।

“अथ खो, भिक्खवे, तित्तिरो च हत्थिनागो च मक्कटं पुच्छिसु—‘त्वं, सम्म, किं पोरणं सरसी’ ति ? ‘यदाहं, सम्मा, छापो होमि, छमाय निसीदित्वा इमस्स निग्गोधस्स अग्गङ्करक खावामि । इमाहं, सम्मा, पोरण सरामी’ ति ।

15 “अथ खो, भिक्खवे, मक्कटो च हत्थिनागो च तित्तिरं पुच्छिसु—‘त्वं, सम्म, किं पोरण सरसी’ ति^८ ‘अमुकस्सि, सम्मा, ओकासे महानिग्गोधो अहोसि । ततो अहं फलं भक्खित्वा इमस्सि ओकासे वच्च अकासिं, तस्साय निग्गोधो जातो । तदाहं^९, सम्मा, जातिया महन्ततरो’ ति । R. 182

“अथ खो, भिक्खवे, मक्कटो च हत्थिनागो च तित्तिरं एतदवोचुं—‘त्वं, सम्म, 20 अम्हाकं जातिया महन्ततरो । तं मयं सक्करिस्साम गरुं करिस्साम मानेस्साम पूजेस्साम, तुय्हं च मयं ओवादे पतिट्ठिस्सामा^{१०}’ ति । अथ खो, भिक्खवे, तित्तिरो मक्कटं च हत्थिनागं च पञ्चसु सीलेसु समादपेसि, अत्तना च पञ्चसु सीलेसु समादाय वत्तति । ते अञ्जमञ्जं सगारवा सप्पतिस्सा सभागवुत्तिका विहरित्वा कायस्स भेदा परं मरणा सुगतिं समं लोकं उपपज्जिसु^{११} । एवं खो त^{१२}, भिक्खवे, तित्तिरियं नाम ब्रह्मचरिय अहोसि ।

25 “थे तुट्ठमपचायन्ति^{१३} नरा धम्मस्स कोविदा ।

दिट्ठे^{१४} धम्मे च पासंसा सम्पराये^{१५} च सुग्गती ति ॥

१. हिमवन्तपदेसे—सी०, स्या०, रो० । २. विहरिसु—स्या० । ३. रो० पोत्यके नत्थि । ४. गरु—सी०, स्या०, रो० । ५. छापो—सी०, रो०, पोतको—स्या० । ६. सत्थिक—सी० । ७. अग्गङ्करं—सी० । ८. एकं फलं—रो० । ९. तदापहं—सी० रो० । १०. तिट्ठेय्यामा—स्या०, तिट्ठिस्सामा—रो० । ११. उपपज्जिसु—सी० । १२. एतं खो—सी०, स्या०, रो० । १३. बद्धमपचायन्ति—सी०, रो० । १४. दिट्ठेव—सी०, रो० । १५. सम्परायो—स्या० ।

“ते^१ हि नाम, भिक्खवे, तिरच्छानगता पाणा अञ्जमञ्जं सगारवा सप्पतिस्सा सभागवुत्तिका विहरिस्सन्ति । इध खो त^२, भिक्खवे, सोभेथ य तुम्हे एव स्वाक्खाते धम्म-
विनये पव्वजिता समाना अञ्जमञ्ज अगारवा^३ अप्पतिस्सा^४ असभागवुत्तिका^५ विहरेय्याथ^६
नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नान वा पसादाय ० पे० विगरहिवा ०० पे० धम्मि कथ कन्ना
भिक्खू आमन्तेसि — “अनुजानामि, भिक्खवे, यथावुद्धु अभिवादनं, पच्चुट्टान, अञ्जलिकम्म,^७
सामीचिकम्म, अग्गासन, अगोदक. अग्गापिण्ड । न च, भिक्खवे, सङ्घिक यथावुद्धुं पट्टिवाहि-
तव्व । यो पट्टिवाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

अवन्दियादिपुग्गला

१९. “दसयिमे^१, भिक्खवे, अवन्दिया—पुरे उपसम्पन्नेन पच्छा उपसम्पन्नो
अवन्दियो, अणुपसम्पन्नो^२ अवन्दियो, नानासवासको बुद्धतरो^३ अधम्मवादी अवन्दियो, मातुगामो
अवन्दियो, पण्डको अवन्दियो, पारिवासिको अवन्दियो, मूलायपटिकस्सनारहो अवन्दियो,^४
मानत्तारहो अवन्दियो, मानत्तचारिको अवन्दियो, अम्भानारहो अवन्दियो । इमे खो,
भिक्खवे, दस अवन्दिया ।

B 312

“तयो मे, भिक्खवे, वन्दिया — पच्छाउपसम्पन्नेन पुरेउपसम्पन्नो वन्दियो, नानासवासको
बुद्धतरो धम्मवादी वन्दियो, सदेवके लोके भिक्खवे^५ समारके सब्रह्मके सस्समणब्राह्मणिया-
पजाय सदेवमनुस्साय तथागतो अरह सम्मासम्बुद्धो वन्दियो । इमे खो, भिक्खवे, तयो^६
वन्दिया” ति ।

आसनपट्टिवाहनपट्टिक्खेपं

२०. तेन खो पन समयेन मनुस्सा सङ्घ उद्दिस्स मण्डपे पट्टियादेन्ति, सन्थरे^१
पट्टियादेन्ति, ओकासे पट्टियादेन्ति । छब्बग्गियान भिक्खून् अन्तेवासिका भिक्खू—
‘सङ्घिकञ्जेव भगवता यथावुद्धुं अनुञ्जातं, नो उद्दिस्सकत्^२’ ति बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो
पुरतो गन्त्वा मण्डपे पि^३ परिगण्हन्ति, सन्थरे पि परिगण्हन्ति, ओकासे पि परिगण्हन्ति—^४
इदं अम्हाकं उपज्झायानं भविस्सति, इदं अम्हाकं आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाकं
भविस्सती ति ।

R. 163

अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पिट्टितो पिट्टितो गन्त्वा मण्डपेसु
परिगहितेसु, सन्थरेसु परिगहितेसु, ओकासेसु परिगहितेसु, ओकासं अलभमानो अञ्ज-

१. तेन—रो० । २. ख्वेत—स्या० । ३. सगारवा—सी०, स्या०, रो० । ४. सप्पतिस्सा—स्या०,
रो० । ५. सभागवुत्तिका—स्या०, रो० । ६. दस इमे सी०, स्या०, रो० । ७. अनुसम्पन्नो—सी० ।
८. बुद्धतरो—सी० । ९. भिक्खवे लोके—सी०, रो० । १०. सन्थारे—सी० । ११. उद्दिस्सकटं—सी० ।
१२. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि ।

तरस्मिं स्वस्वमूले निसीदि । अथ खो भगवा रत्तिया पच्चूससमय पच्चुट्टाय उक्कासि । आयस्सा पि सारिपुत्तो उक्कासि । “को एत्था” ति ? “अहं, भगवा, सारिपुत्तो” ति । “किस्स त्वं, सारिपुत्त, इध निसिन्नो” ति ? अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवतो एतमत्थं आरोचेसि । अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पट्टि-
 5 पुच्छि — “सच्च किर, भिक्खवे, छब्बग्गियानं भिक्खूअं अन्तेवासिका भिक्खू — ‘सङ्घिकञ्जेव भगवता यथावुद्धं अनुज्जात, नो उद्दिस्सकत्’ ति बुद्धप्पमुखस्स सङ्घस्स पुरतो पुरतो
 B 313 गन्त्वा मण्डपे परिगण्हन्ति, सन्थरे परिगण्हन्ति, ओकासे परिगण्हन्ति — इदं अम्हाक उपज्जायान भविस्सति, इदं अम्हाक आचरियानं भविस्सति, इदं अम्हाक भविस्सती” ति ?
 “सच्च भगवा” ति . पे० . विगरहित्वा . पे० . धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —
 10 “न, भिक्खवे, उद्दिस्सकत्त पि यथावुद्धं पट्टिवाहेतब्ब” । यो पट्टिवाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

गिहिविकतानुजानना

२१. तेन खो पन समयेन मनुस्सा भत्तगो अन्तरधरे उच्चासयनमहासयनानि पञ्जापेन्ति^१, सेय्यथिद^२ — आसन्दि, पल्लङ्क, गोनक^३, चित्तक, पटिक, पटलिकं, तूलिक, विकतिक, उद्दलोमिं, एकन्तलोमि, कट्टिस्स^४, कोसेय्यं, कुत्तकं,^५ हत्थत्थरं, अस्सत्थरं, रथत्थरं, अजिनप्पवेणि,^६ कदल्लिमिगपवरपच्चत्थरणं,^७ सउत्तरच्छद, उभतोलोहितकूपधानं ।
 1१ भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाभिनिसीदन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा तीणि^८ — आसन्दि, पल्लङ्कं, तूलिकं^९ — गिहिविकत्तं^{१०} अभिनिसीदितुं, न त्वेव अभिनिज्जितु” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भत्तगो अन्तरधरे तूलोनद्धं मच्चं पि पीठ पि पञ्जा-
 पेन्ति । भिक्खू कुक्कुच्चायन्ता नाभिनिसीदन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि,
 20 भिक्खवे, गिहिविकत्तं अभिनिसीदितुं, न त्वेव अभिनिज्जितु” ति ।

§ ५. जेतवनविहारानुमोदना

२२. अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि^{११} तदवसरि । तत्र
 164 सुदं भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । अथ खो अनाथपिण्डिको गहपति येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।

१ पट्टिवाहितब्ब-म०, रो०, स्या० । २ पञ्जपेन्ति-म० । ३. सेय्यथिद-सी०, स्या०, रो० ।
 ४. गोणकं-स्या०, रो० । ५ कट्टिस्स-सी०, रो०, कट्टिस्स स्या० । ६ कम्बल कुत्तकं-सी०, स्या० ।
 ७. अजिनप्पवेणि-स्या०, रो०; अजिनप्पवेनि-सी० । ८ कादल्लिमिगपवरपच्चत्थरणं-सी० । ९. तीणि-
 सी० । १०. तूलिकं अवसेस-स्या० । ११. गिहिविकत्तं-सी० । १२. सावत्थी-स्या० ।

एकमन्तं निसिन्नो खो अनाथपिण्डको गहपति भगवन्तं एतदवोच—“अधिवासेतु मे, भन्ते, भगवा स्वातनाय भक्त सद्धि भिक्खुसङ्घेना” ति । अधिवासेसि भगवा तुण्हीभावेन । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति भगवतो अधिवासन विदिन्ना उट्टयासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति तस्सा रत्तिया अच्चयेन पणीत खादनीय भोजनीय पटियादापेत्वा भगवतो कालं आरोचापेसि—“कालो, भन्ते, निट्ठितं भत्तं” ति । अथ खो भगवा पुञ्चण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीरमादाय येन अनाथपिण्डकस्स गहपतिस्स निवेमनं तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा पञ्चत्ते आसने निसीदि सद्धि भिक्खुसङ्घेन । अथ खो अनाथपिण्डको गहपति बुद्धप्पमुख्वं^१ भिक्खुमङ्घ पणीतेन खादनीयेन भोजनीयेन सहत्था सन्तप्पेत्वा सम्पवारेत्वा, भगवन्तं मुत्ताविं ओनीतपत्तपाणि, एकमन्तं निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो अनाथपिण्डको गहपति भगवन्त एतदवोच—^{१०} “कथाहं, भन्ते, जेतवने पटिपज्जामी” ति^२ “तेन हि त्व, गहपति, जेतवन आगतानागतस्स चातुद्दिसस्स^३ सङ्घस्स पतिट्ठपेही^४” ति । “एव भन्ते” ति खो अनाथपिण्डको गहपति भगवतो पटिस्सुत्वा जेतवन आगतानागतस्स चातुद्दिसस्स सङ्घस्स पतिट्ठापेसि ।

B 314

अथ खो भगवा अनाथपिण्डक गहपतिं इमाहि गाथाहि अनुमोदि—

“सीतं उण्ह पटिहन्ति ततो वाळमिगानि^५ च ।
 सरीसपे^६ च मक्खसे^७ सिसिरे चा पि बुट्ठियो ॥
 “ततो वातातपो घोरो^८ सञ्जातो^९ पटिहञ्जति ।
 लेणत्थं^{१०} च सुखत्थं च ज्ञायितु च विपस्सितुं ॥
 “विहारदान सङ्घस्स अगं बुद्धेन^{११} वण्णितं ।
 तस्सा हि पण्डितो पोसो सम्पस्सं अत्थमत्तनो ॥
 “विहारे कारये रम्भे वासयेत्थ बहुस्सुते ।
 तेसं अन्न च पानं च वत्थसेनासनानि च ॥
 “ददेय्य उजुभूतेसु विप्पसन्नेन चेतसा ।
 ते तस्स धम्मं देसेन्ति सब्बदुक्खापनूदनं ।
 यं सो धम्मं इधञ्जाय परिनिब्बाति अनासवो” ति ॥

15

20

25

अथ खो भगवा अनाथपिण्डकं गहपतिं इमाहि गाथाहि अनुमोदित्वा उट्टयासना पक्कामि ।

B. 165

१. बुद्धप्पमुख-सी०, रो० । २. आगतानागतचातुद्दिसस्स-रो० । ३. पतिट्ठपेही-स्या०, रो० । ४. वाळमिगानि-सी० । ५. सिरिसपे-सी०, स्या०, रो० । ६. मक्खसे च-रो० । ७. वातातपे घोरे-सी० । ८. सञ्जाते-सी० । ९. लेणत्थं-रो० । १०. बुद्धेहि-स्या० ।

§ ६. आसनपटिवाहनादि

B 315

२३. तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स आजीवकसावकस्स महामत्तस्स सङ्गभत्त
होति । आयस्सा उपनन्दो सक्कयपुत्तो पच्छा आगन्त्वा विप्पकतभोजने^१ आनन्तरिक^२ भिवखु
बुद्धापेसि । भत्तमां कोलाहल अहोसि । अथ खो सो महामत्तो उज्झायति खिय्यति
विपाचेति — “कथ हि नाम समणा सक्कयपुत्तिया पच्छा आगन्त्वा विप्पकतभोजने आनन्तरिकं^३
५ भिवखु^४ बुद्धापेस्सन्ति । भत्तमा कोलाहलं अहोसि । ननु नाम लब्भा अब्जत्रा पि निसिन्नेन
यावदत्थं भुञ्जितुं” ति^५ अस्सोसु खो भिवखू तस्स महामत्तस्स उज्झायन्तस्स खिय्यन्तस्स
विपाचेन्तस्स । ये ते भिवखू अप्पिच्छा सन्तुद्धा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम आयस्सा उपनन्दो सक्कयपुत्तो पच्छा
आगन्त्वा विप्पकतभोजने आनन्तरिक भिवखु बुद्धापेस्सति । भत्तमा कोलाहलं अहोसी”
१० ति । अथ खो ते भिवखू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “सच्च किर त्व, उपनन्द, पच्छा
आगन्त्वा विप्पकतभोजने आनन्तरिक भिवखु बुद्धापेसि, भत्तमा कोलाहलं अहोसी” ति^६
“सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथ हि नाम त्व, मोघपुरिस, पच्छा
आगन्त्वा विप्पकतभोजने^७ आनन्तरिक भिवखु बुद्धापेस्ससि^८ भत्तमा कोलाहल अहोसि ।
नेत, मोघपुरिस, अप्पसन्नानं वा पसादाय०० पे० ०० विगरहित्वा ० पे० ०० धम्मि कथं
१५ कत्वा भिवखू आमन्तेसि — “न, भिवखवे, विप्पकतभोजने^९ भिवखु^{१०} बुद्धापेतब्बो । यो
बुद्धापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । सचे बुद्धापेति, पवारितो च होति, ‘गच्छ उदक आहरा’ ति
वत्तब्बो । एवं चेत लभेथ, इच्चेत कुसलं । नो चे लभेथ, साधुकं सित्थानि गिलित्वा
बुद्धतरस्स भिवखुनो आसन दातब्बं । न त्वेगाहं, भिवखवे, केनचि परियायेन बुद्धतरस्स
भिवखुनो आसन पटिवाहेतब्बं ति वदामि । यो पटिवाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा ति” ।

२० तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिवखू गिलाने भिवखू बुद्धापेन्ति । गिलाना एवं
वदेन्ति — “न मय, आवुसो, सक्कोम बुद्धाजु, गिलानम्हा” ति । “मय आयस्सन्ते बुद्धा-
पेस्सामा” ति परिग्गहेत्वा बुद्धापेत्वा ठित्ठके मुञ्चन्ति । गिलाना मुच्छिता पपत्तन्ति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिवखवे, गिलानो बुद्धापेतब्बो । यो बुद्धापेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्सा” ति ।

B 316

R. 166 25

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिवखू ‘गिलाना मयम्हा’ अवुद्धापनीया’ ति
वरसेय्यायो पल्लिबुद्धेन्ति^१ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिवखवे, गिलानस्स
पतिरूपं^२ सेय्यं दातुं” ति ।

१. विप्पकतभोजनं-म० । २. अनन्तरिक-स्या०, रो० । ३. स्या०, सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
४. भिवखू-सी०, रो० । ५. विप्पकतभोजनं-सी०, म० । ६. विप्पकतभोजनो-म० । ७. अनन्तरिको
भिवखू-स्या० । ८. मय-रो० । ९. पल्लिबुद्धेन्ति-म० । १०. पटिरूपं-स्या०, रो० ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू लेसकप्पेन सेनासनं पटिबाहन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, लेसकप्पेन सेनासनं पटिबाहेतब्बं । यो पटिबाहेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन सत्तरसवग्गिया भिक्खू अञ्जतरं पच्चन्तिमं महाविहारं^१ पटिसङ्घरोन्ति — ‘इथ मय वस्स वसिस्सामा’ ति । अहससु^२ खो छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गिये^३ भिक्खू विहारं पटिसङ्घरोन्ते । दिस्वान एवमाहसु — “इमे, आवुसो, सत्तरसवग्गिया भिक्खू विहारं^३ पटिसङ्घरोन्ति । हन्द ने वुट्ठापेस्सामा” ति । एकच्चे एवमाहंसु — “आगमेथ, आवुसो, याव पटिसङ्घरोन्ति, पटिसङ्घते वुट्ठापेस्सामा” ति । अथ खो छब्बग्गिया भिक्खू सत्तरसवग्गिये भिक्खू एतदवोचु — “उट्ठेथ, आवुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती” ति । “ननु, आवुसो, पटिकच्चे^४ आचिक्खित्तब्बं^५ मय च अञ्ज पटिसङ्घरेय्यामा” ति । “ननु, आवुसो, सङ्घिको^६ विहारो” ति^७ “आमावुसो, सङ्घिको विहारो” ति । “उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती” ति । “महल्लको, आवुसो, विहारो, तुम्हे पि वसथ, मय पि वसिस्सामा” ति । “उट्ठेथावुसो, अम्हाकं विहारो पापुणाती” ति कुपिता अनत्तमना गीणाय गहेत्वा निक्कङ्घन्ति । ते निक्कङ्घियमाना^८ रोदन्ति । भिक्खू एवमाहसु — “किस्स तुम्हे, आवुसो, रोदथा” ति^९ “इमे, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना अम्हे सङ्घिका विहारा निक्कङ्घन्ती” ति । ये ते भिक्खू^{१०} अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चा सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कङ्घिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

अथ खो भगवा एतस्मिं निदाने एतस्मिं पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू कुपिता अनत्तमना सङ्घिका विहारा^{११} भिक्खू निक्कङ्घन्ती” ति ? “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “अननुच्छविकं, भिक्खवे, तेस मोवपुरिसान अननुलोमिकं अप्पटिरूपं अस्सामणकं अक्कप्पिय अकरणीयं । कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोवपुरिसा कुपिता अनत्तमना भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कङ्घिस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति । अथ^{१२} खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवणं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुत्तस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खू तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धर्म्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

१. विहारं-सी० । २. अहसासुं-सी०, रो० । ३. अञ्जतरं विहारं-सी० । ४. पटिकच्चेव-सी०, रो० । ५. ते तेहि निक्कङ्घियमाना-स्या० ।

B 317

“न, भिक्खवे, कुपितेन अनत्तमनेन भिक्खू सङ्घिका विहारा निक्कङ्कितब्बा । यो निक्कङ्कैय्य, यथा धम्मो कारेतब्बो । अनुजानामि, भिक्खवे, सेनासन गाहेतु” ति ।

सेनासनग्गाहापकसम्भुति

२४. अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि—‘केन नु खो सेनासन गाहेतब्ब’ ति ?
R 167 भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ०० पे० ० “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खुं
5 सेनासनग्गाहापकं^१ सम्भन्धितु—यो न छन्दागति गच्छेय्य, न दोसागति गच्छेय्य, न मोहागति गच्छेय्य, न भयागति गच्छेय्य, गहितागहितं^२ च जानेय्य । एवं च पन, भिक्खवे, सम्भन्धितब्बो—

“पठम भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन^३ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

10 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुं सेना-
सनग्गाहापकं सम्भन्धेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खु सेनासनग्गाहापकं सम्भन्धति । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सेनासनग्गाहापकस्स सम्भुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

15 “सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सेनासनग्गाहापको । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही^४, एवमेतं धारयामी” ति ।

२५. अथ खो सेनासनग्गाहापकानं भिक्खूनं एतदहोसि—“कथं नु खो सेनासन गाहेतब्ब” ति ? भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पठम भिक्खू गणेत्तुं, भिक्खू गणेत्वा सेय्या गणेत्तु, सेय्या गणेत्वा सेय्यग्गेन गाहेत्तुं” ति । सेय्यग्गेन
20 गाहेन्ता सेय्या उस्सारयिसु^५ पे० ० “अनुजानामि, भिक्खवे, विहारग्गेन गाहेत्तु” ति । विहारग्गेन गाहेन्ता विहारा^६ उस्सारयिसु पे० ० “अनुजानामि, भिक्खवे, परिवेणग्गेन गाहेत्तुं” ति । परिवेणग्गेन गाहेन्ता परिवेणा^७ उस्सारयिसु ०० पे० ० “अनुजानामि, भिक्खवे, अनुभागं पि दातु । गहिते अनुभागे अब्जो भिक्खु आगच्छति, न अकामा दातब्बो” ति ।

B. 318

तेन खो पन समयेन भिक्खू निस्सीमे ठितस्स सेनासनं गाहेन्ति । भगवतो एतमत्थं
25 आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, निस्सीमे ठितस्स सेनासनं गाहेतब्बं । यो गाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू सेनासनं गहेत्वा^८ सब्बकालं पटिबाहन्ति । भगवतो

१ सेनासनग्गाहापकं—सी०, स्या०, रो० । २. गहितागहितं—स्या० । ३ व्यत्तेन—सी०, रो० । ४. तुण्ही सी० । ५. गहापेतब्बं—स्या० । ६. उस्सादयिसु—सी०, उस्सादयिसु—स्या०, रो० । ७. विहारं—सी० । ८. परिवेणं—सी० । ९. गहेत्वा—सी० ।

एतमत्थ आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सेनासनं गाहेत्वा^१ सब्बकालं पटिबाहेतव्वं^२ । यो पटि-
बाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, वस्सान तेमास पटिबाहितु, उतुकालं
पन^३ न पटिबाहितु” ति ।

अथ खो भिक्खून एतदहोसि—“कति^४ नु खो सेनासनग्गाहा” ति^५ भगवतो
एतमत्थं आरोचेसु । “तयो मे, भिक्खवे, सेनासनग्गाहा—पुरिमको, पच्छिमको, अन्तरा-^६
मुत्तको । अपरज्जुगताय आसाव्हिया पुरिमको गाहेतव्वो । मासगताय आसाव्हिया पच्छिमको
गाहेतव्वो । अपरज्जुगताय पवारणाय आयतिं वस्सावासत्थाय अन्तरामुत्तको गाहेतव्वो । इमे
खो, भिक्खवे, तयो सेनासनग्गाहा” ति ।

दुतियमाणवारं निट्ठितं^७ ।

§ ७. एकावासएकासनानुजानना

२६. तेन खो पन समयेन आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो सावत्थियं सेनासनं गहेत्वा R 168
अब्जतरं गामकावास अगमासि । तत्थ^८ पि सेनासनं अग्गहेसि^९ । अथ खो तेस भिक्खून्^{१०}
एतदहोसि—“अयं खो, आवुसो, आयस्सा उपनन्दो सक्कपुत्तो भण्डनकारको कलहकारको
विवादकारको भस्सकारको सङ्घे अधिकरणकारको । सचाय इध वस्स वसिस्सति, सब्बेव
मय न फासु^{११} वसिस्साम^{१२} । हन्द न पुच्छामा” ति । अथ खो ते भिक्खू आयस्सन्त उपनन्द
सक्कपुत्त एतदवोचु—“ननु तथा, आवुसो उपनन्द, सावत्थिय सेनासनं गहितं” ति^{१३}
“एवमावुसो” ति । “किं पन त्वं, आवुसो उपनन्द, एको द्वे पटिबाहेसी^{१४}” ति^{१५} “इधदानाहं^{१६}
आवुसो, मुञ्चामि, तत्थ गण्हामी” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका
सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम आयस्सा उपनन्दो
सक्कपुत्तो एको द्वे पटिबाहेस्सती^{१७}” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं · पे० · “सच्च किर B 319
त्व, उपनन्द, एको द्वे पटिबाहेसी” ति^{१८} “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा—
“कथं हि नाम त्वं, मोघपुरिस, एको द्वे पटिबाहेस्ससि^{१९} तत्थ तथा, मोघपुरिस, गहितं^{२०}
इध मुत्त^{२१}, इध गहितं^{२२} तत्र मुत्त^{२३} । एवं खो त्वं, मोघपुरिस, उभयत्थ परिबाहिरो^{२४} । नेतं,
मोघपुरिस, अप्पसन्नान वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ स्वेतं, मोघपुरिस,
अप्पसन्नानं च्चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं अब्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा तं
भिक्खुं अनेक्परियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय

१. गहेत्वा—स्या०, रो० । २. पटिबाहितव्व—सी०, स्या०, रो० । ३. सी, स्या०, रो० पोत्थकेसु
नत्थि । ४. कती—स्या० । ५. दुतियमाणवारं—स्या०, रो० । ६. तत्र—स्या० । ७. अग्गहेसि—स्या० ।
८. फासुं—सी० । ९. भविस्साम—म० । १०. पटिबाहेसी—स्या०, रो०, म० । ११. इदानाहं—सी० ।
१२. पटिबाहेस्सती—सी० । १३. मुक्क—स्या०, रो० । १४. तथा गहितं—म० । १५. खो तत्र मुक्कं—रो०,
तत्र मुक्कं—स्या० । १६. पटिबाहिरो—रो० ।

सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविक तदनुलोमिक धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, एकेन द्वे पटिवाहेतब्बा । यो पटिवाहेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

5 २७ तेन खो पन समयेन भगवा भिक्खून् अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति^१, विनयस्स वण्णं भासति, विनयपरियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्सतो उपालिस्स वण्णं भासति । भिक्खून् एतदहोसि — “भगवा खो अनेकपरियायेन विनयकथं कथेति, विनयस्स वण्णं भासति, विनयपरियत्तिया वण्णं भासति, आदिस्स आदिस्स आयस्सतो उपालिस्स वण्णं भासति । हन्द मय, आवुसो, आयस्सतो उपालिस्स सन्तिके विनय परिया-
10 पुणामा” ति । ते च^२ बहू भिक्खू थेरा च नवा च^३ मज्झिमा च आयस्सतो उपालिस्स सन्तिके विनय परियापुणन्ति । आयस्सा उपालि ठितको^४ व^५ उद्दिसति थेरान भिक्खून् गारवेन । थेरा पि भिक्खू ठितका व उद्दिसापेन्ति धम्मगारवेन । तत्थ थेरा चेव भिक्खू किलमन्ति, आयस्सा च उपालि किलमति^६ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे,
R 169 नवकेन भिक्खुना उद्दिसन्तेन समके वा आसने निसीदितुं, उच्चतरे^७ वा धम्मगारवेन, थेरेन
15 भिक्खुना उद्दिसापेन्तेन समके वा आसने निसीदितुं, नीचतरे^८ वा धम्मगारवेना” ति ।

तेन खो पन समयेन बहू भिक्खू आयस्सतो उपालिस्स सन्तिके ठितकार् उद्दिसं पटिमानेन्ता^९ किलमन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, समाना-
सनिकेहि सह निसीदितु” ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “कित्तावता नु खो
समानासनिको होती” ति^{१०} भगवतो एतमत्थं आरोचेसु — “अनुजानामि, भिक्खवे,
20 तिवस्सन्तरेन सह निसीदितु” ति ।

B 320 तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू^{११} समानासनिका मञ्चे^{१२} निसीदित्वा मञ्चं
भिन्दिसु, पीठे^{१३} निसीदित्वा पीठं भिन्दिसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि,
भिक्खवे, तिवग्गस्स मञ्च, तिवग्गस्स पीठ” ति । तिवग्गो पि मञ्चे निसीदित्वा मञ्चं भिन्दि,
पीठे निसीदित्वा पीठं भिन्दि...पे०...“अनुजानामि, भिक्खवे, दुवग्गस्स मञ्चं, दुवग्गस्स
25 पीठ” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू असमानासनिकेहि सह दीघासने निसीदितुं कुक्कु-
च्चायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा पण्डकं, मातुगाम,
उभतोव्यञ्जनकं^{१४}, असमानासनिकेहि सह दीघासने निसीदितु” ति । अथ खो भिक्खून्

१. कथेति-म० । २. तेथ-सी०, रो० । ३. एत्थ ‘नवा च’ इति पाठो सी० पोत्थके नत्थि ।
४-४. ठितको-रो० । ५. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ६. उच्चतरके-सी०, स्या०
७. नीचतरके-सी०, स्या० । ८. ठितका व-सी०, स्या० । ९. पटिमानेन्ता-सी० । १०. सी०, रो०
पोत्थकेसु नत्थि । ११. एकमञ्चे-स्या० । १२. एकपीठे-स्या० । १३. उभतोव्यञ्जनकं-रो० ।

एतदहोसि—“कित्तक पच्छिम नु खो दीवासन होती” ति^१ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
“अनुजानामि, भिक्खवे, यं तिण्ण^२ पहोति,^३ एत्तक पच्छिमं दीवासनं” ति ।

§ ८. सङ्घिकवत्थु

तेन खो पन समयेन विसाखा मिगारमाता सङ्घस्स अत्थाय साञ्चिन्दं^३ पासादं
कारापेतुकामा होति हत्थिनखक^४ । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि—“कि नु खो भगवता
पासादपरिभोगो अनुञ्जातो कि अननुञ्जातो” ति^५ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनु-^६
जानामि, भिक्खवे, सब्ब पासादपरिभोग” ति ।

तेन खो पन समयेन रञ्जो पसेनदिस्स कोसलस्स अय्यिका^७ कालङ्कता^८ होति ।
तस्सा^९ कालङ्करियाय^{१०} सङ्घस्स बहु^{११} अकप्पियभण्ड उप्पन्न होति, सेय्यथिद^{१२}—आसन्दि,
पलङ्को, गोनको^{१३}, चित्तको^{१४}, पटिका, पटलिका, तूलिका^{१५}, विकतिका^{१६}, उद्दलोमी^{१७}, एकन्त-
लोमी^{१८}, कटिस्स^{१९}, कोसेय्यं, कुत्तक, हत्थत्थरं, अस्सत्थरं, रथत्थरं, अजिनप्पवेणि^{२०},¹⁰
कदलिमिगप्पवरपच्चत्थरणं^{२१}, सउत्तरच्छद, उभतोलोहितकूपधानं^{२२} । भगवतो एतमत्थं
आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आसन्दिया पादे छिन्दित्वा^{२३} परिमुञ्जितु, पलङ्कस्स
वाळे^{२४} भिन्दित्वा परिमुञ्जितु, तूलिक विजटेत्वा बिम्बोहनं^{२५} कातुं, अवसेसं भुम्मत्थ-
रणं^{२६} कातु” ति ।

R 170

§ ९. अविस्सज्जियवत्थु

२८. तेन खो पन समयेन सावत्थिया अविदूरे अञ्जतरस्सि गामकावासे आवा-¹⁵ B 321
सिका भिक्खू उपद्हुता होन्ति आगन्तुकगमिकान भिक्खून् सेनासनं पञ्जापेन्ता^१ । अथ खो
तेस भिक्खून् एतदहोसि—“एतरहि खो मयं, आवुसो, उपद्हुता आगन्तुकगमिकान भिक्खून्
सेनासन पञ्जापेन्ता । हन्द मय, आवुसो, सट्ठ्व सङ्घिकं सेनासन एकस्स देम । तस्स सन्तक^२
परिमुञ्जिस्सामा” ति । ते सब्बं^३ सङ्घिक सेनासन एकस्स अदसु । आगन्तुका भिक्खू^४ ते
भिक्खू^५ एतदवोचु—“अम्हाक, आवुसो, सेनासनं पञ्जापेथा^६” ति । “नत्थावुसो, सङ्घिक^७

१ तिण्णं—स्या० । २ नप्पहोति—सी० । ३ सालि दं—रो०, स्या० । ४ हत्थिनख सी० ।
५ अय्यिका—रो० । ६ कालकता—सी०, स्या० । ७ तस्स—म० । ८ कालकिरियाय—सी०, स्या० । ९ बहु-
सी० । १० सेय्यथीद—सी०, स्या०, रो० । ११ गोणको—स्या०, रो० । १२ चित्तक स्या०, रो० ।
१३-१४. तूलिक विकतिकं—सी० । १५. उद्दलोमी—स्या०, रो०, उद्दलोमिकं—सी० । १६ एकन्तलोमिक-
सी० । १७ कटिस्स—स्या०, कटिस्स—सी०, रो० । १८ अजिनप्पवेनी—सी० । १९ कदलिमिगपवरपच्च-
त्थरणं—स्या०, रो०, कदलिमिगपवरपच्चत्थरणं—सी० । २०. उभतोलोहितकूपधानं—स्या० । २१ भिन्दित्वा-
रो० । २२. वाळे—सी०, रो० । २३ बिम्बोहनं—म० । २४ भूमत्थरणं—म० । २५. पञ्जापेन्ता—म० ।
२६. सन्तिक—सी० । २७. सब्बं पि—रो० । २८ स्या० पोत्थके नत्थि । २९ ते आवासिके भिक्खू-
स्या० । ३०. पञ्जापेथा—म० ।

सेनासनं, सब्बं अम्हेहि एकस्स दिच्चं” ति । “किं पन तुम्हे, आवुसो, सद्धिकं सेनासन विस्सज्जेथा” ति ? ‘एवमावुसो’ ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा०० पे००० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खू सद्धिकं सेनासनं विस्सज्जेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे००० “रुच्च किर, भिक्खवे, भिक्खू सद्धिकं सेनासन विस्सज्जेन्ती” ति ? “रुच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथ हि नाम ते, भिक्खवे, मोघपुरिसा सद्धिकं सेनासन विस्सज्जेस्सन्ति ? नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय • पे० • विगरहित्वा • पे० धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

“पञ्चिमानि, भिक्खवे, अविस्सज्जियानि, न विस्सज्जेतब्बानि, सद्धेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विस्सज्जितानि पि अविस्सज्जितानि होन्ति । यो विस्सज्जेय्य, 10 आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कतमानि पच्च १ आरामो, आरामवत्थु — इदं पठमं अविस्सज्जिय, न विस्सज्जेतब्बं, सद्धेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विस्सज्जित पि अविस्सज्जित होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

“विहारो, विहारवत्थु — इदं दुतियं अविस्सज्जिय, न विस्सज्जेतब्बं, सद्धेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विस्सज्जित पि अविस्सज्जित होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति 15 थुल्लच्चयस्स ।

“मञ्चो, पीठं, भिसि^१, बिम्बोहन^२ — इदं ततियं अविस्सज्जिय, न विस्सज्जेतब्बं, सद्धेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विस्सज्जित पि अविस्सज्जितं होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

322 “लोहकुम्भी^३, लोहभाणक, लोहवारको, लोहकटाहं, वासि^४, परसु^५, कुठारी^६, 20 कुदालो^७, निखादनं — इदं चतुत्थं अविस्सज्जिय, न विस्सज्जेतब्बं, सद्धेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विस्सज्जितं पि अविस्सज्जित होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

“वल्लि^८, वेळ्ळु, मुल्लं, बब्बजं^९, तिण, मत्तिका, दारुभण्ड, मत्तिकाभण्ड — इदं पच्चमं अविस्सज्जियं, न विस्सज्जेतब्बं, सद्धेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विस्सज्जितं पि अविस्सज्जितं होति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । इमानि खो, भिक्खवे, पच्च 25 अविस्सज्जियानि, न विस्सज्जेतब्बानि, सद्धेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विस्सज्जितानि पि अविस्सज्जितानि होन्ति । यो विस्सज्जेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्सा” ति ।

१. एत्थ ‘अथ खो ते भिक्खू’ इति पाठो सी० स्या० पोत्थकेसु नत्थि । २-२ भिसी बिम्बोहनं-स्या०, रो०; भिसि बिम्बोहनं-म० । ३. लोहकुम्भि-सी० । ४ वासी-स्या०, रो० । ५ परसु-सी०, स्या०, रो० । ६ कुठारि-सी० । ७. कुदालो-स्या०, रो०, खुदालो-सी० । ८. वल्लि-स्या०, रो० । ९. पच्चजं-स्या०, म० ।

§ १०. अवेभङ्गियवत्थु

२९. अथ खो भगवा सावत्थियं यथाभिरन्त विहरित्वा येन कीटागिरि^१ तेन चारिक पक्कामि महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च । अस्सोसुं खो अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू — “भगवा किर कीटागिरि आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च” । “हन्द मय, आवुसो, सब्ब सद्धिकं सेनासनं भाजेम । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकान इच्छान वस गता,^२ न मयं तेसं सेनासनं पञ्जापेस्सामा^३” ति, ते सब्ब सद्धिकं सेनासन भाजेसु । अथ खो भगवा अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कीटागिरि तदवसरि । अथ खो भगवा सम्बहुले भिक्खू आमन्तेसि — “गच्छथ तुम्हे, भिक्खवे, अस्सजिपुनब्बसुके भिक्खू उपसङ्कमित्वा एवं वदेथ — “भगवा, आवुसो, आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च । भगवतो च, आवुसो, सेनासन पञ्जापेथ, भिक्खुसङ्घस्स^{१०} च, सारिपुत्तमोग्गल्लानं चा” ति । “एवं भन्ते” ति खो ते भिक्खू भगवतो पटिस्सुत्वा येन अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा अस्सजिपुनब्बसुके भिक्खू एतदवोचुं — “भगवा, आवुसो, आगच्छति महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि च । भगवतो च, आवुसो, सेनासन पञ्जापेथ, भिक्खुसङ्घस्स च, सारिपुत्तमोग्गल्लानान चा” ति । “नत्थावुसो, सद्धिक सेनासन । सब्बं अम्हेहि भाजितं ।^{१५} स्वागतं, आवुसो, भगवतो । यस्सिं विहारे भगवा उच्छिस्मति तस्मिं विहारे वसिस्सति । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकान^३ इच्छान वस गता । न मयं तेसं सेनासन पञ्जापेस्सामा” ति । “किं पन तुम्हे, आवुसो, सद्धिकं सेनासन भाजित्था” ति ? “एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा ०० पे० ० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अस्सजिपुनब्बसुका भिक्खू सद्धिकं सेनासनं भाजेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू^{२०} भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ० पे० सच्च किर, भिक्खवे पे० ० “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम ते, भिक्खवे, मोवपुरिमा सद्धिकं सेनासनं भाजेस्सन्ति ? नेतं, भिक्खवे, अप्पसत्तानं वा पसादाय ० पे० ० विगरहित्वा ०० पे० ० धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

R 171

B 323

“पञ्चिमानि, भिक्खवे, अवेभङ्गियानि, न विभजितव्वानि, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तानि पि अविभत्तानि होन्ति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स । कत्तमानि पञ्च^२ आरामो, आरामवत्थु — इदं पठम अवेभङ्गियं, न विभजितव्वं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्ति थुल्लच्चयस्स ।

१. कीटागिरि—स्या०, रो०, कीटागिरी—सी० । २. पञ्जापेस्सामा—म० । ३. पापिकानं—सी० । ४. अवेभङ्गिकं—सी० ।

“विहारो, विहारवत्थु—इदं दुतियं अवेमज्जिय, न विभजितब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स ।

“मच्चो, पीठ, भिसि, बिम्बोहन—इदं ततियं अवेमज्जिय, न विभजितब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स ।

“लोहकुम्भी, लोहभाणकं, लोहवारको, लोहकटाहं, वासी, परसु, कुठारी, कुदालो, निखादन—इदं चतुत्थं अवेमज्जिय, न विभजितब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स ।

“वल्ली, वेळु, मुज्जं, बब्बज, तिण, मत्तिका, दारुभण्ड, मत्तिकाभण्डं—इदं पञ्चमं अवेमज्जियं, न विभजितब्बं, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तं पि अविभत्तं होति । यो विभजेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्स । इमानि खो, भिक्खवे, पञ्च अवेमज्जियानि, न विभजितब्बानि, सङ्घेन वा गणेन वा पुग्गलेन वा । विभत्तानि पि अविभत्तानि होन्ति । यो विभजेय्य, आपत्तिं थुल्लच्चयस्सा” ति ।

§ ११. नवकम्मदानकथा

R. 172 ३०. अथ खो भगवा कीटागिरिसिं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन आळवी तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन आळवी तदवसरि । तत्र सुदं भगवा आळवियं विहरति अग्गाल्लवे^१ चेतिथे । तेन खो पन समयेन आळवका^२ भिक्खू एवरूपानि नवकम्मानी देन्ति—पिण्डनिक्खेपनमत्तेन पि नवकम्मं देन्ति, कुङ्कुलेपनमत्तेन^३ पि नवकम्मं देन्ति, द्वारद्वपनमत्तेन पि अग्गाल्लवट्टिकरणमत्तेन^४ पि आलोकसन्धिकरणमत्तेन पि... सेतवण्णकरणमत्तेन पि काळवण्णकरणमत्तेन पि गेरुक्परिकम्मकरणमत्तेन पि छादन-मत्तेन पि बन्धनमत्तेन पि भण्डिकाद्वपनमत्तेन^५ पि खण्डफुल्लपटिसङ्घरणमत्तेन पि परिभण्डकरणमत्तेन पि वीसतिवस्सिकं पि...तिसवस्सिकं पि यावजीविकं पि धूमकालिकं पि परियोसितं विहारं नवकम्मं देन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुङ्कुचका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम आळवका भिक्खू एवरूपानि नवकम्मानी दस्सन्ति—पिण्डनिक्खेपनमत्तेन पि नवकम्मं दस्सन्ति, कुङ्कुलेपनमत्तेन पि पे००० धूमकालिकं पि परियोसितं विहारं नवकम्मं दस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं०० पे००० सच्चं किर, भिक्खवे पे०००“सच्चं भगवा” ति ।

१. यथाभिरन्तं-सी० । २. अग्गाल्लवे-सी० । ३. आळविका-सी०, स्या० । ४. कुङ्कुलेपनमत्तेन-म० । ५. अग्गाल्लवट्टिकरणमत्तेन-सी०, रो० । ६. भण्डिकाधानमत्तेन-स्या०, गण्डिकाधानमत्तेन-सी०, रो० ।

विगारहित्वा पे० धर्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“न, भिक्खवे, पिण्डनिकखेपन-
मत्तेन नवकम्म दातब्बं, न कुड्डलेपनमत्तेन पे०... न धूमकालिकं परियोसितं विहारं
नवकम्म दातब्बं । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अकतं वा विहारं
विप्पकतं वा नवकम्म दातु, खुद्दके विहारे कम्म ओल्लोकेत्वा छप्पच्चरस्सिकं नवकम्म दातु,
अड्डयोगे कम्म ओल्लोकेत्वा सत्तट्टवस्सिकं नवकम्मं दातुं, महल्लके विहारे पासादे वा कम्म
ओल्लोकेत्वा दसद्वादसवस्सिकं नवकम्म दातुं” ति ।

B 325

तेन खो पन समयेन भिक्खू सब्बे विहारं^१ नवकम्म देन्ति । भगवतो एतमत्थं
आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सब्बो^२ विहारो नवकम्म दातब्बो^३ । यो ददेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू एकस्स द्वे^४ देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, 10
भिक्खवे, एकस्स द्वे दातब्बा । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्म गहेत्वा अब्बं वासेन्ति । भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, नवकम्म गहेत्वा अब्बो वासेतब्बो । यो वासेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्सा” ति ।

R 173

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा सङ्घिकं पटिवाहेन्ति^५ । भगवतो 15
एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, नवकम्मं गहेत्वा सङ्घिकं पटिवाहितब्बं । यो पटिवाहेय्य,
आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, एक वरसेय्यं गहेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू निस्सीमे ठितस्स नवकम्मं देन्ति । भगवतो एतमत्थं
आरोचेसु । “न, भिक्खवे, निस्सीमे ठितस्स नवकम्मं दातब्बं । यो ददेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्सा” ति ।

20

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा सब्बकालं पटिवाहेन्ति । भगवतो
एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, नवकम्मं गहेत्वा सब्बकालं पटिवाहितब्बं । यो
पटिवाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, वस्सानं तेमास पटिवाहितु, उतुकालं
पन न पटिवाहितु” ति ।

B 326

तेन खो पन समयेन भिक्खू नवकम्मं गहेत्वा पक्कमन्ति पि, विग्गमन्ति पि, कालं 25
पि करोन्ति; सामणेरा पि पटिजानन्ति, सिक्खं पच्चक्खातका पि पटिजानन्ति, अन्तिमवत्थुं
अज्जापन्नका पि पटिजानन्ति, उम्मत्तका पि पटिजानन्ति, खित्तचित्ता पि पटिजानन्ति,
वेदनट्टा^६ पि पटिजानन्ति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तका पि पटिजानन्ति, आपत्तिया
अप्पट्टिकम्मे उक्खित्तका पि पटिजानन्ति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पट्टिनिस्सग्गे उक्खित्तका पि

१. छ पञ्चवस्सिकं—रो०, सी० । २. सब्बे विहारे—म० । ३-३. सब्बे विहारे नवकम्मं दातब्बं—
स्या०, म० । ४. द्वे नवकम्मे—स्या० । ५. पटिवाहन्ति—स्या०, रो०, म० । ६. वेदनाट्टा—म० ।

पटिजानन्ति, पण्डका पि पटिजानन्ति, थैय्यसंवासका पि पटिजानन्ति, तिथियपक्कन्तका पि पटिजानन्ति, तिरच्छानगता पि पटिजानन्ति, मातुघातका पि पटिजानन्ति, पितुघातका पि पटिजानन्ति, अरहन्तघातका पि पटिजानन्ति, भिक्खुनीदूसका^१ पि पटिजानन्ति, सङ्खभेदका पि पटिजानन्ति, लोहितुप्पादका पि पटिजानन्ति, उभतोव्यञ्जनका पि पटिजानन्ति । भगवतो ६ प्तमत्थं आरोचेसुं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा पक्कमति — मा सङ्खस्स हायी ति अब्जस्स दातब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्म गहेत्वा विब्भमति, कालं करोति, सामणेरो पटिजानाति, सिक्ख पच्चक्खातको पटिजानाति, अन्तिमवत्थु अज्झापन्नको पटिजानाति, 10 उम्मत्तको पटिजानाति, खिचचित्तो पटिजानाति, वेदनट्ठो पटिजानाति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तको पटिजानाति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति, पण्डको पटिजानाति, थैय्यसंवासको पटिजानाति, तिथियपक्कन्तको पटिजानाति, तिरच्छानगतो पटिजानाति, मातुघातको पटिजानाति, पितुघातको पटिजानाति, अरहन्तघातको पटिजानाति, भिक्खुनीदूसको पटिजानाति, 15 सङ्खभेदको पटिजानाति, लोहितुप्पादको पटिजानाति, उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति — मा सङ्खस्स हायी ति अब्जस्स दातब्बं ।

B 327

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा विप्पकते पक्कमति — मा सङ्खस्स हायी ति अब्जस्स दातब्ब ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा विप्पकते विब्भमति...पे०... 20 उभतोव्यञ्जनको पटिजानाति — मा सङ्खस्स हायी ति अब्जस्स दातब्बं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्म गहेत्वा परियोसिते पक्कमति — तस्सेवेतं^१ ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्म गहेत्वा परियोसिते विब्भमति, कालं करोति, सामणेरो पटिजानाति, सिक्खं पच्चक्खातको पटिजानाति, अन्तिमवत्थु अज्झापन्नको पटिजानाति — सङ्खो सामी ।

B 174

25 “इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते उम्मत्तको पटिजानाति, खिचचित्तो पटिजानाति, वेदनट्ठो पटिजानाति, आपत्तिया अदस्सने उक्खित्तको पटिजानाति, आपत्तिया अप्पटिकम्मे उक्खित्तको पटिजानाति, पापिकाय दिट्ठिया अप्पटिनिस्सग्गे उक्खित्तको पटिजानाति — तस्सेवेतं ।

“इध पन, भिक्खवे, भिक्खु नवकम्मं गहेत्वा परियोसिते पण्डको पटिजानाति, 0 थैय्यसंवासको पटिजानाति, तिथियपक्कन्तको पटिजानाति, तिरच्छानगतो पटिजानाति,

१. भिक्खुनिदूसका-म० । २. तस्सेव तं-सी० ।

मातुघातको पटिजानाति, पितुघातको पटिजानाति, अरहन्तघातको पटिजानाति, भिक्खुनी-
दूसको पटिजानाति, सङ्घभेदको पटिजानाति, लोहितुप्पादको पटिजानाति, उमतोव्यञ्जनको
पटिजानाति — सङ्घो सामी” ति ।

अञ्जत्रपरिभोगपटिकखेपादि

३१. तेन खो पन समयेन भिक्खू अञ्जतरस्स उपासकस्स विहारपरिभोगं सेनासनं
अञ्जत्र परिमुञ्जन्ति । अथ खो सो उपासको उज्झायति खिय्यति विगचेति — “कथ हि ५
नाम भदन्ता^१ अञ्जत्र परिभोग अञ्जत्र परिमुञ्जिस्सन्ती” ति । भगवतो एतमत्थ आरो-
चेसुं । “न, भिक्खवे, अञ्जत्र परिभोगो अञ्जत्र परिमुञ्जिनब्बो । यो परिमुञ्जेय्य,
आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू उपोसथमं पि सन्निसज्ज पि हरितुं^२ कुक्कुचायन्ता
छमाय^३ निसीइन्ति । गत्तानि पि चीरानि पि पसुकिनानि होन्ति । भगवतो एतमत्थ 10
अरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, तावकालिकं हरितुं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स महाविहारो उद्विगति^४ । भिक्खू कुक्कुचायन्ता सेनासन
नातिहरन्ति^५ । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, गुत्तथाय हरितु” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सेनासनपरिक्खारिको महग्घो कम्बलो उप्पन्नो होति ।
भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, फातिकम्मत्थाय परिवचेतुं” ति । 15

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सेनासनपरिक्खारिकं महग्घं दुस्सं उप्पन्न होति । भगवतो
एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, फातिकम्मत्थाय परिवचेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स अच्छवम्मं उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।
“अनुजानामि, भिक्खवे, पादपुञ्छनि कातु” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स चक्कलिक^६ उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । 20
“अनुजानामि, भिक्खवे, पादपुञ्छनि कातु” ति ।

तेन खो पन समयेन सङ्घस्स चोळकं^७ उप्पन्नं होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं ।
“अनुजानामि, भिक्खवे, पादपुञ्छनि कातुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अधोतेहि पादेहि सेनासन अक्कमन्ति । सेनासनं दुस्सति ।
भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अधोतेहि पादेहि सेनासनं अक्कमितब्बं । यो 25
अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अह्हेहि पादेहि सेनासनं अक्कमन्ति । सेनासनं दुस्सति ।

१. भदन्ता-स्या०, रो० । २. परिहरितु-स्या० । ३. छमायं-स्या० । ४. उद्विगति-म० ।
५. नाभिहरन्ति-स्या० । ६. चक्कली-सी०, स्या०, रो० । ७. उप्पन्ना-स्या० । ८. चोळकं-रो० ।

B 175 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अल्लेहि पादेहि सेनासनं अक्कमितब्बं । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B 329 तेन खो पन समयेन भिक्खू सउपाहना सेनासन अक्कमन्ति । सेनासन दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सउपाहनेन सेनासन अक्कमितब्बं । यो अक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिकम्मकताय भूमिया निट्ठुमन्ति^१ । वण्णो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, परिकम्मकताय भूमिया निट्ठुमितब्बं^२ । यो निट्ठुभेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, खेळमल्लकं” ति ।

तेन खो पन समयेन मच्चपादा पि पीठपादा पि परिकम्मकत भूमिं विलिखन्ति । 10 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, चोळकेन पल्लिवेठेतुं^३” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू परिकम्मकत भित्ति अपस्सेन्ति । वण्णो दुस्सति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, परिकम्मकता भित्ति अपस्सेतब्बा । यो अपस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, अपस्सेनफलकं” ति । अपस्सेनफलकं हेट्ठतो भूमिं विलिखति, उपरितो भित्तिं च । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, हेट्ठतो च उपरितो 15 च चोळकेन पल्लिवेठेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू धोतपादका निपज्जितुं कुक्कुचायन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पच्चत्थरित्वा निपज्जितुं” ति ।

§ १२. सङ्घभत्तादिअनुजानना

३२. अथ खो भगवा आळवियं यथाभिरन्तं विहरित्वा येन राजगहं तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन राजगहं तदवसरि । तत्र सुदं भगवा राजगहे 20 विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । तेन खो पन समयेन राजगहं दुब्बिक्खं होति । मनुस्सा न सक्कोन्ति सङ्घभत्तं कातुं, इच्छन्ति उद्देसभत्तं निमन्तनं सलाकभत्तं पक्खिकं उपोसथिकं पाटिपदिकं कातुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्घभत्तं उद्देसभत्तं निमन्तनं सलाकभत्तं पक्खिकं उपोसथिकं पाटिपदिकं” ति ।

उद्देसभत्तं

B. 330 ३३. तेन खो पन समयेन छब्बभिगया भिक्खू अत्तनो वरभत्तानि^४ गहेत्वा लामकानि 25 भत्तानि भिक्खून् देन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पच्चहज्जेहि

१. उट्ठुहन्ति-रो०, उट्ठहन्ति-स्या० । २. उट्ठुहितब्बं-रो०, उट्ठुहितब्बं-स्या० । ३. परिवेठेतुं-सी० । ४. मधुरभत्तानि-रो० ।

समन्नागतं भिक्षुं भत्तुद्देसकं सम्मन्नितुं—यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, उद्दिट्ठानुद्दिट्ठं च जानेय्य । एव च पन, भिक्षवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्षुं याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन^१ भिक्षुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

R. 176

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्षुं भत्तुद्देसकं^५ सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्षुं भत्तुद्देसकं सम्मन्नति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्षुनो भत्तुद्देसकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्षुं भत्तुद्देसको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही,^{१०} एवमेतं धारयामी” ति ।

अथ खो भत्तुद्देसकानं भिक्षुवूनं एतदहोसि—“कथं नु खो भत्तं उद्दिसितब्बं” ति^२ भगवतो एतमत्थ आरोचेसु ।

“अनुजानामि, भिक्षवे, सलाकाय वा पट्टिकाय^३ वा उपनिबन्धित्वा ओपुञ्जित्वा^३ भत्तं उद्दिसितुं” ति ।

15

सेनासनपञ्जापकादिसम्मुति

३४. तेन खो पन समयेन सङ्घस्स सेनासनपञ्जापको न होति... पे०... भण्डा-गारिको न होति... पे०... चीवरप्पटिग्गाहको न होति... पे०... चीवरभाजको न होति... पे०... यागुभाजको न होति... पे०... फलभाजको न होति... पे०... खज्जकभाजको न होति । खज्जकं अभाजियमानं नस्सति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतं भिक्षुं खज्जकभाजकं सम्मन्नितुं—यो न छन्दागतिं गच्छेय्य,^{२०} न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, भाजिताभाजितं च जानेय्य । एवं च पन, भिक्षवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्षुं याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्षुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

B. 331

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्षुं खज्जकभाजकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

25

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्षुं खज्जकभाजकं सम्मन्नति । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्षुनो खज्जकभाजकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१. व्यत्तेन—सी०, रो० । २. पट्टिकाय—सा० । ३. ओपुञ्जित्वा—सा० ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु खज्जकभाजको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

अप्पमत्तकविस्सज्जकसम्भुति

३५. तेन खो पन समयेन सङ्घस्स भण्डागारे अप्पमत्तको परिक्खारो उप्पन्नो^१
R 177 होति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागत भिक्खुं
5 अप्पमत्तकविस्सज्जकं सम्मन्नित्तु—यो न छन्दागतिं गच्छेय्य, न दोसागतिं गच्छेय्य, न
मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, विस्सज्जिता विस्सज्जित च जानेय्य । एव च
पन, भिक्खवे, सम्मन्नित्तव्वो । पठमं भिक्खु याचित्तव्वो, याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पट्टि-
बलेन सङ्घो आपेतव्वो—

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुं अप्पमत्तक-
10 विस्सज्जकं सम्मन्नेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणालु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुं अप्पमत्तकविस्सज्जकं सम्मन्नति ।
यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो अप्पमत्तकविस्सज्जकस्स सम्भुति, सो तुण्हस्स,
यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु अप्पमत्तकविस्सज्जको । खमति सङ्घस्स, तस्मा
15 तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

B 332 तेन अप्पमत्तकविस्सज्जकेन भिक्खुना एका^१ सूचि दातव्वा, सत्थकं दातव्वं,
उपाहना दातव्वा, कायबन्धनं दातव्वं, अंसवन्धको^२ दातव्वो, परिस्सावन दातव्व, धम्मकरको^३
दातव्वो, कुसि दातव्वा, अङ्कुसि दातव्वा, मण्डल दातव्वं, अङ्गमण्डलं दातव्वं, अनुवातो
दातव्वो, परिमण्ड दातव्वं । सचे होति सङ्घस्स सप्पि वा तेलं वा मधु वा फाणित वा,
20 सर्किं पटिसायित्तुं दातव्वं । सचे पुन पि अत्थो होति, पुन पि दातव्वं” ति ।

साटियग्गाहापकोविस्सज्जकसम्भुति

३६. तेन खो पन समयेन सङ्घस्स साटियग्गाहापको^१ न होति... पे०... पत्तग्गाहा-
पको न होति...पे०...आरामिकपेसको न होति...पे०...सामणेरेपेसको न होति ।
सामणेरा अपेसियमाना कम्मं न करोन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि,
भिक्खवे, पञ्चहङ्गेहि समन्नागतं भिक्खुं सामणेरेपेसकं सम्मन्नित्तु—यो न छन्दागतिं गच्छेय्य,
25 न दोसागतिं गच्छेय्य, न मोहागतिं गच्छेय्य, न भयागतिं गच्छेय्य, पेसितापेसितं च

१. उस्सनी-स्सा० । २. एकेका-सी०, रो० । ३. अंसवन्धको-स्सा०, रो०, म० । ४. धम्मकरणो-
म० । ५. साटियग्गाहापको-सी०, स्सा०, रो० ।

जानेय्य । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठमं भिक्खु याचितब्बो, याचित्वा व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुं सामणेर-पेसकं सम्मन्नेय्य । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खु सामणेरपेसकं सम्मन्नति । यस्सा-५ यस्सतो खमति इत्थन्नामस्स भिक्खुनो सामणेरपेसकस्स सम्मुति, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन इत्थन्नामो भिक्खु सामणेरपेसको । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

ततियभाणवारं निद्धितं^१ ।

सेनासनक्खन्धकं निद्धितं छट्ठं ।

§ १३. तस्सुद्धानं

विहारं बुद्धसेट्ठेन अपञ्जत्तं तदा अहु^२ ।
 तहं तहं निक्खमन्ति वासा^३ ते जिनसावका ॥
 सेट्ठी^४ गहपति दिस्वा भिक्खूनं इदमब्रवि^५ ।
 कारापेय्यं वसेय्याथ पटिपुच्छिसु नायक ॥
 विहारं अङ्घुयोगं च पासादं हम्मियं गुहं ।
 पञ्चलेणं अनुञ्जासि विहारे सेट्ठि^६ कारयि ॥
 जनो विहारं कारेति अकवाटं असंवुतं ।
 कवाटं पिट्टसङ्घाटं^७ उदुक्खलं च उत्तरि ॥
 आविञ्छनच्छिहं^८ रज्जुं वट्ठिं च कपिसीसकं ।
 सूचिघटिताळच्छिहं^९ लोहकट्टविसाणकं ॥
 यन्तकं सूचिकं चैव छदनं उल्लित्तावलित्तं^{१०} ।
 वेदिजालसलाकं^{११} च चक्कलि सन्थरेन च ॥
 मिद्धि बिदलमच्चं^{१२} च सोसानिकमसारको ।
 बुन्दिक्कुळिरपादं^{१३} च आहच्चासन्दि उच्चके^{१४} ॥

10 B. 33c

15

R. 17c

20

१. ततियभाणवारो निद्धितो-म०, भाणवारं निद्धितं ततियं-स्या०, ततियकभाणवारं-सी० ।
 २. अहु-रो० । ३. आवासा तम्हा-रो० । ४. सेट्ठि-रो०, ते सेट्ठी-स्या० । ५. एतदब्रवि-सी० ।
 ६. सट्ठि-सी० । ७. पिट्टसंघाटं-रो० । ८. आविञ्छनच्छिहं-सी०, स्या०, रो० । ९. सूचि घटि ताल-
 छिहं-सी०, स्या०, रो० । १०. उल्लितेन च-स्या० । ११. वेदिकं जालसलाकं च-रो०, स्या० ।
 १२. बिदलमच्चं-रो० । १३. बुन्दी कुळीरपादं-सी० । १४. उच्चको-स्या० ।

- सत्तङ्गो^१ च भद्रपीठ पीठकेळकपादकं^२ ।
 आमलाफलका^३ कोच्छा पलालपीठमेव^४ च ॥
 उच्चाहिपटिपादका^५ अट्टङ्गुलि च पादका ।
 सुत्तं अट्टपद चोळ^६ तूलिक अट्टकायिकं ॥
 5 गिरमगो भिसियो चा पि दुस्सं सेनासन पि च^७ ।
 ओनद्धं हेट्टा पतति उप्पाटेत्वा हरन्ति च ॥
 भत्ति^८ च हत्थभत्ति^९ च अनुञ्जासि तथागतो^{१०} ।
 तित्थिया^{११} विहारे चा पि^{१२} धुस सण्ह च मत्तिका^{१३} ॥
 इक्कासं पाणिक कुण्ड^{१४} सासप सित्थतेलक ।
 10 उस्सन्ने पच्चुद्धरितुं फरुस गण्डुमत्तिकं^{१५} ॥
 इक्कासं पटिभानं च नीचा चयो च आरुह ।
 परिपतन्ति आळका^{१६} अट्टकुट्टं^{१७} तयो पुन ॥
 खुट्टके कुट्टपादो^{१८} च ओवस्सति^{१९} सरं खिलं^{२०} ।
 बीवरवंसं रज्जु^{२१} च आळिन्द^{२२} किट्टिकेन च ॥
 15 आलम्बनं तिणचुण्णं हेट्टामग्गे नयं करे ।
 अज्झोकासे ओतप्पति सालं हेट्टा च भाजनं ॥
 विहारो कोट्टको चेव परिवेणगिसालकं ।
 आरामे च पुन कोट्टे हेट्टञ्जेव^{२३} नयं करे ॥
 सुधं^{२४} अनाथपिण्डि च^{२५} सद्धो सीतवनं अगा ।
 20 दिट्टधम्मो निमन्तेसि सह सङ्घेन नायकं ॥
 आणापेसन्तरामग्गे आरामं कारयी^{२६} गणो^{२७} ।
 वेसालियं नवकम्मं पुरतो च परिग्गाहि^{२८} ॥
 को अरहति भत्तग्गे^{२९} तित्तिरं च अवन्दिया ।
 परिग्गाहितन्तरघरा^{३०} तूलो सावत्थि^{३१} ओसरि ॥

१ सत्तङ्गा-स्या०, रो० । २ पीठिकेळकपादकं-स्या०, रो० । ३ आमलामलका-सी०, आमटा-मलका-रो० । ४ पलालपिट्टमेव-सी० । ५ उच्चे च अहिपादानि-सी०, स्या०; उच्चा हि अतिपादका-रो० । ६ चोळ-रो० । ७ सेनासने च भं-स्या० । ८ भित्ति-स्या० । ९ हत्थभित्ति-स्या० । १० च तित्थिया-स्या० । ११-११ सेतकाळविहारे चा पि-स्या०, सी० । १२ मत्तिकं-सी०, स्या० । १३ कुट्टं-रो० । १४ लण्डुमत्तिकं-स्या०, लण्डुमत्तिकं-सी० । १५ आळकं-सी० । १६ अट्टकुट्टं-म० । १७ कुट्टपादो-म० । १८-१८ ओवस्सति च विस्सरं-स्या० । १९ खिलं चीवरवंसा-स्या० । २० आळिन्दं-सी०, स्या० । २१ हेट्टा एवा-सी०, हेट्टा चेव-स्या० । २२ सुधं-सी०, रो० । २३ अनाथपिण्डिको-सी० । २४ कारयी-सी०, स्या०, रो० । २५ ततो-सी० । २६ पटिग्गाहं-सी०, रो०, परिग्गाहं-स्या० । २७ भत्तग्गं-स्या० । २८ परिग्गाहितन्तरघरे-स्या० । २९ सावत्थि-रो० ।

पतिद्वापेसि^१ आराम भत्तमे च कोलाहलं ।
 गिलाना वरसेय्या च लेसा^२ सत्तरसा तहि ॥
 केन नु खो कथ नु खो विहारगेन भाजयि^३ ।
 परिवेणं अनुभाग च अकामा भागं^४ नो ददे ॥
 निस्सीमं सब्बकाल च गाहा सेनासने तयो । 5
 उपनन्दो च वण्णेसि ठितका समकासना^५ ॥
 समानासनिका भिन्दिसु तिवग्गा च दुवग्गिकं^६ ।
 असमानासनिका^७ दीव साळिन्दं^८ परिमुञ्जितु^९ ॥
 अय्यिका^{१०} च अविदूरे भाजित च कीटागिरे^{११} ।
 आळवी^{१२} पिण्डककुड्ढेहि द्वारअग्गळ्वट्टिका ॥ 10 R 179
 आलोकसेतकाळ च गेरुछादनवन्धना ।
 भण्डिखण्डपरिभण्ड वीस तिसा च कालिका ॥
 ओसिते अकतं विप्प^{१३} खुदे छप्पञ्चवस्सिक ।
 अङ्कुयोगे च सत्तट्ट महल्ले^{१४} दस द्वादस ॥
 सब्ब विहारं एकस्स अञ्ज वासेन्ति सङ्घिकं । 15
 निस्सीमं सब्बकालं च पक्कमि^{१५} विब्भमन्ति च ॥
 कालं च सामणेरं च सिक्खापच्चक्खअन्तिमं । B 335
 उम्भत्तचित्तचित्ता च वेदनापत्तिदत्तना ॥
 अप्पटिकम्मदिट्ठिया^{१६} पण्डका थैय्यतित्थिया ।
 तिरच्छानमातुपितु अरहन्ता च दूसका ॥ 20
 भेदका लोहितुप्पादा उभतो चा पि व्यञ्जनका^{१७} ।
 मा सङ्खस्स परिहायि कम्मं अञ्जस्स दातवे ॥
 विप्पकते च अञ्जस्स कते तस्सेव पक्कमे ।
 विब्भमति कालङ्कतो^{१८} सामणेरो च जायति ॥

१ पतिद्वापेसि-सी० । २ सेसा-सी० । ३ भाजसि-रो० । ४ भागा-स्या०, रो० । ५. सम-
 आसना-स्या०, समानासना-सी०, रो० । ६ दुवग्गिका-स्या०, चतुवग्गिकं-रो० । ७. असमाना-
 सनिकं-सी०, रो० । ८ साळिन्दं-स्या०, आळिन्दं-सी०, त द्विज-रो० । ९. परिमुञ्जिसु-री० ।
 १० अय्यिका-सी०, अय्या-रो० । ११ किटागिरे-स्या०, रो० । १२ वाळवी-स्या० । १३ सब्ब-
 रो०, सी० । १४ महल्लेन-रो०, महल्लके-स्या० । १५ पक्कमं-सी०, पक्कम-स्या० । १६. अप्पटिकम्मं
 दिट्ठिया-स्या०; अपटिकम्मदिट्ठिया-रो० । १७. व्यञ्जनका-रो०, व्यञ्जना-सी०; व्यञ्जना-स्या० ।
 १८. कालङ्कतो-सी०, स्या० ।

- पञ्चक्वातो च सिक्खाय^१ अन्तिमज्झापन्नको^२ यदि ।
 सङ्घो व सामिको होति उम्मत्ता खित्तवेदना ॥
 अदस्सनाप्पटिकम्मे^३ दिट्ठि तस्सेव होति त ।
 पण्डको थ्येय्यतित्थी^४ च तिरच्छानमातुपेत्तिक ॥
 5 घातको दूसको चा पि भेदलोहितव्यञ्जना ।
 पटिजानाति यदि सो सङ्घो व होति सामिको ॥
 हरन्तब्भत्र कुक्कुच्च उन्द्रियति^५ च कम्बल ।
 दुस्सं^६ च चम्मचक्कली^७ चोळकं^८ अक्कमन्ति च ॥
 अल्ला उपाहनानिट्ठु^९ लिखन्ति^{१०} अपस्सेन्ति च ।
 10 अपस्सेनं लिखतेव^{११} घोटपच्चत्थरेन च ॥
 राजगहे न सक्कोन्ति लामक भत्तुद्देसक ।
 कथं नु खो पञ्जापक भण्डागारिकसम्मुति ॥
 पटिग्गाहभाजको चा पि यागु च फलभाजको ।
 खज्जकभाजको चेव अप्पमत्तकविस्सजे^{१२} ॥
 15 साटियग्गाहापको^{१३} चेव तथेव पत्तग्गाहको^{१४} ।
 आरामिकसामणेरपेसकस्स च सम्मुति ॥
 सब्बाभिभू लोकविदू हितचित्तो विनायको ।
 लेणत्थ च सुखत्थ च ज्ञायितुं च विपस्सितु ति ॥

सेनासनवस्वन्धकं निट्ठितं ।

१ सिक्खा च-सी० । २ अन्तिमज्झापन्नो-स्या०, अन्तिमा पण्डको-सी०, अन्तिमापण्डिको-रो० । ३ अदस्सनापटिकम्मे-रो० । ४ थ्येय्यतित्थि-रो० । ५ उन्द्रियति-सी०, स्या० । ६ दुस्सा-रो० । ७ चम्मचक्कलि-रो०, स्या० । ८ चोळकं-रो० । ९ उपाहनानिट्ठु-सी०, रो०; उपाहनानिट्ठु-स्या० । १० खीलन्ति-रो० । ११ लिखणे वा-सी०, खलिते वा-रो० । १२ अप्पमत्तकविस्सजे-स्या० । १३ साटियग्गाहापको-सी०, स्या०, रो० । १४ पत्तग्गाहको-स्या०; पत्तग्गाहको-सी०, रो० ।

७. सङ्घभेदकवखन्धकं

§ १. छसक्यपव्वज्जाकथा

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा अनुपियायं विहरति, अनुपियं नाम मल्लानं निगमो^१ । तेन खो पन समयेन अभिञ्जाता अभिञ्जाता सक्यकुमारा भगवन्त पव्वजितं अनुपव्वजन्ति । तेन खो पन समयेन महानामो च सक्को अनुरुद्धो च सक्को द्वे भातिका^२ होन्ति । अनुरुद्धो सक्को सुखुमालो होति । तस्स तयो पासादा होन्ति—एको हेमन्तिको, एको गिम्हिको, एको वस्सिको । सो वस्सिके पासादे वस्सिके^३ चत्तारो मासे निप्पुरिसेहि तुरियेहि परि-^४ चारियमानो^५ न हेट्टापासादा^६ ओरोहति । अथ खो महानामस्स सक्कस्स एतदहोसि—
“एतरहि खो अभिञ्जाता अभिञ्जाता सक्यकुमारा भगवन्त पव्वजित अनुपव्वजन्ति । अम्हाक च पन कुल नत्थि कोचि अगारस्सा अनगारिय पव्वजितो । यन्नूनाह वा पव्वजेय्य, अनुरुद्धो वा” ति । अथ खो महानामो सक्को येन अनुरुद्धो सक्को तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा अनुरुद्ध सक्क एतदवोच—“एतरहि, तात अनुरुद्ध, अभिञ्जाता अभिञ्जाता सक्यकुमारा^{१०} भगवन्त पव्वजित अनुपव्वजन्ति । अम्हाक च पन कुल नत्थि कोचि अगारस्सा अनगारियं पव्वजितो । तेन हि त्व वा पव्वज, अह वा पव्वजिस्सामी” ति । “अह खो सुखुमालो, नाह सक्कोमि अगारस्सा अनगारिय पव्वजितु । त्व पव्वजाही” ति । “एहि खो ते, तात अनुरुद्ध, घरावासत्थ अनुसासिस्सामि । पठमं खेत्तं कसापेतव्व । कसापेत्वा वपापेतव्वं । वपापेत्वा उदक अभिनेतव्वं^{११} । उदक अभिनेत्वा उदकं निन्नेतव्वं । उदक निन्नेत्वा^{१२} निद्धापेतव्वं^{१३} । निद्धापेत्वा लवापेतव्व । लवापेत्वा उब्बाहापेतव्वं । उब्बाहापेत्वा पुञ्ज^{१४} कारापेतव्व । पुञ्ज कारापेत्वा मद्दापेतव्वं । मद्दापेत्वा पलालानि उद्धरापेतव्वानि । पलालानि उद्धरापेत्वा मुसिका उद्धरापेतव्वा । मुसिक उद्धरापेत्वा ओपुनापेतव्वं^{१५} । ओपुनापेत्वा अतिहरापेतव्व । अतिहरापेत्वा आयति पि वस्स एवमेव कातव्व, आयति पि वस्स एवमेव कातव्व” ति । “न कम्मा खीयन्ति^{१६} न कम्मानं अन्तो पञ्जायति^{१७} कदा कम्मा खीयिस्सन्ति^{१८} ?^{२०} कदा कम्मान अन्तो पञ्जायिस्सति^{१९} कदा मयं अप्पोस्सुक्का^{२०} पञ्चहि कामगुणेहि समप्पिता समङ्गीभूता^{२१} परिचारिस्सामा” ति ? “न हि, तात अनुरुद्ध, कम्मा खीयन्ति । न कम्मान अन्तो पञ्जायति । अखीणिव^{२२} कम्मे पितरो^{२३} च पितामहा च कालङ्कता” ति । “तेन हि त्वञ्जेव घरावासत्थेन उपजानाहि^{२४} । अहं अगारस्सा अनगारिय पव्वजिस्सामी” ति ।

B 336,
R 180

R. 181

B 337

१. निगमे—सी० । २. भातिका—स्या०, रो० । ३. स्या०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि । ४. परि-
चारियमानो—म० । ५. हेट्टापासादा—स्या०, रो० । ६. अतिनेतव्वं—सी०, स्या०, रो० । ७. निद्दा-
पेतव्वं—स्या०, निद्दापेतव्वं—रो०, निद्देहेतव्वं—सी० । ८. उज्जुं—सी० । ९. ओपुनापेतव्वं—स्या० ।
१०. अप्पोस्सुक्का—स्या० । ११. समङ्गिभूता—रो० । १२. अखीणिवेव—सी०, रो० । १३. मातापितरो-
स्या० । १४. उपजान—सी० रो० ।

अथ खो अनुरुद्धो सक्को येन माता तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा मातरं एतदवोच—
 “इच्छामह, अम्म, अगारस्सा अनगारिय पब्बजितु । अनुजानाहि म अगारस्सा^१ अनगारिय
 पब्बज्जाया” ति । एवं वुत्ते अनुरुद्धस्स सक्कस्स माता अनुरुद्ध सक्कं एतदवोच—“तुम्हे खो
 मे, तात अनुरुद्ध, द्वे पुत्ता पिया मनापा अप्पटिकूला^२ । मरणेन पि वो अकामका^३ विना
 5 भविस्सामि । किं पनाहं तुम्हे जीवन्ते अनुजानिस्सामि अगारस्सा अनगारिय पब्बज्जाया”
 ति^४ दुतिय पि खो पे० ततिय पि खो अनुरुद्धो सक्को मातरं एतदवोच—“इच्छामह,
 अम्म, अगारस्सा अनगारियं पब्बजितु । अनुजानाहि म अगारस्सा अनगारिय पब्बज्जाया”
 ति । तेन खो पन समयेन भद्वियो सक्थराजा सक्थानं रज्ज कारेति^५ । सो च अनुरुद्धस्स
 सक्कस्स सहायो होति । अथ खो अनुरुद्धस्स सक्कस्स माता—“अय खो भद्वियो सक्थराजा
 10 सक्थान रज्ज कारेति, अनुरुद्धस्स सक्कस्स सहायो, सो न उस्सहति अगारस्सा अनगारिय
 पब्बजितुं” ति—अनुरुद्ध सक्कं एतदवोच—“सचे, तात अनुरुद्ध, भद्वियो सक्थराजा अगारस्सा
 अनगारिय पब्बजति, एव त्व पि पब्बजाही” ति । अथ खो अनुरुद्धो सक्को येन भद्वियो
 सक्थराजा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भद्विय सक्थराजान एतदवोच—“मम खो, सम्म,
 पब्बज्जा तव पटिबद्धा” ति । “सचे ते, सम्म, पब्बज्जा मम पटिबद्धा, अप्पटिबद्धा^६ सा
 15 होतु, अहं तथा; यथा सुखं पब्बजाही” ति । “एहि, सम्म, उभो अगारस्सा अनगारिय
 पब्बजिस्सामा” ति । “नाह, सम्म, सक्कोमि अगारस्सा अनगारिय पब्बजितुं ति । यं ते
 सक्का अञ्ज मया कातुं, त्याहं^७ करिस्सामि । त्वं पब्बजाही” ति । “माता खो मं, सम्म,
 एवमाह—‘सचे, तात अनुरुद्ध, भद्वियो सक्थराजा अगारस्सा अनगारिय पब्बजति, एव त्वं
 पि पब्बजाही’” ति । “भासिता खो पन ते, सम्म, एसा वाचा । सचे ते, सम्म, पब्बज्जा
 20 मम पटिबद्धा, अप्पटिबद्धा सा होतु, अहं तथा, यथा सुख पब्बजाही” ति । “एहि, सम्म,
 उभो अगारस्सा अनगारिय पब्बजिस्सामा” ति ।

R. 182

B. 338

तेन खो पन समयेन मनुस्सा सच्चवादिनो होन्ति, सच्चपटिञ्जा^८ । अथ खो भद्वियो
 सक्थराजा अनुरुद्धं सक्कं एतदवोच—“आगमेहि, सम्म, सत्त वस्सानि । सत्तन्नं वस्सानं
 अच्चयेन उभो^९ अगारस्सा अनगारियं पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिरं, सम्म, सत्त वस्सानि ।
 25 नाहं सक्कोमि सत्त वस्सानि आगमेतुं” ति । “आगमेहि, सम्म, छ वस्सानि...पे०...
 पञ्च वस्सानि...चचारि वस्सानि...तीणि वस्सानि...द्वे वस्सानि...एकं वस्सं । एकस्स
 वस्सस्स अच्चयेन उभो अगारस्सा अनगारियं पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिरं, सम्म,
 एकवस्स । नाह सक्कोमि एकं वस्स आगमेतु” ति । “आगमेहि, सम्म, सत्तमासे । सत्तन्नं
 मासानं अच्चयेन उभो पि^{१०} अगारस्सा अनगारिय पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिरं, सम्म,

१. अम्म अगारस्सा-स्या० । २. अप्पटिकूला-सी०, अप्पटिकूला-रो० । ३. अकामिका-रो० ।
 ४. कारेस्सि-म० । ५. पब्बजाही-सी० । ६. पटिबद्धा वा अप्पटिबद्धा वा-स्या०, म० । ७. क्याह-
 म० । ८. सच्चपटिञ्जाता-स्या० । ९. उभो पि-स्या० । १०. सी०, रो० पोत्थकेणु नत्थि ।

सत्तमासा । नाहं सक्कोमि सत्तमासे आगमेतुं” ति । “आगमेहि, सम्म, छ मासे...पे० पञ्च मासे... चत्तारो मासे . तयो मासे... द्वे मासे . एक मास...अद्धमास^१ । अद्धमासस्स अच्चयेन उभो पि अगारस्सा अनगारिय पब्बजिस्सामा” ति । “अतिचिर, सम्म, अद्धमासो । नाहं सक्कोमि अद्धमास आगमेतुं” ति । “आगमेहि, सम्म, सत्ताह यावाह पुत्ते च भातरे च रज्ज निय्यादेमी^२” ति । “न चिरं, सम्म, सत्ताहो^३, आगमेस्सामी” ति । 5

२. अथ खो भद्वियो च सक्यराजा अनुरुद्धो च आनन्दो च भग्नु^४ च किमिलो^५ च देवदत्तो च, उपालिकप्पकेन सत्तमा, यथा पुरे^६ चतुरङ्गिनिया सेनाय उय्यानभूमि निय्यन्ति^७, एवमेव चतुरङ्गिनिया सेनाय निथियसु । ते दूर गन्त्वा सेन निवत्तापेत्वा^८ परविसयं ओक्कमित्वा आभरण ओमुच्चित्वा उत्तरासङ्गेन^९ भण्डिक बन्धित्वा उपालिं कप्पकं एतदवोचुं—“हन्द, भणे उपालि, निवत्तस्सु, अल ते एत्तक जीविकाया” ति । अथ खो 10 उपालिस्स कप्पकस्स निवत्तन्तस्स एतदहोसि—“चण्डा खो साकिया, इमिना कुमारा निप्पातिता ति घातापेय्यु पि म । इमे हि नाम सक्यकुमारा अगारस्सा अनगारिय पब्बजिस्सन्ति । किमङ्ग^{१०} पनाह” ति । सो भण्डिकं मुच्चित्वा^{११} त भण्ड रूक्खे आल्लगेत्वा थो पस्सति, दिन्नञ्जेव^{१२} हरतू ति^{१३} वत्वा येन ते सक्यकुमारा तेनुपसङ्गमि । अहसासु^{१४} खो ते सक्यकुमारा उपालि कप्पकं दूरतो व आगच्छन्त । दिस्वान उपालि कप्पकं एतदवोचुं—15 “किस्स, भणे उपालि, निवत्तोसी^{१५}” ति १ “इध मे, अय्यपुत्ता, निवत्तन्तस्स एतदहोसि— ‘चण्डा खो साकिया, इमिना कुमारा निप्पातिता ति घातापेय्यु पि मं । इमे हि नाम सक्यकुमारा अगारस्सा अनगारिय पब्बजिस्सन्ति । किमङ्ग पनाह’ ति । सो खो अह, अय्यपुत्ता, भण्डिक मुच्चित्वा त भण्डं रूक्खे आल्लगेत्वा ‘थो पस्सति, दिन्नञ्जेव हरतू ति वत्वा ततोहि पटिनिवत्तो’ ति । ‘सुद्ध, भणे उपालि, अकासि य पि^{१६} न निवत्तो^{१७} । 20 चण्डा खो साकिया, इमिना कुमारा निप्पातिता ति घातापेय्युं पि तं” ति ।

अथ खो ते^{१८} सक्यकुमारा उपालि कप्पकं आदाय येन भग्वा तेनुपसङ्गमिस्सु, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते सक्यकुमारा भगवन्तं एतदवोचुं—“मयं, भन्ते, साकिया नाम मानस्सिनो । अय, भन्ते, उपालि कप्पको अम्हाकं दीघरत्त परिचारको^{१९} । इमं भग्वा पठम पब्बाजेतु । इमस्स मयं 25 अभिवादन-पच्चुट्ठान-अञ्जलिकम्म-सामीचिकम्मं करिस्साम । एवं अम्हाकं साकियानं साकिय-मानो निम्मानायिस्सती^{२०}” ति ।

१ अद्धमास-सी०, रो० । २ निय्यादेस्सामी-स्या०, नीय्यादेमी-सी० । ३ सत्ताहं-सी० । ४ भग्नु-स्या० । ५ किमिलो-सी०, रो० । ६ पुरे च पुरे च-रो०, पुरे च-स्या० । ७ नीयन्ति-सी० । ८ निवत्तेत्वा-रो० । ९ उत्तरासङ्गे-रो० । १० किमङ्ग-स्या०, म० । ११ ओमुच्चित्वा-सी० । १२ दिन्नयेव-म० । १३ अहसासु-स्या० । १४ निवत्तेसी-म० । १५ पन-स्या० । १६ य निवत्तो-सी० । १७ म० पोत्यके नत्थि । १८ परिचारिको-सी० । १९ निम्मानायिस्सती-सी०, स्या०; निम्मानायिस्सती-रो० ।

अथ खो भगवा उपाळिं कप्पकं पठमं पब्बाजेसि, पच्छा ते सक्क्यकुमारे । अथ खो आयस्सा भद्दियो तेनेव अन्तरवस्सेन तिस्सो विज्जा सच्छाकासि । आयस्सा अनुरुद्धो दिब्बचक्खुं उप्पादेसि । आयस्सा आनन्दो सोतापत्तिफलं सच्छाकासि । देवदत्तो पोथुज्जनिकं इद्धि अभिनिप्फादेसि^१ ।

5 ३. तेन खो पन समयेन आयस्सा भद्दियो अरञ्जगतो पि रक्खमूलगतो पि सुञ्जागारगतो पि अभिक्खण उदान उदानेति^२—“अहो सुख, अहो सुखं” ति । अथ खो सम्बहुला भिक्खु येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्तं
B 340 निसीदिसु । एकमन्त निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्त एतदवोचुं—“आयस्सा, भन्ते, भद्दियो अरञ्जगतो पि रक्खमूलगतो पि सुञ्जागारगतो पि अभिक्खण उदानं उदानेति—
10 ‘अहो सुख, अहो सुख’ ति । निस्ससय खो, भन्ते, आयस्सा भद्दियो अनभिरतो व ब्रह्मचरिय चरति । तञ्जेव^३ वा पुरिम रज्जसुख समनुस्सरन्तो अरञ्जगतो पि रक्खमूलगतो पि सुञ्जागारगतो पि अभिक्खण उदान उदानेति—‘अहो सुखं, अहो सुखं’” ति ।

अथ खो भगवा अब्जतरं भिक्खु आमन्तेसि—“एहि त्व, भिक्खु, मम वचनेन
R 184 भद्दियं भिक्खुं आमन्तेहि—‘सत्था तं, आवुसो भद्दिय, आमन्तेती’” ति । “एव भन्ते” ति
15 खो सो भिक्खु भगवतो पटिस्सुत्वा येनायस्सा भद्दियो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त भद्दिय एतदवोच—“सत्था तं, आवुसो भद्दिय, आमन्तेती” ति । “एवमावुसो” ति खो आयस्सा भद्दियो तस्स भिक्खुनो पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्त निसिन्न खो आयस्सन्तं भद्दिय भगवा एतदवोच—“सच्च किं त्प, भद्दिय, अरञ्जगतो पि रक्खमूलगतो पि सुञ्जागारगतो पि
20 अभिक्खण उदान उदानेसि—‘अहो सुख, अहो सुखं’” ति^४ “एव भन्ते” ति । “कि पन त्व, भद्दिय, अत्थवस सम्पस्समानो अरञ्जगतो पि रक्खमूलगतो पि सुञ्जागारगतो पि अभिक्खण उदान उदानेसि—‘अहो सुख अहो सुखं’” ति ? “पुब्बे मे, भन्ते, रञ्जो सतो पि अन्तो पि अन्तेपुरे रक्खा सुसविहिता होति, बहि पि अन्तेपुरे रक्खा सुसविहिता होति, अन्तो पि नगरे रक्खा सुसविहिता होति, बहि पि नगरे रक्खा सुसविहिता होति, अन्तो
25 पि जनपदे रक्खा सुसविहिता होति, बहि पि जनपदे रक्खा सुसविहिता होति । सो खो अहं, भन्ते, एवं रविस्सतो पि गोपितो पि सन्तो भीतो उब्बिग्गो उत्सङ्की उत्रस्तो विहरामि । एतरहि खो पन अहं, भन्ते, एको^५ अरञ्जगतो पि रक्खमूलगतो पि सुञ्जागारगतो पि अभीतो अनुब्बिग्गो अनुत्सङ्की अनुत्रस्तो अप्पोत्सुक्को पन्नलोमो परदत्तुत्तो^६ मिग्गभूतेन चेतसा विहरामि । इमं^६ खो अहं, भन्ते, अत्थवस सम्पस्समानो अरञ्जगतो पि

१. अभिनिप्फादेति—स्वा० । २. उदानेसि—म० । ३. तयेव—म० । ४. रो० पोत्थके नत्थि । ५. परदत्तुत्तो—सी० । ६. इममि—सी० ।

स्वस्वमूलागतोऽपि सुञ्जागारगतोऽपि अभिक्खण उदान उदानेमि — ‘अहो सुखं, अहो सुखं’^१ ति । अथ खो भगवा एतमत्थं विदित्वा ताय वेलायं इम उदान उदानेसि —

“यस्सन्तरतो न सन्ति कोपा
इति भवाभवतञ्च वीतिवत्तो ।
तं विगतभयं सुखि^१ असोक
देवा नानुभवन्ति दस्सनाया” ति ॥

B 341

5

§ २. देवदत्तवत्यु

४. अथ खो भगवा अनुपियाय यथाभिरन्तं विहरित्वा येन कोसम्बी तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन कोसम्बी तदवसरि । तत्र सुढं भगवा कोसम्बिय विहरति घोसितारामे । अथ खो देवदत्तस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स^१ एव चेतसो परिवितक्को उदपादि — “क^१ नु खो अह पसादेय्य, यस्मिं मे पसन्ने बहुलाभसक्कारो उप्पज्जेय्या”^{१०} ति ? अथ खो देवदत्तस्स एतदहोसि — “अय खो अजातसत्तु कुमारो तरुणो चैव आयति भद्दो च^१ । यन्नूनाहं अजातसत्तु कुमारं पसादेय्य । तस्मिं मे पसन्ने बहुलाभसक्कारो उप्पज्जिस्सती” ति ।

R 185

अथ खो देवदत्तो सेनासनं संसामेत्वा पत्तचीवरमादाय येन राजगहं तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन राजगहं तदवसरि । अथ खो देवदत्तो सकवण्ण पटिसहरित्वा कुमारकवण्ण^{१५} अभिनिम्भिनित्वा अहिमेखलिकाय अजातसत्तुस्स कुमारस्स उच्चङ्गे^१ पातुरहोसि । अथ खो अजातसत्तु कुमारो भीतो अहोसि, उब्बिग्गो उस्सङ्की उन्नस्तो । अथ खो देवदत्तो अजातसत्तु कुमारं एतदवोच — “भायसि म त्व कुमार” ति ? “आम, भायामि । कोसि त्व” ति ? “अहं देवदत्तो” ति । “सत्ते खो त्वं, भन्ते, अय्यो देवदत्तो, इद्ध सकेनेव वण्णेन पातुभवस्सू” ति । अथ खो देवदत्तो कुमारकवण्ण पटिसहरित्वा सङ्घाटिपत्तचीवरधरो^{२०} अजातसत्तुस्स कुमारस्स पुरतो अट्ठासि । अथ खो अजातसत्तु कुमारो देवदत्तस्स इमिना इद्धिपाटिहारियेन अभिप्पसन्नो पञ्चहि रथसतेहि सायं पात उपट्टानं गच्छति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयति । अथ खो देवदत्तस्स लाभसक्कारसिलोकेन अभिभूतस्स परियादिन्नचित्तस्स एवरूपं इच्छागतं उप्पज्जि — “अहं भिक्खुसङ्घ परिहरिस्सामी” ति । सह चित्तुप्पादा व देवदत्तो तस्सा इद्धिया परिहायि ।

B. 342

25

तेन खो पन समयेन ककुधो^१ नाम कोलियपुत्तो^२, आयस्सतो महाभोग्गल्लानस्स उपट्टाको, अधुना कालकतो^३ अञ्जतरं मनोमयं काय उपपन्नो^४ । तस्स एवरूपो अत्तभाव-

१. सुखं-स्या० । २. पटिसल्लीनस्स-सी० । ३. कि-रो०, सी० । ४. भद्दो च-रो० । ५. उच्चङ्गे-स्या० । ६. ककुधो-स्या० । ७. कोलियपुत्तो-सी० । ८. कालकतो-सी०, स्या० । ९. उप्पन्नो-सी० ।

पट्टिलामो होति—सेय्यथापि नाम द्वे वा तीणि^१ वा मागधकानि^२ गामक्खेत्तानि । सो तेन अत्तभावप्पट्टिलाभेन नेव अत्तानं न परं ब्याबाधेति^३ । अथ खो ककुधो देवपुत्तो येनायस्सा महामोग्गल्लानो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्त महामोग्गल्लानं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्टासि । एकमन्तं ठितो खो ककुधो देवपुत्तो आयस्सन्त महामोग्गल्लानं एतदवोच—
 ५ “देवदत्तस्स, भन्ते, लामसक्कारसिलोकेन अभिभूतस्स परियादिन्नचित्तस्स एवरूपं इच्छागतं उप्पज्जि— ‘अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी’ ति । सह चित्तुप्पादा व, भन्ते, देवदत्तो तस्सा इद्धिया परिहीनो” ति । इदमवोच ककुधो देवपुत्तो । इदं वत्वा आयस्सन्तं महामोग्गल्लानं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा तथेव अन्तरधायि ।

अथ खो आयस्सा महामोग्गल्लानो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं
 १० अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा महामोग्गल्लानो भगवन्तं एतदवोच— “ककुधो नाम, भन्ते, कोट्टियपुत्तो मम उपट्टाको अधुना कालङ्कतो अब्जतरं मनोमयं कायं उपपन्नो । तस्स एवरूपो अत्तभावप्पट्टिलामो^४—सेय्यथापि नाम द्वे वा तीणि वा मागधकानि गामक्खेत्तानि । सो तेन अत्तभावप्पट्टिलाभेन नेव अत्तानं न परं ब्याबाधेति । अथ खो, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो येनाहं तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा म अभिवादेत्वा
 १५ एकमन्तं अट्टासि । एकमन्तं ठितो खो, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो म एतदवोच— “देवदत्तस्स, भन्ते, लामसक्कारसिलोकेन अभिभूतस्स परियादिन्नचित्तस्स एवरूपं इच्छागतं उप्पज्जि— अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी ति । सह चित्तुप्पादा व, भन्ते, देवदत्तो तस्सा इद्धिया परिहीनो” ति । इदमवोच, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो । इदं वत्वा म अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा तथेव अन्तरधायी” ति ।

३ २० “किं पन ते, मोग्गल्लान, ककुधो देवपुत्तो चेतसा चेतो परिच्चं विदितो^५ ? यं किञ्चि ककुधो देवपुत्तो भासति सब्बं तं तथेव होति, नो अब्जथा” ति ? “चेतसा चेतो परिच्चं विदितो च मे, भन्ते, ककुधो देवपुत्तो । यं किञ्चि ककुधो देवपुत्तो भासति सब्बं तं तथेव होति, नो अब्जथा” ति । “रक्खस्सेतं, मोग्गल्लान, वाचं । रक्खस्सेत, मोग्गल्लान, वाचं । इदानीं सो मोघपुरिसो अत्तना व अत्तानं पातुकरिस्सति ।

§ ३. पञ्चसत्थुकथा

५. “पञ्चिमे, मोग्गल्लान, सत्थारो सन्तो सविज्जमाना लोकरिस्सिं । कतमे पञ्च ?
 (१) “इध, मोग्गल्लान, एकच्चो सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोही,’
 ति पट्टिजानाति ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असङ्कलिट्ठं’ ति” । तमेनं सावका एवं

१. तीनि-सी० । २. मागधिकानि-स्या० । ३. ब्याबाधेति-सी०, रो० । ४. अत्तभावपट्टि-
 क्खो-सी०, स्या०, रो० । ५. ति च-स्या०, म० ।

जानन्ति—‘अयं खो भवं सत्या अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असङ्कल्लिट्ठं’ ति । मयं चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनाप । य खो पनस्स अमनाप, कथं नं मय तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेण—य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका सीलतो रक्खन्ति, एवरूपो⁵ च पन सत्था सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसति³ ।

(२) “पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धा-जीवोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्कल्लिट्ठो’ ति । तमेन सावका एव जानन्ति—‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धाजीवोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्कल्लिट्ठो’ ति । मयं चेव खो पन¹⁰ R 187 गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स मनाप । य खो पनस्स अमनापं, कथं न मय तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेण—यं तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्जायिस्सती’ ति । एवरूप खो, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका आजीवतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि आजीवतो रक्खं पच्चासीसति । B 344

(३) “पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो¹⁵ ‘परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्कल्लिट्ठा’ ति । तमेन सावका एव जानन्ति—‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो ‘परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्कल्लिट्ठा’ ति । मयं चेव खो पन गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं नं मय तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-²⁰ भेसज्जपरिक्खारेण—य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि धम्म-देसनतो रक्खं पच्चासीसति ।

(४) “पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो ‘परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे वेय्याकरणं परियोदातं असङ्कल्लिट्ठं’²⁵ ति । तमेन सावका एवं जानन्ति—‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो ‘परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे वेय्याकरणं परियोदातं असङ्कल्लिट्ठं’ ति । मयं चेव खो पन गिहीनं आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनाप, कथं नं मयं तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-³⁰ भेसज्जपरिक्खारेण—यं तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो

पन, मोग्गल्लान, सत्थारं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि वेय्याकरणतो रक्खं पच्चासीसति ।

(५) “पुन च परं, मोग्गल्लान, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सन परियोदात असङ्किलिट्ठं’ 5 ति । तमेन सावका एव जानन्ति — ‘अय खो भवं सत्था अपरिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सन परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । मयं चैव खो पन गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथ नं मयं तेन समुदाचरेय्याम १ सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चय-
भेसज्जपरिक्खारेन — य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्चायिस्सती’ ति । एवरूप खो पन,
10 मोग्गल्लान, सत्थारं सावका जाणदस्सनतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि जाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसती ति । इमे खो, मोग्गल्लान, पञ्च सत्थारो सन्तो संविज्जमाना लोकास्सि ।

“अहं खो पन, मोग्गल्लान, परिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । न च मं सावका सीलतो रक्खन्ति, न चाह सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसामि १ । परिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धाजीवोम्ही,’ ति 15 पटिजानामि ‘परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्किलिट्ठो’ ति । न च मं सावका आजीवतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि आजीवतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धधम्मदेसनो समानो ‘परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्किलिट्ठा’ ति । न च मं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि धम्मदेसनतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धवेय्याकरणो समानो ‘परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,’ ति पटिजानामि 20 ‘परिसुद्धं मे वेय्याकरणं परियोदात असङ्किलिट्ठं’ ति । न च मं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति, न चाह सावकेहि वेय्याकरणतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सनं परियोदातं असङ्किलिट्ठं’ ति । न च मं सावका जाणदस्सनतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि जाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसामी” ति ।

25 ६. अथ खो भगवा कोसम्बियं यथाभिरन्तं १ विहरित्वा येन राजगहं तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन राजगहं तदवसरि । तत्र सुदं भगवा राजगहे विहरति वेळुवने कलन्दकनिवापे । अथ खो सम्बहुला भिक्खू येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । एकमन्तं निसिन्ना खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं — “देवदत्तस्स, भन्ते, अजातसत्तु कुमारो पञ्चहि रथसतेहि सार्यं पातं 30 उपट्ठानं गच्छति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयती” ति । “भा,

१. पच्चासिसामि-सी०, स्या०, रो० । २. यथाभिरन्तं-सी० । ३. अभिहरिय्यति-स्या० ।

भिक्षवे, देवदत्तस्य लाभसङ्कारसिलोकं पिहयित्थ । यावकीवं च, भिक्षवे, देवदत्तस्य अजातसत्तु कुमारो पञ्चहि रथसतेहि सायं पातं उपट्टानं गमिस्सति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयिस्सति, हानियेव, भिक्षवे, देवदत्तस्य पाटिकङ्खा कुसलेसु धम्मेसु, नो बुद्धिं । R 188

“सेय्यथापि, भिक्षवे, चण्डस्स कुक्कुरस्स नासाय पित्त भिन्देय्यु, एवब्धि सो, 5 भिक्षवे, कुक्कुरो भिय्योसोमत्ताय^१ चण्डतरो अस्स, एवमेव खो, भिक्षवे, यावकीवं च देवदत्तस्य अजातसत्तु कुमारो पञ्चहि रथसतेहि साय पात उपट्टान गमिस्सति, पञ्च च थालिपाकसतानि भत्ताभिहारो अभिहरीयिस्सति, हानियेव, भिक्षवे, देवदत्तस्य पाटिकङ्खा कुसलेसु धम्मेसु, नो बुद्धि । B 346

“अत्तवधाय, भिक्षवे, देवदत्तस्य लाभसङ्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्य 10 लाभसङ्कारसिलोको उदपादि ।

“सेय्यथापि, भिक्षवे, कदली अत्तवधाय फलं देति, पराभवाय फलं देति, एवमेव खो, भिक्षवे, अत्तवधाय देवदत्तस्य लाभसङ्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्य लाभसङ्कारसिलोको उदपादि ।

“सेय्यथापि, भिक्षवे, वेळु अत्तवधाय फलं देति, पराभवाय फलं देति, एवमेव खो, 15 भिक्षवे, अत्तवधाय देवदत्तस्य लाभसङ्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्य लाभसङ्कारसिलोको उदपादि ।

“सेय्यथापि, भिक्षवे, नळो अत्तवधाय फलं देति, पराभवाय फलं देति, एवमेव खो, भिक्षवे, अत्तवधाय देवदत्तस्य लाभसङ्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्य लाभसङ्कारसिलोको उदपादि । 20

“सेय्यथापि, भिक्षवे, अस्सतरी अत्तवधाय गब्भ गण्हाति, पराभवाय गब्भं गण्हाति, एवमेव खो, भिक्षवे, अत्तवधाय देवदत्तस्य लाभसङ्कारसिलोको उदपादि, पराभवाय देवदत्तस्य लाभसङ्कारसिलोको उदपादी ति ।

“फलं वे कर्दलिं हन्ति फलं वेळुं फलं नळं ।

सङ्कारो कापुरिसं हन्ति गब्भो अस्सतरिं यथा” ति ॥ 25

पठमभागवारं निद्धितं ।

१. बुद्धि-सी० । २. भीय्योसोमत्ताय-सी० । ३. पठमभागवार-सी०, पठमभागवारो निद्धितो-म० ।

§ ४. पकासनीयकम्मं

B १४७

७. तेन खो पन समयेन भगवा महतिया परिसाय परिवुतो धम्म देसेन्तो निसिच्चो होति सराजिकाय परिसाय । अथ खो देवदत्तो उट्ठयासना एकस उत्तरासङ्गं करित्वा येन भगवा तेनञ्जलिं पणामेत्वा भगवन्त एतदवोच — “जिण्णो दानि, भन्ते, भगवा बुद्धो^१ महल्लको अद्दगतो वयोअनुप्पत्तो । अप्पोस्सुक्को दानि, भन्ते, भगवा दिट्ठधम्मसुखविहारं अनुयुत्तो^२ विहरतु, मम^३ भिक्खुसङ्घं निस्सज्जतु । अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी” ति । “अल, देवदत्त, मा ते रुच्चि भिक्खुसङ्घं परिहरितु” ति । दुतिय पि खो देवदत्तो पे० .. ततियं पि खो देवदत्तो भगवन्त एतदवोच — “जिण्णो दानि, भन्ते, भगवा बुद्धो महल्लको अद्दगतो वयोअनुप्पत्तो । अप्पोस्सुक्को दानि, भन्ते, भगवा दिट्ठधम्मसुखविहारं अनुयुत्तो विहरतु, मम भिक्खुसङ्घं निस्सज्जतु । अहं भिक्खुसङ्घं परिहरिस्सामी” ति । “सारिपुत्त-
१० मोग्गल्लानानं पि खो अह, देवदत्त, भिक्खुसङ्घं न निस्सज्जेय्यं, किं पन तुय्हं छवस्स खेळा-
सकस्सा^४” ति ! अथ खो देवदत्तो—सराजिकाय मं भगवा परिसाय खेळासकवादेन^५ अपसादेति, सारिपुत्तमोग्गल्लाने व^६ उक्कंसती ति—कुपितो अनत्तमनो भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि । अयं चरहि देवदत्तस्स भगवति पठमो आघातो अहोसि ।

R. 189

अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे
१५ पकासनीयकम्मं^७ करोतु — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । एव च पन, भिक्खवे, कातब्बं । व्यत्तेन^८ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

८. “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे
पकासनीयकम्मं करेय्य — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति ।
B. १४८ २० यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो
व तेन दट्ठब्बो’ ति । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकम्मं करोति —
‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन
वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति ।
२५ यस्सायस्सतो खमति देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकम्मस्स करणं — ‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा
पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति, यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा
धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति — सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति,
सो भासेय्य ।

१. बुद्धो-सी० । २. मम-सी०, स्या०, रो० । ३. खेळापकस्सा-रो० । ४. खेळापकवादेन-रो० ।
५. च-सी० । ६. पकासनीयकम्मं-रो० । ७. व्यत्तेन-सी०, रो० ।

“कृतं सङ्घेन देवदत्तस्स राजगहे पकासनीयकर्मं—‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

९. अथ खो भगवा आयस्सन्तं सारिपुत्त आमन्तेसि—“तेन हि त्वं, सारिपुत्त, 5 देवदत्तं राजगहे पकासेही” ति । “पुब्बे मया, भन्ते, देवदत्तस्स राजगहे वण्णो भासितो—‘महिद्धिको गोधिपुत्तो, महानुभावो गोधिपुत्तो’ ति । कथाह, भन्ते, देवदत्त राजगहे पकासेमी” ति ? “ननु तथा, सारिपुत्त, भूतो येव देवदत्तस्स राजगहे वण्णो भासितो—‘महिद्धिको गोधिपुत्तो, महानुभावो गोधिपुत्तो’ ” ति ? “एवं भन्ते” ति । “एवमेव खो त्व, सारिपुत्त, भूतञ्जेव देवदत्त राजगहे पकासेही” ति । “एव भन्ते” ति खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवतो 10 पच्चस्सोसि ।

अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“तेन हि, भिक्खवे, सङ्घो सारिपुत्त सम्मन्नतु देवदत्तं राजगहे पकासेतु—‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बो । पठम सारिपुत्तो याचितब्बो । 15 B. 249 याचित्वा ब्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो जापेतब्बो—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो आयस्सन्तं सारिपुत्तं सम्मन्नेय्य देवदत्तं राजगहे पकासेतुं—‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । एसा जत्ति । 20 R. 190

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । सङ्घो आयस्सन्तं सारिपुत्तं सम्मन्नति देवदत्तं राजगहे पकासेतुं—‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति, यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति । यस्सायस्सतो खमति, आयस्सतो सारिपुत्तस्स सम्मुत्ति¹ देवदत्तं राजगहे पकासेतुं—‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति, यं देवदत्तो 25 करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दट्ठब्बो, देवदत्तो व तेन दट्ठब्बो’ ति—सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मतो सङ्घेन आयस्सा सारिपुत्तो देवदत्तं राजगहे पकासेतुं—‘पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति । यं देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन

बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दद्वब्बो, देवदत्तो व तेन दद्वब्बो' ति । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी" ति ।

सम्मतो च आयस्सा सारिपुत्तो सम्बहुलेहि भिक्खूहि सद्धि राजगहं पविसित्वा देवदत्तं राजगहे पकासेसि — “पुब्बे देवदत्तस्स अञ्जा पकति अहोसि, इदानि अञ्जा पकति । य देवदत्तो करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सङ्घो वा दद्वब्बो, देवदत्तो व तेन दद्वब्बो” ति । तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्धा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो, ते एवमाहंसु — “उसूयका^१ इमे समणा सक्कपुत्तिया देवदत्तस्स लभसक्कारं उसूयन्ती^२” ति । ये पन ते मनुस्सा सद्धा पसन्ना पण्डिता बुद्धिमन्तो, ते एवमाहसु — “न खो इद ओरकं भविस्सति यथा भगवा देवदत्तं राजगहे पकासापेती” ति ।

§ ५. अजातसत्तुकुमारवन्थु

B. 350 10 १०. अथ खो देवदत्तो येन अजातसत्तु कुमारो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा अजातसत्तुं कुमारं एतदवोच — “पुब्बे खो, कुमार, मनुस्सा दीघायुका, एतरहि अप्पायुका । ठान खो पनेतं विज्जति थं त्व कुमारो व समानो काल करेय्यासि । तेन हि त्वं, कुमार, पितरं हन्त्वा राजा होहि । अहं भगवन्तं हन्त्वा बुद्धो भविस्सामी” ति ।

अथ खो अजातसत्तु कुमारो — अय्यो खो देवदत्तो महिद्धिको महानुभावो, जानेय्यासि^३ 15 अय्यो देवदत्तो ति — ऊरुया पोत्थनिकं^४ वन्धित्वा दिवा दिवस्स भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो सहसा अन्तेपुरं पाविसि । अहसासुं खो अन्तेपुरे उपचारका^५ महामत्ता अजातसत्तुं कुमारं दिवा दिवस्स भीत उब्बिग्गं उस्सङ्गि उत्रस्तं सहसा अन्तेपुरं पविसन्तं, दिस्वान अग्गहेसु । ते विचिनन्ता ऊरुया पोत्थनिक बद्ध दिस्वान^६ अजातसत्तु कुमारं एतदवोचुं — “किं त्व, कुमार, कत्तुकामोसी” ति^७ “पितरं^८ हन्तुकामोम्ही” ति । “केनासि उस्साहितो” 20 ति^९ “अय्येन देवदत्तेना” ति । एकच्चे महामत्ता एवं मति अकंसु — “कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो च, सब्बे च भिक्खू हन्तब्बा” ति । एकच्चे महामत्ता एवं मति अकंसु — “न भिक्खू हन्तब्बा । न भिक्खू किञ्चि अपरज्झन्ति । कुमारो च हन्तब्बो, देवदत्तो चा” ति । एकच्चे महामत्ता एवं मति अकंसु — “न कुमारो हन्तब्बो, न देवदत्तो । न भिक्खू हन्तब्बा ति । रञ्जो आरोचेतब्बं । यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा” ति ।

R. 191 25 अथ खो ते महामत्ता अजातसत्तुं कुमारं आदाय येन राजा मागधो सेनियो बिम्बिसारो तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा रञ्जो मागधस्स सेनियस्स बिम्बिसारस्स एतमत्थं आरो-

१. उस्सुय्यका-स्या०, उस्सुय्यका-रो० । २. उस्सुय्यन्ति-स्या०, उस्सुय्यन्ति-रो० । ३. जानेय्या ति-रो०, जानेय्या पि-सी०, स्या० । ४. पोत्थनियं-सी० । ५. अन्तेपुरपालका-स्या० । ६. दिस्वा-सी०, स्या०, रो० । ७. पितरं-रो०, म० । ८. हन्तुकामो-रो०, म० ।

चेसुं । “कथं, भणे, महामत्तेहि मति कता” ति^१ “एकच्चे, देव, महामत्ता एवं मति अकंसु —
 ‘कुमारो च हन्तव्वो, देवदत्तो च, सब्बे च भिक्खू हन्तव्वा’ ति । एकच्चे महामत्ता एवं
 मति अकंसु — ‘न भिक्खू हन्तव्वा । न भिक्खू किञ्चि अपरज्झन्ति । कुमारो च हन्तव्वो,
 देवदत्तो चा’ ति । एकच्चे महामत्ता एव मति अकंसु — ‘न कुमारो हन्तव्वो, न देवदत्तो ।
 न भिक्खू हन्तव्वा । रज्जो आरोचेतव्व । यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा’” ति । “कि,^२ B ११
 भणे, करिस्सति बुद्धो वा धम्मो वा सद्धो वा^३ ननु भगवता पटिकच्चेव^४ देवदत्तो राजगहे
 पकासापितो — ‘पुब्बे देवदत्तम्म अज्जा पकति अहोसि, द्दानि अज्जा पकति । यं देवदत्तो
 करेय्य कायेन वाचाय, न तेन बुद्धो वा धम्मो वा सद्धो वा दट्ठव्वो, देवदत्तो व तेन दट्ठव्वो’
 ति^५ तत्थ ये ते महामत्ता एव मति अकंसु — ‘कुमारो च हन्तव्वो देवदत्तो च, सब्बे च
 भिक्खू हन्तव्वा’ ति, ते अमब्बे^६ अकासि । ये ते महामत्ता एव मति अकंसु — ‘न भिक्खू^{१०}
 हन्तव्वा, न भिक्खू किञ्चि अपरज्झन्ति, कुमारो च हन्तव्वो देवदत्तो चा’ ति, ते नीचे
 ठाने ठपेसि । ये ते महामत्ता एव मति अकंसु — ‘न कुमारो हन्तव्वो, न देवदत्तो, न
 भिक्खू हन्तव्वा, रज्जो आरोचेतव्व, यथा राजा वक्खति तथा करिस्सामा’ ति, ते उच्चे
 ठाने ठपेसि । अथ खो राजा मागधो सेनियो विम्बिसारो अजातसत्तु कुमारं एतदवोच —
 “किस्स मं त्वं, कुमार, हन्तुकामोसी” ति^७ “रज्जेनम्हि^८, देव, अत्थिको” ति । “सच्चे खो^{१५}
 त्व, कुमार, रज्जेन अत्थिको, एतं ते रज्ज” ति अजातसत्तुस्स कुमारस्स रज्जं निय्यादेसि^९ ।

§ ६. अभिमारपेसनं

११. अथ खो देवदत्तो येन अजातसत्तु कुमारो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा अजात-
 सत्तुं कुमारं एतदवोच — “पुरिसे, महाराज, आणापेहि, ये समणं गोतमं जीविता वोरो-
 पेस्सन्ती” ति । अथ खो अजातसत्तु कुमारो मनुस्से आणापेसि — “यथा, भणे, अय्यो
 देवदत्तो आह तथा करेय्याथा” ति । अथ खो देवदत्तो एकं पुरिस आणापेसि —^{२०}
 “गच्छावुसो, अमुकस्सि ओकासे समणो गोतमो विहरति । तं जीविता वोरोपेत्वा इमिना
 मग्गेन आगच्छा” ति । तस्सि मग्गे द्वे पुरिसे ठपेसि — “थो इमिना मग्गेन एको पुरिसो
 आगच्छति, तं जीविता वोरोपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छथा” ति । तस्सि मग्गे चत्तारो
 पुरिसे ठपेसि — “थे इमिना मग्गेन द्वे पुरिसा आगच्छन्ति, ते जीविता वोरोपेत्वा इमिना
 मग्गेन आगच्छथा” ति । तस्सि मग्गे अट्ठपुरिसे ठपेसि — “थे इमिना मग्गेन चत्तारो पुरिसा^{२५}
 आगच्छन्ति, ते जीविता वोरोपेत्वा इमिना मग्गेन आगच्छथा” ति । तस्सि मग्गे सोळस पुरिसे
 ठपेसि — “थे इमिना मग्गेन अट्ठ पुरिसा आगच्छन्ति, ते जीविता वोरोपेत्वा आगच्छथा” ति ।

B 352,

R. 192

१ पटिकच्चेव-सी०, रो० । २ अट्ठाने-म०, स्या० । ३ रज्जेनाम्हि-म० । ४, नीय्यादेसि-
 सी० । ५ करोथा-सी०, स्या०, रो० ।

अथ खो सो एको पुरिसो असिचम्मं गहेत्वा धनुकलाप सन्नय्हित्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो अविदूरे भीतो उब्बिग्गो उस्सङ्की उत्रस्तो पथद्वेन कायेन अट्ठासि । अहसा खो भगवा त पुरिस भीतं उब्बिग्गं उस्सङ्कि उत्रस्त पथद्वेन कायेन ठित । दिस्वान तं पुरिस एतदवोच—“एहावुसो, मा भायी” ति । अथ खो सो 5 पुरिसो असिचम्म एकमन्त करित्वा धनुकलापं निक्खिपित्वा येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवतो पादेसु सिरसा निपतित्वा भगवन्तं एतदवोच—“अच्चयो मं, भन्ते, अच्चगमा यथावालं यथामूळ्हं यथाअकुसलं, योह दुट्ठचित्तो वधकचित्तो इधूपसङ्गन्तो । तस्स मे, भन्ते, भगवा अच्चयं अच्चयतो पटिग्गण्हातु^१ आयतिं सवराया” ति । “तग्घं^२ त्वं, आवुसो, अच्चयो अच्चगमा यथावालं यथामूळ्हं यथाअकुसलं, यं त्व दुट्ठचित्तो वधकचित्तो इधूप- 10 सङ्गन्तो । यतो च खो त्व, आवुसो, अच्चय अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोसि, त ते मय पटिग्गण्हाम^३ । वुड्ढिं^४ हेसा, आवुसो, अरियस्स विनये—यो अच्चयं अच्चयतो दिस्वा यथाधम्मं पटिकरोति, आयति संवरं आपज्जती” ति ।

अथ खो भगवा तस्स पुरिसस्स अनुपुब्बि^५ कथं कथेसि, सेय्यथीदं^६—दानकथं सीलकथं समगकथं, कामानं आदीनवं ओकारं सङ्किलेस, नेक्खम्मे आनिसस पकासेसि । 15 यदा तं भगवा अब्जासि कल्लचित्त, मुट्टुचित्त, विनीवरणचित्त, उदग्गचित्तं, पसन्नचित्तं, अथ या बुद्धानं सामुक्कंसिका धम्मदेसना तं पकासेसि—दुक्ख, समुदयं, निरोधं, मग्गं । सेय्यथापि नाम सुद्धं वत्थं अपगतकालकं सम्मदेव रजनं पटिग्गण्हेय्य,^७ एवमेव तस्स पुरिसस्स तस्सिं येव आसने विरज वीतमल धम्मचक्खुं उदपादि—य किञ्चि समुदयधम्मं, सब्ब तं निरोधधम्मं ति । अथ खो सो पुरिसो दिट्ठधम्मो पत्तधम्मो विदितधम्मो 20 परियोगाब्बधम्मो तिण्णविचिकिच्छो विगतकथङ्कथो वेसारज्जप्पत्तो अपरप्पच्चयो सत्थुसासने भगवन्तं एतदवोच—“अभिकन्तं, भन्ते, अभिकन्त, भन्ते । सेय्यथापि, भन्ते, निक्कुज्जितं वा उक्कुजेय्य, पटिच्छन्नं वा विवरेय्य, मूळ्हस्स वा मग्गं आचिक्खेय्य, अन्धकारे वा तेलपज्जोत^८ धारेय्य—चक्खुमन्तो रूपानि दक्खन्ती^९ ति—एवमेव^{१०} भगवता अनेकपरियायेन धम्मो पकासितो । एसाहं, भन्ते, भगवन्तं सरणं गच्छामि, धम्मं च, भिक्खुसङ्घं च । 25 उपासकं मं भगवा धारेतु अज्जतमो पाणुपेतं सरणं गतं” ति । अथ खो भगवा तं पुरिसं एतदवोच—“मा खो त्वं, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छ, इमिना मग्गेन गच्छाही” ति अब्जेन मग्गेन उय्योजेसि ।

अथ खो ते द्वे पुरिसा—किं नु खो एसो पुरिसो चिरेन आगच्छती ति—पटिपथं

१. पटिग्गण्हातु—रो०; पतिग्गण्हातु—सी० । २ इब्ब—स्या० । ३. पटिग्गण्हाम—रो०; पतिग्गण्हाम—सी० । ४. वुड्ढि—सी०, म० । ५ आवुपुब्बीकथं—सी०; अनुपुब्बिकथं—स्या०, रो० । ६. सेय्यथिदं—म० । ७. पटिग्गण्हेय्य—रो०, पतिग्गण्हेय्य—सी०; पटिग्गण्हेय्य—म० । ८. तेलपज्जोतं—स्या० । ९. दक्खन्ती—सी०, रो० । १०. एवमेव—रो० ।

गच्छन्ता अहंसंसु^१ भगवन्तं अञ्जतरस्सि रुक्खमूले निसिन्न । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्क-
मिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । तेस भगवा अनुपुब्बि कथ
कथेसि पे०० अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्तं एतदवोचु—“अभिक्कन्त, भन्ते
००पे०० उपासके नो भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरण गते” ति । अथ खो भगवा
ते पुरिसे एतदवोच—“मा खो तुम्हे, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छिथ^३, इमिना मग्गेन^५
गच्छथा” ति अञ्जेन मग्गेन उच्योजेसि ।

अथ खो ते चत्तारो पुरिसा०० पे०० अथ खो ते अट्ट पुरिसा०००पे००० अथ
खो ते सोळस पुरिसा—किं नु खो ते अट्ट पुरिसा चिरेन आगच्छन्ती ति—पटिपथं गच्छन्ता
अहंससु भगवन्तं अञ्जतरस्सि रुक्खमूले निसिन्न । दिस्वान येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उप-
सङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । तेस भगवा अनुपुब्बि कथं कथेसि,^{१०}
सेय्यथीद—दानकथं, सीलकथं पे०००० अपरप्पच्चया सत्थुसासने भगवन्तं एतदवोचुं—
“अभिक्कन्त, भन्ते०००पे००० उपासके नो भगवा धारेतु अज्जतग्गे पाणुपेत सरणं गते” ति ।
अथ खो भगवा ते पुरिसे एतदवोच—“मा खो तुमे, आवुसो, इमिना मग्गेन गच्छिथ,
इमिना मग्गेन गच्छथा” ति अञ्जेन मग्गेन उच्योजेसि^१ ।

अथ खो सो एको पुरिसो येन देवदत्तो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा देवदत्तं^{१५}
एतदवोच—“नाहं, भन्ते, सक्कोमि त भगवन्तं जीविता वोरोपेतु, महिद्धिको सो भगवा,
महानुभावो” ति । “अलं, आवुसो, मा खो त्वं समणं गोतमं जीविता वोरोपेसि । अहमेव
समणं गोतमं जीविता वोरोपेस्सामी” ति ।

§ ७. लोहितुप्पादकम्मं

१२. तेन खो पन समयेन भगवा गिज्झकूटस्स पब्बतस्स छायायं^१ चङ्कमति । अथ खो
देवदत्तो गिज्झकूट पब्बत अभिरुहित्वा^२ महति^३ सिलं पविज्झि—इमाय समण गोतमं जीविता^{२०}
वोरोपेस्सामी ति । द्वे पब्बतकूटा समागन्त्वा तं सिलं सम्पटिच्छिसु । ततो पपटिका^४ उप्पत्तित्वा
भगवतो पादे रुहिरं उप्पादेसि । अथ खो भगवा उद्ध उल्लोकेत्वा^५ देवदत्तं एतदवोच—“बहुं
तया, मोघपुरिस, अपुञ्ज पसुतं, यं त्वं दुद्धचित्तो वधकचित्तो तथागतस्स रुहिरं उप्पादेसी”
ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“इदं, भिक्खवे, देवदत्तेन पठमं आनन्तरियं
कम्मं उपचित्तं, यं दुद्धचित्तेन वधकचित्तेन तथागतस्स रुहिरं उप्पादित्तं” ति ।^{२५}

B. 354

१ अहसासुं-म० । २. गच्छथ-स्या० । ३ 'अथ खो भगवा०००अञ्जेन मग्गेन उच्योजेसि' इति
पाठो स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ४ पच्छायायं-रो०, पच्छायाय-सी० । ५. अभिरुहित्वा-रो०,
अभिरुहित्वा-स्या०; आरुहित्वा-म० । ६ महन्तं-रो० । ७. पपटिका-सी०, स्या० । ८. ओलो-
केत्वा-सी० । ९. आनन्तरिककम्मं-रो०, अनन्तरिककम्मं-स्या०, आनन्तरियकम्म-सी० ।

R 194

अस्सोमुं खो भिक्खू—“देवदत्तेन किर भगवतो वधो पयुत्तो” ति । ते च^१ भिक्खू भगवतो विहारस्स परितो परितो चङ्कमन्ति उच्चासद्दा महासद्दा सज्झायसद्दं, भगवतो रक्खावरणगुत्तिया । अस्सोसि खो भगवा उच्चासद्द महासद्द सज्झायसद्दं । सुत्वान आयस्सन्त आनन्द आमन्तेसि—“किञ्चु खो सो, आनन्द, उच्चासद्दो महासद्दो सज्झायसद्दो” ति^२ 5 “अस्सोसु खो, भन्ते, भिक्खू—‘देवदत्तेन किर भगवतो वधो पयुत्तो’ ति । ते च, भन्ते, भिक्खू भगवतो विहारस्स परितो परितो चङ्कमन्ति उच्चासद्दा महासद्दा सज्झायं करोन्ता, भगवतो रक्खावरणगुत्तिया । सो एसो, भगवा, उच्चासद्दो महासद्दो सज्झायसद्दो” ति । “तेन हानन्द, मम वचनेन ते भिक्खू आमन्तेहि—सत्था आयस्सन्ते आमन्तेती” ति । “एव भन्ते” ति खो आयस्सा आनन्दो भगवतो पटिस्सुत्वा येन ते भिक्खू तेनुपसङ्कमि, उपसङ्क- 10 मित्वा ते भिक्खू एतदवोच—“सत्था आयस्सन्ते आमन्तेती” ति । “एवमावुसो” ति खो ते भिक्खू आयस्सतो आनन्दस्स पटिस्सुत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्ता एकमन्त निसीदिसु । एकमन्त निसिञ्चे खो ते भिक्खू भगवा एतदवोच—

B 355

“अट्ठानमेत, भिक्खवे, अनवकासो, यं परूपक्कमेन^३ तथागत जीविता वोरोपेय्य । अनुपक्कमेन^४, भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ति ।

15

“पञ्चिमे, भिक्खवे, सत्थारो सन्तो सविज्जमाना लोकरिंस्स । कतमे पञ्च ?

(१) “इध, भिक्खवे, एकच्चो सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही’, ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे सीलं परियोदातं असङ्किलिद्धं’ ति । तमेन सावका एवं जानन्ति— ‘अयं खो भवं सत्था अपरिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही,’ ति पटिजानाति ‘परिसुद्ध मे सीलं परियोदातं असङ्किलिद्धं’ ति । मय चेव खो पन गिहीन आरोचेय्याम, नास्सस्स 20 मनापं । यं खो पनस्स अमनापं, कथं न मयं तेन^१ समुदाचरेय्याम^२ सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेण—य तुमो करिस्सति, तुमो व तेन पञ्चायिस्सती’ ति । एवरूपं खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका सीलतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि सीलतो रक्ख पञ्चासीसति^३ ।

(२) “पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धा- 25 जीवोम्ही’ ति पटिजानाति पे०... एवरूपं खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका आजीवतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि आजीवतो रक्ख पञ्चासीसति ।

(३) “पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धधम्मदेसनो समानो ‘परिसुद्ध- धम्मदेसनोम्ही’ ति पटिजानाति पे० एवरूप खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति; एवरूपो च पन सत्था सावकेहि धम्मदेसनतो रक्खं पञ्चासीसति ।

१. तेध-रो० । २. यो-स्या०, रो० । ३. परूपक्कमेन-स्या० । ४ न परूपक्कमेन-स्या० ।

(४) “पुन च परं भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धवेय्याकरणो समानो परिसुद्ध-वेय्याकरणोम्ही’ ति पटिजानाति०० पे० एवरूप खो, भिक्खवे, सत्थारं सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि वेय्याकरणतो रक्ख पच्चासीसति ।

(५) “पुन च परं, भिक्खवे, इधेकच्चो सत्था अपरिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही’, ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सन परियोदात असङ्किलिट्ठं’ ति ।⁵ तमेन सावका एव जानन्ति — ‘अय खो भव सत्था अपरिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही’, ति पटिजानाति ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सन परियोदात असङ्किलिट्ठं’ ति । मय चेव खो पन गिहीन आरोचेय्याम, नास्समस मनापं । य खो पनमस अमनाप, कथ न मयं तेन समुदाचरेय्याम ? सम्मन्नति खो पन चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारेन — य तुमो करिम्सति, तुमो व तेन पञ्जायिस्सती’ ति । एवरूपं खो पन, भिक्खवे,¹⁰ सत्थारं सावका जाणदस्सनतो रक्खन्ति, एवरूपो च पन सत्था सावकेहि जाणदस्सनतो रक्ख पच्चासीसति । इमे खो, भिक्खवे, पञ्च सत्थारो सन्तो सविज्जमाना लोकस्सि ।

“अह खो पन, भिक्खवे, परिसुद्धसीलो समानो ‘परिसुद्धसीलोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्ध मे सील परियोदात असङ्किलिट्ठं’ ति । न च म सावका सीलतो रक्खन्ति, न चाह सावकेहि सीलतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धाजीवो समानो ‘परिसुद्धाजीवोम्ही,’ ति पटि-¹⁵ जानामि ‘परिसुद्धो मे आजीवो परियोदातो असङ्किलिट्ठो’ ति । न च म सावका आजीवतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि आजीवतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धधम्मदेसनो समानो ‘परिसुद्धधम्मदेसनोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धा मे धम्मदेसना परियोदाता असङ्किलिट्ठा’ ति । न च म सावका धम्मदेसनतो रक्खन्ति, न चाह सावकेहि धम्मदेसनतो रक्खं पच्चासीसामि । परिसुद्धवेय्याकरणो समानो ‘परिसुद्धवेय्याकरणोम्ही,’ ति पटिजानामि²⁰ ‘परिसुद्धं मे वेय्याकरणं परियोदात असङ्किलिट्ठं’ ति । न च म सावका वेय्याकरणतो रक्खन्ति, न चाह सावकेहि वेय्याकरणतो रक्ख पच्चासीसामि । परिसुद्धजाणदस्सनो समानो ‘परिसुद्धजाणदस्सनोम्ही,’ ति पटिजानामि ‘परिसुद्धं मे जाणदस्सनं परियोदात असङ्किलिट्ठं’ ति । न च म सावका जाणदस्सनतो रक्खन्ति, न चाहं सावकेहि जाणदस्सनतो रक्खं पच्चासीसामि ।

B 336

“अट्टानमेत, भिक्खवे, अनवकासो, य¹ परूपक्कमेन तथागत जीविता वोरोपेय्य ।²⁵ अनुपक्कमेन¹, भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ति । गच्छथ तुम्हे, भिक्खवे, यथाविहारं । अरक्खिया, भिक्खवे, तथागता” ति ।

§ ८. नाळागिरिपेसनं

१३. तेन खो पन समयेन राजगहे नाळागिरि^१ नाम हत्थी चण्डो होति, मनुस्स-
घातको । अथ खो देवदत्तो राजगह^२ पविसित्वा हत्थिसालं गन्त्वा हत्थिमण्डे एतदवोच-
“मय खो, भणे, राजजातका नाम पटिवला नीचट्टानिय उच्चट्टाने ठपेतुं, भत्त पि वेतन पि
वड्ढुपेतुं । तेन हि, भणे, यदा समणो गोतमो इम रच्छं पटिपन्नो होति, तदा इमं नाळागिरि
५ हत्थि मुञ्चेत्वा^३ इम रच्छं पटिपादेथा” ति । “एव भन्ते” ति खो ते हत्थिमण्डा देवदत्तस्स
R. 195 पच्चस्सोसु । अथ खो भगवा पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय सम्बहुलेहि भिक्खूहि
सद्धि राजगहं पिण्डाय पाविसि । अथ खो भगवा तं रच्छं पटिपज्जि । अहसासु^४ खो ते
हत्थिमण्डा भगवन्तं तं रच्छं पटिपन्न । दिस्वान नाळागिरिं हत्थि मुञ्चित्वा तं रच्छं
पटिपादेसुं । अहसा खो नाळागिरि हत्थी भगवन्तं दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान सोण्डं
10 उस्सापेत्वा पहट्टकण्णवालो येन भगवा तेन अभिधावि । अहसासु खो ते भिक्खू नाळागिरि
हत्थि दूरतो व आगच्छन्तं । दिस्वान भगवन्त एतदवोचु-“अय, भन्ते, नाळागिरि हत्थी
चण्डो मनुस्सघातको इम रच्छं पटिपन्नो । पटिक्कमतु, भन्ते, भगवा, पटिक्कमतु सुगतो” ति ।
“आगच्छथ, भिक्खवे, मा भायित्थ । अट्टानमेत, भिक्खवे, अनवकासो, यं^५ परूपक्कमेन
तथागतं जीविता वोरपेय्य । अनुपक्कमेन, भिक्खवे, तथागता परिनिब्बायन्ती” ति । दुतिय
15 पि खो ते भिक्खू · पे००० ततिय पि खो ते भिक्खू भगवन्तं एतदवोचुं-“अय, भन्ते,
नाळागिरि हत्थी चण्डो मनुस्सघातको इम रच्छं पटिपन्नो । पटिक्कमतु, भन्ते, भगवा,
B 357 पटिक्कमतु सुगतो” ति । “आगच्छथ, भिक्खवे, मा भायित्थ । अट्टानमेत, भिक्खवे, अनव-
कासो, यं परूपक्कमेन तथागतं जीविता वोरपेय्य । अनुपक्कमेन, भिक्खवे, तथागता
परिनिब्बायन्ती” ति ।
- 20 तेन खो पन समयेन मनुस्सा पासादेसु पि हम्मियेसु पि छदनेसु पि आरूह्हा^६
अच्छन्ति । तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्धा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो, ते एवमाहसु-“अभिरूपो
वत्त, भो, महासमणो^७ नागेन विहेठीयिस्सती” ति । ये पन ते मनुस्सा सद्धा पसन्ना
पण्डिता बुद्धिमन्तो, ते एवमाहंसु-“नचिरस्स^८ वत्त, भो, नागो नागेन सज्जामेस्सती” ति ।
अथ खो भगवा नाळागिरि हत्थि मेत्तेन चित्तेन फरि । अथ खो नाळागिरि हत्थी भगवतो^९
25 मेत्तेन चित्तेन फुट्टो सोण्ड ओरोपेत्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवतो पुरतो
अट्टासि । अथ खो भगवा दक्खिणेन हत्थेन नाळागिरिस्स हत्थिस्स कुम्भं परामसन्तो
नाळागिरिं हत्थि गाथाहि अज्झमासि-—

१ नाळागिरि-सी०, रो० । २ राजगहक-म० । ३ मुञ्चित्वा-सी०, स्या०, रो० । ४ अहससु-
स्या० । ५ चण्डो फरसो-स्या० । ६ यो-स्या०, रो० । ७ आरूह्हा-सी०, स्या०, रो० । ८ गोतमो
महासमणो-स्या० । ९ विहेठीयिस्सती-स्या०, रो०; विहेठीयिस्सति-सी० । १० चिरस्स-सी०, रो० ।
११. भगवता-सी० ।

“मा कुञ्जर नागमासदो दुक्ख हि कुञ्जर नागमासदो ।
न हि नागहतस्स कुञ्जर सुगति होति दतो परं यतो ॥
“मा च मदो मा च पमादो न हि पमत्ता सुगति वजन्ति ते’ ।
त्वं येव’ तथा करिस्ससि येन त्व सुगति गमिम्मसी” ति ॥

अथ खो नाळागिरि हत्थी सोग्ढाय भगवतो पादपसूनि गहेत्वा उपरिसुद्धनि 5
आकिरित्वा पटिकुटितो पटिसक्कि, याव भगवन्त अद्वक्खि’ । अथ खो नाळागिरि हत्थी
हत्थिसाल गन्त्वा सके ठाने अट्टासि । तथा दन्तो च पन नाळागिरि हत्थी अहोसि । तेन
खो पन समयेन मनुस्सा इम गाथ गायन्ति —

R. 106

“दण्डेनेके दमयन्ति अड्डुसेहि कसाहि च ।
अदण्डेन असत्थेन नागो दन्तो महैसिना” ति ॥

10

मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति’ विपाचेन्ति — “याव पापो अय देवदत्तो,
अलक्खिको, यत्र हि नाम समणस्स गोतमस्स एव महिद्धिकस्स’ एवं महानुभावस्स वधाय
परक्कमिस्सती” ति । देवदत्तस्स लभसक्कारो परिहायि । भगवतो च लभसक्कारो अभिवद्धि ।

§ ९. पञ्चवत्थुयाचनकथा

१४. तेन खो पन समयेन देवदत्तो परिहीनलभसक्कारो’ सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा
विञ्जापेत्वा भुञ्जति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम समणा 15
सक्यपुत्तिया कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सन्ति ! कस्स सम्पन्नं न मनाप, कस्स-
सादु न रुच्चती” ति ! असोसु खो भिक्खू तेस मनुस्सानं उज्झायन्तानं खिय्यन्तानं
विपाचेन्तान । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते
उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — कथ हि नाम देवदत्तो सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा
विञ्जापेत्वा भुञ्जिस्सती” ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्सि 20
निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा देवदत्त पटिपुच्छि — “सच्च किर त्वं,
देवदत्त, सपरिसो कुलेसु विञ्जापेत्वा विञ्जापेत्वा भुञ्जसी” ति 2 “सच्चं भगवा” ति ।
विगरहि बुद्धो भगवा० पे०...विगरहित्वा ०पे० धम्मि कथं कत्वा भिक्खू
आमन्तेसि — “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून् कुलेसु तिकभोजनं पञ्जापेस्सामि तयो अत्थवसे
पटिच्च — दुम्मङ्कनं पुगलान निग्गहाय, पेसलान भिक्खून् फासुविहाराय, मा पापिच्छा” 25
पक्खं निस्साय सङ्घं भिन्देय्युं ति, कुलानुद्धार्य च । गणभोजने यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

B. 358

१ सी० पोत्यके नत्थि । २. तेन त्वञ्जेव-सी० । ३. अदक्खि-स्या० । ४. खीयन्ति-सी०,
स्या०, रो० । ५. एवंमहिद्धिकस्स-म०, स्या० । ६. परिहीनलभसक्कारो-रो० । ७. भिक्खू पापिच्छा-
स्या० । ८. कुलानुद्धार्य-सी०, कुलानुद्धार्य-स्या० ।

अथ खो देवदत्तो येन कोकालिको कटमोदकतिस्सको^१ खण्डदेविया पुत्तो समुद्दत्तो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा कोकालिक कटमोदकतिस्सकं खण्डदेविया पुत्तं समुद्दत्त एतदवोच—“एथ, मय, आवुसो, समणस्स गोतमस्स सङ्गभेद करिस्साम चक्कभेदं” ति । एवं वुत्ते कोकालिको देवदत्त एतदवोच—“समणो खो, आवुसो, गोतमो महिद्धिको 5 महानुभावो । कथं मयं समणस्स गोतमस्स सङ्गभेद करिस्साम चक्कभेदं” ति १ “एथ, मय, आवुसो, समण गोतमं उपसङ्गमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिस्साम—‘भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स^२ वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया^३ सल्लेखाय^४ धुतताय^५ पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय सवत्तन्ति । साधु, भन्ते, 10 भिक्खू यावजीवं आरञ्जिका^६ अस्सु, यो गामन्त ओसरेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीव पिण्डपातिका अस्सु, यो निमन्तन सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीव पंसुकूलिका अस्सु, यो गहपतिचीवर सादियेय्य, वज्जं न फुसेय्य । यावजीव रुक्खमूलिका अस्सु, यो छन्न उपगच्छेय्य, वज्जं न फुसेय्य । यावजीव मच्छमसं न खादेय्युं, यो मच्छमसं खोदय्य, वज्जं न फुसेय्या’ ति । इमानि पञ्च वत्थूनि^७ समणो गोतमो नानुजानिस्सति । ते च मय 15 इमेहि पञ्चहि वत्थूहि जन सञ्जापेस्सामा” ति । “सक्का खो, आवुसो, इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समणस्स गोतमस्स सङ्गभेदो कातुं चक्कभेदो । ल्खप्पसन्ना^८ हि, आवुसो, मनुस्सा” ति ।

अथ खो देवदत्तो सपरिसो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो देवदत्तो भगवन्त एतदवोच— “भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स 20 अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया सल्लेखाय धुतताय पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय संवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीवं आरञ्जिका अस्सु, यो गामन्तं ओसरेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं पिण्डपातिका अस्सु, यो निमन्तनं सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं पंसुकूलिका अस्सु, यो गहपतिचीवरं सादियेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीवं रुक्खमूलिका 25 अस्सु; यो छन्नं उपगच्छेय्य, वज्जं नं फुसेय्य । यावजीव मच्छमंसं न खादेय्युं, यो मच्छमंसं खादेय्य, वज्जं नं फुसेय्या” ति । “अल, देवदत्त । यो इच्छति, आरञ्जिको होतु, यो इच्छति, गामन्ते विहरतु । यो इच्छति, पिण्डपातिको होतु, यो इच्छति, निमन्तनं सादियतु । यो इच्छति, पंसुकूलिको होतु, यो इच्छति, गहपतिचीवरं सादियतु । अट्टमासे खो मया, देवदत्त, रुक्खमूलसेनासनं अनुञ्जातं, तिकोटिपरिसुद्धं मच्छमंसं—

१ कटमोरकतिस्सको—स्या०, रो०, कटमोरतिस्सको—सी० । २. विरियारम्भस्स—म० । ३. सन्तुट्ठिताय—सी०, सन्तुट्ठताय—स्या० । ४. सल्लेखाय—सी० । ५. धुतताय—सी०, धूताय—स्या० । ६. आरञ्जिका—स्या०, रो० । ७. ‘पञ्च वत्थूनि’ इति पाठो सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ८. ल्खप्पसन्ना—सी० ।

अदिद्ध, अस्सुत', अपरिसङ्कितं" ति । अथ खो देवदत्तो—न भगवा इमानि पञ्च वत्थूनि अनुजानाती ति—हट्ठो उदग्गो सपरिसो उट्ठायाम्ना भगवन्त अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि ।

अथ खो देवदत्तो सपरिसो राजगह पविसित्ता पञ्चहि वत्थूहि जन मञ्जापेसि—
“मय, आवुसो, समण गोतम उपमङ्कमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिम्हा” —“भगवा, भन्ते, 5 B 360
अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्म पे० विरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च
वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय पे० विरियारम्भाय सवत्तन्ति । साधु, भन्ते,
भिकखू यावजीव आग्ञ्जिका अस्सु, यो गामन्त ओमरेय्य, वज्ज न फुसेय्य पे०...
यावजीव मच्छमस न खादेय्यु, यो मच्छमस खादेय्य, वज्ज नं फुसेय्या' ति । इमानि पञ्च
वत्थूनि समणो गोतमो नानुजानाति । ते च मय ट्ठमेहि पञ्चहि वत्थूहि समादाय वत्तामा” ति । 10

तत्थ ये ते मनुस्सा अस्सद्धा अप्पसन्ना दुब्बुद्धिनो, ते एवमाहसु—“इमे खो
समणा सक्यपुत्तिया धुता^१ सल्लेखवुत्तिनो । समणो पन गोतमो बाहुल्लिको^२ बाहुल्लाय चेतती”
ति । ये पन ते मनुस्सा सद्धा पसन्ना पण्डिता बुद्धिमन्तो, ते उज्जायन्ति खियन्ति विपा- R 193
चेन्ति—“कथं हि नाम देवदत्तो भगवतो सङ्घभेदाय परक्कमिस्सति चक्कभेदाया” ति ।
अस्सोसुं खो भिकखू तेस मनुस्सान उज्जायन्तानं खियन्तानं विपाचेन्तान । ये ते भिकखू¹⁵
अप्पिच्छा...पे० ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम देवदत्तो
सङ्घभेदाय परक्कमिस्सति चक्कभेदाया” ति । अथ खो ते भिकखू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं . पे० . “सच्च किर त्वं, देवदत्त, सङ्घभेदाय परक्कमसि चक्कभेदाया” ति^२
“सच्च भगवा” ति । “अल, देवदत्त । मा ते रुच्चि सङ्घभेदो । गरुको खो, देवदत्त,
सङ्घभेदो । यो खो, देवदत्त, समग्गं सङ्घ मिन्दति, कप्पट्टिकं^३ किब्बिस पसवति, कप्पं²⁰
निरयम्हि पच्चति । यो च खो, देवदत्त, भिन्नं सङ्घ समग्ग करोति, ब्रह्मपुञ्जं^४ पसवति, कप्प
सग्गम्हि मोदति । अल, देवदत्त । मा ते रुच्चि सङ्घभेदो । गरुको खो, देवदत्त, सङ्घभेदो” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो पुब्बण्हसमय निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय राजगहं
पिण्डाय पाविसि । अहसा खो देवदत्तो आयस्सन्त आनन्द राजगहे पिण्डाय चरन्तं ।
दिस्वान येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्त आनन्दं एतदवोच—25
“अज्जतग्गेदानाहं, आवुसो आनन्द, अज्जत्रेव भगवता, अज्जत्रेव भिक्खुसङ्घा, उपोसथं
करिस्सामि सङ्घकम्मं करिस्सामी” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो राजगहे पिण्डाय चरित्वा पच्छाभत्त पिण्डपातपटिकन्तो^५
येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं B 361

१ असुतं-सी०, रो० । २ याचिम्हा-सी० । ३ धूता-स्या० । ४ बाहुल्लिको-सी० ।
५ कप्पट्टिकं-स्या० । ६ ब्रह्मं पुञ्जं-सी० । ७. पिण्डपातपटिकन्तो-सी०, स्या०, रो० ।

निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच — “इधाहं, भन्ते, पुब्बण्हसमयं निवासेत्वा पत्तचीवरमादाय राजगह पिण्डाय पाविसि । अद्दसा खो मं, भन्ते, देवदत्तो राजगहे पिण्डाय चरन्त । दिस्वान येनाह तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा म एतदवोच — ‘अज्जतग्गेदानाह, आवुसो आनन्द, अज्जत्रेव भगवता, अज्जत्रेव भिक्खुसङ्घा, उपोसथं करिस्सामि सङ्घकम्मं करिस्सामी’ ति । अज्जतग्गे, भन्ते, देवदत्तो सङ्घ भिन्दिस्सती” ति । अथ खो भगवा एतमत्थ विदित्वा तायं वेलाय इमं उदान उदानेसि —

“सुकरं साधुना साधु^१ साधु^२ पापेन दुक्करं ।
पापं पापेन सुकरं पापपरियेहि दुक्करं” ति ॥

दुतियभाणवारं निट्ठितं^३ ।

§ १०. सङ्घभेदकथा

R. 199

१५ अथ खो देवदत्तो तदहुपोसथे उट्ठायासना सलाकं गाहेसि — “मयं, आवुसो, 10 समणं गोतमं उपसङ्कमित्वा पञ्च वत्थूनि याचिम्हा — ‘भगवा, भन्ते, अनेकपरियायेन अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णवादी । इमानि, भन्ते, पञ्च वत्थूनि अनेकपरियायेन अप्पिच्छताय सन्तुट्ठिया सल्लेखाय धुतताय पासादिकताय अपचयाय विरियारम्भाय सवत्तन्ति । साधु, भन्ते, भिक्खू यावजीवं आरब्बिका^४ अस्सु, यो गामन्तं ओसरेय्य, वज्जं नं फुसेय्य...पे०... यावजीवं मच्छमंसं न खादेय्युं, 15 यो मच्छमंसं खादेय्य, वज्जं नं फुसेय्या’ ति । इमानि पञ्च वत्थूनि समणो गोतमो नानु-जानाति । ते च मय इमेहि पञ्चहि वत्थूहि समादाय वत्ताम । यस्सायस्सतो इमानि पञ्च वत्थूनि खमन्ति, सो सलाकं गण्हात्^५” ति ।

B. 382

तेन खो पन समयेन वेसालिका वज्जिपुत्तका पञ्चमत्तानि भिक्खुसतानि नवका चैव 20 हौन्ति अप्पकतञ्जुनो^६ च । ते — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासन’ ति — सलाकं 20 गर्णहसु । अथ खो देवदत्तो सङ्घं भिन्दित्वा पञ्चमत्तानि भिक्खुसतानि आदाय येन गयासीसं तेन पक्कामि । अथ खो सारिपुत्तमोगाल्लाना येन भगवा तेनुपसङ्कमिंसु, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदिंसु । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवन्तं एतदवोच — “देवदत्तो, भन्ते, सङ्घं भिन्दित्वा पञ्चमत्तानि भिक्खुसतानि आदाय येन गयासीसं तेन पक्कन्तो” ति । “न” हि नाम तुम्हाकं, सारिपुत्ता, तेसु नवकेसु भिक्खूसु 25 कारुञ्जं पि भविस्सति ? गच्छथ तुम्हे, सारिपुत्ता, पुरा ते भिक्खू अनयव्यसर्न^७ आपज्जन्ती”

१. अज्ज-सी०, स्या०, रो० । २. साधुं-रो०, म० । ३. भाणवारं निट्ठितं दुतियं-सी०, रो०, दुतियभाणवारो निट्ठितो-म० । ४. आरब्बिका-स्या०, रो० । ५. गण्हात्-सी०, रो० । ६. अपकतञ्जुनो-सी०, रो० । ७. ननु-स्या० । ८. अनयव्यसर्न-स्या०, म० ।

ति । “एवं भन्ते” ति खो सारिपुत्तमोग्गल्लाना भगवतो पटिस्सुत्वा उट्ठायासना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा येन गयासीस तेन पक्कमिमु^१ ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु भगवतो अविदूरे^२ रोदमानो ठितो होति^३ । अथ खो भगवा त भिक्खुं एतदवोच—“किम्म त्व, भिक्खु, रोदसी” ति^४ ? “ये पि ते, भन्ते, भगवतो अग्गासावका सारिपुत्तमोग्गल्लाना ते पि देवदत्तस्स सन्तिके गच्छन्ति देवदत्तस्स^५ धम्म रोचेन्ता” ति । “अट्टानमेत, भिक्खु, अनवकासो, यं सारिपुत्तमोग्गल्लाना देवदत्तस्स धम्म रोचेय्यु, अपि च ते गता भिक्खून् सञ्जत्तिया^६” ति ।

१६. तेन खो पन समयेन देवदत्तो महतिया परिसाय परिवुतो धम्मं देसेन्तो निसिन्नो होति । अइसा खो देवदत्तो सारिपुत्तमोग्गल्लाने दूरतो व आगच्छन्ते । दिस्वान भिक्खू आमन्तेसि—“पस्सथ, भिक्खवे, याव स्वाक्खातो मया धम्मो, ये पि ते समणस्स गोतमस्स^७ अग्गासावका सारिपुत्तमोग्गल्लाना ते पि मम सन्तिके आगच्छन्ति । मम धम्म रोचेन्ता” ति । एव वुत्ते क्रोकालिको देवदत्त एतदवोच—“भा, आवुसो देवदत्त, सारिपुत्तमोग्गल्लाने^८ विस्ससि^९ । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गल्लाना, पापिकानं इच्छानं वस गता” ति । “अल, आवुसो । स्वागत तेसं यतो मे धम्मं रोचेन्ति” ।

R 200

अथ खो देवदत्तो आयस्सन्तं सारिपुत्तं उपट्ठासनेन निमन्तेसि—“एहावुसो सारिपुत्त,^{१५} इध निसीदाही” ति । “अलं आवुसो” ति खो आयस्सा सारिपुत्तो अञ्जतरं आसन गहेत्वा एकमन्तं निसीदि । आयस्सा पि खो महामोग्गल्लानो अञ्जतरं आसनं गहेत्वा एकमन्तं निसीदि । अथ खो देवदत्तो बहुदेव रत्ति भिक्खू धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा सम्पहसेत्वा आयस्सन्त सारिपुत्त अञ्जेसि—“विगतथीनमिद्धो^{१६} खो, आवुसो सारिपुत्त, भिक्खुसङ्घो । पटिभातु तं, आवुसो सारिपुत्त, भिक्खून् धम्मी कथा, पिट्ठि मे^{१७} आगिलायति, तमह आयमिस्सामी” ति । “एवमावुसो” ति खो आयस्सा सारिपुत्तो देवदत्तस्स पच्चस्सोसि । अथ खो देवदत्तो चतुग्गुणं सङ्घाटिं पञ्जापेत्वा दक्खिणेन पस्सेन सेय्य कप्पेसि । तस्स किलमन्तस्स^{१८} मुट्ठस्सतिस्स असम्पजानस्स मुहुत्तकेनेव^{१९} निद्दा^{२०} ओक्कमि ।

B. 363

अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो आदेसनापाटिहारियानुसासनिया भिक्खू धम्मिया कथाय ओवदि अनुसासि । आयस्सा महामोग्गल्लानो इद्धिपाटिहारियानुसासनिया भिक्खू धम्मिया^{२५} कथाय ओवदि अनुसासि । अथ खो तेस भिक्खून् आयस्सता सारिपुत्तेन आदेसनापाटिहारियानुसासनिया आयस्सता च महामोग्गल्लानेन इद्धिपाटिहारियानुसासनिया ओवदियमानानं अनुसासियमानानं विरजं वीतमलं धम्मचक्खुं उदपादि—य किञ्चि समुदयधम्मं, सब्ब तं निरोधधम्मं ति ।

१ तेनुपसङ्कमिडु—स्या०, रो०, म० । २-२. अविदूरे ठितो रोदितो होति—स्या० । ३. भिक्खु-सञ्जत्तिया—सी० । ४ सारिपुत्तमोग्गल्लानेहि—स्या० । ५. विस्सासि—म०, स्या०, रो० । ६. विगतथिन-मिद्धो—सी०, म० । ७. किलन्तस्स—स्या०, रो०, सी० पोत्यके नत्थि । ८. मुहुत्तेनेव—सी० । ९. निद्दं—स्या० ।

अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो भिक्खू आमन्तेसि—“गच्छाम मय, आवुसो, भगवतो सन्तिके । यो तस्स भगवतो धम्म रोचेति^१ सो आगच्छतू” ति । अथ खो सारिपुत्त-मोग्गलाना तानि पञ्च भिक्खुसतानि आदाय येन वेळ्खन तेनुपसङ्गमिसु । अथ खो कोकालिको देवदत्त उट्ठापेसि—“उट्ठेहि, आवुसो देवदत्त, नीता ते भिक्खू सारिपुत्तमोग्गलानेहि । ननु^२ त्वं, आवुसो देवदत्त, मया वुत्तो—‘मा, आवुसो देवदत्त, सारिपुत्तमोग्गलाने’ विस्ससि । पापिच्छा सारिपुत्तमोग्गलाना, पापिकान इच्छान वस गता’” ति^३ अथ खो देवदत्तस्स तथेव उण्ह लोहितं मुखतो उग्गञ्छि ।

अथ खो सारिपुत्तमोग्गलाना येन भगवा तेनुपसङ्गमिसु, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं
R 201 अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदिसु । एकमन्त निसिञ्चो खो आयस्सा सारिपुत्तो भगवन्त
B 364 10 एतदवोच—“साधु, भन्ते, भेदकानुवत्तका भिक्खू पुन उपसम्पज्जेय्युं” ति । “अल, सारिपुत्त ।
मा ते रुच्चि भेदकानुवत्तकान भिक्खून् पुन उपसम्पदा । तेन हि त्व, सारिपुत्त, भेदकानुवत्तके
भिक्खू थुल्लच्चय देसापेहि । कथ पन ते, सारिपुत्त, देवदत्तो पटिपज्जी” ति^४ “यथेव,
भन्ते, भगवा बहुदेव रत्ति भिक्खू धम्मिया कथाय सन्दस्सेत्वा समादपेत्वा समुत्तेजेत्वा
सम्पहंसेत्वा म अज्जेसति^५—‘विगतथीनमिद्धो खो, सारिपुत्त, भिक्खुसङ्घो, पटिभातु त,
15 सारिपुत्त, भिक्खून् धम्मी कथा, पिट्ठि मे आगिलायति, तमह आयमिस्सामी’ ति, एवमेव
खो, भन्ते, देवदत्तो पटिपज्जी” ति ।

१७. अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि—“भूतपुब्बं, भिक्खवे, अरञ्जायतने महासरसी । तं नागा उपनिस्साय विहरिसु । ते त सरसि ओगाहेत्वा, सोण्डाय मिस-
मुळालं^६ अब्बुहित्वा,^७ सुविक्खालित विक्खालेत्वा, अकद्दमं सङ्गादित्वा, अज्झोहरन्ति । तेस
20 तं वण्णाय च्चैव होति, बलाय च । न च ततोनिदानं मरणं वा निगच्छन्ति, मरणमत्तं वा
दुक्खं । तेसयेव खो पन, भिक्खवे, महानागान अनुसिक्खमाना तरुणा^८ भिक्कच्छापा^९ । ते
तं सरसि ओगाहेत्वा, सोण्डाय मिसमुळालं अब्बुहित्वा, न सुविक्खालित विक्खालेत्वा,^{१०}
सकद्दम सङ्गादित्वा, अज्झोहरन्ति । तेस तं नेव वण्णाय होति, न बलाय । ततोनिदानं च
मरणं वा निगच्छन्ति, मरणमत्तं वा दुक्खं । एवमेव खो, भिक्खवे, देवदत्तो ममानुकुब्ब
25 कपणो मरिस्सती ति ।

“महावराहस्स महि विकुब्बतो

मिसं घसानस्स^१ नदीसु जग्गतो ।

१. रोचेसि-म० । २. मोग्गलानेहि-स्या० । ३. अज्जेसि-स्या० । ४. मिसमुळालं-स्या० ।
५. अब्बुहित्वा-स्या०, अब्बाहित्वा-रो०, अब्बाहेत्वा-सी० । ६-६. तरुणा नागा भिक्कच्छापा-स्या०,
तरुणका भिक्कच्छापा-रो०, तरुणा भिक्कच्छापा-सी० । ७. विक्खालित्वा-म० । ८. मिस-स्या० ।
९. कपणो मरिस्सती-रो० ।

भिङ्को व पङ्कं अभिभक्खयित्वा

ममानुकुब्बं कपणो मरिस्मती ति ॥

१८ “अट्टहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु दूतेय्यं गन्तुमरहति । कतमेहि अट्टहि ? इध, भिक्खवे, भिक्खु सोता च होति, सावेता च, उग्गहेता च, धारेता च, विञ्जाता च, विञ्जापेता च, कुसलो च सहितामहितस्स, नो च कल्लहकारको – इमेहि खो,⁵ भिक्खवे, अट्टहङ्गेहि समन्नागतो भिक्खु दूतेय्यं गन्तुमरहति ।

“अट्टहि, भिक्खवे, अङ्गेहि समन्नागतो सारिपुत्तो दूतेय्यं गन्तुमरहति । कतमेहि अट्टहि ? इध, भिक्खवे, सारिपुत्तो सोता च होति, सावेता च, उग्गहेता च, धारेता च, विञ्जाता च, विञ्जापेता च, कुसलो च सहितामहितस्स, नो च कल्लहकारको – इमेहि खो, भिक्खवे, अट्टहङ्गेहि समन्नागतो सारिपुत्तो दूतेय्यं गन्तुमरहती ति ।

B 36

P 20.

10

“द्यो वे न व्यथति’ पत्वा परिस उग्गवादिनि ।

न च हापेति वचन न च छादेति सासनं ॥

“असन्दिद्धो च अक्खाति पुच्छितो च न^१ कुप्पति ।

स वे तादिसको भिक्खु दूतेय्यं गन्तुमरहती ति ॥

१९. “अट्टहि, भिक्खवे, असद्धम्मेहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपा-¹⁵ यिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो । कतमेहि अट्टहि ? लाभेन, भिक्खवे, अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो, अलाभेन, भिक्खवे पे० यसेन, भिक्खवे पे० अयसेन, भिक्खवे पे० सक्कारेन, भिक्खवे पे० असक्कारेन, भिक्खवे पे० पापिच्छताय, भिक्खवे पे० पापमित्ताय भिक्खवे, अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो –²⁰ इमेहि खो, भिक्खवे, अट्टहि असद्धम्मेहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो ।

२०. “साधु, भिक्खवे, भिक्खु उप्पन्नं लाभं अभिमुय्यं अभिमुय्यं विहरेय्यं, उप्पन्नं अलाभं पे० उप्पन्नं यसं उप्पन्नं अयसं उप्पन्नं सक्कारं उप्पन्नं असक्कारं उप्पन्नं पापिच्छतं उप्पन्नं पापमित्तं अभिमुय्यं अभिमुय्यं विहरेय्यं । कथं²⁵ च^३, भिक्खवे, भिक्खु अत्थवसं पटिच्च उप्पन्नं लाभं अभिमुय्यं अभिमुय्यं विहरेय्यं, उप्पन्नं अलाभं उप्पन्नं यसं उप्पन्नं अयसं उप्पन्नं सक्कारं उप्पन्नं असक्कारं उप्पन्नं पापिच्छतं उप्पन्नं पापमित्तं अभिमुय्यं अभिमुय्यं विहरेय्यं ? यं हिस्स, भिक्खवे, उप्पन्नं लाभं अनभिमुय्यं विहरतो उप्पज्जेय्यु आसवा विघातपरिळाहा, उप्पन्नं लाभं अभिमुय्यं अभिमुय्यं विहरतो एवसं ते आसवा विघातपरिळाहा न होन्ति । यं हिस्स,³⁰

B 36

१ व्याघति-सी०, रो०, व्याघति-स्या० । २. न च-स्या० । ३ किञ्च-सी०, रो०, कच्च-स्या० । ४ अनभिमुय्यं अनभिमुय्यं-सी० ।

भिक्षवे, उप्पन्नं अलाभं० पे०...उप्पन्नं यसं०...उप्पन्नं अयसं०...उप्पन्नं सक्कारं०...उप्पन्नं असक्कारं०...उप्पन्नं पापिच्छत०...उप्पन्नं पापमित्तं अनभिमुय्य विहरतो उप्पज्जेयुं आसवा विघातपरिळाहा, उप्पन्नं पापमित्तं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरतो एवंस ते आसवा विघात-
 परिळाहा न हौन्ति । इदं खो, भिक्षवे, भिक्षु अथवस पटिच्च उप्पन्नं लाभं अभिमुय्य
 5 अभिमुय्य विहरेय्य, उप्पन्नं अलाभं० पे०... उप्पन्नं यसं०...उप्पन्नं अयसं०...उप्पन्नं
 सक्कारं०...उप्पन्नं असक्कारं० उप्पन्नं पापिच्छत०...उप्पन्नं पापमित्तं अभिमुय्य अभिमुय्य
 विहरेय्य । तस्मातिह, भिक्षवे, उप्पन्नं लाभं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरिस्साम, उप्पन्नं
 अलाभं०...पे०...उप्पन्नं यसं० उप्पन्नं अयसं० उप्पन्नं सक्कारं० उप्पन्नं असक्कारं०...
 उप्पन्नं पापिच्छतं० उप्पन्नं पापमित्तं अभिमुय्य अभिमुय्य विहरिस्सामा ति, एवन्दि वो,
 10 भिक्षवे, सिक्खितब्ब ति ।

R 203

२१. “तीहि, भिक्षवे, असद्धम्मेहि अभिभूतो परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको
 नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो । कतमेहि तीहि २ पापिच्छता, पापमित्ता, ओरमत्तकेन
 विसेसाधिगमेन अन्तरा वोसान आपादि - इमेहि खो, भिक्षवे, तीहि असद्धम्मेहि अभिभूतो
 परियादिन्नचित्तो देवदत्तो आपायिको नेरयिको कप्पट्ठो अतेकिच्छो ति ।

15

“मा जालु कोचि लोकस्सि पापिच्छो उदपज्जथ १ ।

तदमिना ३पि जानाथ पापिच्छान यथागति ॥

“पण्डितो ति समञ्जातो भावित्तो ति सम्मतो ।

जलं व यससा अट्ठा देवदत्तो ति मे सुतं ॥

“सो पमाद अनुचिण्णो आसज्ज नं तथागतं ।

20

अवीचिनिरयं पत्तो चतुद्धारं भयानक ॥

“अदुट्ठस्स हि यो दुब्भे ४ पापकम्मं अकुब्बतो ।

तमेव पापं फुसति दुट्ठचित्तं अनादरं ॥

“समुहं विसकुम्भेन यो मञ्जेय्य पदूसितुं ।

न सो तेन पदूसेय्य भेस्सा ५ हि उदधी महा ॥

B. 367 26

“एवमेव ६ तथागतं यो वादेनुपहिसति ७ ।

समगर्तं सन्तचित्तं वादो तम्हि न रूहति ॥

“तादिसं मित्तं कुब्बेथ तं च सेवेथ ८ पण्डितो ।

यस्स मग्गानुगो भिक्षु खयं दुक्खस्स पापुणे” ति ॥

१. इमं-स्या०, रो० । २. उपपज्जथ-स्या० । ३. तदमिना-स्या० । ४. दुब्भो-रो० । ५. भेस्सा-
 रो० । ६. एवमेव-रो० । ७. वादेनुपहिसति-स्या० । ८. समगर्तं-स्या०, सम्मागर्तं-सी०, रो० ।
 ९. सेवेय्य-स्या० ।

§ ११. उपालिपञ्हा

२२. अथ खो आयस्सा उपालि येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा उपालि भगवन्त एतद्वोच — “सङ्घराजि सङ्घराजी ति, भन्ते, वुच्चति । कित्तावता नु खो, भन्ते, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो ? कित्तावता च पन सङ्घराजि चैव होति सङ्घमेदो चा” ति ?

“एकतो, उपालि, एको होति, एकतो द्वे, चतुत्थो अनुस्सावेति,^१ सल्लकं गाहेति —^५ ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एवं पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो ।

“एकतो, उपालि, द्वे होन्ति, एकतो द्वे, पञ्चमो अनुस्सावेति, सल्लकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एवं पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो । 10

“एकतो, उपालि, द्वे होन्ति, एकतो तयो, छट्ठो अनुस्सावेति, सल्लकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एवं पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो ।

“एकतो, उपालि, तयो होन्ति, एकतो तयो, सत्तमो अनुस्सावेति, सल्लकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एवं¹⁵ पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो ।

“एकतो, उपालि, तयो होन्ति, एकतो चत्तारो, अट्ठमो अनुस्सावेति, सल्लकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एवं पि खो, उपालि, सङ्घराजि होति, नो च सङ्घमेदो । R. 204

“एकतो, उपालि, चत्तारो होन्ति, एकतो चत्तारो, नवमो अनुस्सावेति, सल्लकं²⁰ गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । एवं B 368 पि खो, उपालि, सङ्घराजि चैव होति सङ्घमेदो च ।

“नवन्नं वा, उपालि, अतिरेकनवन्नं वा सङ्घराजि चैव होति सङ्घमेदो च ।

“न खो, उपालि, भिक्खुनी सङ्घं भिन्दति, अपि^१ च भेदाय परक्कमति,^१ न रेवमाना सङ्घं भिन्दति, न सामणोरो सङ्घं भिन्दति, न सामणोरी सङ्घं भिन्दति, न²⁵ ष्पासको सङ्घं भिन्दति, न उपासिका सङ्घं भिन्दति, अपि च खो भेदाय परक्कमति । भिक्खु त्तो, उपालि, पकतत्तो, समानसंवासको, समानसीमायं^१ ठितो, सङ्घं भिन्दती” ति ।

१. अनुस्सावेति—सी० । २-२. अपि च भेदाय परक्कमति, अपि च भेदाय परक्कमति—सी० ।

१. समानसीमाय—रो० ।

२३. “सङ्खमेदो सङ्खमेदो ति, भन्ते, वुच्चति । किच्चावता नु खो, भन्ते, सङ्खो भिन्नो होती” ति ?

“इधुपालि, भिक्खू अधम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, अविनयं विनयो ति दीपेन्ति, विनयं अविनयो ति दीपेन्ति, अभासितं अलपित तथागतेन भासितं लपितं 5 तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लपितं तथागतेन अभासित अलपितं तथागतेना ति दीपेन्ति, अनाचिण्णं तथागतेन आचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, आचिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्चत्तं तथागतेन पञ्चत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, पञ्चत्तं तथागतेन अपञ्चत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, अनापत्तिं आपत्ती ति दीपेन्ति, आपत्तिं अनापत्ती ति दीपेन्ति, लहुकं आपत्तिं गरुका आपत्ती ति दीपेन्ति, गरुकं आपत्तिं लहुका 10 आपत्ती ति दीपेन्ति, सावसेसं आपत्तिं अनवसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, अनवसेसं आपत्तिं सावसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, दुद्दुल्लं आपत्तिं अदुद्दुल्ला आपत्ती ति दीपेन्ति, अदुद्दुल्लं आपत्तिं अदुद्दुल्ला आपत्ती ति दीपेन्ति । ते इमेहि अट्टारसहि वत्थूहि अपक्कस्सन्ति,^१ अवपक्कस्सन्ति,^२ आवेणियपोसथं^३ करोन्ति, आवेणियपवारणं करोन्ति, आवेणिसङ्खकम्मं करोन्ति । एच्चावता खो, उपालि, सङ्खो भिन्नो होती” ति ।

२४. “सङ्खसामग्गी सङ्खसामग्गी ति, भन्ते, वुच्चति । किच्चावता नु खो, भन्ते, सङ्खो समग्गो होती” ति ?

“इधुपालि, भिक्खू अधम्मं अधम्मो ति दीपेन्ति, धम्मं धम्मो ति दीपेन्ति, अविनयं अविनयो ति दीपेन्ति, विनयं विनयो ति दीपेन्ति, अभासितं अलपित तथागतेन अभासितं अलपितं तथागतेना ति दीपेन्ति, भासितं लपितं तथागतेन भासितं लपितं तथागतेना ति 20 दीपेन्ति, अनाचिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, आचिण्णं तथागतेन आचिण्णं तथागतेना ति दीपेन्ति, अपञ्चत्तं तथागतेन अपञ्चत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, पञ्चत्तं तथागतेन पञ्चत्तं तथागतेना ति दीपेन्ति, अनापत्तिं अनापत्ती ति दीपेन्ति, आपत्तिं आपत्ती ति दीपेन्ति, लहुकं आपत्तिं लहुका आपत्ती ति दीपेन्ति, गरुकं आपत्तिं गरुका आपत्ती ति दीपेन्ति, सावसेसं आपत्तिं सावसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, अनवसेसं आपत्तिं 25 अनवसेसा आपत्ती ति दीपेन्ति, दुद्दुल्लं आपत्तिं अदुद्दुल्ला आपत्ती ति दीपेन्ति, अदुद्दुल्लं आपत्तिं अदुद्दुल्ला आपत्ती ति दीपेन्ति । ते इमेहि अट्टारसहि वत्थूहि न अपक्कस्सन्ति, न अवपक्कस्सन्ति, न आवेणियपोसथं करोन्ति, न आवेणियपवारणं करोन्ति, न आवेणिसङ्खकम्मं करोन्ति । एच्चावता खो, उपालि, सङ्खो समग्गो होती” ति ।

१. अपक्कस्सन्ति-सी०, रो० । २. अवपक्कस्सन्ति-खा०, रो०; विपक्कस्सन्ति-सी० । ३. आवेणियपोसथं-म०, आवेणिकं उपोसथं-खा० ।

२५. “सममं पन, भन्ते, सङ्घं भिन्दित्वा किं सो पसवती” ति ? “सममं खो, उपालि, सङ्घं भिन्दित्वा कप्पट्टिकं^१ किब्बिस पसवति, कप्पं निरयम्हि पच्चती ति ।

“आपायिको नेरयिको^२ कप्पट्टो सङ्घभेदको ।

R. 205

वग्गरतो अधम्मट्टो योगक्खेमा पधंसति ।

सङ्घं सममं भिन्दित्वा कप्पं निरयम्हि पच्चती” ति ॥

5

“भिन्नं पन, भन्ते, सङ्घं सममं कत्वा किं सो पसवती” ति ? “भिन्नं खो, उपालि, सङ्घं सममं कत्वा ब्रह्मपुञ्जं पसवति, कप्पं सग्गम्हि मोदती” ति ।

“सुखा सङ्घस्स सामग्गी समग्गान चनुग्गहो ।

समग्गरतो धम्मट्टो योगक्खेमा न धंसति ।

सङ्घं सममं कत्वान कप्पं सग्गम्हि मोदती” ति ॥

10

२६. “सिया नु खो, भन्ते, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो” ति ? “सिया, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो” ति ।

“सिया पन, भन्ते, सङ्घभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्टो, न अतेकिच्छो” ति ? “सिया, उपालि, सङ्घभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्टो, न अतेकिच्छो” ति ।

B. 370

15

“कतमो पन, भन्ते, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो” ति ? “इधुपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्सि अधम्मदिट्ठि^३, भेदे^४ अधम्मदिट्ठि^५, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति^६, सल्लकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

20

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्सि अधम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि^६, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सल्लकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

25

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्सि अधम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठिं, विनिधाय खन्तिं, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सल्लकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

१. कप्पट्टिकं-सी०, स्या० । २. नेरयिको-स्या० । ३-३. अधम्मदिट्ठिभेदे-सी० । ४. अधम्मदिट्ठि-सी० । ५. अनुस्सावेति-सी० । ६. धम्मदिट्ठि-सी० ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति । तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति । तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भाव, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति । तस्मिं धम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भाव, अनुस्सावेति सलाक गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

15 “पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्म धम्मो ति दीपेति । तस्मिं वेमतिको, भेदे अधम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचिं, विनिधाय भाव, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्मिं वेमतिको, भेदे 20 धम्मदिट्ठि, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु अधम्मं धम्मो ति दीपेति । तस्मिं वेमतिको, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाक गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्खभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्टो, अतेकिच्छो ।

B. 371

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु धम्मं अधम्मो ति दीपेति...पे०...अविनयं विनयो ति दीपेति...विनयं अविनयो ति दीपेति अभासितं अल्पितं तथागतेन भासितं लपितं

१-१ खा० पोत्थके नत्थि, धम्मदिट्ठिभेदे धम्मदिट्ठी-सी० । २-२. वेमतिकभेदे-सी० । ३-३. अधम्म धम्मो-सी० ।

तथागतेना ति दीपेति भासितं लपितं तथागतेन अभासितं अल्पितं तथागतेना ति दीपेति अनाचिण्णं तथागतेन आचिण्णं तथागतेना ति दीपेति आचिण्णं तथागतेन अनाचिण्णं तथागतेना ति दीपेति • अपञ्चत्तं तथागतेन पञ्चत्तं तथागतेना ति दीपेति पञ्चत्तं तथागतेन अञ्चत्तं तथागतेना ति दीपेति अनापत्ति आपत्ती ति दीपेति आपत्ति अनापत्ती ति दीपेति लहुक आपत्ति गरुका आपत्ती ति दीपेति गरुकं आपत्ति⁵ लहुका आपत्ती ति दीपेति • सावसेस आपत्ति अनवसेसा आपत्ती ति दीपेति • अनवसेसं आपत्ति सावसेसा आपत्ती ति दीपेति दुद्दुल्लं आपत्ति अदुद्दुल्ला आपत्ती ति दीपेति • अदुद्दुल्लं आपत्ति दुद्दुल्ला आपत्ती ति दीपेति तस्मि अधम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि • तस्मि अधम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि तस्मि अधम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको • • तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे अधम्मदिट्ठि • • तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि¹ • तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे वेमतिको • 10 तस्मि वेमतिको, भेदे अधम्मदिट्ठि तस्मि वेमतिको, भेदे धम्मदिट्ठि • • तस्मि वेमतिको, भेदे वेमतिको, विनिधाय दिट्ठि, विनिधाय खन्ति, विनिधाय रुचि, विनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्घभेदको आपायिको, नेरयिको, कप्पट्ठो, अतेकिच्छो” ति ।

“कतमो पन, भन्ते, सङ्घभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्ठो, न अते-15 R. 206 किच्छो” ति² “इधुपालि, भिक्खु धम्म³ धम्मो ति दीपेति¹ । तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि, अविनिधाय दिट्ठि, अविनिधाय खन्ति, अविनिधाय रुचि, अविनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्घभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्ठो, न अतेकिच्छो । 20

“पुन च परं, उपालि, भिक्खु धम्म³ अधम्मो ति दीपेति¹ • पे० • • • दुद्दुल्लं आपत्ति B 372 अदुद्दुल्ला आपत्ती ति दीपेति । तस्मि धम्मदिट्ठि, भेदे धम्मदिट्ठि, अविनिधाय दिट्ठि, अविनिधाय खन्ति, अविनिधाय रुचि, अविनिधाय भावं, अनुस्सावेति, सलाकं गाहेति — ‘अयं धम्मो, अयं विनयो, इदं सत्थुसासनं, इमं गण्हथ, इमं रोचेथा’ ति । अयं पि खो, उपालि, सङ्घभेदको न आपायिको, न नेरयिको, न कप्पट्ठो, न अतेकिच्छो” ति । 25

ततियभागवारं निट्ठितं ।

सङ्घभेदककखन्धकं निट्ठितं सत्तमं⁴ ।

१-१ स्या० पोत्थके नत्थि । २-२. अधम्मं अधम्मो ति दीपेति-सी० । ३-३. धम्मं धम्मो ति दीपेति-सी० । ४. ततियभागवारो निट्ठितो-म०, भाणवारं निट्ठितं ततियं-रो० । ५. सङ्घभेदककखन्धको सत्तमो-म० ।

§ १२ तस्सुदानं

अनुपिये अभिञ्जाता सुखुमालो न इच्छति ।
 कसा वपा^१ अमि^२ निन्ने^३ निद्धा^३ लावे च उब्बहे^३ ॥
 पुञ्जमहपलालं च भुसओफुणनीहरे^४ ।
 आयतिं पि न खीयन्ति पितरो च पितामहा ॥
 भद्वियो अनुरुद्धो च आनन्दो भग्गु^५ किमिलो^६ ।
 सक्कयमानो च^७ कोसम्बि^८ परिहायि ककुधेन^९ च ॥
 पकासेसि पितुनो च पुरिसे^{१०} सिलं नाळागिरि^{११} ।
 तिकपञ्चगरुको खो भिन्दि थुल्लच्चयेन च ।
 तयो अट्ट पुन तीणि राज्जि भेदा^{११} सिया नु खो ति ॥

१. वप्पा-सी० । २-२ अतिनिन्ने-सी०, स्या०; अति निन्ने-रो० । ३-३ निद्धा लावे च उब्बहे-
 रो०, स्या०; निद्धाला चैव उब्बहे-सी० । ४ भुसओपुणनीहरे-रो०, भुस ओपुणनीहरे-सी० । ५ भग्गु-
 स्या० । ६. किम्बिलो-सी०, रो० । ७ व-स्या० । ८ कोसम्बि-स्या० । ९ कुकुधेन-स्या० ।
 १०-१०. पुरिसे सेला नाळागिरि-स्या०, पुरिसे च नाळागिरि-सी०; पुरिसेन नाळागिरि-रो० ।
 ११. भेदो-सी० ।

८. वत्तकखन्धकं

§ १. आगन्तुकवत्तकथा

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आराम पविसन्ति, छत्तपग्गहिता पि आरामं पविसन्ति, ओगुण्ठिता पि आरामं पविसन्ति, सीसे पि चीवरं करित्वा^१ आरामं पविसन्ति, पानीयेन^२ पि पादे धोवन्ति, बुद्धतरे^३ पि आवासिके भिक्खू न अभिवादेन्ति, न पि सेनासनं पुच्छन्ति । अञ्जतरो पि आगन्तुको भिक्खु अनज्झावुत्थं^४ विहारं घटिकं^५ उग्घाटेत्वा कवाट पणामेत्वा सहसा पाविसि । तस्स उपरिपिट्ठितो अहि खन्धे पपति । सो भीतो विस्सरमकासि । भिक्खू उपधावित्वा तं भिक्खुं एतदवोचु — “किस्स त्वं, आवुसो, विस्सरमकासी” ति^६ अथ खो सो भिक्खु भिक्खून एतमत्थं आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुद्धा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^७ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आराम पविसिस्सन्ति, छत्तपग्गहिता पि^{१०} आरामं पविसिस्सन्ति, ओगुण्ठिता पि आरामं पविसिस्सन्ति, सीसे पि चीवरं करित्वा आरामं पविसिस्सन्ति, पानीयेन पि पादे धोविस्सन्ति, बुद्धतरे पि आवासिके भिक्खू न अभिवादे-
स्सन्ति,^६ न पि सेनासनं पुच्छिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।

B. 373,

R. 207

अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू^{१५} पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आरामं पविसन्ति ...पे०...न पि सेनासनं पुच्छन्ती” ति^२ “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम, भिक्खवे, आगन्तुका भिक्खू सउपाहना पि आरामं पविसिस्सन्ति...पे०... न पि सेनासनं पुच्छिस्सन्ति ! नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं^{२०} अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा, अनेक-परियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खूनं तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

25

२. “तेन हि, भिक्खवे, आगन्तुकानं भिक्खूनं वत्तं पञ्जापेस्सामि” यथा आगन्तु-

B. 374

१. क्त्वा-सी० । २. पानियेन-रो० । ३. बुद्धतरे-सी० । ४. अनज्झावुत्थं-म० । ५. खियन्ति-
सी०, स्सा०, रो० । ६. अभिवादिस्सन्ति-म०, स्सा० । ७. पञ्जापेस्सामि-म० ।

R 208

केहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं । आगन्तुकेन, भिक्खवे, भिक्खुना 'इवानि आरामं पविस्सिस्सामी' ति उपाहना ओमुञ्चित्वा नीच कत्वा पप्फोटेत्वा^१ गहेत्वा छत्तं अपनामेत्वा सीस विवरित्वा सीसे^२ चीवरं खन्धे कत्वा^३ साधुक अतरमानेन आरामो पविसितब्बो । आराम पविसन्तेन सल्लक्खेतब्ब - 'कत्थ आवासिका भिक्खू पटिक्कमन्ती' ति^४ यत्थ ४ आवासिका भिक्खू पटिक्कमन्ति - उपट्टानसालाय^५ वा मण्डपे वा रुक्खमूले वा - तत्थ गन्त्वा एकमन्त पत्तो निक्खिपितब्बो, एकमन्तं चीवरं निक्खिपितब्ब, पतिरूप^६ आसनं गहेत्वा निसीदितब्ब, पानीयं^७ पुच्छितब्ब, परिभोजनीयं^८ पुच्छितब्ब - 'कतमं पानीय, कतमं परिभोजनीय' ति^९ सचे पानीयेन अत्थो होति, पानीय गहेत्वा पातब्बं । सचे परिभोजनीयेन अत्थो होति, परिभोजनीय गहेत्वा पादा धोवितब्बा । पादे धोवन्तेन एकेन हत्थेन 10 उदक आसिञ्चितब्ब, एकेन हत्थेन पादा धोवितब्बा । येन^{१०} हत्थेन उदकं आसिञ्चितब्बं न तेनेव हत्थेन पादा धोवितब्बा । उपाहनपुञ्जनचोळकं^{११} पुच्छित्वा उपाहना पुञ्जितब्बा । उपाहना पुञ्जन्तेन पठम सुक्खेन चोळकेन पुञ्जितब्बा, पच्छा अल्लेन । उपाहनपुञ्जन-चोळक धोवित्वा पीठेत्वा^{१२} एकमन्त विस्सज्जेतब्बं ।

"सचे आवासिको भिक्खु बुद्धो^{१३} होति, अभिवादेतब्बो । सचे नवको होति, 15 अभिवादापेतब्बो । सेनासन पुच्छितब्बं - 'कतमं मे सेनासन पापुणाती' ति^{१४} अज्झावुत्थं^{१५} वा अनज्झावुत्थं वा पुच्छितब्बं, गोचरो पुच्छितब्बो, अगोचरो पुच्छितब्बो, सेक्खसम्मतानि^{१६} कुलानि पुच्छितब्बानि, वच्चट्टान पुच्छितब्ब, पस्सावट्टानं पुच्छितब्बं, पानीयं पुच्छितब्बं, परिभोजनीय पुच्छितब्ब, कत्तरदण्डो पुच्छितब्बो, सङ्खस्स कतिकसपठान पुच्छितब्बं - 'कं कालं पविसितब्बं, कं कालं निक्खमित्तब्ब' ति^{१७} सचे विहारो अनज्झावुत्थो होति, क्वाट 20 आकोटेत्वा मुहुत्त आगमेत्वा घटिकं उघाटेत्वा क्वाट पणामेत्वा बहि ठितेन निल्लोकेतब्बो^{१८} ।

B 375

"सचे विहारो उक्कपो होति, मच्चो वा मच्चो आरोपितो होति, पीठे वा पीठं आरोपितं होति, सेनासन उपरिपुञ्जीकत्^{१९} होति, सचे उत्सहति, सोधेतब्बो । विहारं सोधेन्तेन पठमं भुम्मत्थरणं^{२०} नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, मच्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बा, भिसिबिम्बोहनं^{२१} नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, निसीदन- 25 पच्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, मच्चो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन,^{२२} असङ्खेन्तेन^{२३} क्वाटपिट्ठं^{२४}, नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बो, पीठं नीचं कत्वा साधुकं

R 208

१. पप्फोटेत्वा-स्या०, पप्फोटेत्वा-रो० । २. रो० पोत्थके नत्थि । ३. करित्वा-सी०, स्या०, रो० । ४. उपट्टानसालाय-स्या०, रो० । ५. पटिक्क-स्या०, रो० । ६. पानियं-रो० । ७. परिभोज-नियं-रो० । ८. न तेनेव-सी०, म०, रो० । ९. उपाहनापुञ्जनचोळकं-म०, उपाहनपुञ्जनचोळकं-रो० । १०. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ११. बुद्धो-सी० । १२. अज्झावुत्थं-म० । १३. सेक्खसम्मतानि-सी०, रो० । १४. उल्लोकेतब्बो-सी० । १५. उपरि पुञ्जीकत्-म०, उपरिपुञ्जितं-सी०, रो० । १६. भुम्मत्थरणं-म० । १७. भिसिबिम्बोहनं-म० । १८. अपरिघंसन्तेन-सी०, स्या०, रो० । १९. असङ्खेन्तेन-सी०, स्या०, रो० । २०. क्वाटपीठं-सी० ।

अप्यटिघंसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्टं, नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितब्बं, खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो, अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्ब । सचे विहारे सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्बं, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा । सचे गेरुक्कपरिकम्भकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळैत्वा पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळैत्वा पमज्जितब्बा । सचे ५ अकता होति भूमि, उदकेन परिप्पोसित्वा^१ सम्मज्जितब्बा^२—मा विहारो रजेन उहञ्जी^३ ति । सङ्कारं विचिन्तित्वा एकमन्त छड्डेतब्ब ।

“भुम्मत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाठाने^४ पञ्जापेतब्ब^५ । मच्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने^६ ठपेतब्बा । मच्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्यटिघसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ट, अति-10 हरित्वा यथाठाने^७ पञ्जापेतब्बो । पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्यटिघंसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ट, अतिहरित्वा यथाठाने पञ्जापेतब्बं । भिसि- बिम्बोहनं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाभागं पञ्जापेतब्ब । निसीदन- पच्चत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथाभागं पञ्जापेतब्ब । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाभागं ठपेतब्बो । अपस्सेनफलकं ओतापेत्वा पमज्जित्वा 15 अतिहरित्वा यथाभागं ठपेतब्बं । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टमच्चं वा हेट्टापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंस वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्ब । 20

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्ति थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्तिं विवरितब्बा । 25

“सचे परिवेणं उक्कापं होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्टानसाला उक्कापा होति, उपट्टानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अग्निसाला उक्कापा होति, अग्निसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुट्टि उक्कापा होति, ३०

१. परिप्पोसित्वा—रो० । २. पमज्जितब्बा—सी० । ३. उहञ्जी—म० । ४. यथापञ्जतं—स्या०, यथा पञ्जतं—सी०; यथाभागं—रो० । ५. पञ्जापेतब्बं—म० । ६. यथाभागं—स्या०, रो० । ७. यथा- भागं—सी०, स्या०, रो० । ८. वच्चकुट्टी—स्या०, रो० ।

वच्चकुटि सम्मज्जितब्बा । सचे पानीयं न होति, पानीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे परिभोजनीयं न होति, परिभोजनीयं उपट्ठापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदक आसिञ्चितब्बं । इदं खो, भिक्खवे, आगन्तुकानं भिक्खून् वत्तं यथा आगन्तुकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

§ २. आवासिकवत्तकथा

5 ३. तेन खो पन समयेन आवासिका भिक्खू आगन्तुके भिक्खू दिस्वा नेव आसनं पञ्जापेन्ति^१, न पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं^२ उपनिक्खपन्ति, न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहन्ति, न पानीयेन पुच्छन्ति, न^३ परिभोजनीयेन पुच्छन्ति^४, न बुद्धतरे पि आगन्तुके भिक्खू अभिवादेन्ति, न सेनासनं पञ्जापेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति^५ विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आवासिका
10 भिक्खू आगन्तुके भिक्खू दिस्वा नेव आसनं पञ्जापेस्सन्ति^६, न पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं
B. 377 उपनिक्खपिस्सन्ति, न पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहिस्सन्ति^७, न पानीयेन पुच्छिस्सन्ति,
न परिभोजनीयेन पुच्छिस्सन्ति, बुद्धतरे पि आगन्तुके भिक्खू न अभिवादेस्सन्ति, न सेनासनं पञ्जापेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं...पे०...
सच्चं किरं, भिक्खवे...पे०...सच्चं भगवा ति...पे०...विगारहित्वा...पे०...धम्मि
15 कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

४. “तेन हि, भिक्खवे, आवासिकानं भिक्खून् वत्तं पञ्जापेस्सामि यथा आवासिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं । आवासिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना आगन्तुकं भिक्खु बुद्धतरं दिस्वा आसनं पञ्जापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खपितब्बं, पच्चुग्गन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्बं, पानीयेन पुच्छितब्बो, परिभोजनीयेन पुच्छितब्बो । सचे
20 उस्सहति, उपाहना पुच्छितब्बा । उपाहना पुच्छन्तेन पठमं सुक्खेन चोळकेन^८ पुच्छितब्बा, पच्छा अल्लेन । उपाहनपुच्छनचोळकं^९ धोवित्वा पीळेट्वा^{१०} एकमन्तं विस्सज्जेतब्बं ।

“आगन्तुको भिक्खु बुद्धतरो^{११} अभिवादेतब्बो । सेनासनं पञ्जापेतब्बं — ‘एतं ते^{१२} सेनासनं पापुणाती’ ति । अज्झावुत्थं^{१३} वा अनज्झावुत्थं वा आचिक्खितब्बं । गोचरो आचिक्खितब्बो । अगोचरो आचिक्खितब्बो । सेक्खसम्मतानि^{१४} कुलानि आचिक्खितब्बानि ।
25 वच्चद्वानं आचिक्खितत्त्व । पस्सावद्वानं आचिक्खितत्त्वं । पानीय आचिक्खितत्त्वं । परि-

१. पञ्जापेन्ति-म० । २. पादकथलिकं-सी० । ३-३. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।
४. खीयन्ति-सी०, स्या०, रो० । ५. पञ्जापेस्सन्ति-म० । ६. पटिग्गहिस्सन्ति-म०; पटिग्गहिस्सन्ति-स्या० । ७. चोळकेन-रो० । ८. उपाहनापुच्छनचोळकं-म० । ९. सी०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । १०. बुद्धो भिक्खु-स्या०, भिक्खु-रो० । ११. तुम्हाकं-स्या०; सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । १२. अज्झावुत्थं-म० । १३. सेक्खसम्मतानि-सी०, रो० ।

भोजनीयं आचिक्खितब्बं । कत्तरदण्डो आचिक्खितब्बो । सङ्खस्स कतिकसण्ठानं आचिक्खित-
तब्ब — ‘इमं कालं पविसितब्ब, इमं कालं निक्खमितब्ब’ ति ।

R.

“सचे नवको होति, निसिन्नकेनेव आचिक्खितब्बं — ‘अत्र पत्तं निक्खिपाहि, अत्र
चीवरं निक्खिपाहि, इदं आसनं निसीदाही’ ति । पानीय आचिक्खितब्ब । परिभोजनीय
आचिक्खितब्बं । उपाहनपुञ्छनचोळक आचिक्खितब्बं । आगन्तुको भिक्खु नवको’^५
अभिवादापेतब्बो । सेनासनं आचिक्खितब्बं — ‘एत ते सेनासन पापुणाती’ ति । अज्झावुत्थं
वा अनज्झावुत्थं वा आचिक्खितब्बं । गोचरो आचिक्खिकब्बो । अगोचरो आचिक्खितब्बो ।
सेक्खसम्मत्तानि कुलानि आचिक्खितब्बानि । वच्चद्वान आचिक्खितब्बं । पस्सावद्वानं आचि-
क्खितब्बं । पानीय आचिक्खितब्बं । परिभोजनीयं आचिक्खितब्बं । कत्तरदण्डो आचिक्खि-
तब्बो । सङ्खस्स कतिकसण्ठानं आचिक्खितब्बं — ‘इमं कालं पविसितब्ब, इमं कालं^{१०}
निक्खमितब्बं’ ति । इदं खो, भिक्खवे, आवासिकानं भिक्खूनं वत्त यथा आवासिकेहि
भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

B. 3

§ ३. गमिकवत्तकथा

५. तेन खो पन समयेन गमिका भिक्खू दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं अप्पटिसामेत्वा^१
द्वारवातपानं विवरित्वा सेनासनं अनापुच्छा पक्कमन्ति । दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं नस्सति ।
सेनासनं अगुत्तं होति^२ । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे०...ते उज्झायन्ति खियन्ति^{१५}
विपाचेन्ति — “कथं हि नाम गमिका भिक्खू दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं अप्पटिसामेत्वा
द्वारवातपानं विवरित्वा सेनासनं अनापुच्छा पक्कमिस्सन्ति ! दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं नस्सति ।
सेनासनं अगुत्तं होति” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं...पे०...
सच्चं किर, भिक्खवे...पे०...सच्चं भगवा ति पे० . विगरहित्वा... पे०... धम्मि कथं
कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

20

६. “तेन हि, भिक्खवे, गमिकानं भिक्खूनं वत्तं पञ्जापेत्सामि यथा गमिकेहि
भिक्खूहि सम्मा^३ वत्तितब्बं । गमिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं
पटिसामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा सेनासन आपुच्छा^४ पक्कमितब्बं^५ । सचे भिक्खु न होति,
सामणेरो आपुच्छितब्बो । सचे सामणेरो न होति, आरामिको आपुच्छितब्बो । सचे
आरामिको न होति, उपासको आपुच्छितब्बो । सचे न होति भिक्खु वा सामणेरो वा^६
आरामिको वा उपासको वा, चतुसु^७ पासाणेषु^८ मच्चं पञ्जापेत्वा मच्चं मच्चं आरोपेत्वा पीठे

१. रो० पोत्थके नत्थि । २ अपटिसामेत्वा—सी०, रो० । ३ भवति—स्वा० । ४. सी०, रो०
पोत्थकेसु नत्थि । ५-५ आपुच्छित्वा पक्कमितब्बं—सी०, आपुच्छितब्बं—स्वा० । ६. चतुसु—सी०, रो० ।
७. पासाणकेसु—स्वा०, रो० ।

पीठं आरोपेत्वा सेनासनं उपरिपुञ्जं^१ करित्वा दारुभण्डं मत्तिकाभण्डं पटिसामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा पक्कमितब्बं । सचे विहारो ओवस्सति, सचे उस्सहति, छादेतब्बो, उस्सुकं वा कातब्बं—‘क्किन्ति^२ नु^३ खो विहारो छादियेथा’ ति । एव चेतं लभेथ, इच्चेतं कुसल । नो चे लभेथ, यो देसो अनोवस्सको होति, तत्थ चतूसु पासाणेषु मच्च पञ्जापेत्वा मच्चे मच्च 5 आरोपेत्वा पीठे पीठ आरोपेत्वा सेनासन उपरिपुञ्जं करित्वा दारुभण्डं मत्तिकाभण्ड पटिसामेत्वा द्वारवातपान थकेत्वा पक्कमितब्बं । सचे सब्बो विहारो ओवस्सति, सचे उस्सहति, सेनासन गाम अतिहरितब्ब, उस्सुक वा कातब्ब—‘क्किन्ति नु खो सेनासन गाम अतिहरियेथा’ ति । एव चेतं लभेथ, इच्चेतं कुसल । नो चे लभेथ, अज्झोकासे चतूसु पासाणेषु मच्च पञ्जापेत्वा मच्चे मच्च आरोपेत्वा पीठे पीठ आरोपेत्वा सेनासन उपरिपुञ्ज करित्वा 10 दारुभण्डं मत्तिकाभण्ड पटिसामेत्वा तिणेन वा पण्णेन वा पटिच्छादेत्वा पक्कमितब्ब—अप्पेव नाम अज्जानि पि सेसेय्यु ति । इद खो, भिक्खवे, गमिकानं भिक्खूनं वत्तं यथा गमिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्ब” ति ।

B 379,
R. 212

§ ४. अनुमोदनवत्तकथा

७. तेन खो पन समयेन भिक्खू भत्तग्गे न अनुमोदन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम समणा सक्यपुत्तिया भत्तग्गे न अनुमोदिस्सन्ती” 15 ति ! अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सान उज्जायन्तान खिय्यन्तान विपाचेन्तान । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तग्गे अनुमोदितुं” ति । अथ खो तेसं भिक्खूनं एतदहोसि—“केन नु खो भत्तग्गे अनुमोदितब्ब” ति 2 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथं कत्वा 20 भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, थेरेन भिक्खुना भत्तग्गे अनुमोदितु” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरस्स पूगस्स सङ्घमत्त होति । आयस्सा सारिपुत्तो सङ्घथेरो^१ होति । भिक्खू—‘भगवता अनुब्जातं थेरेन भिक्खुना भत्तग्गे अनुमोदितु’ ति—आयस्सन्तं सारिपुत्तं एकक ओहाय पक्कर्मिसु । अथ खो आयस्सा सारिपुत्तो ते मनुस्से पटिसम्भोदित्वा पच्छा एकको अगमासि । अद्दसा खो भगवा आयस्सन्तं सारिपुत्तं दूरतो व 25 एककं आगच्छन्तं । दिस्वान आयस्सन्तं सारिपुत्तं एतदवोच—“कच्चि, सारिपुत्त, भत्तं इद्धं अहोसी” ति ? “इद्धं खो, मन्ते, भत्तं अहोसि, अपि च मं भिक्खू एकक ओहाय पक्कन्ता” ति । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तग्गे चतूहि पच्चहि थेरानुथेरोहि भिक्खूहि आगमेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो धेरो भक्तगो वञ्चितो आगमेसि^१ । सो वच्च सन्धारेतुं^२ असक्कोन्तो^३ मुच्छितो पपति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, सति करणीये आनन्तरिकं^४ भिक्खु आपुच्छित्वा गन्तुं” ति ।

B. 380

§ ५. भक्तगवत्तकथा

८. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना भत्तगं गच्छन्ति, वोक्कम्म^५ पि धेरानं भिक्खून पुरतो पुरतो गच्छन्ति, धेरे पि भिक्खू^६ अनुपखज्ज निसीदन्ति, नवे पि भिक्खू आसनेन पटिवाहन्ति, सङ्घाटिं पि ओत्थरित्वा अन्तरघरे^६ निसीदन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा...पे० ते उज्झायन्ति खिग्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम छब्बग्गिया भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना भत्तगं गच्छिस्सन्ति, वोक्कम्म पि धेरानं भिक्खूनं पुरतो पुरतो गच्छिस्सन्ति, धेरे पि भिक्खू अनुपखज्ज निसीदिस्सन्ति, नवे पि भिक्खू आसनेन पि पटिवाहिस्सन्ति, सङ्घाटिं पि^{१०} ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ...पे० “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पारुता अनाकप्पसम्पन्ना भत्तगं गच्छन्ति, वोक्कम्म पि धेरानं भिक्खूनं पुरतो पुरतो गच्छन्ति, धेरे पि भिक्खू अनुपखज्ज निसीदन्ति, नवे पि भिक्खू आसनेन पटिवाहन्ति, सङ्घाटिं पि ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदन्ती” ति^{१२} “सच्चं भगवा” ति पे० ..विगरहित्वा...पे०...धम्मि^{१५} कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

R. 213

९. “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून भक्तगवत्तं पञ्जापेस्सामि यथा भिक्खूहि भक्तगो सम्मा वचित्तब्बं । सचे आरामे कालो आरोचितो होति, तिमण्डल पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिकं पटिसुञ्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा साधुक अतरमानेन गामो पविसितब्बो ।

20

“न वोक्कम्म धेरानं भिक्खून पुरतो पुरतो गन्तब्बं । सुप्पटिच्छन्नेन^१ अन्तरघरे गन्तब्बं । सुसंवुतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तब्बं । न उक्खित्त-काय अन्तरघरे गन्तब्बं । न उज्जग्घिकाय^२ अन्तरघरे गन्तब्बं । अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्बं । न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्बं । न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न ओगुण्ठित्तेन^{२५} अन्तरघरे गन्तब्बं । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं ।

B. 381

१. आगमेसि—स्या० । २. सन्धारेन्तो—सी०, स्या०, रो० । ३. सी०, स्या०, रो० पोत्यकेषु नत्थि । ४. अनन्तरिकं—स्या० । ५. ओक्कम्म—सी० । ६. सी० पोत्यके नत्थि । ७. सुपटिच्छन्नेन—सी०, स्या०, रो० । ८. उज्जग्घिकाय—रो० ।

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । सुसंवुतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे निसीदितब्बं । न उक्खित्तकाय निसीदितब्बं । न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । अप्पसद्देन अन्तरघरे निसीदितब्बं । न कायप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे निसीदितब्बं । न सीसप्पचालकं अन्तरघरे 5 निसीदितब्बं । न खम्भकतेन अन्तरघरे निसीदितब्बं । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे निसीदि- तब्बं । न पल्लत्थिकाय अन्तरघरे निसीदितब्बं । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं । न नवा भिक्खू आसनेन पटिबाहितब्बा । न सङ्घाटिं ओत्थरित्वा अन्तरघरे निसीदितब्बं ।

“उदके दिग्गमाने^१ उभोहि हत्थेहि पत्तं पटिग्गहेत्वा^२ उदकं पटिग्गहेतब्बं । नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिग्गसन्तेन पत्तो धोवितब्बो । सचे उदकप्पटिग्गाहको^३ होति, नीचं 10 कत्वा उदकप्पटिग्गाहे उदक आसिञ्चितब्बं—मा उदकप्पटिग्गाहको उदकेन ओसिञ्चि, मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्ची ति । सचे उदकप्पटि- ग्गाहको न होति, नीचं कत्वा छमायं^४ उदक आसिञ्चितब्बं—मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिञ्चिसु, मा सङ्घाटि उदकेन ओसिञ्ची ति ।

“ओदने दिग्गमाने उभोहि हत्थेहि पत्तं पटिग्गहेत्वा ओदनो पटिग्गहेतब्बो, सूप्पस 15 ओकासो कातब्बो । सचे होति सप्पि वा तेलं वा उत्तरिभङ्गं वा, थेरेन वत्तब्बो—‘सब्बेसं समकं सम्पादेही’ ति । सक्कच्चं पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । पत्तसब्बिना पिण्डपातो पटिग्गहे- तब्बो । समसूपको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो । समतित्तिको पिण्डपातो पटिग्गहेतब्बो ।

“न ताव थेरेन भुञ्जितब्बं याव न सब्बेसं ओदनो सम्पत्तो^५ होति । सक्कच्चं पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । पत्तसब्बिना पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । सपदानं^६ पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । समसूपको 20 पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । न थूपकतो^७ ओमहित्वा पिण्डपातो भुञ्जितब्बो । न सूपं वा व्यञ्जनं^८ वा ओदनेन पटिच्छादेतब्बं भिय्योकम्यतं उपादाय । न सूपं वा ओदनं^९ वा अगिलानेन अत्तनो अत्थाय विञ्जापेत्वा भुञ्जितब्बं । न उज्झानसब्बिना परेसं पत्तो ओलोकेतब्बो । नातिमहन्तो कबळो^{१०} कातब्बो । परिमण्डलो आलोपो कातब्बो । न अनाहटे कबळे मुखद्वारं विवरितब्बं । न भुञ्जमानेन सब्बो हत्थो मुखे पक्खिपितब्बो । न सकबळेन मुखेन व्याहरि- 25 तब्बं^{११} । न पिण्डुक्खेपकं भुञ्जितब्बं । न कबळावच्छेदकं भुञ्जितब्बं । न अवगण्डकारकं भुञ्जितब्बं । न हत्थनिद्धनकं^{१२} भुञ्जितब्बं । न सित्थावकारकं भुञ्जितब्बं । न जिब्धानिच्छारकं भुञ्जितब्बं । न चपुचपुकारकं भुञ्जितब्बं । न सुरुसुरुकारकं भुञ्जितब्बं । न हत्थनिस्सेहकं भुञ्जितब्बं । न पत्तनिस्सेहकं भुञ्जितब्बं । न ओट्टनिस्सेहकं भुञ्जितब्बं ।

१. दीयमाने—सी०, स्या० । २. परिग्गहेत्वा—स्या०, परिग्गहेत्वा—रो० । ३. उदकपटिग्गाहको— स्या०, रो०, सी० । ४. छमायं—स्या० । ५. सम्पत्तो—रो० । ६. सपदानो—रो० । ७. थूपतो—सी०, स्या० । ८. व्यञ्जनं—सी०, रो० । ९. व्यञ्जनं—सी० । १०. कबळो—सी०, रो० । ११. व्याहरितब्बं— सी०, रो० । १२. हत्थनिद्धनकं—स्या०, रो० ।

“न सामिसेन हत्येन पानीयथालको पटिगहेतव्यो । न ताव थेरेन उदकं पटिगहेतव्यं याव न सब्बेवं^१ भुत्ताविनो होन्ति । उदके दिव्यमाने उभोहि हत्येहि पत्त पटिगहेत्वा^२ उदक पटिगहेतव्य । नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन पत्तो धोवितव्यो । सचे उदकप्पटिगाहको होति, नीच कत्वा उदकप्पटिगहे उदक आसिच्चित्तव्वं—मा उदकप्पटिगाहको उदकेन ओसिच्चि, मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिच्चिसु, मा सद्वाटि उदकेन ओसिच्चि ति ।^५ सचे उदकप्पटिगाहको न होति, नीच कत्वा छमाय उदकं आसिच्चित्तव्वं—मा सामन्ता भिक्खू उदकेन ओसिच्चिसु, मा सद्वाटि उदकेन ओसिच्चि ति । न ससित्थक पत्तधोवन अन्तरघरे छड्ढेतव्व ।

“निवत्तन्तेन नवकेहि भिक्खूहि पठमतंरं निवत्तितव्व । पच्छा थेरेहि सुप्पटिच्छेनेन^३ अन्तरघरे गन्तव्वं । सुसवुतेन अन्तरघरे गन्तव्व । ओक्खित्तचक्खुना अन्तरघरे गन्तव्व । न^४ उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तव्व । न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे गन्तव्व । अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तव्वं । न कायप्पचालक अन्तरघरे गन्तव्वं । न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तव्व । न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तव्वं । न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तव्वं । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तव्वं । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तव्वं । इद खो, भिक्खवे, भिक्खूनं भत्तगो^५ वत्तं यथा भिक्खूहि भत्तगो सम्मा वत्तितव्वं” ति ।

R. 215

15

पठममाणवारं निद्धितं ।

§ ६. पिण्डचारिकवत्तकथा

१०. तेन खो पन समयेन पिण्डचारिका भिक्खू दुच्चिवत्था दुप्पारुता अनाकप्प-सम्पन्ना पिण्डाय चरन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निवेसनं पविसन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निक्खमन्ति, अतिसहसा पि पविसन्ति, अतिसहसा पि निक्खमन्ति, अतिदूरे पि तिद्धन्ति, अच्चासन्ने पि तिद्धन्ति, अतिचिरं पि तिद्धन्ति, अतिल्हं^१ पि निवत्तन्ति । अब्जतरो पि पिण्डचारिको भिक्खु असल्लक्खेत्वा निवेसनं पाविसि । सो च द्वारं मञ्जमानो अब्जतरं ओवरकं पाविसि ।^२ तस्मिं पि^३ ओवरके इत्थी नग्गा उत्ताना निपन्ना होति । अहसा खो सो भिक्खु त इत्थि^४ नग्गं उत्तानं निपन्नं । दिस्वान — “नयिदं द्वारं, ओवरक इदं” ति तम्हा ओवरका^५ निक्खमि । अहसा खो तस्सा इत्थिया सामिको तं इत्थि नग्गं उत्तानं निपन्नं । दिस्वान — “इमिना मे भिक्खुना पजापती दूसिता” ति तं भिक्खु गहेत्वा आकोटेसि । अथ खो सा इत्थी तेन सद्देन पटिवुज्झित्वा तं पुरिसं एतदवोच — “किस्स त्वं, अय्य^६, इम भिक्खुं आकोटेसी”^७

P. 262

१ सब्बे-सी०, रो० । २ परिगहेत्वा-रो०, स्या० । ३. सुपटिच्छेनेन-सी०, स्या०, रो० । ४-४. भत्तगवत्तं-स्या०, रो० । ५ अतिल्हक-स्या०, रो० । ६. च-सी० । ७. इत्थि-रो० । ८. ओवरकम्हा-स्या० । ९. अय्यो-रो० ।

ति ? “इमिनासि त्वं भिक्खुना दूसिता” ति ? “नाह, अय्य, इमिना भिक्खुना दूसिता, अकारको सो भिक्खू” ति त भिक्खु मुञ्चापेसि । अथ खो सो भिक्खु आरामं गन्त्वा भिक्खूनं एतमत्थ आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम पिण्डचारिका भिक्खू दुन्निवत्था दुप्पास्ता अनाकप्पसम्पन्ना ६ पिण्डाय चरिस्सन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निवेसन पविसिस्सन्ति, असल्लक्खेत्वा पि निक्खमिस्सन्ति, अतिसहसा पि पविसिस्सन्ति, अतिसहसा पि निक्खमिस्सन्ति, अतिदूरे पि तिट्ठिस्सन्ति, अच्चासत्थे पि तिट्ठिस्सन्ति, अतिचिरं पि तिट्ठिस्सन्ति, अतिलहुं^१ पि निवत्तिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे० • सच्चं किर, भिक्खवे ...पे० • सच्चं भगवा ति पे० • विगरहित्वा • पे० • धम्मि कथं कत्वा भिक्खू

10 आमन्तेसि —

११. “तेन हि, भिक्खवे, पिण्डचारिकानं भिक्खूनं वत्तं पञ्जापेस्सामि^१ यथा पिण्डचारिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तित्तव्वं । पिण्डचारिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना — ‘इदानि गाम पविसिस्सामी’ ति तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिकं पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा 15 साधुकं अतरमानेन गामो पविसित्तव्वो ।

B. 384.

R. 216

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तव्वं । सुसंवुतेन अन्तरघरे गन्तव्वं । ओक्खित्त-
चक्खुना अन्तरघरे गन्तव्वं । न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तव्वं । न उज्जग्घिकाय
अन्तरघरे गन्तव्वं । अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तव्वं । न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तव्वं ।
न बाहुप्पचालकं अन्तरघरे गन्तव्वं । न सीसप्पचालकं अन्तरघरे गन्तव्वं । न खम्मकतेन
20 अन्तरघरे गन्तव्वं । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तव्वं । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तव्वं ।

“निवेसनं पविसन्तेन सल्लक्खेतव्वं — ‘इमिना पविसिस्सामि, इमिना निक्खमिस्सामी’
ति । नातिसहसा पविसित्तव्वं । नातिसहसा निक्खमित्तव्वं । नातिदूरे ठातव्वं । नाच्चासत्थे
ठातव्वं । नातिचिरं ठातव्वं । नातिलहुं^३ निवत्तित्तव्वं । ठित्ठकेन सल्लक्खेतव्वं — ‘भिक्खं
दातुकामा वा अदातुकामा वा’ ति । सत्थे कम्मं वा निक्खिपति, आसना वा वुट्ठाति, कट्ठच्छं
25 वा परामसति, भाजनं वा परामसति, ठपेति वा — दातुकामस्सा^४ ति ठातव्वं । भिक्खाय
दिश्यमानाय^५ वामेन हत्थेन सङ्घाटिं उच्चारित्वा दक्खिणेन हत्थेन पत्तं पणामेत्वा^६ उभोहि
हत्थेहि पत्तं पटिग्गहेत्वा^७ भिक्खा पटिग्गहेत्वा । न च भिक्खादायिकाय मुखं उल्लोकेत्तव्वं^८ ।
सल्लक्खेतव्वं — ‘सूपं दातुकामा वा अदातुकामा वा’ ति । सत्थे कट्ठच्छं वा परामसति, भाजनं

१. अतिलहुक-सी०, स्या०, रो० । २. पञ्जापेस्सामि-म० । ३. नातिलहुकं-रो०, स्या० ।
४. दातुकामा विया-सी०, रो०, दातुकामिया-स्या० । ५. वीयमानाय-सी०, स्या० । ६. पणामेत्वा-
सी० । ७. परिग्गहेत्वा-स्या०, रो० । ८. उल्लोकेत्तव्वं-स्या० ।

वा परामसति, ठपेति वा—दातुकामस्सा ति ठतब्बं । भिक्खाय दिन्नाय सङ्घाटिया पत्तं पटिच्छादेत्वा साधुकं अतरमानेन निवत्तितब्बं ।

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं । सुसवुतेन अन्तरघरे गन्तब्ब । ओक्खित्त-
चक्खुना अन्तरघरे गन्तब्ब । न उक्खित्तकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । न उज्जग्घिकाय अन्तरघरे
गन्तब्बं । अप्पसद्देन अन्तरघरे गन्तब्ब । न कायप्पचालकं अन्तरघरे गन्तब्ब । न बाहुप्प-
चालकं अन्तरघरे गन्तब्ब । न सीसप्पचालक अन्तरघरे गन्तब्ब । न खम्भकतेन अन्तरघरे
गन्तब्बं । न ओग्घिठतेन अन्तरघरे गन्तब्ब । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । यो पठम
गामतो पिण्डाय पटिक्कमति, तेन आसनं पञ्जापेतब्ब,^१ पादोदकं पादपीठ पादकथलिकं^२
उपनिक्खिपितब्बं, अवक्कारपाति^३ धोवित्वा उपट्टापेतब्बा,^४ पानीयं परिभोजनीयं^५ उपट्टापेतब्ब ।
यो पच्छा गामतो पिण्डाय पटिक्कमति, सचे होति मुत्तावसेसो, सचे आरुह्णति, मुञ्जि-¹⁰ B.
तब्बं । नो चे आरुह्णति, अपहरिते^६ वा छड्ढेतब्बं, अप्पाणके वा उदके ओपिलपेतब्ब ।
तेन आसनं उद्धरितब्ब, पादोदकं पादपीठ पादकथलिकं पटिसामेतब्बं, अवक्कारपातिं धोवित्वा
पटिसामेतब्बा,^७ पानीयं परिभोजनीयं पटिसामेतब्ब, भत्तग्ग सम्मज्जितब्ब । यो पस्सति
पानीयघटं वा परिभोजनीयघटं वा वच्चघटं वा रिक्तं तुच्छ तेन उपट्टापेतब्बं । सच्चस्स होति
अविसग्गं, हत्थविकारेण दुत्तियं आमन्तेत्वा हत्थविलङ्घकेन उपट्टापेतब्ब, न च तप्पच्चया¹⁵
वाचा मिन्दितब्बा । इदं खो, भिक्खवे, पिण्डचारिकानं भिक्खून वत्तं यथा पिण्डचारिकेहि
भिक्खूहि सम्भा वत्तितब्बं” ति ।

§ ७. आरञ्जिकवत्तकथा

१२. तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अरब्बे विहरन्ति । ते नेव पानीयं
उपट्टापेन्ति, न परिभोजनीय उपट्टापेन्ति, न अग्गि उपट्टापेन्ति, न अरणिसहितं उपट्टापेन्ति, B.
न नक्खत्तपदानि जानन्ति, न दिसाभागं जानन्ति । चोरा तत्थ गन्त्वा ते भिक्खू एतदवोचुं—²⁰
“अत्थि, भन्ते, पानीयं” ति ? “नत्थावुसो” ति । “अत्थि, भन्ते, परिभोजनीयं” ति ?
“नत्थावुसो” ति । “अत्थि, भन्ते, अग्गी” ति ? “नत्थावुसो” ति । “अत्थि, भन्ते,
अरणिसहितं” ति ? “नत्थावुसो” ति ।

“क्केनज्ज, भन्ते, युत्तं” ति ? “न खो मय, आवुसो, जानामा” ति । “कतमायं, भन्ते,
दिसा” ति ? “न खो मयं, आवुसो, जानामा” ति । अथ खो ते चोरा—“नेविमेषं पानीयं”²⁵

१ पञ्जापेतब्बं—म० । २ पादकथलिकं—सी० । ३. अवक्कारपाति—स्या०, अवक्कारपाति—म० ।
४. उपट्टापेतब्बं—रो०, स्या० । ५-५. पानीयं परिभोजनीयं—रो० । ६. अप्पहरिते—सी०, रो०, म० ।
७. पटिसामेतब्बं—स्या०, रो० । ८. एत्थ ‘अत्थि भन्ते नक्खत्तपदानि ति ? न जानाम आवुसो ति ।
अत्थि भन्ते दिसाभागं ति ? न जानाम आवुसो ति’ इति अधिके पाठे सी० पोत्यके दिस्सति ।

अत्थि, न परिभोजनीयं अत्थि, न अग्नि अत्थि, न अरणिसहितं अत्थि, न नक्खत्तपदानि जानन्ति, न दिसाभागं जानन्ति, चोरा इमे, नयिमे भिक्खू' ति — आकोटेत्वा पक्कमिसु । अथ खो ते भिक्खू भिक्खून एतमत्थं आरोचेसु । भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

- 5 १३. “तेन हि, भिक्खवे, आरञ्जिकानं भिक्खून वत्तं पब्बापेस्सामि यथा आरञ्जिकेहि भिक्खूहि सम्मा वत्तितब्बं । आरञ्जिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना कालस्सेव उट्ठाय पत्त थविकाय पक्खिपित्वा असे आल्लगेत्वा चीवरं खन्धे करित्वा उपाहना आरोहित्वा^१ दारुभण्डं मत्तिकाभण्ड पटिसामेत्वा द्वारवातपानं थकेत्वा सेनासना ओत्तरितब्बं — इदानि गामं पविसिस्सामी ति । उपाहना ओमुञ्चित्वा नीच कत्वा पप्पोटेत्वा^२ थविकाय पक्खिपित्वा असे आल्लगेत्वा ति मण्डलं
- 10 पटिच्छादेत्तेन परिमण्डल निवासेत्वा कायबन्धन बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठिक पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा साधुकं अतरमानेन गामो पविसितब्बो । सुप्पटिच्छन्नेन^३ अन्तरघरे गन्तब्बं पे० . न खम्भकतेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न ओगुण्ठितेन अन्तरघरे गन्तब्बं । न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं ।

“निवेसन पविसन्तेन सल्लक्खेतब्बं — ‘इमिना पविसिस्सामि, इमिना निक्खमिस्सामी’ ति । नातिसहसा पविसितब्बं । नातिसहसा निक्खमित्तब्बं । नातिदूरे ठातब्बं । नाच्चासन्ने ठातब्बं । नातिचिरं ठातब्बं । नातिलहु^४ निवत्तित्तब्बं । ठितकेन सल्लक्खेतब्बं — ‘भिक्खं दातुकामा वा अदातुकामा वा’ ति । सचे कम्मं वा निक्खिपति, आसना वा वुट्ठाति, कटच्छुं वा परामसति, भाजन वा परामसति, ठपेति वा — दातुकामस्सा^५ ति ठातब्बं । भिक्खाय दिव्यमानाय^६ वामेन हत्थेन सङ्घाटि उच्चारित्वा दक्खिणेन हत्थेन पत्तं पणामेत्वा

20 उभोहि हत्थेहि पत्तं पटिग्गहेत्वा भिक्खा पटिग्गहेतब्बा । न च भिक्खादायिकाय मुखं उल्लोकेतब्बं^७ । सल्लक्खेतब्बं — ‘सूप दातुकामा वा अदातुकामा वा’ ति । सचे कटच्छुं वा परामसति, भाजन वा परामसति, ठपेति वा — दातुकामस्सा ति ठातब्बं । भिक्खाय दिन्नाय सङ्घाटिया पत्तं पटिच्छादेत्वा साधुक अतरमानेन निवत्तित्तब्बं ।

“सुप्पटिच्छन्नेन अन्तरघरे गन्तब्बं पे० . न उक्कुटिकाय अन्तरघरे गन्तब्बं । 25 गामतो निक्खमित्वा पत्तं थविकाय पक्खिपित्वा असे आल्लगेत्वा चीवरं सङ्घरित्वा^८ सीसे करित्वा उपाहना आरोहित्वा गन्तब्बं ।

“आरञ्जिकेन, भिक्खवे, भिक्खुना पानीयं उपट्ठापेतब्बं, परिभोजनीय उपट्ठापेतब्बं, अग्नि उपट्ठापेतब्बो, अरणिसहितं उपट्ठापेतब्बं, कत्तरदण्डो उपट्ठापेतब्बो, नक्खत्तपदानि

१. आरहित्वा-सी० । २. पप्पोटेत्वा-रो०, पप्पोटेत्वा-स्या० । ३. सुपटिच्छन्नेन-सी०, रो० । ४. नातिलहुक-स्या०, रो० । ५. दातुकामा विद्या-सी०, दातुकामिया-स्या० । ६. वीयमानाय-सी०, स्या० । ७. उल्लोकेतब्ब-सी०, स्या० । ८. सहरित्वा-स्या०, रो० ।

उगहेतव्वानि — सकलानि वा एकदेमानि वा, दिसाकुसलेन भवितव्वं । इदं खो, भिक्खवे,
आरब्धिकान भिक्खून् वत्त यथा आरब्धिकेहि भिक्खूहि सम्मा' वत्तितव्व" ति ।

§ ८. सेनासनवत्तकथा

१४ तेन खो पन समयेन सम्बहुला भिक्खू अज्झोक्कामे चीवरकम्म कगेनि ।
छव्वग्गिया भिक्खू पट्टिवाते अङ्गणे^१ सेनासन पप्फोटेसु^२ । भिक्खू रजेन ओक्किरिसु^३ । ये
त भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्जायन्ति खिद्यन्ति^४
विपाचेन्ति — “कथ हि नाम छव्वग्गिया भिक्खू पट्टिवाते अङ्गणे सेनासन पप्फोटेम्मन्ति !
भिक्खू रजेन ओक्किरिसू” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवनो एनमत्थ आरोचेसु ००पे० ००
“सच्च किर, भिक्खवे, छव्वग्गिया भिक्खू पट्टिवाते अङ्गणे सेनासन पप्फोटेन्ति^५, भिक्खू
रजेन ओक्किरिसू” ति^६ “सच्च भग्वा” ति पे००००विगरहित्वा पे० धम्म कथ
कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

B. 21'

B 38

10

१५ “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून् सेनासनवत्त पञ्जापेम्सामि यथा भिक्खूहि
सेनासने सम्मा वत्तितव्वं । यस्मि विहारे विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे
उत्सहति, सोधेतव्वो । विहारं सोधेन्तेन पठम पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्वं,
निसीदनपच्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्वं, भिसिबिम्बोहनं^७ नीहरित्वा एकमन्त
निक्खिपितव्वं, मच्चो नीचं कत्वा साधुकं अप्पट्ठिसन्तेन^८, असङ्खट्टेन्तेन^९ कवाटपिट्ठं^{१०},
नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्वो, पीठ नीचं कत्वा साधुकं अप्पट्ठिसन्तेन, असङ्खट्टेन्तेन
कवाटपिट्ठं, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वं, मच्चपट्टिपादका नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपि-
तव्वा, खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्वो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्तं
निक्खिपितव्वं, भुम्भत्थरणं^{११} यथा पञ्चत्तं सल्लखेत्वा नीहरित्वा एकमन्त निक्खिपितव्वं । सचे
विहारे सन्तानक होति, उल्लोका पठम ओहारेतव्वं, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितव्वा ।^{१२}
सचे गेरुकपरिकम्भकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळकं^{१३} तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितव्वा । सचे
काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितव्वा । सचे अकता
होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा^{१४} सम्मज्जितव्वा — मा विहारो रजेन उहब्बी^{१५} ति ।
सङ्कारं विचिन्तिवा एकमन्तं छड्ढेतव्वं ।

१ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । २ पङ्गणे-सी०, स्या०, रो० । ३ पप्फोटेसु-रो०, पप्फोटेसु-
स्या० । ४ ओक्किरिसु-सी०, स्या० । ५ पप्फोटेसु-सी०, पप्फोटेन्ति-स्या०, पप्फोटेन्ति-रो० ।
६ भिसिबिम्बोहनं-म० । ७ अपरिघंसन्तेन-सी०, स्या०, रो० । ८ असङ्खट्टेन्तेन-सी०, स्या०, रो० ।
९ कवाटपीठं-सी० । १० भूमत्थरणं-म० । ११ चोळकं-रो० । १२ परिप्फोसित्वा-रो०,
परिप्फोसित्वा परिप्फोसित्वा-म०, सी० । १३ उहब्बी-म० ।

B. 388

“न भिक्खुसामन्ता सेनासन पप्फोटेतब्बं^१ । न विहारसामन्ता सेनासनं पप्फोटे-
तब्बं । न पानीयसामन्ता सेनासन पप्फोटेतब्बं । न परिभोजनीयसामन्ता सेनासन पप्फोटे-
तब्बं । न पटिवाते अङ्गणे सेनासन पप्फोटेतब्बं । अधोवाते सेनासन पप्फोटेतब्बं ।

R. 219

“भुम्मत्थरणं एकमन्त ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्चत्त
5 पञ्जापेतब्बं । मञ्चपटिपादका एकमन्त ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने^२ ठपेतब्बा ।
मञ्चो एकमन्त ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुक अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन
कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्चत्त पञ्जापेतब्बो । पीठ एकमन्त ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा
नीचं कत्वा साधुक अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टेन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्चत्त पञ्जा-
पेतब्बं । भिसिक्खिम्बोहन एकमन्त ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्चत्त
10 पञ्जापेतब्बं । निसीदनपच्चत्थरणं एकमन्त ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथा,
पञ्चत्त पञ्जापेतब्बं । खेळमल्लको एकमन्त ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने
ठपेतब्बो । अपस्सेनफलक एकमन्त ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बं ।
पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेद्दामञ्चं
वा हेद्दामीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो
15 निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा
चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्त ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्बं ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा
सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति
उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना
20 थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरित्तब्बा, रत्ति थकेतब्बा । सचे
उप्पहकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरित्तब्बा ।

B. 389

“सचे परिवेण उक्काप होति, परिवेण सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्टको उक्कापो होति,
कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्टानसाला उक्कापा होति, उपट्टानसाला सम्मज्जितब्बा ।
सचे अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी^३ उक्कापा होति,
25 वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीय न होति, पानीय उपट्टापेतब्बं । सचे परिभोजनीयं
न होति, परिभोजनीयं उपट्टापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमन-
कुम्भिया उदकं आसिञ्चित्तब्बं ।

“सचे वुट्ठेन^४ सद्धिं एकविहारे विहरति, न वुट्ठं अनापुच्छा उद्देसो दातब्बो, न
परिपुच्छा दातब्बा, न सज्जायो कातब्बो, न धम्मो भासित्तब्बो, न पदीपो कातब्बो, न

१. पप्फोटेतब्बं-स्या०, पप्फोटेतब्बं-रो० । २. यथाठाने-रो० । ३. वच्चकुटि-म० ।
४. वुट्ठेन-सी० ।

पदीपो विज्जापेतव्वो, न वातपाना विवरितव्वा, न वातपाना थकेनव्वा । मचे वुद्धेन सद्धि
एकचङ्कमे चङ्कमति, येन वुद्धो तेन परिवत्तितव्व, न च वुद्धो मत्ताटिक्कणेन घट्टेनव्वो ।
इद खो, भिक्खवे, भिक्खून सेनासनवत्तं यथा भिक्खूहि सेनासने सम्मा वत्तितव्व" ति ।

R. 2

§ ९. जन्ताघरवत्तकथा

१६. तेन खो पन समयेन छव्वग्गिया भिक्खू जन्ताघरे थैरेहि भिक्खूहि
निवारियमाना अनादरियं पटिच्च पहूतं कट्ट आरोपेत्वा अग्गि दत्ता द्वारं थकेत्वा द्वारे^६
निसीदन्ति । भिक्खू उण्हामित्ता द्वारं अलभमाना मुच्छिता पपतन्ति । ये ते भिक्खू
अप्पिच्छा पे० ते उज्जायन्ति विग्यन्ति विपाचेन्ति -- कथ हि नाम छव्वग्गिया
भिक्खू जन्ताघरे थैरेहि भिक्खूहि निवारियमाना अनादरिय पटिच्च पहून कट्ट आरोपेत्वा
अग्गि दत्ता द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदिस्सन्ति । भिक्खू उण्हामित्ता द्वारं अलभमाना
मुच्छिता पपतन्ती" ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु पे०... "सच्च 10
किर, भिक्खवे, छव्वग्गिया भिक्खू जन्ताघरे थैरेहि भिक्खूहि निवारियमाना अनादरियं
पटिच्च पहूतं कट्ट आरोपेत्वा अग्गि दत्ता द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदन्ति. भिक्खू उण्हामित्ता
द्वारं अलभमाना मुच्छिता पपतन्ती" ति^१ 'सच्च भगवा' ति पे० विगरहित्वा
पे०... धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि -- "न, भिक्खवे, जन्ताघरे थैरेन भिक्खुना
निवारियमानेन अनादरियं पटिच्च पहूतं कट्ट आरोपेत्वा अग्गि दातव्वो । यो ददेय्य, 15
आपत्ति दुक्कटस्स । न च, भिक्खवे, द्वारं थकेत्वा द्वारे निसीदितव्व । यो निमीदेय्य,
आपत्ति दुक्कटस्स ।

B 3

१७. "तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून जन्ताघरवत्तं पञ्चापेस्सामि यथा भिक्खूहि
जन्ताघरे सम्मा वत्तितव्व । यो पठमं जन्ताघरे' गच्छति, सचे छारिका उस्सन्ना होति,
छारिका छड्ढेतव्वा । सचे जन्ताघरं उक्कापं होति, जन्ताघरं सम्मज्जितव्व । सचे परिभण्डं²⁰
उक्काप होति, परिभण्ड सम्मज्जितव्व । सचे परिवेण उक्काप होति, परिवेण सम्मज्जितव्वं ।
सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितव्वो । सचे जन्ताघरसाला उक्कापा होति,
जन्ताघरसाला सम्मज्जितव्वा ।

"चुण्ण सन्नेतव्वं, मत्तिका तेमेतव्वा, उदकदोणिकाय उदकं आसिञ्चितव्वं । जन्ताघरं
पविसन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितव्व ।²⁵
न थैरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितव्व । न नवा भिक्खू आसनेन पटिवाहितव्वा^१ । सचे
उस्सहति, जन्ताघरे थैरानं भिक्खूनं परिकम्मं कातव्वं । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं

१. जन्ताघरं-सी०, स्या०, रो० । २. पटिवाहेतव्वा-सी० ।

R. 221 आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताधरा निक्खमितब्बं । सचे उस्सहति, उदके पि थेरान भिक्खून परिकम्म कातब्बं । न थेरान भिक्खूनं पुरतो पि^१ नहायितब्बं, न उपरितो^२ पि नहायितब्ब । नहातेन उत्तरन्तेन ओतरन्तानं मग्गो दातब्बो । यो पच्छा जन्ताधरा निक्खमति, सचे जन्ताधरं चिक्खल्ल होति, धोवितब्ब । मत्तिकादोणिक धोवित्वा 5 जन्ताधरपीठ पटिसामेत्वा अग्गि विज्झापेत्वा द्वारं थकेत्वा पक्कमितब्बं । इद खो, भिक्खवे, भिक्खूनं जन्ताधरवत्त यथा भिक्खूहि जन्ताधरे सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

§ १०. वच्चकुटिवत्तकथा

B. 391 १८ तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु ब्राह्मणजातिको वच्च कत्वा न इच्छति आचमेतु — को इमं वसलं दुग्गन्ध आमसिस्सती ति । तस्स वच्चमग्गो किमि सण्ठाति^३ । अथ खो सो भिक्खु भिक्खून एतमत्थ आरोचेसि । “कि पन त्वं, आवुसो, वच्च कत्वा 10 न आचमेसी” ति^४ “एवमावुसो” ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खु वच्च कत्वा न आचमेस्सती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं^५ पे० “सच्च किर त्वं, भिक्खु, वच्च कत्वा न आचमेसी” ति^६ “सच्चं भगवा” ति पे०...विगरहित्वा ...पे०... धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, वच्च कत्वा सति उदके 15 नाचमेतब्बं । यो नाचमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू वच्चकुटिया यथावुट्ठु^७ वच्चं करोन्ति । नवका भिक्खू पठमतरं आगन्त्वा वच्चिता आगमेन्ति । ते वच्चं सन्धारेन्ता मुच्छिता पपतन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं पे०...सच्चं किर भिक्खवे पे० सच्चं भगवा ति पे०... विगरहित्वा . पे० . धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, वच्चकुटिया 20 यथावुट्ठु वच्चो कातब्बो । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, आगत-पटिपाटिया वच्च कातु” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू अतिसहसा पि वच्चकुटि पविसन्ति, उब्भजित्वा^८ पि पविसन्ति, नित्थुनन्ता^९ पि वच्च करोन्ति, दन्तकट्ट खादन्ता पि वच्चं करोन्ति, बहिद्धा पि वच्चदोणिकाय वच्चं करोन्ति, बहिद्धा पि पस्सावदोणिकाय पस्सावं 25 करोन्ति, पस्सावदोणिकाय पि खेळं करोन्ति, फरसेन पि कट्टेन अवलेखन्ति^{१०}, अवलेखनकट्टं^{११}

१. रो०, सी० पोत्यकेसु नत्थि । २ उपरिसोते—स्या० । ३ सण्ठासि—सी०, स्या०, रो० । ४ आचमिस्सती—स्या० । ५ यथावुट्ठु—सी० । ६ उब्भुजित्वा—सी०, उब्भुजित्वा—स्या०, रो० । ७ नित्थुनन्ता—सी० । ८ अपलेखन्ति—सी० । ९, अपलेखनकट्ट—सी० ।

पि वच्चकूपहि पातेन्ति, अतिसहसा पि निक्खमन्ति, उब्भजित्वा पि निक्खमन्ति, चपुचपु-
कारकं पि आचमेन्ति, आचमनसरावके पि उदकं सेमेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा
• पे० ते उज्जायन्ति खिग्यन्ति विपाचेन्ति—“कथं हि नाम छञ्जगिया भिक्खू
अतिसहसा पि वच्चकुटि पविसिस्सन्ति, उब्भजित्वा पि पविसिस्सन्ति, नित्थुनन्ता पि वच्च
करिस्सन्ति, दन्तकट्टं खादन्ता पि वच्चं करिस्सन्ति, बहिद्धा पि वच्चदोणिकाय वच्च करि-
स्सन्ति, बहिद्धा पि पस्सावदोणिकाय पस्सावं करिस्सन्ति, पस्सावदोणिकाय पि खेळ
करिस्सन्ति, फरुसेन पि कट्टेन अवलेखिस्सन्ति,^१ अवलेखनकट्टं पि वच्चकूपहि पातेस्सन्ति,
अतिसहसा पि निक्खमिस्सन्ति, उब्भजित्वा पि निक्खमिस्सन्ति, चपुचपुकारकं पि आचमे-
स्सन्ति, आचमनसरावके पि उदकं सेसिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
आरोचेसु • पे० • सच्चं किर भिक्खवे • पे० • सच्चं भगवा ति • पे० विगरहित्वा 10
• पे० धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

R. 222

B. 392

१९. “तेन हि, भिक्खवे, भिक्खून् वच्चकुटिवत्तं पञ्जापेस्सामि यथा भिक्खूहि
वच्चकुटिया सम्मा वत्तित्त्वं । यो वच्चकुटि गच्छति तेन^२ बहि ठितेन^३ उक्कासितब्बं । अन्तो
निसिन्नेन पि उक्कासितब्बं । चीवरवसे वा चीवररज्जुया वा चीवरं निक्खपित्वा साधुकं
अतरमानेन वच्चकुटी^४ पविसितब्बा । नातिसहसा पविसितब्बा । न उब्भजित्वा पविसि-
तब्बा । वच्चपादुकाय ठितेन उब्भजितब्बं^५ । न नित्थुनन्तेन वच्चो कातब्बो । न दन्तकट्टं
खादन्तेन वच्चो कातब्बो । न बहिद्धा वच्चदोणिकाय वच्चो कातब्बो । न बहिद्धा पस्साव-
दोणिकाय पस्सावो कातब्बो । न पस्सावदोणिकाय खेळो कातब्बो । न फरुसेन कट्टेन
अवलेखितत्वं^६ । न अवलेखनकट्टं वच्चकूपहि पातेत्त्वं । वच्चपादुकाय ठितेन पटि-
च्छादेत्त्वं । नातिसहसा निक्खमितत्वं । न उब्भजित्वा निक्खमितत्वं । आचमनपादुकाय^७
ठितेन उब्भजितत्वं । न चपुचपुकारकं^८ आचमेत्त्वं । न आचमनसरावके उदकं सेसेत्त्वं ।
आचमनपादुकाय ठितेन पटिच्छादेत्त्वं ।

“सचे वच्चकुटी ऊहता^९ होति, धोवितत्त्वा । सचे अवलेखनपिठरो^{१०} पूरो होति,
अवलेखनकट्टं छड्ढेतत्त्वं । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितत्त्वा । सचे
परिमण्ड उक्कापं होति, परिमण्डं सम्मज्जितत्त्वं । सचे परिवेणं उक्काप होति, परिवेणं^{११}
सम्मज्जितत्त्वं । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितत्त्वं । सचे आचमनकुम्भिया
उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितत्त्वं । इदं खो, भिक्खवे, भिक्खून्
वच्चकुटिवत्तं^{१२} यथा भिक्खूहि वच्चकुटिया सम्मा वत्तितत्त्वं” ति ।

१ चपुचपुकारका-सी०, स्या० । २ अपलेखिस्सन्ति-सी० । ३ सी०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
४ बहिद्धितेन-स्या० । ५ वच्चकुटि-म० । ६ उब्भुजितत्त्वं-स्या०, रो०, उब्भुजितत्त्वं-सी० ।
७ अपलेखितत्त्वं-सी० । ८ अपलेखनकट्टं-सी० । ९ चपुचपुकारकेन-सी०, स्या० । १० उहता-
म० । ११ अवलेखनपिठरो-स्या०, अपलेखनपिठरो-सी० । १२ वच्चकुटिवत्तं-सी०, स्या० ।

§ ११. उपज्झायवत्तकथा

२०. तेन खो पन समयेन सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसु ।

५ अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्निपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, सद्धिविहारिका उपज्झायेसु न सम्मा वत्तन्ती” ति ?
 B. 393 “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम, भिक्खवे, सद्धिविहारिका
 B. 223 उपज्झायेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चानं
 10 अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवणं भासित्वा, अनेक-
 परियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वणं भासित्वा, भिक्खून् तदनुच्छविकं तदनुलोमिकं धर्मं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

15 २१. “तेन हि, भिक्खवे, सद्धिविहारिकानं उपज्झायेसु वत्त पञ्जापेस्सामि यथा सद्धिविहारिकेहि उपज्झायेसु सम्मा वत्तितब्बं । सद्धिविहारिकेन, भिक्खवे, उपज्झायम्हि सम्मा वत्तितब्बं । तत्रायं सम्मावत्तना —

“कालस्सेव उट्ठाय उपाहना ओमुञ्चित्वा एकं स उत्तरासङ्गं करित्वा दन्तकट्टं दातब्बं, मुखोदकं दातब्बं, आसनं पञ्जापेतब्बं । सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामे-
 20 तब्बा । यागुं पीतस्स उदकं दत्त्वा भाजनं पटिगहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन^१ धोवित्वा पटिसामेतब्बं । उपज्झायम्हि बुद्धिते^२ आसनं उद्धरितब्बं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे उपज्झायो गामं पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्बं, पटिनिवासनं पटिमाहेतब्बं, कायबन्धनं दातब्बं, सगुणं कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सउदको
 25 दातब्बो । सचे उपज्झायो पच्छासमणं आकङ्कति, तिमण्डलं पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं निवासेत्वा कायबन्धनं बन्धित्वा सगुणं कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठकं पटियुञ्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा उपज्झायस्स पच्छासमणेन होतब्बं । नातिदूरे गन्तब्बं, नाच्चसन्ने गन्तब्बं, पत्तपरियापन्नं पटिमाहेतब्बं । न उपज्झायस्स भणमानस्स अन्तरन्तरा कथा ओपातेतब्बा । उपज्झायो आपत्तिसामन्ता भणमानो निवारेतब्बो ।

१. अप्परिघंसन्तेन-सी०, स्या०, रो० । २. उद्धिते-सी० ।

“निवत्तन्तेन पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्जापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं^१ उपनिक्खपितब्बं, पञ्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्बं, पटिनिवासनं दातब्बं, निवासनं पटिग्गहेतब्बं । सचे चीवरं सिन्न होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बं, न च उण्हे चीवरं निदहितब्बं^२ । चीवरं सङ्घरितब्बं^३ । चीवरं सङ्घरन्तेन^४ चतुरङ्गुल कण्ण उस्सादेत्वा^५ चीवरं सङ्घरितब्बं—मा मज्झे भज्जो अहोसी ति । ओभोगे कायवन्धन कातब्ब ।

“सचे पिण्डपातो होति, उपज्जायो च भुञ्जितुकामो होति, उदकं दत्त्वा पिण्डपातो उपनामेतब्बो । उपज्जायो पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदकं दत्त्वा पत्तं पटिग्गहेत्वा नीचं कत्त्वा साधुकं अप्पटिधंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्त्वा मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्बो । न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खपितब्ब । पत्त निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टमञ्चं वा हेट्टापीठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खपितब्बो । न च 10 अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खपितब्बो । चीवरं निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंस वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोग कत्त्वा चीवरं निक्खपितब्बं । उपज्जायस्सि वुट्ठिते आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतब्बं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे उपज्जायो नहायितुकामो होति, नहानं पटियादेतब्बं । सचे सीतेन अत्थो 15 होति, सीतं पटियादेतब्बं । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्ह पटियादेतब्बं ।

“सचे उपज्जायो जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सञ्जेतब्बं, मत्तिका तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय उपज्जायस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा जन्ताघरपीठ दत्त्वा चीवरं पटिग्गहेत्वा एकमन्तं निक्खपितब्ब, चुण्णं दातब्बं, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति, जन्ताघरं पविसितब्बं । जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छा-20 देत्वा जन्ताघरं पविसितब्बं । न थरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं । न नवा भिक्खू आसनेन पटिवाहेतब्बा^६ । जन्ताघरे उपज्जायस्स परिकम्मं कातब्बं । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्बं ।

“उदके पि उपज्जायस्स परिकम्मं कातब्बं । नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो गत्तं वोदकं कत्त्वा निवासेत्वा उपज्जायस्स गत्ततो उदकं पमज्जितब्बं, निवासनं दातब्ब, सङ्घाटि 25 दातब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्जापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खपितब्बं । उपज्जायो पानीयेन पुच्छितब्बो । सचे उद्दिसापेतुकामो होति, उद्दिसापेतब्बो । सचे परिपुच्छितुकामो होति, परिपुच्छितब्बो ।

“यस्मिं विहारे उपज्जायो विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे उस्सहति,

B. 295

१. पादकथलिकं—सी० । २. निदहितब्बं—सी० । ३. सहरितब्बं—स्या०, रो० । ४. सहरन्तेन—स्या०, रो० । ५. उस्सारेत्वा—म० । ६. पटिवाहितब्बा—स्या०, रो०, म० ।

R 225

सोधेतव्यो । विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वं, निसीदन-
 पच्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वं, भिसिबिम्बोहनं^१ नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपि-
 तव्वं, मञ्चो नीच कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन^२ क्वाटपिट्ट^३, नीहरित्वा
 एकमन्तं निक्खिपितव्वो, पीठ नीच कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन क्वाटपिट्ट,
 ५ नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वं, मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्व्या,
 खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वो, अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपि-
 तव्वं, भुम्मत्थरणं^४ यथापञ्जत्तं सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितव्वं । सचे विहारे
 सन्तानकं होति, उल्लोका पठम ओहारेतव्वं, आलोकसन्धिक्कणभागा पमज्जितव्व्या । सचे
 गेरुकपरिक्कमकता भित्तिक्कणकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीठेत्वा पमज्जितव्व्या । सचे काळ-
 १० वण्णकता भूमिक्कणकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीठेत्वा पमज्जितव्व्या । सचे अकता होति
 भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितव्व्या – मा विहारो रजेन उहञ्जी ति । सङ्कारं विचि-
 नित्वा एकमन्तं छड्ढेतव्वं ।

B 396

“भुम्मत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा प्पफोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतव्वं ।
 मञ्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतव्व्या । मञ्चो ओतापेत्वा
 १५ सोधेत्वा प्पफोटेत्वा नीच कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन क्वाटपिट्ट, अतिहरित्वा
 यथापञ्जत्तं पञ्जापेतव्वो । पीठं ओतापेत्वा सोधेत्वा प्पफोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटि-
 घसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन क्वाटपिट्ट, अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतव्वं । भिसिबिम्बोहनं
 ओतापेत्वा सोधेत्वा प्पफोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतव्वं । निसीदनपच्चत्थरणं
 ओतापेत्वा सोधेत्वा प्पफोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतव्वं । खेळमल्लको ओतापेत्वा
 २० पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतव्वो । अपस्सेनफलकं ओतापेत्वा पमज्जित्वा अति-
 हरित्वा यथाठाने ठपेतव्वं । पत्तचीवरं निक्खिपितव्वं । पत्तं निक्खिपित्तेन एकेन हत्थेन पत्तं
 गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामञ्च वा हेट्टापिठ वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितव्वो । न च
 अनन्तरहित्वाय भूमिया पत्तो निक्खिपितव्वो । चीवरं निक्खिपित्तेन एकेन हत्थेन चीवरं
 गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं
 २५ कत्वा चीवरं निक्खिपितव्वं ।

R. 226

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतव्व्या । सचे
 पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतव्व्या । सचे उत्तरा सरजा वाता
 वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतव्व्या । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा
 वातपाना थकेतव्व्या । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितव्व्या, रत्तिं थकेतव्व्या ।
 ३० सचे उप्पहकालो होति, दिवा वातपाना थकेतव्व्या, रत्तिं विवरितव्व्या ।

१. भिसिबिम्बोहन-म० । २ असङ्घट्टन्तेन-रो०; असङ्घट्टन्तेन-म० । ३. क्वाटपिठ-सी० ।
 ४. भुम्मत्थरणं-म० ।

“सचे परिवेणं उक्कापं होति, परिवेण मम्मज्जितब्बं । मचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्टानमाला उक्कापा होति, उपट्टानमाला मम्मज्जितब्बा । सचे अग्गिसाला उक्कापा होति, अग्गिसाला मम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीयं न होति, पानीय उपट्टापेतब्ब । मचे परिभोजनीयं न होति, परिभोजनीयं उपट्टापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमन-^५ कुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्ब ।

“सचे उपज्जायस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, सद्धिविहारिकेन वूपकासेतब्बा^३, वूपकासापेतब्बा^४, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्जायस्स कुक्कुच्च उप्पन्न होति, सद्धिविहारिकेन विनोदेतब्बं, विनोदापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे उपज्जायस्स दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति, सद्धिविहारिकेन विवेचेतब्ब, विवेचापेतब्ब, धम्मकथा वास्स^{१०} कातब्बा । सचे उपज्जायो गरुधम्म अज्जापन्नो होति परिवामारहो, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्ब—किं ति नु खो सद्धो उपज्जायस्स परिपास ददेय्या ति । मचे उपज्जायो मूलायपटिकस्सनारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्ब—किं ति नु खो सद्धो उपज्जायं मूलाय पटिकस्सेय्या ति । सचे उपज्जायो मानत्तारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—किं ति नु खो सद्धो उपज्जायस्स मानत्त ददेय्या ति । सचे उपज्जायो^{१५} अब्भानारहो होति, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—किं ति नु खो सद्धो उपज्जाय अब्भेय्या ति । सचे सद्धो उपज्जायस्स कम्म कत्तुकामो होति, तज्जनीयं^१ वा नियस्सं^२ वा पब्बाजनीयं^३ वा पटिसारणीयं^४ वा उक्खेपनीयं^५ वा, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्ब—किं ति नु खो सद्धो उपज्जायस्स कम्म न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या ति । कत वा पनस्स होति सद्धेन कम्मं, तज्जनीयं वा नियस्स वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीय वा^{२०} उक्खेपनीय वा, सद्धिविहारिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—किं ति नु खो उपज्जायो सम्मा वत्तेय्य, लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सद्धो तं कम्मं पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

B 397

“सचे उपज्जायस्स चीवरं धोवितब्बं होति, सद्धिविहारिकेन धोवितब्ब, उस्सुक्कं वा कातब्ब—किं ति नु खो उपज्जायस्स चीवरं धोवियेथा ति । सचे उपज्जायस्स चीवरं कातब्बं होति, सद्धिविहारिकेन कातब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्ब—किं ति नु खो उपज्जायस्स^{२५} चीवरं करियेथा^{१०} ति । सचे उपज्जायस्स रजनं^{११} पचित्तब्बं^{१२} होति, सद्धिविहारिकेन पचित्तब्बं,^{१३} उस्सुक्कं वा कातब्ब—किं ति नु खो उपज्जायस्स रजनं पचियेथा^{१३} ति । सचे उपज्जायस्स चीवरं रजितत्बं^{१४} होति, सद्धिविहारिकेन रजितत्ब, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो

R. 227

१ पानिय-रो० । २ परिभोजनिय-रो० । ३ वूपकासेतब्बो-स्या०, म० । ४ वूपकासापेतब्बो-स्या०, म० । ५ तज्जनीय-रो० । ६ निस्सयं-रो० । ७. पब्बाजनीयं-रो० । ८. पटिसारणीयं-रो० । ९. उक्खेपनीयं-रो० । १०. ऋरीयेथा-सी० । ११-११. रजना पचित्तत्बं-म० । १२. पचित्तत्बं-म० । १३ पचियेथा-सी० । १४ रजितत्बं-स्या० ।

उपज्झायस्स चीवरं रजियेथा^१ ति । चीवरं रजन्तेन^२ साधुकं सम्परिवत्तकं सम्परिवत्तकं रजितव्वं, न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितव्वं ।

“न उपज्झाय अनापुच्छा एकच्चस्स पत्तो दातव्वो, न एकच्चस्स पत्तो पटिग्गहेतव्वो, न एकच्चस्स चीवरं दातव्व, न एकच्चस्स चीवरं पटिग्गहेतव्वं, न एकच्चस्स परिक्खारो^५ दातव्वो, न एकच्चस्स परिक्खारो पटिग्गहेतव्वो, न एकच्चस्स केसा छेदेतव्वो^३, न एकच्चेन केसा छेदापेतव्वा, न एकच्चस्स परिक्खम्म कातव्व, न एकच्चेन परिक्खम्म कारापेतव्वं, न एकच्चस्स वेय्यावच्चो कातव्वो, न एकच्चेन वेय्यावच्चो कारापेतव्वो, न एकच्चस्स पच्छासमणेन होतव्वं, न एकच्चो पच्छासमणो आदातव्वो, न एकच्चस्स पिण्डपातो नीहरितव्वो, न एकच्चेन पिण्डपातो नीहरापेतव्वो, न उपज्झायं अनापुच्छा गामो पविसितव्वो, न सुसानं^{१०} गन्तव्व, न दिसा पक्कमितव्वा । सचे उपज्झायो गिलानो होति, यावजीव उपट्ठातव्वो^४, बुद्धानमस्स^५ आगमेतव्व । इदं खो, भिक्खवे, सद्धिविहारिकान उपज्झायेसु वत्त यथा सद्धिविहारिकेहि उपज्झायेसु सम्मा वत्तितव्वं” ति ।

§ १२. सद्धिविहारिकवत्तकथा

२२. तेन खो पन समयेन उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा पे० ते उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम^{१५} उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं पे० • “सच्च किर, भिक्खवे, उपज्झाया सद्धिविहारिकेसु न सम्म वत्तन्ती” ति^२ “सच्च भगवा” ति...पे०... विगरहित्वा पे०... धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२३ “तेन हि, भिक्खवे, उपज्झायानं सद्धिविहारिकेसु वत्त पञ्जापेस्सामि^६ यथा^{२०} उपज्झायेहि सद्धिविहारिकेसु सम्मा वत्तितव्व । उपज्झायेन, भिक्खवे, सद्धिविहारिकम्हि सम्मा वत्तितव्वं । तत्रायं सम्मावत्तना —

“उपज्झायेन, भिक्खवे, सद्धिविहारिको सङ्गहेतव्वो अनुग्गहेतव्वो उद्देसेन परिपुच्छाय ओवादेन अनुसासनिया । सचे उपज्झायस्स पत्तो होति, सद्धिविहारिकस्स पत्तो न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स पत्तो दातव्वो, उस्सुक्कं वा कातव्वं — किं ति नु^{२५} खो सद्धिविहारिकस्स पत्तो उप्पज्जियेथा ति । सचे उपज्झायस्स चीवरं होति, सद्धिविहारिकस्स चीवरं न होति, उपज्झायेन सद्धिविहारिकस्स चीवरं दातव्व, उस्सुक्कं वा कातव्वं — किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं उप्पज्जियेथा ति । सचे उपज्झायस्स परिक्खारो

१ रजियेथा-सी० । २. रजेन्तेन-सी०, स्या० । ३. छेदातव्वा-रो०; छेतव्वा-सी० ।
४. उपट्ठापेतव्वो-सी० । ५. बुद्धानस्स-सी०, स्या०, रो० । ६. पञ्जापेस्सामि-म० ।

होति, सद्धिविहारिकस्स परिक्वारो न होति, उपज्जायेन सद्धिविहारिकस्स परिक्वारो दातब्बो, उस्सुक्कं वा कातब्ब – किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स परिक्वारो उप्पज्जियेथा ति ।

“सचे सद्धिविहारिको गिलानो होति, कालस्सेव उट्ठाय दन्तकट्ट दातब्ब, मुखोदक दातब्बं, आसनं पञ्जापेतब्ब । सचे यागु होति, भाजन धोवित्वा यागु उपनामेतब्बा । यागुं पीतस्स उदक दत्वा भाजन पटिगहेत्वा नीच कप्पा सायुक अप्पटिघसन्तेन धोवित्वा 5 पटिसामेतब्ब । सद्धिविहारिकग्धि बुद्धिते आसन उद्धरितब्ब । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

B 399

“सचे सद्धिविहारिको गाम पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्बं, पटिनिवासनं पटिगहेतब्बं, कायबन्धन दातब्ब, सगुण कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सउदको दातब्बो । एत्तावता निवत्तिससीती ति आसन पञ्जापेतब्ब, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं¹ 10 उपनिक्खपितब्बं, पच्चुगान्त्वा पत्तचीवरं पटिगहेतब्ब, पटिनिवासन दातब्ब, निवासनं पटिगहेतब्ब । सचे चीवरं सिन्नं होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतब्ब, न च उण्हे चीवरं निदहितब्बं² । चीवरं सद्धरितब्बं³ । चीवरं सद्धरन्तेन चतुरङ्गुलं कण्णं उस्सादेत्वा⁴ चीवरं सद्धरितब्बं – मा मज्झे भङ्गो अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धन कातब्बं ।

“सचे पिण्डपातो होति, सद्धिविहारिको च भुञ्जितुकामो होति, उदकं दत्वा 15 पिण्डपातो उपनामेतब्बो । सद्धिविहारिको पानीयेन पुच्छितब्बो । भुत्ताविस्स उदक दत्वा पत्तं पटिगहेत्वा नीच कत्वा सायुक अप्पटिघसन्तेन धोवित्वा बोदक कत्वा मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्बो, न च उण्हे पत्तो निदहितब्बो । पत्तचीवरं निक्खपितब्ब । पत्त निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामच्च वा हेट्टापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खपित- 20 तब्बो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खपितब्बो । चीवरं निक्खपन्तेन एकेन 20 हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खपितब्ब । सद्धिविहारिकग्धि बुद्धिते आसनं उद्धरितब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिक पटिसामेतब्ब । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

R. 229

“सचे सद्धिविहारिको नहायितुकामो होति, नहान पटियादेतब्बं । सचे सीतेन 25 अत्थो होति, सीतं पटियादेतब्ब । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्ह पटियादेतब्बं ।

“सचे सद्धिविहारिको जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्ण सन्नेतब्बं, मत्तिका तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठ आदाय गन्त्वा जन्ताघरपीठ दत्वा चीवरं पटिगहेत्वा एकमन्तं निक्खपितब्बं, चुण्णं दातब्बं, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति जन्ताघरं पविसितब्बं ।

B. 460

१ पादकथलिक-सी० । २. निदहितब्ब-सी० । ३. सहरितब्बं-स्या०, रो० । ४. उस्सा-रेत्वा-म० ।

जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्ब । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्ब, न नवा भिक्खू आसनेन पटिवाहे-
तब्बा^१ । जन्ताघरे सद्धिविहारिकस्स परिकम्म कातब्ब । जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघर-
पीठ आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खमितब्बं ।

5 “उदके पि सद्धिविहारिकस्स परिकम्म कातब्ब । नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो गत्त वोदक कत्वा निवासेत्वा सद्धिविहारिकस्स गत्ततो उदक पमज्जितब्बं, निवासनं दातब्बं, सङ्घाटि दातब्बा, जन्ताघरपीठ आदाय पठमतरं आगन्वा आसनं पञ्जापेतब्बं, पादोदक पादपीठ पादकथलिक उपनिक्खपितब्ब । सद्धिविहारिको पानीयेन पुच्छितब्बो ।

“यस्स विहारे सद्धिविहारिको विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे
10 उस्सहति, सोधेतब्बो । विहारं सोधेन्तेन पठम पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्त निक्खपितब्बं,
निसीदनपच्चत्थरण नीहरित्वा एकमन्त निक्खपितब्ब, भिसिबिन्धोहनं नीहरित्वा एकमन्ते
निक्खपितब्ब, मञ्चो नीचं कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठं,
नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितब्बं, मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितब्बा,
खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्त निक्खपितब्बो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्तं
15 निक्खपितब्बं, भुम्मत्थरणं यथापञ्जत्तं सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितब्ब ।
सचे विहारे सन्तानक होति, उल्लोका पठम ओहारेतब्बं, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जि-
तब्बा । सचे गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकित्ता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा
पमज्जितब्बा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकित्ता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा
पमज्जितब्बा । सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा — मा विहारो
20 रजेन उहञ्जी ति । सङ्कारं विचिन्तित्वा एकमन्त छड्ढेतब्बं ।

“भुम्मत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं ।
मञ्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा । मञ्चो ओतापेत्वा
सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा
यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बो । पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं
25 अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन कवाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं । भिसि-
बिन्धोहनं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्ब । निसीदन-
पच्चत्थरण ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं । खेळमल्लको
ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलकं ओतापेत्वा पमज्जित्वा
अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्ब । पत्तचीवरं निक्खपितब्बं । पत्तं निक्खपन्तेन एकेन
30 हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामञ्चं वा हेट्टापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खपितब्बो ।

न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितव्वो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जिन्ना पारतो अन्न ओरतो भोग कत्वा चीवरं निक्खिपितव्व ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतव्वा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतव्वा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतव्वा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतव्वा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितव्वा, रत्ति थकेतव्वा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतव्वा, रत्ति विवरितव्वा ।

“सचे परिवेणं उक्काप होति, परिवेण सम्मज्जितव्व । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितव्वो । सचे उपट्टानसाला उक्कापा होति, उपट्टानसाला सम्मज्जितव्वा ।¹⁰ सचे अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितव्वा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितव्वा । सचे पानीय न होति, पानीय उपट्टापेतव्व । सचे परिभोजनीय न होति, परिभोजनीयं उपट्टापेतव्व । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितव्व ।

“सचे सद्धिविहारिकस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, उपज्जायेन वूपकासेतव्वा,¹⁵ वूपकासापेतव्वा,¹ धम्मकथा वास्स कातव्वा । सचे सद्धिविहारिकस्स कुक्कुच्चं उप्पन्न होति, उपज्जायेन विनोदेतव्व, विनोदापेतव्व, धम्मकथा वास्स कातव्वा । सचे सद्धिविहारिकस्स दिट्ठिगत उप्पन्नं होति, उपज्जायेन विवेचेतव्व, विवेचापेतव्वं, धम्मकथा वास्स कातव्वा । सचे सद्धिविहारिको गरुधम्मं अज्जापन्नो होति परिवासारहो, उपज्जायेन उस्सुक्क कातव्व — किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिकस्स परिवास ददेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको मूलाय-²⁰ पटिकस्सनारहो होति, उपज्जायेन उस्सुक्कं कातव्वं — किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिक मूलाय पटिकस्सेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको मानत्तारहो होति, उपज्जायेन उस्सुक्कं कातव्वं — किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिकस्स मानत्त ददेय्या ति । सचे सद्धिविहारिको अब्भानारहो होति, उपज्जायेन उस्सुक्कं कातव्वं — किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिकं अब्भेय्या ति । सचे सद्धो सद्धिविहारिकस्स कम्म कत्तुकामो होति, तज्जनीयं वा नियस्स²⁵ वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीय वा उक्खेपनीय वा, उपज्जायेन उस्सुक्कं कातव्वं — किं ति नु खो सद्धो सद्धिविहारिकस्स कम्मं न करेय्य, ल्हुक्याय वा परिणाभेय्या³ ति । कत्तं वा पनस्स होति सद्धेन कम्मं, तज्जनीयं वा नियस्स वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीय वा, उक्खेपनीय वा, उपज्जायेन उस्सुक्कं कातव्वं — किं ति नु खो सद्धिविहारिको सम्मा वत्तेय्य लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सद्धो तं कम्म पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

R 230

B. 401

30

१. वूपकासेतव्वो-स्या०, म० । २. वूपकासापेतव्वो-स्या०, म० । ३. निस्सयं-रो० । ४. परि-नाभेय्या-सी० ।

“सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं धोवित्ठं होति, उपज्जायेन आचिक्खित्ठं—एवं धोवेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं धोवियेथा^१ ति । सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं कातब्बं होति, उपज्जायेन आचिक्खित्ठं—एवं करेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं करियेथा^२ ति । सचे सद्धिविहारिकस्स रजनं पचित्ठं होति, उपज्जायेन आचिक्खित्ठं—एवं पचेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स रजनं पचियेथा^३ ति । सचे सद्धिविहारिकस्स चीवरं रजितब्बं होति, उपज्जायेन आचिक्खित्ठं—एवं रजेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं—किं ति नु खो सद्धिविहारिकस्स चीवरं रजियेथा^४ ति । चीवरं रजन्तेन^५ साधुकं सम्परिवत्तकं सम्परिवत्तकं रजितब्बं^६, न च अच्छिन्ने थेवे 10 पक्कमित्ठं । सचे सद्धिविहारिको गिलानो होति, यावजीवं उपट्ठातब्बो^७, बुट्ठानमस्स^८ आगमेत्तब्बं । इदं खो, भिक्खवे, उपज्जायान सद्धिविहारिकेसु वत्तं यथा उपज्जायेहि सद्धिविहारिकेसु सम्मा वत्तित्ठं” ति ।

दुतियमाणवारं निट्ठितं ।

§ १३. आचरियवत्तकथा

२४ तेन खो पन समयेन अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्जायन्ति खियन्ति^१ । 402 15 विपाचेन्ति—“कथं हि नाम अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “सच्चं किर, भिक्खवे, अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तन्ती” ति^२ “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुट्ठो भगवा—“कथं हि नाम, भिक्खवे, अन्तेवासिका आचरियेसु न सम्मा वत्तिस्सन्ति ! नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नानं वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं 20 चैव अप्पसादाय, पसन्नानं च एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा, दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवणं भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुत्तस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वणं भासित्वा, भिक्खूतं तदनु-च्छविकं तदनुलोमिकं धम्मिं कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—

25 २५. “तेन हि, भिक्खवे, अन्तेवासिकानं^३ आचरियेसु वत्तं पञ्जापेस्सामि^४” यथा

१. धोवीयेथा—सी० । २. करीयेथा—सी० । ३. पचीयेथा—सी० । ४. रजीयेथा—सी० । ५. रजे-न्तेन—स्या० । ६. रजेत्तब्बं—स्या० । ७. उपट्ठापेतब्बो—सी० । ८. बुट्ठानस्स—सी०, स्या०, रो० । ९. खीयन्ति—सी०, स्या०, रो० । १०. अन्तेवासिकानं भिक्खूतं—स्या० । ११. पञ्जापेस्सामि—स० ।

अन्तेवासिकेहि^१ आचरियेमु मग्ना वत्तितव्व । अन्तेवासिकेन, भिक्खवे, आचरियम्हि सम्मा वत्तितव्वं । तत्रायं सम्भावत्तना —

“कालस्सेव उट्ठाय उपाहना ओमुञ्चित्वा एकस उत्तरासङ्ग करित्वा दन्तकट्ट दातव्वं, मुखोदक दातव्वं, आसनं पञ्जापेतव्वं । सचे यागु होति, भाजन धोवित्वा यागु उपनामेतव्वा । यागुं पीनप्स उदक दग्गा भाजन पटिगहेत्वा नीच कग्गा साधुकं अप्पटिधंसन्तेन^२ धोवित्वा पटिसामेतव्व । आचरियम्हि वुट्ठित्ते आसन उद्धरितव्व । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितव्वो ।

“सचे आचरियो गाम पविसितुकामो होति, निवासनं दातव्व, पटिनिवासनं पटिगहेतव्व, कायबन्धन दातव्व, सगुण कत्वा सङ्घाटियो दातव्वा, धोवित्वा पत्तो सोदको^३ दातव्वो । सचे आचरियो पच्छासमण आकङ्खति, तिमण्डल पटिच्छादेन्तेन परिमण्डलं^४ निवासेत्वा कायबन्धन बन्धित्वा सगुण कत्वा सङ्घाटियो पारुपित्वा गण्ठकं पटिमुञ्चित्वा धोवित्वा पत्तं गहेत्वा आचरियस्स पच्छासमणेन होतव्व । नातिदूरे गन्तव्व, नाच्चासन्ने गन्तव्वं, पत्तपरियापन्नं पटिगहेतव्व । न आचरियस्स भणमानस्स अन्तरन्तरा कथा ओपातेतव्वा । आचरियो आपत्तिसामन्ता भणमानो निवारेतव्वो ।

“निवत्तन्तेन पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्जापेतव्वं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं^५ उपनिक्खपितव्व, पच्चुगन्त्वा पत्तचीवरं पटिगहेतव्व, पटिनिवासन दातव्व, निवासन पटिगहेतव्वं । सचे चीवरं सिन्न होति, मुहुत्तं उण्हे ओतापेतव्व, न च उण्हे चीवरं निदहितव्वं^६ । चीवरं सङ्घरितव्वं^७ । चीवरं सङ्घरन्तेन^८ चतुरङ्गुल कण्णं उस्सादेत्वा^९ चीवरं सङ्घरितव्वं—मा मज्झे भङ्गो अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धनं कातव्वं ।

“सचे पिण्डपातो होति, आचरियो च भुञ्जितुकामो होति, उदकं दत्वा पिण्डपातो^{१०} उपनामेतव्वो । आचरियो पानीयेन पुच्छितव्वो । भुत्ताविस्स उदकं दत्वा पत्तं पटिगहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिधंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्वा मुहुत्त उण्हे ओतापेतव्वो, न च उण्हे पत्तो निदहितव्वो । पत्तचीवरं निक्खपितव्व । पत्तं निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामञ्च वा हेट्टापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खपितव्वो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खपितव्वो । चीवरं निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं^{११} गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवस वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खपितव्वं । आचरियम्हि वुट्ठित्ते आसनं उद्धरितव्वं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतव्वं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितव्वो ।

१. अन्तेवासिकेहि भिक्खवेहि—स्या० । २. अपरिधंसन्तेन—सी०, स्या०, रो० । ३. सउदको—सी०, स्या०, रो० । ४. निदहितव्व—सी० । ५. सङ्घरितव्वं—स्या०, रो० । ६. सङ्घरन्तेन—स्या०, रो० । ७. उस्सारेत्वा—म० ।

“सचे आचरियो नहायितुकामो होति, नहानं पटियादेतब्बं । सचे सीतेन अत्थो होति, सीत पटियादेतब्बं । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्ह पटियादेतब्बं ।

“सचे आचरियो जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्ण सचेतब्ब, मत्तिका तेमे-
तब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय आचरियस्स पिट्ठितो पिट्ठितो गन्त्वा जन्ताघरपीठं दत्त्वा चीवरं
५पटिमाहेत्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, चुण्ण दातब्बं, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति,
जन्ताघरं पविसितब्बं । जन्ताघरं पविमन्तेन मत्तिकाय मुख मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च
पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं पविसितब्बं । न थेरे भिक्खू अनुपखज्ज निसीदितब्बं । न
नवा भिक्खू आसनेन पटिमाहेत्वा । जन्ताघरे आचरियस्स परिकम्मं कातब्बं ।
जन्ताघरा निक्खमन्तेन जन्ताघरपीठं आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा
10 निक्खमित्तब्बं ।

“उदके पि आचरियस्स परिकम्मं कातब्बं । नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो
गतं वोदकं कत्वा निवासेत्वा आचरियस्स गत्ततो उदकं पमज्जितब्बं, निवासनं दातब्बं,
सङ्घाटि दातब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्जापेतब्बं, पादोदकं
पादपीठं पादकथलिकं उपनिक्खिपितब्बं । आचरियो पानीयेन पुच्छितब्बो । सचे उद्दिसा-
15 पेतुकामो होति, उद्दिसितब्बो । सचे परिपुच्छितुकामो होति, परिपुच्छितब्बो ।

B. 404

“यस्मिं विहारे आचरियो विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे उस्सहति,
सोधेतब्बो । विहारं सोधेन्तेन पठमं पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं; निसीदन-
पच्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, भिसिबिम्बोहनं^३ नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपि-
तब्बं, मञ्चो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन असङ्घट्टन्तेन^४ क्वाटपिट्ठं,^५ नीहरित्वा
20 एकमन्तं निक्खिपितब्बो, पीठं नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघंसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन क्वाटपिट्ठं,
नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं, मञ्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बा,
खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बो, अपस्सेनफलकं नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपि-
तब्बं; भूमत्थरणं^६ यथापञ्जत्तं सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्तं निक्खिपितब्बं । सचे विहारे
सन्तानकं होति, उल्लोका पठमं ओहारेतब्बं, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितब्बा । सचे
25 गेरुक्कपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे
क्काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितब्बा । सचे अकता
होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितब्बा—मा विहारो रजेन उहब्बी^७ ति ।
सङ्कारं विचिनित्वा एकमन्तं छड्ढेतब्बं ।

१. पटिमाहितब्बा—म० । २. उद्दिसापेतब्बो—सी०, स्या० । ३. भिसिबिम्बोहनं—म० ।
४. असङ्घट्टन्तेन—म० । ५. क्वाटपिट्ठं—सी० । ६. भूमत्थरणं—म० । ७. उहब्बी—म० ।

“भुम्भत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा^१ अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बं । मच्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बा । मच्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन क्वाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्बो । पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीच कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्टन्तेन क्वाटपिट्ठ, अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्ब । मिसि- 5 बिम्बोहन ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्ब । निसीदन-पच्चत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतब्ब । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बो । अपस्सेनफलक ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतब्बं । पत्तचीवरं निक्खिपितब्बं । पत्तं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामच्च वा हेट्टापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खिपितब्बो । न 10 च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खिपितब्बो । चीवरं निक्खिपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खिपितब्ब ।

B 4

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतब्बा । सचे उत्तरा सरजा वाता वायन्ति, 15 उत्तरा वातपाना थकेतब्बा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्ति थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरितब्बा ।

“सचे परिवेणं उक्काप होति, परिवेणं सम्मज्जितब्बं । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्टानसाला उक्कापा होति, उपट्टानसाला सम्मज्जितब्बा । 20 सचे अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीयं न होति, पानीयं उपट्टापेतब्ब । सचे परिभोजनीयं न होति, परिभोजनीयं उपट्टापेतब्ब । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमन-कुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्बं ।

“सचे आचरियस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, अन्तेवासिकेन वूपकासेतब्बा^२, 25 वूपकासापेतब्बा,^३ धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियस्स कुक्कुच्चं उप्पन्नं होति, अन्तेवासिकेन विनोदेतब्बं, विनोदापेतब्ब, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियस्स दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति, अन्तेवासिकेन विवेचेतब्बं, विवेचापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे आचरियो गरुधम्मं अज्झापन्नो होति, परिवासारहो, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—

१ पप्फोटेत्वा-स्या०, पप्फोटेत्वा-रो० । २ वूपकासेतब्बो-स्या०, म० । ३. वूपकासापेतब्बो-स्या०, म० ।

किं ति नु खो सङ्घो आचरियस्स परिवास ददेय्या ति । सचे आचरियो मूलायपटिकस्सना-
 रहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्ब—किं ति नु खो सङ्घो आचरिय मूलाय
 पटिकस्सेय्या ति । सचे आचरियो मानत्तारहो होति, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—कि
 ति नु खो सङ्घो आचरियस्स मानत्त ददेय्या ति । सचे आचरियो अब्भानारहो होति,
 ४ अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्बं—किं ति नु खो सङ्घो आचरियं अब्भेय्या ति । सचे सङ्घो
 B 406 आचरियस्स कम्म कत्तुकामो होति, तज्जनीयं वा नियस्सं वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीयं
 वा उक्खेपनीयं वा, अन्तेवासिकेन उस्सुक्कं कातब्ब—किं ति नु खो सङ्घो आचरियस्स कम्म
 न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या^१ ति । कतं वा पनस्स होति सङ्घेन कम्मं, तज्जनीयं
 वा नियस्स वा पब्बाजनीय वा पटिसारणीयं वा उक्खेपनीय वा, अन्तेवासिकेन उस्सुक्क
 10 कातब्बं—किं ति नु खो आचरियो सम्मा वत्तेय्य, लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सङ्घो त
 कम्मं पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

“सचे आचरियस्स चीवरं धोवितब्ब होति, अन्तेवासिकेन धोवितब्बं, उस्सुक्क वा
 कातब्बं—किं ति नु खो आचरियस्स चीवरं धोवियेथा^२ ति । सचे आचरियस्स चीवरं
 कातब्बं होति, अन्तेवासिकेन कातब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्ब—किं ति नु खो आचरियस्स
 15 चीवरं करियेथा^३ ति । सचे आचरियस्स रजनं पचितब्ब होति, अन्तेवासिकेन पचितब्बं,
 उस्सुक्क वा कातब्ब—किं ति नु खो आचरियस्स रजनं पचियेथा^४ ति । सचे आचरियस्स
 चीवरं रजितब्बं^५ होति, अन्तेवासिकेन रजितब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्ब—किं ति नु खो
 आचरियस्स चीवरं रजियेथा^६ ति । चीवरं रजन्तेन^७ साधुकं सम्परिवत्तकं सम्परिवत्तकं
 रजितब्बं, न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितब्ब ।

20 “न आचरियं अनापुच्छा एकच्चस्स पत्तो दातब्बो, न एकच्चस्स पत्तो पटिग्गहेतब्बो,
 न एकच्चस्स चीवरं दातब्बं, न एकच्चस्स चीवरं पटिग्गहेतब्बं, न एकच्चस्स परिकखारो
 दातब्बो, न एकच्चस्स परिकखारो पटिग्गहेतब्बो, न एकच्चस्स केसा छेदितब्बा^८, न एकच्चेन
 केसा छेदापेतब्बा, न एकच्चस्स परिकम्म कातब्बं, न एकच्चेन परिकम्म कारापेतब्बं; न
 एकच्चस्स वेय्यावच्चो कातब्बो, न एकच्चेन वेय्यावच्चो कारापेतब्बो, न एकच्चस्स पच्छासमणेन
 25 होतब्बं, न एकच्चो पच्छासमणो आदातब्बो, न एकच्चस्स पिण्डपातो नीहरितब्बो, न
 एकच्चेन पिण्डपातो नीहरापेतब्बो, न आचरिय अनापुच्छा गामो पविसितब्बो; न सुसानं
 407 गन्तब्ब; न दिसा पक्कमितब्बा । सचे आचरियो गिलानो होति, यावजीवं उपट्टातब्बो^९,
 वुट्ठानमस्स^{१०} आगमेतब्बं । इदं खो, भिक्खवे, अन्तेवासिकान आचरियेसु वत्तं यथा
 अन्तेवासिकेहि आचरियेसु सम्मा वत्तितब्बं” ति ।

१ परिणामेय्या—सी० । २ धोवियेथा—सी० । ३ करियेथा—सी० । ४ पचियेथा—सी० ।
 ५ रजितब्बं—स्या० । ६ रजियेथा—सी० । ७ रजन्तेन—स्या० । ८ छेदितब्बा—स्या०, छेतब्बा—सी० ।
 ९ उपट्टापेतब्बो—सी० । १० वुट्ठानस्स—सी०, स्या०, रो० ।

§ १४. अन्तेवासिकवत्तकथा

२६ तेन खो पन समयेन आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तिम्मन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । अथ खो भगवा एतस्स निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घे सन्निपातापेत्वा भिक्खू पट्टिपुच्छि — “सच्च किं, भिक्खवे, आचरिया 5 अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तन्ती” ति ? “सच्च भगवा” ति । विगरहि बुद्धो भगवा — “कथं हि नाम, भिक्खवे, आचरिया अन्तेवासिकेसु न सम्मा वत्तिम्मन्ति । नेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ ख्वेत, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चान अञ्जथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय 10 कोसज्जस्स अवण्णं भासित्वा अनेकपरियायेन सुभरताय मुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्ण भासित्वा, भिक्खून् तदनु-च्छविकं तदनुलोमिकं धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि —

२७. “तेन हि, भिक्खवे, आचरियान अन्तेवासिकेसु वत्त पञ्जापेस्सामि यथा आचरियेहि अन्तेवासिकेसु सम्मा वत्तितब्बं । आचरियेन, भिक्खवे, अन्तेवासिकम्हि सम्मा 15 वत्तितब्बं । तत्राय सम्भावत्तना —

“आचरियेन, भिक्खवे, अन्तेवासिको सङ्गहेतब्बो अनुगहेतब्बो उद्देसेन परिपुच्छाय ओवादेन अनुसासनिया । सचे आचरियस्स पत्तो होति, अन्तेवासिकस्स पत्तो न होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स पत्तो दातब्बो, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स पत्तो उप्पज्जियेथा 1 ति । सचे आचरियस्स चीवरं होति, अन्तेवासिकस्स चीवरं न 20 होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स चीवरं दातब्बं, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं उप्पज्जियेथा ति । सचे आचरियस्स परिक्खारो होति, अन्तेवासिकस्स परिक्खारो न होति, आचरियेन अन्तेवासिकस्स परिक्खारो दातब्बो, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स परिक्खारो उप्पज्जियेथा ति ।

“सचे अन्तेवासिको गिलानो होति, कालस्सेव उट्ठाय दन्तकट्टं दातब्बं, मुखोदकं 25 दातब्बं, आसनं पञ्जापेतब्बं । सचे यागु होति, भाजनं धोवित्वा यागु उपनामेतब्बा । यागु पीतस्स उदकं दत्त्वा भाजनं पट्टिगाहेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पट्टिघंसन्तेन धोवित्वा पट्टिसामेतब्बं । अन्तेवासिकम्हि बुद्धिते 3 आसनं उद्धरित्तब्बं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो देसो सम्मज्जितब्बो ।

“सचे अन्तेवासिको गाम पविसितुकामो होति, निवासनं दातब्बं, पटिनिवासनं पटिग्गहेतब्बं, कायबन्धनं दातब्ब, सगुण कत्वा सङ्घाटियो दातब्बा, धोवित्वा पत्तो सोदको^१ दातब्बो ।

“एत्तावता निवत्तिस्सती ति आसनं पब्बापेतब्बं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं
५ उपनिक्खित्तत्त्वं, पच्चुमान्त्वा पत्तचीवरं पटिग्गहेतब्ब, पटिनिवासनं दातब्बं, निवासनं
पटिग्गहेतब्बं । सचे चीवरं सिन्नं होति, मुहुत्त उण्हे ओतापेतब्ब, न च उण्हे चीवरं
निदहितत्त्वं^२ । चीवरं सङ्घरितत्त्वं । चीवरं सङ्घरन्तेन चतुरङ्गुलं कण्णं उस्सादेत्वा^३ चीवरं
सङ्घरितत्त्वं—मा मज्जे भङ्गो अहोसी ति । ओभोगे कायबन्धनं कातब्ब ।

“सचे पिण्डपातो होति, अन्तेवासिको च भुञ्जितुकामो होति, उदकं दत्वा
१० पिण्डपातो उपनामेतब्बो । अन्तेवासिको पानीयेन पुच्छितत्त्वं । भुत्ताविस्स उदकं दत्वा
पत्तं पटिग्गहेत्वा नीच कत्वा साधुक अप्पटिघंसन्तेन धोवित्वा वोदकं कत्वा मुहुत्त उण्हे
ओतापेतब्बो, न च उण्हे पत्तो निदहितत्त्वं । पत्तचीवरं निक्खित्तत्त्वं । पत्तं निक्खित्तत्त्वेन
एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्ठामञ्चं वा हेट्ठापीठं वा परामसित्वा पत्तो
निक्खित्तत्त्वं । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खित्तत्त्वं । चीवरं निक्खित्तत्त्वेन
१५ एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवसं वा चीवररज्जुं वा पमज्जित्वा पारतो
अन्तं ओरतो भोगं कत्वा चीवरं निक्खित्तत्त्वं । अन्तेवासिकमिह वुट्ठित्ते^४ आसनं उद्धरि-
तत्त्वं, पादोदकं पादपीठं पादकथलिकं पटिसामेतत्त्वं । सचे सो देसो उक्कापो होति, सो
देसो सम्मज्जितत्त्वं ।

“सचे अन्तेवासिको नहायितुकामो होति, नहानं पटियादेतत्त्वं । सचे सीतेन
२० अत्थो होति, सीतं पटियादेतत्त्वं । सचे उण्हेन अत्थो होति, उण्हं पटियादेतत्त्वं ।

“सचे अन्तेवासिको जन्ताघरं पविसितुकामो होति, चुण्णं सच्चेतत्त्वं, मत्तिका
तेमेतब्बा, जन्ताघरपीठं आदाय गन्त्वा जन्ताघरपीठं दत्वा चीवरं पटिग्गहेत्वा एकमन्तं
निक्खित्तत्त्वं, चुण्णं दातब्ब, मत्तिका दातब्बा । सचे उस्सहति जन्ताघरं पविसितत्त्वं ।
B 409 जन्ताघरं पविसन्तेन मत्तिकाय मुखं मक्खेत्वा पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरं
२५ पविसितत्त्वं । न थेरं भिक्खू अनुपखज्जं निसीदितत्त्वं । न नवा भिक्खू आसनेन पटिवाहे-
तत्त्वा । जन्ताघरे अन्तेवासिकस्स परिकम्मं कातत्त्वं । जन्ताघरा निक्खित्तत्त्वेन जन्ताघरपीठं
आदाय पुरतो च पच्छतो च पटिच्छादेत्वा जन्ताघरा निक्खित्तत्त्वं ।

“उदके पि अन्तेवासिकस्स परिकम्मं कातत्त्वं । नहातेन पठमतरं उत्तरित्वा अत्तनो
गत्तं वोदकं कत्वा निवासेत्वा अन्तेवासिकस्स गत्ततो उदकं पमज्जितत्त्वं, निवासनं दातत्त्वं,

१. सउदको—सी०, स्या०, रो० । २. निदहितत्त्वं—सी० । ३. उस्सारेत्वा—म० ।
४. उट्ठित्ते—म० ।

सङ्घाटि दातव्वा, जन्ताघरपीठ आदाय पठमतरं आगन्त्वा आसनं पञ्जापेतव्व, पादोदकं पादपीठं पादकथलिक उपनिक्खपितव्व, अन्तेवासिको पानीयेन पुच्छितव्वो ।

“यस्मि विहारे अन्तेवासिको विहरति, सचे सो विहारो उक्कापो होति, सचे उस्सहति, सोधेतव्वो । विहारं सोधेन्तेन पठम पत्तचीवरं नीहरित्वा एकमन्त निक्खपितव्व, निसीदनपच्चत्थरणं नीहरित्वा एकमन्त निक्खपितव्व, भिसिबिम्बोहनं नीहरित्वा एकमन्तं^५ निक्खपितव्वं, मच्चो नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्ठेन्तेन क्वाटपिट्ठ, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितव्व, पीठ नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्ठेन्तेन क्वाटपिट्ठ, नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितव्व, मच्चपटिपादका नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितव्वा, खेळमल्लको नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितव्वो, अपस्सेनफलक नीहरित्वा एकमन्तं निक्खपितव्वं, भुम्मत्थरण यथापञ्जत्त सल्लक्खेत्वा नीहरित्वा एकमन्त निक्खपितव्वं । सचे¹⁰ विहारे सन्तानकं होति, उल्लोका पठम ओहारेतव्व, आलोकसन्धिकण्णभागा पमज्जितव्वा । सचे गेरुकपरिकम्मकता भित्ति कण्णकिता होति, चोळक तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितव्वा । सचे काळवण्णकता भूमि कण्णकिता होति, चोळकं तेमेत्वा पीळेत्वा पमज्जितव्वा । सचे अकता होति भूमि, उदकेन परिप्फोसित्वा सम्मज्जितव्वा — मा विहारो रजेन ऊह्वीति । सङ्कारं विचिनित्वा एकमन्तं छड्ढेतव्वं ।

15

“भुम्मत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतव्व । मच्चपटिपादका ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतव्वा । मच्चो ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्ठेन्तेन क्वाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतव्वो । पीठ ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा नीचं कत्वा साधुकं अप्पटिघसन्तेन, असङ्घट्ठेन्तेन क्वाटपिट्ठं, अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतव्वं । भिसि-²⁰ बिम्बोहनं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतव्वं । निसीदनपच्चत्थरणं ओतापेत्वा सोधेत्वा पप्फोटेत्वा अतिहरित्वा यथापञ्जत्तं पञ्जापेतव्वं । खेळमल्लको ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतव्वो । अपस्सेनफलक ओतापेत्वा पमज्जित्वा अतिहरित्वा यथाठाने ठपेतव्वं । पत्तचीवरं निक्खपितव्वं । पत्तं निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन पत्तं गहेत्वा एकेन हत्थेन हेट्टामच्च वा हेट्टापीठं वा परामसित्वा पत्तो निक्खि-²⁵ पितव्वो । न च अनन्तरहिताय भूमिया पत्तो निक्खपितव्वो । चीवरं निक्खपन्तेन एकेन हत्थेन चीवरं गहेत्वा एकेन हत्थेन चीवरवंसं वा चीवररज्जु वा पमज्जित्वा पारतो अन्तं ओरतो भोग कत्वा चीवरं निक्खपितव्व ।

“सचे पुरत्थिमा सरजा वाता वायन्ति, पुरत्थिमा वातपाना थकेतव्वा । सचे पच्छिमा सरजा वाता वायन्ति, पच्छिमा वातपाना थकेतव्वा । सचे उत्तरा सरजा वाता³⁰ वायन्ति, उत्तरा वातपाना थकेतव्वा । सचे दक्खिणा सरजा वाता वायन्ति, दक्खिणा

वातपाना थकेतब्बा । सचे सीतकालो होति, दिवा वातपाना विवरितब्बा, रत्ति थकेतब्बा । सचे उण्हकालो होति, दिवा वातपाना थकेतब्बा, रत्ति विवरितब्बा ।

“सचे परिवेण उक्काप होति, परिवेण सम्मज्जितब्ब । सचे कोट्टको उक्कापो होति, कोट्टको सम्मज्जितब्बो । सचे उपट्टानसाला उक्कापा होति, उपट्टानसाला सम्मज्जितब्बा । सचे अगिसाला उक्कापा होति, अगिसाला सम्मज्जितब्बा । सचे वच्चकुटी उक्कापा होति, वच्चकुटी सम्मज्जितब्बा । सचे पानीय न होति, पानीय उपट्टापेतब्बं । सचे परिभोजनीय न होति, परिभोजनीय उपट्टापेतब्बं । सचे आचमनकुम्भिया उदकं न होति, आचमनकुम्भिया उदकं आसिञ्चितब्ब ।

“सचे अन्तेवासिकस्स अनभिरति उप्पन्ना होति, आचरियेन वूपकासेतब्बा, वूपकासापेतब्बा, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिकस्स कुक्कुच्चं उप्पन्नं होति, आचरियेन विनोदेतब्बं, विनोदापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिकस्स दिट्ठिगतं उप्पन्नं होति, आचरियेन विवेचेतब्बं, विवेचापेतब्बं, धम्मकथा वास्स कातब्बा । सचे अन्तेवासिको गरुधम्म अज्झापन्नो होति, परिवासारहो, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्ब — किं ति नु खो सद्धो अन्तेवासिकस्स परिवास ददेय्या ति । सचे अन्तेवासिको मूलाय-
15 पटिकस्सनारहो होति, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्ब — किं ति नु खो सद्धो अन्तेवासिकं मूलाय पटिकस्सेय्या ति । सचे अन्तेवासिको मानत्तारहो होति, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं — किं ति नु खो सद्धो अन्तेवासिकस्स मानत्तं ददेय्या ति । सचे अन्तेवासिको अब्भानारहो होति, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्ब — किं ति नु खो सद्धो अन्तेवासिक अब्भेय्या ति । सचे सद्धो अन्तेवासिकस्स कम्म कत्तुकामो होति, तज्जनीय वा नियस्सं वा
20 पब्बाजनीय वा पटिसारणीयं वा उक्खेपनीयं वा, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं — किं ति नु खो सद्धो अन्तेवासिकस्स कम्म न करेय्य, लहुकाय वा परिणामेय्या ति । कत्तं वा पनस्स होति, सद्धेन कम्म, तज्जनीयं वा नियस्स वा पब्बाजनीयं वा पटिसारणीयं वा उक्खेपनीय वा, आचरियेन उस्सुक्कं कातब्बं — किं ति नु खो अन्तेवासिको सम्मा वत्तेय्य, लोमं पातेय्य, नेत्थारं वत्तेय्य, सद्धो त कम्मं पटिप्पस्सम्भेय्या ति ।

25 “सचे अन्तेवासिकस्स चीवरं धोवितब्बं होति, आचरियेन आचिक्खितब्बं — एवं धोवेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं धोवियेथा^१ ति । सचे अन्तेवासिकस्स चीवरं कातब्बं होति, आचरियेन आचिक्खितब्बं — एवं करेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं करियेथा^१ ति । सचे अन्तेवासिकस्स रजनं पच्चितब्बं होति, आचरियेन आचिक्खितब्बं — एवं पचेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातब्बं — किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स रजनं पच्चियेथा ति । सचे अन्तेवासि-

कस्स चीवरं रजितव्वं^१ होति, आचरियेन आचिक्खितव्वं—एवं रजेय्यासी ति, उस्सुक्कं वा कातव्वं—किं ति नु खो अन्तेवासिकस्स चीवरं रजियेथा^२ ति । चीवरं रजन्तेन^३ साधुकं सम्परिवत्तक सम्परिवत्तकं रजितव्वं^४ । न च अच्छिन्ने थेवे पक्कमितव्व । सचे अन्तेवासिको गिलानो होति, यावजीव उपट्ठातव्वो,^५ बुद्धानमस्स^६ आगमेतव्वं । इदं खो, भिक्खवे, आचरियान अन्तेवासिकेसु वत्तं यथा आचरियेहि अन्तेवासिकेसु सम्मा वत्तितव्वं” ति । ५
वत्तव्वन्धकं निद्धितं अट्ठमं ।

§ १५. तस्सुदानं

सउपाहना छत्ता च ओगुण्ठि सीस पानीय ।
नाभिवादे न पुच्छन्ति अहि उज्झन्ति^१ पेसला ॥
ओमुच्चि छत्त खन्धे च अतरं च पटिक्कमं ।
पत्तचीवरं निक्खिर्पा^२ पतिरूपं^३ च पुच्छिता ॥
आसिञ्चेय्य^४ धोवितेन सुक्खेनल्लेनुपाहना^५ । 10
बुद्धो^६ नवको पुच्छेय्य अज्झावुत्थं^७ च गोचरा ॥
सेक्खा^८ वच्चा पानी^९ परि कत्तरं^{१०} कतिकं ततो^{११} । B
कालं मुहुत्तं उक्कापो भुम्मत्थरणं^{१२} नीहरे ॥
पटिपादो भिसिबिम्बो^{१३} मञ्चपीठं च मल्लकं ।
अपस्सेनुल्लोककण्णा गेरुका काळ^{१४} अकता^{१५} ॥ 15
सङ्कारं च भुम्मत्थरणं पटिपादकं मञ्चपीठं^{१६} ।
भिसि निसीदनं पि^{१७} मल्लकं अपस्सेन च^{१८} ॥
पत्तचीवरं भूसी^{१९} च पारन्तं ओरभोगतो^{२०} ।
पुरत्थिमा पच्छिमा च उत्तरा अथ दक्खिणा ॥
सीतुण्हे च दिवारत्ति परिवेणं च कोट्टको । 20
उपट्ठानग्गिसाला च वत्तं वच्चकुटीसु च ॥

१ रजेतव्वं-स्या० । २ रजियेथा-सी० । ३ रजन्तेन-स्या० । ४ रजेतव्वं-स्या० । ५ उपट्ठा-पेतव्वो-सी० । ६ बुद्धानमस्स-स्या०, उद्धानमस्स-सी० । ७ उज्झायन्ति-सी० । ८ निक्खिपि-सी० । ९ पटिक्कमं-रो०, स्या० । १० आसिञ्चि-स्या० । ११ सुक्खेन अल्लउपाहना-सी०, रो० । १२ बुद्धो-सी० । १३ अज्झावुत्थं-स्या०, म० । १४ सेक्खा-सी०, रो० । १५ पानि-सी०, स्या०, रो० । १६-१७. कत्तरं कतिकं-स्या०, कत्तरं अतिकन्तको-सी० । १८ भूमत्थरणं-म०, भूमत्थरणा-रो० । १९ भिसिबिम्बो-म० । २०-२१ काळकाकता-स्या० । २० पटिपादकमञ्चकं-स्या०, पटिपादकं मञ्चपीठकं-सी० । २१. भिसि बिम्बो निसीदनं-सी०, पीठं भिसि निसीदनं-स्या० । २२. अपस्सेनकं-स्या० । २३ भूसी-सी० । २४ ओरतो भोगं-म० ।

- पानी परिभोजनिया^१ कुम्भि^२ आचमनेसु च ।
 अनोपमेन पञ्जत्तं वत्त आगन्तुकेहिमे ॥
 नेवासन न उदकं न पच्चु^३ न च पानियं ।
 नाभिवादे न पञ्जापे^४ उज्झायन्ति च पेसला ॥
- 5 बुद्धासन च^५ उदक पच्चुग्गन्त्वा च पानियं ।
 उपाहने एकमन्तं अभिवादे च पञ्जापे ॥
- R. 232 वुत्थ गोचरसेक्खो^६ च ठानं पानियभोजनं^७ ।
 कत्तरं^८ कतिक कालं नवकस्स निसिन्नके ॥
 अभिवादये आचिकखे यथा हेट्ठा तथा नये ।
 निदिट्ठं सत्थवाहेन वत्तं आवासिकेहिमे ॥
- 10 गमिका दारुमत्ति^९ च विवरित्वा न पुच्छिय^{१०} ।
 नस्सन्ति च अगुत्तं च उज्झायन्ति च पेसला ॥
 पटिसामेत्वा थकेत्वा आपुच्छित्वा व पक्कमे ।
 भिक्खु वा सामणेरो वा आरामिको उपासको ॥
- 15 पासाणकेसु च पुञ्ज पटिसामे थकेय्य च ।
 सचे उस्सहति^{११} उस्सुक्कं अनोवस्से तथेव च ॥
- B 412 सब्बो ओवस्सति गामं^{१२} अज्झोकासे तथेव च ।
 अप्पेवज्जानि सेसेय्युं वत्त गमिकभिक्खुना ॥
 नानुमोदन्ति थेरेन ओहाय चतुप्पच्चहि^{१३} ।
 वच्चितो मुच्छितो आसि वत्तानुमोदनेसुमे ॥
- 20 छब्बग्गिया दुन्निवत्था अथो पि च दुप्पास्ता^{१४} ।
 अनाकप्पा च वोक्कम्म थेरे अनुपखज्जे^{१५} ॥
 नवे भिक्खू च सञ्जाटि उज्झायन्ति च पेसला ।
 तिमण्डल निवासेत्वा कायसगुणगण्ठिका ॥
- 25 न वोक्कम पटिच्छन्नं सुसवुतोविस्वत्तचक्खुना^{१६} ।
 उविस्वत्तोज्जग्घिकासद्दो^{१७} तयो चेव पचालना ॥

१. परिभोजनिका-सी०, स्या०, रो० । २ कुम्भी-स्या०, रो० । ३ पुच्छं-सी० । ४ नाभि-
 वादेन पञ्जापे-म० । ५. बुद्धासनं-सी० । ६ गोचरसेक्खो-सी०, रो० । ७ पानीयभोजनं-सी,
 पानियभोजनि-रो० । ८. कत्तरा-रो० । ९ दारुमत्तिका-स्या० । १० पुच्छाय-रो० । ११. सचे
 उस्सहि-स्या०; उस्सहति-सी०, रो० । १२ सब्बो ओवस्सति गामं; सब्बे ओवस्सति गामं-रो०, सचे
 ओवस्सति गामं-स्या० । १३ चतुप्पच्चहि-स्या० । १४ दुपास्ता-सी०, रो० । १५ अनुपखज्जनं-
 स्या० । १६. सुसवुतोविस्वत्तचक्खु-म०, रो० । १७ उविस्वत्तोज्जग्घिकासद्दो-रो० ।

खम्भोगुण्ठिउक्कुटिका पटिच्छत्रं सुसंवृतो ।
 ओक्खित्तुक्खित्तउज्जग्घि^१ अप्पसद्दो^२ तथो चला ॥
 खम्भोगुण्ठिपल्लत्थि^३ च अनुपखज्ज नासने ।
 ओत्थरित्त्वा न उदके^४ नीच कत्त्वा न सिञ्चिया^५ ॥
 पटिसामन्ता^६ सङ्घाटि^७ ओदने च पटिग्गहे । 5
 सूप उत्तरिभङ्गेन सब्बेस समत्तिचि^८ च ॥
 सकक्कं पत्तसञ्जी च सपदान च^९ सूपकं ।
 न थूपतो पटिच्छादे विञ्जत्तुज्झानसञ्जिना ॥
 महन्तमण्डलद्वारं सब्बहत्यो न व्याहरे^{१०} ।
 उक्खेपो छेदनागण्ड^{११} धुन^{१२} सित्थावकारकं ॥ 10
 जिञ्चानिच्छारकं चेव चपुचपु सुरुरु^{१३} ।
 हत्थपत्तोद्वनिच्छेहं सामिसेन पटिग्गहे^{१४} ॥
 याव^{१५} न सब्बे उदके नीच कत्त्वा न सिञ्चिय^{१६} ।
 पटिसामन्ता^{१७} सङ्घाटि नीचं कत्त्वा छमाय च ॥
 ससित्थकं निवत्तन्ते सुप्पटिच्छन्नमुक्कुटि । 15
 धम्मराजेन पञ्जत्तं इद भत्तग्गवत्तनं ॥
 दुब्बिवत्था अनाकप्पा असल्लेक्खेत्त्वा^{१८} च सहसा^{१९} ।
 दूरे अच्च चिरं लहुं तथेव पिण्डचारिको ॥
 पटिच्छन्नो व^{२०} गच्छेय्य सुसवुतोक्खित्तचक्खुना^{२१} ।
 उक्खित्तोज्जग्घिकासद्दो तथो चेव पचालना ॥ 20
 खम्भोगुण्ठि उक्कुटिका सल्लक्खेत्त्वा च सहसा ।
 दूरे अच्च चिरं लहुं आसनकं^{२२} कटच्छुका ॥

१ ओक्खित्तचित्ता उज्जग्घि-सी०, उक्खित्तचित्ता उज्जग्घि-रो०, ओक्खित्तुक्खित्ता उज्जग्घि-
 स्या० । २ अप्पसद्दा-स्या०, रो० । ३ खम्भोगुण्ठी पल्लत्थि-सी० । ४ ओत्थरित्त्वा च उदके-स्या०,
 उत्तरित्त्वा न उदके-रो० । ५ नीच कत्त्वा च सिञ्चिया-स्या०, नीच कत्त्वा न सिञ्चिया-रो० । ६-६. पटि-
 सामन्तसङ्घाटि-स्या०, पटिसामन्ते सङ्घाटि-रो०, पटिसामेति सङ्घाटि-सी० । ७ समत्तिचि-स्या०, म०,
 समकेन्ति-स्या० । ८ समसूपं च-स्या० । ९ तित्तिका-स्या०, एत्थ 'न ताव थेरो भुज्जथ असम्पत्ते च
 ओदने । सकक्कं पत्तसञ्जी च सपदान च सूपकं ॥' इति अधिको पाठो स्या० पोत्थके दिस्सति । १०. व्याहरी-
 सी०, बोहरे-स्या० । ११ छेदनागण्ड-सी०, म० । १२. धूनं-स्या० । १३. चपुचपु सुरेन च-सी० ।
 १४ पटिग्गहे-स्या०, रो० । १५-१५ न ताव याव न सब्बे नीचं कत्त्वा च सिञ्चिय-स्या०, याव न
 सब्बे उदके नीचं कत्त्वा न सिञ्चिय-सी०; याव न सब्बे उदके नीचं कत्त्वा न सिञ्चिय-रो० । १६. पटि-
 सामन्त-सी०, रो० । १७ असल्लक्खे-रो० । १८. साहसा-सी०, रो०, स्या० । १९. पटिच्छन्नेन-सी०,
 रो० । २० सुसवुतोक्खित्तचक्खु-म०, रो०, सवुतोक्खित्तचक्खुना-स्या० । २१. आमसनं-सी० ।

भाजनं वा ठपेति^१ च उच्चारैत्वा पणामेत्वा^२ ।
 पटिग्गहे न उल्लोके सूपेसुपि तथैव तं ॥
 भिक्खु सङ्घाटिया छादे पटिच्छन्नेव गच्छिय^३ ।
 सुसवुतोक्खित्तचक्खु उक्खित्तोज्झग्घिकाय^४ च ॥
 5 अप्पसद्दो तयो चाला खम्भोगुण्ठकउक्कुटि ।
 पठमासनवक्कारं^५ पानीयं^६ परिभोजनीं^७ ।
 पच्छाकङ्कति भुञ्जेय्य ओपिलापेय्य उद्धरे ॥
 पटिसामेय्य सम्मज्जे रित्तं तुच्छं उपट्टपे^८ ।
 हत्थविकारे भिन्देय्य^९ वत्तिद्द पिण्डपातिके^{१०} ॥
 10 पानीं^{११} परि अग्गिरणिं^{१२} नक्खत्तदिसचोरां^{१३} च ।
 सब्ब नत्थी ति कोट्टेत्वा^{१४} पत्तंसे चीवरं ततो ॥
 इदानि असे लग्गेत्वा तिमण्डलं परिमण्डल ।
 यथा पिण्डचारिवत्त नये^{१५} आरब्बकेसु^{१६} पि ॥
 पत्तंसे चीवरं सीसे आरोहित्वा^{१७} च पानिय ।
 15 परिभोजनिकां^{१८} अग्गि अरणि चा पि कत्तरिं^{१९} ॥
 नक्खत्त सब्बदेसं^{२०} वा दिसासुं^{२१} कुसलो भवे ।
 सत्तुत्तमेनं^{२२} पब्बत्त वत्त आरब्बकेसुमे^{२३} ॥
 अज्झोकासे ओक्किरिसु उज्झायन्ति च पेसला ।
 सचे विहारो उक्कापो पठम पत्तचीवरं ॥
 20 भिसिबिम्बोहनं^{२४} मच्चं पीठं च खेळमल्लक ।
 अपस्सेनालोककण्णां^{२५} गेरुक्कं^{२६} काळमाकतं^{२७} ॥
 सङ्कारं भिक्खुसामन्ता सेनाविहारपानियं^{२८} ।
 परिभोजनसामन्ता पटिवाते च अङ्गणे^{२९} ॥

B 414

१. ठपेसि-स्या० । २. पणामका-स्या० । ३. गच्छिय-सी० । ४. उक्खित्तोज्झग्घिकाय-रो० ।
 ५. पठमासनवक्कार-रो०, म० । ६. पानीयं-रो०, म० । ७. परिभोजनं-स्या० । ८. उपट्टपे-
 रो० । ९. हत्थकारे न भिन्देय्य-स्या०; हत्थविकारे भिन्देय्य-रो० । १०. वत्तिद्द पिण्डचारिके-म०,
 वत्तञ्च पिण्डपातिके-सी०, रो० । ११. पानि-स्या०, रो०, पाणि-सी० । १२. अग्गिरणि-सी० ।
 १३. नक्खत्तदिसचोरा-स्या०, नक्खत्तं दिसा चोरा-सी० । १४. कोट्टेत्वा-सी०, स्या० । १५. नयो-
 सी० । १६. अरब्बकेसु-रो०, आरब्बकेसु-सी० । १७. आरोहेत्वा स्या०, आरोपेत्वा-सी० ।
 १८. परिभोजनियं-म० । १९. अरणी चा पि कत्तर-म० । २०. सप्पदेस-म०, रो० । २१. दिसा
 पि-स्या०, रो०, म० । २२. सत्तुत्तमेन-रो० । २३. आरब्बकेसुमे-सी० । २४. भिसिबिम्बोहनं-
 म० । २५. अपस्सेनालोककण्ण-सी०; अपस्सेनुल्लोककण्णा-म० । २६-२७. गेरुका काळ अकता-म० ।
 २८. सेनासनं विहारपानीयं-सी० । २९. पङ्गणे-सी० ।

अधोवाते अत्थरणं पटिपादकमञ्चकं ।
 पीठ भिसि निसीदन मल्लक अपस्सेनकं ॥
 पत्तचीवरं भूमिं च पारन्त ओरभोगतो ।
 पुरत्थिमा च पच्छिमा उत्तरा अथ दक्खिणा ॥
 सीतुण्हे च दिवा रत्ति परिवेणं च कोट्टको । 5
 उपट्टानगिसाला च वच्चकुटी च पानिय ॥
 आचमनकुम्भीं वुड्ढे च उद्देसपरिपुच्छना सज्झा ।
 धम्मो पदीप विज्झापे न विवरे न पि थके ॥
 येन वुड्ढो परिवत्ति कण्णेन पि न घट्टये ।
 पञ्जापेसिं महावीरो वत्त सेनासनेसु तं ॥ 10
 निवारियमाना द्वारं मुच्छित्तुज्जन्ति पेसला ।
 छारिक छड्डये जन्ता परिभण्डं तथेव च ॥
 परिवेणं कोट्टको साला चुण्णमत्तिकदोणिका ।
 मुखं पुरतो न थेरे न नवे उस्सहति सचे ॥
 पुरतो उपरिमग्गो चिक्खल्लं मत्ति पीठकं । 15
 विज्झापेत्वा थकेत्वा च वत्तं जन्ताधरेसुमे ॥
 नाचमेति यथावुड्ढु पटिपाटि च सहसा ।
 उब्भजि नित्थुनो कट्टं वच्चं पस्साव खेळकं ॥
 फरुसा कूपसहसा उब्भजि चपु सेसेन ।
 बहि अन्तो च उक्कासे रज्जु अतरमानं च ॥ 20
 सहसा उब्भजि ठिते नित्थुने कट्ट वच्चं च ।
 पस्साव खेळ फरुसा कूपं च वच्चपादुके ॥
 नातिसहसा उब्भजि पादुकाय चपुचपु ।
 न सेसये पटिच्छादे उहतपिधरेन च ॥

१ पटिपादकमञ्चो च-रो०, म० । २ अपस्सेन च-सी०, रो०, म० । ३ भूमि-सी०, स्या० ।
 ४ ओरतो भोगं-सी०, म० । ५ आचमनकुम्भि-म०, आचमं कुम्भी-सी० । ६ वुड्ढो-सी० ।
 ७ उद्देसपुच्छना-म० । ८ स्या० पोत्थके नत्थि । ९-९ सज्झा धम्मो पदीपं च न विवरे न च
 थके-स्या० । १० पञ्जापेसि-स्या०, रो० । ११ स्या० पोत्थके नत्थि । १२ उस्सहती-सी० ।
 १३-१३ विज्झापेत्वा च पक्कमे-सी०, रो० । १४ साहसा-सी०, स्या० । १५ उब्भुजि-सी०;
 उब्भुजि-स्या०, उप्पज्जि-रो० । १६ सेसेन-रो०, सेसकं-स्या० । १७ अतरमानकं-स्या० । १८ उब्भु-
 जित्वान-सी०, उब्भजित्वान-रो०; उब्भुजि-स्या० । १९-१९ नित्थुने वच्चकट्टं च-सी०; नित्थुने
 कट्टवच्चकं-स्या० । २०, उहतपिधरेन-सी०, उहना पिधरेन-स्या०, उहनपिधरेन-रो० ।

B. 415

- वच्चकुटी परिभण्डं परिवेणं च कोट्टको ।
 आचमने च उदकं वत्तं वच्चकुटीसुमे ॥
 उपाहना दन्तकट्टं मुखोदकं च आसनं ।
 यागु उदकं धोवित्वा उद्धारुक्काप गामं च^१ ॥
- 5 निवासना कायबन्धा^२ सगुणं पत्तसोदकं ।
 पच्छा तिमण्डलो चेव परिमण्डलबन्धनं ॥
 सगुणं धोवित्वा पच्छा नातिदूरे पटिग्गहे ।
 भणमानस्स आपत्ति पठमागन्त्वानं^३ आसनं ॥
- 10 उदकं पीठकथलि^४ पच्चुमान्त्वा निवासनं ।
 ओतापे निदहि^५ भङ्गो ओभोगे सुञ्चितु नमे ॥
 पानीय उदकं नीचं मुहुत्तं न च निदहे ।
 पत्तचीवरं भूमिं^६ च पारन्तं ओरभोगतो ॥
- 15 उद्धरे पटिसामे च उक्कापो च नहायित्तु ।
 सीतं उण्हं जन्ताघरं चुण्णं मत्तिकपिट्ठित्तो ॥
 पीठं च वीवरं चुण्णं मत्तिकुस्सहति मुखं ।
 पुरतो^७ थेरे नवे च^८ परिकम्मं च निक्खमे ॥
- 20 पुरतो उदके न्हाते^९ निवासेत्वा उपज्झाय^{१०} ।
 निवासनं च सङ्घाटि पीठकं^{११} आसनेन च ॥
 पादो पीठकथलि च पानीयुद्देसपुच्छना ।
 उक्कापं^{१२} सुसोधेय्यं^{१३} पठमं पत्तचीवरं ॥
- 25 निसीदनपच्चत्थरणं भिसिबिम्बोहनानि च ।
 मच्चो पीठपटिपादं मल्लकं अपस्सेनं^{१४} च^{१५} ॥
 भुम्मसन्तानआलोकगेरुकाकाळअकता ।
 भुम्मत्थरपटिपादा मच्चो पीठं बिम्बोहनं ॥
- निसीदत्थरणं^{१६} खेळं^{१७} अपस्से^{१८} पत्तचीवरं ।
 पुरत्थिमा पच्छिमा चेव उत्तरा अथ दक्खिणा ॥

R. 235

१ उदका-स्या० । २. गामकं-स्या० । ३ निवासनं कायबन्धन-सी०, निवासना कायबन्धना-रो० । ४ पठमं गन्त्वान-सी०, रो० । ५ पीठकथलि-सी० । ६. निदहि-सी० । ७ पत्तचीवरभूमी-सी०; पत्तचीवरभूमि-रो० । ८-८. पुरतो थेरे नवे न च-स्या०, पुरतो थेरे न चेव-रो० । ९ न्हाते-सी० । १०. उपज्झाय-रो०, उपज्झाय च-स्या० । ११ पीठं वा-स्या० । १२ उक्कापुरस्सहं-स्या० । १३. सोधेय्य-स्या० । १४-१४. अपस्सेनकं-सा० । १५ निसीदनत्थरणं-स्या०, सी० । १६-१६. खेळ अपस्से-म०, खेळअपस्से-रो० ।

सीतुण्ह^१ च दिवा रत्ति परिवेणं च कोट्टको । B
 उपट्टानग्गिसाला च वच्चपानियभोजनी ॥
 आचम अनभिरति कुक्कुच्चं दिट्ठि^२ च गरु ।
 मूलमानत्तअब्भान तज्जनीय^३ नियस्सकं ॥
 पब्बज्जा^४ पटिसारणी^५ उक्खेप च कत यदि । 5
 धोवे कातब्बं^६ रज च^६ रजे सम्परिवत्तकं ॥
 पत्तं च चीवरं चा पि परिकस्सारं च छेदन ।
 परिकम्मं वेय्यावच्चं पच्छा पिण्ड पविसनं^७ ॥
 न सुसानं दिसा चैव यावजीव उपट्टहे ।
 सद्धिविहारिकेनेत वत्तुपज्जायकेसुमे^८ ॥ 10
 ओवादसासनुद्देसा पुच्छा पत्तं च चीवरं ।
 परिकस्सारो गिलानो^९ च न पच्छासमणो भवे^{१०} ॥
 उपज्जायेसु ये^{११} वत्ता^{१२} एव आचरियेसु पि ।
 सद्धिविहारिके वत्ता तथेव अन्तेवासिके ॥
 आगन्तुकेसु ये वत्ता पुन आवासिकेसु च । 15
 गमिकानुमोदनिका भत्तग्गे पिण्डपातिके^{१३} ॥
 आरब्बकेसु^{१४} यं वत्तं य च सेनासनेसु पि ।
 जन्ताधरे वच्चकुटी उपज्जासद्धिविहारिके ॥
 आचरियेसु यं वत्तं तथेव अन्तेवासिके ।
 एकूनवीसति वत्थू वत्ता चुइस सन्धके^{१५} ॥ 20
 वत्तं अपरिपूरेन्तो^{१६} न सील परिपूरति ।
 असुद्धसीलो दुप्पब्बो चित्तेकम्मं न विन्दति ॥
 विक्खित्तचित्तो नेक्कग्गो सम्मा धम्मं न पस्सति ।
 अपस्समानो सद्धम्मं दुक्खा न परिमुच्चति ॥

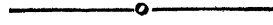
१ सीतुण्हे-स्या० । २ दिट्ठिका-स्या० । ३ तज्जनियं-रो० । ४ पब्बजा-स्या०, रो०, पब्बाज-
 म० । ५ पटिसारणि-स्या०, रो० । ६-६ कातब्बरजनं-स्या० । ७ पिण्डं पवीसनं-रो०, पिण्डा
 पविसना-स्या० । ८ वत्तुपज्जायकेहिमे-सी०; वत्तुपज्जायकेनिमे-रो०; वत्तुपज्जायिकानिमे-स्या० ।
 ९ परिकस्सारं गिलानो-स्या०; परिकस्सारगिलानो-रो० । १०. सावे-रो० । ११-११. यावता-स्या०,
 या वत्ता-रो० । १२ पिण्डचारिके-म० । १३ अरब्बकेसु-रो० । १४. सोळससन्धके-रो०, सी०;
 चोदससन्धके-स्या० । १५. अपरिपूरन्तो-रो० ।

B. 417

यं वत्तं परिपूरेन्तो^१ सीलं पि परिपूरति ।
 विसुद्धसीलो सप्पब्बो चित्तेकग्ग पि विन्दति ॥
 अविक्खित्तचित्तो एकग्गो सम्मा धम्मं विपस्सति^२ ।
 सम्पस्समानो सद्धम्मं दुक्खा सो परिमुच्चति ॥
 5 तस्सा हि वत्त पूरेय्य जिनपुत्तो विचक्खणो ।
 ओवादं बुद्धसेट्ठस्स ततो निब्बानमेहिति ॥

वत्तक्खन्धकं निट्ठित्तं ।

इमम्हि खन्धके वत्थू^३ एकूनवीसति वत्ता चुद्दस^४ ।

१ परिपूरन्तो—रो० । २ पि पस्सति—रो० । ३ वत्थु—सी० । ४. पञ्चपञ्जास वत्तां चुद्दस—रो०,
 पञ्चपण्णास—सी०, चतुद्दस—स्या० ।

१. पातिमोक्खट्टपनक्खन्वकं

§ १. पातिमोक्खट्टेसयाचना

१ तेन समयेन बुद्धो भगवा मावन्थिय विहगति पुब्बागमे मिगारमातु पामादे । तेन खो पन समयेन भगवा तदहुपोमथे^१ भिक्खुमड्डपरिवृतो निसिन्नो होति । अथ खो आयस्सा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया निक्खन्ते पठमे यामे उट्टायासना एकस उत्तगमङ्ग करित्वा येन भगवा तेनञ्जलिं पणामेत्वा^२ भगवन्तं एतदवोच — “अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो पठमो यामो, चिरनिसिन्नो भिक्खुमड्डो । उट्टिमतु, भन्ते, भगवा भिक्खून् पाति-^६ मोक्ख” ति । एव वुत्ते भगवा तुण्ही अहोसि । दुतिय पि खो आयस्सा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया निक्खन्ते मज्झिमे यामे उट्टायासना एकस उत्तरामङ्ग करित्वा येन भगवा तेनञ्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच — “अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो मज्झिमो यामो, चिरनिसिन्नो भिक्खुमड्डो । उट्टिमतु, भन्ते, भगवा भिक्खून् पातिमोक्खं” ति । दुतिय पि खो भगवा तुण्ही अहोसि । ततिय पि खो आयस्सा आनन्दो अभिक्कन्ताय रत्तिया^{१०} निक्खन्ते पच्छिमे यामे उट्टते^३ अरुणे नन्दिमुग्गिया रत्तिया उट्टायासना एकस उत्तरासङ्ग करित्वा येन भगवा तेनञ्जलिं पणामेत्वा भगवन्तं एतदवोच — “अभिक्कन्ता, भन्ते, रत्ति, निक्खन्तो पच्छिमो यामो, उट्टत अरुण नन्दिमुखी^४ रत्ति, चिरनिसिन्नो भिक्खुसड्डो । उट्टिमतु, भन्ते, भगवा भिक्खून् पातिमोक्खं” ति । “अपरिसुद्धा, आनन्द, परिसा” ति ।

अथ खो आयस्सतो महामोग्गल्लानस एतदहोसि — “कं तु^५ खो भगवा पुग्गलं^{१६} सन्धाय एवमाह — ‘अपरिसुद्धा, आनन्द, परिसा’ ” ति ?

अथ खो आयस्सा महामोग्गल्लानो सन्धावन्तं भिक्खुसड्ड चेतसा चेतो परिच्च मनसाकासि । अहसा खो आयस्सा महामोग्गल्लानो तं पुग्गलं दुस्सीलं पापधम्मं असुचि-सङ्कस्सरसमाचारं पटिच्छन्नकम्मन्तं अस्समण समणपटिञ्जं अब्रह्मचारिं ब्रह्मचारिपटिञ्जं अन्तोपूर्तिं अवस्सुतं कसम्बुजातं^६ मज्जे भिक्खुसड्डस्स निसिन्नं । दिस्वान येन सो पुग्गलो^{२०} तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा तं पुग्गलं एतदवोच — “उट्टेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता, नत्थि ते भिक्खूहि सद्धिं संवासो” ति । एवं वुत्ते सो पुग्गलो तुण्ही अहोसि । दुतियं पि खो आयस्सा महामोग्गल्लानो तं पुग्गलं एतदवोच — “उट्टेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता; नत्थि ते भिक्खूहि सद्धिं संवासो” ति । दुतियं पि खो सो पुग्गलो तुण्ही अहोसि । ततियं पि खो आयस्सा महामोग्गल्लानो तं पुग्गलं एतदवोच — “उट्टेहि, आवुसो, दिट्ठोसि भगवता, नत्थि ते^{२५} भिक्खूहि सद्धिं संवासो” ति । ततियं पि खो सो पुग्गलो तुण्ही अहोसि । अथ खो

१ पणरसे-स्या० । २ पणामेत्वा-सी० । ३ उट्टते-सी०, स्या०, म० । ४. नन्दिमुखि-म० । ५. किं तु-सी० । ६. कसम्बुकजात-रो०, स्या० ।

आयस्सा महामोग्गल्लानो तं पुग्गलं बाहायं गहेत्वा बहिद्वारकोट्टका निक्खामेत्वा सूचिघटिकं^१ दत्त्वा येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं एतदवोच — “निक्खामितो सो, भन्ते, पुग्गलो मया, परिसुद्धा^२ परिसा, उद्दिसत्तु, भन्ते, भगवा भिक्खून् पातिमोक्खं” ति ।

“अच्छरियं, मोग्गल्लान, अब्भुत, मोग्गल्लान, याव बाहागहणा पि नाम सो^३ मोघपुरिसो आगमेस्सती” ति । अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि —

§ २. अट्ट अच्छरिया महासमुद्दे धम्मविनये च

२. “अट्टिमे, भिक्खवे, महासमुद्दे अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति । कतमे अट्टे ? महासमुद्दो, भिक्खवे, अनुपुब्बनिच्चो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपम्भारो न आयतकेनेव पपातो । य पि, भिक्खवे, महासमुद्दो अनुपुब्बनिच्चो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपम्भारो न आयतकेनेव पपातो — अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे पठमो^४ अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

“पुन च परं, भिक्खवे, महासमुद्दो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति । यं पि, भिक्खवे, महासमुद्दो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति — अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे दुतियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

B. 420 “पुन च परं, भिक्खवे, महासमुद्दो न मतेन कुणपेन संवसति । य होति महासमुद्दे^५ मतं कुणपं, तं खिप्पञ्जेव तीरं वाहेति, थलं वा उस्सादेति^६ । यं पि, भिक्खवे, महासमुद्दो न मतेन कुणपेन संवसति, य होति महासमुद्दे मतं कुणपं, तं खिप्पञ्जेव तीरं वाहेति, थलं वा उस्सादेति — अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे ततियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

R. 238 “पुन च परं, भिक्खवे, या काचि महानदियो, सेय्यथीदं^७ — गज्जा, यमुना, अचिर-^८वती, सरभू, मही, ता महासमुद्दं पत्ता जहन्ति पुरिमानी नामगोत्तानि, महासमुद्दो त्वेव सङ्गं^९ गच्छन्ति । य पि, भिक्खवे, या काचि महानदियो, सेय्यथीदं — गज्जा, यमुना, अचिरवती, सरभू, मही, ता महासमुद्दं पत्ता जहन्ति पुरिमानी नामगोत्तानि, महासमुद्दो त्वेव सङ्गं गच्छन्ति — अयं, भिक्खवे, महासमुद्दे चतुत्थो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

25 “पुन च परं, भिक्खवे, या च^{१०} लोके सवन्तियो महासमुद्दं अप्पेन्ति, या च अन्त-^{११}लिक्खा धारा पपत्तन्ति, न तेन महासमुद्दस्स ऊनत्तं वा पूरत्तं^{१२} वा पब्बायति । यं पि,

१. सुचिघटिकं-रो० । २. सुद्धा-म० । ३. उस्सादेति-म० । ४. सेय्यथीदं-म० । ५. सङ्गं-
स्सा० । ६. या काचि-स्सा० । ७. पुण्णत्तं-सी० ।

भिक्षवे, या च लोके सवन्तियो महासमुद्दं अप्पेन्ति, या च अन्तलिक्खा धारा पपतन्ति, न तेन महासमुद्दस्स ऊत्त वा पूरत्तं वा पञ्जायति – अयं, भिक्षवे, महासमुद्दे पञ्चमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

“पुन च परं, भिक्षवे, महासमुद्दो एकरसो लोणरसो । य पि, भिक्षवे, महासमुद्दो एकरसो लोणरसो – अयं, भिक्षवे, महासमुद्दे छट्ठो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

“पुन च परं, भिक्षवे, महासमुद्दो बहुरतनो अनेकरतनो । तत्रिमानि रतनानि, सेय्यथीदं – मुत्ता, मणि, वेळ्ळरियो, सङ्को, सिला, पवाळ, रजत, जातरूप, लोहितको,^१ मसारगल्लं । य पि, भिक्षवे, महासमुद्दो बहुरतनो अनेकरतनो, तत्रिमानि रतनानि, सेय्यथीदं – मुत्ता, मणि, वेळ्ळरियो, सङ्को, सिला, पवाळ, रजत, जातरूप, लोहितको, मसार- 10 B 42 गल्ल – अयं, भिक्षवे, महासमुद्दे सत्तमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

“पुन च परं, भिक्षवे, महासमुद्दो महत्तं भूतानं आवासो । तत्रिमे भूता – तिमि, तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो,^२ असुरा, नागा, गन्धब्बा । सन्ति महासमुद्दे योजनसतिका पि अत्तभावा, द्वियोजनसतिका पि अत्तभावा, तियोजनसतिका पि अत्तभावा, चतुयोजनसतिका 15 पि अत्तभावा, पञ्चयोजनसतिका पि अत्तभावा । यं पि, भिक्षवे, महासमुद्दो महत्तं भूतानं आवासो, तत्रिमे भूता – तिमि, तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो, असुरा, नागा, गन्धब्बा, सन्ति महासमुद्दे, योजनसतिका पि अत्तभावा... पे०...पञ्चयोजनसतिका पि अत्तभावा – अयं, भिक्षवे, महासमुद्दे अट्ठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति । 20

“इमे स्तो, भिक्षवे, महासमुद्दे अट्ट अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा असुरा महासमुद्दे अभिरमन्ति ।

३. “एवमेव स्तो, भिक्षवे, इमस्सि धम्मविनये अट्ट अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्सि धम्मविनये अभिरमन्ति । कतमे अट्ट ? सेय्यथापि, भिक्षवे, महासमुद्दो अनुपुब्बनिच्चो अनुपुब्बपोणो अनुपुब्बपम्भारो न आयतकेनेव पपातो, एवमेव स्तो, भिक्षवे, 25 इमस्सि धम्मविनये अनुपुब्बसिक्खा अनुपुब्बकिरिया अनुपुब्बपटिपदा न आयतकेनेव अब्जापटिवेधो । यं पि, भिक्षवे, इमस्सि धम्मविनये अनुपुब्बसिक्खा अनुपुब्बकिरिया अनुपुब्बपटिपदा न आयतकेनेव अब्जापटिवेधो – अयं, भिक्षवे, इमस्सि धम्मविनये पठमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्सि धम्मविनये अभिरमन्ति ।

१. लोहितको-सी०, स्या०, रो० । २. तिमिरिङ्गलो-सी०, तिमितिमिङ्गलो महातिमिङ्गलो-स्या० ।

B 422
B. 239
“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दो ठितधम्मो वेलं नातिवत्तति, एवमेव खो, भिक्खवे, यं मया सावकानं^१ सिक्खापदं पञ्जत्त, तं मम सावका जीवितहेतु पि नातिक्कमन्ति । यं पि, भिक्खवे, मया^२ सावकानं सिक्खापदं पञ्जत्त, तं मम सावका जीवितहेतु पि नातिक्कमन्ति — अयं, भिक्खवे, इमस्सि धम्मविनये दुतियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा
5 दिस्वा भिक्खू इमस्सि धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दो न मतेन कुणपेन संवसति, यं होति महासमुद्दे मत कुणपं तं खिप्पब्बेव^३ तीरं वाहेति, थल उस्सादेति, एवमेव खो, भिक्खवे, यो सो पुगलो दुस्सीलो पापधम्मो असुचिसङ्कस्सरसमाचारो पटिच्छन्नकम्मन्तो अस्समणो समण-पटिब्बो अब्रह्मचारी ब्रह्मचारिपटिब्बो अन्तोपूति अवस्सुतो कसम्भुजातो^४, न तेन सद्धो
10 सवसति, खिप्पब्बेव न^५ सन्निपतित्वा उक्खिपति, किञ्चा पि खो सो होति मज्जे भिक्खु-सङ्गस्स निसिन्नो । अथ खो सो आरका व सङ्गम्हा, सद्धो च तेन । य पि, भिक्खवे, यो सो पुगलो दुस्सीलो पे०...आरका व सङ्गम्हा, सद्धो च तेन — अयं^६, भिक्खवे, इमस्सि धम्मविनये ततियो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, य दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्सि धम्मविनये अभिरमन्ति ।

15 “सेय्यथापि, भिक्खवे, या काचि महानदियो, सेय्यथीदं^७ — गङ्गा, यमुना, अचिरवती, सरभू, मही, ता महासमुद्दं पत्ता जहन्ति पुरिमानि नामगोत्तानि, महासमुद्दो त्वे^८ सङ्गं^९ गच्छन्ति, एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारोमे वण्णा — खत्तिया, ब्राह्मणा, वेस्सा, सुद्धा । ते तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारिय पब्बजित्वा^{१०} जहन्ति पुरिमानि नामगोत्तानि, समणा सक्क्यपुत्तिया त्वेव सङ्गं गच्छन्ति । यं पि, भिक्खवे, चत्तारोमे वण्णा
20 ...पे०... सक्क्यपुत्तिया त्वेव सङ्गं गच्छन्ति — अयं, भिक्खवे, इमस्सि धम्मविनये चतुत्थो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्सि धम्मविनये अभिरमन्ति ।

B 423
“सेय्यथापि, भिक्खवे, या च लोके सवन्तियो महासमुद्दं अप्पेन्ति, या च अन्त-लिक्खा धारा पपतन्ति, न तेन महासमुद्दस्स ऊनत्तं वा पूरत्त^{११} वा पञ्जायति, एवमेव खो, भिक्खवे, बहू चे पि भिक्खू अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बायन्ति, न तेन
25 निब्बानधातुया ऊनत्तं वा पूरत्तं वा पञ्जायति । यं पि, भिक्खवे, बहू चे पि भिक्खू अनुपादिसेसाय निब्बानधातुया परिनिब्बायन्ति, न तेन निब्बानधातुया ऊनत्तं वा पूरत्तं वा पञ्जायति — अयं, भिक्खवे, इमस्सि धम्मविनये पच्चमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्सि धम्मविनये अभिरमन्ति ।

१ मम सावकानं-म० । २ यं मया-सी०, स्या० । ३. खिप्पमेव-म० । ४ कसम्भुजातो-स्या०, रो० । ५ तं-सी० । ६. अयं पि-स्या० । ७. सेय्यथिदं-म० । ८ महासमुद्दोत्वेव-स्या० । ९ सङ्ग-स्या० । १० पब्बजिता-सी० । ११. पुण्णत्तं-सी० ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दे एकरसो लोणरसो, एवमेव खो, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो एकरसो विमुत्तिरसो । य पि, भिक्खवे, अय धम्मविनयो एकरसो विमुत्तिरसो — अय, भिक्खवे, इमस्सि धम्मविनये छट्ठो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्सि धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दे बहुरतनो अनेकरतनो, तन्निमानि रतनानि, 5
सेय्यथीदं—मुत्ता, मणि, वेळ्ळरियो, सङ्को, मिला, पवाळं. रजत, जातरूप, लोहितको, 6
मसारगळं, एवमेव खो, भिक्खवे, अय धम्मविनयो बहुरतनो अनेकरतनो । तन्निमानि
रतनानि, सेय्यथीदं—चत्तारो सतिपट्टाना, चत्तारो सम्मप्पधाना, चत्तारो इद्धिपादा, पञ्चिन्द्रि-
यानि, पञ्च बलानि, सत्त वोज्झाङ्गा^१, अरियो अट्टङ्गिको मग्गो । यं पि, भिक्खवे, अयं
धम्मविनयो बहुरतनो अनेकरतनो, तन्निमानि रतनानि, सेय्यथीदं—चत्तारो सतिपट्टाना 10

R 240

पे० अरियो अट्टङ्गिको मग्गो—अय, भिक्खवे, इमस्सि धम्मविनये सत्तमो अच्छरियो
अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्सि धम्मविनये अभिरमन्ति ।

“सेय्यथापि, भिक्खवे, महासमुद्दे महत्तं भूतानं आवासो, तन्निमे भूता—तिमि,
तिमिङ्गलो, तिमितिमिङ्गलो, असुरा, नागा, गन्धब्बा, सन्ति महासमुद्दे योजनसत्तिका पि
अत्तभावा, द्वियोजनसत्तिका पि अत्तभावा, तियोजनसत्तिका पि अत्तभावा, चतुयोजनसत्तिका 15
पि अत्तभावा, पञ्चयोजनसत्तिका पि अत्तभावा, एवमेव खो, भिक्खवे, अयं धम्मविनयो
महत्तं भूतानं आवासो । तन्निमे भूता—सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो,
सकदागामी,^२ सकदागामिफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो, अनागामी, अनागामिफलसच्छि-
किरियाय पटिपन्नो, अरहा, अरहत्तफलसच्छिकिरियाय^३ पटिपन्नो । य पि, भिक्खवे, अयं
धम्मविनयो महत्तं भूतानं आवासो, तन्निमे भूता—सोतापन्नो, सोतापत्तिफलसच्छिकिरियाय 20
पटिपन्नो...पे०... अरहा, अरहत्तफलसच्छिकिरियाय पटिपन्नो—अयं, भिक्खवे, इमस्सि
धम्मविनये अट्टमो अच्छरियो अब्भुतो धम्मो, यं दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्सि धम्मविनये
अभिरमन्ति ।

B 424

“इमे खो, भिक्खवे, इमस्सि धम्मविनये अट्ट अच्छरिया अब्भुता धम्मा, ये
दिस्वा दिस्वा भिक्खू इमस्सि धम्मविनये अभिरमन्ती” ति । 25

अथ खो भगवा एतमत्थं विदित्वा तायं वेलायं इमं उदान उदानेसि—

“छन्नमतिवस्सति विवट नातिवस्सति ।

तस्सा छन्नं विवरेथ एवं तं नातिवस्सती” ति ॥

§ ३. पातिमोक्खसचनारहो

४. अथ खो भगवा भिक्खू आमन्तेसि — “न दानाहं, भिक्खवे, इतो परं उपोसथ करिस्सामि, पातिमोक्ख उद्दिसिस्सामि । तुम्हेव दानि, भिक्खवे, इतो परं उपोसथं करेय्याथ, पातिमोक्खं उद्दिसेय्याथ । अट्टानमेतं, भिक्खवे, अनवकासो य तथागतो अपरिसुद्धाय परिसाय उपोसथं करेय्य, पातिमोक्ख उद्दिसेय्य । न च, भिक्खवे,^१ सापत्तिकेन पातिमोक्ख सोतब्बं । यो सुणेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, यो सापत्तिको पातिमोक्खं सुणाति, तस्स पातिमोक्ख ठपेत्तु ।

R 241 “एवं च पन, भिक्खवे, ठपेतब्बं । तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे^२ वा तस्सि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्घमज्जे उदाहरितब्बं” — ‘सुणातु मे भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुग्गलो सापत्तिको, तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्सि सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्बं’, ति 10 ठपितं होति पातिमोक्खं” ति ।

B 425 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू ‘नाम्हे’ कोचि जानाती’ ति सापत्तिका व पातिमोक्खं सुणन्ति । थेरा भिक्खू परचित्तविदुनो भिक्खून् आरोचेन्ति — “इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू ‘नाम्हे कोचि जानाती’ ति सापत्तिका व पातिमोक्खं सुणन्ती” ति । अस्सोसुं खो छब्बग्गिया भिक्खू — “थेरा किर भिक्खू 15 परचित्तविदुनो अम्हे भिक्खून् आरोचेन्ति — इत्थन्नामो च इत्थन्नामो च, आवुसो, छब्बग्गिया भिक्खू ‘नाम्हे कोचि जानाती’ ति सापत्तिका व पातिमोक्ख सुणन्ती” ति ।

ते — पुरम्हाकं पेसल्ल भिक्खू पातिमोक्खं ठपेन्ती ति — पटिगच्चेव^३ सुद्धान भिक्खून् अनापत्तिकान अवत्थुस्सि अकारणे पातिमोक्खं ठपेन्ति । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुट्ठा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम 20 छब्बग्गिया भिक्खू सुद्धानं भिक्खून् अनापत्तिकानं अवत्थुस्सि अकारणे पातिमोक्खं ठपेस्सन्ती” ति । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं ।

अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे भिक्खुसङ्घं सन्नपातापेत्वा भिक्खू पटिपुच्छि — “सच्चं किर, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू सुद्धानं भिक्खून् अनापत्तिकानं अवत्थुस्सि अकारणे पातिमोक्खं ठपेन्ती” ति^४ “सच्चं भगवा” ति । विगरहि बुद्धो 25 भगवा — “कथं हि नाम, भिक्खवे, छब्बग्गिया भिक्खू सुद्धानं भिक्खून् अनापत्तिकानं अवत्थुस्सि अकारणे पातिमोक्खं ठपेस्सन्ति । नेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं वा पसादाय, पसन्नान वा भिय्योभावाय । अथ स्व्वेतं, भिक्खवे, अप्पसन्नानं चैव अप्पसादाय, पसन्नान च एकच्चानं अब्बथत्ताया” ति । अथ खो भगवा ते भिक्खू अनेकपरियायेन विगरहित्वा,

१. भिक्खवे भिक्खुना-स्या० । २. पण्णरसे-सी०, स्या० । ३. उदाहरतब्बं-सी० । ४. नम्हे-रो० । ५. पटिक्खेव-स्या०, म० ।

दुब्भरताय दुप्पोसताय महिच्छताय असन्तुट्ठिताय सङ्गणिकाय कोसज्जस्स अवण्ण भासित्वा, अनेकपरियायेन सुभरताय सुपोसताय अप्पिच्छस्स सन्तुट्ठस्स सल्लेखस्स धुतस्स पासादिकस्स अपचयस्स विरियारम्भस्स वण्णं भासित्वा, भिक्खून तदनुच्छविक तदनुलोमिकं धम्मि कथ कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, सुद्धान भिक्खून अनापत्तिकान अवत्थुस्सि अकारणे पातिमोक्खं ठपेतब्ब । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स” ।

5

§ ४. धम्मिकाधम्मिकपातिमोक्खट्टपनं

५ “एक, भिक्खवे, अधम्मिकं पातिमोक्खट्टपनं,^१ एकं धम्मिकं,^२ द्वे अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि, द्वे धम्मिकानि, तीणि^३ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि, तीणि धम्मिकानि, चत्तारि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि, चत्तारि धम्मिकानि, पञ्च अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि, पञ्च धम्मिकानि, छ अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि, छ धम्मिकानि, सत्त अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि, सत्त धम्मिकानि, अट्ठ अधम्मिकानि पातिमोक्ख-
ट्टपनानि, अट्ठ धम्मिकानि, नव अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि, नव धम्मिकानि, दस अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि, दस धम्मिकानि ।

“कतम एक अधम्मिकं पातिमोक्खट्टपनं ? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति — इदं एकं अधम्मिक पातिमोक्खट्टपनं । कतमं एकं धम्मिकं पातिमोक्खट्टपनं ? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति — इदं एक धम्मिक पातिमोक्खट्टपनं ।

15

“कतमानि द्वे अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि ? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति — इमानि द्वे अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि । कतमानि द्वे धम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि ? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति — इमानि द्वे धम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि ।

20

“कतमानि तीणि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि ? अमूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, अमूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति — इमानि तीणि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि । कतमानि तीणि धम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि ? समूलिकाय सीलविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति, समूलिकाय आचारविपत्तिया पातिमोक्खं ठपेति, समूलिकाय दिट्ठिविपत्तिया पातिमोक्ख ठपेति — इमानि
तीणि धम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि ।

25

“कतमानि चत्तारि अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि ? अमूलिकाय सीलविपत्तिया

१. पातिमोक्खठपनं-सी०, रो० । २. धम्मिकं पातिमोक्खट्टपनं-म० । ३. तीणि-सी० ।

निसिन्नो होति, न पाराजिककथा विप्पकता होति, न सिक्खं पच्चक्खातको तस्सं परिसायं निसिन्नो होति, न सिक्खं पच्चक्खातकथा विप्पकता होति, धम्मिकं^१ सामग्गिं उपेति, न धम्मिकं सामग्गिं पच्चादियति, न धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानकथा विप्पकता होति, न सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, न आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, न ५ दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति — इमानि दस अधम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि । कतमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि^२ पाराजिको तस्स परिसायं निसिन्नो होति, पाराजिककथा विप्पकता होति, सिक्खं पच्चक्खातको तस्स परिसायं निसिन्नो होति, सिक्खं पच्चक्खातकथा विप्पकता होति, धम्मिक सामग्गिं न^३ उपेति, धम्मिक सामग्गिं पच्चादियति, धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानकथा विप्पकता होति, सीलविपत्तिया दिट्ठसुत- 10 परिसङ्कितो होति, आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति — इमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खट्टपनानि ।

§ ५. धम्मिकपातिमोक्खट्टपनं

- B. 429 ६. “कथं पाराजिको तस्स परिसायं निसिन्नो होति ? इध, भिक्खवे, येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि पाराजिकस्स धम्मस्स अज्झापत्ति^१ होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खु पस्सति पाराजिक धम्मं अज्झापज्जन्तं । न हेव खो 15 भिक्खु भिक्खुं पस्सति पाराजिकं धम्मं अज्झापज्जन्तं, अपि च अज्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु पाराजिकं धम्मं अज्झापन्नो’ ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति पाराजिक धम्मं अज्झापज्जन्तं, ना पि चज्जो^२ भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु पाराजिक धम्म अज्झापन्नो’ ति, अपि च सो व भिक्खु^३ भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अह, आवुसो, पाराजिक धम्मं अज्झापन्नो’ ति । आकङ्कमानो, भिक्खवे, भिक्खु 20 तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुहसे वा पन्नरसे^४ वा तस्सि पुगले सम्मुखीभूते सङ्गमज्जे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुगलो पाराजिकं धम्म अज्झापन्नो, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्सि सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्टपनं ।

- 25 ७. “भिक्खुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा बुद्धाति, दसच्चं अन्तरायानं अज्जतरेन^५ — राजन्तरायेन वा, चोरन्तरायेन वा, अग्नन्तरायेन^६ वा, उदकन्तरायेन वा, मनुस्सन्तरायेन

१. न धम्मिकं—सी० । २. सी० पोत्यके नत्थि । ३. अज्झापन्नो—सी० । ४. अज्जो—स्या०, रो०, म० । ५. सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ६. पण्णरसे—सी०, स्या० । ७. अज्जतरेन अन्तरायेन—स्या० । ८. अग्नन्तरायेन—स्या०, रो०, म० ।

वा, अमनुस्सन्तरायेन वा, वाळन्तरायेन वा, सरीसपन्तरायेन^१ वा, जीवितन्तरायेन वा, ब्रह्मचरियन्तरायेन वा । आकङ्कमानो, भिक्खवे, भिक्खु तस्सि वा आवासे, अञ्जस्सि^२ वा आवासे, तस्सि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्गमज्जे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स पाराजिककथा विप्पकता, त वत्थु^३ अविनिच्छित्त । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्घो तं वत्थु विनिच्छिनेय्या ति । 5

“एवं चेत्तं लभेथ, इच्चेत्तं कुसल । नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुहसे वा पन्नरसे वा तस्सि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्गमज्जे उदाहरितब्ब —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स पाराजिककथा विप्पकता, तं वत्थुं अविनिच्छित्त । तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्सि सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्ब ति — धम्मिक पातिमोक्खट्टपनं । 10

८ “कथं सिक्ख पच्चक्खातको तस्सं परिसाय निसिन्नो होति ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खुना^४ येहि आकारोहि येहि लिङ्गेहि येहि निमिचेहि सिक्खा पच्चक्खाता होति, तेहि आकारोहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमिचेहि भिक्खु भिक्खु पस्सति सिक्खं पच्चक्खन्त । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति सिक्ख पच्चक्खन्तं, अपि च अञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामेन, आवुसो, भिक्खुना सिक्खा पच्चक्खाता’ ति । न हेव खो भिक्खु 15
भिक्खुं पस्सति सिक्खं पच्चक्खन्त, ना पि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्ना- R 245
मेन, आवुसो, भिक्खुना सिक्खा पच्चक्खाता’ ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरो-
चेति — ‘मया, आवुसो, सिक्खा पच्चक्खाता’ ति । आकङ्कमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुहसे वा पन्नरसे वा तस्सि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्गमज्जे उदाहरेय्य — 20

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामेन पुग्गलेन सिक्खा पच्चक्खाता, तस्स पाति-
मोक्खं ठपेमि, न तस्सि सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्ब ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्टपनं ।

९. “भिक्खुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा वुट्ठाति, दसन्नं अन्तरायानं अञ्जतरेन —
राजन्तरायेन वा, चोरन्तरायेन वा, अग्न्यन्तरायेन वा, उदकन्तरायेन वा, मनुस्सन्तरायेन वा,
अमनुस्सन्तरायेन वा, वाळन्तरायेन वा, सिरिसपन्तरायेन वा, जीवितन्तरायेन वा, ब्रह्म- 25
चरियन्तरायेन वा । आकङ्कमानो, भिक्खवे, भिक्खु तस्सि वा आवासे, अञ्जस्सि वा
आवासे, तस्सि पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्गमज्जे उदाहरेय्य —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स पुग्गलस्स सिक्खं^५ पच्चक्खातकथा विप्प-
कता, तं वत्थु अविनिच्छित्त । यदि सङ्गस्स पत्तकल्लं, सङ्घो तं वत्थुं विनिच्छिनेय्या ति ।

१ सिरिसपन्तरायेन—सी०, स्या०, रो० । २ अञ्जतरस्सि—स्या०, रो० । ३. वत्थु—म० ।
४. भिक्खु—म०, सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ५. सिक्खा—सी० ।

“एव चेनं लभेथ, इच्चतं कुसल । नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्सि पुगले सम्मुखीभूते सङ्गमज्जे उदाहरितव्व —

B 431

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स पुगलस्स सिक्ख पच्चक्खातकथा विप्पकता, तं वत्थं अग्निच्छित्त । तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्सि सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितव्व ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्टपनं ।

१०. “कथ धम्मिक सामग्गि न उपेति ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु^१ येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि धम्मिकाय सामग्गियानुपगमनं होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिक सामग्गि न उपेन्त । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिक सामग्गि न उपेन्त, अपि चञ्जो भिक्खु 10 भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिकं सामग्गि न उपेती’ ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति धम्मिक सामग्गि न उपेन्तं, ना पि चञ्जो^२ भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिकं सामग्गि न उपेती’ ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अह, आवुसो, धम्मिक सामग्गि न उपेमी’ ति । आकङ्कमानो, 15 भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे^३ वा तस्सि पुगले सम्मुखीभूते सङ्गमज्जे उदाहरेय्य —

R 246

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुगलो धम्मिकं सामग्गि न उपेति, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्सि सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितव्वं ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्टपनं ।

११. “कथ धम्मिक सामग्गि पच्चादियति ? इध, भिक्खवे, भिक्खु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि धम्मिकाय सामग्गिया पच्चादानं होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खु पस्सति धम्मिकं सामग्गि पच्चादियन्तं न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामग्गि पच्चादियन्तं, अपि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — 20 लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खु पस्सति धम्मिकं सामग्गि पच्चादियन्तं न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामग्गि पच्चादियन्तं, ना पि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिकं सामग्गि पच्चादियती’ ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति धम्मिकं सामग्गि पच्चादियन्तं, ना पि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु धम्मिक सामग्गि पच्चादियती’ ति, अपि च सो व भिक्खु 25 भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, धम्मिकं सामग्गि पच्चादियामी’ ति । आकङ्कमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्सि पुगले सम्मुखीभूते सङ्गमज्जे उदाहरेय्य —

B 432

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुगलो धम्मिकं सामग्गि पच्चादियति, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्सि सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितव्वं ति — धम्मिकं 30 पातिमोक्खट्टपनं ।

१. वी०, स्वा०, रो० पोत्थकैडु नत्थि । २ अञ्जो—स्वा०, रो०, म० । ३ पण्णरसे—सी०, स्वा० ।

१२. “भिक्षुस्स पातिमोक्खे ठपिते परिसा बुद्धाति, दसन्नं अन्तरायानं अञ्जतरेन^१— राजन्तरायेन वा, चोरन्तरायेन वा, अग्यन्तरायेन वा, उदकन्तरायेन वा, मनुस्सन्तरायेन वा, अमनुस्सन्तरायेन वा, वाळन्तरायेन वा, सिरिसपन्तरायेन वा, जीवितन्तरायेन वा, ब्रह्मचरियन्तरायेन वा । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्षु तस्सि वा आवासे, अञ्जसि वा आवासे, तस्सि पुगले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य —

5

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स पुगलस्स धम्मिकाय सामगिया पच्चादानकथा विप्पकता, तं वत्थुं^२ अविनिच्छित्तं । यदि सङ्खस्स पत्तकलं, सङ्घो तं वत्थुं विनिच्छिनेय्या ति ।

“एवं चेतं लभेथ, इच्चेतं कुसल । नो चे लभेथ, तदहुपोसथे चातुइसे वा पन्नरसे वा तस्सि पुगले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरितब्बं —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामस्स पुगलस्स धम्मिकाय सामगिया पच्चादान-10 कथा विप्पकता, तं वत्थुं अविनिच्छित्तं । तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्सि सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्टपनं ।

१३. “कथं सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति ? इध पन, भिक्खवे, भिक्षु^३ येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्षु भिक्षुं पस्सति सीलविपत्तिया 15 दिट्ठसुतपरिसङ्कितं । न हेव खो भिक्षु भिक्षुं पस्सति सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित, अपि चञ्जो भिक्षु भिक्षुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्षु सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति । न हेव खो भिक्षु भिक्षुं पस्सति सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित, ना पि चञ्जो भिक्षु भिक्षुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्षु सीलविपत्तिया 20 दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति, अपि च सो व भिक्षु भिक्षुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, सील- विपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही’ ति । आकङ्खमानो, भिक्खवे, भिक्षु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुइसे वा पन्नरसे वा तस्सि पुगले सम्मुखीभूते सङ्ख- मज्जे उदाहरेय्य —

B. 433

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुगलो सीलविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्सि सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति — धम्मिकं 25 पातिमोक्खट्टपन ।

१४. “कथं आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति ? इध पन, भिक्खवे, भिक्षु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरि-

१ अञ्जतरेन अन्तरायेन—स्या० । २ वत्थु—म० । ३ सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ४. •परिसङ्कितो—स्या० ।

सङ्कितो होति तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कित । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, अपि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति आचार-
 5 विपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, ना पि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही’ ति । आकङ्कमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्सिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य —

10 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुग्गलो आचारविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो, तस्स पातिमोक्ख ठपेमि, न तस्सिं सम्मुखीभूते पातिमोक्ख उद्दिसितब्बं ति — धम्मिकं पातिमोक्खट्ठपनं ।

B. 434 १५. “कथं दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति ? इध पन, भिक्खवे, भिक्खु येहि आकारेहि येहि लिङ्गेहि येहि निमित्तेहि दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो होति, 15 तेहि आकारेहि तेहि लिङ्गेहि तेहि निमित्तेहि भिक्खु भिक्खुं पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं । न हेव खो भिक्खु भिक्खु पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, अपि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति । न हेव खो भिक्खु भिक्खुं पस्सति दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितं, ना पि चञ्जो भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘इत्थन्नामो, आवुसो, भिक्खु दिट्ठिविपत्तिया 20 दिट्ठसुतपरिसङ्कितो’ ति, अपि च सो व भिक्खु भिक्खुस्स आरोचेति — ‘अहं, आवुसो, दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितोम्ही’ ति । आकङ्कमानो, भिक्खवे, भिक्खु तेन दिट्ठेन तेन सुतेन ताय परिसङ्काय तदहुपोसथे चातुद्दसे वा पन्नरसे वा तस्सिं पुग्गले सम्मुखीभूते सङ्खमज्जे उदाहरेय्य —

B. 247 25 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामो पुग्गलो दिट्ठिविपत्तिया दिट्ठसुतपरिसङ्कितो, तस्स पातिमोक्खं ठपेमि, न तस्सिं सम्मुखीभूते पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं ति — धम्मिकं पाति-
 मोक्खट्ठपनं ।

“इमानि दस धम्मिकानि पातिमोक्खट्ठपनानी” ति ।

पठमभाणवारं निट्ठितं ।

§ ६. अत्तादानअङ्गं

१६ अथ खो आयस्सा उपालि येन भगवा तेनुपमङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्त अभिवादेत्त्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा उपालि भगवन्त एतदवोच — “अत्तादानं आदातुकामेन, भन्ते, भिक्खुना कतमङ्गसमन्नागतं अत्तादानं आदातब्बं” ति १

“अत्तादानं आदातुकामेन, उपालि, भिक्खुना पञ्चङ्गसमन्नागतं अत्तादानं आदातब्बं । अत्तादानं आदातुकामेन, उपालि, भिक्खुना एव पच्चवेक्खितब्बं — ‘यं खो अहं इमं ५ अत्तादानं आदातुकामो, कालो नु खो इमं अत्तादानं आदातु उदाहु नो’ ति २ सचे, उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘अकालो इमं अत्तादानं आदातुं, नो कालो’ ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं ।

B 435

“सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एव जानाति — ‘कालो इमं अत्तादानं आदातु, नो अकालो’ ति, तेनुपालि, भिक्खुना उत्तरिं ३ पच्चवेक्खितब्बं — ‘यं खो अहं इमं १० अत्तादानं आदातुकामो, भूतं नु खो इदं अत्तादानं उदाहु नो’ ति २ सचे, उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘अभूतं इदं अत्तादानं, नो भूतं’ ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं ।

“सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘भूतं इदं अत्तादानं, नो अभूतं’ ति, तेनुपालि, भिक्खुना उत्तरिं पच्चवेक्खितब्बं — ‘यं खो अहं इमं अत्तादानं आदातु- १५ कामो, अत्थसंविहत्तं ३ नु खो’ इमं अत्तादानं उदाहु नो’ ति २ सचे, उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘अनत्थसंविहत्तं इदं अत्तादानं, नो अत्थसंविहत्तं’ ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं ।

“सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘अत्थसंविहत्तं इदं अत्तादानं, नो अनत्थसंविहत्तं’ ति, तेनुपालि, भिक्खुना उत्तरिं पच्चवेक्खितब्बं — ‘इमं खो अहं २० अत्तादानं आदियमानो लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे उदाहु नो’ ति २ सचे, उपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘इदं खो अहं अत्तादानं आदियमानो न लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे’ ति, न तं, उपालि, अत्तादानं आदातब्बं ।

“सचे पनुपालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एवं जानाति — ‘इमं खो अहं अत्तादानं २५ आदियमानो लभिस्सामि सन्दिट्ठे सम्भत्ते भिक्खू धम्मतो विनयतो पक्खे’ ति, तेनुपालि, भिक्खुना उत्तरिं पच्चवेक्खितब्बं — ‘इमं खो मे अत्तादानं आदियतो भविस्सति सङ्गस्स ततो- निदानं भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो सङ्गभेदो सङ्गराजि सङ्गवत्थानं सङ्गनानाकरणं उदाहु

१. कतमङ्गसमन्नागतं—सी०, रो० । २. उत्तरि—म० । ३. अत्थसंविहत्तं—सी०, रो० । ४. सी० पोत्थके नत्थि ।

नो' ति^२ सचे उयालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एव जानाति—'इमं खो मे अत्तादानं आदियतो भविस्सति सङ्खस्स ततोनिदानं भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो सङ्खभेदो सङ्खराजि सङ्खवत्थानं मङ्खनानाकरणं' ति, न त, उयालि, अत्तादानं आदातब्बं । सचे पनुयालि, भिक्खु पच्चवेक्खमानो एव जानाति—'इमं खो मे अत्तादानं आदियतो न भविस्सति सङ्खस्स ततोनिदानं भण्डनं कलहो विग्गहो विवादो सङ्खभेदो सङ्खराजि सङ्खवत्थानं मङ्खनानाकरणं' ति, आदातब्बं तं, उयालि, अत्तादानं । एवं पञ्चङ्गसमन्नागतं खो, उयालि, अत्तादानं आदिन्नं, पच्छा पि अविप्पटिसारकरं^१ भविस्सती' ति ।

§ ७. चोदकेन पच्चवेक्खिततब्बधम्ममा

१७. "चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतब्बो" ति^२ "चोदकेन, उयालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पच्च 10 धम्मे अज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतब्बो ।

"चोदकेन, उयालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एव पच्चवेक्खिततब्बं—'परिसुद्धकाय-समाचारो नु खोमिहि, परिसुद्धेनमिहि कायसमाचारेण समन्नागतो—अच्छिद्देन अप्पटिमंसेन'^३ सविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो' ति^२ नो चे, उयालि, भिक्खु परिसुद्धकाय-समाचारो होति, परिसुद्धेन कायसमाचारेण समन्नागतो—अच्छिद्देन अप्पटिमंसेन, तस्स 15 भवन्ति वत्तारो—'इद्धं ताव आयस्सा कायिकं सिक्खस्सू' ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

"पुन च परं, उयालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खिततब्बं—'परिसुद्धवचीसमाचारो नु खोमिहि, परिसुद्धेनमिहि वचीसमाचारेण समन्नागतो—अच्छिद्देन अप्पटिमंसेन? सविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो' ति^२ नो चे, उयालि, भिक्खु परिसुद्धवचीसमाचारो होति, परिसुद्धेन वचीसमाचारेण समन्नागतो—अच्छिद्देन 20 अप्पटिमंसेन, तस्स भवन्ति वत्तारो—'इद्धं ताव आयस्सा वाचसिकं सिक्खस्सू' ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

"पुन च परं, उयालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खिततब्बं—'मेत्तं नु खो मे चित्तं पच्चुपट्टितं सन्नहचारीसु अनाघातं,^३ सविज्जति नु खो मे एसो धम्मो 249 उदाहु नो' ति? नो चे, उयालि, भिक्खुनो मेत्तचित्तं पच्चुपट्टितं होति सन्नहचारीसु B. 437 245 अनाघातं, तस्स भवन्ति वत्तारो—'इद्धं ताव आयस्सा सन्नहचारीसु मेत्तचित्तं उपट्ठापेही' ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

"पुन च परं, उयालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एवं पच्चवेक्खिततब्बं—'बहुस्सुतो नु खोमिहि, सुतधरो, सुतसन्निचयो? ये ते धम्मा आदिक्कल्याणा मज्झेक्कल्याणा

१ अविप्पटिसारकरणं—ते०, अविप्पटिसारकं—सी० । २. अप्पटिमंसेन—सी० । ३. अनाघाती—सी० ।

परियोसानकल्याणा, सात्थं सव्यञ्जनं^१ केवलपरिपुणं परिमुद्ध ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपा मे धम्मा बहुमुता होन्ति^२ धना^३ वचसा परिचिना मनमानुपेक्खिना दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा^४ सविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो^५ ति^६ नो चे, उपालि, भिक्खु बहुमुतो होति, सुतधरो, सुतसन्निच्चयो, ये ते धम्मा आदिकल्याणा मज्जेकल्याणा परियोसानकल्याणा, सात्थं सव्यञ्जनं केवलपरिपुणं परिमुद्ध ब्रह्मचरियं अभिवदन्ति, तथारूपस्स^७ धम्मा न बहुमुता होन्ति धता वचसा परिचिना मनमानुपेक्खिना दिट्ठिया सुप्पटिविद्धा, तस्स भवन्ति वत्तारो—‘इद्ध ताव आयस्सा आगम परियापुगस्सू’ ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो ।

“पुन च परं, उपालि, चोदकेन भिक्खुना परं चोदेतुकामेन एव पच्चवेक्खितव्वं—‘उभयानि खो मे पातिमोक्खानि वित्थारेण स्वागतानि होन्ति, सुविभत्तानि, सुप्पवत्तीनि, सुविनिच्छित्तानि—सुत्तसो, अनुव्यञ्जनसो^८ सविज्जति नु खो मे एसो धम्मो उदाहु नो^९ ति^{१०} नो चे, उपालि, भिक्खुनो उभयानि पातिमोक्खानि वित्थारेण स्वागतानि होन्ति, सुविभत्तानि, सुप्पवत्तीनि, सुविनिच्छित्तानि—सुत्तसो, अनुव्यञ्जनसो, ‘इद पनावुसो, कत्थं नुच भगवता’ ति, इति पुट्ठो न सम्पायति,^{११} तस्स भवन्ति वत्तारो—‘इद्ध ताव आयस्सा, विनयं परियापुगस्सू’ ति । इतिस्स भवन्ति वत्तारो । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे पच्च धम्मे अज्झत्तं पच्चवेक्खित्वा परो चोदेतव्वो” ति ।

15

§ ८. चोदकेन उपट्टापेतव्वधम्मा

१८. “चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्तं उपट्टापेत्वा परो चोदेतव्वो” ति^{१२} “चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पच्च धम्मे अज्झत्तं उपट्टापेत्वा परो चोदेतव्वो—कालेन वक्खामि, नो अकालेन, भूतेन वक्खामि, नो अभूतेन, सण्हेन वक्खामि, नो फरुसेन, अत्थसहितेन वक्खामि, नो अनत्थसहितेन, मेत्तचित्तो वक्खामि, नो दोसन्तरो ति । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे^{१३} पच्च धम्मे अज्झत्तं उपट्टापेत्वा परो चोदेतव्वो” ति ।

B. 438

§ ९. चोदकचुदितकपटिसंयुक्तकथा

१९. “अधम्मचोदकस्स, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि^{१४} विप्पटिसारो उपदहातव्वो” ति ? “अधम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो पच्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातव्वो—अकालेनायस्सा चोदेसि, नो कालेन, अलं ते विप्पटिसाराय, अभूतेनायस्सा चोदेसि, नो भूतेन, अलं ते विप्पटिसाराय, फरुसेनायस्सा चोदेसि, नो सण्हेन, अलं ते विप्पटिसाराय;^{१५} अनत्थसहितेनायस्सा चोदेसि, नो अत्थसहितेन, अलं ते विप्पटिसाराय, दोसन्तरो आयस्सा

१. सव्यञ्जनं—रो० । २. रो० पत्थके नत्थि । ३. धाता—म० । ४. तथारूपास्स—स्या० रो० । ५. रो० पोत्थके नत्थि । ६. सम्पादेति—स्या० । ७. कतिहाकारेहि—सी०, म० ।

चोदेसि, नो मेत्तचित्तो, अल ते विप्पटिसाराया ति । अधम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो । तं किस्स हेतु^१ यथा न अब्बो पि भिक्खु अभूतेन चोदेतब्बं मञ्जेय्या” ति ।

“अधम्मचुदितस्स^१ पन, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहा-
5 तब्बो” ति^२ “अधम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहा-
तब्बो—अकालेनायस्सा चुदितो, नो कालेन, अलं ते अविप्पटिसाराय^३, अभूतेनायस्सा
चुदितो, नो भूतेन, अल ते अविप्पटिसाराय, फरुसेनायस्सा चुदितो, नो सण्हेन, अलं ते
अविप्पटिसाराय, अनत्थसंहितेनायस्सा चुदितो, नो अत्थसहितेन, अलं ते अविप्पटिसाराय,
दोसन्तरेनायस्सा चुदितो, नो मेत्तचित्तेन, अल ते अविप्पटिसाराया ति । अधम्मचुदितस्स,
10 उपालि, भिक्खुनो इमेहि पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो” ति ।

“धम्मचोदकस्स, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो” ति^२
“धम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो—कालेना-
यस्सा चोदेसि, नो अकालेन, अल ते अविप्पटिसाराय, भूतेनायस्सा चोदेसि, नो अभूतेन,
B 439 अलं ते अविप्पटिसाराय, सण्हेनायस्सा चोदेसि, नो फरुसेन, अलं ते अविप्पटिसाराय,
15 अत्थसहितेनायस्सा चोदेसि, नो अनत्थसंहितेन, अलं ते अविप्पटिसाराय; मेत्तचित्तो आयस्सा
चोदेसि, नो दोसन्तरो, अल ते अविप्पटिसाराया ति । धम्मचोदकस्स, उपालि, भिक्खुनो
इमेहि पञ्चहाकारेहि अविप्पटिसारो उपदहातब्बो । तं किस्स हेतु ? यथा अब्बो पि भिक्खु
भूतेन चोदेतब्बं मञ्जेय्या” ति ।

“धम्मचुदितस्स^१ पन, भन्ते, भिक्खुनो कतीहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो”
20 ति ? “धम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो—कालेना-
यस्सा चुदितो, नो अकालेन, अल ते विप्पटिसाराय, भूतेनायस्सा चुदितो, नो अभूतेन,
अल ते विप्पटिसाराय, सण्हेनायस्सा चुदितो, नो फरुसेन, अलं ते विप्पटिसाराय, अत्थ-
सहितेनायस्सा चुदितो, नो अनत्थसहितेन, अलं ते विप्पटिसाराय, मेत्तचित्तेनायस्सा चुदितो,
नो दोसन्तरेन, अल ते विप्पटिसाराया ति । धम्मचुदितस्स, उपालि, भिक्खुनो इमेहि
25 पञ्चहाकारेहि विप्पटिसारो उपदहातब्बो” ति ।

“चोदकेन, भन्ते, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन कति धम्मे अज्झत्तं मनसि करित्वा
परो चोदेतब्बो” ति ? “चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन पञ्च धम्मे अज्झत्तं
मनसि करित्वा परो चोदेतब्बो—कारुञ्जता, हितेसिता, अनुकम्पिता,^४ आपत्तिवुट्ठानता,
B. 251 विनयपुरेक्खारता ति । चोदकेनुपालि, भिक्खुना परं चोदेतुकामेन इमे पञ्च धम्मे अज्झत्तं
30 मनसि करित्वा परो चोदेतब्बो” ति ।

१. अधम्मचुदितकस्स—सी०, रो० । २. विप्पटिसाराय—म० । ३. धम्मचुदितकस्स—सी०, रो० ।
४. अनुकम्पिता—सी०, रो० ।

“चुदितेन^१ पन, भन्ते, भिक्खुना कतीमु^२ धम्मेसु पतिट्ठातब्बं” ति^३ ? “चुदितेनु-
पालि, भिक्खुना द्वीसु धम्मेसु पतिट्ठातब्बं – सच्चे च अकुप्पे चा^४” ति ।

दुतियभागवार^५ निट्ठितं ।

पातिमोक्खट्टपनखन्धकं नवमं ।

§ १०. तस्सुदानं

उपोसथे यावतिकं पापभिक्खु न निक्खमि^४ । B. 44f
 भोगल्लानेन निच्चुद्धो^५ अच्छेरा^६ जिनसामने ॥
 निन्नोनुपुब्बसिक्खा च ठितधम्मो नातिकम्म^७ । 5
 कुणपुक्खिपति^८ सङ्घो सवन्तियो जहन्ति च^९ ॥
 सवन्ति परिनिव्वन्ति एकरस विमुत्ति च ।
 बहु धम्मविनयो पि भूतद्वारियपुग्गला ॥
 समुद्द उपमं कत्वा वाचेसि^{१०} सासने गुण ।
 उपोसथे पातिमोक्खं न अम्हे कोचि जानाति ॥ 10
 पटिकच्चेव^{११} उज्झन्ति एको द्वे तीणि चत्तारि^{१२} ।
 पञ्च छ सत्त अट्ठानि नवा^{१३} च दसमानि च ॥
 सील-आचार-दिट्ठि^{१४} च आजीव चतुभागिके^{१५} ।
 पाराजिकं च सङ्घादि पाचित्ति पाटिदेसनि^{१६} ॥
 दुक्कटं पञ्चभागेसु सीलचारविपत्ति च । 15
 अकताय^{१७} कताय च छभागेसु^{१८} यथाविधि^{१९} ॥
 पाराजिक च सङ्घादि थुल्लं पाचित्थियेन च ।
 पाटिदेसनियं चैव दुक्कटं च दुब्भासितं ॥
 सीलचारविपत्ति च दिट्ठिआजीवविपत्ति^{२०} ।
 या च अट्ठा कताकते^{२१} तेनेता^{२२} सीलचारदिट्ठिया^{२३} ॥ 20

१ चुदितकेन-सी० । २. कतिसु-म० । ३. दुतियकभागवारो-सी०, दुतियभागवारो-म० ।
 ४. निक्खमति-रो० । ५. निच्चुद्धो-रो० । ६. अच्छेरा-स्या०, रो०, अच्छरिय-सी० । ७. नतिकम्म-
 स्या० । ८. कुणपुक्खिपती-सी० । ९. सवन्तियो वे जहन्ति-सी०, सवन्तियो जहन्ति-रो० ।
 १०. ठापेसि-स्या० । ११. पटिकच्चेव-सी०, रो० । १२. चानुरो-स्या० । १३. नव-रो० । १४. दिट्ठि-
 सी० । १५. चतुसावके-सी०, रो० । १६. पाटिदेसनी-सी० । १७. अकता-रो० । १८. छभागेसु-
 स्या० । १९. यथाठिति-सी०, रो० । २०. आजीव च विपत्तिया-स्या० । २१. कतायकतेन-स्या० ।
 २२. तेनेका-रो०, स्या० पोत्यके नत्थि । २३. सीलचारा च दिट्ठिया-स्या० ।

- अकताय कताया पि^१ कताकतायमेव च ।
 एवं नवविधा वुत्ता यथाभूतेन आयतो^२ ॥
 पाराजिको विप्पकता^३ पञ्चक्खातो तथेव च ।
 उपेति पञ्चादियति पञ्चादानकथा^४ च या^५ ॥
 ६ सीलाचारविपत्ति च तथा^६ द्विद्विविपत्तिया ।
 दिट्ठसुतपरिसङ्कितं^७ दसधा त विजानाथ^८ ॥
 B. 441 भिक्खु विपस्सति भिक्खुं अञ्जो^९ चारोचयाति^{१०} तं ।
 सो येव^{१०} तस्स अक्खाति पातिमोक्ख ठपेति^{११} सो ॥
 वुट्ठाति^{१२} अन्तरायेन राजचोरग्गुदका^{१३} च^{१३} ।
 10 मनुस्सअमनुस्सा च वाळसरीसपा^{१४} जीविब्रह्मं^{१५} ॥
 दसन्नमञ्जतरेन^{१६} तस्सि अञ्जतरेसु वा ।
 धम्मिकाधम्मिका चेव यथा मग्गेन जानाथ^{१७} ॥
 R. 252 कालभूतत्थसंहितं^{१८} लमिस्सामि भविस्सति ।
 कायवाचसिका मेत्ता बाहुसच्च^{१९} उभयानि^{२०} ॥
 15 कालभूतेन सण्हेन अत्थमेत्तेन चोदये ।
 विप्पटिसारधम्मेन^{२१} तथा^{२२} वाचा^{२३} विनोदये ॥
 धम्मचोदचुदितस्स विनोदेति^{२४} विप्पटिसारो^{२५} ।
 करुणा हितानुकम्पि^{२६} वुट्ठानपुरेक्खारतो^{२७} ॥
 चोदकस्स पटिपत्ति सम्बुद्धेन पकासिता^{२८} ।
 20 सच्चे चेव अकुप्पे च चुदितस्सेव^{२९} धम्मता ति^{३०} ॥

इमहि खन्धके वत्थु^{३०} तिस ।

पातिमोक्खट्टपनक्खन्धकं निट्ठितं ।

१. कताय पि-सी० । २. जानता-सी० । ३. विप्पकतो-सी०, रो० । ४-४ पञ्चादानकथाय च-
 स्या०, पञ्चादानकता च यो-सी०, पञ्चादानकथा च यो-रो० । ५. यथा-सी०, रो० । ६. दिट्ठसुतपरि-
 सङ्की-सी०, दिट्ठसुतपरिसङ्कि-रो० । ७. विजानाथ-सी०, स्या० । ८. विपस्सञ्जो-रो० । ९. चारोचति-
 रो० । १०. तं सुद्धेव-रो०, सुद्धेव-स्या०, सुद्धोव-सी० । ११. ठपेति-स्या० । १२. उट्ठाति-सी० ।
 १३-१३ राजा चोरअग्गुदकं-स्या० । १४. वाळ सिरिसपा च-स्या०, वाळ सिरिसपा-सी० । १५. जीवितं-
 स्या०; जीवब्रह्म-सी० । १६. दसन्नमञ्जतरेकेन-सी०, रो०, ब्रह्मचारी च दसन्नं-स्या० । १७. जानाथ-
 सी०, स्या० । १८. कालभूतत्थसंहितं-रो०; कालभूतत्थसंहितं-सी० । १९-१९ बाहुसच्चूभयानि तु-
 स्या० । २०. विप्पटिसाराधम्मेन-सी०, रो०, विप्पटिसारी अधम्मेन-स्या० । २१-२१ तथेवा पि-
 स्या० । २२-२२. विनोदे विप्पटिस्सरे-स्या० । २३. हितानुकम्पा-स्या० । २४. वुट्ठानम्पि पुरक्खिता-
 स्या०; वुट्ठानपुरेक्खारता-सी०, रो० । २५. पकासितं-रो० । २६-२६. चुदितस्सेस धम्मता ति-स्या०;
 चुदितस्स च धम्मिका ति-सी० । २७. वत्थु- सी०, रो० ।

१०. भिक्षुनिक्खन्धकं

§ १. महापजापतीगोतमीवत्थु

१. तेन समयेन बुद्धो भगवा सक्केसु विहरति कपिलवत्थुस्सि निम्नोधारामे । अथ खो महापजापती^१ गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त अभिवादेत्वा एकमन्त अट्टासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतद्वोच — “साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति । “अलं, गोतमि, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारिय पब्बज्जा” ति । दुतियं पि खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतद्वोच — “साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारिय पब्बज्जं” ति । “अलं, गोतमि, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जा” ति । ततियं पि खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतद्वोच — “साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारिय पब्बज्जं” ति । “अलं, गोतमि, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारिय पब्बज्जा” ति । अथ खो महापजापती गोतमी — न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारिय पब्बज्जं ति — दुक्खी दुम्भना अस्सुमुखी रुदमाना भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा पक्कामि ।

B 442,
R 253

अथ खो भगवा कपिलवत्थुस्सि यथाभिरन्तं^२ विहरित्वा येन वेसाली तेन चारिक^{१५} पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुदं भगवा वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालायं । अथ खो महापजापती गोतमी केसे छेदापेत्वा कासायानि वत्थानि अच्छादेत्वा सम्बहुलाहि साकियानीहि सद्धिं येन वेसाली तेन पक्कामि । अनुपुब्बेन येन वेसाली महावनं कूटागारसाला तेनुपसङ्कमि । अथ खो महापजापती गोतमी सूनेहि^३ पादेहि रज्जोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्भना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्टके अट्टासि । अद्दसा^{२०} खो आयस्सा आनन्दो महापजापतिं गोतमिं सूनेहि पादेहि रज्जोकिण्णेन गत्तेन दुक्खि दुम्भनं अस्सुमुखिं रुदमानं बहिद्वारकोट्टके ठितं । दिस्वान महापजापतिं गोतमिं एतद्वोच — “किस्स त्वं, गोतमि, सूनेहि पादेहि रज्जोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्भना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्टके ठिता” ति ? “तथा हि पन, भन्ते आनन्द, न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति । “तेन हि^{२५} त्व, गोतमि, मुहुत्तं इधेव ताव हौहि, यावाहं भगवन्तं याचामि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति ।

R 254

B 443

अथ खो आयस्सा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्त एतदवोच — “एसा, भन्ते, महापजापती गोतमी सूनेहि पादेहि रजोकिण्णेन गत्तेन दुक्खी दुम्भना अस्सुमुखी रुदमाना बहिद्वारकोट्टके ठिता—न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स 5 तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्ज ति । साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारिय पब्बज्जं” ति । “अलं, आनन्द, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जा” ति । दुतिय पि खो . पे० . ततिय पि खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच—“साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति । 10 “अलं, आनन्द, मा ते रुच्चि मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जा” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो — “न भगवा अनुजानाति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारिय पब्बज्जं, यन्नूनाहं^१ अञ्जेन पि परियायेन भगवन्तं याचेय्य मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति । अथ खो 15 आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतदवोच—“भब्बो नु खो, भन्ते, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारिय पब्बजित्वा सोतापत्तिफलं वा सकदागामिफलं^२ वा अनागामिफलं वा अरहत्तफलं^३ वा सच्छिकातु” ति^४ “भब्बो, आनन्द, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बजित्वा सोतापत्तिफलं पि सकदागामिफलं पि अनागामिफलं पि अरहत्तफलं पि सच्छिकातु” ति । “सचे, भन्ते, भब्बो मातुगामो 20 तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बजित्वा सोतापत्तिफलं पि सकदागामिफलं पि अनागामिफलं पि अरहत्तफलं पि सच्छिकातु, बहूपकारा, भन्ते, महापजापती गोतमी भगवतो मातुच्छा आपादिका, पोसिका, खीरस्स दायिका, भगवन्तं जनेत्तिया कालक्कताय^५ थब्बं पायेसि, साधु, भन्ते, लभेय्य मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं” ति ।

B. 444

R. 265

§ २. अट्ट गरुधम्मा

25 २. “सचे, आनन्द, महापजापती गोतमी अट्ट गरुधम्मे पटिगण्हाति,^६ सावस्सा । होतु उपसम्पदा ।

(१) “वस्ससतुपसम्पन्नाय^१ भिक्खुनिया तद्धुपसम्पन्नस्स भिक्खुनो अभिवादनं

१. यन्नूनाहं—म० । २. सकदागामिफलं—स्या० । ३. अरहत्त—सी०, रो० । ४. कालक्कताय—सी०, स्वा० । ५. पटिगण्हाति—रो०, पत्तिगण्हाति—सी० । ६. वस्ससतुपसम्पन्नाय—स्या०, रो० । ५

पञ्चद्वानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्म कातब्बं । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो ।

(२) “न भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्स वसितब्बं । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो ।

(३) “अन्वद्धमासं भिक्खुनिया भिक्खुसङ्घतो द्वे धम्मा पञ्चासीसितब्बा^१—उपोसथपुच्छकं च, ओवाटूपसङ्कमनं च । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो ।

(४) “वस्स वुत्थाय^२ भिक्खुनिया उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि पवारेतब्बं—दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो ।

(५) “गरुधम्मं अञ्जापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे पक्खमानत्तं चरितत्वं । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो ।

(६) “द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खिमानाय उभतोसङ्घे उपसम्पदा परिणेतव्वा । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो ।

(७) “न भिक्खुनिया केनचि परिणयेन भिक्खु अक्कोसितब्बो परिभासितब्बो । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो ।

(८) “अज्जतग्गे ओवटो भिक्खुनीनं भिक्खूसु वचनपथो, अनोवटो भिक्खूनं भिक्खुनीसु वचनपथो । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो ।

“सचे, आनन्द,^३ महापजापती गोतमी इमे अट्ट गरुधम्मे पटिगण्हाति,^४ सावस्सा होलु उपसम्पदा” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो भगवतो सन्तिके अट्ट गरुधम्मे उगहेत्वा येन महापजापती गोतमी तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा महापजापति गोतमि एतदवोच—“सचे खो त्वं, गोतमि, अट्ट गरुधम्मे पटिगण्हेय्यासि,^५ सा व ते भविस्सति उपसम्पदा ।

“वस्ससतूपसम्पन्नाय भिक्खुनिया तदहुपसम्पन्नस्स भिक्खुनो अभिवादनं पञ्चद्वानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्म कातब्बं । अयं पि धम्मो सक्त्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिकमनीयो ।

१. पञ्चासिसितब्बा—सी०, स्या०, रो० । २. वस्सवुत्थाय—म०, वस्स वुत्थाय—स्या० । ३. पनानन्द—स्या० । ४. पटिगण्हाति—रो०, पटिगण्हाति—सी० । ५. पटिगण्हेय्यासि—रो०; पटिगण्हेय्यासि—सी० ।

“न भिक्खुनिया अभिक्खुके आवासे वस्सं वसितब्बं । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

“अन्वद्धमास भिक्खुनिया भिक्खुसङ्घतो द्वे धम्मा पच्चासीसितब्बा—उपोसथपुच्छकं च, ओवादूपसङ्कमनं च । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

“वस्स वुत्थाय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे तीहि ठानेहि पवारेतब्बं—दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

“गरुधम्म अज्झापन्नाय भिक्खुनिया उभतोसङ्घे पक्खमानत्तं चरितब्बं । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

“द्वे वस्सानि छसु धम्मेषु सिक्खितसिक्खाय सिक्खमानाय उभतोसङ्घे उपसम्पदा परियेसितब्बा । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

B 446

“न भिक्खुनिया केनचि परियायेन भिक्खु अक्कोसितब्बो परिभासितब्बो । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

15 “अज्जतग्गे ओवटो भिक्खुनीनं भिक्खूसु वचनपथो, अनोवटो भिक्खूनं भिक्खुनीसु वचनपथो । अयं पि धम्मो सक्कत्वा गरुक्त्वा मानेत्वा पूजेत्वा यावजीवं अनतिक्रमनीयो ।

“सचे खो त्वं, गोतमि, इमे अट्ट गरुधम्मे पटिग्गहेय्यासि, सा व ते भविस्सति उपसम्पदा” ति ।

R. 256

20 “सेय्यथापि, भन्ते आनन्द, इत्थी वा पुरिसो वा दहरो, युवा, मण्डनकजातिको^१ सीसंनहातो उप्पलमालं वा वस्सिकमालं वा अतिमुत्तकमालं^२ वा लभित्वा उभोहि हत्थेहि पटिग्गहेत्वा उत्तमङ्गे सिरसिं^३ पतिट्ठापेय्य, एवमेव खो अह, भन्ते, आनन्द इमे अट्ट गरुधम्मे पटिग्गहामि यावजीवं अनतिक्रमनीये” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एत-
25 दवोच—“पटिग्गहिता, भन्ते, महापजापतिया गोतमिया अट्ट गरुधम्मा, उपसम्पन्ना भगवतो मातुच्छा” ति ।

“सचे, आनन्द नालभिस्स^४ मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अनगारियं पब्बज्जं, चिरद्वितिकं, आनन्द, ब्रह्मचरियं अभविस्स, वस्ससहस्सं सद्धम्मो तिट्ठेय्य । यतो च खो, आनन्द, मातुगामो तथागतप्पवेदिते धम्मविनये अगारस्सा अन-

१. मण्डनजातिको—स्या०, रो० । २. अतिमत्तकमालं—स्या० । ३. सिरसि—स्या० । ४. नाल-भिस्सा—सी० ।

गारियं पब्बजितो, न दानि, आनन्द, ब्रह्मचरियं चिरद्वितिकं भविस्सति । पञ्चेव दानि, आनन्द, वस्ससतानि सद्धम्मो ठस्सति ।

“सेय्यथापि, आनन्द, यानि कानिचि कुलानि बहुत्थिकानि^१ अप्पपुरिम्कानि, तानि सुप्पधंसियानि होन्ति चोरेहि कुम्भत्थेनकेहि^२, एवमेव खो, आनन्द, यस्सि धम्मविनये लभति मातुगामो अगारस्सा अनगारिय पब्बज्ज, न त ब्रह्मचरिय चिरद्वितिक होति । 5

“सेय्यथापि, आनन्द, सम्पन्ने सालिक्खेत्ते सेतट्टिका नाम रोगजाति निपतति, एव तं सालिक्खेत्तं न चिरद्वितिकं होति, एवमेव खो, आनन्द, यस्सि धम्मविनये लभति मातुगामो अगारस्सा अनगारिय पब्बज्ज, न तं ब्रह्मचरिय चिरद्वितिकं होति । B 447

“सेय्यथापि, आनन्द, सम्पन्ने उच्छुक्खेत्ते मञ्जिट्टिका^३ नाम रोगजाति निपतति, एवं तं उच्छुक्खेत्तं न चिरद्वितिक होति, एवमेव खो, आनन्द, यस्सि धम्मविनये लभति 10 मातुगामो अगारस्सा अनगारिय पब्बज्ज, न त ब्रह्मचरिय चिरद्वितिक होति ।

“सेय्यथापि, आनन्द, पुरिसो महतो तत्ताकस्स पटिकच्चेव^४ आलिं^५ वन्धेय्य यावदेव उदकस्स अनतिकमनाय, एवमेव खो, आनन्द, मया पटिकच्चेव भिक्षुनीन अट्ट गरुधम्मा पब्बत्ता यावजीव अनतिकमनीया” ति ।

भिक्षुनीन अट्ट गरुधम्मा^६ निद्वितं^७ ।

§ ३. भिक्षुनीउपसम्पदानुजानना

३. अथ खो महापजापती गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्त 15 अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्टासि । एकपन्तं ठिजा खो महापजापती गोतमी भगवन्त एतद-
वोच—“कथाहं, भन्ते, इमासु साकियानीसु पटिपज्जामी” ति^१ अथ खो भगवा महापजा-
पतिं गोतमि धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि । अथ खो
महापजापती गोतमी भगवता धम्मिया कथाय सन्दस्सिता समादपिता समुत्तेजिता
सम्पहसिता भगवन्तं अभिवादेत्वा पदक्खिणं कत्वा पक्कामि । अथ खो भगवा एतस्सि 20
निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्षू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्षवे
भिक्षूहि भिक्षुनियो उपसम्पादेतुं” ति ।

अथ खो ता भिक्षुनियो महापजापतिं गोतमि एतदवोचुं—“अय्या अनुपसम्पत्ता,
मयं चम्हा^२ उपसम्पत्ता; एवं हि भगवता पब्बत्तं भिक्षूहि भिक्षुनियो उपसम्पादेतब्बा”

१ बहुत्थिकानि-सी०, स्या० । २. कुम्भत्थेनकेहि-म०, स्या० । ३. मञ्जिट्टिका-सी०, स्या०, रो० ।
४. पटिग्गच्चेव-सी०, रो० । ५. पाळिं-सा०, आळिं-रो० । ६. गरुधम्मं-रो० । ७. निद्वितं-रो० ।
८. मयम्हा-रो०, सी० ।

B. 448

ति । अथ खो महापजापती गोतमी येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती गोतमी आयस्सन्तं आनन्दं एतद्वोच — “इमा मं, भन्ते आनन्द, भिक्खुनियो एवमाहंसु — ‘अय्या अनुपसम्पन्ना, मयञ्चम्हा उपसम्पन्ना, एवं हि भगवता पञ्जत्तं भिक्खूहि भिक्खुनियो ५ उपसम्पादेतब्बा’ ” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतद्वोच — “महापजापती, भन्ते, गोतमी एवमाह — ‘इमा मं, भन्ते आनन्द, भिक्खुनियो एवमाहंसु — अय्या अनुपसम्पन्ना, मयञ्चम्हा उपसम्पन्ना, एव हि भगवता पञ्जत्तं भिक्खूहि 10 भिक्खुनियो उपसम्पादेतब्बा’ ” ति ।

“यद्भगेन, आनन्द, महापजापतिया गोतमिया अट्ट गरुधम्मा पटिग्गहिता, तदेव सा उपसम्पन्ना” ति ।

§ ४. महापजापतिया गोतमिया वरयाचनादीनि

४. अथ खो महापजापती गोतमी येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं अट्ठासि । एकमन्तं ठिता खो महापजापती 15 गोतमी आयस्सन्तं आनन्दं एतद्वोच — “एकाहं, भन्ते आनन्द, भगवन्तं वरं याचामि । साधु, भन्ते, भगवा अनुजानेय्य भिक्खून् च भिक्खुनीन् च यथावुट्ठं^१ अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं” ति ।

अथ खो आयस्सा आनन्दो येन भगवा तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा आनन्दो भगवन्तं एतद्वोच — 20 “महापजापती, भन्ते, गोतमी एवमाह — ‘एकाहं, भन्ते आनन्द, भगवन्तं वरं याचामि । साधु, भन्ते, भगवा अनुजानेय्य भिक्खून् च भिक्खुनीन् च यथावुट्ठं^१ अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं” ति ।

R. 258

“अट्ठानमेतं, आनन्द, अनवकासो, यं तथागतो अनुजानेय्य मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं । इमे हि नाम, आनन्द, अब्जतिथिया दुरक्खातधम्मा

B. 449

25 मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं न करिस्सन्ति; किमङ्गं^२ पन तथागतो अनुजानिस्सति मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं” ति ?

अथ खो भगवा एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि — “न, भिक्खवे, मातुगामस्स अभिवादनं पच्चुट्ठानं अञ्जलिकम्मं सामीचिकम्मं कातब्बं । यो करेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति ।

अथ खो महापजापती गोतमी येन भगवा तेनुपमङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्त अट्टासि । एकमन्त ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतद-वोच — “यानि तानि, भन्ते, भिक्खुनीन सिक्खापदानि भिक्खूहि साधारणानि, कथं मयं, भन्ते, तेसु सिक्खापदेसु पटिपज्जामा” ति । “यानि तानि, गोन्मि, भिक्खुनीनं सिक्खा-पदानि भिक्खूहि साधारणानि, यथा भिक्खू सिक्खन्ति तथा तेसु सिक्खापदेसु सिक्खथा” 5 ति । “यानि पन तानि, भन्ते, भिक्खुनीन सिक्खापदानि भिक्खूहि असाधारणानि, कथं मय, भन्ते, तेसु सिक्खापदेसु पटिपज्जामा” ति १ “यानि तानि, गोतमि, भिक्खुनीन सिक्खा-पदानि भिक्खूहि असाधारणानि, यथापञ्जत्तेसु सिक्खापदेसु सिक्खथा” ति ।

५. अथ खो महापजापती गोतमी येन भगवा तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्त अट्टासि । एकमन्त ठिता खो महापजापती गोतमी भगवन्तं एतद-10 वोच — “साधु मे, भन्ते, भगवा सङ्घित्तेन धम्म देसेतु, यमहं भगवतो धम्मं सुत्वा एका वूपकट्ठा अप्पमत्ता आतापिनी पहितत्ता विहरेय्य” ति । “ये च खो त्वं, गोतमि, धम्मे जानेय्यासि—इमे धम्मा सरागाय सवत्तन्ति नो विरागाय, सञ्जोगाय सवत्तन्ति नो विसञ्जोगाय, आचयाय संवत्तन्ति नो अपचयाय, महिच्छताय सवत्तन्ति नो अप्पिच्छताय, असन्तुट्ठिया सवत्तन्ति नो सन्तुट्ठिया, सङ्गणिकाय संवत्तन्ति नो पविवेकाय, कोसज्जाय 15 सवत्तन्ति नो विरियारम्भाय, २ दुब्भरताय ३ सवत्तन्ति नो सुभरताय, एकसेन, गोतमि, धारे- B. 259 य्यासि—नेसो धम्मो, नेसो विनयो, नेत सत्थुसासनं ति । ये च खो त्वं, गोतमि, धम्मे जानेय्यासि—इमे धम्मा विरागाय संवत्तन्ति नो सरागाय, विसञ्जोगाय संवत्तन्ति नो सञ्जोगाय, अपचयाय सवत्तन्ति नो आचयाय, अप्पिच्छताय सवत्तन्ति नो महिच्छताय, B. 45J सन्तुट्ठिया संवत्तन्ति नो असन्तुट्ठिया, पविवेकाय सवत्तन्ति नो सङ्गणिकाय, विरियारम्भाय 20 संवत्तन्ति नो कोसज्जाय, सुभरताय संवत्तन्ति नो दुब्भरताय, एकसेन, गोतमि, धारेय्यासि— एसो धम्मो, एसो विनयो, एत सत्थुसासनं” ति ।

§ ५. पातिमोक्खुद्देसआपत्तिप्पटिग्गहणादीनि

६. तेन खो पन समयेन भिक्खुनीनं पातिमोक्खं न उद्दिसीयति १ । भगवतो एत- मत्थं आरोचेसुं — “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितुं” ति । अथ खो भिक्खून् २ एतदहोसि — “केन नु खो भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं” ति ३ 25 भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितुं” ति ।

१ याहं-सी० । २. विरियारम्भाय-म० । ३ दुभरताय-सी० । ४-५. तेन खो पन समयेन भिक्खु भिक्खुनीनं पातिमोक्खं न उद्दिसन्ति-स्या० । ५. भिक्खुनीनं-रो० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनूपस्सयं^१ उपसङ्कमित्वा भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेसं, जारियो इमा इमेस, इदानि इमे इमाहि सद्धिं अभिरमिस्सन्ती” ति । अस्सोसुं खो भिक्खू तेसं मनुस्सानं उज्झायन्तान खिय्यन्तानं विपाचेन्तानं । अथ खो ते भिक्खू भगवतो एतमत्थं
 5 आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं पातिमोक्खं उद्दिसितब्बं । यो उद्दिसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीन पातिमोक्खं उद्दिसितु” ति । भिक्खुनियो न जानन्ति — “एव पातिमोक्खं उद्दिसितब्ब” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आचिक्खितुं — ‘एवं पातिमोक्खं उद्दिसेय्याथा’ ” ति ।

- 10 ७ तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो आपत्तिं न पटिकरोन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया आपत्तिं न पटिकातब्बा । या न पटिकरेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्सा” ति । भिक्खुनियो न जानन्ति — “एवं आपत्तिं पटिकातब्बा” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन आचिक्खितु —
 R. ६६० ‘एव आपत्तिं पटिकरेय्याथा’ ” ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “केन नु खो भिक्खुनीन
 15 आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा” ति^२ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन आपत्तिं पटिग्गहेतुं” ति ।

- B. 451 तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो रथिकाय^३ पि व्यूहे^४ पि सिद्धाटके पि भिक्खुं पस्सित्वा पत्तं भूमियं निक्खपित्वा एकसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अञ्जलिं पग्गहेत्वा आपत्तिं पटिकरोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “जायायो
 20 इमा इमेसं, जारियो इमा इमेस, रत्तिं विमानेत्वा इदानि खमापेन्ती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा । यो पटिग्गहेय्य, आपत्तिं दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं आपत्तिं पटिग्गहेतुं” ति । भिक्खुनियो न जानन्ति — “एवं आपत्तिं पटिग्गहेतब्बा” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आचिक्खितुं — ‘एवं
 25 आपत्तिं पटिग्गहेय्याथा’ ” ति ।

८. तेन खो पन समयेन भिक्खुनीनं^५ कम्मं न करियति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं कम्मं कातुं” ति । अथ खो भिक्खून् एतदहोसि — “केन नु खो भिक्खुनीनं कम्मं कातब्बं” ति^६ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं कम्मं कातुं” ति ।

१. भिक्खुनूपस्सयं-म० । २. रथिया-सी०, स्या०, रो० । ३. व्यूहे-सी०, स्या०, रो० ।
 ४. भिक्खूहि भिक्खुनीनं-स्या० ।

तेन खो पन समयेन कतकम्मा भिक्खुनियो रथिकाय पि व्यूहे पि सिङ्घाटके पि भिक्खुं पस्सित्वा पत्त भूमिय निक्खित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा उक्कटिकं निसीदित्वा अञ्जलि पगहेत्वा खमापेन्ति 'एव नूनं कातब्बं' ति मञ्जमाना । मनुस्सा तथेव उज्जायन्ति खियन्ति वियाचेन्ति — “जायायो इमा इमेस, जारियो इमा इमेस, रत्ति विमानेत्वा इदानी खमापेन्ती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन कम्म 5 कातब्बं । यो करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीहि भिक्खुनीन कम्मं कातु” ति । भिक्खुनियो न जानन्ति — “एव कम्म कातब्बं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आचिक्खित्तु — ‘एव कम्मं करेय्याथा’ ” ति ।

९. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सङ्घमज्जे भण्टनजाना कलहजाता विवादापत्ता अञ्जमञ्जं मुखसत्तीहि वितुदन्ता विहरन्ति । न सक्कोन्ति त अधिकरणं वूपसमेतुं । भगवतो 10 एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन अधिकरण वूपसमेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीन अधिकरण वूपसमेन्ति । तस्मि खो पन अधिकरणे विनिच्छियमाने दिस्सन्ति भिक्खुनियो कम्मप्पत्तायो पि आपत्तिगामिनियो पि । भिक्खुनियो एवमाहसु — “साधु, भन्ते, अय्या व भिक्खुनीन कम्म करोन्तु, अय्या व भिक्खुनीन आपत्तिं पटिगण्हन्तु, १ एवं हि भगवता पञ्जत्तं भिक्खूहि भिक्खुनीनं अधि- 15 करणं वूपसमेतब्बं” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीन कम्म आरोपेत्वा २ भिक्खुनीनं निय्यादेतुं ३ — भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं कम्म कातुं, भिक्खूहि भिक्खुनीनं आपत्ति आरोपेत्वा भिक्खुनीनं निय्यादेतुं, भिक्खुनीहि भिक्खुनीनं आपत्तिं पटिगहन्तु” ति ।

तेन खो पन समयेन उप्पलवण्णाय भिक्खुनिया अन्तेवासिनी भिक्खुनी ४ सत्त 20 वस्सानि भगवन्तं अनुबन्धा ५ होति विनयं परियापुणन्ती । तस्सा मुट्ठस्सतिनिया गहितो गहितो मुस्सति । अस्सोसि खो सा भिक्खुनी — “भगवा किर सावत्थि गन्तुकामो” ति । अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि — “अहं खो सत्त वस्सानि भगवन्तं अनुबन्धि विनयं परियापुणन्ती । तस्सा मे मुट्ठस्सतिनिया गहितो गहितो मुस्सति । दुक्करं खो पन मातुगामेन यावजीवं सत्थारं अनुबन्धित्तु । कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति ६ अथ खो सा भिक्खुनी 25 भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसि । भिक्खुनियो भिक्खून् एतमत्थं आरोचेसुं । भिक्खू भगवतो- एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूहि भिक्खुनीनं विनयं वाचेतुं” ति ।

पठमभाणवारं ।

१ पुन न-स्या० । २ पटिगण्हन्तु-रो०, पटिगण्हन्तु-सी० । ३ रोपेत्वा-सी०, रो० । ४ नीयादेतु-सी० । ५. अन्तेवासिभिक्खुनी-रो०, अन्तेवासी भिक्खुनी-सी० । ६. अनुबन्धा-सी०, रो० । ७. पठमकभाणवारं-सी०, पठमभाणवारो निद्धितो-म० ।

§ ६. कद्मोदकओसिञ्चनकायदस्सनदण्डकम्मादीनि

१०. अथ खो भगवा वेसालियं यथाभिरन्त^१ विहरित्वा येन सावत्थि^२ तेन चारिकं पक्कामि । अनुपुब्बेन चारिकं चरमानो येन सावत्थि तदवसरि । तत्र सुदं भगवा सावत्थियं विहरति जेतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे । तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू भिक्खुनियो कद्मोदकेन ओसिञ्चन्ति—अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युं ति ।

R. 262

B. 453 5 भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुना भिक्खुनियो कद्मोदकेन ओसिञ्चितब्बा । यो ओसिञ्चेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तस्स भिक्खुनो दण्डकम्मं कातुं” ति । अथ खो भिक्खून एतदहोसि—“किन्नु खो दण्डकम्मं कातब्बं” ति^३ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अवन्दियो सो, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुनीसङ्घेन^४ कातब्बो” ति ।

10 तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खू कायं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेन्ति, ऊरुं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेन्ति, अङ्गजातं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेन्ति, भिक्खुनियो ओभासेन्ति, भिक्खुनीहि सद्धिं सम्पयोजेन्ति—अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युं ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुना कायो विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेतब्बो, न ऊरु विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेतब्बो,^५ न अङ्गजातं विवरित्वा भिक्खुनीनं दस्सेतब्ब, न 15 भिक्खुनियो ओभासितब्बा, न भिक्खुनीहि सद्धिं सम्पयोजेत्तब्बं । यो सम्पयोजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तस्स भिक्खुनो दण्डकम्मं कातुं” ति । अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि—“किन्नु खो दण्डकम्मं कातब्बं” ति^६ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अवन्दियो सो, भिक्खवे, भिक्खु भिक्खुनीसङ्घेन कातब्बो” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो भिक्खू^७ कद्मोदकेन ओसिञ्चन्ति—
20 अप्पेव नाम अम्हेसु सारज्जेय्युं ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खु-
निया भिक्खू^८ कद्मोदकेन ओसिञ्चितब्बा” । या ओसिञ्चेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनु-
जानामि, भिक्खवे, तस्सा भिक्खुनिया दण्डकम्मं कातुं” ति । अथ खो भिक्खूनं एतद-
होसि—“किन्नु खो दण्डकम्मं कातब्बं” ति^९ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि
भिक्खवे, आवरणं कातुं” ति । आवरणे कते न आदियन्ति । भगवतो एतमत्थं आरो-
25 चेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओवादं ठपेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो कायं विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेन्ति,
थनं विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेन्ति, ऊरुं विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेन्ति, अङ्गजातं विवरित्वा
B. 263 भिक्खूनं दस्सेन्ति, भिक्खू ओभासेन्ति, भिक्खूहि सद्धिं सम्पयोजेन्ति—अप्पेव नाम

१. यथाभिरन्तं—सी० । २. सावत्थी—स्या० । ३. भिक्खुनिसङ्घेन—म० । ४. दस्सेतब्बा—स्या० ।
५. भिक्खू—म० । ६. भिक्खू—म० । ७. ओसिञ्चितब्बो—म० ।

अम्हेसु सारज्जेय्यु ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया कायो विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेतब्बो, न थनो^१ विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेतब्बो,^२ न उरु विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेतब्बो,^३ न अङ्गजात विवरित्वा भिक्खूनं दस्सेतब्ब, न भिक्खू ओभासितब्बा, न भिक्खूहि सिद्धिं मम्पयोजेत्तब्ब । या सम्पयोजेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, तस्सा भिक्खुनिया दण्डकम्मं कातु” ति । अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि — “किं^४ नु खो दण्डकम्मं कातब्ब” ति^५ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, आवरणं कातु” ति । आवरणे कते न आदियन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ओवादं ठपेत्तु” ति ।

B 454

अथ खो भिक्खूनं एतदहोसि — “कप्पति नु खो ओवादद्वपिताय^६ भिक्खुनिया सिद्धिं उपोसथं कातुं, न नु खो कप्पती” ति^७ भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे,^{१०} ओवादद्वपिताय भिक्खुनिया सिद्धिं उपोसथो कातब्बो, याव न तं अधिकरणं वूपसन्तं^{११} होती” ति^{१२} ।

— ० —

§ ७. ओवादद्वपन-कायबन्धनधारण-मुखा- लिम्पनउम्महनादीनि

११. तेन खो पन समयेन आयस्सा उदायी^{१३} ओवादं ठपेत्वा चारिकं पक्कामि । भिक्खुनियो उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम अय्यो उदायी ओवादं ठपेत्वा चारिकं पक्कमित्स्सती” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, ओवादं^{१४} ठपेत्वा चारिका पक्कमितब्बा^{१५} । यो पक्कमेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू बाला अब्यत्ता^{१६} ओवादं ठपेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, बालेन अब्यत्तेन ओवादो ठपेतब्बो । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू अवत्थुस्सि अकारणे ओवादं ठपेन्ति । भगवतो^{१७} एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अवत्थुस्सि अकारणे ओवादो ठपेतब्बो । यो ठपेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं ठपेत्वा विनिच्छयं न देन्ति । भगवतो^{१८} एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादं ठपेत्वा विनिच्छयो न दातब्बो । यो न ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

25

१ थनं-सी०, स्या०, रो० । २. दस्सेतब्ब-सी०, स्या०, रो० । ३. दस्सेतब्बा-स्या० ।

४. ओवादद्वपिताय-सी०, रो० । ५-५. वूपसन्तं ति-स्या० । ६. उदायी-सी०, स्या०, रो० ।

७. चारिकं पक्कमितब्बं-स्या० । ८. अब्यत्ता-सी०, रो० ।

B. 455

१२. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो ओवादं न गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया ओवादो न गन्तव्वो । या न गच्छेय्य, यथाधम्मो कारेनव्वो” ति ।

R. 204

तेन खो पन समयेन सब्बो भिक्खुनीसङ्घो^१ ओवादं गच्छति । मनुस्सा उज्झायन्ति 5 ग्पियन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेस, जारियो इमा इमेस, इदानि इमे^२ इमाहि^३ सद्धि अभिरमिस्सन्ती” ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, सब्बेन भिक्खुनीसङ्घेन ओवादो गन्तव्वो । गच्छेय्य चे^४, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, चतूहि पञ्चहि भिक्खुनीहि ओवादं गन्तु” ति ।

तेन खो पन समयेन चतस्सो पञ्च भिक्खुनियो ओवादं गच्छन्ति । मनुस्सा तथेव 10 उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति — “जायायो इमा इमेस, जारियो इमा इमेस, इदानि इमे इमाहि सद्धि अभिरमिस्सन्ती” ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, चतूहि पञ्चहि भिक्खुनीहि ओवादो गन्तव्वो । गच्छेय्यं चे, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, द्वीहि^५ तीहि भिक्खुनीहि^६ ओवादं गन्तुं ।

एकं भिक्खु उपसङ्कमित्वा एकंस उत्तरासङ्गं करित्वा पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं 15 निसीदित्वा अञ्जलिं पगाहेत्वा एवमस्स वचनीयो — ‘भिक्खुनीसङ्घो, अय्य, भिक्खुसङ्घस्स पादे वन्दति, ओवादूपसङ्कमनं च याचति, लभतु किर, अय्य, भिक्खुनीसङ्घो ओवादूपसङ्कमनं’ ति । तेन भिक्खुना पातिमोक्खुद्देसको भिक्खू^६ उपसङ्कमित्वा एवमस्स वचनीयो — ‘भिक्खुनीसङ्घो, भन्ते, भिक्खुसङ्घस्स पादे वन्दति, ओवादूपसङ्कमनं च याचति, लभतु किर, भन्ते, भिक्खुनीसङ्घो ओवादूपसङ्कमनं’ ति । पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तव्वो — ‘अत्थि 20 कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो’ ति^७ सचे होति कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तव्वो — ‘इत्थन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, तं भिक्खुनीसङ्घो उपसङ्कमतू’ ति । सचे न होति कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तव्वो — ‘को आयस्सा उस्सहति भिक्खुनियो ओवदितुं’ ति^८ सचे कोचि उस्सहति भिक्खुनियो ओवदितुं, सो च होति अट्ठहज्जेहि समन्नागतो, सम्मन्नित्वा 25 वत्तव्वो — ‘इत्थन्नामो भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, तं भिक्खुनीसङ्घो उपसङ्कमतू’ ति । सचे न कोचि उस्सहति भिक्खुनियो ओवदितुं, पातिमोक्खुद्देसकेन वत्तव्वो — ‘अत्थि कोचि भिक्खु भिक्खुनोवादको सम्मतो, पासादिकेन भिक्खुनीसङ्घो सम्पादेतू’ ति ।

B. 456

१३. तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं न गण्हन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादो न गहेतव्वो । यो न गण्हेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१ भिक्खुनिसङ्घो-म० । २. इमा-सी० । ३. इमेहि-सी० । ४. चेव-रो० । ५-५ द्वे तिस्सो भिक्खुनीहि-सी०, रो०, द्वे तिस्सो भिक्खुनियो-म० । ६ स्थ०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु बालो होति । त भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदवोचुं — “ओवाद, अय्य, गण्हाही” ति । “अह हि^१, भगिनी, बालो, कथाहं ओवादं गण्हामी” ति^२ “गण्हाहय्य, ओवाद, एवं हि^३ भगवता पञ्जत्त — भिक्खूहि भिक्खुनीनं ओवादो गहेतब्बो” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बालं, अवसेसेहि ओवादं गहेतुं” ति ।

R. 265

5

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गिलानो होति । तं भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदवोचुं — “ओवादं, अय्य गण्हाही” ति । “अह हि, भगिनी, गिलानो, कथाहं ओवाद गण्हामी” ति^२ “गण्हाहय्य, ओवादं, एव हि भगवता पञ्जत्त — ठपेत्वा बालं, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बालं, ठपेत्वा गिलान, अवसेसेहि ओवाद गहेतुं” ति ।

10

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु गमिको होति । तं भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदवोचुं — “ओवाद, अय्य, गण्हाही” ति । “अहं हि, भगिनी, गमिको, कथाहं ओवादं गण्हामी” ति^२ “गण्हाहय्य, ओवाद, एव हि भगवता पञ्जत्त — ठपेत्वा बाल, ठपेत्वा गिलानं, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो” ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा बालं, ठपेत्वा गिलानं, ठपेत्वा गमिकं, अवसेसेहि ओवादं^{१५} गहेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरो भिक्खु अरञ्जे विहरति । तं भिक्खुनियो उपसङ्गमित्वा एतदवोचुं — “ओवाद, अय्य, गण्हाही” ति । “अह हि, भगिनी, अरञ्जे विहरामि, कथाहं ओवादं गण्हामी” ति^२ “गण्हाहय्य, ओवादं, एवं हि भगवता पञ्जत्त — ठपेत्वा बाल, ठपेत्वा गिलानं, ठपेत्वा गमिक, अवसेसेहि ओवादो गहेतब्बो” ति । भगवतो एत-^{२०} मत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, आरञ्जिकेन^३ भिक्खुना ओवादं गहेतुं, सङ्केतं च कातुं — अत्र^४ पतिहरिस्सामी” ति ।

B 457

२५

१४. तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं गहेत्वा न आरोचेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादो न आरोचेतब्बो । यो न आरोचेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू ओवादं गहेत्वा न पच्चाहरन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, ओवादो न पच्चाहरितब्बो । यो न पच्चाहरेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१ अहग्धि-स्या०, अहग्धि-रो० । २ एवग्धि- रो० । ३. आरञ्जिकेन-स्या०, रो० ।

४. अञ्जत्र-सी० । ५. पतिहरिस्सामी-स्या०, सी० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो सङ्केतं न गच्छन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सङ्केतं न गन्तब्बं । यान गच्छेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R 286

१५ तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो दीघानि कायबन्धनानि धारेन्ति, तेहेव
 ५ फासुका^१ नामेन्ति^२ । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खु-
 नियो दीघानि कायबन्धनानि धारेन्ति, तेहेव फासुका नामेन्ति — सेय्यथापि गिहिनी
 कामभोगिनियो” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया दीघं
 कायबन्धन धारेतब्ब । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खु-
 निया एकपरियाकत^३ कायबन्धन, न च तेन फासुका नामेतब्बा^४ । या नामेय्य, आपत्ति
 १० दुक्कटस्सा” ति ।

B 458

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो विलीवेन^५ पट्टेन फासुका नामेन्ति चम्मपट्टेन
 • दुस्सपट्टेन • दुस्सवेणिया • दुस्सवट्टिया • चोळपट्टेन चोळवेणिया • चोळवट्टिया
 • सुत्तवेणिया • सुत्तवट्टिया फासुका नामेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपा-
 चेन्ति — सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न,
 १५ भिक्खवे, भिक्खुनिया विलीवेन पट्टेन फासुका नामेतब्बा, न चम्मपट्टेन फासुका नामेतब्बा,
 न दुस्सपट्टेन फासुका नामेतब्बा, न दुस्सवेणिया फासुका नामेतब्बा, न दुस्सवट्टिया फासुका
 नामेतब्बा, न चोळपट्टेन फासुका नामेतब्बा, न चोळवेणिया फासुका नामेतब्बा, न चोळ-
 वट्टिया फासुका नामेतब्बा, न सुत्तवेणिया फासुका नामेतब्बा, न सुत्तवट्टिया फासुका नामे-
 तब्बा । या नामेय्य^६ आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

२० तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अट्टिल्लेन जघनं घसापेन्ति, गोहनुकेन जघनं
 कोट्टापेन्ति, हत्थं कोट्टापेन्ति, हत्थकोच्छ कोट्टापेन्ति, पादं कोट्टापेन्ति, पादकोच्छ कोट्टा-
 पेन्ति, ऊरुं कोट्टापेन्ति, मुखं कोट्टापेन्ति, दन्तमंस कोट्टापेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति
 खिय्यन्ति विपाचेन्ति — सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं
 आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अट्टिल्लेन जघनं घसापेतब्बं, न गोहनुकेन जघनं
 २५ कोट्टापेतब्बं, न हत्थो कोट्टापेतब्बो, न हत्थकोच्छो कोट्टापेतब्बो, न पादो कोट्टापेतब्बो, न
 पादकोच्छो कोट्टापेतब्बो, न ऊरु कोट्टापेतब्बो, न मुखं कोट्टापेतब्बं, न दन्तमस कोट्टा-
 पेतब्बं । या कोट्टापेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

१६. तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो मुखं आलिम्पन्ति, मुखं

१. फासुके-सी०, स्या० । २. नमेन्ति-सी०, स्या०, रो० । ३. गिहिकामभोगिनियो-स्या०,
 रो०; गिहीकामभोगिनियो-सी० । ४. एकपरियाकतं-स्या० । ५. नमेतब्बा-सी०, स्या०, रो० ।
 ६. विलीवेन-रो०, स्या० । ७. नमेय्य-सी०, स्या०, रो० ।

उम्हन्ति, मुखं चुण्णन्ति, मनोसिलिकाय मुखं लञ्छन्ति, अङ्गरागं करोन्ति, मुखरागं करोन्ति, अङ्गरागमुखरागं करोन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया मुख आलिम्पितब्बं, न मुख उम्हत्तब्बं,^१ न मुख चुण्णेतब्बं, न मनोसिलिकाय मुख लञ्छितब्बं,^२ न अङ्गरागो कातब्बो, न मुखरागो कातब्बो, न अङ्गरागमुखरागो कातब्बो । 5 या करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

R 267

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो अवङ्गं करोन्ति, विसेसकं करोन्ति, ओलोकनकेन ओलोकेन्ति, सालोके तिट्ठन्ति, सनच्चं^३ कारापेन्ति, वेसिं बुद्धापेन्ति,^४ पानागारं ठपेन्ति, सूनं ठपेन्ति, आपणो पसारोन्ति, वड्ढि पयोजेन्ति, वणिज्जं पयोजेन्ति, दासं उपट्ठापेन्ति, दासि उपट्ठापेन्ति, कम्मकारं^५ उपट्ठापेन्ति, कम्मकारिं^६ उपट्ठापेन्ति, तिरच्छानगतं^{१०} उपट्ठापेन्ति, हरीतकपक्किं^७ पक्किणन्ति, नमतक धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो^८ ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया^९ अवङ्गं कातब्बं, न विसेसकं कातब्बं, न ओलोकनकेन ओलोकेतब्बं, न सालोके ठातब्बं^{१०}, न सनच्चं कारापेतब्बं, न वेसी बुद्धापेतब्बा,^{११} न पानागारं ठपेतब्बं, न सूना^{१२} ठपेतब्बा,^{१३} न आपणो पसारोतब्बो, न वड्ढि पयोजेतब्बा, न^{१४} वणिज्जा पयोजेतब्बा, न दासो उपट्ठापेतब्बो, न दासी उपट्ठापेतब्बा, न कम्मकारो उपट्ठापेतब्बो, न कम्मकारी उपट्ठापेतब्बा, न तिरच्छानगतो उपट्ठापेतब्बो, न हरीतकपक्किं पक्किणितब्बं, न नमतक धारेतब्बं । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B 459

१७. तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो सब्बनील्लकानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बपीतकानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बलोहितकानि चीवरानि धारेन्ति, सब्ब-^{२०} मञ्जिट्टिकानि^{१५} चीवरानि धारेन्ति, सब्बकण्हानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बमहारङ्गरत्तानि चीवरानि धारेन्ति, सब्बमहानामरत्तानि चीवरानि धारेन्ति, अच्छिन्नदसानि चीवरानि धारेन्ति, दीघदसानि चीवरानि धारेन्ति, पुण्णदसानि चीवरानि धारेन्ति, फलदसानि^{१६} चीवरानि धारेन्ति, कञ्चुकं धारेन्ति, तिरीट्कं^{१७} धारेन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति – सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सब्ब-^{२५} नील्लकानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सब्बपीतकानि चीवरानि धारेतब्बानि, न सब्बलोहितकानि-

१. उम्हत्तब्बं-सी०, स्या०, रो० । २. लञ्छेतब्बं-सी०, स्या०, रो० । ३. नच्चं-म० । ४. उट्ठापेन्ति-सी० । ५. कम्मकर-स्या०, रो० । ६. कम्मकारि-स्या०, रो० । ७. हरीतकपक्किं-रो०, हरितकपत्तिकं-स्या० । ८. गिहिकामभोगिनियो-रो०, स्या०, गिहिकामभोगिनियो-सी० । ९. भिक्खुनियो स्या० । १०. तिट्ठातब्बं-रो०, म० । ११. उट्ठापेतब्बा-सी० । १२. सूनं-स्या० । १३. ठपेतब्बं-स्या० । १४. सब्बमञ्जेट्टिकानि-सी०, मञ्जेट्टिकानि-स्या०, रो० । १५. फण्णदसानि-सी०, रो० । १६. तिरीट्कं-स्या० ।

दुतियं पि खो पे० . ततिय पि खो सो भिक्खु तं भिक्खुनिं एतदवोच — “हन्द, भगिनी, भिक्ख पटिग्गण्हा” ति । “अल अय्या” ति । “मया खो, भगिनि, समादान कतं — ‘थाहं पठम भिक्ख लभित्तामि, न तं अदत्त्वा भिक्खुस्स वा भिक्खुनिया वा परिभुञ्जित्तामी’ ति । हन्द, भगिनि, भिक्ख पटिग्गण्हा” ति । अथ खो सा भिक्खुनी तेन भिक्खुना निष्पीळियमाना नीहरित्वा पत्त दस्सेसि — “पस्स, अय्य, पत्ते गब्भं, मा च 5 कस्सचि आरोचेसी” ति । अथ खो सो भिक्खु उज्झायति खिय्यति विपाचेति — “कथ हि नाम भिक्खुनी पत्तेन गब्भ नीहरित्तासी” ति ! अथ खो सो भिक्खु भिक्खुन एतमत्थ आरोचेसि । ये ते भिक्खू अप्पिच्छा सन्तुद्वा लज्जिनो कुक्कुच्चका सिक्खवाकामा, ते उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनी पत्तेन गब्भं नीहरित्तासी” ति ! भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पत्तेन गब्भो नीहरित्ताव्वो । या नीहरेय्य, 10 आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खु पस्सित्वा नीहरित्वा पत्त दस्सेसुं” ति ।

R. 269

B 461

तेन खो पन समयेन छब्बग्गिया भिक्खुनियो भिक्खुं पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूलं दस्सेन्ति । भिक्खू उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम छब्बग्गिया भिक्खु-नियो भिक्खुं पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूलं दस्सेस्सन्ती” ति ! अथ खो ते भिक्खू भगवतो 15 एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुं पस्सित्वा परिवत्तेत्वा पत्तमूलं दस्से-तब्बं । या दस्सेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खु पस्सित्वा उक्कुज्जित्वा पत्तं दस्सेसुं । य च पत्ते आमिसं होति, तेन च भिक्खु निमन्तेतव्वो” ति ।

§ ८. लिङ्गदस्सन-आमिसदानवत्थु

तेन खो पन समयेन सावत्थियं^१ रथिकाय पुरिसव्यञ्जनं^२ छड्ढितं होति । तं भिक्खु-नियो सक्कच्चं उपनिज्जायिसु । मनुस्सा उक्कुट्ठिं अकसु । ता भिक्खुनियो मङ्गू अहेसु । अथ 20 खो ता भिक्खुनियो उपस्सयं गन्त्वा भिक्खुनीनं एतमत्थं आरोचेसुं । या ता भिक्खुनियो अप्पिच्छा . पे० ता उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भिक्खुनियो पुरिसव्यञ्जनं उपनिज्जायित्तासी” ति ! अथ खो ता भिक्खुनियो भिक्खुनं एतमत्थं आरो-चेसुं । भिक्खू भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पुरिसव्यञ्जनं उप-निज्जायित्ताव्वं । या उपनिज्जायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति । 25

२०. तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खुनं आमिसं देन्ति । भिक्खू भिक्खुनीनं देन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथ हि नाम भदन्ता^३ अत्तनो परि-भोगत्थाय दिन्नं अब्बेसं दस्सन्ति ! मयं पि^४ न जानाम दानं दातुं” ति । भगवतो एतमत्थं 270

१. सावत्थिया-स्या० । २. पुरिसव्यञ्जनं-सी०, रो० । ३. भदन्ता-स्या०, रो० । ४. इ-रो० ।

आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्नं अब्जेस दातब्बं । यो ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खून आमिसं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरो-
चेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्खस्स दातु” ति । बाब्बहतरं उस्सन्नं होति । भगवतो
५ एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुग्गालिक पि दातु” ति ।

B 462

तेन खो पन समयेन भिक्खूनं सन्निधिकत आमिस उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं
आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खूनं सन्निधि भिक्खुनीहि भिक्खूहि^१ पटिग्गाहा-
पेत्वा परिमुञ्जितुं” ति ।

तेन खो पन समयेन मनुस्सा भिक्खुनीनं आमिसं देन्ति । भिक्खुनियो भिक्खूनं
१० देन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति — “कथं हि नाम भिक्खुनियो अत्तनो
परिभोगत्थाय दिन्नं अब्जेसं दस्सन्ति । मय पि न जानाम दानं दातुं” ति । भगवतो
एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अत्तनो परिभोगत्थाय दिन्नं अब्जेस
दातब्बं । या ददेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनीनं आमिसं उस्सन्नं होति । भगवतो एतमत्थं आरो-
१५ चेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सङ्खस्स दातु” ति । बाब्बहतरं उस्सन्नं होति । भगवतो
एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुग्गालिकं पि दातुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनीनं सन्निधिकत आमिसं उस्सन्नं होति । भगवतो
एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीन सन्निधि भिक्खूहि भिक्खुनीहि^१
पटिग्गाहापेत्वा परिमुञ्जितुं” ति ।

§ ९. सेनासनआवसथचीवरादिअनुजानना

२० २१ तेन खो पन समयेन भिक्खूनं सेनासनं उस्सन्नं होति, भिक्खुनीन न होति ।
भिक्खुनियो भिक्खूनं सन्तिके दूतं पाहेसुं — ‘साधु, भन्ते, अय्या अम्हाकं सेनासनं देन्तु
तावकालिकं’ ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनीनं
सेनासनं दातुं तावकालिकं” ति ।

तेन खो पन समयेन उतुनियो भिक्खुनियो ओनद्धमच्च ओनद्धपीठ अभिनिसीदन्ति
२५ पि अभिनिपज्जन्ति पि । सेनासनं लोहितेन मक्खिय्यति^३ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं ।
L 271 “न, भिक्खवे, उतुनियां भिक्खुनिया ओनद्धमच्च ओनद्धपीठ अभिनिसीदितब्ब अभि-
निपज्जितब्बं । या अभिनिसीदेय्य वा अभिनिपज्जेय्य वा आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि,

१. म० पोत्यके नत्थि । २ म० पोत्यके नत्थि । ३ मक्खीयति-सी०, मक्खियति-रो० ।
४. स्वा०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि ।

भिक्षवे, आवसथचीवरं” ति । आवसथचीवरं लोहितेन मक्खिय्यति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, आणिकोळक” ति । कोळक निपतति^१ । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, सुत्तकेन बन्धित्वा ऊरुया बन्धितुं” ति । सुत्त छिज्जति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, सवेळिय, कटिसुत्तक” ति ।

B 463

तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्षुनियो सब्बकालं कटिसुत्तकं धारेन्ति । 5 मनुस्सा उज्जायन्ति खिय्यन्ति विपाचेन्ति—सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्षवे, भिक्षुनिया सब्बकालं कटिसुत्तकं धारेत्तब्बं । या धारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्षवे, उतुनिया कटिसुत्तक” ति ।

दुतियमाणवार^३ ।

§ १०. उपसम्पदाकाले चतुर्वीसअन्तरायिक- धम्मपुच्छादीनि

२२. तेन खो पन समयेन उपसम्पदायो दिस्सन्ति—अनिमिच्चा पि, निमित्तमत्ता पि, अलोहिता पि, धुवलोहिता पि, धुवकोळा^४ पि, पघरन्ती पि, सिखरिणी^५ पि, इत्थिपण्डका^६ 10 पि, वेपुरिसिका पि, सम्भन्ना पि, उभतोव्यञ्जना^७ पि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, उपसम्पादेन्तिया चतुर्वीसति अन्तरायिके धम्मे पुच्छित्तु । एवं च पन, भिक्षवे, पुच्छित्तब्बा—‘नसि अनिमिच्चा, नसि निमित्तमत्ता, नसि अलोहिता, नसि धुवलोहिता, नसि धुवकोळा, नसि पघरन्ती, नसि सिखरिणी, नसि इत्थिपण्डका, नसि वेपुरिसिका, नसि सम्भन्ना, नसि उभतोव्यञ्जना^८ सन्ति ते एवरूपा आवाधा—कुट्टं,^९ 15 गण्डो, किलासो, सोसो, अपमारो^{१०} मनुस्सासि, इत्थीसि, मुजिस्सासि, अनणासि,^{११} नसि राजमटी ? अनुब्जातासि मातापितूहि, सामिकेन ? परिपुण्णवीसतिवस्सासि, परिपुण्णं ते पत्तचीवरं, किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनी” ति ?

तेन खो पन समयेन भिक्षू भिक्षुनीनं अन्तरायिके धम्मे पुच्छन्ति । उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्गू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं । भगवतो एतमत्थं 20 आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्षवे, एकतो उपसम्पदाय भिक्षुनीसङ्घे विसुद्धाय भिक्षुसङ्घे उपसम्पादेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्षुनियो अननुसिद्धा^१ उपसम्पदापेक्खायो^{१०} अन्तरायिके

B. 464

१ आणिकोळकं—रो० । २ निफटति—सी०, रो० । ३ दुतियमाणवारं—सी०, दुतियमाणवारो निद्धितो—म० । ४ धुवकोळा रो० । ५ सिखरिणी—म० । ६ इत्थिपण्डका—स्या०, इत्थिपण्डका—रो० । ७ उभतोव्यञ्जना—सी०, स्या०, उभतोव्यञ्जना—रो० । ८ अनणासि—म० । ९, अननुसिद्धायो—स्या० । १०, उपसम्पदापेक्खायो—सी० ।

R. 272

धम्मे पुच्छन्ति । उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्कू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, पठम अनुसासित्वा पच्छा अन्तरायिके धम्मे पुच्छितुं” ति ।

तथेव सङ्घमज्झे अनुसासन्ति । उपसम्पदापेक्खायो तथेव वित्थायन्ति, मङ्कू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकमन्त अनुसासित्वा सङ्घमज्झे अन्तरायिके धम्मे पुच्छितु । एवं च पन, भिक्खवे, अनुसासितब्बा ।

२३. “पठमं उपज्झ गाहापेतब्बा । उपज्झं गाहापेत्वा पत्तचीवरं आचिक्खितब्बं — ‘अयं ते पत्तो, अय सङ्घाटि, अयं उत्तरासङ्को, अयं अन्तरवासको, इद सकच्चिक,’ अय 10 उदकसाटिका, गच्छ अमुग्धि ओकासे तिद्वाही” ति ।

बाला अब्यत्ता^१ अनुसासन्ति । दुरनुसिद्धा उपसम्पदापेक्खायो वित्थायन्ति, मङ्कू होन्ति, न सक्कोन्ति विस्सज्जेतुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, बालाय अब्यत्ताय अनुसासितब्बा । या अनुसासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय अनुसासितुं” ति ।

16 असम्मता अनुसासन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, असम्मताय अनुसासितब्बा । या अनुसासेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, सम्मताय अनुसासितुं । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा — अत्तना वा अत्तानं सम्मन्नितब्बं, पराय वा परा सम्मन्नितब्बा ।

“कथं च अत्तना व^२ अत्तानं सम्मन्नितब्बं^३ व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो 20 जापेतब्बो — ‘सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अह इत्थन्नामा^४ इत्थन्नामं अनुसासेय्या^५’ ति । एवं अत्तना व अत्तान सम्मन्नितब्बं ।

“कथं च पराय परा सम्मन्नितब्बा? व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो 25 जापेतब्बो — ‘सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, इत्थन्नामा इत्थन्नामं अनुसासेय्या^६’ ति । एवं पराय परा^७ सम्मन्नितब्बा ।

“ताय सम्मताय भिक्खुनिया उपसम्पदापेक्खं उपसङ्गमित्वा एवमस्स वचनीया — ‘सुणसि इत्थन्नामे । अयं ते सच्चकालो, भूतकालो । यं जातं तं सङ्घमज्झे पुच्छन्ते सन्तं अत्थी ति वत्तब्बं, असन्तं नत्थी ति वत्तब्बं । मा खो वित्थायि^८, मा खो मङ्कू अहोसि । एवं तं पुच्छिस्सन्ति — नसि अनिमित्ता, नसि निमित्तमत्ता, नसि अलोहिता, नसि

१. संकच्छिकं-रो० । २. अब्यत्ता-सी०, रो० । ३. वा-रो० । ४. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नरिषु । ५. वा परा-सी०, रो० । ६. वित्थासि-सी०, स्या०, रो० ।

ध्रुवलोहिता, नसि ध्रुवचोळा, नसि पधरन्ती, नसि सिखरिणी, नसि इत्थिपण्डका, नसि वेपुरिसिका, नसि सम्भिन्ना, नसि उभतोव्यञ्जना^१ सन्ति ते एवरूपा आवाधा—कुट्टं, गण्डो, किलासो, सोसो, अपमारो? मनुस्सासि, इत्थीसि, मुजिस्सासि, अनणासि, नसि राजमटी^२ अनुञ्जातासि मातापितृहि, सामिकेन^३ परिपुण्णवीसतिवस्सासि, परिपुण्ण ते पत्तचीवरं, किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनी^४ ति^५

5 R 273

§ ११. उपसम्पदाविधि

२४. “एकतो आगच्छन्ति । न एकतो आगन्तव्व । अनुसासिकाय पठमतरं आगन्त्वा सङ्घो आपेतव्वो—‘सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । अनुसिद्धा सा मया । यदि सङ्घस्स पत्तकळं, इत्थन्नामा आगच्छेय्या’ ति । ‘आगच्छाही’ ति वत्तव्वा ।

“एकस उत्तरासङ्गं कारापेत्वा भिक्खुनीन पादे वन्दापेत्वा उक्कुटिकं निसीदापेत्वा¹⁰ अङ्गलिं पगण्हापेत्वा उपसम्पद याचापेतव्वा—‘सङ्घं, अय्ये, उपसम्पद याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्ये, सङ्घो अनुकम्प उपादाय । दुतियं पि, अय्ये, सङ्घं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्ये, सङ्घो अनुकम्प उपादाय । ततिय पि, अय्ये, सङ्घ उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्ये, सङ्घो अनुकम्पं उपादाया’ ति । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिवलाय सङ्घो आपेतव्वो—

15

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । यदि सङ्घस्स पत्तकळं, अहं इत्थन्नामं अन्तरायिके धम्मे पुच्छेय्य ति ।

“सुणसि इत्थन्नामे । अयं ते सच्चालो, भूतकालो । यं जातं तं पुच्छामि सन्तं अत्थी ति वत्तव्वं, असन्तं नत्थी ति वत्तव्वं । नसि अनिमित्ता · पे००० किन्नामासि, कानामा ते पवत्तिनी ति । व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिवलाय सङ्घो आपेतव्वो—

B. 466

20

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्मेहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं । इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । यदि सङ्घस्स पत्तकळं, सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेय्य इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अय इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा ।²⁵ परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्मेहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं । इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नाम उपसम्पादेति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया, सा तुण्हस्स; यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि · पे० · ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । परिसुद्धा अन्तरायिकेहि धम्मोहि, परिपुण्णस्सा पत्तचीवरं । इत्थन्नामा सङ्घ उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । यस्सा
5 अय्याय खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“उपसम्पन्ना सङ्घेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय पवत्तिनिया । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

“तावदेव तं आदाय भिक्खुसङ्घं उपसङ्गमित्वा एकंसं उत्तरासङ्गं कारापेत्वा भिक्खून्
10 पादे वन्दापेत्वा उक्कुटिकं निसीदापेत्वा अञ्जलिं पगण्हापेत्वा उपसम्पदं याचापेतब्बा — ‘अहं, अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना^१ भिक्खुनी-
R 274 सङ्घे, विसुद्धा, सङ्घ, अय्या, उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्या, सङ्घो अनुकम्पं उपादाय । अहं, अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना
B 467 भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । दुतियं पि, अय्या, सङ्घं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्या, सङ्घो अनुकम्पं उपादाय । अहं, अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा ।
15 एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । ततियं पि, अय्या, सङ्घं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्या, सङ्घो अनुकम्पं उपादाय । अहं, अय्या, इत्थन्नामा इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा ।
एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । ततियं पि, अय्या, सङ्घं उपसम्पदं याचामि । उल्लुम्पतु मं, अय्या, सङ्घो अनुकम्पं उपादाय’ ति । व्यत्तेन^२ भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा^३ ।
20 एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेय्य, इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा ।
एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । इत्थन्नामा सङ्घ उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय
25 पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यस्सायस्सतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि · पे० · ततियं पि एतमत्थं वदामि—सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अयं इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे,
विसुद्धा । इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नामं

१, एकतो उपसम्पन्ना—सी० । २, व्यत्तेन—सी०, रो० । ३. उपसम्पदापेक्खा—सी० ।

उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“उपसम्पन्ना सङ्घेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“तावदेव छाया मेतब्बा, उतुप्पमाणं^१ आचिक्खितब्ब, दिवसभागो आचिक्खितब्बो,^२ सङ्गीति आचिक्खितब्बा, भिक्खुनियो वत्तब्बा—इमिस्सा तयो च निस्सये, अट्ट च अकरणीयानि आचिक्खेय्याथा” ति ।

§ १२. यथाबुद्धुपट्टिवाहनपवारणाउपोसथ- नियमादीनि

२५. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भत्तग्गे आसनं सङ्गायन्तियो^१ कालं वीतिनामेसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, अट्टन्न भिक्खुनीन
यथाबुद्धु,^३ अवसेसानं यथागतिकं” ति ।

B 468

10

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो—भगवता अनुञ्जातं अट्टन्नं भिक्खुनीनं यथाबुद्धुं, अवसेसानं यथागतिकं ति—सब्बत्थ अट्टेवं^४ भिक्खुनियो यथाबुद्धु पट्टिवाहन्ति, अवसेसायो यथागतिक । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भत्तग्गे अट्टन्नं भिक्खुनीनं यथाबुद्धुं, अवसेसानं यथागतिकं, अब्जत्थं सब्बत्थं^५ यथाबुद्धु न पट्टिवाहितब्बं । या पट्टिवाहेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

15

२६. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो न पवारेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया न पवारेतब्बं । या न पवारेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

R 275

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अत्तना पवारेत्वा भिक्खुसङ्घं न पवारेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अत्तना पवारेत्वा भिक्खुसङ्घो^६ न पवारेतब्बो । या न पवारेय्य, यथाधम्मो कारेतब्बो” ति ।

20

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खूहि सद्धिं एकतो पवारेन्तियो कोलाहलं अकंसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खूहि सद्धिं एकतो पवारेतब्बं । या पवारेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पुरेभत्तं पवारेन्तियो कालं वीतिनामेसुं । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे भिक्खुनिया पच्छाभत्तं पवारेत्तुं” ति ।^{२५}

१ उतुपमाणं—सी०, रो० । २ सकसायन्तियो—म०, सङ्गायन्तियो—सी०, स्या०, । ३ यथाबुद्धु—सी० । ४ अट्टाव—सी०, रो० । ५. स्या० पोत्थके नत्थि । ६ भिक्खुसङ्घे—रो० ।

पच्छाभत्त पवारैन्तियो विकाले अहेसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, अज्जतना भिक्खुनीसङ्घ^१ पवारैत्वा अपरज्जु भिक्खुसङ्घ पवारेतुं” ति ।

तेन खो पन समयेन सब्बो भिक्खुनीसङ्घो पवारैन्तो कोलाहलं अकासि । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, एक भिक्खुनि वियत्तं^२ पटिबलं सम्मन्नितुं—
B 469 5 भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घ पवारेतु । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । पठमं भिक्खुनी याचित्त्वा, याचित्त्वा व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो जापेतब्बो —

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकलं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं सम्मन्नेय्य भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घ पवारेतु । एसा अत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनिं सम्मन्नति भिक्खुनीसङ्घस्स
10 अत्थाय भिक्खुसङ्घ पवारेतु । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मुत्ति भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घं पवारेतुं, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“सम्मता सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी भिक्खुनीसङ्घस्स अत्थाय भिक्खुसङ्घं पवारेतु । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी ति ।

“ताय सम्मताय भिक्खुनिया भिक्खुनीसङ्घं आदाय भिक्खुसङ्घ उपसङ्कमित्वा
15 एकंसं उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खूनं पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अज्जलिं पग्गहेत्वा
R. 276 एवमस्स वचनीयो—‘भिक्खुनीसङ्घो, अय्या, भिक्खुसङ्घं पवारैति—दिट्ठेन वा, सुतेन वा परिसङ्काय वा । वदतु, अय्या, भिक्खुसङ्घो भिक्खुनीसङ्घ अनुकम्पं उपादाय, पस्सन्तो पटिकरिस्सति । दुतियं पि, अय्या, पे००० ततिय पि, अय्या, भिक्खुनीसङ्घो भिक्खुसङ्घं पवारैति—दिट्ठेन वा, सुतेन वा, परिसङ्काय वा । वदतु, अय्या, भिक्खुसङ्घो भिक्खुनीसङ्घ
20 अनुकम्पं उपादाय, पस्सन्तो पटिकरिस्सती” ति ।

२७. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो भिक्खूनं उपोसथं ठपेन्ति, पवारणं ठपेन्ति, सवचनीयं करोन्ति, अनुवादं पट्टपेन्ति,^३ ओकासं कारेन्ति, चोदेन्ति, सारेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया भिक्खुस्स उपोसथो ठपेतब्बो, ठपितो पि अट्टपितो, ठपेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न पवारणा ठपेतब्बा, ठपिता पि
25 अट्टपिता; ठपेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न सवचनीयं कातब्बं, कत पि अकतं, करोन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न अनुवादो पट्टपेतब्बो, पट्टपितो पि अप्पट्टपितो, पट्टपेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न ओकासो कारेतब्बो, कारितो पि अकारितो; कारेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न चोदेत्तब्बो, चोदितो पि अचोदितो, चोदेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्स । न सारेत्तब्बो, सारितो पि असारितो; सारेन्तिया आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

B. 470

१. स्था०, सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । २. व्यत्तं—स्था० । ३. ठपेन्ति—रो० । ४. अस्सारितो—स्था० ।

तेन खो पन समयेन भिक्खू भिक्खुनीन उपोसथ ठपेन्ति, पवारणं ठपेन्ति, सवचनीय करोन्ति, अनुवादं पट्टपेन्ति,^१ ओकास कारेन्ति, चोदेन्ति, सारेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे भिक्खुना भिक्खुनिया उपोसथ ठपेतु, ठपितो पि सुट्टपितो, ठपेन्तस्स अनापत्ति । पवारणं ठपेतु, ठपिता पि सुट्टपिता, ठपेन्तस्स अनापत्ति । सवचनीयं कालु, कत पि सुकत, करोन्तस्स अनापत्ति । अनुवादं पट्टपेतु, पट्टपितो पि ५ सुप्पट्टपितो, पट्टपेन्तस्स अनापत्ति । ओकास कारेतु, कारितो पि सुकारितो, कारेन्तस्स अनापत्ति । चोदेतु, चोदिता पि सुचोदिता, चोदेन्तस्स अनापत्ति । सारेतुं, सारिता पि सुसारिता^२, सारेन्तस्स अनापत्ती” ति ।

§ १३. यानयायननियमा

२८ तेन खो पन समयेन छब्बगिया भिक्खुनियो यानेन यायन्ति — इत्थियुत्तेन^३ पि पुरिसन्तरेन, पुरिसयुत्तेन पि इत्थन्तरेन । मनुस्सा उज्झायन्ति स्विय्यन्ति विधाचेन्ति — 10 “सेय्यथापि गङ्गामहियाया” ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया यानेन यायितव्व । या यायेय्य, यथाधम्मो कारेतव्वो” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरा भिक्खुनी गिलाना होति, न सक्कोति पदसा गन्तु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, गिलानाय^४ यानं” ति^५ । अथ खो भिक्खुनीनं एतदहोसि — “इत्थियुत्तं नु खो, पुरिसयुत्तं नु खो” ति^६ भगवतो एतमत्थं 15 आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, इत्थियुत्तं पुरिसयुत्तं हत्थवट्ठकं” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरिस्सा^७ भिक्खुनिया यानुग्घातेन बाव्हतरं अफासुं^८ अहोसि । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, सिविक पाटङ्कि” ति ।

R. 277

§ १४. दूतेन उपसम्पदानुजानना

२९. तेन खो पन समयेन अड्ढकासी गणिका भिक्खुनीसु पव्वजिता होति । सा 20 च सावत्थि गन्तुकामा होति — ‘भगवतो सन्तिके उपसम्पज्जिस्सामी’ ति । अस्सोसुं खो^९ धुत्ता — ‘अड्ढकासी किर गणिका सावत्थि मन्तुकामा’ ति । ते मग्गे परियुट्ठिसु । अस्सोसि खो अड्ढकासी गणिका — ‘धुत्ता किर मग्गे परियुट्ठिता’ ति । भगवतो सन्तिके दूतं पाहेसि — “अहं हि उपसम्पज्जितुकामा; कथं नु खो मया पटिपज्जितव्वं” ति ? अथ खो भगवा

B 471

१. ठपेन्ति—रो० । २. सुस्सारिता—स्या० । ३. इत्थियुत्तेन—स्या० । ४. गङ्गामहिकाया—स्या० । ५. भिक्खुनिया गिलानाय यानेन यायितुं ति—स्या० । ६. अञ्जतराय—सी०, रो० । ७. अफासुकं—स्या० ।

एतस्सि निदाने एतस्सि पकरणे धम्मि कथं कत्वा भिक्खू आमन्तेसि—“अनुजानामि, भिक्खवे, दूतेन पि उपसम्पादेतु” ति ।

भिक्खुदूतेन उपसम्पादेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खु-
दूतेन उपसम्पादेतब्बा । यो उपसम्पादेय्य, आपत्तिं दुक्कटत्सा” ति । सिक्खमानदूतेन^१
५ उपसम्पादेन्ति पे०० सामणेरेदूतेन उपसम्पादेन्ति पे० सामणेरेदूतेन^२ उपसम्पा-
देन्ति पे०० बालाय अब्यत्ताय^३ दूतेन उपसम्पादेन्ति । “न, भिक्खवे, बालाय अब्यत्ताय
दूतेन उपसम्पादेतब्बा । यो उपसम्पादेय्य, आपत्तिं दुक्कटत्स । अनुजानामि, भिक्खवे,
व्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय दूतेन उपसम्पादेतु ति ।

“ताय दूताय भिक्खुनिया सङ्घं उपसङ्गमित्वा एकस्स उत्तरासङ्गं करित्वा भिक्खून्
१० पादे वन्दित्वा उक्कुटिकं निसीदित्वा अङ्गलिं पगहेत्वा एवमस्स वचनीयो—‘इत्थन्नामा,
अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा ।
सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा, अय्या, सङ्घं उपसम्पदं याचति ।
उल्लुम्पतु त, अय्या, सङ्घो अनुकम्प उपादाय । इत्थन्नामा, अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय
उपसम्पदापेक्खा । एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न
१५ आगच्छति । दुतियं पि, अय्या, इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति । उल्लुम्पतु त, अय्या,
सङ्घो अनुकम्प उपादाय । इत्थन्नामा, अय्या, इत्थन्नामाय अय्याय उपसम्पदापेक्खा ।
एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति ।
ततियं पि, अय्या, इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पदं याचति । उल्लुम्पतु तं, अय्या, सङ्घो अनुकम्पं
उपादाया’ ति । व्यत्तेन भिक्खुना पटिबलेन सङ्घो आपेतब्बो—

B 472 20 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउप-
सम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा सङ्घं
उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो इत्थन्नामं
उपसम्पादेय्य इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । एसा जत्ति ।

R. 278 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतोउप-
२५ सम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा सङ्घं
उपसम्पदं याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय
पवत्तिनिया । यस्सायस्सतो स्समति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो
तुप्पहस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“दुतियं पि एतमत्थं वदामि पे००० ततियं पि एतमत्थं वदामि । सुणातु मे,

१. सिक्खमानादूतेन—स्या०, रो० । २. सामणेरीदूतेन—सी०, स्या०, रो० । ३. अब्यत्ताय-
सी०, रो० ।

भन्ते, सङ्घो । इत्थन्नामा इत्थन्नामाय उपसम्पदापेक्खा । एकतो उपसम्पन्ना भिक्खुनीसङ्घे, विसुद्धा । सा केनचिदेव अन्तरायेन न आगच्छति । इत्थन्नामा सङ्घं उपसम्पद याचति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । सङ्घो इत्थन्नामं उपसम्पादेति इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । यस्सायस्मतो खमति इत्थन्नामाय उपसम्पदा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

5

“उपसम्पन्ना सङ्घेन इत्थन्नामा इत्थन्नामाय पवत्तिनिया । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी ति ।

“ताग्देव छाया मेतब्बा, उतुप्पमाणं^१ आचिक्खितब्ब, दिवसभागो आचिक्खितब्बो, सङ्गीति आचिक्खितब्बा, भिक्खुनियो वत्तब्बा—तस्सा तयो च निस्सये, अट्ट च अकरणीयानि आचिक्खेय्याथा” ति ।

10

§ १७. अरञ्जविहारपटिकखेपनवक्कम्मादिअनुजानना

३० तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अरञ्जे विहरन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । भगवतो एतमत्थ, आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अरञ्जे वत्थब्ब । या वसेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अञ्जतरेन उपासकेन भिक्खुनीसङ्घस्स उद्दोसितो^१ दिन्नो होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उद्दोसित” ति । उद्दोसितो^{१५} न सम्मति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, उपस्सय” ति । उपस्सयो न सम्मति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, नवक्कम्म” ति । नवक्कम्म न सम्मति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पुग्गालिकं पि कातु” ति ।

B 473

§ १६. गर्भनिपब्बजिताय दारकपोसनानुजानना

३१. तेन खो पन समयेन अञ्जतरा इत्थी सन्निसिन्नगब्भा भिक्खुनीसु पब्बजिता^{२०} होति । तस्सा पब्बजिताय^१ गब्भो बुद्धासि । अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि—“कथं नु खो मया इमस्सिं दारके पटिपज्जितब्बं” ति ? भगवतो एतमत्थ आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, पोसेतुं, याव सो दारको विञ्जुत पापुणाती” ति ।

अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि—“मया च न लब्भा एकिकाय वत्थु, अञ्जाय च भिक्खुनिया न लब्भा दारकेन सह वत्थुं, कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं”^{२५}

१. उतुपमाणं—सी०, रो० । २. उद्दोसितो—म० । ३. पब्बजिते—रो० ।

279 तित् भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकं भिक्खुनि सम्मन्नित्वा तस्सा भिक्खुनिया दुतिय दातु । एवं च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । पठमं भिक्खुनी याचितब्बा, याचित्वा ब्यत्ताय^१ भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतब्बो —

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि 5 सम्मन्नेय्य इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिय । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनिं सम्मन्नति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मुति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियाय, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

“सम्मता सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिया । खमति 10 सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

अथ खो तस्सा दुतियिकाय भिक्खुनिया एतदहोसि — “कथं नु खो मया इमस्सि दारके पटिपज्जितब्बं” ति^२ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, ठपेत्वा सागारं यथा अब्जस्सि पुरिसे पटिपज्जन्ति एवं तस्सि दारके पटिपज्जितुं” ति ।

§ १७. मानत्तचारिनीवत्थु

474 ३२. तेन खो पन समयेन अब्जतरा भिक्खुनी गरुधम्म अज्झापन्ना होति मानत्त- 15 चारिनी । अथ खो तस्सा भिक्खुनिया एतदहोसि — “मया च न लब्भा एकिकाय वत्थुं, अब्जाय च भिक्खुनिया न लब्भा सह मया वत्थु, कथं नु खो मया पटिपज्जितब्बं” ति^२ भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “अनुजानामि, भिक्खवे, एकं भिक्खुनि सम्मन्नित्वा तस्सा भिक्खुनिया दुतिय दातु । एव च पन, भिक्खवे, सम्मन्नितब्बा । पठमं भिक्खुनी याचितब्बा, याचित्वा ब्यत्ताय भिक्खुनिया पटिबलाय सङ्घो आपेतब्बो —

20 “सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, सङ्घो इत्थन्नामं भिक्खुनि सम्मन्नेय्य इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियं । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, अय्ये, सङ्घो । सङ्घो इत्थन्नाम भिक्खुनि सम्मन्नति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिय । यस्सा अय्याय खमति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया सम्मुति इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतियाय, सा तुण्हस्स, यस्सा नक्खमति, सा भासेय्य ।

25 “सम्मता सङ्घेन इत्थन्नामा भिक्खुनी इत्थन्नामाय भिक्खुनिया दुतिया । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

§ १८. न भिक्खुनिया सिक्खापच्चक्खानादि

३३. तेन खो पन समयेन अब्जतरा भिक्खुनी भिक्ख पच्चक्खाय^१ विव्वमि । सा पुन पच्चागन्त्वा भिक्खुनियो उपसम्पद याचि । भगवतो एतमत्थ आरोचेमु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया सिक्खापच्चक्खान, यदेव मा विव्वन्ता तदेव सा अभिक्खुनी” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरा भिक्खुनी सकासावा^२ तित्थायतन मङ्गमि । सा पुन पच्चागन्त्वा भिक्खुनियो उपसम्पद याचि । भगवतो एतमत्थ आरोचेमु । “या सा, भिक्खवे,^३ भिक्खुनी सकासावा तित्थायतनं सङ्गन्ता, सा पुन आगता न उपसम्पादेतव्वा” ति ।

§ १९. पुरिसाभिवादनादिनियमा

३४. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पुरिसेहि अभिवादन, केसच्छेदन, नख- R
च्छेदनं, वणप्पटिकम्मं^४, कुक्कुच्चायन्ता न सादियन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेमु ।
“अनुजानामि, भिक्खवे, सादितु” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पल्लङ्गेन निसीदन्ति पण्हीसम्फम्स सादियन्ती^५ । 10 B.
भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पल्लङ्गेन निसीदिनव्वं । या
निसीदेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन अब्जतरा भिक्खुनी गिलाना होति । तस्सा विना पल्लङ्गेन^६
न फासु होति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “अनुजानामि, भिक्खवे, भिक्खुनिया अङ्क-
पल्लङ्गं” ति । 15

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो वच्चकुटिया वच्च करोन्ति । छव्वग्गिया भिक्खु-
नियो तत्थेव गव्वं पातेन्ति । भगवतो एतमत्थ आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया
वच्चकुटिया वच्चो कातव्वो । या करेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, हेट्ठा
विव्वटे उपरि पटिच्छन्ने वच्चं कालु” ति ।

३५. तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो चुण्णेन नहायन्ति । मनुस्सा उज्झायन्ति 20
खियन्ति विपाचेन्ति ...पे०० सेय्यथापि गिहिनी^७ कामभोगिनियो^८ ति । भगवतो एतमत्थ
आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया चुण्णेन नहायितव्व । या नहायेय्य, आपत्ति
दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, कुक्कुस मत्तिक” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो वासितकार्यं मत्तिकाय नहायन्ति । मनुस्सा
उज्झायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति ...पे००० सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । 25

१. अपच्चक्खाय-स्या० । २. सकासावा-सी०, म० । ३. वणपटिकम्मं-रो० । ४. सादियित्तुं-
स्या० । ५. सादियन्ता-रो० । ६. पल्लङ्गा-स्या० । ७-७ गिहिकामभोगिनियो-स्या०, रो० । ८. वासि-
तिकाय-रो० ।

भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया वासितकाय मत्तिकाय नहायित्तब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, पकत्तिमत्तिकं” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो जन्ताघरे नहायन्तियो कोलाहल अकंसु । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया जन्ताघरे नहायित्तब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

476 तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पटिसोते नहायन्ति धारासम्पत्तं सादियन्ती । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पटिसोते नहायित्तब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो अतित्थे नहायन्ति । धुत्ता दूसेन्ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसु । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया अतित्थे नहायित्तब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्सा” ति ।

4 281 तेन खो पन समयेन भिक्खुनियो पुरिसतित्थे नहायन्ति । मनुस्सा उज्जायन्ति खियन्ति विपाचेन्ति । पे० सेय्यथापि गिहिनी कामभोगिनियो ति । भगवतो एतमत्थं आरोचेसुं । “न, भिक्खवे, भिक्खुनिया पुरिसतित्थे नहायित्तब्बं । या नहायेय्य, आपत्ति दुक्कटस्स । अनुजानामि, भिक्खवे, महिलातित्थे नहायित्तुं” ति ।

ततियमाणवारं^१ निट्ठितं ।

भिक्खुनिक्खन्धकं^२ दसमं^३ ।

§ २०. तस्सुद्दानं

पब्बज्जं गोतमी याचि नानुञ्जासि^३ तथागतो ।

कपिलवत्थु वेसालिं अगमासि विनायको ॥

रज्जोक्किण्णेन^४ कोट्टके^५ आनन्दस्स पवेदयि ।

भब्बो ति नयतो याचि माता ति पोसिका ति च ॥

वस्ससतं तदहु च अभिक्खुपच्चासीसना^६ ।

पवारणा गरुधम्मा द्वे वस्सा अनक्कोसना ॥

ओवटो^७ च अट्ट धम्मा^८ यावजीवानुवत्तना ।

गरुधम्मपटिग्गाहो^९ सावस्सा उपसम्पदा ॥

20

१. ततियमाणवारं-सी० । २-३ भिक्खुनिक्खन्धको दसमो-म० । ३. ननुञ्जासि-स्या०, रो० । ४. रज्जोक्किण्णा-स्या०, रज्जोक्किण्णे-रो० । ५. कोट्टके-सी०, स्या०, रो० । ६. अभिक्खुपच्चासिसना-सी०, स्या०, रो० । ७-७ ओवादेनट्ट वे धम्मा-सी०, रो० । ८. गरुधम्मपटिग्गाहो-स्या०, रो० ।

वस्ससहस्सं पञ्चैव कुम्भथेनकसेतट्टिं ।
 मञ्जिट्टिकउपमाहिं एव सद्धम्महिंसना ॥
 आळिं^३ बन्धेय्यं पाएवं पुन सद्धम्ममण्ठिति ।
 उपसम्पादेतु अय्या यथावुड्ढाभिवादानं ॥
 न करिस्सन्ति किमेव साधारणासाधारण । 5 B. 477
 ओवाद पातिमोक्खं च केन नु खो उपस्सय ॥
 न जानन्ति च आचिक्खि न करोन्ति च भिक्खुहिं^६ ।
 पटिग्गहेतु भिक्खुहिं भिक्खुनीहिं पटिग्गहो ॥
 आचिक्खि कम्मं भिक्खुहिं उज्झायन्ति भिक्खुनीहिं^७ वा ।
 आचिक्खित्तुं भण्डन च रोपेत्वा उप्पलार्यं च ॥ 10
 सावत्थिया क्हमोदं^८ अवन्दि काय ऊरु च ।
 अङ्गजात च ओभास सम्पयोजेन्ति वग्गिका ॥
 अवन्दियो दण्डकम्म भिक्खुनियो तथा पुन ।
 आवरण च ओवाद कप्पति नु खो पक्कमिं^९ ॥
 बालां^{१०} वत्थुविनिच्छयां^{११} ओवाद सद्धो पञ्चहिं । 15
 दुवे तिस्सो न गण्हन्ति बाला गिलानगामिकं^{१२} ॥
 आरब्जिको^{१३} नारोचेन्ति नं^{१४} पञ्चागच्छन्ति च ।
 दीघं विलीवचम्म च दुस्सा च वेणिवट्टि च ।
 चोळवेणि च वट्टि च सुत्तवेणि च वट्टिका ॥
 अट्टिळं गोहनुकेन हत्थकोच्छं पादं^{१५} तथा । 20
 ऊरु मुखं दन्तमसं आलिम्पोमद्दुण्णनां^{१६} ॥
 लञ्छेन्ति^{१७} अङ्गरागं च मुखरागं तथा दुवे ।
 अवङ्गं विसेसोलोको सालोकेन^{१८} नच्चेन च^{१९} ॥
 वेसीं^{२०} पानागारं सूतं आपण वड्ढि वाणिजां^{२१} । R. 282
 दासं दासिं कम्मकरं कम्मकारिं^{२२} उपट्टय्युं ॥ 25

१. कुम्भथेनका सेतट्टि-सी०, रो०, कुम्भथेनक सेतट्टि-स्या० । २. मञ्जिट्टिका उपमाहि-स्या०, मञ्जिट्टिकउपमाहि-रो० । ३. पाळिं-स्या०, आळिं-सी० । ४-४ बन्धेय्युपमाहि-सी०, स्या० । ५. यथा-बुड्ढाभिवादानं-सी० । ६. भिक्खुहिं-स्या० । ७. भिक्खुहिं-स्या० । ८. उपलार्य-सी० । ९. क्हमोदके-स्या० । १०. पक्कमति-सी०, रो० । ११-११. बालावत्थु विनिच्छयो-सी०, रो० । १२. गिलानगामिकं-स्या०, गिलानगामिका-सी० । १३. आरब्जिका-सी०, आरब्जिका-रो०; अरब्जं-स्या० । १४. पुन-स्या० । १५. परि-रो०, पद-स्या० । १६. आलिम्पा मद्दुण्णना-रो० । १७. लञ्छेन्ति-स्या० । १८-१८. सालोकेन सनच्चनं-स्या०, सालोके सनच्चेन च-सी० । १९. वेसि-स्या० । २०. वाणिजा-म० । २१. कम्मकरिं-रो०, कम्मकारी-सी० । २२. उपट्टय्युं-सी०, रो० ।

B. 478 5

तिरच्छानहरीतकि^१ सन्धारयन्ति नमतकं^२ ।
 नीलं पीत लोहितकं मञ्जिष्टकण्हचीवरा^३ ॥
 महारङ्गमहानाम^४—अच्छिन्ना दीघमेव च ।
 पुष्पफलकञ्चुक^५ च तिरीटक^६ च^६ धारयु^७ ॥
 भिक्खुनी सिक्खमानाय सामणेराय अच्चये ।
 निय्यादिते परिक्खारे भिक्खुनी^८ चैव^८ इस्सरा ॥
 भिक्खुस्स सामणेस्स उपासकस्सुपासिका ।
 अब्बेस च परिक्खारे निय्यातेभिक्खुइस्सरा^९ ॥
 मल्ली^{१०} गब्भं^{१०} पत्तमूलं व्यञ्जन आमिसेन च ।
 10 उस्सन्न च बाव्हतरं सन्निधिकतमामिस^{११} ॥
 भिक्खुनं यादिस हेट्ठ^{१२} भिक्खुनीन तथा करे ।
 सेनासनं उतुनियो मक्खीयति^{१३} पटाणि च ॥
 छिज्जन्ति^{१४} सब्बकालं च अनिमित्ता^{१५} पि^{१५} दिस्सरे ।
 निमित्ता लोहिता चैव तथेव धुवलोहिता ॥
 15 धुवचोळपग्घरन्ती^{१६} सिखरणित्थिपण्डका ।
 वेपुरिसी^{१७} च सम्भिन्ना उमतोव्यञ्जना^{१८} पि च^{१८} ॥
 अनिमित्तादितो कत्वा याव उमतोव्यञ्जना^{१९} ।
 एत पेय्याल्लतो हेट्ठा^{२०} कुट्टं गण्डो किलासो^{२१} च ॥
 सोसापमारो^{२२} मानुसी इत्थीसि^{२३} भुजिस्सासि च ।
 20 अणणा^{२४} न राजमटी अनुञ्जाता च वीसति ॥
 परिपुण्णा च किन्नामा कानामा ते पवत्तिनी ।
 चतुवीसन्तरायानं पुच्छित्वा उपसम्पदा ॥
 वित्थायन्ति अननुसिद्धा^{२५} सङ्घमज्झे तथेव च ।
 उपज्झागाह सङ्घाटि उत्तरन्तरवासको ॥

१ तिरच्छान हरितकि-स्या० । २. नमातक-स्या० । ३ मञ्जेट्टकण्हचीवरा-स्या०, मञ्जेट्टकण्ह-
 चीवरो-सी०, मञ्जेट्टकण्हचिवरो-रो० । ४ महारङ्गमहानामा च-स्या० । ५ पुष्पफलकञ्चुकं-रो० ।
 ६-६. तिरीटकञ्चैव-रो०; तिरीटञ्चैव-स्या० । ७ धारय्यं-रो० । ८-८ भिक्खुनियोव-म०, भिक्खुनियो
 च-स्या० । ९ नीयन्ते भिक्खु इस्सरा-सी०, निय्यन्ते भिक्खु इस्सरा-रो०, निय्याते भिक्खु इस्सरा-स्या० ।
 १०-१०. मल्ला गब्भं-स्या०; मल्लिगब्भं-सी०, मल्ले गब्भं-रो० । ११ सन्निधिकत आमिस-सी०, सन्नि-
 धिकतआमिस-स्या० । १२. हेट्ठा-सी०, भोट्ट-म० । १३ मक्खियति-रो०, स्या० । १४. छिज्जति-
 स्या०; सज्जन्ति-सी० । १५-१५ अनिमित्तादि-सी०, रो० । १६. धुवचोळ पग्घरणि-सी०, रो० ।
 १७ वेपुरिसि-रो० । १८-१८ उमतोव्यञ्जना च या-रो०, उमतोव्यञ्जना परा-सी० । १९. उभय-
 व्यञ्जना-स्या० । २० हेट्ठं-स्या० । २१ किलासि-सी०, स्या०, रो० । २२. सोसपमारो-रो० ।
 २३. इत्थिसि-रो० । २४. अणणा-रो०, स्या०, अणना-सी० । २५. अनुसिद्धा-रो०, सी० ।

सङ्खच्चदकमाटिं^१ च आचिक्खित्त्वान पेसये ।
 बाला असम्मतेकतो^२ याचे पुच्छन्तरायिका ॥
 एकतोउपसम्पन्ना भिक्खुसङ्घे तथा पुन ।
 छाया उतु दिवसा^३ च सङ्गीति तयो^४ निस्सये ॥
 अट्ट अकरणीयानि काल सब्वत्थ अट्टेव^५ । 5
 न पवारोन्ति भिक्खुनी^६ भिक्खुसङ्घं तथेव च ॥
 कोलाहल पुरेभत्तं विकाले च कोलाहल^७ । B 479
 उपोसथं पवारण सवचनीयानुवादनं ॥
 ओकास चोदे सारोन्ति पटिक्खित्त महेसिना ।
 तथेव भिक्खुं^८ भिक्खुनी अनुञ्जान महेसिना ॥ 10
 यान गिलानयुत्त च यानुग्घातङ्कुकासिका ।
 भिक्खु सिक्खा·सामणेर सामणेरी च बालाय^९ ॥
 अरञ्जे उपासकेन उट्ठोसितो^{१०} उपस्सय । R 283
 न सम्मति^{११} नवकम्म निसिन्नगब्भएकिका^{१२} ॥
 सागारं च गरुधम्म पच्चक्खाय च सङ्कमि^{१३} । 15
 अभिवादनकेसा च नखा च वणकम्मना^{१४} ॥
 पल्लङ्केन गिलाना च वच्च चुण्णेन वासितं ।
 जन्ताघरे पटिसोते अतित्थे पुरिसेन च ॥
 महागोतमी आयाचि आनन्दो चा पि योनिसो ।
 परिसा चतस्सो होन्ति पब्बज्जा^{१५} जिनसासने ॥ 20
 सवेगजननत्थाय सद्धम्मस्स च बुद्धिया ।
 आतुरस्सा व भेसज्जं एव बुद्धेन देसित ॥
 एवं विनीता^{१६} सद्धम्भे मातुगामा पि इतरा^{१७} ।
 यायन्ति^{१८} अञ्चुत ठान·यन्थ गन्त्वा न सोचरे ति ॥

भिक्खुनिकखन्धकं निट्ठितं ।

इमस्मिं खन्धके वत्थू एकसत^{१९} ।

१. सकच्छदकमाटि-रो०, सङ्खच्चदकमाटि-स्या०, सकच्चिदकमाटि-सी० । २. असम्मता कतो-सी० ।
 ३. दिवस-सी० । ४. तयो च-सी० । ५. अट्टमा-सी०, अट्टधा-स्या०, अट्ट वा-रो० । ६. भिक्खु-
 नियो-सी०, रो० । ७. कुलाहल-स्या० । ८. सवचनी अनुवादनं-सी०, सवचनि अनुवादनं-रो०, सवचनं
 अनुवदं-स्या० । ९. भिक्खु-रो० । १०. बालिया-स्या०, बालका-सी० । ११. उट्ठोसितो-म० ।
 १२. सम्मती-सी० । १३. निसिन्नगब्भा एकिका-सी०, रो० । १४. अप्पच्चक्खाय या च सङ्कमि-स्या० ।
 १५. वक्कम्मना-रो०; वणकम्मता-सी० । १६. पब्बज्जं-रो० । १७. विदिता-रो० । १८. इतरा-
 स्या०, इतरा-सी० । १९. तायन्ति-रो०, ता यन्ति-स्या०, सी० । २०. एकसतं छ-स्या०, रो० ।

११. पञ्चसतिकवखन्धकं

§ १. सङ्गीतिनिदानं

B. 480,
R. 284

१. अथ खो आयस्सा महाकस्सपो भिक्खू आमन्तेसि—“एकमिदाह, आवुसो, समयं पावाय कुसिनारं अद्धानमग्गपटिपन्नो^१ महता भिक्खुसङ्घेन सद्धि पञ्चमत्तोहि भिक्खु-सत्तोहि । अथ रुवाह, आवुसो, मग्गा ओक्कम्म अब्जतरस्सि रुक्खमूले निसीदि ।

“तेन खो पन समयेन अब्जतरो आजीवको कुसिनाराय मन्दारवपुप्फं गहेत्वा पाव
अद्धानमग्गपटिपन्नो होति । अद्दस खो अह, आवुसो, त आजीवकं दूरतो व आगच्छन्तं ।
दिस्वान तं आजीवक एतदवोच—‘अपावुसो, अम्हाक सत्थारं जानासी’ ति^२ ‘आमावुसो,
जानामि । अज्ज सत्ताहपरिनिब्बुतो समणो गोतमो । ततो मे इद मन्दारवपुप्फ गहित’ ति ।
तत्रावुसो, ये ते भिक्खू अवीतरागा अप्पेकच्चे बाहा पग्गय्ह कन्दन्ति, छिन्नपादा वै पतन्ति,^३
आवट्टन्ति, विवट्टन्ति—अतिखिप्प भग्वा परिनिब्बुतो, अतिखिप्प सुगतो परिनिब्बुतो,
अतिखिप्पं चक्खु^४ लोके अन्तरहित ति । ये पन ते भिक्खू वीतरागा ते सता सम्पजाना
अधिवासेन्ति—अनिच्चा सङ्घारा, त कुतेत्थ लब्भा ति ।

“अथ स्वाहं, आवुसो, ते भिक्खू एतदवोच—‘अलं, आवुसो, मा सोचित्थ, मा
परिदेवित्थ । नन्वेतं, आवुसो, भगवता पटिगच्चेव^५ अक्खात—सब्बेहेव पियेहि मनापेहि
नानाभावो विनाभावो अब्जथाभावो । त कुतेत्थ आवुसो लब्भा, यं त जात भूतं सङ्गतं
पल्लोकधम्म, तं वत मा पल्लुञ्जी ति—नेतं ठान विज्जती’ ति ।

“तेन खो पनावुसो, समयेन सुभद्दो नाम बुद्धपब्बजितो^६ तस्स परिसायं निसिच्चो
होति । अथ खो, आवुसो, सुभद्दो बुद्धपब्बजितो ते भिक्खू एतदवोच—‘अलं, आवुसो,
मा सोचित्थ, मा परिदेवित्थ । सुमुत्ता मय तेन महासमणेन, उपहुता च मयं होम—इदं वो
कप्पति, इदं वो न कप्पती ति । इदानि पन मय यं इच्छिस्साम तं करिस्साम, यं न
इच्छिस्साम न त करिस्सामा’ ति । हन्द मय, आवुसो, धम्म च विनय च सङ्गायाम । पुरे
अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिबाहिय्यति^७, अविनयो^८ दिप्पति विनयो पटिबाहिय्यति, पुरे
अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति, अविनयवादिनो बलवन्तो
होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती” ति ।

§ २. पञ्चन्नं भिक्खुसतानं सम्मुत्ति

२. “तेन हि, भन्ते, थेरो भिक्खू उच्चिन्तू” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो

१. अद्धानमग्गपटिपन्नो—स्या०, सी० । २-२. छिन्नपातं—सी०, रो०, छिन्नपातं—म० ।
३. पतन्ति—सी०, रो०, म० । ४. चक्खु—सी०, स्या०, रो० । ५. पटिगच्चेव—म० । ६. बुद्धपब्ब-
जितो—सी० । ७. पटिबाहिय्यति—सी०, स्या०, रो० । ८. पुरे अविनयो—म० ।

एकेनूनपञ्चअरहन्तसतानि' उच्चिनि । भिक्खू आयस्सन्त महाकस्सप एतदवोच्चु—“अय, भन्ते, आयस्सा आनन्दो किञ्चा पि सेक्खो^१, अभञ्जो छन्दा दोसा मोहा भया अगति गन्तु । बहु च अनेन^२ भगवतो सन्तिके धम्मो च विनयो च परियत्तो । तेन हि, भन्ते, श्रेरो आयस्सन्त पि आनन्दं उच्चिनतू” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं पि आनन्दं उच्चिनि ।

5

अथ खो शेरानं भिक्खून् एतदहोसि—“कथं नु खो मयं धम्मं च विनयं च सज्जायेय्यामा” ति^३ अथ खो शेरानं भिक्खून् एतदहोसि—“राजगह खो महागोचरं पहूतसेनासन, य नून मयं राजगहे वस्स वसन्ता धम्मं च विनयं च सज्जायेय्याम । न अञ्जे भिक्खू राजगहे वस्स उपगच्छेय्यु” ति ।

अथ खो आयस्सा महाकस्सपो सङ्गं जापेसि—

10

३. “सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि मङ्गलं पत्तकलं, सङ्घो इमानि पञ्च भिक्खुसतानि सम्मन्नेय्य—राजगहे वस्स वसन्तानि^४ धम्मं च विनयं च सज्जायितुं, न अञ्जेहि भिक्खूहि राजगहे वस्स वसितव्वं ति । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । सङ्घो इमानि पञ्च भिक्खुसतानि सम्मन्नति—राजगहे वस्स वसन्तानि धम्मं च विनयं च सज्जायितुं, न अञ्जेहि भिक्खूहि राजगहे वस्सं वसितव्वं ति । यस्सायसतो खमति इमेस पञ्चन्न भिक्खुसतानं सम्मुति—राजगहे वस्स वसन्तानं^५ धम्मं च विनयं च सज्जायितुं, न अञ्जेहि भिक्खूहि राजगहे वस्सं वसितव्वं ति—सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

“सम्मत्तानि^६ सङ्घेन इमानि पञ्च भिक्खुसतानि राजगहे वस्स वसन्तानि धम्मं च विनयं च सज्जायितुं, न अञ्जेहि भिक्खूहि राजगहे वस्स वसितव्वं ति । खमति सङ्घस्स,^७ 20 तस्सा तुण्ही, एवमेत धारयामी” ति ।

B 482

अथ खो शेरा भिक्खू राजगह अगमंसु धम्मं च विनयं च सज्जायितुं । अथ खो शेरानं भिक्खून् एतदहोसि—“भगवता खो, आवुसो, खण्डफुल्लपटिसङ्घरणं^८ वण्णितं । हन्द मयं, आवुसो, पठम मास खण्डफुल्ल पटिसङ्घरोम, मज्झिम मास सन्निपातित्वा धम्मं च विनयं च सज्जायिस्सामा” ति ।

R. 286

अथ खो शेरा भिक्खू पठम मासं खण्डफुल्ल पटिसङ्घरिसु । अथ खो आयस्सा आनन्दो—स्वे सन्निपातो न खो मेतं पतिरूपं^९, योहं सैक्खो समानो सन्निपात गच्छेय्यं ति—बहुदेव रत्तिं कायगताय सतिया वीतिनामेत्वा रत्तिया पञ्चूसमयं ‘निपज्जिस्सामी’ ति काय

25

१ एकेनूनानि पञ्चअरहन्तसतानि—सी० । २. सेक्खो समानो—स्सा०, सेक्खो—सी०, रो० । ३. तेन—रो० । ४ उच्चिनात्—स्या० । ५ वसन्ता—सी०, रो० । ६ वसन्ता—रो० । ७. सम्मत्ता—रो० । ८ खण्डफुल्लपटिसङ्घरणं—म० । ९ पतिरूपं—स्या०, रो० ।

आवज्जेसि^१ । अप्पत्तं च^२ सीस बिम्बोहनं^३, भूमितो च पादा मुत्ता । एतास्मि अन्तरे अनु-
पादाय आसवेहि वित्तं विमुच्चि । अथ खो आयस्सा आनन्दो अरहा समानो सन्निपात
अगमासि ।

§ ३. विनयसङ्गायनं

४. अथ खो आयस्सा महाकस्सपो सङ्घं आपेसि—

५ “सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, अह उपालि विनयं
पुच्छेय्य” ति ।

आयस्सा उपालि सङ्घं आपेसि— “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्त-
कल्ल, अह आयस्सता महाकस्सपेन विनयं पुट्ठो विस्सज्जेय्य” ति ।

अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं उपालि एतदवोच—“पठमं, आवुसो
१० उपालि, पाराजिकं कत्थ पञ्जत्त” ति ? “वेसालियं भन्ते” ति । “क आरब्भा” ति ?
“सुदिन्न कलन्दपुत्त आरब्भा” ति । “किसि वत्थुस्सि” ति ? “मेथुनधम्मो” ति । अथ खो
आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं उपालि पठमस्स पाराजिकस्स वत्थु पि पुच्छि, निदानं पि
पुच्छि, पुग्गल पि पुच्छि, पञ्जत्ति पि पुच्छि, अनुपञ्जत्ति पि पुच्छि, आपत्ति पि पुच्छि,
B 483 अनापत्ति पि पुच्छि ।

१५ “दुतियं पनावुसो उपालि, पाराजिक कत्थ पञ्जत्तं” ति ? “राजगहे भन्ते” ति ।
“कं आरब्भा” ति ? “धनिय कुम्भकारपुत्त आरब्भा” ति । “किसि वत्थुस्सि” ति ?
“अदिन्नादाने” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं उपालि दुतियस्स
पाराजिकस्स वत्थुं पि पुच्छि, निदानं पि पुच्छि, पुग्गलं पि पुच्छि, पञ्जत्ति पि पुच्छि,
अनुपञ्जत्ति पि पुच्छि, आपत्ति पि पुच्छि, अनापत्ति पि पुच्छि ।

२० “ततियं पनावुसो उपालि, पाराजिक कत्थ पञ्जत्तं” ति ? “वेसालियं भन्ते” ति ।
“कं आरब्भा” ति ? “सम्बहुले भिक्खू आरब्भा” ति । “किसि वत्थुस्सि” ति ? “मनुस्स-
R. 287 विग्गहे” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं उपालि ततियस्स पाराजिकस्स
वत्थु पि पुच्छि, निदानं पि पुच्छि, पुग्गलं पि पुच्छि, पञ्जत्ति पि पुच्छि, अनुपञ्जत्ति पि
पुच्छि, आपत्ति पि पुच्छि, अनापत्ति पि पुच्छि ।

२५ “चतुत्थं पनावुसो उपालि, पाराजिकं कत्थ पञ्जत्तं” ति ? “वेसालियं भन्ते” ति ।
“कं आरब्भा” ति ? “वग्गुमुदातीरिये भिक्खू आरब्भा” ति । “किसि वत्थुस्सि” ति ?
“उत्तरिमनुस्सधम्मो” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं उपालि चतुत्थस्स
पाराजिकस्स वत्थुं पि पुच्छि, निदानं पि पुच्छि, पुग्गलं पि पुच्छि, पञ्जत्ति पि पुच्छि,

१. आवज्जेसि—स्सा० । २ अपत्तं च—रो० । ३. बिम्बोहनं—म० ।

अनुपञ्चति पि पुच्छि, आपत्तिं पि पुच्छि, अनापत्तिं पि पुच्छि । एतेनेव उपायेन उभतोविभङ्गे^१ पुच्छि । पुट्टो पुट्टो आयस्सा उपालि विस्सज्जेसि ।

§ ४. धम्मसङ्गायनं

५. अथ खो आयस्सा महाकस्सपो सङ्घं जापेसि—

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं आयस्सन्तं आनन्दं धम्मं पुच्छेय्यं” ति ।

5

आयस्सा आनन्दो सङ्घं जापेसि—

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं आयस्सता महाकस्सपेन धम्मं पुट्टो विस्सज्जेय्यं” ति ।

अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं आनन्दं एतदवोच—“ब्रह्मजालं, आवुसो आनन्द, कथं भासितं” ति^२ “अन्तरा च, भन्ते, राजगहं अन्तरा च नाळन्दं^३ राजागारेके^४ 10 अम्बलट्टिकाया” ति । “क आरब्भा” ति^२ “सुप्पियं च परिब्बाजकं ब्रह्मदत्तं च माणव” ति । अथ खो आयस्सा महाकस्सपो आयस्सन्तं आनन्दं ब्रह्मजालस्स निदानं पि पुच्छि, पुगलं पि पुच्छि ।

“सामञ्जफलं पनावुसो आनन्द, कथं भासितं” ति^२ “राजगहे, भन्ते, जीवकम्बवने” ति । “केन सद्धि” ति^२ “अजातसत्तुना वेदेहिपुत्तेन सद्धि” ति । अथ खो आयस्सा 15 B 484 महाकस्सपो आयस्सन्तं आनन्दं सामञ्जफलस्स निदानं पि पुच्छि, पुगलं पि पुच्छि । एतेनेव उपायेन पञ्च पि निकाये पुच्छि । पुट्टो पुट्टो आयस्सा आनन्दो विस्सज्जेसि ।

§ ५. खुद्दानुखुद्दकसिक्खापदकथा

६. अथ खो आयस्सा आनन्दो थेरे भिक्खू एतदवोच—“भगवा मं, भन्ते, परिनिब्बानकाले एवमाह—‘आकङ्खमानो, आनन्द, सङ्घो ममच्चयेन खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानि समूहनेय्या’” ति । “पुच्छि पन त्व, आवुसो आनन्द, भगवन्तं—‘कतमानि पन, भन्ते, 20 खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानि’” ति^२ “न खोह, भन्ते, भगवन्तं पुच्छि—‘कतमानि पन, भन्ते, खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानि’” ति । एकच्चे थेरा एवमाहसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा अवसेसानि खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानि” ति । एकच्चे थेरा एवमाहंसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानि” ति । एकच्चे थेरा एवमाहसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, द्वे 25

R 288

१ उभतोविनये-सी०, स्या०, रो० । २ नाळन्दं-सी० । ३ राजागारे-स्या० । ४ अम्बलट्टिकायं-सी०, रो० । ५ मानव-सी० ।

अनियते ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्धानि सिक्खापदानी” ति । एकच्चे थेरा एवमाहंसु—
 “चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिस निस्सग्गिये
 पाचिच्चिये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्धानि सिक्खापदानी” ति । एकच्चे थेरा एव-
 माहसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिस
 5 निस्सग्गिये पाचिच्चिये ठपेत्वा, द्वेनवुति पाचिच्चिये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्धानि
 सिक्खापदानी” ति । एकच्चे थेरा एवमाहसु—“चत्तारि पाराजिकानि ठपेत्वा, तेरस सङ्घादिसेसे
 ठपेत्वा, द्वे अनियते ठपेत्वा, तिस निस्सग्गिये पाचिच्चिये ठपेत्वा, द्वेनवुति पाचिच्चिये ठपेत्वा,
 चत्तारो पाटिदेसनीये ठपेत्वा, अवसेसानि खुद्धानुखुद्धानि सिक्खापदानी” ति ।

७ अथ खो आयस्सा महाकस्सपो सङ्घं जापेसि—

10 “सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । सन्तम्हाक सिक्खापदानि गिहिगतानि^१ । गिहिनो^२ पि^३
 जानन्ति—‘इदं वो समणान सक्क्यपुत्तियान कप्पति, इदं वो न कप्पती’ ति । सच्चे मयं
 B. 485 खुद्धानुखुद्धानि सिक्खापदानि समूहनिस्साम, भविस्सन्ति वत्तारो—‘धूमकालिकं समणेन
 गोतमेन सावकान सिक्खापदं पञ्जत्त । याविमेस सत्था अट्ठासि ताविमे सिक्खापदेसु
 सिक्खिसु । यतो इमेस सत्था परिनिब्बुतो, न दानिमे सिक्खापदेसु सिक्खन्ती’ ति । यदि
 15 सङ्घस्स पत्तकल्ल, सङ्घो अप्पञ्जत्तं^४ नप्पञ्जपेय्य^५, पञ्जत्तं न समुच्छिन्देय्य, यथापञ्जत्तेसु
 सिक्खापदेसु समादाय वत्तेय्य । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । सन्तम्हाकं सिक्खापदानि गिहिगतानि । गिहिनो पि
 जानन्ति—‘इदं वो समणानं सक्क्यपुत्तियानं कप्पति, इदं वो न कप्पती’ ति । सच्चे मयं
 खुद्धानुखुद्धानि सिक्खापदानि समूहनिस्साम, भविस्सन्ति वत्तारो—‘धूमकालिकं समणेन
 20 गोतमेन सावकानं सिक्खापदं पञ्जत्तं । याविमेस सत्था अट्ठासि ताविमे सिक्खापदेसु
 सिक्खिसु । यतो इमेस सत्था परिनिब्बुतो, न दानिमे सिक्खापदेसु सिक्खन्ती’ ति । सङ्घो
 अप्पञ्जत्तं नप्पञ्जपेति, पञ्जत्तं न समुच्छिन्दति, यथापञ्जत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय
 वत्तति । यस्सायस्मतो खमति अप्पञ्जत्तस्स अप्पञ्जापना, पञ्जत्तस्स असमुच्छेदो, यथा-
 पञ्जत्तेसु सिक्खापदेसु समादाय वत्तना, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

25 “सङ्घो अप्पञ्जत्तं नप्पञ्जपेति, पञ्जत्तं न समुच्छिन्दति, यथापञ्जत्तेसु सिक्ख-
 ण्देसु समादाय वत्तति । खमति सङ्घस्स, तस्सा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

§ ६. आनन्दस्स दुक्कटानि

८. अथ खो थेरा भिक्खू आयस्सन्तं आनन्दं एतदवोचुं—“इदं ते, आवुसो आनन्द,
 B. 289 दुक्कटं, यं त्वं भगवन्तं न पुच्छि—‘कतमानि पन, भन्ते, खुद्धानुखुद्धानि सिक्खापदानी’ ति ।

१. गिहीगतानि—सी० । २-२ गिही पि नो—रो० । ३. अप्पञ्जत्तं—सी० । ४. न पञ्जापेय्य—रो० ।

देसेहि तं दुक्कटं” ति । “अहं खो, भन्ते, असत्तिया^१ भगवन्तं न पुच्छिं—‘कतमानि पन, भन्ते, खुद्धानुखुद्दकानि सिक्खापदानी’ ति । नाह त दुक्कट पस्सामि, अपि चायस्सन्तानं सद्दया देसेमि त दुक्कटं” ति ।

“इदं पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कटं, य त्व भगवतो वस्सिकसाटिक अक्कमित्वा सिब्बेसि । देसेहि त दुक्कटं” ति । “अहं खो, भन्ते, न अगारवेन भगवतो वस्सिकसाटिकं^५ अक्कमित्वा सिब्बेसि । नाह त दुक्कटं पस्सामि, अपि चायस्सन्तान सद्दया देसेमि तं दुक्कटं” ति ।

“इदं पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कट, य त्वं मातुगामेहि भगवतो सरीरं पठम वन्दापेसि, तास रोदन्तीनं भगवतो सरीरं अस्सुकेन मक्खित । देसेहि त दुक्कटं” ति । अहं खो, भन्ते—मायिमासं^३ विकाले अहेसु ति—मातुगामेहि भगवतो सरीरं पठम वन्दापेसि ।^{१०} नाह त दुक्कट पस्सामि, अपि चायस्सन्तान सद्दया देसेमि त दुक्कटं” ति ।

“इदं पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कट, यं त्व भगवता ओळारिके^३ निमित्ते कयिरमाने, ओळारिके ओभासे कयिरमाने, न भगवन्त याचि—‘तिट्ठतु भगवा कप्प, तिट्ठतु सुगतो कप्प, बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सानं’ ति । देसेहि तं दुक्कटं” ति । “अहं खो, भन्ते, मारेण परियुट्ठितचित्तो न भगवन्त याचि—‘तिट्ठतु^{१६} भगवा कप्पं, तिट्ठतु सुगतो कप्प, बहुजनहिताय बहुजनसुखाय लोकानुकम्पाय अत्थाय हिताय सुखाय देवमनुस्सानं’ ति । नाह त दुक्कटं पस्सामि, अपि चायस्सन्तानं सद्दया देसेमि तं दुक्कटं” ति ।

“इदं पि ते, आवुसो आनन्द, दुक्कट यं त्व मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्म-विनये पब्बज्ज उस्सुक्क अकासि । देसेहि त दुक्कटं” ति । “अहं खो, भन्ते, अयं महा-^{२०} पजापती^१ गोतमी भगवतो मातुच्छा आपादिका पोसिका खीरस्स दायिका भगवन्तं जनेत्तिया कालक्कताय^५ थञ्जं पायेसी ति मातुगामस्स तथागतप्पवेदिते धम्मविनये पब्बज्ज उस्सुक्कं अकासि । नाहं तं दुक्कटं पस्सामि, अपि चायस्सन्तान सद्दया देसेमि त दुक्कटं” ति ।

§ ७. पोराणत्थेरवत्थु

९. तेन खो पन समयेन आयस्सा पुराणो दक्खिणागिरिस्सिं चारिकं चरति महत्तां भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसत्तेहि । अथ खो आयस्सा पुराणो थेरेहि भिक्खूहि धम्मे च विनये च सङ्गीते दक्खिणागिरिस्सिं यथाभिरन्तं^६ विहरित्वा येन राजगहं येन वेळु-वनं कलन्दकनिवापो येन थेरा भिक्खू तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा थेरेहि भिक्खूहि सद्धिं

१ असत्तिया-म० । २ मायिमा-सी०, रो०, स्या० । ३ ओळारिके-सी० । ४ महापजापति-म० । ५ कालक्कताय-सी०, स्या० । ६ यथाभिरत्त-सी० ।

पटिसम्मोदित्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो आयस्सन्तं पुराणं थेरा भिक्खु एतदवोचु—“थेरेहि, आवुसो पुराण, धम्मो च विनयो च सङ्गीतो । उपेहि तं सङ्गीतिं” ति । “सुसङ्गीतावुसो, थेरेहि भिक्खूहि^१ धम्मो च विनयो च । अपि च यथेव मया भगवतो सम्मुखा सुतं, सम्मुखा पटिगहित, तथेवाहं धारेस्सामी” ति ।

§ ८. ब्रह्मदण्डकथा

B 487 5

१०. अथ खो आयस्सा आनन्दो थेरे भिक्खु एतदवोच—“भगवा मं, भन्ते, परिनिब्बानकाले एवमाह—‘तेन हानन्द, सङ्घो ममच्चयेन छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्डं आणापेतू’” ति । “पुच्छि पन त्व, आवुसो आनन्द, भगवन्त—‘कतमो पन, भन्ते, ब्रह्मदण्डो’” ति^२ “पुच्छि खोह, भन्ते, भगवन्त—‘कतमो पन, भन्ते, ब्रह्मदण्डो’” ति^३ “छन्नो, आनन्द, भिक्खु यं इच्छेय्य त वदेय्य । भिक्खूहि छन्नो भिक्खु नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो” ति । “तेन हावुसो आनन्द, त्वञ्जेव^४ छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्ड आणापेही” ति । “कथाहं, भन्ते, छन्नस्स भिक्खुनो ब्रह्मदण्डं आणापेमि, चण्डो सो भिक्खु फरुसो” ति^५ “तेन हावुसो आनन्द, बहुकेहि भिक्खूहि सद्धिं गच्छाही” ति । “एव भन्ते” ति खो आयस्सा आनन्दो थेरानं भिक्खून पटिस्सुत्वा महता भिक्खुसङ्घेन सद्धिं पञ्चमत्तेहि भिक्खुसतेहि नावाय^६ उज्जवनिकाय^७ कोसम्बि^८ उज्जवि,^९ नावार्य^{१०} पच्चोरोहित्वा^{११} रञ्जो उदेनस्स उय्यानस्स अविदूरे अञ्जतरस्सि रुक्खमूले निसीदि ।

उदेनराजवत्थु

११. तेन खो पन समयेन राजा उदेनो उय्याने परिचारेसि^१ सद्धि ओरोधेन^२ । अस्सोसि खो रञ्जो उदेनस्स ओरोधो—“अम्हाक किर आचरियो अय्यो आनन्दो उय्यानस्स अविदूरे अञ्जतरस्सि रुक्खमूले निसिन्नो” ति । अथ खो रञ्जो उदेनस्स ओरोधो राजानं उदेन एतदवोच—“अम्हाक किर, देव, आचरियो अय्यो आनन्दो उय्यानस्स अविदूरे अञ्जतरस्सि रुक्खमूले निसिन्नो । इच्छाम मय, देव, अय्यं आनन्दं पस्सितुं” ति । “तेन हि तुम्हे^३ समण आनन्दं पस्सथा” ति ।

अथ खो रञ्जो उदेनस्स ओरोधो येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्त आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नं खो रञ्जो उदेनस्स ओरोधं आयस्सा आनन्दो धम्मिया कथाय सन्दस्सेसि समादपेसि समुत्तेजेसि सम्पहंसेसि ।

R 291

१ सङ्गीतं-स्या० । २ सी०, रो०, म० पोत्यकेसु नत्थि । ३ त्वंयेव-म०, स्या०, त्वं जेव-रो० । ४ नावाय गन्त्वा-स्या० । ५ सी० पोत्यके नत्थि । ६ कोसम्बिया-रो० । ७. स्या०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ८-८. सी०, रो० पोत्यकेसु नत्थि । ९. परिचारेति-सी०, परिवारेहि-स्या० । १०. ओरोधेन पटिवसति-स्या० । ११. स्या० पोत्यके नत्थि ।

अथ खो रञ्जो उदेनस्स ओरोधो आयस्सता आनन्देन धम्मिया कथाय सन्दस्सितो समा-
दपितो समुत्तेजितो सम्पहंसितो आयस्सतो आनन्दस्स पञ्च उत्तरासङ्गसतानि पादासि । अथ B 488
खो रञ्जो उदेनस्स ओरोधो आयस्सतो आनन्दस्स भासित अभिनन्दित्वा अनुमोदित्वा
उट्टायासना आयस्सन्त आनन्द अभिवादेत्वा पदक्खिण कत्वा येन राजा उदेनो तेनुप-
सङ्गमि । अइसा खो राजा उदेनो ओरोधं दूरतो व आगच्छन्त । दिस्वान ओरोध एतद- 5
वोच—“अपि नु खो तुम्हे समण आनन्दं पस्सित्था^१” ति ? “अपस्सिम्हा खो मय, देव, अय्य
आनन्द” ति । “अपि नु^२ तुम्हे समणस्स आनन्दस्स किञ्चि अदत्था” ति ? “अदम्हा खो
मय, देव, अय्यस्स आनन्दस्स पञ्च उत्तरासङ्गसतानी” ति । राजा उदेनो उज्जायति खिय्यति
विपाचेति — “कथ हि नाम समणो आनन्दो ताव बहुं चीवरं पटिग्गहेस्सति ! दुस्सवाणिज्ज^३
वा समणो आनन्दो करिस्सति, पग्गाहिकसाल वा पसारिस्सती” ति । 10

१२ अथ खो राजा उदेनो येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सता
आनन्देन सद्धिं सम्मोदि । सम्मोदनीय कथ सारणीय वीतिसारेत्वा एकमन्तं निसीदि ।
एकमन्तं निसिन्नो खो राजा उदेनो आयस्सन्त आनन्द एतदवोच — “आगमा नु ख्विध^४, भो
आनन्द, अम्हाकं ओरोधो” ति ? “आगमा^५ खो ते इध^६, महाराज, ओरोधो” ति । “अपि
पन भोतो आनन्दस्स किञ्चि अदासी” ति ? “अदासि खो मे, महाराज, पञ्च उत्तरासङ्ग- 15
सतानी” ति । “किं पन भव आनन्दो ताव बहु चीवरं करिस्सती” ति ? “ये ते, महाराज,
भिकखू दुब्बलचीवरा तेहि सद्धि सविभजिस्सामी” ति । “यानि खो पन, भो आनन्द,
पोराणकानि दुब्बलचीवरानि तानि कथ करिस्सथा” ति ? तानि, महाराज, उत्तरत्थरण
करिस्सामा” ति । “यानि पन, भो आनन्द, पोराणकानि उत्तरत्थरणानि तानि कथं करि-
स्सथा” ति ? “तानि, महाराज, भिसिच्छवियो करिस्सामा” ति । “या पन, भो आनन्द, 20
पोराणका भिसिच्छवियो ता कथं करिस्सथा” ति ? “ता, महाराज, भुम्मत्थरण^७ करिस्सामा”
ति । “यानि पन, भो आनन्द, पोराणकानि भुम्मत्थरणानि तानि कथं करिस्सथा” ति ?
“तानि, महाराज, पादपुञ्छनियो करिस्सामा” ति । या पन, भो आनन्द, पोराणका पाद-
पुञ्छनियो ता कथ करिस्सथा” ति ? “ता, महाराज, रजोहरणं करिस्सामा” ति । “यानि
पन, भो आनन्द, पोराणकानि रजोहरणानि तानि कथ करिस्सथा” ति ? “तानि, महाराज, 25
कोट्टेत्वा चिक्खल्लेन महित्वा परिमण्डं लिम्पिस्सामा” ति । B 489

अथ खो राजा उदेनो — सब्बेविमे समणा सक्क्यपुत्तिया योनिसो उपनेन्ति, न
कुलवं^८ गमेन्ती ति — आयस्सतो आनन्दस्स अञ्जानि पि पञ्च दुस्ससतानि पादासि । अय
चरहि आयस्सतो आनन्दस्स पठम चीवरभिकखा^९ उप्पज्जि^{१०} चीवरसहस्स ।

१. पस्सथा—स्या० । २. पन—रो० । ३. दुस्सवाणिज्जं—म० । ४. खो—सी०, खोध—रो०, स्या०
पोत्थके नत्थि । ५. आगमासि—म० । ६. स्या० पोत्थके नत्थि । ७. भुम्मत्थरणं—म० । ८. कुलवं-
सी०, रो० । ९. पठमा चीवरभिकखा—सी०, पठम चीवरपरिक्खारो—स्या० । १०. उप्पज्जी—म० ।

छन्ने ब्रह्मदण्डारोपनं

१३. अथ खो आयस्सा आनन्दो येन घोसितारामो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा पञ्चते आसने निसीदि । अथ खो आयस्सा छन्नो येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं आनन्दं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्न खो आयस्सन्तं छन्नं आयस्सा आनन्दो एतदवोच — “सङ्घेन ते, आवुसो छन्न, ब्रह्मदण्डो आणापितो^१” ति ।

५ “कतमो पन, भन्ते आनन्द, ब्रह्मदण्डो आणापितो^२” ति ? “त्वं, आवुसो छन्न, भिक्खू यं इच्छेय्यासि तं वदेय्यासि । भिक्खूहि त्वं नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो” ति । “नन्वाह, भन्ते आनन्द, हतो एत्तावता, यतोहं भिक्खूहि नेव वत्तब्बो, न ओवदितब्बो, नानुसासितब्बो” ति तत्थेव मुच्छितो पपति^३ । अथ खो आयस्सा छन्नो ब्रह्मदण्डेन अट्ठीयमानो हरायमानो जिगुच्छमानो एको वूपकट्ठो अप्पमत्तो आतापी पहितत्तो 10 विहरन्तो नचिरस्सेव यस्सत्थाय कुलपुत्ता सम्मदेव अगारस्सा अनगारियं पब्बजन्ति, तदनुत्तरं ब्रह्मचरियपरियोसानं दिट्ठेव धम्मे सयं अभिञ्जा सच्छिक्कत्वा उपसम्पज्ज विहासि । ‘स्वीणा जाति, वुसितं ब्रह्मचरिय, कतं करणीयं, नापरं इत्थत्ताया’ ति अब्भञ्जासि । अब्जतरो च पनायस्सा छन्नो अरहत अहोसि । अथ खो आयस्सा छन्नो अरहतं पत्तो येनायस्सा आनन्दो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं आनन्दं एतदवोच — “पटिप्पस्सम्भेहि दानि मे, भन्ते 15 आनन्द, ब्रह्मदण्डं” ति । “यदग्गेन तथा, आवुसो छन्न, अरहतं सच्छिक्कतं तदग्गेन ते ब्रह्मदण्डो पटिप्पस्सद्धो” ति । इमाय खो पन विनयसङ्गीतिया पञ्च भिक्खुसतानि अनूतानि अनधिकानि अहेसुं । तस्सा अय विनयसङ्गीति पञ्चसतिका^४ ति वुच्चती ति ।

पञ्चसतिकक्खन्धकं निट्ठितं एकादसमं ।

§ ९. तस्सुद्धानं

B. 490

परिनिब्बुते^५ सम्बुद्धे थैरो कस्सपसव्हयो^६ ।

आमन्तयि भिक्खुगणं सद्धम्ममनुपालको ।

20

पावायद्धानमग्गहि सुभदेन पवेदितं ।

B. 293

सङ्गायिस्साम सद्धम्मं अधम्मो पुरे दिप्पति ॥

एकेनून पञ्चसतं आनन्दं पि च उच्चिनि ।

धम्मविनयसङ्गीतिं^७ वसन्तो गुहमुत्तमे ॥

१. आणत्तो-सी०, स्या० । २. सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि । ३. पपतो-म० । ४. पञ्चसती-रो० । ५. परिनिब्बुते हि-स्या०, रो०; परिनिब्बुतग्गि-सी० । ६. कस्सपसव्हयो-सी०, स्या०, रो० । ७. धम्मविनयसङ्गीति-सी० ।

उपालिं विनयं पुच्छि सुत्तन्तानन्दपण्डितं ।
 पिटकं तीणि सङ्गीतिं^१ अकसु जिनसावका ॥
 खुद्धानुखुद्दका^२ नाना यथापञ्जत्तिवत्तना^३ ।
 न पुच्छि अक्कमित्वानं^४ वन्दापेसि न याचि च ॥
 पब्बज्ज मातुगामस्स सद्दाय दुक्कटानि मे । 5
 पुराणो ब्रह्मदण्ड च ओरोधो^५ उदेनेन सह ॥
 ताव बहु दुब्बलं च उत्तरत्थरणा भिसि ।
 भुम्मत्थरणा^६ पुञ्छनियो रजो चिक्खल्लमद्दना ॥
 सहस्सचीवरं उप्पज्जि पठमानन्दस्सव्हया^७ ।
 तज्जितो ब्रह्मदण्डेन चतुसच्चं^८ अपापुणि । 10
 वसीभूता^९ पञ्चसता तस्मा पञ्चसती^{१०} इति^{१०} ॥

पञ्चसतिकक्खन्धकं निद्धितं ।
 इमम्हि खन्धके वत्थू तेवीसति ।

१ सङ्गीतं-स्या० । २ खुद्धानुखुद्दके-रो०, म० । ३. यथापञ्जत्तवत्तना-स्या०, यथापञ्जत्ति-
 वत्तना-रो० । ४ अक्कमित्वा च-सी०, अक्कमित्वा पि-स्या०, अक्कमित्वा-रो० । ५ ओरोधा-सी० ।
 ६ भूमत्थरणा-म०, रो० । ७ पठमानन्दसव्हयो-म० । ८ चतुस्सच्चं-म० । ९ वसिभूता-रो० ।
 १०-१०. पञ्चसता इती ति-स्या० ।

१२. सत्तसतिकवखन्धकं

§ १. यस्तथेरवत्थु

B 491,
R. 294

१. तेन खो पन समयेन वस्ससतपरिनिब्बुते भगवति वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालियं दस वत्थूनि दीपेन्ति—कप्पति सिञ्जिलोणकप्पो, कप्पति द्रुङ्गुलकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति अनुमतिकप्पो, कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जळोगि^१ पातु^१, कप्पति अदसक निसीदनं, कप्पति जातरूपरजतं ति ।

५ तेन खो पन समयेन आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वज्जीसु चारिकं चरमानो येन वेसाली तदवसरि । तत्र सुद आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालियं विहरति महावने कूटागारसालाय । तेन खो पन समयेन वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तदहुपोसथे कंसपाति^३ उदकेन पूरेत्वा मज्झे भिक्खुसङ्घस्स ठपेत्वा आगतागते वेसालिके उपासके एवं वदन्ति^३—
“देथावुसो, सङ्घस्स कहापणं पि अङ्गु पि पादं पि मासकरूपं पि । भविस्सति सङ्घस्स 10 परिक्वारेण करणीयं” ति । एवं वुत्ते आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके उपासके एतदवोच—
“मावुसो, अदत्थ सङ्घस्स कहापणं पि अङ्गु पि पादं पि मासकरूपं पि । न कप्पति समणानं सक्कपुत्तियान जातरूपरजतं, न सादियन्ति समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं, न पटिगण्हन्ति^४ समणा सक्कपुत्तिया जातरूपरजतं, निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्कपुत्तिया अपेतजातरूपरजता” ति । एव पि खो वेसालिका उपासका आयस्सता यसेन 15 काकण्डकपुत्तेन वुच्चमाना अदसु येव सङ्घस्स कहापणं पि अङ्गु पि पादं पि मासकरूपं पि ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तस्सा रत्तिया अच्चयेन तं हिरञ्जं भिक्ख-
ग्गेन^५ पटिवीसं^६ ठपेत्वा भाजेसु । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू आयस्सन्त यंसं
R. 295 काकण्डकपुत्तं एतदवोचुं—“एसो ते, आवुसो यस, हिरञ्जस्स पटिवीसो” ति । “नत्थि,
मे आवुसो, हिरञ्जस्स पटिवीसो, नाह हिरञ्ज सादियामी” ति ।

यस्तथेरस्स पटिसारणीयकम्मं

B. 492 20 २. अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू—“अयं आवुसो यसो काकण्डकपुत्तो उपासके सद्धे पसच्चे अक्कोसति, परिभासति, अप्पसादं करोति, हन्दस्स मयं पटिसारणीयकम्मं करोमा” ति ते । तस्स पटिसारणीयकम्म अकंसु । अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके वज्जिपुत्तके भिक्खू एतदवोच—“भगवता, आवुसो, पञ्चत्तं—“पटिसारणीय-
कम्मकतस्स भिक्खुनो अनुदूतो दातब्बो” ति । देथ मे, आवुसो, अनुदूतं भिक्खुं” ति ।

१-१ जळोगि पातु—स्या०, जळोगि पातु—सी०, रो० । २ कंसवाटि—स्या० । ३ वदेन्ति—सी०, स्या०, रो० । ४ पटिगण्हन्ति—सी०, रो० । ५ भिक्खुग्गेन—स्या० । ६ पटिवीस—सी०; पटिविस—स्या०, रो० ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू एकं भिक्खुं सम्मन्नित्वा आयस्सतो यसस्स काकण्डकपुत्तस्स अनुदूत अदसु । अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो अनुदूतेन भिक्खुना सद्धिं वेसालिं पविसित्वा वेसालिके उपासके एतदवोच — “अहं किरायस्सन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्पसादं करोमि, योहं अधम्म अधम्मो ति वदामि, धम्मं धम्मो ति वदामि, अविनयं अविनयो ति वदामि, विनयं विनयो ति वदामि ।

5

समणब्राह्मणानं चत्तारो उपक्किलेसा

३. “एकमिद, आवुसो, समयं भगवा सावत्थिय विहरति जेतवने अनाथपिण्डिकस्स आरामे । तत्र खो, आवुसो, भगवा भिक्खू आमन्तेसि — ‘चत्तारोमे, भिक्खवे, चन्दिमसुरियानं’ उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । कतमे चत्तारो १ अब्भं, भिक्खवे, चन्दिमसुरियानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति न विरोचन्ति । महिका, भिक्खवे, 10 पे०... धूमरजो, भिक्खवे... पे०... राहु, भिक्खवे, असुरिन्दो चन्दिमसुरियानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो चन्दिमसुरियानं उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा चन्दिमसुरिया न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । एवमेव खो, भिक्खवे, चत्तारोमे समणब्राह्मणानं उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, 15 न भासन्ति, न विरोचन्ति । कतमे चत्तारो २ सन्ति, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा सुरं १ पिवन्ति, मेस्य पिवन्ति, सुरामेस्यपाना अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, पठमो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुन च परं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा मेथुनं धम्मं पटिसेवन्ति, १ मेथुनधम्मा अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, दुतियो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुन च परं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा जातरूपरजत सादियन्ति, जातरूपरजतप्पटिग्गहणा १ अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, ततियो समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । पुन च परं, भिक्खवे, एके समणब्राह्मणा मिच्छाजीवेन जीविकं ४ कप्पेन्ति, मिच्छाजीवा अप्पटिविरता — अयं, भिक्खवे, चतुत्थो 25 समणब्राह्मणानं उपक्किलेसो, येन उपक्किलेसेन उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति । इमे खो, भिक्खवे, चत्तारो समणब्राह्मणान उपक्किलेसा, येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा न तपन्ति, न भासन्ति, न विरोचन्ति’ ।

B. 493

१ चन्दिमसुरियानं-म० । २. पटिसेवन्ति-सी० । ३. जातरूपरजतपटिग्गहणा-सी०, रो० ।

४. जीवितं-म०, रो०, स्या० ।

चुल्लवग्गो-५३

“इदमवोचावुसो, भगवा । इदं वत्वानं सुगतो अथापरं एतदवोच सत्था —

“रागदोसपरिक्किलिद्धा^१ एके समणब्राह्मणा ।

अविज्जानिवुटा^२ पोसा पियरूपाभिनन्दिनो ॥

“सुरं पिवन्ति मेरयं पटिसेवन्ति^३ मेथुन ।

४

रजतं जातरूपं च सादियन्ति अविद्दसू ॥

“मिच्छाजीवेन जीवन्ति एके समणब्राह्मणा ।

एते उपक्किलेसा वुत्ता बुद्धेनादिच्चबन्धुना^४ ॥

“येहि उपक्किलेसेहि उपक्किलिद्धा एके समणब्राह्मणा ।

न तपन्ति न भासन्ति^५ असुद्धा सरजा मगा^६ ॥

१०

“अन्धकारेण ओणद्धा तण्हादासा सनेत्तिका ।

वड्ढेन्ति कटसिं घोरं आदियन्ति पुनब्भवं ति ॥

B. 494

“एवंवादीं किराहं आयसन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्प-
सादं करोमि, योहं^७ अधम्मं अधम्मो ति वदामि, धम्मं धम्मो ति वदामि, अविनयं अविनयो
ति वदामि, विनयं विनयो ति वदामि ।

मणिचूळकगामणीकथा

१५

४. “एकमिदं, आवुसो, समयं भगवा राजगहे विहरति वेळवने कलन्दक निवापे ।
तेन खो पनं^१ समयेन राजन्तेपुरे राजपरिसायं सन्निसिन्नान सन्नपतितानं अयमन्तराकथा
उदपादि — ‘कप्पति समणान सक्यपुत्तियानं जातरूपरजतं, सादियन्ति समणा सक्यपुत्तिया
जातरूपरजतं, पटिगण्हन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं’ ति । तेन खो पनं समये-
नावुसो, मणिचूळको गामणी तस्स परिसायं निसिन्नो^२ होति । अथ खो, आवुसो, मणि-
चूळको गामणी तं परिस एतदवोच — ‘मा अय्या^३ एवं अवचुत्थ । न कप्पति समणानं
सक्यपुत्तियानं जातरूपरजतं, न सादियन्ति समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं, न पटिगण्हन्ति
समणा सक्यपुत्तिया जातरूपरजतं, निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्यपुत्तिया अपेतजातरूप-
रजता’ ति । असक्खि खो, आवुसो, मणिचूळको गामणी तं परिसं सञ्जापेतुं ।

B. 297

५. “अथ खो, आवुसो, मणिचूळको गामणी तं परिसं सञ्जापेत्वा येन भगवा तेनुप-
सङ्कमि, उपसङ्कमित्वा भगवन्तं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिन्नो खो,
आवुसो, मणिचूळको गामणी भगवन्त एतदवोच — ‘इध, भन्ते, राजन्तेपुरे राजपरिसायं सन्नि-

१ वत्वा-सी० । २ रागदोसपरिक्किलिद्धा-सी०, रागदोसपरिक्किलिद्धा-म०, स्या० । ३. अविज्जा-
निवृत्तां-सी०, रो०, अविज्जानीवृत्ता-स्या० । ४ पतिसेवन्ति-सी० । ५. मुनिनादिच्चबन्धुना-सी० ।
६ न भासन्ति न विरोचन्ति-सी० । ७ मिगा-स्या० । ८ सोहं-सी० । ९ पनावुसो-सी०, रो० ।
१०. निस्सिन्नको-स्या० । ११ अय्यो-सी०, रो० ।

सिद्धानं सन्निपतितानं अयमन्तराकथा^१ उदपादि — कप्पति समणानं सक्क्यपुत्तियानं जातरूप-
 रजतं, सादियन्ति समणा सक्क्यपुत्तिया जातरूपरजतं, पटिग्गण्हन्ति समणा सक्क्यपुत्तिया जात-
 रूपरजत ति । एव वुत्ते अह त, भन्ते, परिसं एतदवोचं — मा अय्या एवं अवचुत्थ । न
 कप्पति समणानं सक्क्यपुत्तियानं जातरूपरजतं, न सादियन्ति समणा सक्क्यपुत्तिया जातरूप-
 रजतं, न पटिग्गण्हन्ति समणा सक्क्यपुत्तिया जातरूपरजतं, निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा 5
 सक्क्यपुत्तिया अपेतजातरूपरजता ति । असक्खि खो अह, भन्ते, तं परिसं सञ्जापेतुं ।
 कच्चाहं, भन्ते, एवं ब्याकरमानो^२ वुत्तवादी चेव भगवतो हौमि, न च भगवन्तं अभूतेनं
 अब्भाचिक्खामि, धम्मस्स चानुधम्मं^३ ब्याकरोमि, न च कोचि सहधम्मिको वादानुवादो
 गारय्हं ठानं आगच्छती^४ ति ? ‘तग्घ त्व, गामणि, एवं ब्याकरमानो वुत्तवादी चेव^५ मे’
 अहोसि, न च म अभूतेनं अब्भाचिक्खसि, धम्मस्स चानुधम्मं ब्याकरोसि, न च कोचि 10 B 495
 सहधम्मिको वादानुवादो गारय्हं ठानं आगच्छति । न हि, गामणि, कप्पति समणानं सक्क्य-
 पुत्तियानं जातरूपरजतं, न सादियन्ति समणा सक्क्यपुत्तिया जातरूपरजतं, न पटिग्गण्हन्ति^६
 समणा सक्क्यपुत्तिया जातरूपरजतं, निक्खित्तमणिसुवण्णा समणा सक्क्यपुत्तिया अपेतजात-
 रूपरजता । यस्स खो, गामणि, जातरूपरजतं कप्पति, पञ्च पि तस्स कामगुणा कप्पन्ति । यस्स
 पञ्च कामगुणा कप्पन्ति एकंसेनेतं, गामणि, धारेय्यासि — अस्समणधम्मो असक्क्यपुत्तियधम्मो 15
 ति । अपि चाहं, गामणि, एव वदामि तिणं तिणत्थिकेन परियेसितब्बं, दारु^७ दारुत्थिकेन
 परियेसितब्बं, सकटं सकटत्थिकेन परियेसितब्बं, पुरिसो पुरिसत्थिकेन परियेसितब्बो । न
 त्वेवाहं, गामणि, केनचि परियायेन जातरूपरजतं सादितब्बं परियेसितब्बं ति वदामी^८ ति ।

“एवंवादी किराहं आयस्सन्ते उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्प
 सादं करोमि, योहं^९ अधम्मं अधम्मो ति वदामि, धम्मं धम्मो ति वदामि, अविनयं अविनयो 20
 ति वदामि, विनयं विनयो ति वदामि ।

६. “एकमिदं, आवुसो, समयं भगवा तत्थेव^१ राजगहे आयस्सन्तं उपनन्दं सक्क्यपुत्तं
 आरब्भ जातरूपरजतं पटिक्खपि, सिक्खापदं च पञ्जापेसि^२ । एवंवादी किराहं आयस्सन्ते
 उपासके सद्धे पसन्ने अक्कोसामि, परिभासामि, अप्पसादं करोमि, योहं अधम्मं अधम्मो ति 25 R 298
 वदामि, धम्मं धम्मो ति वदामि, अविनयं अविनयो ति वदामि, विनयं विनयो ति
 वदामी” ति ।

एवं वुत्ते वेसालिका उपासका आयस्सन्तं यसं काक्कण्डकपुत्तं एतदवोचुं — “एको व,
 भन्ते, अय्यो यसो काक्कण्डकपुत्तो समणो सक्क्यपुत्तियो । सब्बेविमे अस्समणा असक्क्यपुत्तिया ।

१ अयमन्तराकथा—म० । २ ब्याकरमानो—सी०, रो० । ३ वा अनुधम्मं—रो० । ४ स्या०
 पोत्थके नत्थि । ५ रो० पोत्थके नत्थि । ६ दारु—स्स०, रो० । ७ सोहं—सी० । ८ म० पोत्थके
 नत्थि । ९ पञ्जापेसि—म० ।

वसतु, भन्ते, अय्यो यसो काकण्डकपुत्तो वेसालियं । मयं अय्यस्स यसस्स काकण्डकपुत्तस्स उस्सुकं करिस्साम चीवरपिण्डपातसेनासनगिलानप्पच्चयभेसज्जपरिक्खारानं” ति । अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो वेसालिके उपासके सञ्जापेत्वा अनुदूतेन भिक्खुना सद्धि आरामं अगमासि ।

वज्जिपुत्तकभिक्खूहि यसस्स उक्खेपनीयकम्मकरणे सन्निपातो

486 5 ७. अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू अनुदूतं भिक्खुं पुच्छिसु — “खमापि-
तावुसो, यसेन काकण्डकपुत्तेन वेसालिका उपासका” ति ? “उपासकेहि^१ पापिकं^२ नो, आवुसो,
कतं^३ । एको व यसो काकण्डकपुत्तो समणो सक्कयपुत्तियो कतो । सब्बेव मयं अस्समणा
असक्कयपुत्तिया कता” ति । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू — “अय, आवुसो,
यसो काकण्डकपुत्तो अम्हेहि असम्मतो गिहीनं पकासेसि, हन्दस्स मयं उक्खेपनीयकम्मं^४
10 करोमा” ति । ते तस्स उक्खेपनीयकम्मं कत्तुकामा सन्निपत्तिसु । अथ खो आयस्सा यसो
काकण्डकपुत्तो वेहासं अब्भुगान्त्वा कोसम्बियं पच्चुट्ठासि ।

§ २. उभयपक्खे, पक्खसङ्गहउय्योगो

८. अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो पावेय्यकानं^५ च अवन्तिदक्खिणा-
पथकानं च भिक्खूनां सन्तिके दूतं पाहेसि — “आगच्छन्तु आयस्सन्ता, इमं अधिकरण आदि-
यिस्साम । पुरे^६ अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिवाहिय्यति,^७ अविनयो दिप्पति, विनयो पटि-
15 वाहिय्यति, पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति, अविनय-
वादिनो बलवन्तो होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती” ति ।

सम्भूतसाणवासित्थेरकथा

९. तेन खो पन समयेन आयस्सा सम्भूतो साणवासी अहोगङ्गे पब्बते पटिवसति ।
अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो येन अहोगङ्गे पब्बतो, येनायस्सा सम्भूतो साणवासी
तेनुपसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्तं सम्भूतं साणवासिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि ।
20 एकमन्तं निसिन्नो खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्सन्तं सम्भूतं साणवासिं एतद्वोच —

“इमे, भन्ते, वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालियं दस वत्थूनि दीपेन्ति — कप्पति
सिङ्गिलोकप्पो, कप्पति द्वुल्लकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति
अनुमतिकप्पो, कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जळ्ळोर्गिं पातुं, कप्पति

१ रो० पोत्थके नत्थि । २ पापिका—सी० । ३ कता—सी० । ४ उक्खेपनीयकम्मं—रो० ।
५ पावेय्यकान—स्या०, रो० । ६ यावपुरे—स्या० । ७ पटिवाहियति—स्या०; पटिवाहियति—
सी०, रो० ।

अदसकं निसीदनं, कप्पति जातरूपरजत ति । हन्द मयं, भन्ते, इमं अधिकरणं आदियिस्साम^१ । R. 299
 पुरे अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिबाहिय्यति, अविनयो दिप्पति, विनयो पाटिबाहिय्यति,
 पुरे अधम्मवादिनो बल्वन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति, अविनयवादिनो बल्वन्तो
 होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती” ति । “एवमावुसो” ति खो आयस्सा सम्पूतो साण-
 वासी आयस्सतो यसस्स काकण्डकपुत्तस्स पच्चस्सोसि । अथ खो सट्ठिमत्ता पावेय्यका भिक्खू — 5 B 497
 सब्बे आरब्जिका^२, सब्बे पिण्डपातिका, सब्बे पसुकूलिका, सब्बे तेचीवरिका, सब्बेव
 अरहन्तो — अहोगङ्गे पब्बते सन्निपतिसु । अट्ठासीतिमत्ता^३ अवन्तिदक्खिणापथका भिक्खू —
 अप्पेकच्चे आरब्जिका, अप्पेकच्चे पिण्डपातिका, अप्पेकच्चे पंसुकूलिका, अप्पेकच्चे तेचीवरिका,
 सब्बेव अरहन्तो — अहोगङ्गे पब्बते सन्निपतिसु । अथ खो थेरान भिक्खून मन्तयमानानं
 एतदहोसि — “इद खो अधिकरणं कक्खळ च, वाळ च,^४ कथ नु खो मयं पक्ख लभेय्याम, 10
 येन मयं इमस्सि अधिकरणे बल्वन्तरा अस्सामा” ति ।

रेवतत्थेरवत्थु

१०. तेन खो पन समयेन आयस्सा रेवतो सोरेय्ये पटिवसति — बहुस्सुतो आगतागमो
 धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो^५ मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो ।
 अथ खो थेरानं भिक्खूनं एतदहोसि — “अय खो आयस्सा रेवतो सोरेय्ये पटिवसति — बहु-
 स्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको 15
 सिक्खाकामो । सचे मयं आयस्सन्तं रेवत पक्खं लभिस्साम^६, एवं मयं इमस्सि अधिकरणे
 बल्वन्तरा अस्सामा” ति । अस्सोसि खो आयस्सा रेवतो — दिब्बाय सोतधातुया विसुद्धाय
 अतिक्कन्तमानुसिकाय — थेरानं भिक्खूनं मन्तयमानान । सुत्वानस्स एतदहोसि — “इद खो
 अधिकरण कक्खळ च वाळं च । न खो मेत पतिरूपं योहं एवरूपे अधिकरणे ओसक्केय्यं ।
 इदानि च पन ते भिक्खू आगच्छिस्सन्ति । सोह तेहि आकिण्णो न फासु^७ विहरिस्सामि^८ । 20
 यन्नूनाहं पटिकच्चेव^९ गच्छेय्यं” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो सोरेय्या सङ्कस्स अगमासि ।

११. अथ खो थेरा भिक्खू सोरेय्यं गन्त्वा पुच्छिसु — “कहं आयस्सा रेवतो” ति ?
 ते एवमाहंसु — “एसायस्सा रेवतो सङ्कस्स गतो” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो सङ्कस्सा कण्ण-
 कुज्जं अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू सङ्कस्सं गन्त्वा पुच्छिसु — “कहं आयस्सा रेवतो” ति ?
 ते एवमाहंसु — “एसायस्सा रेवतो कण्णकुज्जं गतो” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो कण्णकुज्जा 25
 उदुम्बरं अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू कण्णकुज्जं गन्त्वा पुच्छिसु — “कह आयस्सा
 रेवतो” ति ? ते एवमाहंसु — “एसायस्सा रेवतो उदुम्बरं गतो” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो
 B 498
 R 300

१. आदियाम-स्या० । २. आरब्जिका-स्या०, रो० । ३. असीतिमत्ता-स्या० । ४. वाळं च-
 रो० । ५. वियत्तो-सी० । ६. लभेय्याम-रो० । ७. फासु-म० । ८. गमिस्सामि-सी०, रो०, म० ।
 ९. पटिकच्चेव-सी०, रो० ।

उदुम्बरा अग्गळपुरं अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू उदुम्बरं गन्त्वा पुच्छिसु — “कहं आयस्सा रेवतो” ति १ ते एवमाहंसु — “एसायस्सा रेवतो अग्गळपुरं गतो” ति । अथ खो आयस्सा रेवतो अग्गळपुरा सहजाति अगमासि । अथ खो थेरा भिक्खू अग्गळपुरं गन्त्वा पुच्छिसु — “कहं आयस्सा रेवतो” ति १ ते एवमाहंसु — “एसायस्सा रेवतो सहजाति गतो” ति । अथ खो थेरा भिक्खू आयस्सन्त रेवतं सहजातियं सम्भावेसुं ।

१२. अथ खो आयस्सा सम्भूतो साणवासी आयस्सन्तं यसं काकण्डकपुत्तं एतदवोच — “अयं, आवुसो, आयस्सा रेवतो बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मातिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावी लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सचे मयं आयस्सन्तं रेवतं पञ्च पुच्छिस्साम, पटिबलो आयस्सा रेवतो एकेनेव पञ्हेन सकलं पि रत्ति वीतिनामेतुं । इदानि च पनायस्सा रेवतो अन्तेवासिकं सरमाणकं भिक्खु अज्जेसिस्सति । सो त्व तस्स भिक्खुनो सरमञ्जपरियोसाने आयस्सन्त रेवत उपसङ्कमित्वा इमानि दस वत्थूनि पुच्छेय्यासी” ति । “एवं भन्ते” ति खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्सतो सम्भूतस्स साणवासिस्स पच्चस्सोसि । अथ खो आयस्सा रेवतो अन्तेवासिक सरमाणक भिक्खुं अज्जेसि । अथ खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो तस्स भिक्खुनो सरमञ्जपरियोसाने येनायस्सा रेवतो तेनु-
पसङ्कमि, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्तं रेवत अभिवादेत्वा एकमन्त निसीदि । एकमन्त निसिन्नो खो आयस्सा यसो काकण्डकपुत्तो आयस्सन्तं रेवतं एतदवोच —

१३. “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिलोणकप्पो” ति १ “को सो, आवुसो, सिङ्गिलोणकप्पो” ति १ “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिना लोणं परिहरितुं — यत्थ अलोणकं भविस्सति तत्थ परिभुञ्जिस्सामी” ति १ “नावुसो, कप्पती” ति ।

499 20 “कप्पति, भन्ते, द्रङ्गुलकप्पो” ति १ “को सो, आवुसो, द्रङ्गुलकप्पो” ति १ “कप्पति, भन्ते, द्रङ्गुलाय छायाय वीतिवचाय, विकाले भोजनं भुञ्जितुं” ति १ “नावुसो, कप्पती” ति । “कप्पति, भन्ते, गामन्तरकप्पो” ति १ “को सो, आवुसो, गामन्तरकप्पो” ति १ “कप्पति, भन्ते — इदानि गामन्तरं गमिस्सामी ति — भुत्ताविना पवारितेन अनतिरिक्त भोजनं भुञ्जितुं” ति १ “नावुसो, कप्पती” ति ।

25 “कप्पति, भन्ते, आवासकप्पो” ति १ “को सो, आवुसो, आवासकप्पो” ति १ “कप्पति, भन्ते, सम्बहुल आवासा समानसीमा नानुपोसथं कातुं” ति १ “नावुसो, कप्पती” ति ।

301 “कप्पति, भन्ते, अनुमतिकप्पो” ति १ “को सो, आवुसो, अनुमतिकप्पो” ति १ “कप्पति, भन्ते, वग्गेन सङ्गेन कम्म कातुं — आगते भिक्खू अनुजानेस्सामा” ति १ “नावुसो, कप्पती” ति ।

30 “कप्पति, भन्ते, आचिण्णकप्पो” ति १ “को सो, आवुसो, आचिण्णकप्पो” ति १

१. सहजातिया-स्या०, सी०, रो० । २ अन्तेवासि-स्या० । ३ अलोणिक-सी०, स्या० । ४. अनुमानेस्सामा-म०, स्या० ।

“कप्पति, भन्ते, इदं मे उपज्झायेन अज्झाचिण्ण, इदं मे आचरियेन अज्झाचिण्णं,^१ तं^१ अज्झाचरितुं” ति ? “आचिण्णकप्पो खो, आवुसो, एकच्चो कप्पति, एकच्चो न कप्पती” ति ।

“कप्पति, भन्ते, अमथितकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, अमथितकप्पो” ति ? “कप्पति, भन्ते, यं तं खीरं खीरभाव विजहितं, असम्पत्त दधिभाव, तं भुत्ताविना पवारितेन अनतिरिक्त पातुं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति ? 5

“कप्पति, भन्ते, जळोगिं पातुं” ति ? “का^२ सा^२, आवुसो, जळोगी” ति ? “कप्पति, भन्ते, या सा सुरा असुता,^३ असम्पत्ता मज्जभावं, सा पातु” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति ।

“कप्पति, भन्ते, अदसकं निसीदनं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति ।

“कप्पति, भन्ते, जातरूपरजतं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति । 10

“इमे खो,^४ भन्ते, वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालिय इमानि दस बत्थूनि दीपेन्ति । हन्द मयं, भन्ते, इम अधिकरण आदियिस्साम । पुरे अधम्मो दिप्पति, धम्मो पटिबाहिय्यति, अविनयो दिप्पति, विनयो पटिबाहिय्यति, पुरे अधम्मवादिनो बलवन्तो होन्ति, धम्मवादिनो दुब्बला होन्ति, अविनयवादिनो बलवन्तो होन्ति, विनयवादिनो दुब्बला होन्ती” ति । “एवमावुसो” ति खो आयस्सा रेवतो आयस्सतो यसस्स काकण्डकपुत्तस्स^५ पच्चस्सोसि ।

पठमभाणवारं निड्डितं ।

वज्जिपुत्तकभिक्खूहि रेवतपक्खसङ्गहउय्योगो

१४. अस्सोसुं खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू — “यसो किर काकण्डकपुत्तो इदं अधिकरणं आदियितुकामो पक्ख परियेसति, लभति च किर पक्खं” ति । अथ खो वेसालिकानं वज्जिपुत्तकान भिक्खून् एतदहोसि — “इदं खो अधिकरणं कक्खळं च वाळं^६ च । कं^६ नु^६ खो मय पक्खं लभेय्याम, येन मयं इमस्सि अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा” ति । 20

B 500

अथ खो वेसालिकानं वज्जिपुत्तकानं भिक्खून् एतदहोसि — “अयं खो आयस्सा रेवतो बहुस्सुतो आगतागमो धम्मधरो विनयधरो मात्तिकाधरो पण्डितो वियत्तो मेधावो लज्जी कुक्कुच्चको सिक्खाकामो । सचे मयं आयस्सन्तं रेवतं पक्खं लभेय्याम, एवं मयं इमस्सि अधिकरणे बलवन्ततरा अस्सामा” ति ।

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू प्हूत सामणकं परिक्खारं पटियादेसुं — पत्तं^{२५}

१ स्या० पोत्थके नत्थि । २-२ को सो-सी०, रो० । ३ असुराता-रो०, असुता-सी०; असुता-स्या० । ४. स्या०, रो०, म० पोत्थकेसु नत्थि । ५. वाळं-रो० । ६-६ किञ्च-सी० ।

R 302

पि, चीवरं पि, निसीदनं पि, सूचिघरं पि, कायबन्धनं पि, परिस्सावनं पि, धम्मकरकं^१ पि ।
अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू त सामणकं परिक्खारं आदाय नावाय सहजार्ति
उज्जविसु, नावाय पच्चोरोहित्वा अञ्जतरस्सि रुक्खमूले भत्तविस्सग्ग करोन्ति ।

साब्बहत्थेरस्स परिवित्तको

१५. अथ खो आयस्सतो साब्बहत्थस्स रहोगतस्स पटिसल्लीनस्स एवं चेतसो परिवित्तको
५ उदपादि — “के नु खो धम्मवादिनो — पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका वा” ति^२ अथ खो
आयस्सतो साब्बहत्थस्स, धम्मं च विनयं च चेतसा पच्चवेक्खन्तस्स, एतदहोसि — “अधम्म-
वादिनो पाचीनका भिक्खू, धम्मवादिनो पावेय्यका भिक्खू” ति ।

B. 501

अथ खो अञ्जतरा सुद्धावासकायिका देवता आयस्सतो साब्बहत्थस्स चेतसा चेतो-
परिवित्तक्कमञ्जाय — सेय्यथापि नाम बलवा पुरिसो सम्मिञ्जित^३ वा बाह पसारेय्य, पसारित
१० वा बाह सम्मिञ्जेय्य, एवमेव सुद्धावासेसु देवेसु अन्तरहिता — आयस्सतो साब्बहत्थस्स सम्मुखे^४
पातुरहोसि । अथ खो सा देवता आयस्सन्त साब्बह एतदवोचुं — “साधु, साधु, भन्ते साब्बह,
अधम्मवादी पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खू । तेन हि, भन्ते साब्बह,
यथाधम्मो तथा तिट्ठाही” ति । “पुब्बे पि चाह, देवते, एतरहि च यथाधम्मो तथा ठितो,
अपि चाहं न ताव दिट्ठिं आविकरोमि, अप्पेव नाम मं इमस्सि अधिकरणे सम्भन्नेय्या” ति ।

उत्तरभिक्खुक्कथा

१६. अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू तं सामणकं परिक्खारं आदाय येना-
यस्सा रेवतो तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्कमित्वा आयस्सन्तं रेवतं एतदवोचुं — “पटिग्गण्हातु, भन्ते,
थेरो सामणकं परिक्खारं — पत्तं पि, चीवरं पि, निसीदनं पि, सूचिघरं पि, कायबन्धनं पि,
परिस्सावनं पि, धम्मकरक पी” ति । “अलं, आवुसो, परिपुण्णं मे पत्तचीवरं” ति न इच्छि
पटिग्गहेतुं ।

२० तेन खो पन सम्भयेन उत्तरो नाम भिक्खु वीसतिवस्सो आयस्सतो रेवतस्स उपट्टाको
होति । अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू येनायस्सा उत्तरो तेनुपसङ्कमिसु, उपसङ्क-
मित्वा आयस्सन्त उत्तरं एतदवोचुं — “पटिग्गण्हातु आयस्सा उत्तरो सामणकं परिक्खारं—पत्तं
पि, चीवरं पि, निसीदनं पि, सूचिघरं पि, कायबन्धनं पि, परिस्सावन पि, धम्मकरक पी” ति ।
“अलं, आवुसो, परिपुण्णं मे पत्तचीवरं” ति न इच्छि पटिग्गहेतुं । “मनुस्सा खो, आवुसो
२५ उत्तर, भगवतो सामणकं परिक्खारं उपनामेन्ति । सचे भगवा पटिग्गण्हाति, तेनेव ते अत्त-
मना होन्ति । नो चे भगवा पटिग्गण्हाति, आयस्सतो च आनन्दस्स उपनामेन्ति — पटि-
ग्गण्हातु, भन्ते, थेरो सामणकं परिक्खारं । यथा भगवता पटिग्गहितो, एवमेव सो भविस्सती

१ धम्मकरणं-म० । २ सम्मिञ्जितं-म० । ३ पमुखे-सी० । ४ तिचीवरं-स्या०, रो० ।

ति । पटिग्गहातु आयस्सा उत्तरो सामणकं परिकखारं । यथा थैरेन पटिग्गहितो, एवमैव^१ सो^१ भविस्सती” ति । अथ खो आयस्सा उत्तरो वेसालिकेहि वज्जिपुत्तकेहि^२ भिक्खूहि निष्पी-
 लियमानो एक चीवरं अगहेसि । “वदेय्याथ, आवुसो, येन अत्थो” ति । “एत्तक आयस्सा
 उत्तरो थेरं वदेतु, एत्तकं चै, भन्ते, थैरो सङ्घमज्जे वदेतु—‘पुरत्थिमेसु जनपदेसु बुद्धा
 भगवन्तो उप्पज्जन्ति । धम्मवादी^३ पाचीनका भिक्खू, अधम्मवादी पावेय्यका भिक्खू’” ति ।^४
 “एवमावुसो” ति खो आयस्सा उत्तरो वेसालिकान वज्जिपुत्तकानं भिक्खून पटिस्सुत्वा येना-
 यस्सा रेवतो तेनुपसङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्त रेवत एतदवोच—“एत्तक, भन्ते, थैरो
 सङ्घमज्जे वदेतु—‘पुरत्थिमेसु जनपदेसु बुद्धा भगवन्तो उप्पज्जन्ति । धम्मवादी पाचीनका
 भिक्खू, अधम्मवादी पावेय्यका भिक्खू’” ति । “अधम्मे मं त्व, भिक्खु, नियोजेसी” ति
 थैरो आयस्सन्तं उत्तरं पणामेसि ।

R. 303

B 502

10

अथ खो वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू आयस्सन्तं उत्तरं एतदवोचुं—“किं, आवुसो
 उत्तर, थैरो आहा” ति ? “पापिकं नो, आवुसो, कतं । ‘अधम्मे मं त्व, भिक्खु, नियोजेसी’”
 ति थैरो मं पणामेसी ति । “ननु त्वं, आवुसो, बुद्धो^५ वीसतिवस्सोसी” ति ? “आमावुसो,
 अपि च मयं गरुनिस्सय गण्हामा” ति ।

१७. अथ खो सङ्घो तं अधिकरण विनिच्छिन्नितुकामो^६ सन्निपति । अथ खो^७
 आयस्सा रेवतो सङ्घ जापेसि—

- “सुणालु मे, आवुसो, सङ्घो । सचे मयं इमं अधिकरणं इध वूपसमेस्साम”, सिया
 पि मूलादायका^८ भिक्खू पुनकम्भाय उक्कोटेय्युं । यदि सङ्घस्स पत्तकल्ल, यत्थेविमं अधिकरणं
 समुप्पन्नं, सङ्घो तत्थेविमं अधिकरणं वूपसमेय्या” ति ।

अथ खो थैरा भिक्खू वेसालिं अगमंसु—तं अधिकरणं विनिच्छिन्नितुकामा ।

20

§ ३. सङ्घत्थेरसब्बकामीवत्थु

१८. तेन खो पन समयेन सब्बकामी नाम पथव्या^९ सङ्घत्थैरो^{१०} वीसवस्ससतिको^{११}
 उपसम्पदाय, आयस्सतो आनन्दस्स सद्धिविहारिको, वेसालिय पटिवसति । अथ खो आयस्सा
 रेवतो आयस्सन्त सम्भूतं साणवासिं एतदवोच—“अहं, आवुसो, यस्मिं विहारे सब्बकामी
 थैरो विहरति, तं विहारं उपगच्छामि । सो त्वं कालस्सेव आयस्सन्तं सब्बकामिं उप-
 सङ्गमित्वा इमानि दस वत्थूनि पुच्छेय्यासी” ति ।

25

१-१ एवमेसो-रो० । २ वज्जिपुत्तेहि-म० । ३ सी०, स्या०, रो० पोत्थकेसु नत्थि ।
 ४. धम्मवादिनो-सी०, स्या० । ५ बुद्धो-सी० । ६ विनिच्छित्तुकामो-रो० । ७ वूपसमेय्याम-सी०,
 रो० । ८ मूलादायका-सी० । ९ पथव्या-सी०, रो० । १० सङ्घत्थैरो-स्या०, रो० । ११. वीसवस्स-
 सतिको-रो०, वीसतिवस्ससतिको-सी० ।

“एव भन्ते” ति खो आयस्सा सम्भूतो साणवासी आयस्सतो रेवतस्स पच्चस्सोसि । अथ खो आयस्सा रेवतो, यस्मिं विहारे सब्बकामी थेरो विहरति, त विहारं उपगच्छि^१ । गम्भे आयस्सतो सब्बकामिस्स सेनासन पञ्चत्तं होति, गम्भपमुखे आयस्सतो रेवतस्स । अथ खो आयस्सा रेवतो – अय थेरो महल्लको न निपज्जती ति – न सेय्य कप्पेसि । आयस्सा सब्ब-
5 कामी – अय भिक्खु आगन्तुको किलन्तो न निपज्जती ति – न सेय्यं कप्पेसि ।

B 503

अथ खो आयस्सा सब्बकामी रत्तिया पच्चूससमय^२ आयस्सन्तं रेवतं एतदवोच – “कतमेन त्व, भूमि^३, विहारेन एतरहि बहुल विहरसी” ति^४ । “मेत्ताविहारेन खो अह, भन्ते, एतरहि बहुलं विहरामी” ति । “कुल्लकविहारेन किर त्व, भूमि, एतरहि बहुलं विहरसि । कुल्लकविहारो एसो, भूमि, यदिद मेत्ता” ति । “पुब्बे पि मे, भन्ते, गिहिभूतस्स”
10 आचिण्णा मेत्ता । तेनाहं एतरहि पि मेत्ताविहारेन बहुलं विहरामि, अपि च खो मया चिरप्पत्तं अरहत्तं” ति । “थेरो पन, भन्ते, कतमेन विहारेन एतरहि बहुलं विहरती” ति^५ । “सुब्जताविहारेन खो अहं, भूमि, एतरहि बहुलं विहरामी” ति । “महापुरिसविहारेन किर, भन्ते, थेरो एतरहि बहुल विहरति । महापुरिसविहारो एसो, भन्ते, यदिदं सुब्जता” ति । “पुब्बे पि मे, भूमि, गिहिभूतस्स आचिण्णा सुब्जता । तेनाहं एतरहि पि सुब्जता-
15 विहारेन बहुलं विहरामि, अपि च मया चिरप्पत्तं अरहत्तं” ति ।

अयञ्चरहि थेरानं भिक्खून् अन्तराकथा विप्पकता, अथायस्सा सम्भूतो साणवासी तस्मिं अनुप्पत्तो होति । अथ खो आयस्सा सम्भूतो साणवासी येनायस्सा सब्बकामी तेनुप-सङ्गमि, उपसङ्गमित्वा आयस्सन्तं सब्बकामिं अभिवादेत्वा एकमन्तं निसीदि । एकमन्तं निसिच्चो खो आयस्सा सम्भूतो साणवासी आयस्सन्तं सब्बकामिं एतदवोच – “इमे, भन्ते,
20 वेसालिका वज्जिपुत्तका भिक्खू वेसालिय दस वत्थूनि दीपेन्ति – कप्पति सिङ्गिलोणकप्पो, कप्पति द्रङ्गुल्लकप्पो, कप्पति गामन्तरकप्पो, कप्पति आवासकप्पो, कप्पति अनुमतिकप्पो, कप्पति आचिण्णकप्पो, कप्पति अमथितकप्पो, कप्पति जळोगि^६, कप्पति अदसक निसीदनं, कप्पति जातरूपरजत ति । थेरेन, भन्ते, उपज्झायस्स मूले बहुधम्मो च विनयो च परियत्तो । थेरस्स भन्ते, धम्म च विनय च पच्चवेक्खन्तस्स कथं होति^७ के नु खो धम्मवादिनो –
25 पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका वा” ति^८ ।

“तया पि खो, आवुसो, उपज्झायस्स मूले बहु धम्मो च विनयो च परियत्तो । तुय्हं पन, आवुसो, धम्मं च विनयं च पच्चवेक्खन्तस्स कथं होति^७ के नु खो धम्म-वादिनो – पाचीनका वा भिक्खू, पावेय्यका वा” ति^८ ।

१. उपगच्छि-रो०, स्या०, सी० । २. पच्चूससमय पञ्चुट्ठाय-म०, स्या० । ३. भूमि-सी०, स्या० रो० । ४. गिहिभूतस्स-सी० । ५. चिरपत्तं-सी०, रो० । ६. स्या०, सी० पोत्थकेसु नत्थि । ७. जळोगिं स्या० । ८. पावेय्यका-स्या०, रो० ।

“मय्हं खो, भन्ते, धम्मं च विनयं च पच्चवेक्खन्तस्स एव होति—अधम्मवादी^१ पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खू ति, अपि चाहं न ताव दिट्ठि आवि-
करोमि, अप्पेव नाम मं इमस्सि अधिकरणे सम्मन्नेय्या” ति ।

B. 504

“मय्हं पि खो, आवुसो, धम्मं च विनयं च पच्चवेक्खन्तस्स एव होति—
अधम्मवादी पाचीनका भिक्खू, धम्मवादी पावेय्यका भिक्खू ति, अपि चाहं न ताव दिट्ठि 5
आविकरोमि, अप्पेव नाम म इमस्सि अधिकरणे सम्मन्नेय्या” ति ।

R. 305

§ ४. अधिकरणं विनिच्छिनितुं सङ्घसन्निपातो

१९. अथ खो सङ्घो त अधिकरणं विनिच्छिनितुकामो^१ सन्निपति । तस्सि खो
न अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि^२ चैव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स
अत्थो विञ्जायति । अथ खो आयस्सा रेवतो सङ्घं जापेसि —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्सि अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि¹⁰
चैव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्जायति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं,
सङ्घो इमं अधिकरणं उब्बाहिकाय वूपसमेय्य” ।

सङ्घो चत्तारो पाचीनके भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू उच्चिनि । पाचीनकानं
भिक्खून्—आयस्सन्तं च सब्बकामिं, आयस्सन्तं च साब्बहं, आयस्सन्तं च खुज्जसोभितं^३,
आयस्सन्तं च वासभगामिकं, पावेय्यकानं भिक्खून्—आयस्सन्तं च रेवतं, आयस्सन्तं च¹⁵
सम्भूतं साणवास्सिं, आयस्सन्तं च यस्सं काकण्डकपुत्तं, आयस्सन्तं च सुमनं ति । अथ खो
आयस्सा रेवतो सङ्घं जापेसि —

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्सि अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि
चैव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्जायति । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं,
सङ्घो चत्तारो पाचीनके भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू सम्मन्नेय्य उब्बाहिकाय इमं²⁰
अधिकरणं वूपसमेतु । एसा जत्ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । अम्हाकं इमस्सि अधिकरणे विनिच्छियमाने अनग्गानि
चैव भस्सानि जायन्ति, न चेकस्स भासितस्स अत्थो विञ्जायति । सङ्घो चत्तारो पाचीनके
भिक्खू, चत्तारो पावेय्यके भिक्खू सम्मन्नेय्य उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं ।
यस्सायस्सतो खमति चतुञ्चं पाचीनकानं भिक्खून्, चतुञ्चं पावेय्यकानं भिक्खून् सम्मुत्ति,²⁵
उब्बाहिकाय इमं अधिकरणं वूपसमेतुं, सो तुण्हस्स, यस्स नक्खमति, सो भासेय्य ।

१ अधम्मवादिनो—सी०, स्या० । २ विनिच्छितुकामो—रो० । ३ अनन्तानि—स्या० । ४. उज्ज-
सोभितं—स्या० ।

B 505

“सम्मता सङ्घेन चत्तारो पाचीनका भिक्खू, चत्तारो पावेय्यका भिक्खू, उब्बाहि-
काय इम अधिकरण वूपसमेतुं । खमति सङ्घस्स, तस्मा तुण्ही, एवमेतं धारयामी” ति ।

R. 306

२०. तेन खो पन समयेन अजितो नाम भिक्खु दसवस्सो सङ्घस्स पातिमोक्खुद्देसको
होति । अथ खो सङ्घो आयस्सन्त पि अजित सम्मन्नति^१ — थेरानं भिक्खून आसनपञ्जापकं ।
५ अथ खो थेरान भिक्खून एतदहोसि — “कत्थ नु खो मयं इमं अधिकरणं वूपसमेय्यामा” ति ?
अथ खो थेरानं भिक्खून एतदहोसि — “अयं खो वालिकारामो रमणीयो अप्पसद्दो अप्प-
निघोसो । यन्नून मय वालिकारामे इम अधिकरण वूपसमेय्यामा” ति ।

अथ खो थेरा भिक्खू वालिकाराम अगमसु — तं अधिकरणं विनिच्छिन्नितुकामा^२ ।
अथ खो आयस्सा रेवतो सङ्घ आपेसि —

10 F- “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अहं आयस्सन्तं सब्बकामिं
विनय पुच्छेय्यं” ति । आयस्सा सब्बकामी सङ्घं आपेसि —

“सुणातु मे, आवुसो, सङ्घो । यदि सङ्घस्स पत्तकल्लं, अह रेवतेन विनयं पुट्ठो
विस्सज्जेय” ति ।

२१. अथ खो आयस्सा रेवतो आयस्सन्तं सब्बकामिं एतदवोच —

15 (१) “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिलोणकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, सिङ्गिलोणकप्पो”
ति ? “कप्पति, भन्ते, सिङ्गिना लोण परिहरितुं — यत्थ अलोणकं^३ भविस्सति तत्थ परि-
भुञ्जिस्सामी” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खित्तं” ति ? “सावत्थियं”,
सुत्तविभङ्गे” ति । “कि आपज्जती” ति ? “सन्निधिकारकभोजने पाचित्तियं” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं पठम वत्थु^४ सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु
20 उद्धम्म, उब्बिनय, अपगतसत्थुसासन । इदं पठमं सलाकं निक्खिपामि” ।

B 506

(२) “कप्पति, भन्ते, द्रङ्गुलकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, द्रङ्गुलकप्पो” ति ?
“कप्पति, भन्ते, द्रङ्गुलाय छायाय वीतिवत्ताय विकाले भोजनं भुञ्जितु” ति ? “नावुसो,
कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खित्तं” ति ? “राजगहे, सुत्तविभङ्गे” ति । “किं आपज्जती”
ति ? विकालभोजने पाचित्तियं” ति ।

25 “सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं दुतिय वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु
उद्धम्म, उब्बिनय, अपगतसत्थुसासन । इदं दुतियं सलाकं निक्खिपामि” ।

(३) “कप्पति, भन्ते, गामन्तरकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, गामन्तरकप्पो”
ति ? “कप्पति, भन्ते — इदानि गामन्तरं गमिस्सामी ति — सुत्ताविना पवारितेन अनतिरिचं

१ सम्मन्नि-सी०, रो० । २ विनिच्छित्तुकामा-रो० । ३ अलोणिकं-सी०, स्या०, रो० ।
४. परिभुञ्जिस्सामी-म० । ५. सावत्थिया-सी०, स्या०, रो० । ६. वत्थु-सी०, स्या०, रो० ।

भोजनं भुञ्जितुं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति ? “सावत्थियं, सुत्तविभङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति ? “अनतिरिक्तभोजने पाचित्तियं” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं ततियं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं ततियं सलाकं निक्खिपामि” ।

(४) “कप्पति, भन्ते, आवासकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, आवासकप्पो”^१ ति ? “कप्पति भन्ते, सम्बहुला आवासा समानसीमा नानुपोसथं कातुं” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति ? “राजगहे, उपोसथसंयुत्ते” ति । “किं आपज्जती” ति ? “विनयातिसारे दुक्कटं” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं चतुत्थं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं चतुत्थं सलाकं निक्खिपामि” । 10

(५) “कप्पति, भन्ते, अनुमतिकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, अनुमतिकप्पो” ति ? “कप्पति, भन्ते, वग्गेन सङ्घेन कम्मं कातुं—आगते भिक्खू अनुजानेस्सामा”^२ ति ? “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति ? “चम्पेय्यके, विनयवत्थुस्सिं” ति । R. 307 “किं आपज्जती” ति ? “विनयातिसारे दुक्कटं” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं पञ्चमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु^{१५} उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं पञ्चमं सलाकं निक्खिपामि” ।

(६) “कप्पति, भन्ते, आचिण्णकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, आचिण्णकप्पो” ति ? “कप्पति, भन्ते—इदं मे उपज्झायेन अज्झाचिण्णं, इदं मे आचरियेन अज्झाचिण्णं ति—तं अज्झाचरितुं” ति ? “आचिण्णकप्पो सो, आवुसो, एकच्चो कप्पति, एकच्चो न कप्पती” ति । B. 507 20

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं छट्ठं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं छट्ठं सलाकं निक्खिपामि” ।

(७) “कप्पति, भन्ते, अमथितकप्पो” ति ? “को सो, आवुसो, अमथितकप्पो” ति ? “कप्पति, भन्ते, यं तं खीरं खीरभावं विजहितं, असम्पत्तं दधिभावं, तं भुत्ताविना पवारितेन अनतिरिक्तं पातुं” ति ? “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति ?^{२५} “सावत्थियं,^३ सुत्तविभङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति ? “अनतिरिक्तभोजने पाचित्तियं” ति ।

१. नानुपोसथं—स्वा० । २. अनुजानेस्सामा—म०, स्वा०, अनुजानिस्साम—सी० । ३. सावत्थिया—सी०, स्वा०, रो० ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं सत्तमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्म, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं सत्तमं सलाकं निक्खिपामि” ।

(८) “कप्पति, भन्ते, जळोगि^१ पातुं” ति^२ “का^३ सा,^३ आवुसो, जळोगी” ति^२ “कप्पति, भन्ते, या सा सुरा आसुता^३ असम्पत्ता मज्जभाव, सा पातुं” ति^२ “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति^२ “कोसम्बियं^४, सुत्तविभङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति । “सुरामेरयपाने पाचित्थियं” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं अट्ठमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्म, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं अट्ठमं सलाकं निक्खिपामि” ।

(९) “कप्पति, भन्ते, अदसकं निसीदन” ति^२ “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति^२ “सावत्थियं, सुत्तविभङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति^२ “छेदनके पाचित्थियं” ति ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं नवमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासन । इदं नवमं सलाकं निक्खिपामि” ।

(१०) “कप्पति, भन्ते, जातरूपरजतं” ति^२ “नावुसो, कप्पती” ति । “कत्थ पटिक्खत्तं” ति । “राजगहे, सुत्तविभङ्गे” ति । “किं आपज्जती” ति^२ “जातरूपरजत-पटिमाहणे पाचित्थियं” ति ।

B. 508

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इदं दसमं वत्थु सङ्घेन विनिच्छित्तं । इतिपिदं वत्थु उद्धम्मं, उब्बिनयं, अपगतसत्थुसासनं । इदं दसमं सलाकं निक्खिपामि ।

“सुणातु मे, भन्ते, सङ्घो । इमानि दस वत्थूनि सङ्घेन विनिच्छित्तानि । इतिपिमानि 20 दस वत्थूनि उद्धम्मनि, उब्बिनयानि, अपगतसत्थुसासनानी” ति ।

२२. “निहतमेतं, आवुसो, अधिकरणं, सन्तं वूपसन्तं सुवूपसन्तं । अपि च मं त्वं, आवुसो, सङ्घमज्जे पि इमानि दस वत्थूनि पुच्छेय्यासि — तेस भिक्खून् सञ्जत्तिया” ति ।

अथ खो आयस्सा रेवतो आयस्सन्तं सब्बकामिं सङ्घमज्जे पि इमानि दस वत्थूनि पुच्छि । पुट्ठो पुट्ठो आयस्सा सब्बकामी विस्सज्जेसि । इमाय खो पन विनयसङ्गीत्तिया सत्त 25 भिक्खुसत्तानि अनूतानि अनधिकानि अहेसुं, तस्सायं विनयसङ्गीत्तिया सत्तसत्तिका ति^१ वुच्चती ति ।

सत्तसत्तिककस्सन्धकं निट्ठितं द्वादसमं ।

१. जळोगि-सी० रो०, जळोगि-स्या० । २-३ को सो-सी०, रो० । ३. असुता-स्या०; असुत्ता-सी० । ४. कोसम्बिया-सी०, स्या०, रो० । ५. सत्तसती-री० ।

§ ५. तस्सुदानं

दस वत्थूनि पूरेत्वा कम्मं दूतेन पाविसि ।
 चत्तारो पुन रूपं च कोसम्बि च पावेय्यको^१ ॥
 मग्गो सोरेय्यं सङ्कस्सं^२ कण्णकुज्जं उदुम्बरं ।
 सहजाति^३ च मज्जेसि अस्सोसि कं नु खो मयं^४ ॥
 पत्तनावाय^५ उज्जवि^६ रहोसि^७ उपनामयं^८ ।
 गरु^९ सङ्घो च वेसालिं^{१०} मेत्ता सङ्घो उब्बाहिका तिं ॥

सत्तसतिकखन्धकं निद्धितं ।

इमग्ग्हि खन्धके वत्थू पञ्चवीसति ।

चुल्लवग्गपालि निद्धिता ।

१. पाठेय्यको-स्या० । २ सकास-रो० । ३-३ अग्गळं सहजातं च अस्सोसि कल्लु खो मय्यं-
 सी० । ४ स उज्जि-रो०, उज्जवी-सी० । ५ दूरहो पि-रो०, दूरतो पि-स्या० । ६ उदामस्स-स्या०,
 रो० । ७ दारुणं-स्या०, दारुकं-रो० । ८ वेसालि-सी०, स्या०, रो० । ९ सी० पोत्थके एत्थ अयं
 अधिको पाठो दिस्सति-

‘कम्मं च परिवासो च समुच्चयो समथो पि च ।

खुद्दसेनासनं भेदा वत्तुपोसथ भिक्खुनी ॥

पञ्चसती सत्तसती खन्धका चुल्लवग्गग्ग्हि ।

वुत्ता द्वादसमा सिंयुं ॥

वित्तसपदानं

अनुवकमणिका

(सब्बा उपमायो सेग्यथासद्दस्स हेहा दट्टब्बा)

अ		अजातसत्तुकुमारवत्थु	२६०
अकतमल्लक	१६४	अजातसत्तुना वेदेहिपुत्तेन	४०६
अकप्पिय	४, १२, २३, ३०	अजानप्पटिच्छन्नो	११५, ११६, १२१
अकम्म	७१, ७४	अजितो नाम भिक्खु	४२८
अकरणीय	३०	अजिनप्पवेणी	२५८, २६५
अकायबन्धनो	२२६	अज्झाचारे	६
अकुसलमूलानि	१७१-१७३	अज्झाचिण्ण	१४६, १६०, १६१, १६२
अक्खरिकाय	२०, २१, २३३	अज्झापन्नका	२६६
अक्खन	२०, २१, २३३	अज्जनिसलाक	२२५
अग्गपिण्ड	२५५, २५७	अज्जनुपपिसन	२०१
अग्गसमोधानपरिवासो	१०६	अज्जथावादो	१७१
अग्गसावका	३०१	अज्जेनज्जा पटिचरति	१६५
अग्गळपुर	४२२	अट्टाने	१६४, २३४
अग्गळवट्टिकरणमत्तेन	२६८	अट्ट, अकरणीयानि	४०५
अग्गळवट्टिक	२०६, २१०, २४१, २४७, २४८	अट्टङ्गिको, मग्गो	३५७
अग्गळवट्टि	२३१, २६२	अट्टङ्गुलपरम, दन्तकट्ट	१२८
अग्गासन	२५५, २५७	- मञ्चपटिपादक	२४३
अग्गाळवे	२६८	अट्ट, धम्मा	४०२
अग्गिट्टान	२०६, २४८	अट्टपदक	२४३
अग्गिपरिचित	१६८	अट्टपदे पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
अग्गिसाला	२४८, २५३	अट्टहज्जेहि समन्नागतो	३८४
अग्गोदक	२५५, २५७	अट्टारसवत्त	१७, ३७, १६७
अज्जजातच्छेदन	१६६	अट्टासीतिमत्ता अवन्तिदक्खिणापथका भिक्खु	४२१
अज्जरागमुखराग	१६६, ३८७	अट्टाहप्पटिच्छन्ना	१०६
अज्जराग	१६६, ३८७, ४०३	अट्टिकङ्खलूपमाकामा	५६
अज्जाराकासूपमा	५६	अट्टिकानि	२०४
अड्ढगुलिमुट्टिक	१६५	अट्टिल्लेन जघन घसापेन्ति	३८६
अच्चिरवती	३५४, ३५६	अट्टिल्ल	४०३
अचोदेत्वा कत	१४, २५, २६, ४२	अट्टुकायिक	२७६
अच्छिन्नदसानि	३८७	अट्टुकासी गणिका	३६७
अजातसत्तु	२८३, २८६, २६१, २६७	अट्टुकुहुक	२४५

अद्भुतकुसि	२७४	अधिकरण	१६४, १६७, १७०, १७७-१८५, १८६, १८९, ४२०, ४२१, ४२३, ४२५, ४२७
अद्भुतुक	२२४	— वूपसम्मति	१५१, १५२
अद्भुतुल्लक	४०१	अधिशीले	६, ६४
अद्भुतुण्डल	२७४	अननुच्छविक	४
अद्भुतयोगो	२३६, २६६, २७७	अननुलोमिक	४, १२, २३
अद्भुत	३१५	अननुसिद्धा	३६१
अणणा	४०४	अनपदानो	६, १२, १६, २७, २८, ४३
अतित्थे	४०२	अनभिरतिया पीळितो	१६६
अतिविद्वया	६, ६४	अनवसेसा आपत्ती	१७०, १७८
अतिमटाहक	२२८	अनवस्सवो	१७१, १७३
अतेकिच्छो	३०३, ३०४	अनागामिफल	३७४
अतगुत्तिया	१६८	अनागामी	२५५, ३५७
अत्तना व अत्तान सम्मन्नितब्ब	३६१	अनाथपिण्डकस्स आरामे	३, २२, ३४, ५५, ६७, ८६, १५०, २१८, २५१, २५८
अत्तपरित्त	१६८	अनाथपिण्डको	२४६-२५३
अत्तरक्खाय	१६८	अनापत्तिया कत	६, १४, २५, २६, ४२
अत्तादान	३६७	अनापत्ति	४०८
अत्थिकान अत्थिकान मनुस्सान अभिक्कमनीय	२५२	अनारोचना	७१, ८१
अदसक निसीदन ४१६, ४२०, ४२१, ४२३, ४२६, ४३०	४३०	अनाळिन्दका	२४६
अदिट्ठ	२६६	अनिमित्ता	३६१
अदुदुल्ला आपत्ति	१७१, १७६	अनीतिका	१५६
अदेसनागामिनिया	६, १४, २५, ४२, ६४	अनुद्वतेन भिक्खुना	४२०
अदेसिताय आपत्तिया	१५, २६, २७	अनुपञ्जात्ति	४०८
अधम्मकम्मद्वादसक २५, ३५, ४१, ४६, ५८, १६६	२५, ३५, ४१, ४२, ४६, ५८, १६६	अनुपियाय	२७६, २८३
अधम्मकम्म	५, ६, १४, १५, २५, २६, ३५, ४१, ४२, ४६, ५८, १६६	अनुपुब्बि	२५१, २६२
अधम्मवादी	१५०-१५२	अनुबलप्पदान	१७१, १७५
— अवन्दियो	२५७	अनुभणना	१७१, १७५
अधम्मिका सलाकगाहा	१६४	अनुभाग	२६२
अधम्मिकानि अमूळहविनयस्स दानानि	१६१	अनुमतिकप्पो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२६
अधम्मिक कम्म	१४५, १६३	अनुम्मत्तको	१२५, १६१
अधम्मेन कत	१५, २५, २६, ४२	अनुयुञ्जियमानो	१६५
अधम्मो	१७०	अनुसद्धो	३२, २७६-२८२
अधिकरणकारको	२८, ४३	अनुल्लपना	१७१, १७५
अधिकरणनिरोधगामिनिपटिपद	१८०	अनुवदना	१७१, १७५
अधिकरणनिरोध	१८०	अनुवातो	२७४
अधिकरणवूपसमनसमथो	१७७	अनुवादमूलानि	१७२
अधिकरणकूपसमतेन	१८४	अनुवादाधिकरण	१७०-१७७, १८४, १८७
अधिकरणसमुदय	१८०	अनुवादो	१०, १७, २६, ३७, ४४, ५२, ६०, ६५, ७५, ७८, ८२, १७१, १७५, १७६
अधिकरणसमुपादवूपसमनकुसलो	१८०		

अनुवाद पट्टपेति	११, १८, ३१, ३६, ४७, ५४, ६२, ३६७	अप्पमत्तकविस्सज्जक	२७४
अनुसम्पवङ्कना	१७१, १७५	अवलबलो	२०
अनेकपरियायेन	४	अवीज	१६८
अन्तरवासको	२२६, ३६१	अम्भाकुटिका	२०
अन्तरा आपत्तियो	१४०-१४८	अम्भानारहचतुत्थो	८४
अन्तराकाज	२२७	अम्भानारहमूलायपटिकस्सना	६७, १०५
अन्तरामुत्तको	२६३	अम्भानारहवत्त	८१, ८३,
अन्तरायिके धम्मे	३६१	अम्भानारहो	७०, ७४, ७७, ८०, ८२, ८३, ८५, ६७, ६६, १०५, १०७, १०८, १२६, १२७, १३६, १३७, ३४०, ३४४
अन्तिमज्झापन्नको	२७८	- अवन्दियो	२५७
अन्तिमवत्थु	२६६	अम्भान	८७, ८८, ६६, १००, १०७-१०६, १२६, १४४-१४६, १४८
अन्तेवासिकवत्तकथा	३४१, ३४३	अम्भुस्सहनता	१७१, १७५
अन्तेवासिको	२५७, २५८, ३३६-३४३	अम्भेति	१३६, १४२, १४३
अन्वद्धमास	१३६	अम्भेन्ता	१२, १३
अपगतगम्भा	२१८	अम्भत्तो	६
अपचयस्स	४, २४	अभिवादन	४०१
अपमारो	३६१, ३६३	अभिसङ्घारिक	१५५
अपरप्पच्चयो	२५१	अमथितकप्पो	४१६, ४२०, ४२३, ४२६, ४२६
अपराआपत्तीन	१४५, १४६, १४८	अमनुस्सन्तरायेन	३६३, ३६५
अपरिमाणं	१३७, १३६-१४३, १४६, १४७	अमूलिकाय, सीलविपत्तिया	१८५
अपरिसिद्धित	२६६	अमूळ्हविनयो	११६, १५६-१६२, १८४-१८६
अपरिसुद्धजाणदस्सनो	२८६, २६५	अम्बखादनवत्थु	१६७
अपरिसुद्धधम्मदेसनो	२८५, २६४	अम्बपेसिकायो	१६७
अपरिसुद्धवेय्याकरणो	२८५, २६५	अम्बपेसिक	१६८
अपरिसुद्धासीलो	२८५, २६४	अम्बलट्टिकाय	४०६
अपरिसुद्धाजीवो	२८५, २६४	अम्बाटकवन	३४
अपलोकनकम्भ	१७१	अयोपत्त	२०१
अपस्सेनफलक	२७२, ३३८, ३३६, ३४३	अब्भो सुधम्मो	३४
अपिधान	२१२, २३१	अरक्खिया तथागता	२६५
अप्पटिच्छन्नम्भान	८७	अरञ्जगतो	२८२
अप्पटिच्छन्नमानत्त	८६	अरहत्तफल	३७४
अप्पटिच्छन्नायो	१२८, १४१, १४६	अरहन्तघातका	२७०
अप्पटिञ्जाय	१६२	अरहन्तप्पातको	२७१
- क्त	५, ६, १४, २५, ३५, ४१, ४२	अरहन्तो	४२१
अप्पटिनिस्सग्गे	५७-६३	अरहा	२५५, ३५७
अप्पटिपुच्छा क्त	५, ६, १४, २५, ३५, ४१, ४२	अरिट्ठो	५७, ५८, ६०, ६१
अप्पटिरूप	४, २३	अलमत्तरा	४, ५
अप्पटिस्सरणा	२४६	अवङ्ग करोन्ति	३५७
अप्पनिग्घोस	२५२		
अप्पमत्तकविस्सज्जकसम्मुति	२७४		

अवजानित्वा पटिजानाति	१६५	गावमनकुम्भ	२३२
अवन्तिदक्खिणापथकान	४२०	गावमनपाटुका	२३२
अवन्दि	४०३	प्राचरियवत्तकथा	३३७
अवन्दियादिपुग्गला	२५७	प्राचरियो	३३७, ३३८
अवलेखनकट्टु	२३१	प्राचारगोवरसम्पन्नो	१८०
अवलेखनपिठर	२३१	प्राचारविपत्तिया	४४, ४५, ५२, ५४, १७१, १७४, १७५, ३५६-३६२, ३६५
अविनयकम्म	५, ६, १४, १५, २५, ३५, ४१, ४२, ४६, ५८, १६६	प्राचारविपत्तियो	६, १६, २७, २८, ४३, ५१, ५६, ६०, १६६, १६७
अविनयो	१७०	प्राचिण्णकम्पो	४१६, ४२०, ४२६, ४२६
अविस्सज्जियवत्थु	२६५	प्राजीवकसावको	२१६, २६०
अवीचिनिरय	३०४	प्राजीवको	४०६
अवेदनट्टो	१२५	प्राजीवविपत्तिया	४४, ४५, ४७, १७१, १७४, १७५, ३६०, ३६१
अवेभङ्गियवत्थु	२६७	प्राणिचोळक	३६१
असम्भोगेन, सच्चोन	४१, २१५	प्रादात्ते पि	१६६
असम्भता, अनुसासन्ति	३६१	प्रादीनवा	१६७
असम्भुखा कत	५, ६, १४, २५, ३५, ४१, ४२	- दन्तकट्टस्स अखादाने	२२७
असरमानप्पटिच्छन्ना	११६, १२१, १२२	प्रादेय्यवाचो	२५२
असारेत्वा कत	६, १४, २५, २६, ४२	प्रादेसनापाटिहारियानुसासनीया	३०१
असिसूनूपमा, कामा	५६	प्राधानग्गाही	१७१, १७३
असुरा	३५५, ३५७	प्राानन्तरिय कम्म	२६३
असुरिन्दो	४१७	प्राानन्दस्स पठम चीवरभिक्षा	४१३
अस्सजिपुनब्बसुका	१६-२२, २४, २५, २६, ३०, ६५, २६७	- सद्धिबिहारिको	४२५
अस्सत्थर	२५८, २६५	प्राानन्दो	३२, २१५, २१७, २२६, २८१, २८२, २६४, २६६, ३००, ३७४-३७८, ४०२, ४०५, ४०७-४१०, ४१२, ४१४, ४२४
अस्सामणक	४, १२, २३, ३०, १४६, १६०-१६२	प्राानिससा, दन्तकट्टस्स खादाने	२२७
अस्सुत	२६६	प्राापण	४०३
अहिराजकुलानि	१६८	प्राापत्ताधिकरण	१७०, १७१, १७५-१७७, १८८, १९०
अहिराजपरित्त	१६८	प्राापत्ति	१६३, १६४, १६७, २०१-२०३, २०५, २१३, २१६, २२४-२२८, २४५
अहोगङ्गे, पब्बते	४२०, ४२१	प्राापत्तिकखन्धो	१२८-१३०, १७१, १७७
अंसवद्धको	२०३, २७४	प्राापत्ति, थुल्लच्चयस्स	१६६, २६६, २६७, २६८
असबद्धक बन्धनसुत्तक	२०६, २०७	- दुक्कटस्स	१६२, १६६, २२६, २३०, २५८, २६४, २६६, २७२
आ		प्राापत्तिपरियन्त	१२२-१२४
आकह्लमानचतुक्क	३६	प्राापत्तिबहुलो	६, ११, १६, ४३
- चुद्दसक	२७	प्राापत्तिया	१४
- छक्क	१६, ४३, ५१, ५६	- अदस्सने	४५-४८
आकासे पि कीळन्ति	२०, २१, २३३		
आगतागमो	४२१-४२३		
आगतानागतस्स	२५६		
आगन्तुकगमिकान	२६५		

आपतिया अप्पटिकम्मे	४६ - ५५	आहृच्चवपादक मञ्च	२४२
- कन	६, १५, २६, २७	आळकमन्दा	२४५
आपत्तिसमुद्धाना	१७४	आळवका	२६८
आपत्ति, अनारोपेत्वा कत	१४, १५, २५, ४२, ४०८	आळवी	२६८, २७२, २७७
- आरोपेतब्बा	४	आळिन्द	२४६, २७६
- आरोपेत्वा	१५, २६	आळि	४०३
आपायिको	३०३, ३०४		
आमलकवट्टिक पीठ	२४२	इ	
आयतकेन गीतरसरेन	१६६	इम्कास	२४४, २४५
आयस्मा ढब्बो मल्लपुत्तो	१५४	इट्टकाचय	२०६, २०६, २११, २३१, २४५, २४६, २४८
- सेय्यसको	१२	इट्टकाछदन	२४८
आयोग	२२५	इट्टकापाकार	२१०, २१२, २३१, २३२
आरञ्जिकञ्ज	६८, ७३, ७६, ७६	इट्टकासन्धार	२१०, २१२
आरञ्जिको	३८५, ४०१, ४०३	इट्टकासोपान	२१०, २१२, २३१, २४५ - २४८
आरामवत्थु	२६६, २६७	इत्थिपण्डका	३६१, ३६३
आरामिकपेसको	२७४	इत्थियुत्त	३६७
आरामो	२५२, २६६, २६७	इत्थिसि	४०४
आलम्बनबाह २०६, २०६-२१२, २३१, २४५-२४८		इट्टिपाटिहारियानुसासनिया	३०१
आलिम्पो मद्दुचुण्णना	४०३	इट्टिपाटिहारिय	१५४, २०१
आलोकसन्धिकरणमत्तेन	२६८	इट्टिपादा	३५७
आलोहिता	३६१	इत्थिगिनिपस्से	१५४
आवरण कातु	३८३	इत्थुकी	१७१, १७३
आवसथचीवर	३६१		
आवासकण्पो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२६	उ	
आवामपरम्पर	४१, ४६	उक्कासिक	१६५
आवासिको	३२, १७६	उक्कुटिक	१८६
आविञ्छनच्छिद्द	२०६, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८	उक्कोटनक पाचित्तिय	१७८, १८१-१८३, १८५, १८७-१९०, १९२
आविञ्छनरञ्जु	२०६, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८	उक्खित्तकस्स	१२६
आवेसनवित्थक	२०६	उक्खेपना	६६
आवेल	१६-२१, २३२	उक्खेपनीयकम्मकतो	४५, ४८, ५५, ६१, ६३
आसनप्पटिबाहनपटिकखेप	२५७	उक्खेपनीयकम्म	४०-४४, ४६, ४७, ४६-५४, ५७-६२, ४२०
आसनप्पटिबाहनादि	२६०	उक्खेपनीय	१५०, १६२, ३४४
आसन्दि	२६५	उच्चको आसन्दिको	२४२
आसन्दिक	२४२	- सत्तङ्गो	२४२
आसाळिहया पुरिमको	२६२	उच्चवत्थुक	२०६
आसित्तकूपधाने	२१३	उच्चासद्द	२३०
आसुता	४२३	उच्चिद्दोदक	२०४
आहृच्चपादक, पीठ	२४२	उज्झायन्ति	३

उद्धृते अरुणे छत्रा	१३६	उद्दलोमी	२६५
उष्णभिर्सि	२४३, २४४	उद्दसुष	२४६
उष्ण	१६७	उद्दिसकत	२५७, २५८
उत्तु	४०५	उद्देसभत्त	२७२
उत्तुनियो	४०४	उद्देस आगच्छती	१३६
उत्तुप्पमाण आचिक्खितब्ब	३६६	उद्दोसितो दिन्नो	३६६
उत्तरत्थरणा भिसि	४१५	उपचारो	२०६, २४५
उत्तरत्थरण	४१३	उपज्झायान	२५७
उत्तरन्तवासको	४०४	उपट्टानसाला	२४६, २५३, ३३६
उत्तरपासक	२०६, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८	उपनन्दो	२६०, २६३, २७७, ४१६
उत्तरासङ्ग	१८६, १८६, ३८०, ३६१	उपनाही	१७१
उत्तरिकरणीय	१५३	उपवाळो	१६५, १६६
उत्तरिभङ्ग	१५५	उपसम्पदनिससया	६५
उत्तरिमनुस्सधम्म	२०१	उपसम्पदा	३०२
उत्तरो	४२४, ४२५	उपसम्पदापेक्खा	३६१, ३६६
उत्तानमुखा	२०	उपस्सय	३६६
उदककटाह	२१२	उपालि	३२, ७१, ८०, २८१, २८२, ३६७— ३६६, ४०८, ४०९, ४१५
उदकतेलकेन केसे ओसण्ठेन्ति	१६५	उपाहनत्थविक	२०७
उदकन्तरायेन	३६३, ३६५	उपाहना	२७४, ३३७
उदकनिद्धमन	२१०, २१२, २३२, २४७	उपोसथग्ग	२७१
उदकपटिच्छादि	२११	उपोसथसयुत्ते	४२६
उदकपत्ते पि	१६६	उपोसथिक	२७२, ३५६
उदकपुञ्छनि	२१२	उपोसथो	१०, १७, २६, ३७, ४४, ५२, ६०, ७५
उदकवाहनरज्जु	२११	उपोसथ ११, १८, ३१, ३६, ४६, ४७, ५४, ६१, ६५, ६८, ७२, ८२, ८३, २६६, ३००, ३६६, ३६७	
उदकसरावक	२१०	उप्पलवण्णाय	३८१
उदकसाटिका	३६१	उब्बाहिकाय	१८०—१८२, ४२७, ४३१
उदकाधान	२१०	उभतोकाज	२२७
उदक मञ्जे आदित्त	१५६, २१४	उभतोब्बाञ्जनको	२६४, २७०, २७१, ३६१, ३६३, ४०४
उदपानसालायो	२५३	उभतोलोहितकूपधान	२५८, २६५
उदपाने	२५३	उभतोवण्टिकमाल	१६, २१, २३२
उदरवाताबाधो	२३०	उभतोविभङ्गे	४०६
उदान	२८२	उम्भत्तकालय	१६१
उदायिना	१०१	उरच्छद	१६—२१, २३२
उदायी	८६—१०६, ३८३	उरुवेलकस्सपे	२३३
उदुक्खलिक	२०६, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८	उम्भत्तको	१२५, १२६, १५६—१६२, १८५, १८६
उदुम्बर	४२१, ४२२, ४३१	उय्यानस्स	४१०
उदेनस्स	४१२, ४१६		
— ओरोधो	४१२, ४१३		

उसौरमयं २१६
उस्सन्न ३६०

ए

एकतोउपसम्पन्ना ३६८, ४०५
एकतोकज २२७
एकतोवण्टिकमाल १६, २१, २३२
एकत्थरणा २०, २१, २१३, २३३
एकनाम १३७, १३६-१४३, १४६, १४८
एकन्तलोमी २५८, २६५
एकपावुरणा २०, २१, २१३, २३३
एकमासपरिवास ११, ११६
एकावासएकासनानुजानना २६३
एकाहपरिवास ८६-६१
एकाहूपटिच्छन्नअम्भान ६१
एकाहूपटिच्छन्नपरिवास ८६
एकाहूपटिच्छन्नमानत्त ८६
एकाहूपटिच्छन्ना १०६, ११०
एकेतूनपञ्चअरहन्तसतानि उच्चिनि ४०७
एरापथ अहिराजकुल १६८
एहिस्वागतवादिनो २०
एळकपादक पीठ २४२
एळगलवाचो १७४

ओ

ओकार २५१
ओकासो १०, ११, १७, १८, २६, ३१, ३७, ३८, ४४,
५२, ५४, ६०, ६२, ६५, ७५, ७८, ८२
ओणोजन ६८, ७२, ७५, ७८, ८२
ओत्थरक २०८
ओन्धपीठ २४४
ओन्धमञ्च २४४, ३६०
ओरमत्तक १६४
ओरोधो ४१५
ओलम्बक २३१, २७७
ओवट्टिक १६५
ओवाद ४०३
ओसारक २४६
ओळारिके ओभासे कयिरमाने ४११
- निमित्ते " ४११

अं

असकूटेन ३८८

क

ककुधो २८३, २८४
कक्खळताय १६७, १६८
कच्छुरोगाबाधो १६४
कञ्चुको ३८८
कटच्छुपरिस्सावन २०७
कटमोदकतिस्सको २६८
कटिभार २२७
कटिसुत्तक १६५, ३६१
कट्टिस्स २५८, २६५
कट्टताळ २४१
कठिनमण्डप २०६
कठिनरज्जु २०५
कठिनसाल २०६
कठिन २०४, २०६
कणाजक १५५, १५६
कण्ठसुत्तक १६५
कण्णकुज्ज ४२१, ४३१
कण्णमलहरणि २२५
कण्हपक्खनवक १५०
कण्हवारनयेनेव ६४
कण्ह्यागोतम अहिराजकुल १६८
कतक २१८, २१९, २३३
कथल २१६
कदलिमिगपवरपच्चत्थरण २५८, २६५
कद्दमोदे ४०३
कद्दमोदकेन ओसिञ्चन्ति ३८२
कपिलवत्थु ३७३, ४०२
कपिसीसक २०६, २१०, २३१, २३२,
१४१, २४७, २४८, २७५
कपोतकन्दराय १५४
कप्पट्टो ३०३, ३०४
कप्पियकुटियो २५३
कम्मकर ४०३
कम्मकारि ४०३
कम्मपत्ता १६१
कम्मिका ११, १७, १८, २६, ३७, ३६, ४४, ६१, ६५
कम्म ११
करकटक ३१२
करणीयता १७१

खित्तचित्तो	१२६
खीयनक पात्रित्तिय	१७८, १८०, १८३, १८५, १८७, १८८, १९०, १९२
खीर	४२३, ४२६
खुज्जसोभित	४२७
खुद्दकवत्थु	१६३
खुद्दानुखुद्दकानि सिक्खापदानि	४०६, ४१०
खुरभण्ड	२४४
खुरसिपाटिक	२२४
खुरसिल	२२४
खुर	२२४
खेळमल्लको	२७२, ३३८, ३३९, ३४३

ग

गग्गो भिक्खू	१६०
गङ्गा	३५४, ३५६
गणकमहामत्ता	२२०
गणभोजने	२६७
गण्ठिकफलक	२२७
गण्ठिक पासक	२२६
गण्डुमत्तिक	२४५
गण्डो	३६३, ४०४
गतिगत	१६४
गद्धबाधिपुब्बो	५५ - ५८, ६०, ६१
गन्धब्बहत्यकेन	१६४
गन्धब्बा	३५५, ३५७
गन्धसुत्तिया	२३४
गम्भपमुखे	४२६
गम्भ	२४५, ४०१, ४०६
गमनागमनसम्पन्न	२५२
गयासीस	३०१
गरुका आपत्ति	१७०, १७८, १८८
गरुधम्मपटिग्गाहो	४०२
गरुधम्म	३३६, ३४४, ३४७, ३७५ ३७६, ४००, ४०२, ४०५
गरुनिस्सय	४२५
गरुपतिचीवर	२६८
गरुपति	२५१, २५२
गामणि	४१६
गामन्तरकप्पो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२८
गाममोद्दवा	१६३, १६४

गिञ्जकूटस्स, पब्बतस्स	२६३
गिम्हिको	२७६
गिरग्गसमज्जा	१६६, २४३
गिलानस्स, छत्त वारेतु	२२०
गिहिद्धजो	४४, ४५, ४७
गिहिनिवत्थ	२२७
गिहिपास्त पासन्ति	२२७
गिहिविकतानुजानना	२५८
गिहिससग्गेहि	१२
गिहिससट्टो	६, १२, २८, ४३, १६६
गुह	२४०
गूळ्हक	१८४
गेरुकपरिकम्मकता	३३८
गेरुकपरिकम्मकरणमत्तेन	२६८
गेरुकपरिकम्म	२०६
गोतमककन्दराय	१५६
गोतमो	४०२
गोतमो	२१७, २६६, २६८, २६९
गोविपुत्तो	२८६
गोनको	२५८, २६५
गोलोमिक	२२४
गोहनुकेन जघन कोट्टापेन्ति	३८६, ४०३

घ

घटक	२१८, २१९
घटिकटाहे पिण्डाय चरन्ति	२०३
घटिकाय पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
घटिक	२०६, २१०, २३१, २४१, २४७, २४८
घोसितारामे	४०, ४८, २८३, ४१४

च

चक्कभेद	२८६, २६६
चक्कलिक	२७१
चक्कवट्टक	२१२
चक्खुरोगाबाधो	१६६
चङ्कमनवेदिक	२०६
चङ्कमनसाला	२०६, २५३
चङ्कम	२०८, २५३
चतुकणक	२२७
चतुकभत्त	१५५
चतुष्पुण सङ्घाटि	३०१
चतुत्थ पाराजिक कत्थ पञ्जात्तं	४०८

चतुरङ्गुलपच्छिम	२२८	चोळक	२०२, २४३, २७१
चतुरस्सक	२२४	चोळपट्टेन	३८६
चतूहस्पटिच्छन्ना	१०६	चोळभिसि	२४३, २४४
चत्तारि पाराजिकानि	४०६, ४१०	चोळवट्टिया	३६८
चत्तारो पाटिदेसनीये	४१०	चोळवेणि	३८६, ४०३
चत्तालीसक	१२४	चोळ	२७६
चन्दनगण्ठ	१६६		
चन्दनिक	२१२		
चन्दिममुरियान उपक्किलेसा	४१७	छत्तिसक	१२७
चम्पेय्यके	४२६	छत्त	२१६, २२०
चम्मकखण्ड	२१२	छदन	२७५
चम्मपट्टेन	२८६	छन्दगामिता	३०
चयो	२०६	छन्ददायको	१७८
चलकानि	२०४	छन्दसो आरोपेमा	२२६
चातुद्दिसस्स	२५६	छन्दागति	१६४, १८२, २६२, २७३, २७४
चामरिबीजनी	२१६	छन्दारहान	१७८, १६१
चिक्खल्लमद्दना	४१५	छन्दो	१७८
चिङ्गुलकेन पि कीळन्ति	२०, २१, २३३	छन्नो	४०, ४१, ४५, ४८, ५४, १७०, ४१२, ४१४
चिण्णमानत्तो	८७, ८८, ६१, ६७-१००, १०५-१०८	छप्पञ्चवस्सिक	२६६
चित्तको	२५८, २६५	छब्बग्गिया भिक्खुनियो	३८२, ३८६, ३८७, ३८६, ३६७, ४०१
चित्तविपरियासकतो	१५६-१६२, १८५, १८६	- भिक्खू	१५०, १६२, १६३, १६७, २००, २०४, २०५, २१३, २१६, २२४
चित्तस्सावासिको	६५	-	२२६, २३२, २४३, २४५, २५४, २५५, २५७, २५८, २६०, २६१, २७२, ३५८, ३८२
चित्तो, गहपति	३२, ३३, ३५, ३७, ६६		
चिमिलिक	२४३	छब्बापुत्त अहिराजकुल	१६८
चीवरदण्डसत्थकादीनि	२०४	छवसीसस्स	२०३
चीवरपिण्डपातसेनासन०	४२०	छवस्स	२८८
चीवरप्पटिग्गाहको	२७३	छळभिञ्जो	२५६
चीवरभाजको	२७३	छादनमत्तेन	२६८
चीवररज्जु	२०६, २११, २३१, २४६, २४७, २४८, ३३७, ३३६	छाया मेतब्बा	३६५
चीवरवस	२०६, २११, २३१, २४६-२४८, २७६, ३३७, ३३६	छारत्त	८६-८८, ६०, ६१, ६६, ६६, १००, १०४-१०८
चीवरसहस्स	४१३	छाहस्पटिच्छन्ना	१०६, ११०
चीवर	४२४		
चण्णेन नहायन्ति	४०१		
चैलप्पटिका	२१८	ज	
चोदेत्वा कत	११, १५, १६, १८, २६, २७, ३१	जन्ताघरपटिच्छादि	२११
चीरन्तरायेन	३६३, ३६५	जन्ताघरपीठ	२१०
चीरपपाति	१५४	जन्ताघरसाला	२११, २५३
		जन्ताघर २०८, २१०, २१२, २५३, ३३८, ३४२, ४०८	
		जरादुब्बलो	२३१

जळोर्गि	४१६, ४२०, ४२३, ४२६, ४३०
जातरूपरजतप्यटिगहणा	४१७
जातरूपरजत	४१६ - ४१६, ४२१, ४२६, ४३०
जातरूप	३५७, ४१८
जानप्यटिच्छन्नो	११५, ११६, १२१
जालवातपान	२४१
जिनसासने	४०५
जीवकम्बवने	४०६
जीवको कोमारभच्चो	२०८
जीवितन्तरायने	३६३, ३६५
जैतवने अनाथपिण्डकस्स आरामे	३, ५५, ६७, ८६, १५०, २१८, २५८,
	२५६, ३८२, ४१७
जैनवन	२२, ३४, २५३
जेतो कुमारो	२५२, २५३

ञ

ञत्ति	१६, २४, ३२, ३५, ३८, ४०, ४१, ४६, ५५, ५७, ६३, ८६, ८८-९१, ९४-९७, १००, १०२-१०४, १०८, १०९, १११, ११३, ११८, १२३, १५३, १५८, १६०, १६४, १६५, १८१, १८२, १८५, १९६, २१५, २१६, २२१, २२२, २५४, २६२, २७३, २८६, २७४
- चतुत्थकम्म	१७१, १७७
- दुत्तियकम्म	१७१, १७७

त

तज्जनीयकम्मकतो	१२, ६५
तज्जनीयकम्म	३ - ११, ६४
तज्जनीय	५, ६४, ६६, १५०, १६२, ३४०, ३४४
ततिय पाराजिक कत्थ पञ्जात्त	४०८
तदनुच्छविक	४
तदनुलोमिक	४
तन्तक	२२५
तपोदारामे	१५४
तम्बपण्णिदीपपसादकान	१४६
तम्बलोहमयो पत्तो	२०१
तयो, निस्सये	४०५
तयो, सोपाने	२४५ - २४८
तस्सपापिय्यसिकाकम्म	१६५ - १६७, १८८
तालवण्टक	२२७

तालवण्ट	२१६
तावकालिक	२७१, ३६०
तावदेव छाया मेतब्बा	३६६
ताळच्छिद्दं २०६, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८	२६७
तिकभोजन	२६७
तिकापत्तिमानत्त	६५, १०४
तिकोटिपरिसुद्ध मच्छमम	२६८
तिणच्छदन	२४८
तिणभिंसि	२४३, २४४
तिणवत्थारक १६७, १७०, १८८, १९० - १९७	२०२, २४१
तिणसन्थारक	५६
तिणक्कूपमा कामा	२६८, ४१६
तिण	२५१
तिण्णविचिकिच्छो	२५६
तित्तिरजातक	४०१
तित्थायतन	४४, ४५, ४७
तित्थियद्धजो	२७०
तित्थियपक्कन्तका	४४
तित्थिया	१५४
तिन्दुककन्दराय	३५५, ३५७
तिमितिमिञ्जलो	३३७
तिमण्डल	२५७
तिरच्छानगता	२२६, २३०
तिरच्छानविज्ज	४०४
तिरचानहरीतकि	४०४
तिरीटक	२४५
तिरोकरणि	३३
तिलसङ्गुळिका	२६४
तिवगस्स	१८३
तिविधसलाकग्गाहो	२१६
तिस्सो, बीजनियो	४१०
तिस, निस्सग्गिये	१०६, ११०
तीहप्यटिच्छन्ना	२५४
तुन्नवायो	२०३
तुम्बकटाहे पिण्डाय चरन्ति	२१२
तुल	२५८, २६५, २६७
तूलिका	२५८
तूलोनद्ध	५१, ६०
तेचत्तालीसवत्त	४२१
तेचीवरिका	

तेजोधातु समापञ्जित्वा	१५४	दारुभण्ड	२६६, २६८
तेरससङ्घादिसेसे	४०६, ४१०	दारुवारक	२१२
तेविज्जो	२५५	दारुसन्धार	२१०, २१२
		दारुसोपान	२१७, २१२, २३१, २४५-२४८
		दास	४०३
थ		दासि	४०३
थविकपरिस्सावनानुजानना	२०६	दिट्टवम्मो	२५१, २६२
थविकायो	२४६	दिट्टाविकम्म	१७०
थालिपाकसतानि	२८६	दिट्टिगत	५५
थुल्लच्चय	१६३, ३०२, ३६०	दिट्टिविपत्तिया	४४, ४५, ४७, ५२, ५४, १७१, १७४, १७५, ३५६-३६१, ३६६
थुल्लवज्ज	१६८, १७०, १६०	दिट्टिविपन्नो	६, १६, १७, २७, २८, ४३, ५१, ५६, ६०, १६६, १६७
थेय्यतित्थिया	२७७		
थेय्यसवासका	२७०		
		दिब्बाय सोतधातुया	४२१
		दिवसभागो आचिक्खित्तब्बो	३६६
		दिवा अप्पाकिण्ण	२५२
		दीघदसानि	३८७, ३८८
		दीघानि कायबन्धनानि	३८६
		दीघासन	२६५
		दुक्कटस्स	१६३, १६४, १६७, २०१-२०३, २०५, २१३, २१६, २२४, २२५, २२७, २२८, २४५
		दुक्कट	१३८, १३९, १६३, ३६०, ३६१, ४११
		दुक्ख	२५१, २६२
		दुट्ठुल्ला आपत्ति	१७१, १७८
		दुतिय पाराजिक कत्थ पञ्जात्त	४०८
		दुप्पटिनिस्सग्गी	१७१, १७३
		दुम्भरताय	४
		दुम्भासित	१६२, १६४, ३६०, ३६१
		दुवग्गस्स	२६४
		दुवूपसन्त	५, ६
		दुस्सपट्टेन	३८६
		दुस्सवट्टिया	३८६
		दुस्सवणिज्ज	४१३
		दुस्सवेणिया	३८६
		दुस्सा	२७६, ४०३
		दूतेन पि उपसम्पादेतु	३६८
		देड्डुभक	२२६
		देवदत्तवत्थु	२८३
		देवदत्तो	२८१-२८३, २८८, २९०-२९२, २९४, २९६-३००, ३०३, ३०४
दक्षिणागिरिस्मि	४११		
दण्डकठिन	२०५		
दण्डकम्म	४०३		
दण्डपरिस्सावन	२०८		
दण्डसत्थक	२०४		
दण्डसम्मृत्ति	२२१		
दण्डसिक्का	२२०, २२१		
दण्डसिक्कासम्मृत्ति	२२२		
दन्तकट्ट	२२७, २२८, ३३७, ३४१		
दब्बो मल्लपुत्तो	१५३-१५८, २१४		
दलिद्वो	२५४		
दवडाहका	२२८		
दवा	१८८		
दसद्वादसवस्सिक	२६६		
दसपदे पि कीळन्ति	२०, २१, २३३		
दसवत्थूनि	४१६, ४२०, ४२३, ४२५, ४३०, ४३१		
दसाहप्पटिच्छन्नायो	१०६, ११०		
दस्सनूपचार	३८		
दाठिक	२२४		
दानकथ	२५१, २६२		
दानपथानि	२२		
दाय	२२८		
दारु	४१६		
दारुचय	२०६, २०६, २११, २३१, २४५, २४६, २४८		
दारुपत्त	२३३		
दारुपाकार	२१०, २१२, २३१, २३२		
दारुपादुक	३२३		

देवपुत्रो	२८४
देवनागामिनिया, आपत्तिया कत	१५, २६, २७
देसिताय, आपत्तिया	६, १४, २५, ४२
दोसगामिता	३०
दोसागति	१६४, १८२, २६२, २७३, २७४
द्वडगुलकम्पो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२८
द्वारट्टपनमत्तेन	२६८
द्वीहृत्पटिच्छन्ना	१०६
द्वे, अनियते	४०६, ४१०
द्वेनवृत्ति, पाचित्तिये	४१०
द्वेमासपरिवासो	१११, ११६, १२१, १२२
द्वेमासपटिच्छन्नायो	१११

घ

घनिय कुम्भकारपुत्त	४०८
घनुकेन पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
घम्मकथिको	१५४, १८१, १८२, २२५
घम्मकम्मद्वादसक	२६, ३६, ४२, ५०, ५८, १६६
घम्मकम्म	७, ८, ९, १५, १६, २६, २७, ३६, ४२, ५८, ५९, १६६
घम्मकरको	२०७, २७४, ४२४
घम्मधरो	४२१, ४२२, ४२३
घम्मवादी	१५०-१५२
घम्मविनयसङ्गीति	४१४
घम्मसम्मखता	१७८, १८०-१८३, १८५, १८७-१९०, १९२
घम्मिकानि, भ्रमूळहविनयस्स दानानि	१६१
घम्मिका, सलाकग्गाहा	१६४
घम्मिक	१६३
घम्मी कथा	४, ३०१
घम्मेन कत	१५, १६, २६, २७
घम्मो	१७०
घम्म च विनय च सङ्गायाम	४०६, ४०७, ४११
घुत्तस्स	४, २४
घुत्ता	४०२
घुवचोळपग्घरन्ती	४०४
घुवचोळा	३६१, ३६३
घुवभत्तिको	३२
घुवल्लोहिता	३६१, ३६३, ४०४

धूमकालिक	२६८, २६९
धूमनेत्त	२०६
धूमरजो	४१७
न	
नखच्छेदन	२२३, ४०१
नखपरिचित	१६८
नच्च	१६३, ४०३
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बअट्टारसक	३०, ३८
नप्पटिप्पस्सम्भेतब्बतेचत्तालीसक	४५, ५३, ६१
नमतक	२०४, २१३, २२४, ३८७, ४०४
नवकम्मदानकथा	२६८
नवकम्मिको	३२, २५४
नवकम्म	२०८, २५३, २५४, २६६, २७०, २७६, ३६६, ४०५
नवाहृत्पटिच्छन्ना	१०६, ११०
नहान	१६३
नागदन्तके	२०३
नागदन्ते	२०६
नागा	३५५, ३५७
नानानाम	१३६ - १४३, १४६, १४८
नानावादो	१७१
नानासवासको	६६, ७३, ७६, ८०, ८३, २५७
नावाय उज्जवणिकाय	४१२
नासिकालोमानि	२२४
नाळन्द	४०६
नाळगिरि	२६६, २६७
नाळिकागम्भ	२४५
निक्खित्तमणिसुवण्णा	४१६, ४१८
निखादन	२६६, २६८
निगण्ठो नातपुत्तो	१६६
निग्रोधारामे	३७३
निच्चभत्तिका	१५६
निच्चभत्त	१५५
निदान	३ ४०८, ४०९
निब्बत्तबीजञ्जेव	१६८
निब्बानधातुया	३५६
निब्बेमतिकप्पटिच्छन्नो	११६, १२२
निब्बेमतिको	११५, १२०, १२१, १२४, १२०, १३१, १३२, १३५-१३७
निमन्तन	२७२

पण्णच्छदनं	२४८	परिवास	१२, १३, ७१, ८०, १२६, ३४०
पण्णभिसि	२४३, २४४	परिवृत्थपरिवासो	८६ - ९२, ९४ - ९६, ९८, ९९, १०३, १०४, १०६ - १०८
पत्तकल्ल	२४	पणिवेणग्गिसालक	२७६
पत्तकुण्डोलिक	२०२	परिवेणग्गेन	२६२
पत्तग्गाहापको	२७४	परिवेण	२४८, २५३, ३३६, ३४४
पत्तथविक	२०३	पवत्तिनी	३६३, ३६८, ३६९
पत्तधम्मो	२५१, २६२	परिसुद्धञ्जाणदस्सनो	२८६, २६५
पत्तमण्डल	२०१, २०२	परिसुद्धधम्मदेसनो	२८५, २६५
पत्तमाळक	२०२	परिसुद्धवेय्याकरणा	२८६, २६५
पत्तस्स उक्कुज्जना	२१६	परिसुद्धसीलो	२८६, २६५
पत्तस्स निक्कुज्जना	२१५	परिसुद्धाजीवो	२६५
पत्ताधारक	२०२	परिस	४१६
पत्ताह्हेकेन, पि कीळन्ति	२०, २१, २३३	परिस्सावन	२०७, २०८, २७४, ४२४
पत्तुक्कुज्जना	२१६	परिहारप्पथे पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
पत्तो	३६१, ४२३	पलालपीठ	२४२
पदरसिल	२१०, २३२, २४७	पलिबुद्धेन्ति	२६०
पब्बाजनीयकम्म	१६, २४, २६ - २९, ३१, ६६	पल्लङ्गेन निसीदन्ति	४०१
पब्बाजनीय	१५०, १६२, ३४०, ३४४	पल्लङ्को	२३३, २५८, २६५
पभस्सित्थ	२२६	पवारणा	१०, ११, १७, १८, २६, ३१, ३७, ३९, ४४, ४६, ४७, ५२, ५४, ६०, ६१, ६५, ६८, ७२, ७५, ७८, ७९, ८२, ८४, ३६७, ४०८
परसु	२६६, २६८	पवाळ	३५५, ३५७
पराय परा सम्मन्नितब्बा	३६१	पवृत्थपत्तिका	३८८
परिकम्मकत्ताय	२७२	पसेनदिस्स कोसलस्स	२६५
परिक्कम्म	१६४	पस्सावकुम्भ	२३१
परिदखारे	४०४	पस्सावदोणिक	२३१
परित्ताणकिटिक	२४६	पस्सावपादुक	२३१
परित्त कातु	२२८	पस्साव	२३०
परिभण्डकरणमत्तेन	२६८	पहरणि	२३३
परिभण्ड	२७४	पळासी	१७१, १७३
- लिम्पिस्साम	४१३	पाचित्तिय	३६०, ३६१, १६३
परिमाणा	१३७, १३९-१४३, १४६, १४८	पाचीनका भिक्खू	४२४-४२६
परिमुख	२२४	- अथम्मवादी	४२७
परिमण्डल	३३७	पाटिदेसनीय	३६०, ३६१, ३६३
परियादिन्नचित्तो	३०४	पाटिपदिक	२७२
परियोगाळ्हधम्मो	२५१, २६२	पातिमोक्खट्टपन	३५६-३६२
परिवसन्तो	६३, १३२-१३६, १३९-१४१, १४३, १४६, १४७	पातिमोक्खसवरसवुतो	१८०
परिवासदान	११६, ११७, १२२, १२५, १२६	पातिमोक्ख	१३६, ३५४, ३५६, ३५८, ३५९, ३६३, ३६५, ३६६, ३७६, ३८०
परिवासारहो	३३६, ३४४		
परिवासो	१०६		

पादकथलिक	४४, ४७, ५२, ७१, ७५, ७७
पादघसनियो	२१६
पादपीठ	४४, ७१, ७४, ७७
पादपुञ्जनि	२७१, ४१३
पानागार	४०३
पातीयमण्डप	२४७
पानीयसङ्घ	२४७
पानीयसरावक	२४७
पानीयसाल	२४७
पापसमाचारा	२४, २५
पापिकाय दिट्टिया	५७ - ६३
पापिच्छा सारिपुत्तभोग्लाना	२६७
पापिच्छो	१७१, १७३
पापिट्टतर	१०
पामङ्गो	१६५, २३४
पाराजिककथा	३६२
पाराजिकसामन्त	१८७, १८८
पाराजिको	१६३, १८७, १८८, ३६०-३६२
पारिवासिकचतुर्थो	७१
पारिवासिकमूलायपटिकस्सना	६३
पारिवासिकवत्त	६७
पारिवासिको	६७, ७४, ७७, ८०, ८४, ८५, २५७
पावाय	४०६
पावेय्यका भिक्खू	४२४ - ४२७
पासकफलक	२२७
पासाद	२३६
पिटक तीणि सङ्गीति अकसु जिनसावका	४१५
पिट्टमद्द	२४४
पिट्टसङ्घाट	२०६ २३१ २४१, २४७, २४८
पिट्टिपरिकम्म	४४, ४७, ५२, १६५
पिण्डनिक्खेपनमत्तेन	२६८, २६९
पिण्डपातिकङ्ग	६८, ७३, ७६, ७९
पिण्डपातिका	४२१
पिण्डोलभारद्वाजो	१६६, २००
पित्तघातको	२७०, २७१
पिसावि वल्लिका	२०४, २२४
पीठभिंसि	२४४
पीठिका	२४२
पीठ	२५८, २६६, २६८
पीठ	४०४

पुग्गलसम्मुखता	१७८, १८०-१८२, १८५, १८८-१९२
पुग्गलिक	३६६
पुग्गल	२६६, ४०८, ४०९
पुञ्जनिथो	४१५
पुथुपाणक	१६५
पुप्फदसानि	३८७, ३८८
पुप्फफलकञ्चुक	४०४
पुब्बारामे	३५३
पुरत्थिमेसु जनपदेसु	४२५
पुराणमल्ली	३८८
पुराणो	४११, ४१२, ४१५
पुरिमको	२६३
पुरिसतित्थे नहायन्ति	४०२
पुरिसब्यञ्जन	३८६
पुरिसयुत्त	३६७
पुरेउपसम्पन्नो	२५७
पुरेभत्त पवारेन्तियो	३६५
पुरेसमणेन	७३, ७६, ७९
पुगस्स	१६७, १६८, २२३
पूरणो	१६६
पोटकितूल	२४३
पोत्थनिक	२६०
पसुकूलिका	४२१

फ

फणकेन केसे ओसण्ठेन्ति	१६५
फलक	२४२
फलदसानि	३८७, ३८८
फलभाजको	२७३, २७८
फलिकमयो पत्तो	२०१
फासुका	३८६
फुल्ल	२५४

ब

बन्धनमत्त	२२५, २६८
बन्धनसुत्तक	२०३
बब्बज	२६६, २६८
बलवाबलव	३, ४, ५
बलानि	३७५
बहारामकोट्टके	१५६
बहुजनसुखाय	१७१, १७२

बहुजनहिताय	१७१, १७२
बहुस्सुतो	४२१-४२३
बाहिरलोमी उष्णीधारणा	१६३, १६७
बाहुल्लिको	२६६
विदलक	२०५
विदलमञ्चक	२४१
बिम्बिसारो	१६७, २४८, २४९, २५१, २५२
बिम्बोहन	२४३, २६५, २६६, २६७, ४०८
बिलङ्गदुतिय	१५५
बुद्धगताय सतिया	२५०
बुद्धप्पमुखस्स सङ्खस्स	२५७
बुद्धवचन	२२६
बुद्धो भगवा	२४६, ३५३
बुन्दिकाबद्ध, पीठ	२४२
- मञ्च	२४२
बोज्झङ्गा	३५७
बोधिराजकुमारो	२१६-२१८
व्यञ्जनच्छायाय	१८१, १८२
ब्रह्मचरियन्तरायेन	३६३, ३६५
ब्रह्मजाल	४०६
ब्रह्मदण्डो	४१२-४१५
ब्रह्मदत्त माणव	४०६
ब्रह्मपुञ्जा	२६६
भ	
भगवतो वस्सिकसाटिक	४११
भगिनिपतिको	२४६
भगु	२८१
भग्गा	२१६, २१८
भण्डनकारको	३ - ५, ६
भण्डागारिको	२७३
भण्डिकाठुपनमत्तेन	२६८
भत्तविस्सग्ग	४२४
भत्तिकम्म	२४४
भत्तुद्देसकसम्मृत्ति	२७२
भत्तुद्देसको	१५३, १५४, २७३
भट्ठी	२४२
भट्ठियो	२८०-२८२
भयगामिता	३०
भयगामित	१६४, १८२, २६२, २७३, २७४
भस्सकारको	३-५, ६, २७

भाकुटिकभाकुटिको विय	२०
भारद्वाजो	२००
भासितपरिक्कन्त	१५६ - १६२, १८५, १८६
फि क्खुनीद्दुसको	२७०, २७१
भिक्खनूपस्सय	३८०
भिक्खुनोवादकसम्मृत्ति	१०, ११, १७, १८, २६-३१, ३७-३९, ४४-४६, ५३, ५४, ६०, ६१
भिक्खुसङ्घो	२६, २५६
भिक्खू कम्मपत्ता	१७८
भित्तिकम्मकतानि	२०१
भित्तिखिल नागदन्तक	२४६
भिय्योभावाय	४, ५
भिसि	२६६, २६८, २७६
भिसिच्छवियो	४१३
भिसिबिम्बोहन	३३८, ३३९, ३४३
भुम्मत्थरण	२६५, ३३८, ३३९, ४१३, ४१५
भूतकालो	३६३
भेदकानुवत्तका	३०२
भेसकळावने मिगदाये	२१६
भेसज्जत्थविक	२०७
म	
मकरदन्तक	२०१, २०८, २०९, २३१, २४५, २४७, २४८
मकसवीजनी	२१६
मक्कटो	२५६
मक्खधम्मो	१३६
मक्खलि गोसालो	१६६
मक्खी	१७१, १७३
मग्ग	२५१, २६२
मच्छरी	१७१, १७३
मच्छवाळक	२२७
मच्छिकासण्ड	३२, ३४, ३७, ३८, ६५
मञ्चपटिपादक	२४३, ३३८, ३३९, ३४३
मञ्चमिसि	२४४
मञ्चो	२६६, २६८
मञ्जरिक	१६, २१, २३२
मञ्जिट्टुकण्हचीवरा	४०४
मञ्जिट्टिका	३७७
मणि	३५५

मणिचूळको गामणी	४१८	महासद्	२३०
मणिमयो पत्तो	२०१	महासमुद्दो	, ३५५
मण्डलिक	२०६	महिका	४१७
मण्डल	२७४	मही	३५४, ३५६
मत्तिका	२६८	मळोरिक	२१३
मत्तिकादोणिक	२१०	मागधकानि	२८४
मत्तिकापत्त	२०१	मागधो सेनियो बिम्बिसारो	१६७, २४८, २४९, २५१, २५२, २६०, २६१
मत्तिकाभण्ड	२३३, २६६, २६८	मात्तिकाधरो	४२१-४२३
मद्दुकुच्छिम्हि मिगदाये	१५४	मातुगामो, अवनन्दियो	२५७
मद्दवीण	२२६	मातुघातको	२७०, २७१
मधुसित्थकेन	२०४, २२४	मानत्तचारिकमूलायपटिकस्सना	६६, १०५
मनुस्सन्तरायेन	३६३, ३६५	मानत्तचारिकवत्त	७७
मनुस्सराहस्सेय्यक	२५२	मानत्तचारिकेन	७०, ७४, ७७ - ८१, ८५
मनेसिकाय पि कीळन्ति	२०, २१, २३३	मानत्तचारिको अवनन्दियो	२५७
मनोसिनिकाय	१६६, ३८७	मानत्तचारिनी	४००
मरुम्ब	२१०, २३२, २४७	मानत्तसतक	१२७
मल्लको	१६४, २३४	मानत्तारहमूलायपटिकस्सना	६४, १०३
मल्लमुट्टिका	१६३, १६४	मानत्तारहवत्त	७४
मल्लान निगमो	२७६	मानत्तारहो	७०, ७४, ७६, ७७, ८०, ८५, ६४, ६५, ६८, ६९, १०३, १०४
मल्ली	४०४		१०६, ११६, ११७, १२६, १२७, १३२, १३६, १५७, ३४४
मसारक, पीठ	२४२	मानत्त	१२, ८६-८८, ९०, ९१, ९६-१००, १०४-१०८, १२८-१३२, १३६, १३८, १४१-१४८
— मञ्च	२४२	मानुसी	४०४
मसारगल्ल	३५५, ३५७	मायावी	१७१, १७३
महाकच्चानो	३२	मालाकम्म	२०६, २४५
महाकप्पिनो	३२	मालावच्छ	२३२
महाकस्सपो	४०६-४१०	मासकरूप	४१६
महाकोट्टिको	३२	मासपरिवास	११८-१२०
महागोचर	४०७	मिगारमाता	२१८, २१९, २६५
महागोतमी	४०५	मिगारमातुपासादे	२५३
महाचुन्दो	३२	मिच्छाजीवा	४१७
महानामो	२७६	मिच्छाजीवेन जीविक कप्पेन्ति	४१७
महानिग्घोघो	२५६	मिच्छादिट्ठि	१७१, १७३
महापजापती गौतमी	३७३ - ३७६, ८११	मिड्डन्ते	२०२
महापुरिसविहारेन	४२६	मिड्डि	२४१, २७५
महामोग्गल्लानो	३२, १६६, २००, २३०, २५३, २८३, २८४, ३०१, ३५४	मिस्सकदिट्ठिनो	१३८
महारङ्गमहानाम	४०४		
महावनं	२०८, २५३, २७३, ४१६		
महाविहारवासीन	१४६		
महाविहारो	२६१, २७१		

मिस्सक	१३६
मिहितपुब्बङ्गमा	२०
मुखनिमित्त	१६६
मुखरा	१८७, १६६, ४०३
मुञ्ज	२६६, २६८
मुण्डवट्टी	२२७
मुत्ता	३५५, ३५७
मुरज	२२६
मूलादायका भिक्खू	४२५
मूलायपटिकस्सनारहवत्त	७१
मूलायपटिकस्सनारहो	७० - ७४, ७७, १२१, ३४०, ३४४
- अवन्दियो	२५७
मेत्ताविहारेण	४२६
मेत्तियमुम्मज्जका भिक्खू	१५५-१५८, २१३, २१४
मेत्तिया भिक्खुनी	१५६, १५७
मेत्तेन चित्तेन फरि	१६८
मेथुनधम्मा अप्पटिविरता	४१७
मेधग	१७१
मेधावी	४२१-४२३
मेरय	४१७, ४१८
मेक्खचिकाय पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
मोग्गल्लान	२८४-२८६
मोघसुत्तक	२०५
मोरपिञ्छमय	२१६
मोहगामिता	३०
मोहागर्ति	१६४, १८२, २६२, २७३, २७५
मसपेसुपमा कामा	५६
य	
यतो निवात ततो सवात	२१४
यथाधम्मो कारेतब्बो	३६५
यथापटिच्छन्न	१३४
यथारन्ध	१५५
यथावुद्ध	६७, ६८ ७२, ७५, ७८, ८२, ८४, २५८, ३६५
यथावुद्धाभिवादना	४०३
यन्तक	२४१
यमुना	३५४, ३५६
यमेळुतेकुला	२२८
यसो काकण्डकपुत्तो	४१६, ४१७, ४१६-४२३, ४२७

यागुभाजको	२७३
याचितकूपमा कामा	५६
यावजीव आरञ्जिका अस्सु	२६८
यावजीव पिण्डपातिका अस्सु	२६८
यावजीव पसुकूलिका अस्सु	२६८
यावजीव मच्छमस न खादेय्यु	२६८, ३००
यावजीव रुक्खमूलिका अस्सु	२६८
येभुय्यसिका	१६४, १७७, १८३

र

रक्खावरणगुत्तिया	२६४
रजत	३५७, ४१८
रजोहरण	४१३
रतिच्छवा	७१, ८० ८५
रत्तिपरियन्त	१२२-१२४
रत्ति अप्पसद्द	२५२
रथकेन पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
रथत्थर	२५८, २६५
रवा	१८८
राजगहको	१६६, २००, २४६, २५२, २५१
राजगहे	१५३, १५५, १६३, १६६, २०६, २३६, २४३, २४६, २५२, २५३, २७२, २७८, २८३, २८६, २८६-२६६, २६६, ४०७- ४११, ४१८, ४१६, ४२८-४३०
राजन्तरायेन	३६५
राजन्तेपुरे	४१८
राजपरिसाण	४१८
राजभटो	४०४
राजागारत्ते	४०६
राहु	४१७
राहुलो	३२
रुक्खतूल	२४३
रुक्खफलूमा कामा	५६
रुक्खमूलगतो	२८२
रूपकाकिण्णानि	२०१
रूपियमयो पत्तो	२०१
रेवतो	३२, ४२१-४३०
रोमन्थकसित्यानि	२२०
रोमन्थकस्स रोमन्थन	२२३
रोमन्थको	२२२

सङ्कुचुदकसाटि	४०५	सत्तासतिका	४३०
सङ्कुप्स	४२१, ४३१	सत्ताहपरिनिब्वुतो, समणो गोतमो	४०६
सङ्कुच्चिक	३६१	सत्ताहप्पटिच्छन्ना	१०६, ११०
सङ्कुलेस	२५१	सत्तिसूलूपमा कामा	५६
सङ्कुलो	३५५, ३५७	सत्तुया पूरेतु	२०४
सङ्कुणिकाय	४, २४	सत्थक	२०४, २०६, २७४
सङ्कुतीति	३६६, ४१२	सत्थपरिचित	१६८
सङ्कुक्कम्म	२६६, ३००	सत्थारो	२८४, २६४
सङ्कुत्थेरो	४२५	सद्धिविहारिनो	२४
सङ्कुभत्त	१८७, १६८, २२३, २७२	सन्तिकाय पि कीळन्ति	२०, २१, २३३
सङ्कुभेदकवखन्धक	२७६	सन्दिट्टिपरामासी	१७१, १७३
सङ्कुभेदकथा	३००	सन्निधिकत आमिस	३६०
सङ्कुभेदको	२७०, २७१	सप्पतिस्सा	२५६
सङ्कुसम्मुखता	१७८, १८०, १८५, १८७, १६१	सप्पसिरूपमा कामा	५६
सङ्कुगटि	२६१, ४०४	सप्पसोण्डिकपम्भारे	१५४
सङ्कुगटिकण्णो	२०८	सब्बकण्हानि	३८७, ३८८
सङ्कुगटिपल्लत्थिकाय	१५६	सब्बकामी	४२५-४२८, ४३०
सङ्कुगटिसेसदिट्टिनो	१३८, १३६	सब्बचिरप्पटिच्छन्न अग्घसमोधान	११०
सङ्कुगटिसेसा आपत्तियो	१०६, १२३, १२७, १३७	सब्बनीलकानि	३८७
	१३६, १४८	सब्बपीतकानि	३८७
सङ्कुगटिसेस	१३८, १३६, १६३, ३६०	सब्बपसुकूलिको	२०३, २०४
सङ्कुगटिकवत्थु	२६५	सब्बमञ्जिट्टिकानि	३८७, ३८८
सङ्कुअधिकरणकारको	- ५, ६, १६, २७	सब्बमहानामरत्तानि	३८७, ३८८
सच्चकालो	३६३	सब्बमहारङ्गरत्तानि	३८७, ३८८
सञ्जयो बेलट्टुपुत्तो	१६६	सब्बलोहितकानि	३८७
सञ्जिकापुत्तो माणवो	२१६, २१७	सभागवुत्तिका	२५६, २५७
सञ्जत्तिया	१८४	सभाग	१३६, १४३, १४६, १४८
सठो	१७१, १७३	समग्गेन कत	१५, २८, २७
सट्टिमत्ता पावेय्यका भिक्खु	४२१	समणकप्पेहि	१६८
सट्टि विहार	२४०	समणब्राह्मणान उपविकलेसा	४१७
सण्डास	२२५	समणेन गोतमेन	४१०
सतवलिक	२२७	समथ	१८४, १८५, १८८, १६०, १६४
सत्तिपट्टाना	३५७	समादान कत	३८६
सत्तिविनयो	१५३, १५८, १८४, १८५, १८७, २८४	समानसीमा नानुपोसथ	४२२, ४२६
सत्तिवेपुल्लप्पत्तो	१५८, १८५	समानसवासका	६६, ७०, ७४, ७७, ८०, ८३
सत्तङ्गो	२४२	समानासनिको	२६४
सत्तट्टवस्सिक	२६६	समापत्ति	१७७
सत्तन्न सम्मासम्बुद्धान	१६६	समावत्तना	७५
सत्तपण्णगुहाय	१५४	समुदयधम्म	२५१, २६२
सत्तरसवग्गिया	२६१	समुदय	२५१, २६२

समुद्बद्धो, खण्डदेवियापुत्तो	२६८	सवात	१५६
समुद्बद्धेणक	२१६	सहजाति	०२२, ४२४, ४३१
समोधानपरिवासो	१०२-१११, १२७, १३२- १३७, १३६, १४८,	राहवामी	७१, ८१
सम्पजानमुसा	१८८	सहस्सचीवर उप्पज्जि	४१५
सम्पयोग	६५	साकिया	२८१
सम्पराय	२५६	साटियग्गाहापकादिसम्मृत्ति	२७४
सम्भिन्नो	१३७, १४१, १४२, १४३, १४७, १४८, २६१, २६३	साटियग्गाहापको	२७८
सम्भूतो साणवासी	४२०, ४२२, ४२५, ४२७	साधायस्मन्ता	१७६
सम्मग्गेन कत	१६	सामञ्जाफल	४०६
सम्मज्जानि	२१८, २१८	सामणक परिक्लार	४२३, ४२५
सम्मताय अनुसासितु	३६१	सामणेरपेसको	२७४, २७५
सम्मप्पधाना	३५७	सामणेरी	१०
सम्मनानुवत्तना	६५	सामणेरो	१०, ३१
सम्मावत्तना १०, २६, ३७, ४३, ५२, ६०, ६८, ७२, ७८ ८२, १६७, ३३७, ३४१		सामीच्चिकम्म	२५७
सम्मुखा कत	१५, २६, ३६	सामुक्कसिका धम्मदेसना	२५१, २६२
सम्मुखाविनयपतिरूपकेन	१५१	सारण	६५
सम्मुखाविनयेन १५०, १५२, १७७, १७८, १८०- १८२, १८४, १८५, १८८-१९१		सारिपुत्तमोगल्लानप्पमुखो	२६
सरकुत्ति	१६७	सारिपुत्तमोगल्लाना	२४, २२८, २६७, ३००, ३०२
सरभञ्जे	१६७	सारिपुत्तो	२४, ३२, ३३, २३० २५४, २५५, २५७, २५८, २६६, २६८, २६९, ३०१, ३०३
सरभाणक भिक्खु	४२२	सारेत्वा कत	२६, २७
सरभू	३५४, ३५६	सावत्थि ३, २०, २१, ३४, ३७, ५५, ६४, ६५, ६७, ७१, ८१, ८६, १५०, १८३, २१८, २५२, २५४, २५८, २६५, २७६, २८२, २६३, २६७, २२८, ३५३, ३६२, ३६६, ४०३, ४१७, ४२८, ४२९, ४३०	
सरमानप्पटिच्छन्ना	११६	सावत्थिय वस्सावास	२५२
सरितकसिपाटिक	२०४	सावसेसा आपत्ति	१७०, १७८
सरितक	२०४	सासपकुट्ट	२४४
सरितसारित	१६४	साळ्हो	४२४, ४२७
सरिसपन्तरायेन	३६३	सिक्काय	१६६
सलाकग्गाहापको	१६४, १८२, १८४	- पत्त उद्धेत्वा	२२०
सलाकभत्त	२७२	सिक्कासम्मृत्ति	२२१, २२२
सलाकवातपान	२५१	सिखरणित्थिपण्डका	४०४
सलाकहत्थेन कीळन्ति	२०, २१, २३३	सिखरिणी	३६३
सलाका	१८२, २७३	सिक्खमाना	३८८
सलाक	२०५, २२५, ३००, ४२८-४३०	सिक्खाकामो	३, ४२१-४२३
सल्लेखस्स	४, २४	सिक्खापच्चक्खा	४०१
सवर्चान	६५	सिक्खापदानि गिहिगतानि	४१०
सवचनीय	१०, ११, १७, १८, ३१, ३८, ३९, ४४, ५२, ५४, ६०, ६२, ७५, ७८, ८२, ३६६, ३६७	सिक्ख पच्चक्खातका	२६६

सिद्धिलोणकप्यो	४१६, ४२०, ४२२, ४२६, ४२८
सित्थतेलक	१६५, २४४
सित्थ	२२३
सिरिसपन्तरायेन	३६३, ३६५
सिलच्छदन	२४८
सिला	३५५, ३५७
सिलाचय	२०६, २०६, २११, २३१, २४५, २४८
सिलापाकार	२१०, २१२, २३१, २३२
सिलासन्धार	२१०, २१२
सिलासोपान	२१०, २१२, २३१, २४५, २४६, २४८
सिवकद्वार	२५०
सिवको	२५०
सिविका	२४५
सिविक पाटर्ङ्क	३६७
सिखरिणी	२६१
सीतवन	१५४, २५०, २७६
सीलकथ	२५१, २६२
सीलविपत्तिया	४४, ४५, ४७, ५२, ५४, १५७, १५८, १७१, १७४, १७५, १८५, २१५, ३५६, ३६१, ३६२, ३६५
सीलविपन्नो	६, १६, २७, २८, ४३, ५१, ५६, ६०, १६६, १६७
सीसभार	२२७
सीसमयो पत्तो	२०१
सवेल्लिय निवासेन्ति	२२६
ससरणकिटिक उग्घाटनकिटिक	२४६
सुककपक्खनवके	१५२
सुककवार	६४
सुञ्जाताविहारेन	४२६
सुञ्जागारगतो	२८२
सुत्तन्तानन्दपण्डित	४१५
सुत्तन्तिको	१५४, २५५
सुत्तपरियापन्नो	१३६
सुत्तवट्टिया	३८६
सुत्तविभङ्गो	१८१, १८२, ४२८-४३०
सुत्तवेणि	३८६, ४०३
सुत्तागतो	१३६
सुदत्ता	२५०
सुदिन्न कलन्दपुत्त	४०८
सुद्धकदिट्टिनो	१३८

सुद्धदिट्टिनो	१४६
सुद्धन्तपरिवासो	१२२-१२४
सुद्धन्तो	१४६
सुद्धावासकायिका देवता	४२४
सुधम्मो	३२, ३३, ३५, ३७-४०, ६५, ६६
सुधाच्छदन	२४८
सुधामत्तिकालेपन	२४८
सुपिनकूपमा कामा	५६
सुप्पिय परिब्बाजक	४०६
सुभद्दो	४०६
सुमन	४२७
सुरामेरयपाना	४१७, ४३०
सुसुमारगिरे	२१६
सूकरन्तक	२२६
सूचि	२०४, २०६, २७४
सूचिक	२०६, २०६, २१०, २३१, २३२, २४१, २४७, २४८, २७५
सूचिघटिक	३५४
सूचिघटिताळच्छिद्द	२७५
सूचिघर	४२४
सूचिनाळिक	२०४
सून	४०३
सेक्खो	४०७
सेतवण्णकरणमत्तेन	२६८
सेनासनआवसथचीवरादिअनुजानना	३६०
सेनासनग्गाहापकसम्मृति	२६२, २७३
सेनासनपरिक्खारिक	२४४, २७१
सेनासन	१५३, २६१-२६३, २६६, २६७, २७६, ४२६
सेनियो	१६७, २४८, २४६, २५१, २५२
सेय्यकस्स	१३, १७
सेय्यग्गेन	२६२
सेय्यथापि गिही	१६४
सेय्यथापि गङ्गामहियाया	३६७
सेय्यथापि, भिक्खवे, अस्सतरी अत्तवधाय	गब्भ गण्हाति २८७
सेय्यथापि, भिक्खवे, कदली अत्तवधाय फल देति	२८७
सेय्यथापि, भिक्खवे, चण्डस्स कुक्कुरस्स	नासाय पित्त भिन्देय्यु २८७
सेय्यथापि, भिक्खवे, नळो अत्तवधाय फल देति	२७८

सेय्यथापि, भिक्खवे, वेळु अत्तवधाय फल देति	२८७	हत्थत्थर	२५८, २६५
सेय्यसको	१८, १९	हत्थफणकेन केसे ओसण्ठेन्ति	१९५
सोतापत्तिफल	२८१, ३७४	हत्थभत्तिकम्म	२४४
सोतापन्नो	२५५, ३५७	हत्थभत्ति	२४४, २७६
सोपाने	२०९	हत्थवद्दक	३९७
सोभण गुणक	२२६	हत्थाभरण	१९६
सोरेय्यो	४२१, ४३१	हत्थिनखक	२६५
सोवण्णमयो पत्तो	२०१	हत्थिनागो	२५६
सोसापमारो	४०४	हत्थिसोण्डक	२२७
सोसो	३९१, ३९३	हम्मियगब्भ	२४५
सुकेत न गच्छन्ति	३८६	हम्मिय	२३९
सवल्लिय	३९१	हरीतकपक्किक	३८७
		हिमवन्तपड्डेसे	२५६
		हिरञ्ज	४१६
हत्थकोच्छ	४०३	हेमन्तिको	२९७